FI 2.7

LISIÄ SUOMEN VIRALLISEEN TILASTOON.
BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

[Yleinen terveyden- ja sairaanhoito]

XI.

LÄÄKINTÖLAITOS.

UUSI JAKSO 30.

LÄÄKINTÖHALLITUKSEN KERTOMUS

VUODELTA 1913.

MEDICINALVERKET.

NY FÖLJD 30.

MEDICINALSTYRELSENS BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1913.

TILASTOKESKUS
KIRJASTO

HELSINKI, 1915.
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA.

21221

Sisällysluettelo — Innehållsförteckning.

I. Lääkintöhallitus — Medicinalstyrelsen ..... Refer. Lääk. neuv. A. Koskimies — pag. 1.

II. Yleinen terveyden ja sairaanhoito — Allmänna hälso- och sjukvården.

A. Otteita piiri-, alue- ja kunnanlääkärien vuosikertomuksista — Utdrag ur provincial-, distrikts- och kommunalläkarenes årsberättelser » » » N. J. Arppe ja A. Koskimies — » 6.

B. Otteita kaupunkien terveydenhoitolautakuntien kertomuksista vuodelta 1913. — Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna berättelserna för år 1913 ..... » » » N. J. Arppe — » 153.

C. Kunnanlääkärilaitos..... » » » A. Koskimies — » 232

III. Suojelusrokottaminen — Skyddskoppympningen ..... » » » » » — » 264.

IV. Sairashoitolaitos — Sjukvårdsinrättningarna .....

Valtion sairashoitolaitokset ..... » » » G. R. Idman — » 285.

Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastot ..... » » » » » » — » 303.

Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet .. » » » » » » — » 394.

Lapsenpäästölaitokset ..... » » » » » » — » 406.

Mielisairashoitolaitokset ..... » » » » » » — » 417.

Valtion väliaikainen serumlaboratorio ..... » » » » » » — » 433.

Kuntien sairastuvat ..... » » » A. Koskimies — » 437.

Kertomus Takaharjun parantolan toiminnasta ..... » » » » » — » 444.

Årsberättelse från Nummela sanatorium ..... » » » » » — » 452.

Årsberättelse från hemmet för fallandesjuka å Räckhals ..... » » » » » — » 463.

	Kuopion Langettavatautisten hoitoyhdistyksen vuosikertomus	Refer. Lääk. neuv. A. Koskimies	—	pag.	464.
	Terveyslähde- ja kylpylaitokset — Brunns- och badanstalterna	» » » N. J. Arppe	—	»	466.
	Finlands gymnastik- och idrottsförbunds allmänna verksamhet år 1913	» » » » » »	—	»	469.
	Finska simförbundets årsberättelse	» » » » » »	—	»	470.
V.	Kätilölaitos.....	» » » A. Koskimies	—	»	471.
VI.	Rättsmedicin	» Med. rådet N. J. Arppe	—	»	474.
VII.	Apteekkilaitos	» Assessori Hj. Fellman	—	»	487.
VIII.	Veterinärväsendet	» Assessor Frih. O. von Hellens	—	»	506.
	Tabell-Bilagor.....		—	»	I.

Tulirokon, hinkuyskän, kurkkumädän ja kuristustaudin levenemistä Suomessa v. 1913 osoittavat kartat. — Kartor utvisande utbredning af skarlakansfeber, kikhosta, halsröta och strypsjuka i Finland år 1913

Table des matières.

I.	Administration médicale	Rapp.	Mr. A. Koskimies, membre de l'Administration médicale	— pag.	1.
II.	Hygiène publique et traitement des malades.				
A.	Extrait des annuaires des médecins provinciaux, des médecins d'arrondissement et des médecins communaux	»	Mr. N. J. Arppe et Mr. A. Koskimies, membres de l'Administration médicale	— »	— 6.
B.	Extrait des rapports des Conseils de santé municipaux en 1913	»	Mr. N. J. Arppe, membre de l'Administration médicale	— »	153.
C.	Institution des médecins communaux	»	Mr. A. Koskimies, membre de l'Administration médicale	— »	232.
III.	Vaccination antivariolique	»	Le même	— »	264.
IV.	Etablissements pour les malades ..				
	Hôpitaux de l'État	»	Mr. G. R. Idman, membre de l'Administration médicale	— »	285.
	Hôpitaux publics: Service de lazaret	»	Le même	— »	303.
	Services pour les maladies vénériennes et hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes	»	» »	— »	394.
	Maternités	»	» »	— »	406.
	Hospices d'aliénés	»	» »	— »	417.
	Laboratoire de Serum provisoire de l'État	»	» »	— »	433.
	Hôpitaux des communes	»	Mr. A. Koskimies, membre de l'Administration médicale	— »	437.
	Rapport sur la Maison de santé de Takaharju	»	Le même	— »	444.
	Annuaire de la Maison de santé de Nummela pour les phtisiques....	»	» »	— »	452.
	Annuaire de la Maison de santé pour les épileptiques à Räckhals.....	»	» »	— »	463.
	Annuaire de la Société de secours pour les épileptiques à Kuopio..	»	» »	— »	464.

	Établissements de bain et d'eaux ..	Rapp.	Mr. N. J. Arppe membre de l'Administration médicale	—	pag. 466.
	L'activité public de la Société pour gymnastique et sport en Finlande, en 1913	»	Le même	—	» 469.
	Annuaire de la Société de natation de Finlande	»	» »	—	» 470.
V.	Service des sagesfemmes	»	Mr. A. Koskimies, membre de l'Administration médicale	—	» 471.
VI.	Médecine légale	»	Mr. N. J. Arppe, membre de l'Administration médicale	—	» 474.
VII.	Pharmacie	»	Mr. Hj. Fellman, assesseur	—	» 487.
VIII.	Institution vétérinaire	»	Mr. le Baron O. von Hellens, assesseur	—	» 506.
	Suppléments des tables.....			—	» I.

Cartes, montrant la distribution de la scarlatine, la coqueluche, la diphthérie et du croup en Finlande pendant l'année 1913.

Täten saa Lääkintöhallitus syvimmässä alamaisuudessa Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne jättää kertomuksen Lääkintölaitoksesta Suomessa vuodelta 1913.

Härmed får Medicinalstyrelsen i djupaste underdånighet till Eders Kejserliga Majestät öfverlämna berättelse om Medicinalverket i Finland för år 1913.

Taav. Laitinen.

Gust. Rud. Idman.
N. J. Arppe.
Hj. Fellman.
Akseli Koskimies.
O. v. Hellens.

Siv. 247 toinen rivi on 1,200 (valtioapu) pitää olla 1,800.
Siv. 251 ensimäinen rivi on 1,200 (valtioapu) pitää olla 1,900.

I. Lääkintöhallitus.

Lääkintöhallituksen jäsenten ja virkamiesten suhteen ei vuoden 1913 kuluessa ole muita henkilömuutoksia tapahtunut kuin että ylimääräisen lääkärin virkaan Lääkintöhallituksessa nimitettiin: 14 p. maaliskuuta lääket. lisensiaatti *Kaarlo Edvard Kalske*, 8 p. huhtikuuta lääketieteen lisensiaatti *Väinö Salomo Ora* ja 25 p. marraskuuta lääket. lisensiaatti *Uno Wäinö Telén* sekä että ylimääräisen lääkärin virasta erosivat: 13 päivänä tammikuuta lääket. lisensiaatti *Georg Eligius Alander*, kesäkuun 30 päivänä lääket. lisensiaatti *Kaarlo Edvard Kalske*, 21 päivänä lokakuuta *Herman Oksala* ja 23 päivänä joulukuuta *Väinö Salomo Ora*.

Lääkintöhallitus on vuoden kuluessa käsitellyt seuraavan määrän asioita:

a) *Kanslian puolella:*

Keisarillisen Senaatin kirjeitä ja remissejä	935
Eri virastojen ja viranomaisten kirjeitä	874
Alaistensa virkamiesten kirjeitä ja raportteja	8,729
Anomuksia	1,091
Ruumiinavauspöytäkirjoja	751
Meneviä ekspeditsioneja	5,594

b) *Kamarikonttoorin puolella:*

Tulleita kirjeitä	5,287
Meneviä ekspeditsioneja	5,901

Maan lääkäri- ja hammaslääkärikunnassa sekä maan lääkintölaitokseen kuuluvissa viroissa [1]) ovat seuraavat muutokset vuoden kuluessa sattuneet:

[1]) Eläinlääkärikunnassa tapahtuneet muutokset mainitaan kertomuksessa eläinlääkärilaitoksesta.

a) Nimityksiä ja määräyksiä.

1. Piirilääkäriksi.

Heinäk. 11 p. Lääket. lis. *A. K. Oker-Blom* Joroisten piirin piirilääkäriksi.
Elok. 8 » » » *O. O. Ruuth* Joensuun piirin piirilääkäriksi.

2. Aluelääkäriksi.

Marrask. 4 » Lääket. lis. *G. A. W. Hjelt* Hyrynsalmen, Suomussalmen, Puolangan ja Ristijärven piiriin.

3. Sairaalain lääkäriksi.

Tammik. 31 p. Lääket. lis. *G. E. Alander* Pitkäniemen keskuslaitoksen toiseksi alilääkäriksi.
Lokak. 10 » » » *O. Rohde* Turun lääninsairaalan toiseksi alilääkäriksi.
» 21 » » » *Herman Oksala* Pitkäniemen keskuslaitoksen kolmanneksi alilääkäriksi.
Marrask. 4 » Lääket. ja kirurgian tohtori *A. J. Hällström* Savonlinnan yleisen sairaalan lääkäriksi.
Jouluk. 23 » Lääket. lis. *K. H. Öhman* Kuopion lääninsairaalan alilääkäriksi.
» » » » » *V. S. Ora* Niuvanniemen keskuslaitoksen toiseksi alilääkäriksi.

4. Vankilanlääkäriksi.

Kesäk. 27 p. Lääket. lis. *J. E. Gröhn* Turun kuritushuoneen lääkäriksi.
Syysk. 5 » » » *E. Anthoni* Hämeenlinnan lääninvankilan lääkäriksi.

5. Kaupunginlääkäriksi.

Tammik. 17 p. Lääket. ja kirurgian tohtori *G. Nyström* Porvoon kaupunginlääkäriksi.
Kesäk. 27 » Lääket. lis. *H. R. Malmio* toiseksi kaupunginlääkäriksi Kuopioon.
Elok. 8 » » » *M. A. Alopaeus* Savonlinnan kaupunginlääkäriksi.

6. *Kunnanlääkäriksi.*

Tammik.	4 p.	Lääket. lis.		*T. Olin* Alavuden, Kuortaneen ja Töysän kuntiin.
»	21 »	»	»	*M. Iivonen* Ätsäriin.
»	24 »	»	»	*R. A. Westerholm* Rautalammelle.
Helmik.	21 »	»	»	*H. E. Wäisänen* Parikkalaan.
Maalisk.	28 »	»	»	*T. A. P. Backberg* Iittiin.
»	» »	»	»	*A. A. Becker* Jämsään.
Toukok.	20 »	»	»	*O. Matikainen* Uudellekirkolle (V. l.).
Heinäk.	15 »	»	»	*V. Berg* Sotkamoon.
Elok.	5 »	»	»	*V. Inberg* Seinäjoelle.
»	26 »	»	»	*K. Kalske* Salmiin.
Syysk.	12 »	»	»	*E. Nylander* Ahlaisten, Noormarkun ja Pomarkun kuntiin.
»	23 »	»	»	*R. Salminen* Vehmaan ja Taivassalon kuntiin.
Lokak.	3 »	»	»	*A. J. T. Molander* Tuusulan ja Sipoon kuntiin.
Jouluk.	12 »	»	»	*S. Savonen* Teuvan kuntaan.

7. *Tehtaanlääkäriksi.*

Toukok.	3 p.	Lääket. lis.		*H. Snellman* Karihaaran lääkäriksi.
Kesäk.	27 »	»	»	*G. A. Björkqvist* Osakeyhtiö Nokian lääkäriksi.

8. *Taloudenhoitajiksi.*

Marrask.	4 p.	Apteekkari *N. A. Teittinen* Mikkelin lääninsairaalan taloudenhoitajaksi.
»	» »	Kollegisihteeri *B. Westzynthius* Kuopion lääninsairaalan taloudenhoitajaksi.

b) Laillistettuja lääkärejä.

Helmik.	12 p.	Lääket. lis.		vapaah. *Fabian Vilhelm Gustaf Langenskiöld.*
Maalisk.	22 »	»	»	*Väinö Salomo Ora.*
Huhtik.	30 »	»	»	*Östen Nikolai Holsti.*
Toukok.	28 »	»	»	*Väinö Kalle Pekka Berg.*
»	30 »	»	»	*Carl Nyberg.*
»	» »	»	»	*Mielo Eero Puolanne.*
»	» »	»	»	*Väinö Vilho Airo.*
Syysk.	24 »	»	»	*Severi Sefanias Savonen.*
Lokak.	6 »	Lääkäri		*Andrej Troupp.*
»	8 »	Lääket. lis.		*Yrjö Antti Linko.*

Lokak.	23	p.	Lääket. lis.	*Antti Emil Auvinen.*
Marrask.	5	»	» »	*Valdemar Stjerncreutz.*
»	26	»	» »	vapaah. *Einar Filip Palmén.*
»	29	»	» »	*Berndt Gunnar Ekbom.*
Jouluk.	13	»	» »	*Ilma Nordlund.*
»	»	»	» »	*Johan Oskar Reinhold Wellman.*
»	20	»	» »	*Martin Elias Savolin.*
»	»	»	» »	*Erkki Vilho Herva.*
»	»	»	» »	*Mandi Maria Karnakoski.*

c) Oikeutettuja harjoittamaan hammaslääkärin ammattia.

Tammik.	21	p.	Lääket. lis. *Gustaf Idman.*
Toukok.	9	»	*Aleksei Volkov.*
»	23	»	*Schifra Schmuleva Rabinovitsch-Botvinnik.*
Heinäk.	1	»	*Alexandra Ivanovna Ostrouchova.*

d) Eron saaneita.

Maalisk.	28	p.	Pitkäniemen keskuslaitoksen ylilääkäri, lääket. lis. *A. Björkman*
Huhtik.	11	»	Ikaalisten piirin piirilääkäri, lääket. lis. *K. A. A. Achrén.*
»	»	»	Huittisten piirin piirilääkäri, lääket. lis. *A. C. Mechelin.*
»	15	»	Turun kuritushuoneen lääkäri, lääket. ja kirurgian tohtori *K. Kyrklund.*
»	18	»	Tampereen piirin piirilääkäri, lääket. ja kirurgian tohtori *O. Londén.*
»	»	»	Kuopion lääninsairaalan taloudenhoitaja, apteekkari *F. V. Calonius.*
Elok.	8	»	Porin kaupungin ensimäinen kaupunginlääkäri, lääket. ja kirurgian tohtori *B. H. Jägerroos.*
Lokak.	28	»	Hämeenlinnan piirin piirilääkäri, professori *K. J. von Fieandt.*
Jouluk.	1	»	Loviisan yleisen sairaalan lääkäri, lääket. lis. *E. Ekelund.*

e) Kuolleita.

Tammik.	13	p.	Sairaalanlääkäri, lääket. lis. *E. A. Krohn.*
»	15	»	Hovineuvos, lääket. lis. *E. J. Moberg.*
Tammik.	28	»	Ent. piirilääkäri, lääket. lis. *G. E. Roos.*
Helmik.	11	»	Lääket. ja kirurgian tohtori *E. A. Hagfors.*

Toukok.	10 p.	Valtioneuvos, lääket. ja kirurgian tohtori *K. G. Hällstén*.
Kesäk.	3 »	Piirilääkäri, lääket. lis. *H. Borenius*.
»	13 »	Arkiaatteri *O. V. A. Hjelt*.
Elok.	8 »	Lääket. lis. *K. E. O. Sundvik*.
Jouluk.	15 »	Ent. piirilääkäri, lääket. lis. *E. A. Jahnsson*.

II. Yleinen terveyden- ja sairaanhoito.

A. Otteita piiri-, alue- ja kunnanlääkärien vuosikertomuksista.
A. Utdrag ur provincial-, distrikts- och kommunalläkarenes årsberättelser.

Uudenmaan lääni. *Helsingin piiri.* Luodessani katseeni taaksepäin siihen ajanjaksoon, mikä on kulunut siitä kun v. 1904 tulin Helsingin piirin piirilääkäriksi, huomaan jo melkoista edistystä yleisen terveydenhoidon alalla.

Tänne tullessani huolestutti minua suuresti se, ettei yhdessäkään piirini maalaiskunnassa ollut kiertävää sairaanhoitajaa eikä missään kulkutautisairaalaa, ja kulkutautien vastustamiseen nähden oli yleisö pääkaupungingin lähimmäisessä läheisyydessä tuiki vanhoillisella, fatalistisella kannallaan. Kunnan lääkäreitä jo sentään oli Mäntsälässä, Nurmijärvellä, Porvoon maalaiskunnassa, Tuusulassa ja Sipoossa; mutta Helsingin kunnassa ei ollut lääkäriäkään, vaan kaikessa koetti tämä kunta loisia Helsingin kaupungin kustannuksella, ja piirilääkäriä pyrkivät kunnan varakkaat kartanoidenkin omistajat pitämään miltei varsinaisena kunnan köyhien lääkärinä.

Kaikkeen tähän vanhoillisuuteen nähden asetuin aluksi objektiivisesti huomioita tekevälle kannalle; noudatin ilman nurinaa yleisön oikeudettomiakin vaatimuksia, mutta käytin aina jokaista tilaisuutta herättääkseni järkevämmät käsittämään oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan sekä varsinkin mitä nykyaika jo vaatii kunnilta ja yksityisiltä kulkutautien vastustamisessa. Täten saavutin vähitellen sekä suomea että ruotsia puhuvan yleisön luottamusta piirissäni ja ymmärtäväisemmät henkilöt eri kunnissa alkoivat pian minulle kohta ilmoittamaan, kun joku epäiltävä tautitapaus jossakin oli ilmaantunut. Näitä ilmoituksia käytin aina siten, että vaadin kuntien terveydenhoitoviranomaisia ottamaan asiasta tarkempaa selkoa, ellei tauti ollut minulle jo aivan selvänä, sekä heti ryhtymään määräämiini toimiin. Johdonmukaisesti myös aina lausuin julki kummastukseni siitä, että minä tänne Helsinkiin sain pikemmin tietoja sairastapauksista kuin he ja saatoin heille niistä ilmoittaa, vaikka terveydenhoitoviranomaisten asia olisi minulle sellaisten ilmautumisesta tietoa antaa.

Alussa eivät Helsingin sairashuoneet eivätkä kaupungissa praktiseeraavat lääkärit piirilääkärille koskaan ilmoittaneet vaikka olivat ottaneet hoitoonsa

tahi heidän luonaan oli käynyt tarttuvaa tautia potevia piiristäni. Vähitellen sain siinäkin parannusta aikaan.

Täten kokoilin kaikessa hiljaisuudessa vähitellen johtolangat piirini eri osista käsiini, niin että vain poikkeustapauksissa enää joku tarttuvan taudin tapaus ei tullut kohta tietooni. Mutta tästä työtaakkani alkoi tavattomasti kasvaa ja olisin pian ollut pahassa pulassa ellei Lääkintöhallitus pyynnöstäni v. 1907 olisi suostunut palkkaamaan koko piiriä varten kiertävän sairaanhoitajan avukseni. Sijoittamalla hänet alussa vuoroin eri kuntiin, ja siten totuttaen kansaa koulutetun hoitajan hyötyä käsittämään, sain pian Nurmijärven ja myöhemmin Mäntsälän kunnan ottamaan itselleen omat hoitajansa. Samoin myös Tuusulan ja Sipoon kunnat. Helsingin kunnan sain taivutetuksi ottamaan kiertävän hoitajan sinä vuonna jolloin lavantauti Helsingin kaupungista päin uhkasi ympäröivää maaseutuakin. Sitten kun vähän myöhemmin sain Helsingin kunnan, pakottamalla sitä yhtenä vuotena perustamaan kaksi ylimääräistä kulkutautisairaalaa, taivutetuksi perustamaan itselleen vakituisen kulkutautisairaalan ja palkkaamaan itselleen oman lääkärin, ja kun Porvoon maalaiskuntakin väliaikaisen sairaalan aiheuttaman kokemuksen perusteella hankki itselleen vakinaisen kulkutautisairaalan, ovat asiat piirin kaupunkien ympäristössä alkaneet kehittyä koko lailla hyvälle kannalle. Useimmat kuntien kunnallislautakuntien esimiehetkin ovat alkaneet osottaa kiitettävää asianharrastusta ja toimeliaisuutta varsinkin kulkutautien vastustamisessa.

Väliaikaisia kulkutautisairaaloitakin on jo suuremmitta vaikeuksitta saatu tarpeen vaatiessa toimeen, varsinkin 1913 ja 1914: Mäntsälässä, Nurmijärvellä, Tuusulassa, Sipoossa ja Askolassa. Samoin on tarpeen vaatiessa saatu Pornaisen, Pukkilan ja Askolan kuntia ottamaan palvelukseensa väliaikaisia sairaanhoitajia, ja varmaankin on vain ajan kysymys, milloin nämäkin kunnat palkkaavat itselleen vakinaisia hoitajia.

Vaikka edistys terveydenhoidonalalla siis ei ole aivankaan pieni, ovat kunnallislautakuntien terveydenhoitoa koskevat kertomukset enimmäkseen hyvin vaillinaisia ja useinkin aivan arvottomia, silloin kun niitä lähetetäänkin, mikä ei suinkaan aina tapahdu.

Tulirokko ja *kurkkumätä* ovat, samoin kuin edellisinäkin vuosina, olleet v. 1913:kin alituisena uhkana ja huolenpidon esineenä, pääsemättä kuitenkaan missään kehittymään varsinaisiksi raivoaviksi kulkutaudeiksi, josta saa kiittää kunnan lääkärien, kunnallislautakuntain esimiesten ja sairaanhoitajien valppautta. Piirin kiertävästä hoitajasta, Olga Härkösestä, on ollut arvaamattoman suurta apua taistelussa näitä tauteja vastaan varsinkin piirin itäisissä kunnissa. Vuoden kuluessa on 5:ssä eri talossa (Helsingin maaseurakunnassa, Pornaisissa ja Tuusulassa) täytynyt lyhyemmäksi ajaksi kieltää maidon myynnin (4:ssä tulirokon ja 1:ssä kurkkumädän takia) kunnes saatiin asianomaiset talo-

jen haltiat tottelemaan annettuja sairaiden eristämismääräyksiä ja talot oli saatu puhdistetuiksi.

Piirin maalaiskunnissa sattui vuoden kuluessa yhteensä 294 *tulirokko-* ja 157 *difteria & laryng. crouposa*tapausta.

Tuhkuriakin ilmeni muutamissa kunnissa, etupäässä Helsingin kunnassa.

Hinkuyskää oli hajanaisia tapauksia, etupäässä Helsingin ja Porvoon maaseurakunnissa.

Lavantautia ilmeni 1 tapaus Helsingin ja 1 Porvoon maaseurakunnassa.

Influensaa oli talvikuukausina useimmissa kunnissa hajanaisia tapauksia.

Isoarokkoa oli Helsingin kaupungissa ilmenneiden tapausten yhteydessä Helsingin maaseurakunnassakin heinä- ja elokuussa 3 tapausta, joiden johdosta minun oli pakko (virkakirjeessä N:o 171 elokuun 12 p:ltä) pyytää Lääkintöhallitukselta avukseni ylimääräisen lääkärin, joksi määrättiin tohtori Bonde Grönroos.

Syfilistarkastuksia en ole vuoden kuluessa tarvinnut suorittaa.

Piirin kiertävän sairaanhoitajattaren diakonissa Olga Härkösen toimintakertomuksesta käy ilmi, että hän on suorittanut matkoja: Askolan kunnan sisällä 116, Pornaisiin 19, Pukkilaan 11 ja Porvoon maaseurakuntaan yhden, yhteensä 146 eri matkaa. Desinfisioimisia on hän toimittanut: Askolassa tulirokon jälkeen 15 kodissa (18 huonetta), kurkkumädän jälkeen yhdessä kodissa ja keuhkotaudin jälkeen 6 kodissa (11 huonetta): Pornaisissa tulirokon jälkeen 17 kodissa (34 huonetta) ja kurkkumädän jälkeen 2 kodissa (7 huonetta) sekä Pukkilassa tulirokon jälkeen 2 kodissa (3 huonetta) ja kurkkumädän jälkeen 8 kodissa (16 huonetta). Olga Härkönen on edelleen asunut Askolassa ja selvään jo huomaa hyvää vaikutusta hänen useamman vuotisesta olostaan piirin itäisellä kulmalla. Se tuli varsinkin ilmi vuoden loppupuolella kun sekä Askolaan että Pornaisiin ja Pukkilaan tarvittiin ylimääräisiä sairaanhoitajia. Sellaisia sain kuntia suuremmitta vastuksitta ottamaan, jopa saatiin Askolan kuntaan perustamaan ylimääräisen sairaalankin tulirokkosia varten. Näistä toimista oli se hyvä tulos, että näitä kuntia arveluttavalla tavalla uhanneet epidemiat saatiin alkuunsa tukahutetuiksi.

Keuhkotautisten hoidosta on piirin kiertävä hoitaja erityisesti koettanut sattuvissa tapauksissa pitää huolta, antamalla suoranaista apuaan ja jakelemalla neuvojaan ja ohjeita. Esimerkkinä hänen toimintatavastaan kertoo hän seuraavan esimerkin: »Syksyllä minut haettiin erään hyvin heikon ja huonossa hoidossa olevan keuhkotautisen luo. Silloin annoin sairaalle ensin puhdistuskylvyn suuressa tiinussa, puhdistin sängyn pesten sen lysolivedellä ja muuttaen uudet oljet ja lakanat. Sairas itsekin sai puhtaat alusvaatteet y. m. Sairaan omaisia neuvoin sitten hoitamaan yskökset y. m. eritteet joko polttamalla tahi hautaamalla syvään maakuoppaan ja panemaan kalkkia tahi tuhkaa päälle.

Sairaan astioiden suhteen kehotin olemaan varovaisia j. n. e. — Tämä sairas kuoli sitten jonkun ajan perästä ja olin desinfisoimassa huoneen ja vaatteet».

(Konr. Reijo-Waara.)

Helsinge kommunalläkaredistrikt. Det allmänna hälsotillståndet har, med undantag af epidemiska sjukdomar, hvilka under året förekommo betydligt talrikare än under föregående år, varit tämligen godt, i det dödligheten uppgick till 14.93 %.

De i epidemiska sjukdomar insjuknade hafva fortfarande i regel isolerats å sjukhus på grund af de i årsberättelsen för år 1912 anförda orsaker.

Desinfektioner hafva enligt till kommunalläkaren ingångna rapporter utförts:

af kommunens ambulatoriska sjuksköterska	146 gånger.
» hälsovårdsnämndens i Haga desinfektör	2 »
» statsjärnvägarnas desinfektör	6 »
genom privat läkares försorg	1 »
Summa	155 gånger.

Då de tuberkulösa sjukdomarna synas vara jämförelsevis enstaka och då patienterna såväl själfva som deras egna efter bästa förmåga åtminstone söka hindra smittans spridning, hafva myndigheterna ej varit tvungna att i så hög grad, som å många andra orter, egna sig åt tuberkulosens bekämpande. För mindre bemedlade personer har kommunen såvidt möjligt försökt bereda plats å sanatorier; efter hvarje dödsfall i tuberkulos eller då anmälan gjorts därom att en tuberkulos ombytt bostad har desinfektion verkställts i lokalen.

(Väinö Dahlberg.)

Nurmijärven kunnanlääkärinpiiri. Viime vuosikertomuksessa mainittu sairashuonekomitean mietintö sairaalan rakentamisesta ei kunnan valtuuston ja kunnan puolelta saavuttanut kannatusta muun muassa kunnan ennenkin suurien verojen ja puuttuvan valtionaputoivon tähden. Samasta syystä raukesi parin kunnalle sairastuvaksi tarjotun talon osto.

Erikoisen suurta tautisuutta ei piirissä ollut. Kulkutaudit esiintyivät, hinkuyskää lukuunottamatta, yksityisinä tapauksina.

Kunnan kiertävä sairaanhoitajatar on vuoden varrella, kuten ennenkin, kunnanlääkärin neuvon mukaan hänen, piirilääkärin ja Hyvinkään lääkärin toivomuksesta käynyt eristämässä ja tarkastamassa tarttuvan taudin tapauksia ja lääkärin valvonnan alaisena auttanut hoitamaan vaikeampia sairaudentapauksia potilaiden kodissa.

(P. Z. Collan.)

Mäntsälän kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila kunnassa on ylimalkaan ollut hyvä.

Kuvernöörin 15 päivänä tammikuuta 1895 vahvistama »Terveydenhoito-järjestelmä Mäntsälän kunnassa» on painettu ja viimeisen pykälän mukaan lienee se jaettu kunnan virkamiehille, kansakouluihin, kirjastoihin, majataloihin ja niille kunnan jäsenille, jotka sitä haluavat. Tämä järjestelmä kutakuinkin vastaisi tarkoitustaan, kunhan vain olisi yleisesti tunnettu ja sen sääntöjä noudatettaisiin. Tietääkseni ei ole tahallaan sitä vastaan rikottu, lukuun ottamatta välistä tarttuvien lastentautien kätkemistä, eikä mitään kannetta ole nostettu kunnallislautakunnan puolesta. Vieläkin on henkilöitä, jotka eivät usko tarttumatauteja olevan ja sillä tavalla vastustavat varokeinoja.

Kunnanlääkärille on ilmoitettu, että kunnallislautakunta on vuoden kuluessa monet kerrat käsitellyt kulkutautien ehkäisemistä kunnassa sekä tämän yhteydessä kysymystä väliaikaisen sairaalan perustamisesta. Kirkonkuulutuksilla on yleisölle tietoja annettu tartuntapesistä ja piirien terveydenhoidontarkastajia on kirjelmän kautta kehoitettu olemaan varuillaan. Muita yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei ole ollut käsiteltävänä, eikä lääkäriä ole käsketty läsnä olemaan missään kokouksessa. Kunnanlislautakunnan esimies on sitävastoin hyvin usein kääntynyt kunnanlääkärin puoleen saadakseen neuvoja ja ohjeita yleistä terveydenhoitoa järjestäessään ja on ollut hyvin toimekas. Hänellä on ollut valpas silmä näkemään, mitä aika vaatii, mutta kunnan varat ja rahvaan käsitys ovat usein esteeksi vapaalle toiminnalle.

Kunnassa toimii yhä edelleen kiertävä sairaanhoitajatar, joka pääasiallisesti on tehnyt formaliinipuhdistuksia ja on kulkutautien ilmestyessä käynyt sairaita tarkastamassa ja eristämässä sekä tarvittaessa kulkenut pitäjällä päästäkseen tarttuvia tauteja sairastavien jäljille. — Ikävä kyllä tahtoo rahvas mielellään käyttää häntä lääkärin sijassa.

Kurkkumätää, joka kolmena edellisenä vuonna raivosi paikkakunnalla, ei ole tietääkseni ollenkaan esiintynyt vuoden aikana; sitä vastoin on ollut runsaasti tulirokkoa.

Tuberkulosin levenemisen ehkäisemiseksi on desinfisioiminen toimitettu tautiin kuolleitten asunnoissa ja tautiin kuolleiden vaatteet on puhdistettu joko omaisten tahi kunnan kustannuksella. Lääkintöhallituksen lähettämiä lentokirjasia tuberkulosista on levitetty.

Kunnassa ei ole sairashuonetta, mutta on siihen tarkoitukseen rahoja lahjoitettu.

Asunto-oloista [1]) mainittakoon, että köyhempi kansa asuu ahtaasti, useimmiten yhdessä huoneessa. Talonpojilla on talvisin ainoastaan tupa ja kamari, harvoin kaksi lämmitettyinä ja käytännössä. Sisäikkunoita ei kaikkialla käytetä, ja kun sellaisia on, niin ei niitä voi avata ilmanvaihdon takia. Lämmityspesistä puuttuu usein luukut. Monessa paikassa ovat asuntohuoneet matalat ja vailinaisesti varustetut. Siisteys on ylimalkaan tyydyttävä. Vanhemmat rakennukset eivät yleensä osota mitään ulkosomuutta. Usein on navetta talon komein rakennus, ja lantaläjä on puuttoman pihan läheisyydessä. Hedelmäpuutarhoja ja kasvitarhoja on harvassa paikassa. Sauna on joka talossa ja torpassa, vieläpä mäkitupalaisillakin ja sitä käytetään ainakin kerta viikossa. Kesäisin nuorempi kansa sitäpaitsi käyttää järvi- tahi jokikylpyjä puhumattakaan uudenajan aurinkokylvyistä. Jokapäiväinen peseminen ei sitävastoin kuulune yleisiin tapoihin; hammashoitoa ei kannata edes mainita. — Varallisuus on ylipäänsä pienenpuoleinen, vain joitakuita rikkaita löytyy kunnassa. Säästäväisyys ja huolellisuus eivät kuulu kansan ominaisuuksiin.

Juoppoutta ja haureellisia tapoja nähdään varsinkin naimattomassa väestössä, ja äpärälasten lukumäärä on suuri; tilivuoden aikana oli niitä 13 prosenttia kaikista syntyneistä.

Ruokaaineet eivät ole vaihtelevia eivätkä huolella valmistettuja, niihin kuuluu pääasiallisesti perunat, suolattu sian- ja raavaanliha, hapan leipä, puuro, jauhoruoat sekä maito. Köyhempikin kansa on kuitenkin enemmän kuin ennen ruvennut käyttämään tuoretta ja entisiin aikoihin nähden parempaa ruokaa. Kahvi ja tee ovat yleisiä nautinto-

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

aineita köyhimmissäkin perheissä. Päihdytysaineena käytetään paitsi kaupungeista tuotuja väkijuomia myöskin paikkakunnalla saatavaa kiilloitusväkiviinaa, denaturoitua viinaa ja kiinaviiniä, eikä juoppous asian niin ollen ole viime vuosina sanottavasti voinut vähentyä. Erittäin on sellaisten juomien myynti pyhäpäivinäkin ollut pahennukseksi. Ehkäisemisyrityksistä väkijuomain myyntiä vastaan ei ole tietääkseni mitään tulosta ollut.

Pienten lasten hoidossa huomaa monesti vanhoja tapoja ja taitamattomuutta. Imettämistä jatketaan tavallisesti myöhään toiselle vuodelle. Keinotekoinen ravitseminen on vaillinaista. Kuolevaisuus alle yhden vuoden vanhoissa lapsissa oli 1913 vuoden aikana 27 eli runsaasti 11 % syntyneistä. Varsinkin äpärälasten hoito on huono, kun äidit usein jättävät lapsensa köyhille perheille kasvatettaviksi pienellä kuukausimaksulla päästäkseen itse työnansiolle. Ei ole suuresti muutoksia lastenhoidossa huomattu kun köyhyys ja isot perheet sekä välinpitämättömyys estävät terveyttä koskevaa opetusta paikkakunnalla juurtumasta.

Sairauden kohdatessa on rahvas kyllä ruvennut yleisemmin etsimään lääkärinapua, mutta usein ei sitä ajoissa haeta, ja moni vieläkin kituu apua hakematta ja laimiinlyö taudin säännöllisen hoidon. Mielellään sitävastoin koetetaan tulla naapurien ja sairaanhoitajattaren neuvoilla ja apteekin määräyksillä toimeen. Paikkakunnalla ja lähikunnissa löytyy puoskareita, joiden puoleen vieläkin käännytään. Hyvin harvoin kansa vastustaa määrättyä puhdistusta tarttumataudin johdosta ja hakee usein sairaalanhoitoa, kun on kysymyksessä vaikeampi taudinkohtaus. (Ivar Sternberg.)

Tuusulan ja Sipoon kunnanlääkärinpiiri. Terveydelliset suhteet Tuusulan ja Sipoon kunnissa ovat viimeisen puolivuodenajalla, jolla aikaa allekirjoittanut on toiminut kunnanlääkärinä, olleet ylipäänsä hyvät. Mitään laajemmalle levinnyttä kulkutautia ei kunnissa ole ollut. Pienempiä epidemioita on kuitenkin sattunut useita.

Keuhkotauti on paikkakunnalla jotenkin yleinen. Monet keuhkotautiset ovat olleet sairashuoneessa tahi parantoloissa, ja useiden kuolemantapausten jälkeen on täydellinen desinfisioiminen toimitettu.

Kun tarttuviin tauteihin sairastuneita on ollut vaikea saada Helsingin ja Porvoon sairashuoneisiin sekä on ilmennyt suuria vaikeuksia kotona eristämisien johdosta, niin on sekä Tuusulan että Sipoon kuntain valtuustoissa ollut keskusteltavana omien kulkutautisairaaloiden perustaminen. (A. Molander.)

Borgå landskommunalläkaredistrikt. För kommunen finnes behörigen fastställd hälsovårdsförordning; denna tarfvar dock snar förbättring och är sådan påtänkt med anledning af ett upprop af Föreningen för tuberkulosens bekämpande, åsyftande bl. a. anmälningsplikt af och desinfektion efter dödsfall i tuberkulos. Kommunalläkaren har under året icke anmodats deltaga i nämndens sammanträden, men har af densamma utsetts till delegerad i en kommitté som arbetar för erhållande af ett distriktssinnessjukhus gemensamt för svenska kommuner i Nylands län.

Allmänna hälsotillståndet har under året varit godt.

Af epidemiska sjukdomar har under året i skilda delar af socknen yppat sig enstaka fall af scarlatina, difteri och croup., men emedan dessa genast isolerats å epidemiafdelningen vid sjukstugan samt hemmen formaliniserats, hafva nämnda sjukdomar icke fått spridning.

Lungsot och isynnerhet scrofulösa åkommor äro allmänna. Ortens förening för bekämpandet af lungsoten har under året anslutit sig s. s. filial till Föreningen för bekämpandet af tuberkulosen och har af denna erhållit löfte om en summa af 6,750 Fmk, som jämte filialens massundersökningsfond, stor c. 4,000 Fmk, gjort det möjligt att vidtaga med en massundersökning af lungsotens frekvens i Borgå landskommun och arbetet med densamma, som utföres af med. lic. K. von Kraemer, påbörjade den 1:sta maj detta år. För staden och kommunen gemensamma tuberkulossjukhuset är färdigt uppfördt.

Ambulatorisk sjuksköterska finnes ej anställd i kommunen. (Albert Gulin.)

Lovisa distrikt. Under år 1913 har i distriktet uppträdt epidemiskt förnämligast skarlakansfeber, men äfven messling och influensa.

Messling har förekommit som epidemi endast i Orimattila under juni och juli, men föröfrigt sporadiskt här och där.

Influenza har uppträdt epidemiskt i Orimattila under februari och i Mörskom under november, och föröfrigt sporadiskt i så godt som hela distriktet.

Dipteritis (& croup.) äfven sporadiskt i nästan hela distriktet (Liljendal undantaget); i Anjala relativt talrikast, särdeles i december (10 fall af hela årets 20).

Skarlakansfebern har varit årets mest utbredda och härjande epidemi med 342 sjukdomsfall och 83 dödsfall. Epidemin har varit mest svårartad i Liljendal och lindrigast i Pernå. Hela distriktets dödsprocent = 24.27. För att motarbeta skarlakansfeberepidemin bland de i Valkom och Köpbacka bosatta arbetsfamiljernas talrika barnskaror, påyrkade jag, att kommunalmyndigheterna skulle inrätta ett provisoriskt skarlakansfebersjukhus, och voro de äfven därtill genast beredvilliga. Först den 16 april kunde dock detta öppnas; i Köpbacka ficks då omsider en särdeles lämplig lokal med 3 rum och kök, god badstuga, brunn med godt vatten, vacker utsigt o. s. v. samt tillräckligt väl isolerad från närboende. En skolad sjuksköterska, Martha Makkonen, anlände den 10:de april och redan den 8 april medicinekandidaten Urho Kainulainen, hvilken genom Medicinalstyrelsens tillmötesgående förordnats till t. f. epidemiläkare med anledning af den i trakten kring Lovisa herrskande scarlatinaepidemin. Den nämnda sjuksköterskan och med. kand. Kainulainen handhade sedermera sjukvården å det provisionella sjukhuset, som disponerade öfver inalles 12 sängar. (Otto Appelberg.)

Elimäen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut tyydyttävä.

Keuhkotautiin nähden on pitäjä toistaiseksi ollut edullisessa asemassa. Vaikkakin tuberkuloottiset taudit ovat näyttäneet taipumusta lisääntymään, oli kuolevaisuus niihin esim. v. 1906—1910 ainoastaan 1.9 laskettuna tuhannelle hengelle.

Vaikeampien tarttuvien tautien jälkeen on tullut yleiseksi tavaksi asuinhuoneitten ja eritenkin saastutettujen vaatteiden puhdistus formaliinihöyryllä, jonka vähävaraisten puolesta on kustantanut kunta. (K. Kahelin.)

Iitin kunnanlääkärinpiiri. Tuberkulosiin kuolleisuus oli vuonna 1913 16 %, vuonna 1912 se oli 12.8 % ja 10.7 % vuonna 1911. Tuberkulosi on siis paikkakunnalla leviämään päin.

Kulkutautien levenemisen vastustamiseksi on sairaat aina eristetty ympäristöstään ja on eristystä mikäli mahdollista ollut diakonissa valvomassa; saastutetut kodit on aina jälestäpäin formaliinilla desinfisioitu. Samoin on desinfisioitu ne asunnot, missä joku on kuollut tuberkulosiin.

Kunnan mielisairasten hoidon suhteen tapahtui kuluneena vuonna merkitsevä parannus. Viime syyskuussa valmistui nimittäin mielisairaalan lisärakennus, joka on vanhaan mielisairaalaan yhdistetty käytävällä. Uusi osasto sisältää 5 yhteishuonetta, 4 avokoppia, 2 isonpuoleista kylpyhuonetta, hoitajattaren huoneen, valoisia käytäviä, mukavuuslaitoksia, vesijohdon y. m.; lisäksi on kaksi uutta laajaa kävelypihaa olemassa. Uudessa osastossa on tilaa 16 potilaalle. Kun vanhassa on tilaa 12 potilaalle, voidaan siis mielisairaalassa kokonaisuudessaan hoitaa vähintäin 28 sairasta. Kaksi naispuolista hoitajatarta huolehtivat hoidosta. Viime vuonna hoidettiin 19 mies- ja 9 naispuolista mielisairasta, kaikki parantumatonta laatua.

Kunnan sairaalakysymys sai viime vuonna ratkaisevan käänteen parempaan päin sen kautta että Linjakasööri Johan Majander, joka kuoli vuoden 1912 lopussa, jälkeen jättämässään testamentissa määräsi neljän tynnyrin alan suuruisen palstan Iitin pitäjän Kausalan kylässä tonttimaaksi tulevalle sairaalalle, joka on rakennettava kolmen vuoden sisällä hänen kuolemastaan, sekä samaa tarkoitusta varten myös 30 tuhatta markkaa erinäisillä ehdoilla. Kun kunta on hyväksynyt testamentin ja alustaviin toimenpiteisiin jo on ryhdytty, sopii siis sairaalan rakentamista pitää ajankysymyksenä.

(F. Aug. Backberg.)

Orimattilan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

(A. J. Warén.)

Ekenäs distrikt. Det allmänna helsotillståndet har varit sämre än på många år härförinnan, beroende på att ej allenast, såväl verkliga epidemier, som isynnerhet spridda fall af epidemiska sjukdomar, hela året om än här än där förekommit i snart sagdt alla delar af distriktet, utan äfven andra akuta sjukdomar, isynnerhet lung- och lungsäcksaffektioner, varit rikligare än vanligt.

Dödsfallen i lungsot har under året, enligt presterskapets uppgifter, i landskommunerna utgjort 1.91 ‰, eller 12.7 % af samtliga dödsfall, mot 2.09 ‰ och 14.6 % sistlidne år. För bekämpande af tuberkulosen har ej några nämnvärda extra åtgärder vidtagits, utom enstaka föredrag och att desinfektion efter i konstaterad lungsot döda numera i några kommuner fåtts genomförd. Det är att hoppas att den af D:r H. Sundelius under sommaren utförda allmänna undersökningen af tuberkulosens spridning i Tenala socken skall blifva af stor betydelse för ifrågavarande frågas befrämjande. (Reinh. Fabritius).

Ingå och Degerby kommunalläkaredistrikt. Af kommunerna antagna hälsovårdsstadganden finnas i båda kommunerna och äro desamma tryckta men spridda för så lång tid sedan, att någon allmän kännedom om deras innehåll icke förefinnes. Äfven öfvervakandet af deras tillämpning synes något hafva fallit i glömska. Öfverhufvud synes de dock väl motsvara sitt ändamål, om ock endel tillägg, särskildt rörande tuberkulosen och

dess bekämpande, vore af behofvet påkallade. Några mera betydande frågor rörande den allmänna hälsovården hafva icke under året behandlats af kommunalnämnderna.

Det allmänna hälsotillståndet var, särskildt under början af året tämligen dåligt; isynnerhet härjade bland barn och åldringar lunginflamationer och andra lungaffektioner, dessa ofta stående i samband med en svår influenza, som denna tid öfvergick trakten. Hälsotillståndet störes äfven under så godt som hela året af epidemier och spridda fall af smittosamma sjukdomar. Spridda fall af skarlakansfeber ha sålunda uppenbarat sig än här än där utan att smittovägarna kunnat uppdagas.

Tuberkulosen synes här vara en tämligen allmänt förekommande sjukdom, sålunda förekom under året i Ingå 14 dödsfall i lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar, hvilket gör 17.0 % af alla dödsfall eller 3.39 på tusen innevånare. Särskildt ofta har jag observerat tuberkulösa sjukdomar (pleuritis, meningitis, spondylitis och körtlar) hos barn. Några allmänna åtgärder för tuberkulosens bekämpande har jag tillsvidare icke varit i tillfälle att vidtaga.

I distriktet finnes hvarken sjukstuga eller ambulatorisk sjuksköterska, men har under året en diakonförening bildats och under ledning af Ingå sockens t. f. kyrkoherde arbetat med sådan energi, att den redan under i år 1914 hoppas kunna anställa en diakonissa för Ingå socken, hvilket vore synnerligen önskvärdt, då såväl snyggheten i hemmen som förmågan att sköta till och med lindrigare sjuka mångenstädes är mycket klen.

(Edvard Öhman,)

Pojo kommunalläkaredistrikt. I lungsot dogo enligt prästerskapets uppgifter 13 personer d. ä. 18.6 % af samtliga dödsfall och 23 på 1,000 innevånare. Efter hvarje dödsfall i lungsot verkställdes desinfektion, hvilken för mindre bemedlade är kostnadsfri.

(Lennart Holm.)

Lohjan piiri. Yleinen terveydentila piirissä ei ole tänäkään vuonna ollut tyydyttävä, sillä *tulirokkoa* on esiintynyt kaikissa muissa kunnissa paitsi Nummella, *hinkuyskää* ja *influensaa* viidessä, *kurkkumätää* neljässä ja *tuhkarokkoa* kahdessa.

Veneristen tautien levenemisen estämiseksi en ole vuoden kuluessa tarvinnut toimittaa mitään yleistä tarkastusta. — Yksityisiä epäluulon alaisia olen kyllä kotonani tarkastanut ja, jos syytä on ollut, Helsingin yleisen sairashuoneen kuppa-taudin osastolle hoidettavaksi lähettänyt. (K. F. Walle.)

Esbo kommunalläkaredistrikt. Af kommunalnämnden hafva några viktigare frågor rörande den allmänna hälsovården icke blifvit under året behandlade, och undert. har af denna anledning icke tagit del i nämndens sammanträden. — Då några års erfarenhet visat att en del medlemmar af kommunen af rädsla för de med en desinfektion förknippade omkostnaderna plägat hemlighålla inom resp. familjer yppade fall af smittosamma åkommor och sålunda bidragit till sjukdomarnas spridning i vidare kretsar, föreslog undert. för kommunalfullmäktige vid en session i april månad att samtliga dessinfektioner efter smittosamma sjukdomar måtte verkställas på kommunens bekostnad, ett förslag som äfven nästan enhälligt antogs.

I likhet med föregående år ha under år 1913 talrika fall (sporadiska) af skarlatina och difteri förekommit. I många af dessa hade smittämnet bevisligen medförts från hufvudstaden, med hvilken Esbo kommun står i daglig och livlig förbindelse.

(Emil Leander.)

Kyrkslätt kommunalläkaredistrikt. Några mera betydande frågor rörande den allmänna hälsovården hafva icke af kommunalnämnden eller kommunalfullmäktige behandlats, ej heller hafva några åtgärder och förbättringar på den allmänna hälsovårdens område behöft vidtagas.

Det allmänna hälsotillståndet har varit godt.

Af epidemiska sjukdomar ha endast sporadiska fall af scarlatina, difteri och morbilli förekommit. Patienterna, som samtliga vårdades i hemmen, isolerades efter bästa förmåga och desinfektion verkställdes efter samtliga kända scarlatina- och difterifall af den i kommunens tjänst antagna desinfektören. (T. Biaudet.)

Lohjan kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoitolautakunnan kokouksissa ei ole tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä käsitelty, mutta kylläkin pienempiä paikallisia, varsinkin taajaväkistä yhteiskuntaa koskevia, ja on kunnanlääkäri, ollen lautakunnan puheenjohtaja, ottanut osaa näiden asiain käsittelyyn.

Yleinen terveydentila on kunnassa ollut hyvä.

Lohjan-nummella on yhä edelleen toiminut vuokrahuoneissa pieni 2 huoneinen kulkutautisairaala. Tämä sairaala on kunnanlääkärin hoidettavana, ja on siellä ollut suuremman osan vuotta sairaita joskus lähikunnistakin kuten Siuntiolta ja Nummelta ja näyttää se kaikessa vaatimattomuudessaan tuntuvasti helpottavan tarttuvien tautien levenemistä vastustavia toimenpiteitä. Köyhempi kansa saa auliisti kunnalta vapaan hoidon lapsilleen siellä ja samaten on puhdistus heidän kodeissaan heille vapaa ja siinä lienee osaksi syy siihen että harvoin tapaa näillä seuduilla varovaisuustoimenpiteitä vastustelevia.

Veneerisiä tauteja oli kunnassamme huomiota herättävä määrä. Niin kutsuttuun Kosken lääniin, joka oli viimekesäisen tukkiuiton keskus Lohjalla, oli pahamaineisia naisia haalittu aina kaupungista asti, ja nämät saastuttivat ensin tukkimiehet ja sitten paikkakunnan pikkueläjiä. Sairastuneet toimitettiin sittemmin Helsingin yleiseen sairaalaan. Kun kuppatautia sittemminkin ilmaantui aina uusia tapauksia samoilla seuduilla, niin pidin siellä isäntien pyynnöstä koko seutukunnan henkilöiden tarkastuksen ja mikäli tiedän loppui tauti siihen. Kunnanvaltuustolle esitin sitä paitsi ehdotuksen jokipoliisinviran perustamisesta mainitulle seudulle seuraavaksi kesäksi, ja saavutti se yleisen kannatuksen, joten todennäköisesti asiasta tulee tosi.

Huomattavampana paikallisena tautina on täälläkin tuberkulosi, ja lienevät täälläkin samat syyt kuin muualla sen aiheuttajana, epäsiisteys, köyhyys, meijerit, välinpitämättömyys j. n. e. Vastustamistoimenpiteistä tuberkulosin levenemisen ehkäisemiseksi on lueteltava etupäässä: tuberkulosiin kuolleiden jälkeen tapahtuva desinfisioiminen, muutamien viimeisessä asteessa olevien keuhkotautisten ottaminen kunnansairaalaan, kun isoleeriosasto on ollut muuten vapaana, muutama esitelmä vuoden kuluessa ja seuraavaksi vuodeksi suunniteltu tuberkulosia koskeva lisäys terveydenhoitoohjesääntöön sekä kuntaan perustettava kouluparantola, josta ainakin kansa toivoo paljon hyvää.

(Eino Kaila.)

Vihdin kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut verrattain hyvä.

(A. Isotalo.)

Pyhäjärven ja Pusulan kunnanlääkärinpiiri. Molempain kuntain kuntakokouksessa on valittu edustajia yhteistä kuntakokousta varten, jossa kokouksessa uusi kunnanlääkärin-

ohjesääntö laadittaisiin. — Pyhäjärven ja Pusulan kuntain edsutajat ovat ottaneet osaa yhteisiin kuntakokouksiin useampien kuntien edustajien kanssa, joissa kokouksissa Kellokosken kartanon Tuusulan pitäjässä ostamisesta ja päärakennuksen sisustamisesta piirimielisairaalaksi päätettiin. Pyhäjärven tarpeita varten on varattu sijaa neljälle siaraalle ja Pusulan kolmelle. Tarkoituksena on että sairaala valmistuisi v. 1914 kuluessa.

Yleinen terveydentila on ollut tämän vuoden kuluessa tavallinen.

Kuppaa vereksessä muodossa, joka on muuten hyvin harvinaista, on tämän vuoden kuluessa ollut lukuisasti. Eräs uittomiesten seurassa kulkeva nainen levitti taudin. Henkilöt, joissa tautia on epäilty olevan, ovat olleet lääkärin tarkastettavina, ja on sairaat toimitettu hoidettaviksi.

Tuberkulosia on tämän vuoden kuluessa ilmestynyt lukuisammin varsinkin Pyhäjärven pohjoisosassa Vaskijärven kylässä ja Pusulan eteläosassa Suomelan, Hirvijoen, Koisjärven ja Vöslön kylissä. Siitä huolimatta on tuberkulosia nyt vähemmässä määrässä kuin vuosikymmenen alkupuolella. (G. Aspelin.)

Turun lääni. *Turun piiri.* Yleinen terveydentila piirissä ei ole ollut tyydyttävä, sillä *tulirokko* ja *kurkkumätä*, jotka olivat perintönä edelliseltä vuodelta, ovat olleet liikkeellä piirissä ympäri vuoden ja tulirokko erittäin Maariassa, (77 koht.), Liedossa, (37 koht.), Kaarinassa (26 koht.) ja Karunassa.

Paikkakunnalliset taudit ovat edelleen: *keuhkotauti* 191 (209 e. v.) kuolemantapausta, *risatauti; rheumaattiset* taudit, *pitkälliset tulehdukset* hengitin- ja ruoansulatuselimissä sekä *verenvähyys*.

Keuhkotautiin kuoli koko piirissä 2.8 (3.0 e. v.), kutakin tuhatta asukasta kohti; siis jonkun verran vähemmän kuin edellisenä vuonna.

(Johan Martola.)

Paimion kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Parannuksia terveydenhoidon alalla ei ole aikaansaatu vuoden kuluessa.

Huomattavin paikallinen tauti on epäilemättä keuhkotauti, johon on kuollut vuoden kuluessa 26 henkeä (37.8 % koko kuolleisuudesta ja 5.32 1,000 asukasta kohti). Että tauti on lisääntymään päin pitäjässä todistaa se seikka että kuolleisuus ennen, vuosina 1898—1907, oli keskimäärin ainoastaan 3.6 à 4.0 tuhatta asukasta kohti (Suomen kartasto). Pitäjässä toimivaa diakonissaa pyydetään yhä useammin desinfisioimaan formaliinihöyryllä ja lysoolilla keuhkotautiin kuolleiden asunnot.

Kunnassa asuu kiertävä diakonissa, joka hoitaa pääasiallisesti köyhiä sairaita sekä toimittaa desinfisioimiset kulkutautisten ja useasti myöskin keuhkotautiin kuolleiden asunnoissa asianhaarain vaatiessa kunnan kustannuksella. (Artur F. Blomqvist.)

Sauvon ja Karunan kunnanlääkärinpiiri. Sauvossa löytyy Kuvernöörin vahvistama terveydenhoitosääntö, joka ylimalkaan vastaa tarkoitustaan. Tätä sääntöä koskevain rikosten johdosta ei ole vuoden kuluessa kannetta nostettu. Karunalaiset toimivat paraikaa oman terveydenhoitosäännön aikaansaamiseksi kuntaa varten.

Kulkutautien ja tuberkulositaudin levenemisen ehkäisemiseksi on kuntien päätösten mukaan asianmukainen desinfisioiminen piirissä välttämätön.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria ei löydy Karunassa. Sauvossa sitävastoin toimii syyskuun 1 päivästä diakonissa. (B. A. Henricsson.)

Pargas kommunalläkaredistrikt. Den allmänna sjukligheten var särskildt under årets senare hälft rätt stor. Under sommaren förekommo svåra tarmkatarrer och t. o. m. flere fall af dysenteri. På hösten och höstvintern voro lunginflamationer mycket vanliga.

Mot tuberkulosen, som är ganska spridd, hafva tillsvidare icke några åtgärder vidtagits. I »Förslag till hälsovårdsordning för Pargas kommun», hvilket förslag varit till behandling på två kommunalstämmor, men hvars antagande uppskjutits på grund af att en del personer motsatt sig detsamma, ingå regler för motarbetandet af lungsoten. Så t. ex. finnas där bestämningar om obligatorisk desinfektion af bostad och kläder efter i lungsot afliden person äfvensom anmälningsskyldighet för hälsovårdsnämnden af lungsotsfall, hvilka kunna anses vara farliga för omgifningen. (Hugo Forssel.)

Uudenkaupungin piiri. Yleinen terveydentila piirikunnassa on ollut erinomaisen hyvä. Yleistä veneerillistä tarkastusta ei ole tarvittu pitää. Keuhkotauti on piirissä lisääntymässä. Kunnissa on lääkärien ja Kuvernöörin kautta ryhdytty toimenpiteisiin taudin levenemistä vastaan päättämällä desinfisoiminen keuhkotautiin kuolleiden jälkeen heidän asunnoissa. Sellaista formaliseeraamista on toimitettu Mietoisissa, Mynämäellä, Laitilassa ja Pyhämaassa. Esitelmiä tuberkuloosista on pidetty muutamissa kunnissa.

(G. I. Rothström.)

Vehmaan ja Taivassalon kunnanlääkärinpiiri. [1]) Kunnanlääkäriksi Vehmaalle ja Taivassaloon määrättiin allekirjoittanut kesäkuun 1 päivästä 1913. Sitä ennen olivat mainitut kunnat usean vuoden olleet ilman omaa lääkäriä.

Kunnanlääkäripiiriin ovat kuuluneet Vehmaan ja Taivassalon kunnat. Lääkärin asuntona on eräs Lallisten tilaan kuuluva huvila Vehmassalmen rannalla Rautilassa Vehmaalla. Sairaita olen paitsi Rautilassa vastaanottanut 3 kertaa Taivassalon kirkolla ja 2 kertaa Velkuassa.

Vehmaan kunnalla on terveydenhoitosäännöt. Taivassalon kunnalla en tiedä sellaisia olevan.

Kummassakin kunnassa on yleinen terveydentila ollut hyvä.

Tuberkulosi ja skrofulosi ovat varsinkin Vehmaan kunnassa yleisiä. Hoitoon ja tartunnan ehkäisemiseen nähden ollaan hyvin välinpitämättömiä.

Sairastupaa ei ole kummassakaan kunnassa. Taivassalossa ei ole myöskään ollut mitään kiertävää sairaanhoitajatarta. Sitä vastoin on Vehmaalla koko vuoden toiminut diakonissa.

Köyhäintaloa ei ole kummassakaan kunnassa. (Rudolf Salminen.)

Mynämäen ja Mietoisten kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila piirissä on ollut sangen tyydyttävä.

Mynämäellä on koko vuoden ollut kiertävä sairaanhoitaja, joka vuoden ajalla on hoitanut 76 eri sairasta, joiden luona hän on käynyt antamassa tarpeellista hoitoa 420 kertaa. Kodeissa on hän hoitanut 59 vuorokautta ja öitä valvonut 13. Tartunnan levenemisen ehkäisemiseksi on hän puhdistanut ja formaliinillä desinfisioinut yhteensä 10 asuntoa, joista 6 keuhkotaudin, 3 tulirokon ja 1 kurkkumädän johdosta.

Mietoisissa on kiertävänä sairaanhoitajattarena ollut diakonissa, joka vuoden ajalla on hoitanut 40 eri sairasta, joiden luona hän on käynyt antamassa tarpeellista hoitoa 238

[1]) Ensimäinen kertomus.

kertaa. Kodeissa on hän hoitanut 37 päivää ja valvonut 32 yötä. Sitä paitsi on hän puhdistanut ja formaliinilla desinfisioinut yhteensä 6 asuntoa, joista 4 keuhkotaudin ja 2 tulirokon johdosta. (Alarik Hartman.)

Laitilan kunnanlääkäripiiri. Terveydentila on ollut hyvin tyydyttävä. (Juhani Elo.)

Rimito distrikt. Enligt de med nödig kritik mottagna uppgifterna från vederbörande kommunalnämnd, resp. kommunalläkare och enligt egna iakttagelser hafva följande epidemiska sjukdomar förekommit i distriktet: *Scarlatina* i Rimito, Nagu och Houtskär; *Morbilli* i Nagu och Korpo; *Typhus abdom.* i Nagu; *Tussis convulsiva* i Rimito och Nagu; *Diphteria* i Merimasku och Askainen samt *Influenza* i Rimito, Merimasku, Askainen och Nagu under årets par tre första månader.

Lungsot och *tuberkulösa åkommor* förekomma gifvetvis äfven inom detta distrikt, ehuru icke i mera framträdande grad. I Korpo kommun har emellertid ett något ökadt antal fall af lungsot trädt i dagen, på grund hvaraf — och enär utdelandet af ströskrifter, personliga utläggningar samt hänvändningar till kommunalnämnderna icke synes bidraga till nödig aktsamhet i afseende å smittas spridande — ånyo yrkanden af mig gjorts i syfte att ändtligen den hvilande frågan om uppgörandet af en ändamålsenlig lokal hälsovårdsordning för hvarje kommun upptoges till slutligt afgörande; och hoppas jag att efterhand i de särskilda kommunerna sådana lokala stadganden fås till stånd, ehuruväl likgiltigheten eller självtillräckligheten hos de styrande härtills och ännu så länge hindrat reformerna i hälsovårdssyfte, såsom äfven kommunalläkarens i Nagu årsberättelse utvisar. I Korpo och Houtskär har man emellertid redan kommit så pass långt att desinfektioner utföras efter epidemiska sjukdomsfall. (A. A. Branders.)

Nagu kommunalläkaredistrikt. Hälsovårdsmyndigheten har utgjorts af kommunalnämnden, vid hvars sammanträden undertecknad, som om desamma icke blifvit underrättad, icke kunnat närvara. Någon lokal hälsovårdsordning finnes icke. Visserligen tillsattes år 1912 en kommitté för att uppgöra förslag till hälsovårdsordning för Nagu kommun, men sedan detsamma var färdigt utarbetadt, antogs det icke af kommunalstämman, som ansåg det för de kommunala myndigheterna och enskilda personer vara bekvämare och billigare att vara utan lokal hälsovårdsordning. Såsom häraf inses finnes bland allmänheten i Nagu föga intresse och förståelse för hygienins fordringar.

Den vid fattiggården uppförda dårvårdsinrättningen för 11 personer kvarstår och har under större delen af året varit belagd med 16 patienter. I anledning häraf har såväl undertecknad som fattigvårdsinstruktören uppmanat kommunalnämndens ordförande att bortskaffa det otillbörligt öfverskjutande antalet patienter, hvilket skulle varit så mycket lättare, som tre af patienterna voro från främmande kommuner. Emellertid var antalet interner vid årets utgång 17, däraf 2 inlogerats i inrättningens bagarstuga, i anledning hvaraf fattigvårdsinstruktören sett sig tvungen att till vederbörande myndighet ingå med framställning om Nagu fattigvårdsstyrelses förpliktande att nedbringa antalet patienter

vid nämnda dårvårdsinrättning till det normala. I följd af förenämnda missförhållande har äfven vårdspersonalen, egentligen bestående af en person, varit otillräcklig.

(Arthur Dahl.)

Godby distrikt. Af epidemiska sjukdomar hemsöktes distriktet i betydligt mindre grad än året förut. Dock förekom *kikhosta* talrikt i Brändö kommun, hvarjämte flere fall inträffade i Enklinge by af Kumlinge socken samt några fall i Finström, Föglö och Sund. Till Brändö, där sjukdomen icke torde hafva förekommit på långa tider, synes smittan hafva blifvit införd från Korpo af en instruktris i hushållslära. — *Skarlakansfebern* hemsökte hufvudsakligen Sund, där Hulta by var särskildt utsatt. Enstaka fall iakttogos dessutom i Jomala, Vårdö, Saltvik, och Mariehamn. — Några fall af *mässling* observerades i Kökar, Sund och Saltvik. I de fall, som förekommo i Saltvik härledde sig smittan från Amerika. — 1 fall af *tarmtyfus* förekom i Mariehamn. — 4 fall af *difteri* observerades i Eckerö under januari; af dessa 3 fall i Storby, där under december 1912 2 personer haft sjukdomen, den ena folkskollärarinnan i byn. Fara för epidemisk utbredning af sjukdomen syntes sålunda föreligga; men lyckades det att genom isolerings- och desinfektionsåtgärder hindra sjukdomens vidare spridning. Af de 7 difterifall, som observerades i Sund, förekommo 6 i en och samma familj i Löfvik by under februari och mars. Enstaka fall af difteri iakttogos dessutom i Lumparland, Föglö, Kökar, Saltvik och Mariehamn. — Af *epidemisk cerebrospinalmeningit* observerades 1 fall i Finström. — 1 fall af *akut barnförlamning* förekom på Dånö i Geta. Patienten, en 12 år gammal gosse, som iakttogs af stadsläkaren i Mariehamn i november, företedde då förlamningssymptom i ena armen; det akuta stadiet hade genomgåtts i oktober.

Några särskilda åtgärder mot tuberkulosen hafva icke vidtagits under året inom distriktet. (Georg Hornborg.)

Porin piiri. Terveydentila piirissä on yleensä ollut viime vuonna hyvä. Varsinaisen kulkutaudin muodossa ei ole mikään tauti esiintynyt piirissä.

Keuhkotautiin kuoli koko piirissä 347 henkeä eli 20.8 % kuolleitten luvusta ja 3.3 jokaista tuhatta asukasta kohti. Keuhkotautitutkimuksia on neiti Hjördis Ahlströmin kustannuksella tehty Eurassa ja on siellä hänen toimestaan ja varoillaan erityinen kiertävä sairaanhoitaja valvonut keuhkotautisten hoitoa. Muualla piirissä on koetettu saada kansa käsittämään ja uskomaan, että keuhkotauti on tarttuvaa ja on erittäinkin huomautettu, kuinka tärkeätä sellaisten asuntojen desinfisioiminen on, joissa keuhkotautia sairastaneet ovat oleskelleet. Vielä ei ole kuitenkaan yksikään kunta ottanut tätä toimenpidettä määräävää säädöstä terveyssääntöihinsä. Satakuntalainen Osakunta on viime kesänäkin tehnyt retkiä useaan piirin kuntaan ja on kokoillessaan varoja keuhkotautisten parantolaa varten levittänyt laajoihin piireihin tietoja keuhkotaudin luonteesta ja keinoista sen vastustamiseksi.

Veneeristen tautien tapausten luku on viime vuonna ollut yhä enenemässä varsinkin kaupungeissa. Erittäinkin on syfilistä esiintynyt enemmän kuin edellisenä vuotena.

Vuoden tulo oli v. 1913 koko piirissä hyvä ja työansiota kylliksi sekä kaupunki- että maalaiskunnissa. (Hj. Nordling.)

Merikarvian ja Siikaisten kunnanlääkärinpiiri. Varsinaisia vahvistettuja terveydenhoitosääntöjä ei kummassakaan kunnassa ole. Vuoden kuluessa on kuitenkin Merikarvian pitäjän terveydenhoitolautakunnassa tehty muutamia välttämättömimpiä määräyksiä tarttuvien tautien vastustamiseksi, niistä tärkein se, että tällaisten tautien jälkeen toimitetaan formaliinidesinfisioiminen sairastaneen kodissa ensi kädessä kunnan kustannuksella.

Polttavana kysymyksenä näissä kuten muissakin Satakunnan kunnissa on ollut kysymys siitä, miten olisi suhtauduttava Harjavallan keuhkotautiparantola-hankkeeseen. Merikarvian kunta ei suostunut pyydettyyn määrään 15 penniä henkeä kohden, mikä olisi tehnyt noin 1,300 Smk. vuodessa, vaan myönsi kunta sen sijaan 500 Smk. vuodessa 10 vuoden aikana ehdolla, että kunta saisi tätä summaa vastaavat oikeudet yllämainitussa laitoksessa. Kun ei parantolan johtokunta tähän ehdotukseen suostunut, on asia nyttemmin katsottava kokonaan rauenneeksi Merikarvian kuntaan nähden. Siikaisten kunta antoi heti täysin kieltävän vastauksen tehtyyn pyyntöön. Syynä siihen että siis molemmatkin kunnat asettuivat kielteiselle kannalle parantolahankkeen kannattamiseen nähden, voitanee pitää pitkästä matkasta johtuvia hankaluuksia sekä ehkä vielä suuremmassa määrässä täällä vallitsevaa milt'ei täysin lohdutonta käsitystä hoidon hyödystä tällä paikkakunnalla niin suurta tuhoa tuottaneessa taudissa.

Yleinen terveydentila on ollut sangen hyvä.

Sairastupa, jota jo kauan on kunnassa puuhattu, saatiin Merikarvialla vihdoin vuoden kuluessa vuokrahuoneustossa kuntoon. Varsinaisesta toiminnasta ei kuitenkaan vielä vuoden 1913 kuluessa voi puhua, sairashuoneella kun ehti olla vasta 4 potilasta, näistäkin 3 jääden seuraavaan vuoteen. Sairaanhoitajattarena oli ja tulee edelleenkin jonkun aikaa olemaan kirkkoneuvoston palveluksessa oleva diakonissa. Tämä 4 vuodetta käsittävä sairastupa laajennetaan piakkoin 8-vuoteiseksi ja diakonissan sijaan otetaan sairaanhoitajatar. Paikkakuntalaisten välinpitämättömyys, miltei vastahakoisuus oman sairastuvan hankkimiseen nähden näkyy vihdoinkin kääntyneen suotuisaksi harrastukseksi asian hyväksi; sitä todistavat neuvottelut sairastuvan laajentamiseksi sekä sairaalan hyväksi vilkkaassa toimessa oleva ompeluseura.

Merikarvian kunnassa on toiminut kirkkoneuvoston palveluksessa oleva diakonissa, etupäässä hoitaen varattomia sairaita heidän kotonaan. Vuoden loppupuolella on hänen tehtäväkseen myös jätetty desinfisioiminen tarttuvien sairastapausten jälkeen kodeissa, ja on hän, kuten sanottu, toiminut myös hoitajattarena sairastuvalla.

(Einar Palmén.)

Euran kunnanlääkärinpiiri. Tärkeänä terveydenhoidollisena tapahtumana mainittakoon, että Kauttuan keuhkotautihuoltola Euran pitäjässä avattiin viime marraskuun 19 päivänä. Siitä alkaen ovat huoltolassa melkein aina olleet kaikki 10 sairassijaa täytettyinä. Viime vuosikertomuksessani kerroin jo laajalti tämän keuhkotuberkulosin vastustamispuuhan alkuhankkeista; nyt tahdon vain mainita, että tämän laitoksen palveluksessa olevan, toimeensa erityisesti valmistuneen ja innostuneen kiertävän sairaanhoitajattaren toimi pitäjällä on varmaankin suuriarvoinen taistelussa tuberkulosia vastaan.

Vuoden kuluessa valmistui myös Euran ja Kiukaisten yhteinen köyhäintalo, joka tarkoitukseensa nähden vastaa kaikkia ajan vaatimuksia.

Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Eurassa ja Köyliössä on sairaanhoitajatar kummassakin, ja käytetään heitä ahkerasti.

(J. A. Huhti.)

Noormarkun, Pomarkun ja Ahlaisten kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila kunnissa, mikäli se on minulle tunnettu, on ollut kohtalainen. Minun täällä olinaikanani syyskuukausina ei ole mitään vaikeampia kulkutauteja esiintynyt.

Keuhkotauti näyttää olevan sangen yleinen; tuberkulosiin kuolleiden suhteellinen määrä on korkeampi kuin vastaava määrä koko maassa. Toistaiseksi piirissä ei ole mitään tehty keuhkotaudin vastustamiseksi, ja ottaen huomioon väestön alhaisen sivistyskannan, sen täydellisen välinpitämättömyyden terveydenhoidosta sekä epäluottamuksen lääkärin ohjeisiin ja sen vanhoillisuuden, ovat mielestäni kaikki toimenpiteet täällä tuberkulosin leviämisen vastustamiseksi ennenaikaisia ja tuloksettomia. Itsetietoinen, itserakas, ylen jäykkä ja tylsä väestö ei halua minkäänlaisia parannuksia eikä usko sellaisia mahdollisiksi. Valaisevaa tässä suhteessa on, että keuhkotautiosastolla Eva Ahlström'in sairaalassa, jossa kuitenkin on saavutettu jokseenkin hyviä tuloksia keuhkotaudin hoidossa, hyvin vähissä määrin on ollut keuhkotautia sairastavia omasta kunnanlääkäripiiristä; suurin osa potilaista on ollut muista läheisistä sivistyneemmistä kunnista. Valaisevaa on myöskin että niistä noin sadasta henkilöstä, jotka syyskuukausina ovat käyneet luonani ja joiden olen huomannut sairastavan keuhkotautia, tuskin kymmenkunta on tullut luokseni toistamiseen, vaikkakin tämän seikan tärkeyttä heille erityisesti olen teroittanut.

Desinfisioimista tarttuvien tautien jälkeen ei ole yleensä kunnissa tehty lukuunottamatta Noormarkun tehtaan aluetta, jossa asunnot formaliiniseerataan sekä tarttuvia lastentautia sairastaneiden että keuhkotautiin kuolleiden jälkeen. (Edv. Nylander.)

Ikaalisten piiri. Kulkutaudeista on tilivuotena ainoastaan *kurkkumätä* huomattavammassa määrin liikkunut. Ikaalisissa on vuoden kuluessa ilmaantunut yhteensä 20 *difteriatapausta*; Jämijärveltä on tiedossani 6 tapausta, Hämeenkyrön kunnanlääkärinpiiristä on ilmoitettu yhteensä 34 tapausta, Viljakkalasta 4 tapausta, Parkanosta 26, Kankaanpäästä 14 ja Honkajoelta 17. *Tulirokkoa* on ollut vaan muutamia tapauksia Ikaalisissa sekä Parkanossa.

1 lapsihalvaustapaus sattui Kyröskoskella huhtikuussa ja joulukuussa todennettiin 1 uusi *lepratapaus* Kankaanpäässä.

Piirissä kuoli *keuhkotautiin* papiston ilmoitusten mukaan tilivuotena yhteensä 165 henkeä, mikä tuhatta kohti tekee 3.09 ja 19.08 % kaikista kuolemantapauksista.

Kuppa ja *muut veneeriset taudit* ovat piirissä tänäkin vuonna olleet verrattain harvinaiset; yleistä tarkastusta ei ole tarvittu toimittaa.

Yleisen terveydenhoidon alalla on osoitettu vähän elon merkkejä. — Joulukuussa kokoontuivat piirin kuntien edustajat Ikaalisissa pohtimaan kysymystä, mihin tarkoitukseen Watulan reservikasarmirakennukset alueineen pyydettäisiin luovuttaa ja tahtoivat toisten kuntien edustajat sitä pyydettäväksi piirimielisairaalaa, toiset keuhkotautiparantolaa varten; asia lykättiin lopuksi ko-

miteaan, selvittelyä ja valmistelua varten. — Ikaalisten kunta on päättänyt vuoden 1914 taksoituksen yhteydessä koota 15 penniä kutakin veroamaksavaa kohti kuntaan perustettavan keuhkotautiparantolan rahaston kartuttamiseksi. Myöskin on saman kunnan kaikkien kansakoulujen yhteydessä jo kahtena vuotena peräkkäin ollut järjestettynä koulukeittiö. Tilivuotena on Ikaalisiin myöskin rakennettu vakituinen kulkutautisairaala 9 sairassijalla.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria on piirissä tilivuotena toiminut: Ikaalisissa 2, toinen kunnan palkkaama valtioapua nauttiva, toinen seurakunnan palkkaama, Parkanossa valtioapua nauttiva diakonitar diakonatiyhdistyksen toimittama, Hämeenkyrössä seurakunnan palkkaama diakonissa. Nämät ovat kaikki olleet toiminnassa ympäri vuoden. Sitäpaitsi on Karvian seurakunta syyskuun alusta hankkinut kuntaan diakonissan, jonka palkkaamiseen myöskin on saatu valtioapua.

Kylpylaitos Ikaalisten kauppalassa on myöskin kesällä 1913 ollut toiminnassa ja on varsinaisten kylpyvieraitten luku 85.

(Bertel Laurell, v. t.)

Ikaalisten kunnanlääkärinpiiri. Kunnan kaikissa kansakouluissa (nykyään 13) on tänäkin vuonna ollut järjestettynä kunnan myöntämillä varoilla ylläpidetty koulukeittiö, mille nyt tällä kertaa on saatu avustusta yleisistä varoistakin, ja ovat lapset vanhempineen olleet hyvin tyytyväisiä järjestelyyn. Kunnanlääkäri on nytkin — tämä on kolmas vuosi — samalla toiminut kansakoululasten koululääkärinä.

Jo monena vuonna ovat vaarallisimmat kulkutautitapaukset, pääasiassa tulirokko ja kurkkumätä, hoidetut väliaikaisessa kulkutautisairaalassa, mutta sopimaton huoneusto on tehnyt sen hyvinkin hankalaksi, ja onkin siksi asianharrastavissa jo kauan kytenyt hanke saada kuntaan vakituinen kulkutautisairaala, onpa kysymys aikaisemmin jo monioita kertoja ollut esillä kuntakokouksessakin ja komiteoissa, kunnes nyt viimeinkin kuluneena vuonna kuntakokous päätti rakentaa varsinaisen kulkutautisairaalan, mikä sitten joulukuussa valmistuikin Lääkintöhallituksen hyväksymäin piirustusten mukaan. Paitsi hoitajanhuonetta ja keittiötä kuuluu siihen kaksi sairassalia — toinen 3:lle ja toinen 5:lle potilaalle — kumpikin eri sisäänkäytävineen ja kylpyhuoneineen — sekä pienempi observationihuone.

Yleinen terveydentila on kunnassa kuluneena vuonna ollut yleensä hyvä.

Kulkutauteja on kunnassa kuluneena vuonna ollut ilahduttavan vähän, suurempaa epidemiaa ei ole koko vuoteen ollut.

Hoidossani ja kiertävien sairaanhoitajattarien avulla kodeissaan jatkuvan silmälläpidon alaisena on tänä vuonna ollut yhteensä 87 keuhkotuberkulosia sairastavaa omasta kunnasta, näistä 54 aikaisemmilta vuosilta tunnettuja. Vuoden kuluessa on taas ilmaantunut 33 uutta tapausta, ja kuollut on vuoden kuluessa kaikkiaan 34 sekä kunnasta muuttanut 3. Kuntakokous päätti vuoden 1914 taksoituksen yhteydessä koota 15 penniä kutakin veroamaksavaa kohti kuntaan perustettavan keuhkotautiparantolan rahaston kartuttamiseksi, mikä rahasto vuoden lopussa nousi alun kolmannelle tuhannelle.

(Bertel Laurell.)

Kankaanpään kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Honkajoella kuin myöskin vähemmässä määrässä Honkajokeen rajoittuvassa osassa Kankaanpäätä levisi vuoden alussa kurkkumätä, ehtien levitä, ennenkuin asia tietoon

saatiin, eräässä kyläkunnassa arveluttavassa määrässä. Heti asian ilmitultua kävi allekirjoittanut kuin myöskin asianomainen piirilääkäri saastutetussa kylässä tarkastusmatkalla ja ohjeita jakamassa. Erikoiset valvojat asetettiin ja puhdistustoimiin opastettu henkilö (paikkakunnan poliisi) palkattiin. Kunnallislautakuntien avustavan toiminnan kautta rajoittui tauti pian, loppuen kokonaan puoli kesään mennessä.

(H. Hakulinen.)

Hämeenkyrön kunnanlääkärinpiiri. Lautakunnan kokouksissa ei tietääkseni ole mitään tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä käsitelty, koska ei allekirjoittaneelle ole niistä mitään ilmoitettu. Kuntakokous päätti maaliskuun 28 päivänä ottaa kuntaan kiertävän sairaanhoitajattaren, joka olisi myös kätilötutkinnon suorittanut, jos sen palkkaamiseksi saataisiin valtion apua, jota päätettiin pyytää K. Senaatilta. Sieltä ei kuitenkaan vuoden kuluessa tullut pyyntöön mitään vastausta, joten ei sairaanhoitajatartakaan saatu.

Yleinen terveydentila oli kohtalaisen hyvä koko vuoden ajan.

Huomattavin paikallinen tauti on keuhkotuberkulosi, joka jo on jokseenkin yleistä ja näyttää vuosi vuodelta lisääntyvän, riippuen vielä huonoista hygieenisistä olosuhteista ja välinpitämättömyydestä. Tuberkulosin levenemisen ehkäisemiseksi ei muihin toimenpiteisiin vuoden kuluessa ole ryhdytty, kuin että kuntakokous maaliskuun 28 päivänä päätti ottaa kiertävän sairaanhoitajattaren, jos sen palkkaamiseksi saataisiin valtioapu, jota kuitenkaan ei ole saatu ja josta syystä ei myöskään sairaanhoitajatarta ole otettu. Keuhkotautiin kuolleisuus on vuosi vuodelta lisääntynyt viimeisten kymmenen vuoden kuluessa ollen v. 1904 tuhatta henkeä kohden 1.8 ja v. 1913 jo 4.1 eli keskimäärin viime kymmenenä vuonna 2.8

Asunto-oloista [1]) mainittakoon, että yleensä asutaan varsinkin talvisin liian ahtaasti. Asuinhuoneita on paljon, mutta lämpiminä pidetään vaan tavallisesti pari huonetta, pirtti ja kamari, ja pirtissä asuu koko perhe palvelioineen, useinkin 8—10 henkeä; kamari on vierashuoneena. Yleensä ovat huoneet myös huonosti rakennetut ja huonosti varustetut lämpöä pitäviksi lattioistaan ja seinistään. Trossi-pohja on tavallisesti vain 20—25 cm paksu. Avattavia ikkunoita on harvassa ja talvella ei niitä ensinkään pidetä auki, joten ilma huoneessa pysyy huonona ja ummehtuneena. Lattioita pestään harvoin, vain pari kertaa vuodessa, ja usein niillä tapaa rasumattoja. Sylkyastioita näkee vaan nimeksi ja niissäkin pidetään kuusenhakoja tai santaa. Torakoita ja luteita tapaa melkein joka asunnossa sekä seinissä että sängyissä ja muita pienempiä syöpäläisiä alus- ja pitovaatteissa, joten puhtaus ja siisteys antaa vielä äärettömän paljon toivomisen varaa.

Varallisuus on keskinkertaista parempi ja on se suhteellisesti tasan jakautunut.

Sivistysolot ovat keskinkertaiset. Kunnassamme on 10 kansakoulua ja yleensä käyttävät vanhemmat lapsiansa niissä. Sivukylissä ja varsinkin vanhemman kansan keskuudessa on kyllä vielä tietämättömyyttä ja taikauskoa varsinkin terveyden- ja sairaanhoitoon nähden, mutta sekin näyttää olevan vähenemään päin.

Ruokajärjestys on yleensä yksitoikkoinen. Tavallisesti syödään kovaa ruisleipää, perunoita erilailla valmistettuina, suolakalaa, tavallisesti silakkaa, mutta myöskin suolattua järvikalaa; maito nautitaan tavallisesti happamana piimänä. Harvemmin syödään voita ja suolaista tai palvattua lihaa. Tuoreena laitettua lihaa käytetään hyvin vähän. Itselliset ja työväki käyttävät paljon amerikalaista läskiä ja vähemmässä määrässä on myös viime aikoina alettu käyttää kasvivoita. Kahvia juodaan runsaasti sekä

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

samoin eräänlaista päihdyttävää mallasjuomaa »sahtia», jota tehdään aina juhliksi ja pitoihin ja voi sitä mies juoda 10 litraa ja enemmänkin päivässä. Nämät kaksi viimemainittua eivät suinkaan ole vahingollisesti vaikuttamatta yleiseen terveydentilaan.

Juoma- ja ruokavedeksi käytetään sekä kaivo- että joki- ja järvivettä. Kaivovesi yleensä on huonoa suuren rautapitoisuutensa takia samoin joki- ja järvivesi taajasta asutuksesta siihen sekoittuneiden eläimellisten ja muiden lika-aineiden takia. Tämä yleisesti käytetty huono ruoka- ja juomavesi vaikuttaa myös osaltaan vahingollisesti yleiseen terveydentilaan ja siihen että kunnassa kuolleisuus on tavallista korkeampi eli 18 tuhatta henkilöä kohden.

Pienten lasten kuolleisuuteen, joka viime vuonna on ollut 0—1 vuotisten keskuudessa 93 tuhannesta syntyneestä, on yleensä ollut syynä puutteellinen hoito ja sopimaton ravinto. Ahtaat, vetoiset huoneet aiheuttavat lapsissa hengityselinten tauteja. Äidit yleensä antavat lapsilleen rintaa ja hyvin kauankin, 1—2 ½ vuoteen, mutta sitäpaitsi aletaan lapsille jo 2—3 kuukauden vanhasta antamaan muutakin ravintoa, kuten sekoittamatonta lehmän maitoa — joko sinänsä tai vehnäsen kanssa ja johonka vielä pannaan enemmän tai vähemmän kahvia (»kahvisuttua») — limonaadia y. m. jopa tavallisen ruuan sekoitustakin äidin suussa purtuna (»puppua»). Tämä liian aikainen sopimaton ravinto pilaa tavallisesti lapsen ruuansulatuksen ja saa aikaan pitkällisiä vatsa- ja suolikatarreja. Pienten lasten vaatetus on myöskin usein puutteellinen ja virheellinen siinä suhteessa, että rinnan kohdalle kootaan 4—5 vaatekappaletta, mutta reidet ja sääret ovat tavallisesti paljaina.

(J. H. Vuorinen.)

Tyrvään piiri. Yleinen terveyden tila piirissä on v. 1913 kuluessa ollut hyvä eikä suurempaa kulkutautiepidemiaa ole koko vuonna esiintynyt.

Keuhkotautiin kuolleiden luku on ehkä vieläkin suurempi kun entisinä vuosina 116 henkeä, 3.24 tuhannesta elävästä (v. 1912 2.84 ‰) suurin Mouhijärvellä, Lavialla ja Tyrväällä (4.60; 4.53 ja 2.93 ‰) vastaavat v. 1912 3.33, 3.02 ja 2.93 ‰. Minkäänlaisiin erityisiin toimenpiteisiin keuhkotaudin vastustamiseksi ei ole piirissä ryhdytty eikä ole täällä minkäänlaisia parannustaikka isoloimislaitoksia olemassa. (Otto Meurman.)

Tyrvään kunnanlääkärinpiiri. Erityisiä terveydenhoitosääntöjä ei vielä ole, vaan ovat ne paraillaan tekeillä. Mitään tärkeämpiä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei ole kunnallislautakunnan kokouksissa ollut käsiteltävänä. (Hugo Ståhlberg.)

Lavian, Kiikoisten ja Suodenniemen kunnanlääkärinpiiri.[1]) Vuonna 1913 perustettu Lavian kunnanlääkärinpiiri käsitti aluksi vain Lavian pitäjän. Mutta kun naapuripitäjät Kiikoinen ja Suodenniemi alkoivat käyttää Lavian lääkäriä ja mainittuihin kuntiin oli useita tilapäisiä sairasmatkoja, ryhdyttiin Lavian pitäjän taholta hommaamaan, että Lavian lääkäripiiriä suurennettaisiin siten, että mainitut kunnat ottaisivat osaa lääkärin palkkaamiseen ja niihin tehtäisiin säännöllisiä sairasmatkoja. Asian lopullinen ratkaisu ja järjestely siirtyi vuodelle 1914.

Lääkärin asunto on ollut Lavian kylän Vettenrannan talossa.

Erityisiä terveydenhoitosääntöjä kunnassa ei ole.

Syksyllä kunnallislautakunta sakotti 20 eri henkilöä rokottamisen laiminlyömisestä.

Sairashuonetta ei ole eikä sairaanhoitajatarta; ei myöskään vaivaistaloa.

(Aleksis Tefke.)

[1]) Ensimäinen kertomus.

Salon piiri. Tarttuvia tauteja on piirissä liikkunut tavallista paljo runsaammin, varsinkin lapsissa.

Tulirokkoa esiintyi runsaasti Taalin tehtaalla, mutta varsinkin Perniössä, sekä myöskin huomattavasti Salon kauppalassa ja Kemiössä. Ilmoitetut tapaukset tekevät 184, mutta epäilemättä jäi lievempiä tapauksia melkoinen osa ilmoittamatta. Yleensä oli taudin luonne lievää, jopa lievintä, mutta joukossa on ollut vaikeitakin tapauksia, niinkuin näkyy siitä että tähän tautiin kuoleita on 14. Kun on vaadittu tulirokkosairaita eristettäviksi ja desinfisioimista toimitettavaksi, niin synnyttää tämä puolestaan osittain pyrkimystä salaamaan tautia, mikä kyllä on ollut huomattavissa.

Lavantautia ilmaantui entisillä alueillaan, varsinkin Halikossa, josta nyttemmin kunnallisneuvos Piintilä valitteli Kuvernöörille ja Lääkintöhallitukselle etteivät viranomaiset olisi täyttäneet velvollisuuttansa taudin vastustamisessa ja antoivat asianomaiset näistä valituksista lausuntonsa. Asiallisesti ehdotti herra Piintilä kuntaan perustettavaksi kaksi terveyspoliisin virkaa. Allekirjoittaja on useamman kerran ehdottanut perustettavaksi kuntaan jonkunlaisen kulkutautisairaalan sekä palkattavaksi kiertävän sairaanhoitajattaren sekä kaksi tarkastusmiestä. — Lyhemmäksi ajaksi palkattiin tälläkin vuodella sairaanhoitajatar Aina Mikkonen lavantautisairaita hoitamaan sekä toimittamaan desinfisioimisia, vaan vakinaista sairaanhoitajatarta ei kunnassa vielä ole. Ei myöskään muita ehdotettuja toimenpiteitä vielä ole toteutettu.

Erityistä huomiota ansaitsee *kuppataudin* esiintyminen ja suuri leveneminen Salon ympäristöllä. Ensimmäinen alku tähän tautiin huomattiin syksyllä Salon lähellä Uskelassa eräässä talossa, jossa pari naispalvelijaa olivat prostituoitujen asemassa, sekä saivat itse kuppataudin ja levittivät sitä toisiin.

Näyttää omituiselta että vuotuinen väkiluvun lisäys parina viime vuonna on ollut verrattain pieni, ja tämä ei johdu tavallista suuremmasta kuolleisuudesta, vaan syntyneisyyden vähenemisestä niinkuin alla olevasta taulukosta näkyy:

Vuosi.	Väkiluku.	Elävänä syntynyt.
1908	49,581	1,523
1909	50,372	1,587
1910	51,201	1,560
1911	51,911	1,547
1912	52,458	1,469
1913	52,853	1,476

Onhan tunnettua että täälläkin on kuljeskellut agitaattoreita, jotka neuvovat kansan syviä rivejä käyttämään conseptionia estäviä keinoja. Olisiko nyt alku tehty tästä johtuvaan syntyneisyyden vähenemiseen.

(E. J. Warén.)

Kimito, Dragsfjärd och Vestanfjärd kommunalläkaredistrikt. Under året hafva, mig veterligen, ej några viktigare hälsovården rörande frågor blifvit behandlade och ej heller hafva några åtgärder eller förbättringar hänförande sig till samma område blifvit vidtagna. De senare omnämnda åtgärderna till bekämpandet af tuberkulosen hafva tillkommit på initiativ af kommunalläkaren och genomförts medels beslut, fattade å allmänna kommunalstämmor inom de särskilda kommunerna.

Det allmänna hälsotillståndet har, utom af den stora tuberkulosfrekvensen, ogynsamt påverkats af särskilda epidemiska sjukdomar, af hvilka dock endast influenza och skarlakansfebern erhöllo någon större spridning.

Af tuberkulösa sjukdomar hafva under året följande nya fall varit under min behandling:

Tuberculosis	pulmonum	19 fall.
»	glandul. lymphat.	15 »
»	ossium et articulat.	3 »
»	meningum cerebri	2 »
»	laryngis	1 »

Läkaren å Dalsbruk har under samma tid behandlat:

Tuberculosis	pulmonum	9 nya fall.
»	glandul. lymphat.	3 » »
»	artialationum	3 » »

Enligt af prästerskapet lämnade uppgifter afledo under året 30 personer i tuberkulos. Uttryckt i procent af totalmortaliteten erhålles en tuberkulosdödlighet = 14.15 %. På hvart 1,000-tal af befolkningen inträffade 2.21 dödsfall i tuberkulos.

Vid under april månad afhållen allmän kommunalstämma i Kimito fattades enhälligt beslut att på kommunens bekostnad införa obligatorisk formalindesinfektion af bostad, där person aflidit i smittosam tuberkulos. Vid samma tillfälle beslöts att vid 50 marks vite förbjuda öfverlåtande eller försäljning — utan föregången desinfektion — af lösöre (kläder m. m.), tillhörigt i öppen tuberkulos afliden person. Från Vestanfjärd föreligga tvänne kommunalstämmobeslut, afseende att, — genom enahanda åtgärder som i Kimito — sätta en damm mot tuberkulosens härjningar. Inom Dragsfjärd hade man redan något år tidigare enats om nödvändigheten af obligatorisk bostadsdesinfektion efter dödsfall i smittosam tuberkulos. Frågan om vitesförbud mot försäljning af odesinficieradt lösöre från bostad, där dödsfall i smittosam tuberkulos ägt rum, nödgades man tillsvidare låta förfalla, då för en sådan åtgärd ej erhölls erforderlig majoritet.

Under sommaren besöktes dessa orter af studenter, tillhörande Åbo-afdelning, hvilka i tvänne kolonner — hvardera ledda af en medicinekandidat — genom föredrag, utdelning af folkskrifter äfvensom vid besök i hemmen försökte väcka intresse för en målmedveten kamp mot tuberkulosen.

För att motarbeta tuberkulosens spridning inom Kimito, Dragsfjärd och Vestanfjärd bildades den 9 september en förening, hvilken den 19 november inregistrerades som filial under den hela landet omfattande sammanslutningen för tuberkulosens bekämpande.

(E. Stenberg.)

Bjärnå och Finby kommunalläkaredistrikt. Behörigen fastställd hälsovårdsordning finnes i Bjärnå och torde den nog vara spridd i socknen att döma af att upplagan för till-

fället är slut. I allmänhet torde den motsvara sitt ändamål. En väsentlig brist är dock att, ehuruväl kommunen beslutat låta gratis verkställa desinfektion efter i lungsot aflidna, intet är bestämdt om hvem som skall utföra denna eller öfvervaka att desinfektionen blir ordentligt gjord. De s. k. »katsantomiehet», hvilka det väl närmast åläge att öfvervaka detta, utmärka sig för sin oerhörda likgiltighet för allt som deras befattning tillkommer. Det finnes visserligen stadgadt att de i fall af tredska kunna åläggas straff af guvernören, men hälsovårdsnämndens obenägenhet att uppträda som angifvare har gjort denna bestämning betydelselös. Härtill kommer ännu att antalet besiktningsmän är för stort. Bäst vore enligt min åsikt att kommunen anställde en desinfektör, hvilken subordinerade under hälsovårdsnämnden. Af undertecknad väckt förslag härom har ej rönt förståelse utan har fått förfalla, likasom äfven ett af provincialläkaren gjordt förslag i samma syfte. Någon mera betydande fråga har mig veterligen ej under året behandlats af hälsovårdsnämnden och ej heller någon anmärkningsvärd förbättring vidtagits å den allmänna hälsovårdens område.

Allmänna hälsotillståndet har under året varit dåligt. — Skarlakansfeber har varit gängse hela året — summa 95 fall (däraf 4 i Finby) hafva af mig iakttagits, men högst sannolikt har antalet varit mångdubbelt så stort, ehuru anmälan ej gjorts, tillföljd af att epidemin var synnerligen godartad, — nästan helt och hållet utan komplikationer och dödsfall.

Som exempel på de svårigheter som kunna möta en vid bekämpande af smittosamma sjukdomar må anföras följande:

En dag på våren kallades jag på sjukbesök till en folkskola i socknens centrum. Ett af lärarens barn hade skarlakansfeber. På min fråga hvarifrån smittan kunde härleda sig fick jag den förvånandsvärda upplysningen, att 25 om ej flere elever under våren varit sjuka i halssjukdom och utslag samt suttit och plockat skinnflisor från fingrarne under lektionerna. Lärarens barn isolerades sjäffallet. Men så hade någon nyhetsmakare kommit upp med ett förslag att för socknens 16 skolors alla elever skulle arrangeras ett gemensamt bönemöte i socknekyrkan en lördag i maj. Alla elever skulle i kår marschera till kyrkan och där tillbringa dagen i andakt, afbruten endast af traktering. Då ofvannämnda skolas elever ingalunda uteslutits, är lätt att tänka sig vad följden kunnat blifva af denna hopförning af barn, så mycket mer som andra skolor då voro fria smittan. Aftonen förrän detta upptåg skulle ega rum fick jag emellertid händelsevis kännedom därom och lyckades genom provincialläkarens energiska ingripande afstyra ofoget. Epidemin fortfor emellertid själffallet i skolans omgifning de närmaste månaderna. Den 9 juli var man dock åter redo att arrangera ett samkväm i samma skola. Denna lyckades man genom kommunalnämndens försorg inställa, liksom en till den 13 juli i arbetarföreningens hus — beläget en kilometer vidpass från nämnda skola — annoncerad folkfest. Att alla dylika åtgärder ej uppfattades rätt och väckte ondt blod, säger sig själf. Kom så i juni månad messling, på 6 år, ej sedd i socknen. Ett enstaka fall förekom i Varkila by i maj; från denna by hemtade en elev den till skriftskolan. Ett par kamrater insjuknade till en början och då eleverna admitterades, var en så illa beslöjad af sjukdomen, att han, enligt uppgift af kamrater, af sin mor måste ledas till altaret. Följden var att sjukdomen de närmast veckorna anmäldes från alla ändor af socknen, till en början uteslutande hos skriftskolebarn.

Difteri, hos mig anmälda 27 fall, har äfven förekommit mera än förr under min härvaro. Af kikhosta, som under många år gått härstädes, förekommo fem fall i början af året. Att hoppas är att nu en några års frist skall följa. Af poliomyelitis ant. acuta har jag tyvärr att anteckna ett fall. Senast härförinnan förekom den 1911 och då med 3 fall.

Skabb, som sedan början af år 1897 blott förekommit med några sporadiska fall då och då, har under årets sista månader vunnit ganska stor utbredning.

I allmänhet [1]) kan sägas att hvarje familj har sin skilda, egna eller hyrda bostad, åtminstone eget rum. Innevånareantalet är 2,364; antalet bostäder enligt kommunalnämndernas uppgift 1,697, alltså komme vidpass 5.5 personer på hvarje bostad. Intet rökpörte, men väl en jordkula finnes i distriktet. Trångboddhet kan ej sägas vara rådande, dock ser man ofta en familj logera i en kammare på 10 à 12 kub. meter. Förr var allmogen mindre anspråksfull, man var nöjd med sin stuga, nu skall hvarje torpare och statare dessutom hafva en kammare, hvilken familjen använder som sofrum. Då denna, som nämndt, ofta blott är af 10 à 12 kub. meters innehåll, alltid är liten, är lätt att förstå att luften i ett sådant rum på morgonsidan af natten, uppblandad med lampos och innevånarnas utdunstningar, måste vara allt annat än ren. Stugan däremot vore större som sovrum och ventileras, vare det äfven mot innevånarnes önskan, genom att dörren tidt och ofta öppnas. — En dylik kammare, om och större, utgör äfven på många bondgårdar familjens bostad. Belägen bakom stugan med dörren emot denna alltid stängd; dubbla fönstren sommar som vinter väl tillklistrade, är den dessutom vanligen fristad för en otrolig massa flugor. På bruken äro bostadsförhållandena acceptabla.

Rörande förmögenhetsförhållandet kan sägas, att allmänt välstånd är rådande. I Bjärnå sparbank äro insatta omkring 2 millioner, i Finby en kvart million. Insättarne utgöras mest af småfolk — de flesta bönderna äro betydligt skuldsatta till banken, hvarföre förmögenheten kan sägas vara jämnare fördelad än på många andra orter.

Födoämnena äro de vanliga, dock kan nämnas att fläsk i popularitet öfvergår allt, däremot okokt fisk, ål, hästkött, hare, svamp och grönsaker (frånsett hvitkål) knapt räknas som mat. Då som nämndt välståndet är godt, äter man väl och sköljer ned maten med otroliga kvantiteter kaffe.

Vården af späda barn lämnar mycket öfrigt att önska. Magsjukdomar äro synnerligen vanliga, troligen mest beroende på att barnen ofta redan långt förrän de nått ½ års ålder, rikligen undfägnas med nationaldrycken, kaffe. Äfven vårdslösar allmogen magsjukdomar hos barn och söker hjälp först då deras skötsel faller mödrarna besvärlig, hvilket man ofta är i tillfälle att höra från de senares egen mun. En följd häraf är naturligtvis att dödligheten bland späda barn är stor. (C. G. Bremer.)

Huittisten piiri. Yleinen terveydentila on ollut hyvänpuoleinen. Kulkutauteja liikkui piirissä jotenkin vähän.

Tuberkuloosiin kuolleiden prosentti näyttää olevan vähän alenemassa. Toimipiteistä sen vastustamiseksi on mainittava, että piirin useimmat kunnat suostuivat vuosittain kannattamaan Harjavaltaan perustettavaa keuhkotautiparantolaa. Myöskin ovat jotkut kunnat tehneet lisäyksiä terveydenhoitosääntöihinsä erikoisesti silmällä pitäen keuhkotautitartuntaa.

Veneerisiä tauteja ei piirissä ole huomattu. (R. Räihä, v. t.)

Huittisten ja Vampulan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut keskulainen.

Huittisten ja Vampulan kunnat ovat suostuneet antamaan vuotuista avustusta Harjavaltaan perustettavalle keuhkotautiparantolalle 15 penniä henkilöä kohden.

[1]) Utdrag ur tioårsberättelsen.

Lopulla vuotta annettiin eräälle toimikunnalle tehtäväksi valmistaa erityiset säännöt tuberkulosin vastustamiseksi Huittisissa. Nykyään ne ovat läänin Kuvernöörin vahvistettaviksi lähetetyt. Useimmissa tapauksissa on tehty puhdistus joko kunnan tahi yksityisten varoilla keuhkotautiin kuolleiden jälkeen. (R. Räihä.)

Punkalaitumen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila oli vuoden kuluessa tavallista huonompi. Tuhkarokkoa liikkui epideemisesti maalis—kesäkuussa pitäjän keski- ja eteläosissa, toukokuussa pitäjän itäisessä kulmassa. Kurkkumätää oli noin 30 tapausta, tulirokkoa yksi tapaus. Kurkkumädän ja tulirokon jälkeen sekä tuberkulosiin kuolleitten jälkeen on toimitettu pakollinen desinfisioiminen, ja on sen tehnyt kunnan palkkaama desinfektori. (A. Bustorff.)

Loimaan, Alastaron ja Metsämaan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut varsin hyvä. Kulkutautejakaan ei ole liikkunut suuremmassa määrässä. Sen sijaan tuntuu keuhkotauti viimeisenä kymmenenä vuonna, jollei juuri lisääntyneen, niin ei ainakaan vähentyneen — piirissä ei ole mitään tehty sen vastustamiseksi. Yksi syy keuhkotaudin levenemiseen on varmaankin siinä, että vähempivaraiset eivät enää tahdo saada hyvää maitoa lapsilleen. (Väinö Vallinkoski.)

Kokemäen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila kunnassa oli suhteellisesti hyvä.

Kirkonkirjan mukaan kuoli viime vuonna vain 28 henkeä keuhkotautiin eli 22.76 % kaikista kuolleista. Vaikkakin tämä luku todellisuudessa on liian pieni ja tänä vuonna luultavasti vain satunnaisesti näin alhainen, voi kuitenkin toivoa, että kuolevaisuus keuhkotautiin alkaa täälläkin vähitellen alenemaan. Keuhkotautiin ja muihin tarttuviin tauteihin kuolleiden jälkeen — ja samoin kaikissa tarttuvien tautien kohtauksissa — on edelleen toimitettu desinfisioiminen.

Tuberkulosin vastustamisyhdistys Yleisen tuberkulosin vastustamisyhdistyksen haaraosastona perustettiin viime vuoden kuluessa kuntaamme. Toistaiseksi on se vain esitelmien avulla kirkonkylän seuduilla koettanut työskennellä oikeiden tietojen levittämiseksi tuberkulosista, mutta on jo tehty päätös ulottaa yhdistyksen toiminta pitäjän syrjäkulmillekin. (J. V. Manner.)

Hämeen lääni. *Hämeenlinnan piiri.* Tuloksena työstä *keuhkotautisten* hyväksi on mainittava Vanajassa sijaitseva hoitola keuhkotautisia varten, jonka ylläpitää Hämeenlinnan naisyhdistys ja »Keräystoimikunta vähänvaraisten keuhkotautisten hyväksi» ja jossa on 10 sijaa. Tyrvännössä on terveysliitto saanut toimeen pakollisen formaliinipuhdistamisen keuhkotautiin kuolleitten jälkeen, kuten Janakkalassa jo muutama vuosi ja Hausjärvellä vähän aikaa on toimitettu. Tyrvännössä ja Janakkalan Tervakoskella on muuten jonkun verran toimittu tuberkuloosin vastustamiseksi pienempien rahastojen perustamisella ja asiaankuuluvan kirjallisuuden levittämisellä. Tässä yhteydessä on mainittava että Tervakosken terveysliitto paitsi yllämainitussa suhteessa on ollut eloisa levittäen 53 vuosikertaa Terveydenhoitolehteä ja kutsuen Tohtori Armas Ruotsalaisen luennoimaan lastentaudeista paikkakunnalla.

Hengityselinten tulehdukset ovat olleet runsaammat kuin edellisenä vuotena ja lasten *suolikatarrit* ehkä samaten. *Kuppatautiset* ovat pääasiallisesti tulleet hoidetuksi lääninsairaalassa. *Lepraa* on Vanajassa ja toisen Janakkalassa löy-

tyvän tapauksen lisäksi todennettu uusi tapaus Renkoossa. *Struma* on jokseenkin yleinen.

Epidemisten tautien suhteen on vuosi 1913 melkein yhtä vaikea kuin pari edellistä. *Scarlatinaa* on pääasiallisesti vaan Hausjärvellä, Janakkalassa ja Lopella ollut suuremmassa määrässä liikkeellä. Janakkalassa 84 tapausta eristettiin kaikki kahteen sairaalaan. *Diphteriaa* on ollut kymmenessä pitäjässä ja kuolemantapauksia sen johdosta 32. *Typhus abdominalista* oli Janakkalassa 3 tapausta ja yksi Hausjärvellä ja mahdollisesti papiston Hauholta ilmoittamat 4 typhus recurrens nimellä käyvät tapaukset. *Poliomyelitis acuta* tapauksia on vaan 1 tapausta Janakkalasta, jossa myös yksi *Meningitis cerebrospinalis acuta epidemica* tapaus sattui. (J. Blomstedt, v. t.)

Hauhon kunnanlääkärinpiiri. Terveyssuhteet yleensä ovat olleet hyvät. Kuitenkin on melkein vuoden läpeensä ollut liikkeellä kurkkumätää, joka, sikäli kun olen kuullut, on jo useina vuosia ollut Hauhon ja sen ympäristön rasituksena. Olen potilaille itselleen sekä muissakin tilaisuuksissa selittänyt taudin tarttuvaisuutta ja desinfisioimisen välttämättömyyttä.

Keuhkotaudin vastustamiseksi ei ole ryhdytty erikoisempiin toimenpiteisiin.

(Heikki Rytkönen.)

Janakkalan kunnanlääkärinpiiri. Terveyssuhteet eivät ole olleet suotuisat. M. m. on todettu 87 tulirokkotapausta, jotka eristettiin kunnansairaalan epidemiaosastolle sekä erityiseen huoneustoon Tervakosken tehtaalla. Formaliinisavustuksia on tehty joka tapauksen jälkeen. Jotta tarttumatauti-tapaukset kohta ilmoitettaisiin, alennettiin sairaalan päivämaksut niitä varten huomattavasti. Eräs ulkokuntalainen sakotettiin käräjissä vastustuksesta kulkutautitoimenpiteitä vastaan.

Keuhkotautisten kuoltua tehdään formaliinipuhdistuksia useimmiten kunnan puolesta. Keuhkotautisten hyväksi on myyty vähempi määrä erityisiä kirjemerkkejä ja pienempiä keräyksiä keuhkotautisten hyväksi on järjestetty. (J. Blomstedt.)

Lopen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Tuberkulosi on ehkä vähän lisääntymässä ja huomaa sen viihtyvän melkein aina samoissa perheissä. (J. A. Kantala.)

Hausjärven kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila v. 1913 kuluessa oli tyydyttävä.

Yleisen terveydenhoidon alalta on mainittava, että kuntaan vuoden lopulla otettiin toinen kiertävä sairaanhoitajatar, jonka asuinpaikka on Oitin aseman läheisyys.

Kulkutauteja oli kunnassa, etenkin Riihimäen taajaan asutussa kylässä, verrattain runsaasti.

Tuberkulosi esiintyy verrattain runsaasti muutamissa paikoissa: Riihimäellä jonkun verran, Riihimäen lasitehtaalla, Vantaan ja Selänojan kylissä sekä siellä täällä muuallakin. Nykyään on kunnassa tapana desinfisioida tuberk. kuolemantapauksen sattuessa kuolleen asunto perinpohjin; varakkaammat tekevät sen omalla kustannuksellaan, köyhemmät kunnan kustannuksella. Erityisiä neuvoja olen antanut joka paikassa tartunnan ja hoidon suhteen. Parantoloihin on lähetetty henkilöitä, joita suinkin on voitu. Erityistä yhdistystä tuberkulosin vastustamista varten kyllä kunnassa ei vielä ole, kun allekirjoittaneella on työn tähden liian vähän aikaa ollut sellaisen aikaansaamiseksi.

Kunnassa toimii nykyään kaksi sairaanhoitajatarta, yksi Riihimäellä, toinen Oitissa, molemmat kunnan palkkaamat, ja ovat he suurena apuna näin suuressa ja väkirikkaassa kunnassa etenkin tarttuvien tautien ehkäisemiseen nähden. Sitäpaitsi kustantaa Erkkylän kartano (parooni C. Munck) alustalaisilleen oman diakonissan, joten sairaanhoito kunnassa on verrattain hyvin järjestetty. (K. Kallio.)

Hollolan piiri. Keuhkotautiin on ilmoitettu kuolleen 118 henkeä eli 2.20 ‰ (viime vuonna 2.10 ‰). Eri kunnissa oli se seuraava: Lahden kaupungissa 8 eli 1.34, Hollolassa 24 eli 1.82, Asikkalassa 19 eli 2.16, Lammilla 20 eli 2.75, Nastolassa 9 eli 1.63, Padasjoella 15 eli 2.83, Kärkölässä 14 eli 3.07 ja Koskella 9 eli 3.01 tuhatta asukasta kohti.

Kulkutaudeista voidaan sanoa, että epidemisenä niistä on liikkunut ainoastaan *tuhkarokko* ja *hinkuyskä* melkein läpi vuoden Hollolassa. *Difteria*-tapauksia on edelleenkin ollut melkein kaikissa kunnissa, Lammilla kuitenkin eniten, nimittäin 45, jaettuna kaikkiin vuoden kuukausiin. Sitä paitsi ilmestyi Padasjoen vaivastalolla ja sen ympäristössä elokuussa pienempi *punatauti*-epidemia, joka uhkasi saada hyvinkin vakavan luonteen. Niin pian kuin kuitenkin annettiin jyrkkä määräys, ettei saa käyttää vettä eikä maitoa muuten kuin keitettynä, ja kun tätä määräystä y. m. ruvettiin seuraamaan oli tauti kuten pois puhallettu.

Entisen vakinaisen kätilön lisäksi on Hollolan kunta ottanut toisen kätilön, joka on suorittanut kurssin pihtisynnytyksissä ja jonka asumapaikka on Hollolan kirkon seutu. Tässä keväällä kunnallislautakunnan esimies kuitenkin minulle valitti, ettei tällä ole tarpeeksi työtä, muita vanhoja apulaisia kun edelleenkin käytetään synnytyksissä. Tätä ei kuitenkaan pidä erityisesti kummastua kun ajattelee, että kirkolla, joka on noin 20 km päässä Lahdesta, ei koskaan ennen ole kätilöä asunut. (Otto Bergström.)

Hollolan kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoitolautakunnan toiminnasta ei minulla ole mitään sanottavaa, enkä sen kokouksissa ole läsnäollut, kun en ole niistä tietoa saanut. Terveydenohjesääntöihin ei liene muutoksia tehty. (J. Vitali.)

Asikkalan kunnanlääkärinpiiri. Kulkutaudeista on kurkkumätää ja hinkuyskää ollut muutamia tapauksia kunnassa; mitään suurempaa leviämistä ne eivät ole saavuttaneet. Kurkkumätätapausten jälkeen on puhdistus toimitettu kunnan kustannuksella ja kunnan omistamilla »Berolina»-formaliinilampuilla.

Tuberkulosin vastustamiseksi ei ole ryhdytty mihinkään mainittavimpiin toimenpiteisiin.

Perustettu diakonissayhdistys on päättänyt palkata diakonissan kuntaan määräten hänen asuinpaikakseen Hillilän kylän ja hyväksyen ohjesäännön, joka pääkohdissaan on yhtäpitävä Lääkintöhallituksen malliohjesäännön kanssa. (V. Klami.)

Kuhmoisten ja Padasjoen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila molemmissa kunnissa oli erittäin hyvä. Kulkutauteja ei ollut kuin nimeksi.

Tuberkulosia on molemmissa pitäjissä jotenkin yleisesti. Vuoden aikana olen pitänyt kaksi esitelmää tuberkulosista ja sen vastustamisesta. Kesällä pidettiin Keuhkotaudin vastustamisyhdistyksen puolesta useita esitelmiä molemmissa pitäjissä.

Molemmissa kunnissa on kiertävät sairaanhoitajattaret, ja käytetään niitä sangen yleisesti. (H. V. Kario.)

Lammin ja Kosken kunnanlääkärinpiiri. Keväällä 1913 olin kerran kutsuttu Lammin kunnallislautakunnan kokoukseen, jolloin päätettiin ehdotuksestani suorittaa diakonissan palkkauskassaan 140 markkaa vähäisenä palkintona kunnalta diakonissalle niistä matkoista ja etenkin toimitetuista puhdistuksista, jotka hän v. 1912 kuluessa oli toimittanut difteriaan sairastuneitten luona. Käytin samalla tilaisuutta hyväkseni ja esitin lautakunnalle lyhyen lisäyksen kunnan »Terveyshoitosääntöihin», nimittäin pykälän, jossa määrätään keuhkotautiin kuolleen asunto puhdistettavaksi ja toimitettavaksi varattomien luona kunnan kustannuksella. Ehdotus hyväksyttiin ja päätettiin samalla pyynnöstäni hakea päätökselle Kuvernöörin vahvistus. (O. Sjölin.)

Tammelan piiri. Vuonna 1913 oli vuodentulo piirissä hyvä, kaikki elinkeinot ja tehdasliike jatkuivat esteettömästi, mutta terveydentila ei ole ollut täysin tyydyttävä etenkin lasten keskuudessa. Seuraavat äkilliset taudit ovat raivonneet: *Tulirokkoa* havaittiin koko vuoden ajalla Tammelassa, jossa se vuoden keskivaiheissa ilmaantui ankarana epidemiana. Useita kohtauksia oli myöskin Jokioisilla, Somerolla ja Kylmäkoskella, sekä yksityisiä Humppilassa, Urjalassa ja Kalvolassa. *Tuhkarokkoa* ilmaantui suuri määrä Urjalassa, Kylmäkoskella ja Sääksmäellä, sekä hajanaisia kohtauksia Tammelassa, Jokioisilla ja Ypäjällä. *Hinkuyskää* liikkui hyvin yleisesti Tammelassa ja Jokioisilla, sekä vähemmin melkein kaikissa piirin pitäjissä. *Kurkkumätää* havaittiin yksityisiä kohtauksia piirin kaikissa pitäjissä vuoden ajalla.

Tulirokon ehkäisemiseksi avattiin tilapäisesti sairaala Somerossa; Tammelassa rakennettiin kunnan sairaalan tontille kulkutautisten sairaala, jossa ajoittain oli yli 30 scarlatina potilasta.

Kuppataudin tapauksia on esiintynyt, ainoastaan hajanaisia kohtauksia ja ovat ne heti lähetetyt lääninsairaalaan.

Tuberkelitautia on ilmaantunut suhteellisesti samassa määrässä kuin edellisinäkin vuosina ja on niiden kuolevaisuus noin 15 % kaikista kuolleista. Kuolemantapauksissa ryhdytään useimmissa pitäjissä perinpohjoiseen desinfisoimiseen kodissa. Kunnissa missä kiertäviä sairaanhoitajia tahi diakonissoja on olemassa, ovat nämä velvolliset kunnanlääkärien johdolla huolehtimaan tuberkulosiin sairastuvista; Forssassa ja Valkiakoskella on paraikaa tekeellä sanatoriot tuberkulosisairaita varten.

Koko piirissä ei ole tarjoilua, jossa alkoholipitoisia juomia tarjotaan eikä olutpanimoakaan ole, paitse Toijalassa. Enemmistö rahvaasta on raitista, mutta viranomaiset järjestysmiehet valittavat että salakapakoitsijoita lisääntyi yhä enemmän ja, mikä vieläkin pahempi on, että kansa muutamilla seuduilla on itse ruvennut valmistamaan alkoholipitoista juomaa lisäämällä sokeria kaljan vierteeseen. Tämä juoma, »Kilju», johon vielä lisätään tupakkia y. m., on usein kovasti päihdyttävää.

Sääksmäellä ja Urjalassa ovat vaivaistalon mielisairasosastot vuoden ajalla laitetut ajanmukaisempaan kuntoon ja täyttävät nyt kohtuullisia vaatimuksia.

Tammelassa, jossa mielisairaiden paikoista on puute, on myöskin ruvettu toimiin epäkohdan poistamiseksi. Akaassa on ryhdytty toimiin saada useammat kunnat yhtymään mielisairaiden hoitolan perustamiseen. Somerolla aijotaan ensi tilassa perustaa vaivaistalo ja sen yhteyteen mielisairaiden hoitola.

Tammelassa, Urjalassa ja Sääksmäellä on perustettu toisen kätilön virka. Forssassa ylläpitää Forssan Osakeyhtiö lapsenpäästölaitosta ja Valkeakoskentehtaalla on oma kätilönsä. (Georg von Essen.)

Tammelan ja Jokioisten kunnanlääkärinpiiri. Niinkuin edellisinäkin vuosina on tänäkin vuonna Forssan tiheään asutussa tehdasseudussa terveyssyynejä pidetty, jotka ovat aiheuttaneet valtaojien aukaisemisia, loka- ja lantaruumien puhdistamisia y. m. Kunnan valtuuston asettama komitea mielisairashoidon uudestaan järjestämistä varten Tammelassa ei vielä ole ehtinyt lopettaa tehtäväänsä.

Yleinen terveydentila ei ole ollut tyydyttävä siihen nähden että kulkutauteja on ollut runsaasti liikkeellä.

Tuberkulositaudin ehkäisemiseksi on Forssan Osakeyhtiö sopivalle paikalle jo hakkauttanut parantolan 24 sairaalle. (A. Gulin.)

Urjalan ja Kylmäkosken kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila piirissäni on ollut kohtalaisen hyvä.

Keuhkotauti on piirissäni hyvin yleinen varsinkin Kylmäkoskella. Urjalassa päätti kunta v. 1911 tehdä perinpohjaisen desinfektionin ja formaliinihöyrytyksen Berolina-lampulla pakolliseksi ja kunnan kustannuksella toimitettavaksi jokaisen keuhkotautikuolemantapauksen ja jokaisen keuhkotautia potevan henkilön asunnon muuton jälkeen, ja on terveydenhoitolautakunta siitä alkaen palkannut henkilön näitä toimittamaan. Vuoden 1913 kuluessa on tässä toimessa ollut entinen sairaanhoitajatar Augusta Perho, jolle kirkkoherranvirasto lähettää heti tiedon sille ilmoitetuista keuhkotautikuolemantapauksista, ja voi myös asianomainen suoraan häntä pyytää tällaista puhdistusta toimittamaan. Tämä on tärkein toimenpide, mitä täällä keuhkotaudin levenemisen estämiseksi on tehty. Sitäpaitsi pidettiin täällä syksyllä v. 1912 joka kylässä esitelmiä keuhkotaudista ja sen yhteydessä olevista asioista. Myöskin on täällä joka vuosi maaliskuun 1 päivänä vietetty tuberkulosi-iltamaa. Kylmäkosken kunnassa ei tähän saakka ole keuhkotaudin vastustamiseksi tehty mitään. Kehoitustani saada tälläkin aikaan desinfisoiminen, samanlainen kuin Urjalassakin, ei ole noudatettu. (A. Skogström.)

Akaan kunnanlääkärinpiiri. Lautakunta ei tiettävästi ole käsitellyt mitään yleistä terveydenhoitoa koskevaa kysymystä.

Yleinen terveydentila on kunnassa ollut hyvänpuoleinen.

Tuberkulosi näyttää olevan sangen yleinen paikkakunnalla, etenkin Viialan ja Toijalan kylissä. Pakollinen desinfisoiminen asunnoissa, missä keuhkotautinen on kuollut, on edelleenkin toimitettu kunnan toimesta ja sen kustannuksella. (Kaarlo Palkonen.)

Someron ja Somerniemen kunnanlääkärinpiiri. Kunnallislautakunnan kokouksissa ei ole käsitelty terveydenhoito-asioita, paitsi 1/IV 1913, jolloin päätettiin perustaa väliaikainen tulirokkosairaala kuntaan. Allekirjoittanut otti kokoukseen osaa.

Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut jotenkin tyydyttävä, ellei oteta lukuun alkuvuodesta liikkunutta tulirokkoepidemiaa. (Yrjö Suomalainen.)

Sääksmäen kunnanlääkärinpiiri. Tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei ole tietääkseni lautakunnan kokouksissa käsitelty, eikä kunnan puolesta ole ryhdytty sanottaviin toimenpiteisiin tahi parannuksiin yleisen terveydenhoidon alalla.

Yleinen terveydentila on kuluneellakin vuodella ollut jotakuinkin tyydyttävä.

Keuhkotauti on edelleenkin yleisesti levinnyt pitäjässä ja erittäinkin Valkeakosken kylässä tehtaitten työväestön keskuudessa.

Kun A. B. Valkeakosken osakkaat yleisessä vuosikokouksessaan toukokuussa 1912 olivat päättäneet vuosivoitostaan antaa 10,000 markkaa keuhkotautiparantolan rakentamiseksi tehtaan työväkeä ja heidän perheitään varten sekä seuraavana vuonna olivat samaan tarkoitukseen luovuttaneet vielä yhtä suuren summan, päätti tehtaan johtokunta viime syksynä ryhtyä rakentamaan sanottua parantolaa. Parantola tulee sijaitsemaan noin kilometrin paikkeella kylän keskustasta männistö-kummulla ja kivisekaisella sorapohjalla, sekä on aijottu 12 potilaalle, sijoitettuina kahteen suurempaan ja kahteen pienempään huoneeseen. (Hampus Granfelt.)

Tampereen piiri. Keuhkotautiin on papiston ilmoitusten mukaan kuollut kaikkiaan 142 henkeä, tehden 3.12 $^0/_{00}$, joka on 0.60 $^0/_{00}$ suurempi kuin edellisenä vuonna. Keuhkotautiin on eniten kuollut Messukylän ja Pirkkalan, siis Tampereen molempien naapuripitäjien asukkaita. Keuhkotauti piirissä osottautuu vaan lisääntyvän, ja niissä pitäjissä, joissa sitä on enimmän, toimitaan kaikkein vähimmän sen vastustamiseksi. Vaikkei piirin muissakaan pitäjissä keuhkotaudin vastustamiseksi ole ryhdytty erikoisempiin toimenpiteisiin, ansaitsee kuitenkin mainitsemista, että Kangasalla, ja viimevuodesta alkain myöskin Pälkäneellä, on diakonissain toimi ohjattu siihen suuntaan, että he tulevat enemmän pitämään silmällä keuhkotautisia ja heidän kotejaan, ja kuolemantapauksen sattuessa toimittamaan desinfisoiminen vainajan asunnossa.

Muista tarttuvista taudeista on etupäässä *kurkkumätä* liikkunut melkein kaikissa pitäjissä. Suurempia epidemioja ei ole ollut muualla kuin Pälkäneellä vuoden alussa, ja Pirkkalassa, jossa tauti on vastustustoimista huolimatta enemmän yksinäisinä tapauksina esiintynyt jotenkin koko vuoden ajan.

Äkillistä lapsihalvausta sattui helmikuussa 1 tapaus Ylöjärvellä, joka päättyi kuolemaan, ja lokakuussa yksi tapaus Pirkkalassa, joka parani. *Punatautia* liikkui Vesilahden Halkivahan kulmalla elokuussa runsaasti aiheuttaen pari kuolemantapausta. *Lavantautia* on ollut Pälkäneellä, Messukylässä ja Pirkkalassa yksityisiä tapauksia.

Vuosi on terveydellisessä suhteessa ollut hyvä riippuen koko joukon hyvästä vuodentulosta. Ainoastaan keuhkotautiin kuolleisuus osassa piiriä osottaa lisääntymistä. (Toivo Salo. v. t.)

Kangasalan ja Sahalahden kunnanlääkärinpiiri. Kuten ennenkin on yleistä terveydenhoitoa silmällä pitänyt terveyspoliisi ja 2 diakonissaa. Vaivaistalon mielisairasosastolla jo kauvan vallinneen tilanpuutteen poistamiseksi päätti kunta laajentaa ja uudestaan järjestää sen. Rakennushomma raukesi kuitenkin sikseen sen jälkeen kun heräsi

ajatus piirimielisairaalan perustamisesta yhdessä naapurikuntain kanssa. Asiaa on innolla ajettu ja viranomaiset ovat antaneet puoltavat lausuntonsa. Epäkohdat ovatkin nykyään kovin räikeät, sillä on täytynytsi joittaa mielisairaita yleiselle osastolle, ja häiritsevät he siellä hoidokkaita ja tekevät elämän vaivaistalolla sietämättömäksi sekä hoidokkaille että johtajalle.

Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Keuhkotautia on mikäli mahdollista koetettu vastustaa, etupäässä diakonissojen avulla.

Kangasalla toimii kuten ennenkin 2 diakonissaa, toinen Kiikolla ja toinen Suinulan kulmalle pitäjätä, ja olen puolestani ollut heidän toimintatapaansa tyytyväinen. Sahalahdelle saatiin myös suvella 1913 diakonissa, ja on hänkin tehnyt tehtävänsä tarkoitustaan vastaavalla tavalla. (K. G. Jäderholm.)

Pälkäneen ja Luopioisten kunnanlääkärinpiiri. Pälkäneen kunnan valtuusto myönsi viime marraskuussa kunnan diakoniayhdistykselle varoja desinfisioimiskoneen hankkimista varten, ja sitoutui yhdistys puolestaan toimittamaan asunnoissa desinfektionin kulkutautien ja tuberkulosin jälkeen vuodesta 1914 alkaen. Desinfektionin varattomain luona kustantaa kunta. Varalliset saavat itse suorittaa kulut. Muihin toimiin tuberkulosin vastustamiseksi ei lääkäripiirissä ole vuoden kuluessa ryhdytty. (H. Huovinen.)

Jämsän piiri. Maaperä on jotenkin viljava, erittäinkin on paljon savimaita. Maanviljelys on paikkakunnalla jokseenkin hyvällä kannalla ja vuoroviljelystä harjoitellaan kaikkialla. Vuoden tulo oli tilivuonna hyvä. Talot ovat enimmäkseen hyvin rakennettuja. Asuinrakennukset ovat isot ja siistit, monessa paikassa oikein komeatkin. Kivinavettoja näkee hyvin useasti. Torpparien rakennukset ovat nekin monessa paikassa siistit ja mukavat, mutta köyhemmän kansan asunnot ovat tavallisesti hyvin yksinkertaiset ja puutteelliset. Siisteys jättää viime mainituissa paikoissa useasti paljon toivottavaa, vaikka se vuosi vuodelta tulee paremmaksi.

Kansa on hiljaista ja hidasta. Yleissivistys nousee monien koulujen vaikutuksesta vuosi vuodelta.

Kansan elinkeinona on pääasiallisesti maanviljelys ja karjanhoito. Sitä paitsi harjoitellaan jonkunverran kalastusta ja metsästystäkin.

Kansan ruokana on tavallisesti ruisleipä, peruna, suolakala, erittäinkin muikut, ja sianliha. Juomana on etupäässä kalja ja separeerattu maito. Hyvää juomavettä on piirissä tietääkseni kaikkialla paitsi Jämsänjoen laaksossa, jossa lukuisan kansan täytyy juoma- ja ruokavetenä käyttää jokivettä, joka on huonoa ja likaista.

Varallisuus on jotakuinkin hyvä, vaikka köyhiäkin on paljon. Erittäinkin Jämsässä on varallisuus epätasaisesti jaettu. Täällä on paljon hyvin varakkaita ihmisiä, mutta enemmän köyhiäkin kuin muualla piirissä. Hyviä ja tarkoitustaan vastaavia vaivaistaloja ynnä houruinhoito-osastoja on Korpilahdella, Jämsässä ja Luopioisissa, viimemainittu aivan uusi. Kerjäläisiä on täällä Jämsässä hyvin runsaasti.

Paikkakunnallisista taudeista mainittakoon ensin *keuhkotauti*, joka on koko piirissä yleinen ja joka on hyvin tavallinen Jämsän jokivarrella ja Jämsänkosken paperitehtaalla. Keuhkotaudin vastustamiseen ei ole tietääkseni tehty muuta kuin että Jämsässä ja Kuhmoisissa huoneet ovat muutamissa tapauksissa desinfisoidut keuhkotautisten kuoltua. Minä puolestani olen koettanut levittää tohtori Arppen kirjasta »Keuhkotaudista ja muista tuberkuloottisista taudeista» ja olen huomannut, että kansa jo rupeaa huomaamaan ja uskomaan, että tämä tauti tarttuu ja ovat sentähden enemmän varovaisia ja koettavat pitää keuhkotautisen huoneen ja vaatteet puhtaimpina kuin ennen. Keuhkotautiin kuoli papistojen ilmoituksien mukaan 122 henkeä (v. 1912 131 henkeä) eli 2.60 ‰ koko väkiluvusta (v. 1912 2.79 ‰). Eri kunnissa kuoli keuhkotautiin: Korpilahdella 38 henkeä eli 3.88 ‰ koko pitäjän väkiluvusta (v. 1912 3.12 ‰), Jämsässä 25 henkeä eli 1.77 ‰ (v. 1912 2.84 ‰), Kuorevedellä 9 henkeä eli 3.10 ‰ (v. 1912 2.06), Kuhmoisissa 13 henkeä eli 1.85 ‰ (v. 1912 2.28 ‰), Längelmäellä 7 henkeä eli 1.59 ‰ (v. 1912 2.96 ‰), Eräjärvellä 5 henkeä eli 2.51 ‰ (v. 1912 2.01 ‰), Kuhmalahdella 5 henkeä eli 2.15 ‰ (v. 1912 3.03 ‰) ja Luopioisissa 20 henkeä eli 4.55 ‰ (v. 1912 3.20 ‰), siis hirveän iso kuolevaisuus Korpilahdella, Kuorevedellä ja Luopioisissa. Muut paikkakunnalliset taudit ovat piirissä kroonillinen *vatsakatarri*, *suolimatoja* ja *trakomi*. *Veneriset taudit* eivät ole piirissä yleisiä.

Kätilöt ovat olleet auttamassa 354 synnyttäjää eli noin 28 % kaikista synnyttäjistä (v. 1912 noin 30 %). (Carl Höijer.)

Jämsän kunnanlääkärinpiiri. [1]) Jämsän pitäjän vasta perustettua kunnanlääkärinvirkaa on v. 1913 helmikuun 15 päivästä alkaen ensimäisenä kunnanlääkärinä hoitanut allekirjoittanut, jonka Jämsän kunnanvaltuusto kokouksessaan helmikuun 1 päivänä 1913 valitsi toimeensa.

Kunnalla on asianmukaisesti vahvistettu terveydenhoitosääntö, jota koetetaan noudattaa niin paljon kuin mahdollista, joskin rikkomuksia sitä vastaan usein sattuu.

Mitään sanottavia parannuksia terveydenhoidonalalla ei ole toimeenpantu eikä ole ollut keskustelunalaisinakaan.

Yleinen terveydentila kunnassa on ollut verrattain hyvä.

Kunnassa on toukokuun 13 päivästä alkaen ollut toiminnassa hauska, ajanmukaisesti kalustettu ja jokseenkin hyvin varustettu sairashuone, jossa on vuoteita 15 sairaalle. Sitä paitsi on kunnassa kulkutautisairaala, vuoteiden luku siinä on 8.

Jämsänkosken tehtaalla on myös tilapäinen kulkutautisairaala 6 henkeä varten. Tehdas on aikeissa rakentaa uuden varsinaisen kulkutautisairaalan väestöään varten.

Kunnassa toimii 2 kiertävää sairaanhoitajatarta.

Kunnassa on vaivaistalo, joka on hyvin hoidettu. Sen yhteydessä on osasto mielisairaita varten, joka on hyvin vanhanaikainen ja puutteellinen, mutta jonka korjausta on suunniteltu.

Pitäjässä on 3 kunnan palkkaamaa kätilöä. (Aarne Becker.)

[1]) Ensimäinen vuosikertomus.

Kuoreveden kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut hyvä.
(A. F. Blomqvist.)

Ruoveden piiri. Kulkutaudeista on *tuhkarokko* esiintynyt suurempana epidemiana Ruoveden, Oriveden ja Kurun kunnissa, *hinkuyskä* Oriveden kunnassa. *Tulirokko* on pienempänä epidemiiana esiintynyt Teiskossa, sekä muutamia tapauksia Ruovedellä, Vilppulassa ja Orivedellä. *Kurkkumätää* on ilmoitettu kaikista piirin kunnista, paitsi Vilppulasta, yhteensä 22 tapausta koko vuoden kuluessa.

Lapsenhalvausta (poliomyelitis anterior acuta) ei ole huomattu. Vereksiä, mutta lieviä *trakomi*-tapauksia on huomattu jonkunverran enemmän kuin edellisinä vuosina. *Veneriset taudit* ovat piirissä harvinaiset. Vuoden kuluessa on piirilääkäri toimittanut Muroleessa yhden yleisen kuppatarkastuksen syystä että sieltä oli lähtenyt sahan työväen joukosta 2 henkilöä kuppataudin tähden Tampereen yleiseen sairaalaan hoidettavaksi. Tarkastuksessa ei löydetty yhtään ainoatakaan tapausta.

Teiskosta on ilmoitettu 1 *isorokko*-tapaus, jota elokuussa hoidettiin Tampereen kulkutautisairaalassa.

Keuhkotautiin on v. 1913 kuollut 84 henkeä eli 2.44 kutakin tuhatta asukasta kohti. Keuhkotautisille on jaettu Lääkintöhallituksen ja Tuberkuloosin Vastustamisyhdistyksen julkaisemia lentokirjasia. Muihin erityisiin toimenpiteisiin ei ole vuoden kuluessa ryhdytty, mutta v. 1914 alusta otetaan Vilppulan seurakunnassa käytäntöön keuhkotautiin kuolleitten henkilöjen asuntojen desinfisoiminen kunnan kustannuksella. Tätä tarkoitusta varten on hankittu Berolina-apparaatti formaliinidesinfektio'ta varten, jota toimittaa kunnan diakonissa. Tarttuvien tautien jälkeen on toimitettu huoneusto-desinfektio'ta milloin olosuhteet ovat sellaista sallineet, mutta useimmissa tapauksissa syrjäkylissä se ei ole ollut mahdollista. Luultava muuten on, ja kokemus viittaa siihen suuntaan, että taudit sellaiset kuin esim. kurkkumätä, tulirokko etc. leviävät suureksi osaksi n. k. basillienkantajien (basillbärare) kautta, ja että huone-desinfektio'lla on todellisuudessa varsin pieni käytännöllinen merkitys. (Edvin Roos.)

Ruoveden kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila oli verrattain hyvä.
(O. H. Vellenius.)

Kurun kunnanlääkärinpiiri. Väestön terveydentila on ollut jotenkin hyvä.
(Erkki Vahtera.)

Oriveden ja Juupajoen kunnanlääkärinpiiri. Keväällä pidetyssä terveydenhoitolautakunnan kokouksessa, johon kunnanlääkäri myös otti osaa, määrättiin tarkastusmiehet kustakin kyläkunnasta ottamaan selvää terveydenhoidollisista oloista alueellaan, varsinkin makkilaitoksista, lantatunkioista ja vesikaivoista sekä näiden suhteesta toisiinsa. Tuloksista mainittakoon, että joitakuita sopimattomia kaivoja on sulettu, ja että jokaiselle asumukselle nyttemmin on tehty oma makkilaitoksensa.

Yleinen terveydentila on ollut jotenkin tyydyttävä.

Kunnanlääkärin luona omasta piiristä käyneiden keuhkotautisten lukumäärä vuosina 1903—1913 näkyy seuraavasta murtoviivasta. Siitä päättäen olisi keuhkotauti paikkakunnalla lisääntynyt vuoteen 1907 saakka ja siitä pitäen vähentynyt. Nousu v. 1912 johtunee siitä, että kunnanlääkäreinä on toiminut kolme eri henkilöä, joten sama tapaus on voinut tulla useammin mukaan luetuksi.

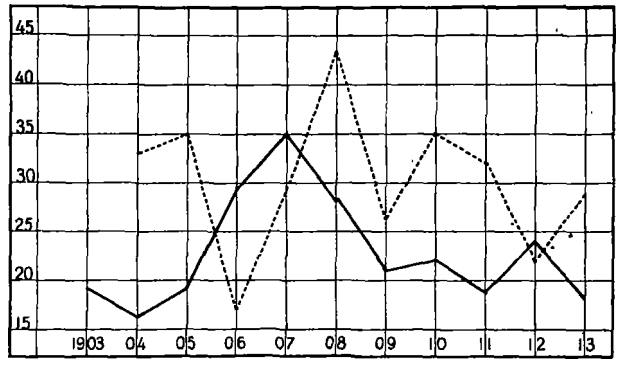

Siihen nähden että lääkärin käyttö vuosi vuodelta säännöllisesti on lisääntynyt, jolloin myös keuhkotautisten yhä suuremmassa määrässä olisi pitänyt tulla kunnanlääkärin tietoon, lienee viivan nousu vuoteen 1907 asti ainakin liian jyrkkä todellisuuteen verraten, mutta laskua senjälkeen luulisi sitä uskottavammaksi. Pilkutettu viiva osoittaa keuhkotautiin kuolleitten vuosittaisen lukumäärän papiston ilmoitusten mukaan samana aikana.

Kiertävää sairaanhoitajatarta ei nykyään ole. Papiston toimesta on n. s. diakonissarahastoa jonkunverran kerätty. (V. H. Helme.)

Viipurin lääni. *Viipurin piiri.* Paikallisista taudeista ovat *keuhkotauti* ja muut *hengityselimien* taudit, ynnä *ruuansulatuselimien* taudit ja *reumaattiset* taudit tavallisimmat.

Veneeriset taudit ovat olleet jotakuinkin entisillään, siitä päättäen, ettei Lääninsairaalassa hoidettujen lukumäärä ole sanottavasti muuttunut.

Kulkutaudeista ovat *kurkkumätä* ja *kuristustauti* yhä vielä liikkuneet piirissä ja varsinkin Viipurin esikaupungeissa kautta koko vuoden ja sairaustapausten lukumäärä on noussut korkeammalle kuin koskaan ennen, nimittäin 226 koko piirissä yhteensä, joista 146 Viipurin pitäjässä.

Tulirokkoa on myöskin ollut piirissä ympäri vuotta, mutta verraten vähässä määrässä.

Tuhkarokkoa on jatkuvasti kierrellyt piirissä, samoin kuin edellisinä vuosina.

Lavantautia oli Viipurin kaupungissa ja ympäristössä tavallista enemmän. Viipurin pitäjästä on 17 sairastapausta tullut tietooni.

Myös *hinku-yskää* oli useassa kohdassa ja tavallista enemmän.

Syksyllä ilmestyi Viipurin pitäjässä, Uudellakirkolla ja Koivistolla pienempi *punataudin* epidemia. Eräitä sairaustapauksia ilmestyi myös Kuolemajärvellä ja Johanneksen pitäjän Kirkkoniemellä.

Eläintaudeista on jo useampia vuosia piirissä ollut *vesikauhu* vuonna 1913 raivonnut enemmän kuin ennen yli koko Viipurin läänin.

Vuoden sato oli keskinkertainen. (Edv. v. Weymarn.)

Viipurin maalaiskunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut varsin tyydyttävä.

Kulkutauteja vaille ei sellainen liikepaikka kuin Viipurin seutu koskaan jääne. Kurkkumätää ja tulirokkoa on yksityistapauksia miltei aina, kertyen niiden luku vuoden kuluessa useampiin kymmeniin. Eristämällä sairaat Kolikkoinmäen esikaupungissa olevaan kuumesairaalaan sekä toimittamalla jokaisessa tietoon tulleessa tapauksessa formaliini-puhdistuksen taistellaan taudin enempää leviämistä vastaan.

Yltyvä siveettömyys pitää huolen siitä, että veneriset taudit eivät vähene paikkakunnalta.

Keuhkotautien jälestä koetetaan erittäinkin piirilääkärin huolesta aikaansaada perinpohjainen puhdistus, johon omaisia neuvotaan. Kysymys säännöllisestä desinfektiosta on samalta taholta kunnalle esitetty, mutta toistaiseksi vielä päättämättä.

Kun viranomaiset alkoivat ahdistella kuntaa vaivaistalon liika-asutuksen takia, nostettiin kunnan valtuustossa kysymys erityisen sairaalan rakentamisesta Kelkkalan kylään lähellä kaupunkia. Siinä aijottiin saada sijaa keuhkotautisille ja osalle mielisairaita y. m. Asia on niin pitkälle kehittynyt, että kaupungin valtuustolta on anottu tarvittava maapalsta ilmaiseksi, mutta lepää anomus vielä ratkaisematta valtuustossa.

(Uno Winter.)

Koiviston kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen.

(Einar Nystén.)

Uudenkirkon kunnanlääkärinpiiri. Kunnanlääkärin ehdotuksesta asetti valtuusto lautakunnan tarkastamaan terveydenhoitosääntöjä ja laatimaan niistä uuden ehdotuksen, jossa tarttuvien tautien ja erittäinkin keuhkotaudin vastustamisesta olisi tarkat määräykset. Lautakunnan tekemän ehdotuksen valtuusto hyväksyi, ja jätettiin se Kuvernöörin vahvistettavaksi joulukuussa.

Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Keuhkotautisten hoitoon ja vastustamiseen on yhäti koetettu kiinnittää erityistä huomiota. (Onni Matikainen.)

Haminan piiri. Yleinen terveydentila ei ollut niin tyydyttävä kuin viime vuonna; varsinkin kulkutauteja liikkui piirissä paljon suuremmassa määrässä kuin 1912.

Kulkutaudeista oli enemmin levinnyt *tulirokko*, joka ilmestyi Virolahdella, Sippolassa, Kymissä, Pyhtäällä, Suursaarella ja Tytärsaarella. Erittäin raivosi tämä tauti Tytärsaarella, missä tähän tautiin sairastui jälkimäisellä vuosipuoliskolla yli 100 henkilöä ja joista 8 kuoli.

Keuhkotautiin on kuollut 137 henkilöä eli 13.12 % kaikista kuolleista ja 1.92 pro mille asukasta kohti. (V. Stierncreutz. v. t.)

Lappeenrannan piiri. Kuolleisuus joka v. 1912 oli 16.2 ‰, väheni v. 1913 15.6 ‰:een. Kumminkin akuuttisiin infektiotauteihin kuolleiden luvun suhde kaikkien kuolleiden lukuun on verrattain suuri (12.2 %) saman suhteen ollessa edellisenä vuotena ainoastaan 10.3 % ja sitä edellisenä vuotena 11.9 %.

Jos eri akuuttisiin infektiotauteihin kuolleiden luvut verrataan toisiinsa, saa siitä seuraavan vertailukuvan:

Rekurrentti kuumeeseen	kuollut	33.3 %
Lavantautiin	»	14.3 »
Kurkkumätään ja kuristustautiin	»	22.2 »
Hinkuyskään	»	20.6 »
Punatautiin	»	5.5 »
Tulirokkoon	»	2.4 »
Tuhkarokkoon	»	1.6 »

Ylläolevasta pistää heti silmiin tavattoman suuri rekurrenttikuumeesen kuolleiden luku, joka v. 1913 on kohonnut korkeammalle kuin minkään muun akuuttisen infektiotaudin prosentti. Luulisi tästä että mainittu tauti on ollut hyvinkin suurena vaikuttajana infektiotautien kuolettavaisuudessa, mutta niin ei suinkaan ole asianlaita. Tämän piirin asiantuntijoille, lääkäreille, on näet rekurrenttikuumeen olemassa olo tuiki tuntematon. Kuitenkin on tällä taudilla pappien laatimissa mortaliteettitauluissa ylläoleva huomattava sija, perustuen tämä heidän tiedonantonsa aivan umpimähkäisiin otaksumisiin, sitä vähemmin luotettava kun tämä diagnosi on ilmaantunut ainoastaan Valkealan ja Luumäen seurakunnissa, joissa yhteensä on toimimassa 4 lääkäriä. Muut vertailutaulussa mainitut akuuttiset infektiotaudit on papisto otaksuttavasti oikeiksi määritelleet, koska ne ovat verrattain helpot laikuksenkin tuntea.

Yllä lueteltujen infektiotautien mortaliteettiprosentit jo semmoisenaan antavat viittauksen siitä mitkä niistä ovat suurimmassa määrin ja raskaimmin tätä piiriä rasittaneet. Lukuunottamatta rekurrenttikuumetta, jonka taudintapauksista mainituista syistä joku osa lienee luettava lavantautiin kuuluvaksi, on *kurkkumätä* (siihen luettuna myöskin *kuristustauti*) se, joka enin vetää huomiota puoleensa ei ainoastaan runsaslukuisiin taudintapauksiin nähden, jotka vuosi vuodelta näyttävät lisääntyvän, mutta etenkin siitä syystä, että tauti kaikesta päättäen vastustus- ja varovaiskeinoista huolimatta näyttää pyrkivän juurtumaan endemiseksi Lappeen ja Valkealan pitäjiin. Lappeelta ja Lappeenrannasta on tietooni tullut noin 108 tapausta ja Valkealasta on niitä ilmotettu noin 132 kaikki jaettuna melkein tasan kaikkiin vuoden kuukausiin. Edellisessä paikkakunnassa ovat useimmat tapaukset ilmaantuneet Lappeenrannassa ja sen läheisyydessä olevien tehtaiden työväestössä ja niinikään on Valkealassa Kymin ja Voikan tehtaiden sekä Kouvolan ja Selänpään asemien seuduilta ilmoitettu useimmat tapaukset. Useimmat Valkealassa sairastuneista ovat saaneet hoitoa Kouvolan kulkutautisairaalassa (118), joista 5 on siellä kuollut. Sitä paitse on kurkkumätään Kymin- ja Voikan tehtaalla sairastuneita hoidettu

myös Kymintehtaan omassa kulkutautisairaalassa, johon sopii 5 sairasta, sekä tarkoitusta varten tilapäisesti vuokratussa huoneessa tehtaan seuratalossa ja vielä siinäkin huoneustossa, joka tulirokkoa potevia varten oli vuokrattu Voikan tehtaalla. — Muissa piirin kunnissa on kurkkumätä esiintynyt ainoastaan yksityisin tapauksin.

Kurkkumädän jälkeen lienee *hinkuyskä* laajemmin liikkunut piirissä ja on sitä tautia suurin määrä tapauksia ilmoitettu Valkealan, Suomenniemen, Taipalsaaren ja Lappeen pitäjissä. Verrattain vähän käyttää kansa lääkäriä tätä tautia sairastettaessa.

Mitä *lavantautiin* tulee esiintyi sen taudin tapauksia useampia yksityisiä Taipalsaaren ja Lappeen pitäjissä ja nytkin, kuten tavallisesti entisinäkin vuosina, siihen aikaan kun laivaliike on loppumassa, s. o. vuoden syyskuukausina. Sitä vastoin ei tänä vuotena ole voitu todentaa sitä että lavantauti Lappeella olisi etupäässä liikkunut Saimaan kanavan varsilla kuten laita on ollut edellisinä vuosina.

Vuosittain on tässä piirissä tavallisesti kesän aikana jossakin paikoin puhjennut ilmi joku paikallinen *punatauti*-epidemia. Niinpä nytkin v. 1913 on muistiin pantava heinä-, elo- ja syyskuussa liikkunut punatauti Lappeen pitäjän Vihtalan ja Ruohialan kylissä. Edellisessä kylässä, jossa yhteensä ilmaantui 8 taudintapausta, kuoli yhdestä perheestä 3 lasta 1 viikon sisään, jälkimäisessä kuoli 2 lasta. Yhteydessä tämän kanssa sairastettiin niissä kylissä yleisesti *ripulia*.

Lopuksi tulee akuuttisista infektiotaudeista mainita se, joka tässä piirissä useasti on kulkutautina tehnyt suuriakin tuhoja, mutta viime vuosina on pysynyt piiristä verrattain syrjässä, s. o. *tulirokko*. Toukokuuhun asti 1913 ei taudista piirissä tiedetty mitään ennenkuin ensimäinen yksityinen taudintapaus silloin näyttäytyi Valkealassa. Seuraavassa elokuussa leimahti sittemmin tauti ilmituleen samassa pitäjässä Voikan tehtaalla, jolloin yhteensä 7 tapausta melkein yht'aikaa 7 eri perheessä pääsi ilmenemään ja lisääntyi niitä sittemmin kuukausittain vuoden loppuun asti, jolloin tauti osoitti selviä oireita kehittyäksensä pysyväiseksi epidemiaksi Valkealassa ja oli silloin kaikkiaan 30 lasta joutunut taudin ahdistamaksi paitsi Voikalla myöskin Kymintehtaalla ja tämän läheisyydessä sijaitsevassa Oravalan kylässä. Kun kohta epidemian aljettua syntyi Kouvolan kulkutautisairaalassa sen tulirokko-osastolla ahtaus, niin ettei enään voitu uusia potilaita sinne ottaa, jota ahtautta siellä lisäsi myöskin difteriatapausten suuri paljous, tuli kunnan pakko järjestää ylimääräinen tilapäinen sairaala Voikan tehtaalle ja saatiinkin siellä tarkoitusta varten vuokratuksi huoneusto, mutta siinä ainoastaan 2 huonetta 6 potilasta varten. Siinä hoidettiin vuoden loppuun asti ne tulirokkolaiset, joille ei riittänyt sijaa Kouvolan sairaalassa; vieläpä hoidettiin siinä näiden lisäksi joitakuita kurkkumätääkin potevia lapsia,

milloin siihen jäi tilaisuutta. Samanlaatuisia potilaita varten oli käytännössä myös Kymintehtaan oma pysyväinen kulkutautisairaala, johon sopii 5 sairasta ja jossa samalla hoidettiin myös Kuusankosken tehtaalla tulirokkoon sairastuneita henkilöitä. — Tulirokkoa ilmaantui vuoden kuluessa myös Lappeen pitäjässä kesäkuusta vuoden loppuun asti, mutta ainoastaan yksityisin tapauksin toisistaan erillään olevissa paikoissa. Miksikään epidemiaksi ei tauti päässyt kehittymään, sillä taudintapaukset voitiin tarkoin isoloida. Yksi yksityinen tulirokon tapaus on mainittava myös Savitaipaleen pitäjästä.

Mortaliteetti taulusen tiedonannoista päättäen on *keuhkotauti* piirissä lisääntymässä. Näyttää siltä kuin tuberkuloosi olisi enimmin levinnyt piirin pohjoisemmassa osassa — Suomenniemellä ja Savitaipaleella — sekä Valkealan pitäjän monissa tehtaissa sen läntisessä osassa. Tämän taudin vastustamisen tarkoituksessa perustettiin asianharrastajien toimesta Lappeenrannassa paikallinen »Tuberkulosin vastustamisyhdistys» haaraosastona koko maata käsittävälle pääyhdistykselle ja on tämä haaraosasto, jonka toiminta-alaan kuuluu koko tämä piirilääkärin piiri paitsi Valkealan pitäjää ja Ruokolahden ja Joutsenon pitäjät, varojensa mukaan koettanut kiertokirjeillä ja helppotajuisella kirjallisuudella y. m. tavoin levittää kansaan oikeita tietoja tuberkulosin luonteesta ja herättää siinä taudin vastustamisen harrastusta. Erityisesti mainittakoon että yhdistys on koettanut saada toiminta-alueesensa kuuluvia kuntia taivutetuksi tekemään semmoisen päätöksen että jokaisen tuberkulosia sairastavan henkilön kodissa on hänen siitä poismuutettua tai kuoltua toimitettava desinfisioiminen. Hyviä toiveita on saada tähän piirilääkärinpiiriin perustetuksi keuhkotautiparantola. »Kyminlaakson Lääkäri-yhdistys» on näet ryhtynyt toimenpiteisiin saadakseen siihen tarkoitukseen käytettäväkseen ent. Taavetin reservikomppanian rakennukset maa-alueineen, jotka sijaitsevat Luumäen pitäjässä lähellä Taavetin rautatieasemaa, ja onkin Senaatti antanut mainitun yhdistyksen anomukseen suostumuksensa. Hankittuaan perustukset sairaalaa varten, joka tarjoisi sijaa 36 keuhkotautipotilaalle, lähetti yhdistys lokakuussa Senaattiin anomuksen valtioavustuksesta sairaalan rakentamista ja vuotuista ylläpitoa varten.

Mainittava on että Luumäen pitäjään eräs toinenkin sairas- ja terveyshoidollisessa suhteessa tärkeä laitos on tilivuotena ollut hankinnan alaisena samasen Luumäen kunnan alotteesta. Elokuussa pidettiin näet useiden Lappeenrannan ja Haminan piirilääkärien piiriin kuuluvien kuntien yhteinen kuntakokous, jossa päätettiin Luumäelle perustaa ainakin 60 sairassijaa käsittävä piirimielisairaala sillä edellytyksellä että yritystä varten saataisiin riittävästi valtioapua ja valtiolainaa.

Kun Savitaipaleen seurakunta tilivuotena hankki itselleen kiertävän diakonissan, olivat silloin Suomenniemen ja Lemin seurakunnat ainoat, joilla ei ollut sairaanhoitajaa käytettävänään. (K. A. Hällström.)

Luumäen kunnanlääkärinpiiri. Tuberkulosia on verrattain vähän.

Yksi diakonissa on, ja on hän toiminut sekä sairaanhoidossa että desinfisioimistehtävissä.

Viime lokakuusta alkaen toimii allekirjoittanut »Tuberkulosin vastustamisyhdistyksen Lappeenrannan ja ympäristön haaraosaston» asiamiehenä paikkakunnalla ja on mikäli mahdollista koettanut innostuttaa yleisöä yhdistyksen toimintaan, hankkinut vuosijäseniä siihen, levittänyt keuhkotautia koskevaa kirjallisuutta y. m.

Elokuun 4 päivänä 1913 pidettiin Taavetissa Luumäen kunnan alotteesta useain kuntain yhteinen kuntakokous piirimielisairaalan perustamisesta mainittujen kuntien keskuuteen, ja päätettiin silloin että sanotunlainen 60 sairassijaa käsittävä sairaala perustetaan, jos riittävä määrä valtion apua saadaan. (John Corell.)

Savitaipaleen ja Suomenniemen kunnanlääkärinpiiri. Tuberkulosia on paikkakunnalla edellisiin vuosiin verrattuna todettu huomattavan runsaasti. Tuberkulosin vastustamiseksi ei paikkakunnalla ole suuria tehty. Kevättalvella piti tosin allekirjoittanut Savitaipaleen kirkonkylässä vapaat samariittikurssit, joilla myös käsiteltiin seudulla yleisimmin levinneitä tauteja m. m. myös tuberkulosia. Sitäpaitsi on Lappeenrannan Tuberkulosin vastustusyhdistys koettanut levittää väestön keskuuteen kirjallisuutta, lähettämällä m. m. Lappeenrannassa ilmestyväin sanomalehtien mukana t:ri E. Kuitusen kirjoittaman kirjasen »Tuberkulosista ja sen vastustamisesta».

Hygieniset olosuhteet ovat seudulla yleensä kovin huonolla kannalla. Pienet ja likaiset asunnot, joissa usein asuu aivan liian lukuisa perhe, edistävät useiden tautien levenemistä. Ravinto on myöskin moniaalla sangen alkuperäinen. Kaiken ylläsanotun seurauksena ovat lukuisat ihotaudit, etenkin scabies, joka näyttää asustavan muutamissa kylissä melkein joka perheessä, samaten monet muut taudit. Lapsissa on niinikään huomattavan yleisenä rachitis, jonka taudin kansa tuntee nimellä »leini», ja jota se koettaa parantaa monella kotilääkkeellä. Lastenhoidossa etenkin on paljon toivomisen varaa. Huomautan tässä vaan tuota aivan yleistä tapaa, että lapsia imetetään 2—3 jopa useampiakin vuosia. Usein olenkin ollut tilaisuudessa toteamaan että juuri nuo kuihtuneet »leini»-lapset ovat saaneet osakseen tällaista hoitoa, ja »kun lapsi kerran on sairas niin silloin sen ainakin pitää saada äidin maitoa», joten vieroitus lykkääntyy kuukausi kuukaudelta.

Vuoden 1913 lopulla sai Savitaipale diakonissalaitoksella koulutetun diakonissan, jonka työskentelyä tällaiset seudut, kun nyt puheenaoleva, kaipaavat. Diakonissa, joka tulee paljon lähemmäksi kansaa ja sen elintapoja, voi suuremmalla menestyksellä kuin lääkäri, joka tapaa suurimman osan potilaistaan vaan vastaanottohuoneessaan, työskennellä ylläkuvattujen hygienisten epäkohtien parantamiseksi ja yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi paikkakunnalla. (Yrjö Kajava.)

Antrean piiri. Yleinen terveydentila oli hyvä. Suurempia kulkutauteja ei esiintynyt.

Kurkkumätää ja *kuristustautia* esiintyi kuitenkin ympäri vuoden koko piirissä mutta jotensakin hajanaisin tapauksin, yhteensä 108 tapausta, enimmin Jääskessä; papiston luetteloiden mukaan kuoli näihin tauteihin kaikkiaan 21 henkeä.

Syyspuoleen ilmaantui Antrean Pullilan ja Kavantsaaren kylissä *tulirokkoa*, tosin jokseenkin lukuisin tapauksin, mutta erittäin lievää laadultaan.

Ainoastaan 2 tapausta päättyi kuolemalla. Allekirjoittaneen kehotuksesta perustettiin tilapäinen tulirokkosairaala joka oli toimessa kolmatta kuukautta ja jossa muutamia vaikeammin sairastuneita ja muutoin vaikeammin sijotettavia sairaita hoidettiin.

Vuoden lopulla alkoi *hinkuyskä* esiintyä kulkutautina Jääsken ja Ruokolahden kunnissa, mutta saavutti yleisemmän levenemisen vasta kuluvan vuoden aikana.

Kuten edellisenäkin vuonna esiintyi *punatautia* elo- ja syyskuussa etupäässä Tainionkosken ja Enson tehtailla.

Lavantautia ilmestyi äkkiä syyskuussa useampia tapauksia Rauhan kylpylaitoksen rakennustyöväestön keskuudessa. Jo elokuussa oli pari laitoksen naispalvelijaa sairastunut samaan tautiin ja viety hoidettavaksi Viipurin sairashuoneeseen; myöhemmin sairastuneet olivat suurimmaksi osaksi nuoria miehiä, joiden kerrottiin ahkeraan seurustelleen mainittujen naispalvelijoitten kanssa. Nämä taas lienevät saaneet tartunnan pietarilaisten matkustajien kautta.

Paikallisista taudeista on *keuhkotauti* jokseenkin yleinen; siihen ilmoitettiin kuolleeksi 104 henkeä siis 1.87 tuhatta asukasta kohti.

Suoliparasiitteja, enimmäkseen bothryocephalosta, on hyvin runsaasti.

Venerisiä tauteja tuli tietooni ainoastaan 1 lues recens- ja 11 gonorrheatapausta.

Piirissä on 4 kunnanlääkäripiiriä, mutta ainoastaan Antrean ja Ruokolahden kunnanlääkärinvirat olivat koko vuoden täytetyt. Jääsken kunta päätti sittenkuin entinen kunnanlääkäri V. Inberg tammikuun lopulla oli siirtynyt toiseen virkaan, olla julistamatta virka haettavaksi. Kirvun kunnanlääkäri A. Molander muutti pois kesäkuussa, jonka jälkeen virkaa hoiti lääket. kand. E. J. Tepponen, mutta sittenkuin tämä syyskuun puolivälissä oli sairauden tähden luopunut toimestaan, ei kunta onnistunut saamaan uutta viranhoitajaa. — Rautjärven kunnassa kävi Hiitolan kunnanlääkäri E. B. Heikel säännöllisillä vastaanottomatkoilla, jota tarkotusta varten kunta nautti 500 markan suuruista valtioapua.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria on ainoastaan Jääsken kunnassa (seurakunnan palkkaama diakonissa). (T. Hannikainen.)

Ruokolahden kunnanlääkärinpiiri. Kunnallamme ei ole erikoisia terveydenhoitoohjesääntöjä. Mitään muita julkisia kanteita ei ole yleisten terveydenhoitosääntöjen rikkomista vastaan tehty kuin että Immolan sahanhoitajaa syytettiin siitä, että liian nuoria alaikäisiä oli käytetty työssä. Samoin kuin edellisissäkin vuosikertomuksissa tahdon myös tässäkin mainita, että tiheämmän asutuilla seuduilla, kuten esim. tehtaitten ympäristöllä, harjotetaan useasti suurta siivottomuutta asunnoissa ja niiden pihamailla. Tätä epäkohtaa on vaikea tehokkaammalla tavalla korjata kun ei ole olemassa vakituisia terveyspoliiseja tätä varten. Vaikka kunnan puolesta joka kylässä on-

kin asetuksenmukaiset terveydenhoidonvalvojat, niin niillä ei käytännössä ole suurtakaan merkitystä, sillä yksityinen henkilö ei rupea mielellään tällaisissa asioissa ilmiantajaksi vaan koettaa välttää *rettelöimistä naapuriensa kanssa* ja heidän vihaansa, joka siitä olisi seurauksena. Mitä vielä työväestön asuntoihin tulee, niin ovat tehtaitten rakennuttamat työväenasunnot yleensä hyvät ja siistit, mutta taas ne asunnot ovat useasti monessa suhteessa puutteelliset ja huonot, joita työmiehet itse ovat rakentaneet.

Tietääkseni ei kuluneena vuotena kunnallislautakunnalla ole ollut yhtään sellaista kokousta, jossa olisi terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä käsitelty.

Yleinen terveydentila piirissäni oli kuluneena vuotena mielestäni hyvä. Mitä tehtaisiin tulee, niin olen säännöllisesti 2 kertaa vuodessa tarkastanut kaikki alaikäiset työläiset, jotka eivät ole täyttäneet 18 vuotta, ja jos joku on huomattu heikoksi tai muuten kärsineen työtehtävistään, niin on hän joko kokonaan eroitettu tehtaan työstä tai on siirretty helpompaan työhön. Jokaisesta tällaisesta tarkastuksesta on lähetetty tarkastuspöytäkirjan ote piirin ammattitarkastajalle, joka näitä tarkastuksia varten on lähettänyt erityisen kaavakkeen.

Sikäli kuin lääkäripraktiikassani olen huomannut, on Ruokolahden pitäjässä hyvin vähän tuberkulosia. (H. Piponius.)

Antrean kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Asunto-oloissa [1]) ei ole tapahtunut mitään muutoksia, paitsi että uudet rakennukset yleensä ovat tehty tilavammiksi, korkeammiksi ja rakennetut korkeammalle kivijalalle. Varallisuus on huomattavasti kohonnut, joskin toiselta puolen velkaantuminenkin on lisääntynyt. Kunnan 10 vuotta toiminneessa säästöpankissa on noin puolimiljoonaa talletuksia, jotka ovat annetut lainaksi melkein yksinomaan kunnan sisällä.

Ruokajärjestys on jotenkin yksitoikkoinen. Parhaasta päästä käytetään pehmeää hapanta leipää, voita, kalaa, potattia ja maitoa, kesällä enimmäkseen jamakkana eli paistettuna piimänä. Viime aikoina on ruvettu käyttämään enemmän myöskin kasviruokia, joita neuvojat ovat opettaneet valmistamaan. Ainoastaan syksyllä ja syystalvella syödään lihaa, useimmiten suolattua sianlihaa. Amerikkalaista silavaa on hyvin vähän käytännössä.

Juomavesi on yleensä hyvää, kaivoja melkein joka talossa.

Pienten lasten kuolevaisuus viime vuodelta oli 8.4 % syntyneistä. Imettäminen on hyvin yleinen ja tehdään sitä usein kolmannelle vuodelle asti. (S. Wilén.)

Muolan piiri. Diphteriaa ja *laryngitis croup.* on 74 tapausta. Köyhiä varten on kunta ennenkin Lääkintöhallitukselta saanut seerumia maksutta. *Dysenteriaa* on ollut 73, *scarlatinaa* 33, *morbillia* 88, *variolaa* 1, joka tuotiin sairaana Venäjältä ja *poliomyelitis anterior acuta* 1 (papin ilmoituksen mukaan 3).

Terijoelle noin 1 ½ kilometrin päästä asemalta on viime vuonna perustettu uusi Virola niminen keuhkotautisanatoorio, 30 huoneella.

(C. Gustafsson.)

Kivennavan kunnanlääkärinpiiri. Kesällä keskusteltiin lautakunnan kokouksessa toimenpiteistä tulirokkoa ja *isoa rokkoa vastaan sillä seurauksella että* avattiin väliaikainen sairaala näitä tauteja varten — toinen kirkonkylään, toinen Tirttulan kylään. Kunnanlääkäri oli läsnä kokouksessa ja otti osaa näiden asiain käsittelyyn.

Yleinen terveydentila v. 1913 oli tyydyttävä.

---

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

Talon [1]) rakennukset ovat tavallisesti hyvin rappeutuneet ja epämukavasti rakennetut. Asuinrakennus on veistetty yhdeksi huoneeksi, jonne sitten asetetaan väliseinät laudoista — nämät harvoin ulottuvat lakeen asti. Näin syntyy »neljä huonetta». Uuni keskellä tupaa on yhteinen. Tämmöisessä talossa asuu »parvessa» 3—4 perhettä (läheisiä sukulaisia). Puhtaudesta ei voi puhuakaan ja tuhansia torakoita ja lutikoita vilisee joka mökissä. Vastapäätä tupaa on navetta ja talli. Tuvan toisesta nurkasta lähtee ulkorakennus navetan nurkkaan, ja vastapäätä ulkorakennusta on liiteri. Näin muodostuu neljäkulmainen suljettu piha, jossa karja kesäöinä oleskelee, ja jota samalla käytetään tunkiona. Usein on katto tehty pihan yli niin ettei aurinkokaan milloinkaan pääse siihen paistamaan. Onneksi alkaa tämä rakennustapa kuitenkin vähitellen hävitä, ja huomaa jo joitakuita uusia ja uusiaikaisia taloja. Tavallisia pieniä saunoja löytyy kylissä. Kivennapalainen kylpee istumalla »lavalla», siksi että hyvin hiestyy ja lähtee sitten suoraan tupaan pesemättä ensinkään ruumiinsa. Sunnuntaiaamuna saan tarkastaa usein tällaisia edellisenä iltana saunassa olleita. Kuitenkin huomaa tässäkin epäkohdassa muutosta parempaan päin erittäinkin sen jälkeen kun asetin odotushuoneen seinään kuulutuksen, etten tarkasta likaisia potilaita. Alusvaatteita ei pestä vaan keitetään kattilassa ja ripustetaan kuivamaan. Mainittujen syiden takia sairastavat sekä aikaihmiset että lapset hyvin suuressa määrässä kaikenlaista ihotautia e. m. scabiesta.

Kansa syö ravitsevaa ruokaa, miltei joka päivä lihaa, läskiä y. m. huolimatta siitä, riittääkö varat — otetaan vaan velaksi puodista ja eletään »kädestä kärsään». Täällä toimivat Marttayhdistykset ovat kuitenkin aikaansaaneet suuria parannuksia niin että kansa vähitellen on oppinut valmistamaan ja käyttämään myöskin kasviruokaa. Tiheillä »reisuillaan» miehet syövät »kuivaa ruokaa», ja mitä »sainajoissa» voi saada. Ainoastaan pehmoista leipää käytetään, jonka tähden kivennapalaisen hampaat ovat hyvinkin huonot.

Yleinen terveys voisi olla tyydyttävä, sillä ilmastosuhteet, maanlaatu ja muut seikat ovat täällä siksi edulliset. Suuri juoppous ja epänormaalinen elämä pilaa kuitenkin kansan. Miehet, usein naisetkin, käyvät usein »reisuun», yöpyvät kylien »sainajoissa», jossa juopottelevat (salakapakoita joka kylässä), pelaavat uhkapeliä j. n. e. Toiset kulettavat maitoa Pietariin ja juovat siellä viimeiseen kopeekkaan.

Yleinen kuolevaisuus on kuitenkin vähitellen vähentynyt. Kun tulin tänne, oli kuolevaisuus v. 1903 22.3 % ja sen jälkeen pienempi vuosi vuodelta lukuunottamatta v. 1905, jolloin nousi 31.5 %. Tämä riippui ankarasta punataudista, johon kuoli lähes 200 henkeä. Vuonna 1912 oli kuolevaisuus 19.5 % ja v. 1913 17.4 %.

Muuten olen huomannut suuren muutoksen parempaan päin pienten lasten hoidossa. Kun tulin tänne, eivät äidit tietäneet ensinkään maitosekotuksista vaan antoivat »koko maitoa» rintalapsille. Olen levittänyt ympäri piiriä monta sataa kappaletta »Neuvoja pienten lasten hoitamiseen» (Etelä Karjalan Lääkäriseuran kustantama).

Vähitellen kivennapalainen on myöskin saanut toisen käsityksen tarttuvista taudeista eikä nyt enään käy saunaan kun on yskää ja kuumetta. Ovat oppineet vuosi vuodelta enemmän ja enemmän turvautumaan lääkärin neuvoihin ja hoitoon.

(Hj. Gorschelnik.)

Käkisalmen piiri. Asutus on ryhmittynyt suuriin kyläkuntiin, »yksille aukeille». Metsämaita, etupäässä kankaita, on kyläkuntien välillä. Maalaa-

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

dultaan eroavat pohjoiset pitäjät suuresti eteläisistä. Hiitola, Kaukola ja Räisälä ovat topograafisesti mäkistä eli kupeerattua, joissa asutus on savimailla ja metsämaat kallioita ja mäkiä. Käkisalmi, Pyhäjärvi, Sakkola ja Metsäpirtti ovat kokonaan alluviaali-hiekkaa, joissa asutus on savensekaisella hiekkamaalla ja metsämaat ovat puhtaita hiekkakankaita.

Tuskin missään Suomessa ovat asukkaat etnograafisesti katsottuna niin sekarotuista kuin Karjalan kannaksella. Täällä on edustettuna lyhyt, tanakka lappalaistyyppi, pitkä solakka germanilainen ja mustatukkainen slaavi. Jo sukunimetkin osoittavat, että täällä sotkeutuu kansa, joka on tullut pohjoisesta ja etelästä, idästä ja lännestä. Karjalaisen vilkkaus ja liikkuvaisuus tarttuu myöhemminkin muuttaneesen.

Viime vuonna oli syntyväisyys täällä melkein sama kuin keskiarvo muualla Suomessa, nimittäin 30.24 $^0/_{00}$ asukkaalle.

Kuolevaisuus oli alhaisempi kuin monena vuonna, nimittäin 15.87 $^0/_{00}$ asukkaalle. Syy on siinä, että parina vuonna ei ole ollut sanottavasti kulkutauteja.

Kuolevaisuus eri tauteihin ei osoita mitään suurempia muutoksia. *Keuhkotaudin* kuolevaisuus koko piirissä oli 85 tapausta, mikä tekee 1.98 tuhannelle asukkaalle. Hiitolassa, Kaukolassa ja Räisälässä se nytkin oli suurempi eli 2.16 tuhannelle asukkaalle, jotavastoin Käkisalmessa, Pyhäjärvellä, Sakkolassa ja Metsäpirtissä se teki ainoastaan 1.75 tuh. asukkaalle. Toimenpiteistä keuhkotautia vastaan mainittakoon, että 20/XI kävin Konnitsan maamieskoululla, jossa pidin esitelmän tarttuvista taudeista etupäässä keuhkotaudista. Sen lisäksi on mainittava, että »keräystoimikunnan» kiertävä neuvoja T. Ikävalko on pitänyt esitelmiä kaikissa piirin kunnissa.

Kuppatautia ei ilmestynyt suuremmassa määrässä kuluneella vuodella, jota vastoin *tippuria* (Gonorrhoe acuta) ehkä levisi vähän enemmän kuin edellisinä vuosina.

Mitään suurempaa epidemiaa ei ollut vuoden kuluessa.

Kun oli niin kuiva ja lämmin kesä, että harvoin on sellaista miesmuistiin ollut, niin olisi luullut *punataudin* (dysenteria) ja *lavantaudin* (typhus abdominalis) saavan suuremman levenemisen. Mutta nekin rajoittuivat enimmäkseen yksityisiin tapauksiin. Punatautia ilmestyi kuitenkin 3:kin samassa perheessä jo huhtikuulla. Eniten sitä oli sitten elo-, syys- ja lokakuulla. Missään ei huomattu sen leviävän. Piirin pohjoispitäjissä on *kurkkumätä* (Diphteria faucium et laryngis) yhä jatkunut yksityisinä tapauksina. Eniten sitä oli Käkisalmen ja Hiitolan pitäjissä talvikuukausina.

Paljon huomiota herätti harvinainen vieras, *sikotauti* (Parotitis epidemica) Kaukolassa, sillä siihen sairastui koko huonekunnat, aikuiset ja lapset. Sitä oli luultavasti jonkun verran enemmän kuin mitä tietoomme tuli.

Vielä on mainittava *lastenhalvaus* (Poliomyelitis ant. acuta), jota oli 3 tapausta. Kaikki olivat lapsia alle 10 v. vanhoja.

Vesikauhu (Rabies) koirissa ja kissoissa raivosi vuoden lopulla. Se alkoi sillä, että vesikauhuinen koira puri elokuulla erästä poikaa Pyhäjärvellä. Poika kyllä lähetettiin Pietariin Pasteur-laitokseen, mutta olikin liian myöhään. Hän kuoli siellä. Myöhemmin sinne lähetettiin useita henkilöitä, joko epäiltyinä tai varmasti saastutettuina, joita koirat ja kissat olivat purreet. Kaikki tulivat terveinä takaisin.

Avustuksia synnytyksissä kätilöt ovat antaneet 251 kertaa, mikä tekee 1/5 kaikista synnytyksistä eli 19.3 %. Kertomuksen pihtisynnytyksistä ovat he säännöllisesti lähettäneet. Ei yhdelläkään kätilöllä ollut kontrahtia kuntansa kanssa.

Kunnan sairaanhoitajattaria oli Kaukolassa, Räisälässä, Pyhäjärvellä ja Sakkolassa ja ovat he antaneet kertomukset toimestaan.

(G. V. Levander.)

Sakkolan kunnanlääkärinpiiri. Mihinkään erityisiin toimenpiteisiin tuberkulosin levenemisen ehkäisemiseksi ei paikkakunnalla vuoden kuluessa ole ryhdytty, vaan on yksityiskohtaisesti annettu neuvoja keuhkotautia sairastaville.

Kiertävää sairaanhoitajaa ei ole piirissä ollut. Ei sairastupaa eikä vaivaistaloa ole olemassa. (Onni Lång.)

Hiitolan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä. Tuberkulosi ja yleinen heikkous ovat sangen yleisiä. (E. B. Heikkeli).

Kurkijoen piiri. Kurkijoen piiriin kuuluvat Laatokan rannikolla sijaitsevat Kurkijoen ja Jaakkiman pitäjät, ja Simpelejärveä ympäröivä Parikkalan pitäjä. Laatokan rantamaa on näillä seuduin syvien vuonojen halkaisema, joita reunustavat korkeat, äkkijyrkät vuoret. Vuorimaisemaa jatkuu 10—20 kilometriä leveänä sisämaahan. Vuorien lomissa on hedelmällisiä laaksoja, joiden maaperä on vahva savikerros ja joissa jokia kiemurtelee. Tämä on vanhaa merenpohjaa. Soita ja metsiä täällä ei ole. Maiseman luonne muuttuu tästä jokseenkin äkkiä tavalliseksi sisämaan luonnoksi: vuoret käyvät loiviksi, ylängöt laajoiksi, maanlaatu käy mullan ja hiekan sekaiseksi ja notkoissa tavataan soita ja järviä.

Ilmasuhteet olivat koko vuoden edullisia sekä mitä vuodentuloon että terveydentilaan tulee. Syksykesän ja koko syksyn vallinnut ankara kuivuus synnytti monessa paikoin veden puutteen.

Terveydentila on yleensä ollut hyvä, jota todistaa sekä vähäinen kuolleisuus että harvinaiset kulkutaudit. Varsinaista epidemiaa ei ole ollut, muuta kuin *Difteria-epidemia* vuoden lopussa Jaakkimassa. Siellä sai kurkkumätä joulun alla niin pelottavan vauhdin että Lääkintöhallitus määräsi kunnan anomuksesta erityisen kulkutautilääkärin. Epidemia, jota jatkui vielä tämän vuoden ensi kuukausina, oli laajalle levinnyt synnyttäen satoja taudinkohtauksia.

mutta vaan harvoja kuolintapauksia, mikä lienee luettava serumi-ruiskeiden ansioksi, joita osaksi, myös profylaktisessa tarkotuksessa, toimitettiin yleisillä varoilla. — Yksityisiä kurkkumätä- ja kuristustautikohtauksia on ympäri vuotta ollut sekä Kurkijoella että Parikkalassa. — Kurkijoella liikkui kesällä lievä *tuhkarokko-epidemiia*. — Marraskuussa esiintyi Kurkijoella aivan Kauppakylän laidassa kahdessa perheessä *tulirokkoa* (4 sairasta kummassakin); toisesta kuoli yksi lapsi ja ruumista pesemään kutsuttiin kylästä vaimo, joka sitten vei taudin kotiinsa tartuttaen siellä talon ainoan lapsen (tämän vuoden alussa).

Paikallisista taudeista kiinnittää täällä edelleen *kupukaula* (struma) huomiota puoleensa. Esiintyykö tauti etupäässä suurien järvien rantamailla, kuten Parikkalassa on tahdottu huomata, vai jokseenkin tasaisesti yli koko alueen, on vaikea päättää. Varmaa on että tämä seutu vaihtelevan maisemansa, korkeiden vuoriensa ja suurien järviensä vuoksi olisi erittäin edullinen tämän suuntaisille joukkotutkimuksille. Tauti esiintyy jokseenkin yleisesti myös miehissä (14:stä uudesta, hoitooni tulleesta potilaasta oli 5 miestä). Kaksi sairaistani (1 mies ja 1 nainen) oli saanut tautinsa äkkiä nautittuaan jodkalia. Neljästä Basedow-tautisesta oli 2 miestä, joista toinen, yli 60 vuoden vanha mies kuoli äkkiä Basedow-oireisiin ja toinen, jossa myös tauti oli kehittynyt äkkiä, tuli sellaiseen kiihkotilaan, että hänet oli hoidettava sairasmielisten laitoksessa.

Keuhkotautiin kuolleiden luku oli 59 (edellisenä vuonna 68): vanhuuden heikkoudesta kuoli 68. Nämä ovat, kuten ennenkin, tavallisimmat kuoleman syyt.

Kurkijoen kunnallislautakunta hankki kunnan tarpeisiin Beroliina-*desinfisoimiskoneen* ja teki kiertävän diakonissan kanssa sopimuksen desinfisoimisesta, ei vaan ankarammissa kulkutautikohtauksissa, vaan myös keuhkotautiin kuolleiden asunnoissa. — Formaliinillä desinfisoimista on kiertävän diakonissan avulla suoritettu myös Jaakkimassa ja Parikkalassa.

Painettua ohjesääntöä terveydenhoidossa ei ole piirin yhdessäkään kunnassa. Odottaen uutta tekeillä ollutta terveydenhoitoasetusta, en ole tällaisten laatimista vaatinut.

Kiertäviä diakonissoja on piirin kaikissa kunnissa. Kurkijoen diakonaattiyhdistys ylläpitää pientä vanhain- ja lastenkotia ja Parikkalan samarialaisseura pientä sairaalaa (4 vuodetta), joka nauttii valtionapua. Parikkalan kunta on parastaikaa valmistanut vaivaistaloa.

Piirin kaikissa kunnissa on kunnan palkkaama kätilö.

Veneerisiä taudinkohtauksia on ollut — syfilis recens Kurkijoella 3, Jaakkimassa 5 ja Parikkalassa 3 ja gonorreeta Kurkijoella 7, Jaakkimassa 7 ja Parikkalassa muutamia. Mitään yleistä veneeristen tautien tarkastusta ei ole tapahtunut, koska tartunta näissä tapauksissa on ollut muualta saatua eikä ole ollut syytä otaksua näiden levittäneen ympäristöönsä tautia.

Vuoden lopussa esiintyi *vesikauhua* muutamissa koirissa, jotka purivat pari henkilöä, jotka sen takia olivat lähetettävät Pasteur-laitokseen Pietarissa.

(N. J. Arppe.)

Parikkalan kunnanlääkärinpiiri. Tietääkseni ainoastaan kerran on kunnallislautakunta v. 1913 kuluessa käsitellyt terveydenhoitoa koskevia asioita, nim. käsitellessään estämistoimenpiteitä paikkakunnalla sattuneiden kurkkumätätapausten leviämisen johdosta. Sen tuloksena oli, että kunta jaettiin eri piireihin, kukin erikoisen paikkakunnalla asuvan lautakunnan jäsenen silmälläpidon alaiseksi, ja paikkakunnan lehdessä ja kirkossa kuuluttamalla teroitettiin eristämis- ja desinfisoimistoimenpiteitten välttämättömyyttä tarttuvatautitapausten sattuessa.

Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Tuberkulosia kylläkin löytyy koko joukko, etenkin keuhkotuberkulosia. Näyttää kuitenkin siltä, kuin tuberkulosi olisi hieman leviämässä. Minkäänlaisiin erikoisempiin vastustamistoimenpiteisiin ei vielä ole ryhdytty. (K. E. Väisänen.)

Jaakkiman kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut jokseenkin hyvä.

Kulkutauteja ei ole ollut muita liikkeessä kuin kurkkumätä, mutta se pääsi sen sijaan leviämään hyvin laajasti. Se alkoi marraskuun puolivälissä ja jatkuu yhä edelleen. Syy siihen että se pääsi niin hyvään alkuun on siinä ettei alussa käännytty lääkärin puoleen apua hakemaan. Vasta sitten kun jo muutamia kuolemantapauksia oli sattunut, huomasivat vanhemmat että nyt oli apu haettava, kun yhä uusia ja uusia samanlaisia sairastumisia lasten parvessa ilmestyi. Tauti kun kerran sai jalansijan muutamassa mökissä, niin tietysti sen levenemistä vaan edisti ahtaat ja puutteelliset asunnot. Kun sitten ryhdyttiin taistelemaan tautia vastaan niin oli vielä sekin vastus voitettava, ettei kansa ollenkaan tahtonut uskoa taudin tarttuvan ja katsoi siis lääkärin neuvot turhiksi. Toimenpiteistä mainittakoon että kunta on vuokrannut erityisen huoneen, missä epäiltäviä tapauksia tarkastettiin ja siellä annettiin myöskin seerum-ruiskutukset niille lapsille, jotka tuotiin lääkärin luo. Allekirjoittanut pani myöskin paikkakunnan sanomalehteen kirjoituksen, jossa selitin taudin oireet ja leviämistavan, niin että tieto tästä taudista ja millä tavoin sen leviämistä parhaiten ehkäistään tuli jokseenkin yleisesti tunnetuksi. Kunnan anomuksesta määräsi Lääkintöhallitus lääketieteenkandidaatti H. Vienan 2 viikoksi ylimääräiseksi kulkutautilääkäriksi, ja on hän sekä allekirjoittanut antanut serumruiskutuksia ja ohjeita missä vaan huomattiin kurkkumätää olevan. Myöskin profylaktisia ruiskutuksia on useimmissa tapauksissa annettu kaikille lapsille, jotka olivat sairaan kanssa tekemisissä. Kuolevaisuus on ollut hyvin pieni, ja on tämä yksinomaan laskettava seerumin ansioksi, sillä kuolemantapaukset ovat kohdanneet etupäässä sellaisia, mitkä eivät ollenkaan saaneet seerumia, tahi saivat niin myöhäisellä taudinasteella, ettei enään ollut mitään toiveita.

Tuberkulosia kyllä on muutamassa perheessä mutta jokseenkin vähän se on levinnyt näillä seuduilla. - (J. Wellman.)

Sortavalan piiri. Yhä edelleen on Sortavalan lääkäripiiri ollut edullisessa asemassa kulkutauteihin nähden. Yleinen kuolleisuus osoittaakin sen vuoksi ainoastaan 11.5 pro mille, joka on merkittävä sangen alhaiseksi Karjalan oloihin nähden. (Werner Starck.)

Uukuniemen kunnanlääkärinpiiri. Terveydentila vuoden kuluessa on ollut yleensä hyvä; mitään tarttuvia tauteja paikkakunnalla sanottavasti ei ole liikkunut.

(Gösta Valle.)

Salmin piiri. Impilahti—Kitelän ja Salmin kunnalla oli kumpasellakin v. 1913 kuluessa oma kunnan sairaanhoitajattarensa, joitten merkitystä kokemus selvästi on osoittanut. Kansa on vielä taikauskoinen ja terveydestään välinpitämätöin. Näin ollen supistuu yksityinen sairashoito, vaikka kunnanlääkäri löytyisikin, ilman sairaanhoitajatarta lääkkeitten ottoon eikä edes sitäkään toimiteta kunnolleen, mikä seikka tuskinpa lääkärin mainetta kohottanee. Huolimatta kaikista selityksistä eivät Korpiselän, Suistamon ja Suojärven kuntalaiset ole olleet taipuvaisia hankkimaan itselleen kunnan sairaanhoitajattaria. Ilmestyneen *tulirokon* takia on tilapäinen sairaanhoitajatar keväällä toiminut Korpiselällä ja Suojärvellä on paikkakuntalainen, sairaanhoitokurssin Helsingissä suorittanut neiti ollut varalla tarpeen tullessa. Impilahden kirkonkylässä sijaitsevaa orpokotia on Helsingistä hankittu diakonissa hoitanut.

Vuoden 1913 kuluessa on kulkutauteja liikkunut Salmin piirissä hyvin vähässä määrässä. Ei ainoatakaan lavantaudintapausta ole tullut Salmin piirissä työskentelevien lääkärien tietoon, eikä elo- sekä syyskuun aikana huomattu ainoatakaan kulkutaudin tapausta.

Salmin piirilääkärin sekä Impilahti—Kitelän ja Suistamon kunnanlääkärien tietoon on tullut yhteensä 24 *veneeristen taudin* tapausta vuoden 1913 kuluessa. Vuosina 1907—1913 jakaantuivat veneeriset taudit seuraavalla tavalla:

v. 1907	v. 1908	v. 1909	v. 1910	v. 1911	v. 1912	v. 1913
55	36	35	48	37	35	24

Kuppatautitarkastuksia v. 1913 kuluessa ei ole ollut tarvis toimittaa.

Vuonna 1913 ilmestyi Salmin piirissä taas *vesikauhua* mahdollisesti jatkona piirissä v. 1911 liikkuvasta rutosta ja on tautia ollut luultavasti suuressakin määrässä Salmin piirin rajapitäjissä. Peläten rettelöitä koettaa yleisö mikäli mahdollista peittää tautia eikä siis muuta kuin pieni osa taudin tapauksista tule eläinlääkärien tietoon. Kumma kyllä on vesikauhuisten puremien ihmisten lukumäärä ollut pieni varmaankin riippuen siitä että tauti enimmäkseen on ilmestynyt Stille Wuth'in muodossa. Huhtikuussa tuli 3 lasta Suojärvellä purruksi; 2 lasta lähetettiin Pasteur-laitokseen Pietariin; kolmatta lasta vanhemmat eivät lähettäneet sinne ja on lapsi tietääkseni vielä nytkin toista vuotta puremisen jälkeen terve. Myöskin Salmissa ja Impilahdella liikkui tauti. Vesikauhua ihmisissä tiettävästi ei ole ollut.

Kansa etenkin syrjäpaikoissa on taikauskoinen ja sairashoitoon nähden hyvin alhaisella kannalla, kunnanlääkärit, joita vuoden 1913 loppupuolella on Impilahti—Kitelän, Salmin, Suistamon ja Suojärven kunnissa — Korpiselän kuntaan ei liene toivoa piakkoin saada kunnanlääkäriä riippuen kunnan laajuudesta sekä asukkaiden vähälukuisuudesta ja köyhyydestä — ovat etupäässä persoonallisen vaikutuksensa sekä ammattinsa puolesta tilaisuudessa toimimaan yllä-

mainittujen epäkohtien poistamiseksi. Valitettavasti lääkäri yksin ei voi saada paljoakaan aikaan. Kierteleviä sairaanhoitajattaria, jotka pannen käytäntöön lääkärin määräyksiä j. n. e. ovat maalla suurena tekijänä sivistystyössä, on ainoastaan Impilahti—Kitelän ja Salmin kunnissa; muitten piirin kuntien asukkaat eivät ole olleet taipuvaisia hankkimaan itselleen kunnansairaanhoitajattaria.

Impilahti—Kitelän kunnassa on v. 1913 ollut erityinen terveyslautakunta olemassa. Siihen kuuluu 8 jäsentä, joista 4 kansakoulunopettajaa ja 1 luterilainen kirkkoherra. Syksyllä pidetyssä kokouksessa, jossa kunnanlääkäri ja allekirjoittanut olimme läsnä kosketeltiin seuraavia tärkeitä kysymyksiä. Keskusteltiin yleisölle käypien terveydenhoitokirjasien sekä lautakunnan jäsenille sopivien terveydenhoitoa käsittävien kirjojen hankkimisesta kunnan kansakoulujen yhteydessä oleviin kirjastoihin. Tällä tavoin tulisi terveyslautakunnan jäsenien terveysopillinen kasvatus, joka arvellakseni on terveyslautakunnan päätehtäviä, helpommaksi. Keskusteltiin desinfisioimisesta keuhkotautisten kuolemantapausten jälkeen sekä tarttuvien tautien johdosta ja lausuttiin toivomuksena, että kunta tämänlaisia puhdistuksia kustantaisi. Keskusteltiin myöskin ruokatavarakauppojen tarkastamisesta j. n. e. Toiminta on tähän asti ollut jonkunverran laimeaa, mutta tuntuu kuitenkin siltä, että jonkunverran harrastusta asiaan on herännyt kansakouluopettajissa.

Syyskuun 29 p. pidetyssä kokouksessa Salmin Tuleman kylässä päätti kuntakokous yksimielisesti hankkia ensi tilassa sairastuvan vähintään 3 sängyllä ja vuoden 1914 alusta on sairastupa ollut toiminnassa.

Lukuunottamatta tehtaitten rahvasta on kansa vielä jotensakin vapaa *tuberkulosista*, mutta on tauti kuitenkin jonkunverran leveremään päin. Tuberkulootisten käydessä luonani olen aina koettanut mikäli mahdollista tarkemmin sekä sairaalle että ympäristölle selittää taudin luonnetta ja puolustuskeinoja sitä vastaan. Kansantajuisia kirjasia on sairaanhoitajattarienkin avustuksella levitetty. Tuberkuloosin sekä tähän tautiin kuolleitten suhteen on viime vuosina ollut huomattavissa jonkunmoinen muutos yleisissä mielipiteissä. Jos ennen tuberkuloosin tahi ylimalkaan tarttuvan taudin takia ehdotettiin desinfisoimista, niin tätä katsottiin jonkunmoiseksi häväistykseksi; nyt ovat ihan yksinkertaiset kansalaiset Pitkässärannassa ja Impilahden kirkon läheisyydessä tuberkulootisen kuoleman tapauksen jälkeen suostunut desinfisoimiseen, melkeinpä pyytäneetkin sitä.

Pitkänaikaa mielisairaana olleitten kohtalo on, mikäli olen kuullut, kutakuinkin hyvä ja kuitenkin paljon parempi kuin akuuttisten sairaitten. Yleisö ei hetikään käsitä että sairaan julkinen syntinsä tunnustaminen, puheentulva j. n. e. on jotain sairaloista, vieläpä käyttää sairaan omituisuuksia jonkunmoisena huvituksena nauraen ja ivaten sairasta eikä ole uskovinaan, että moinen

menettely sairasta vahingoittaa. Hoitolaitoksen perustaminen etenkin akuuttisia mielisairaita varten olisi siis hyvin tärkeä.

Maataviljelevän kansan toimeentulo oli v. 1913 hyvä. Myöskin irtaimella väestöllä oli helppo elää: metsätöitä oli kylläksi ja maanviljelystuotteet halpoja.

Huomattavimmat taudit Salmin piirissä ovat *Struma* Impilahdella ja Salmissa, *Botriocephalus latus*'en tuottamat häiriöt, huonosta hoidosta synnyttämisen ja lapsivuoteen aikana johtuvat taudit, hampaitten caries ja *trakoomi*, joka kuitenkin tuntuu olevan lievää ja vitkallista laatua. Huomattavin tauti lapsissa on *rakitis* sekä vanhemmissa lapsissa paastomisesta ja liiallisesta kahvin juomisesta johtuva heikkous. Spirtun juonti on etenkin Salmissa muodostunut paheeksi, jonka takia Salmiin äsken tullut kunnanlääkäri jo monta kertaa on huuhdellut juoppojen vatsalaukkuja hengen pelastamiseksi.

(K. B. H. Fonselius.)

Impilahden ja Kitelän kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut hyvä. Kulkutauteja ei ollut juuri ollenkaan.

Kunnan terveydenhoitosäännöt astuivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1913; ne ovat painetut. Terveydenhoitolautakunta kokoontui ainakin syksypuolella vuotta, ja oli allekirjoittanutkin silloin kokouksessa, jossa keskusteltiin toimenpiteistä ruokatavarain puhtauden valvomiseksi valmistamisessa ja kuljetuksessa sekä toimenpiteistä keuhkotaudin vastustamiseksi, joista mainittakoon erityisen terveydenhoitokirjasto-osaston perustaminen lainakirjastoon ja päätös puhdistuksen toimittamisesta jokaisen tuberkulosiin kuolleen jälkeen kunnan kustannuksella. Kiertävän sairaanhoitajattaren avulla on koetettu saada selkoa tuberkulosi-tapauksien luvusta piirissä. Kysymyksessä on ollut myöskin saada aikaan lääkärintarkastus kansakoululapsien joukossa. (R. Wegelius.)

Suistamon kunnanlääkärinpiiri. Kunnallislautakunnan kokouksissa v. 1913 ei ole käsitelty mitään yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä.

Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut hyvä. (A. Maximoff.)

Mikkelin lääni. *Mikkelin piiri.* Terveystila piirissä oli vuonna 1913 jotensakin hyvä. Kulkutaudeista ilmestyi ainoastaan *tuhkarokko* ja *hinkuyskä* sekä kevättalvella *influensa* vähän suuremmassa määrässä, jonka lisäksi myös *kurkkumätää* ja *kuristustautia* esiintyi tavallista runsaammin, vaikkei missään paikassa erityisesti kulkutaudin tavoin. Muista kulkutaudeista huomattiin ainoastaan hajanaisia tapauksia.

Kurkkumätää ja kuristustautia ilmestyi viime vuonna Mikkelin piirissä enemmän kuin koskaan ennen, sillä yhteensä 89 tapausta tuli tietooni. Niistä oli suurin osa, 40 tapausta, Mikkelin pitäjästä, sitten seuraa Ristiina 18:lla tapauksella, Kangasniemi 14:llä ja Anttola 7:llä pienin määrä oli Hirvensalmessa, nimittäin 2 tapausta. Tautiin kuolleita oli piirin maalaiskunnissa yhteensä 15, siis 18.5 %, joten kuolevaisuus oli koko joukon pienempi kuin edellisenä vuonna, jolloin se teki 30.4 %. Tähän suotuisaan tulokseen on osaksi voinut myötävaikuttaa se seikka, että sairastuneet lapset ylimalkaan saivat serum'ia verrattain aikaiseen, sillä etenkin vuoden loppupuolella oli diakonissoilla tavallisesti jo

serum'ia mukanaan, kun heitä vietiin epäiltävien tapausten luo. Omituisuutena muuten taudin esiintymisessä merkittiin, että tapaukset ilmestyivät yksi siellä, toinen täällä, harvoin kaksi samassa paikassa, niin ettei voitu saada selville, mistä tarttuma milloinkin oli kotoisin. Ainoastaan yhden kerran, nimittäin kesällä Ristiinan pitäjän Toijalan kylässä, voitiin otaksua, että tarttuma oli tullut Pietarista kotoisin olevien kesävieraiden kanssa.

Mitä *keuhkotautiin* tulee, niin kuolevaisuus ei ole Mikkelin piirissä, kuten monessa muussa maamme osassa, näyttänyt taipumusta kasvamaan, vaan on se ehkä päinvastoin viime vuosina hiukan pienentynyt.

Vuonna 1913 toimitettiin taas pitkistä ajoista yleinen kuppataudin tarkastus, nimittäin 26 p:nä kesäkuuta Hirvensalmen pitäjän Björnilän kylässä. Tarkastus tehtiin kunnallislautakunnan esimiehen ja ruununnimismiehen pyynnöstä ja aiheutui siitä, että muudan nainen oli lähetetty hoidettavaksi lääninsairashuoneen kuppatautiosastolle. Toimituksessa tarkastettiin 167 miestä, 152 naista ja 43 lasta mainitun pitäjän Björnilän, Hämeenmäen, Hurrilan ja Kuitulan kylistä, eli yhteensä 362 henkilöä, mutta tulos oli, kuten tavallista, hyvin laiha: muudan aikaisemmin kuppataudin tähden hoidossa ollut nainen määrättiin käymään jonkun ajan perästä lääkärin tarkastuksessa.

Kiertäviä sairaanhoitajia (diakonissoja) oli vuonna 1913, paitse Mikkelin kaupungissa, myös Mikkelin maaseurakunnassa, Hirvensalmella, Ristiinassa ja Anttolassa. Kaikissa näissä kunnissa on perustettu erityiset n. k. seurakunnan diakonitar-rahastot, joista diakonissan palkka maksetaan, ja joihin varoja kerätään kollehteilla, lahjoituksilla y. m., jonka lisäksi Anttolan diakonitar-yhdistykselle on myönnetty valtioapu sairaanhoitajattaren palkkaamiseksi. Näin ollen on Kangasniemi ainoa kunta piirissä, jossa ei vielä ole vakinaista kiertävää sairaanhoitajatarta, vaan kuuluu sielläkin jonkunmoinen pohjarahasto jo olevan olemassa, jonka varoilla aiotaan vastaisuudessa saada diakonissa hankituksi. (Aug. Hillbom.)

Kangasniemen kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on läpi vuoden ollut hyvä. Tuberkulosi on verrattain vähän levinnyt; sen vastustamiseksi ei ole kunnassa mitään tehty. (Mandi Karnakoski.)

Heinolan piiri. Yleinen terveydentila ei ole ollut hyvä. Lukuisia *kurkkumätätapauksia* oli sekä Heinolan kunnassa, että myös Sysmässä ja Mäntyharjulla. Myös *tuhkarokko* on raivonnut melkein koko piirissä, vaan on tämä kulkutauti nyt ollut hyvin lievää laatua. *Tulirokko*-tapauksia ei ollut monta, vaan ovat ne olleet ankaraa laatua. *Hinkuyskää* on myös ilmaantunut monessa paikoin vaan se ei ollut ankaraa laatua. *Punatauti*-tapauksia on etupäässä Mäntyharjulla — kuten kuluneinakin vuosina — ilmaantunut. Yhden *poliomyelitis anterior acuta*-tapauksen olen itse huomannut Joutsan pitäjän Pärnämäen kylästä kotoisin olevassa 10 vuotiaassa pojassa.

Kulkutaudeista puhuttaessa saanen taasen mainita, että on ollut huomattavaa apua kiertävistä sairaanhoitajattarista, joita nykyään on Joutsassa, Mäntyharjulla, Hartolassa, Sysmässä ja Heinolan maalaiskunnassa.

Paikallisista taudeista mainittakoon että piirin pohjoisosissa ennen verrattain yleiseksi huomattu *conjunctivitis trachomatosa* edelleen on näyttäytynyt olevan harvenemaan päin.

Yleisen kuppatautitarkastuksen toimitin Hartolassa Pohjolan kylässä kesäkuun 6:na p:nä syystä että sieltäpäin eräs nainen, kuppatautisena oli lähetetty sairaalaan parannettavaksi, vaan ei muita kuppatautisia silloin löytynyt.

Kätilöitä käytetään edelleen hyvin vähän eli ainoastaan noin 21 % kaikista piirin synnyttäjistä. (Herman Buss.)

Sysmän kunnanlääkärinpiiri. Kunnallislautakunnan kokouksissa — erikoista terveydenhoitolautakuntaa ei ole — ei ole vuoden varrella ollut käsiteltävänä mitään terveydenhoidollista asiaa. Syyskuussa päätti kunta rakentaa arkitehti J. Stenbäck'in tekemien piirustusten mukaan sairashuoneen 12 vuoteella sillä ehdolla, että saa valtiolta pyytämänsä avustuksen ja lainan. Sairashuoneen tarve onkin paikkakunnalla suuri, sillä läheisimpäänkin sairashuoneeseen Lahdessa on hyvän talvikelin aikana noin 70 kilometriä ja kelirikon aikana 90 seutuville. Muita toimenpiteitä terveydenhoidon alalta ei ole tehty, jos ei oteta lukuun sitä, että allekirjoittanut talvella piti esitelmän tuberkulosista Valittalan kansakoululla ja luentosarjan Hartolan kansanopiston toimeenpanemissa ja valtion avustamissa luentokursseissa ihmisruumiinrakennuksesta ja, sen elintoiminnasta sekä samariittikurssin kirkonkylässä samassa paikassa esitelmän bakteereista tautien synnyttäjinä.

Yleinen terveydentila, lukuunottamatta laajalti ja pitemmän aikaa raivonneita tulirokkoa ja hinkuyskää, on ollut jotenkin hyvä.

Kunnassa toimii terveysliitto, jonka palveluksessa on kiertävä sairaanhoitajatar, jota käytetään ensi kädessä kulkutautien vastustamiseen. Tapana on antaa hänen desinfisioida asunnot tarttuvien tautien aikana.

Asunnot ovat suuremmissa kartanoissa, joita vielä vanhemmilta ajoilta on useampia, upeat ja tavallisissakin talonpoikaistaloissa kohtalaisia vaatimuksia tyydyttävät. Siisteys on huono niin hyvin asunnon kuin vaatetuksenkin suhteen. Varallisuus on hyvä ja jotenkin tasaisesti jaettu, työväen palkat verrattain korkeat. Sivistys on keskinkertainen, kansan luonne juro ja sävyisä, mutta pisimmälle vanhoillisuuteen taipuva, niin että kynsin hampain riiputaan kiinni vanhoissa totutuissa tavoissa, esim. kunnallisen elämän aloilla, vaikka nuo tavat kuinka selvästi tulisivat todistetuiksi epä-edullisemmiksi tai huonommiksi jo muualla käytettyä tapaa.

Jokapäiväisen ruuan pääosan muodostaa kova tai keskikova rukiinen reikäleipä perunain ja sianrasvasta tehdyn kastikkeen kanssa, siihen lisäksi suolakalaa, kotipyyntöistä tai meren silakkaa, piimää ja keittoruokaa jauhoista, ryyneistä, lihasta ja kesän aikana useasti tuoreesta kalasta. — Juomavesi (kaivoissa) on yleensä hyvää, ehkä karkeaa; lähteitä on runsaasti. — Vanhoilta ajoilta on säilynyt tapa valmistaa kotona päihdyttävää mallasjuomaa, nimeltä »sahti» tai »sahkura». Se valmistetaan ohramaltaista panemalla lisää hiukan ruista, noin 10 à 15 : 1. Tätä juomaa valmistetaan niin hyvin rikkaan kuin köyhän kodissa ja sitä juodaan kannunäärällä ja käytetään melkein jokapäiväisenä päihdytysjuomana. Paljon turmelusta saa se aikaan, sillä sitä nauttivat myöskin

vaimot ja lapsetkin totutetaan siihen, eikä se suinkaan käsittääkseni ole kovinkaan hyvää vatsalle.

Pienten lasten hoito on hyvällä kannalla. Kuolleista oli 12.66 % lapsia alle yhden vuoden, joka on verrattain pieni määrä. Riisitautisia tai muuten huonon hoidon ja ruokinnan seurauksesta potevia lapsia näkee harvoin. (K. Niskanen.)

Mäntyharjun kunnanlääkärinpiiri. Mitään muutoksia yleisessä terveydenhoidollisessa suhteessa ei vuoden kuluessa ole tapahtunut.

Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Avonaista tuberkulosia potee ani harva paikkakunnalla, sen sijaan on tuberkuloottisia nivel- ja luutauteja tavattu useammin kuin ennen. (Oskar Ehnberg.)

Joroisten piiri. Yleinen terveydentila on piirissä kuluneena vuonna ollut jokseenkin tyydyttävä. *Tuhkarokkoa*, *hinkuyskää*, *difteriiaa* ja *influensaa* on kyllä ollut laajemmalta levinneenä. *Tulirokkoa*, *lavantautia*, *punatautia* ja *lapsenhalvausta* on myös ilmennyt, mutta vähemmässä määrässä ja rajoitetuilla aloilla.

Heinäkuun 8 p:nä ilmoitti Mikkelin läänin sairaalan ylilääkäri, että hän oli sairaalaan ottanut lapsihalvausta potevan 13 vuotiaan tytön Haukivuoren Taipaleen kylästä.

Veneeristen tautien tapauksia ei ole ilmennyt entistä enemmän.

Tuberkulosi-tapaukset ovat, sen jälkeen kun rautatierakennustyöväki paikkakunnalle tuli, lisääntyneet. Sen levenemisen ehkäisemiseksi ovat ne asunnot joissa joku on tuberkulosiin kuollut, desinfisoitu samoin myös ne asunnot, joista joku tuberkulosia sairastava rautatientyömies on pois muuttanut.

(A. Oker-Blom.)

Heinäveden kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on kuluneena vuotena ollut verrattain hyvä.

Tuberkulosia näyttää toistaiseksi olevan vähän.

Kiertävänä sairaanhoitajattarena on toiminut diakonissa. Hänen toimenaan on ollut kiertää pitäjällä desinfisoimassa, neuvomassa vähävaraisia sekä hoitamassa missä tarvitaan. (V. V. Sommelo.)

Juvan kunnanlääkärinpiiri. Yleisen terveydenhoidon alalla ei ole vuoden kuluessa tapahtunut muutoksia.

Yleinen terveydentila on ollut vuoden kuluessa hyvä. (Harald Enwald.)

Pieksämäen kunnanlääkärinpiiri. Sairashuonehankkeet ovat kyllä olleet vireillä, mutta tähän asti tuloksettomat. (A. Oker-Blom.)

Joroisten kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen.

(A. N. Arppe.)

Savonlinnan piiri. Kulkutautia ei ole suuremmassa määrässä esiintynyt Savonlinnan piirissä v. 1913.

Kurkkumätää, joka viime vuosina huomattavasti on lisääntynyt piirissä, todennäköisesti rautatierakennuksien yhtydessä, on viime vuonna tullut tietooni yhteensä 85 tapausta, joista 43 Rantasalmen ja 31 Säämingin pitäjässä. Tauti oli ylimalkaan ollut helppoa laatua, joka käy selville siitäkin, että papis-

ton luettelojen mukaan tähän tautiin kuolleiden luku on ainoastaan 15. Melkein kaikissa lääkärin tietoon tulleissa tapauksissa on serumiruiskutuksia käytetty.

Kurkkumädän jälkeen on *punatauti* v. 1913 ollut enin levinnyt kulkutauti yhteensä 45 tapausta, joista 19 Enonkosken ja 14 Säämingin pitäjässä. Tähän tautiin kuolleiden luku on 8.

Keuhkotautiin kuolleiden luku on papiston ilmoitusten mukaan yhteensä 88. Kaikista kuolemantapauksista on keuhkotautiin kuolleet ei täysin 9 %, eikä keuhkotauti siis ole kovin yleinen Savonlinnan piirikunnassa. Kaikille keuhkotautisille, jotka olen tavannut, olen jakanut taudin vastustamiseksi kirjoitettuja lentokirjoja ja olen sitä paitsi kehoittanut kuntien sairaanhoitajattaria toimittamaan puhdistuksia keuhkotautiin kuolleiden kodeissa.

Säämingin vaivaistalossa kävin v. 1913 kaksi kertaa ja koska huomasin että siinä oleva osasto mielisairaille oli aivan riittämätön (kuudessa kopissa säilytettiin 15 mielisairasta, siivottomia, raivohulluja ja kaatuvatautisia siivojen kanssa samassa kopissa) eikä löytynyt koulutettua hoitajatarta niitä varten niin kirjoitin tästä Säämingin kunnallislautakunnalle. Rakennuksen alla on paraikaa lisärakennus, joka sisältää 6 uutta koppia, 2 suurempaa huonetta, kylpyhuone, vesisäiliöllä ja vesijohdolla, 2 kävelypihaa y. m. Myös koulutettu mieshoitaja on hankittu, mutta senlainen naishoitajatar vielä puuttuu.

Venerisiä tauteja on vuoden lopulla liikkunut hiukan suuremmassa määrässä kuin tavallisesti. (Wilh. Snellman.)

Rantasalmen kunnanlääkärinpiiri. Kunnan terveydenhoitosääntöjen mukaan toimii kunnallislautakunta terveydenhoitolautakuntana ja on sen joka vuodeksi valittava eri osiin kuntaa n. s. terveyskaitsijoita, joiden pitäisi valvoa, että terveydenhoitosääntöjä noudatetaan. Tähän vuoteen saakka ei kuitenkaan tuollaisia kaitsijoita oltu valittu. Toukokuussa 1913 kutsui kunnallislautakunnan esimies allekirjoittaneen kehoituksesta terveydenhoitolautakunnan koolle, ja tässä kokouksessa valittiin kaitsijat. Samassa tilaisuudessa päätettiin terveydenhoitosääntöihin tehdä se muutos että tarttuviin tauteihin, joiden jälkeen on asuntojen desinfisoiminen pakollinen, on luettava myöskin tuberkulosi, ja kirkonkylän asuntojen omistajat määrättiin makkilaitoksensa korjauttamaan niin, ettei käymälälaitoksien alustasta leviä hajua eikä lika ympäristöön. Samalla päätettiin kunnan kustannuksella painattaa lappuja kirjoituksella »älä sylje lattialle» ja näitä lappuja naulata näkyville yleisiin paikkoihin, kuten kirkkoon, kunnantalolle, seurojen taloille ja kouluihin.

Yleinen terveydentila on ollut verrattain hyvä.

Kuntaan valmistui vuoden lopulla ajanmukainen sairastupa, jossa on 14 vuodetta lasarettiosastolla sekä 2 vuodetta kulkutautiosastolla. Sairaala sijaitsee korkealla, mäntymetsää kasvavalla harjanteella kirkonkylässä, erillään asumuksista. Se on rakennettu arkkitehti Väinö Toivion piirustusten mukaan, ja tuli sisustuksineen maksamaan jonkun verran yli 30,000 mk. Siinä on m. m. sähkövalo, automaattinen sähköllä käypä vesijohto- ja likaviemärilaite. (Aku Sivola.)

Kangaslammin kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila oli jotenkin hyvä.

Niinkuin ennen olen maininnut ei keuhkotauti vielä ole paljon levinnyt tällä paikkakunnalla. Pian se kuitenkin tulee yleiseksi, ellei sen levenemistä ryhdytä ajoissa tarmokkaasti ehkäisemään. Ehdotin sentähden kunnalle, että ruvettaisiin niin pian kuin suinkin mahdollista taisteluun keuhkotautia vastaan hankkimalla kuntaan »Berolina» niminen desinfisoimislamppu. Tällä puhdistettaisiin kohta keuhkotautisen kuoltua hänen asuntonsa, pito- ja makuuvaatteensa sekä samoin asunto, josta keuhkotautinen on muuttanut, ennenkuin se luovutetaan toisille käytettäväksi. Joulukuun kuntakokouksessa suostui kunta ehdotukseeni ja myönsi sitä varten tarvittavat varat. . (K. E. Holmberg.)

Kerimäen kunnanlääkärinpiiri. Piiriin kuuluu vuodelta 1913 myös Enonkosken kunta ja molemmille kunnille on samasta vuodesta lukien toistaiseksi myönnetty 1,900 markan vuotuinen avustus. Vakinaisia vastaanottoja on kunnanlääkärillä ollut Enonkosken kirkonkylässä kerta kuukaudessa. Tänne on 33 km matka lääkärin asunnosta Kerimäen kirkonkylästä.

Vuonna 1913 hyväksyttiin yleisen lääkäriliiton ehdottama ohjesääntöehdotus kunnanlääkärille.

Vuoden kuluessa laadittiin uudet terveydenhoitosäännöt Kerimäen kunnalle, vaan eivät saaneet läänin kuvernöörin vahvistusta, joten entiset vanhentuneet ovat vielä voimassa. Vuoden kuluessa ei lautakunnan kokouksissa ole muita terveydenhoitoa koskevia asioita ollut keskustelun alaisina.

Yleinen terveydentila on ollut hyvä. (Bror Söderlund.)

Puumalan kunnanlääkärinpiiri. Vuoden kuluessä on kahdessa kunnallislautakunnan kokouksessa allekirjoittaneen läsnäollessa ja ehdotuksesta ollut keskustelua tuberkulosista ja sen vastustamisesta, ja on kunnallislautakunta, joka samalla myöskin on pitäjän terveyslautakunta, tehnyt päätöksen jäsentensä kautta valvoa mahdollisesti ilmestyvissä tuberkulositapauksissa, että taudin vastustamisen suhteen tehdään ja noudatetaan kaikkia olosuhteiden mukaan toimeenpantavia toimenpiteitä, ja on allekirjoittanut lupautunut lautakunnan jäseniä neuvoillaan ja tilaisuuden mukaan myöskin toiminnallaan auttamaan.

Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut hyvä, riippuen erittäinkin siitä, ettei mitään vaikeampia kulkutauteja pitäjässä ole ollut liikkeellä.

Tuberkulosia ja scrofulosia on Puumalassa hyvin vähän — tietääkseni on Puumala Mikkelin läänin puhtain pitäjä siinä suhteessa — ja kun siis kansalle on tauti oikeassa valossaan melkein tuntematon, niin on ollut melkein mahdotonta innostuttaa tuberkulosin vastustamisaatteen hyväksi, joten työ sillä alalla on täällä laimiinlyöty. Niissä muutamissa harvoissa keuhkotuberkulositapauksissa — rauhas-, luu- ja niveltuberkulosia ei ole juuri ollenkaan, — jotka vuosittain olen tavannut, olen koettanut sekä sairaille itselleen että heidän omaisilleen ja perheenjäsenilleen, selittäen tautia, antaa sellaisia neuvoja ja ohjeita kuin täällä näissä alkuperäisissä oloissa on ollut mahdollista seurata. Kuten edellä mainitsin, on nyt kunnallislautakunta päättänyt ryhtyä toimeen.

Olot [1]) terveydellisessä suhteessa ovat puutteelliset. Asumukset, erittäinkin köyhemmillä, ovat likaiset ja epäsiistit. Samoin niiden ympäristön siisteys ei ole kehuttava. Makkilaitos alkaa kumminkin jo löytyä pienimmässäkin torpassa. Miesten vaatetus, ainakin varakkaimmilla, on riittävä ja vuoden aikoihin soveltuva. — Naisten, etenkin köyhempien, vaatetuksesta ei aina voi sitä sanoa. Kylvetään 2—3 kertaa viikossa.

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

Ravintojärjestelmä on yksitoikkoinen, riippuen kumminkin sekin varallisuudesta, ja ruuanvalmistaminen osoittaa yleistä taitamattomuutta. Ylipäänsä syödään kovin hapatettua ja suolaista ruokaa. Vahvasti hapatettu leipä ja maito sekä kovasti soulattu liha, etenkin sianliha ja kala, ovat rahvaan mieliruokia sekä lisäksi perunat ja »särpimenä» huonosti käynyt tai hapan sahti. — Viime vuosina on ollut ruokajärjestelmässä ja ruuan valmistamisessa kumminkin pieni edistys huomattavissa parempaan päin, ja on siinä suhteessa toiminut Puumalan naisliitto panemalla toimeen ruuanvalmistus- ja puutarhakursseja. — Ylenmääräinen kahvinjuonti on vähentynyt, on alettu sen sijasta juoda keitettyä vettä — seuraus Kuhne-liikkeestä.

Juomavetenä käytetään sekä kaivo- että järvivettä. Kaivovesi on yleensä hyvää, jos kaivot ovat kunnollisesti hoidetut. Usein on kaivon paikka huonosti valittu, liian lähellä karjapihaa, saunaa tai muuta sellaista.

Pienten lasten hoito on alkuperäistä. Pienokaiset ovat usein hoidon puutteessa kun äidin täytyy olla päivät päästänsä talousaskareissa. Ruokinta on epäsäännöllinen. Lapsia imetetään usein 2—3 v. vanhoiksi ja annetaan samalla myöskin aikuisten ruokaa.

Sivistys on yleensä alhaisella kannalla, kansa vanhoillista, vanhoihin tapoihinsa kiintynyttä ja vastahakoinen kaikelle uudelle. Tietämättömyyttä ja taikauskoa näkee kaikkialla. Harvat ovat, jotka vielä uskovat, että tauti tarttuu. Valistusta levittää 3 kiertokoulua ja 3 kansakoulua, joista viimemainituista useimmat ovat syntyneet 5 viimevuoden kuluessa, ei siksi, että kansa olisi tuntenut todellista koulun tarvetta, sillä suuri osa kouluijässä olevista lapsista ei niissä käy, vaan oikeastaan kateudesta toisia koulupiirejä kohtaan, joissa koulu jo oli. Olipa miten oli, syntyneet ne ovat ja ajan kanssa niistä leviää valistuskin.

Suurena edistysasekeleena terveydenhoidon alalla viime kymmenvuotisajalla on mainittava v. 1906 rakennettu sairastupa. (O. A. Okkonen.)

Kuopion lääni. *Kuopion piiri.* Terveydentila piirissä, Kuopion pitäjää lukuunottamatta, oli erinomaisen hyvä. Yksin Karttulassakin, joka kaiken sen aikaa, kun olen ollut piirilääkärinä Kuopiossa, on ollut piirin kulkutautien niin sanoakseni kotipaikka, on terveydentila ollut hyvä. *Kurkkumätä*, joka jo lähes 20 vuotta on ollut sanotun kunnan vitsauksena, on vähitellen hävinnyt, mistä seikasta saamme kiittää sikäläisen nykyisen kunnnanlääkärin sanottua tautia vastustavaa tarkotuksenperäistä ja sitkeää kamppailua. Kulkutauteina on sellaisista esiintynyt ainoastaan *tuhkarokko* ja *hinkuyskä*, molemmat Kuopiossa ja Karttulassa. Kummassakin pitäjässä oli sairaustapausten luku suurimmillaan vuoden lämpimällä ajalla. *Influenssaa* esiintyi melkoisen runsaasti Kuopiossa vuoden alkupuoliskolla ja oli tauti sangen vaikealaatuista, ollen otitis media sen jälkitautina, myöhemmin väheni tapausten lukuisuus ja ankaruuskin. Muista kulkutaudeista sattui vain yksityistapauksia siellä täällä piirin eri osissa, mutta ei kuitenkaan Keiteleellä, jossa kertomusvuoden ajalla ei huomattu ainoatakaan kulkutautitapausta.

Kuolinsyyntaulukkoon on merkitty 25 rekurrenttikuume- ja 2 härkäjyvämyrkytyksestä aiheutunutta vetotautitapausta, mutta diagnoosi eli taudin mää-

rittely lankeaa nyt, kuten ennenkin asianomaisen papiston, tällä kertaa Tuusniemen kirkkoherran lukuun.

Paikallisista taudeista ovat esiintyneet seuraavat; nimittäin karato, conj. phlyctaenulosa, conj. trachomatosa, risatauti, suolimatoja, vatsa- ja suolikatarri sekä keuhkotauti.

Sukupuolitaudeista esiintyi piirissä kuppa ja tippuri sekä muutamia ulcus molle-tapauksia.

Tuberkelitautien vastaisessa kamppailussa on vuoden varrella saatu aikaan seuraavaa: Siilinjärven aseman luona olevaan Tarinaharjun parantolaan on pystytetty suurenmoinen uutisrakennus, niin että parantolaan otetaan potilaita talvisinkin. Mainittu laajennus kävi päinsä siten, että laitos on saanut vastaanottaa melkoisen suuria lahjoituksia, joitten antajista etusijalla mainittakoon tirehtööri Ernst Biese ja leskirouva Viola Ranin. — Maaningan ja Kuopion pitäjissä desinfisoidaan jokainen asunto, missä on keuhkotautisia asunut. Karttulassa tarkastetaan vuosittain kunnan kustannuksella kaikki kansakoululapset. Keiteleen kunta on määrännyt 250 mk. jokaisen kansakoululapsen terveydentilan tutkimiseen sekä 100 mk. diakonaattikassaan sellaisten asuntojen desinfisoimiseen, jossa on tarttuvia tauteja sairastaneita asunut. Pielavedellä asetettiin vuoden lopulla toimikunta laatimaan ehdotusta tuberkuloosia vastustaville toimenpiteille. Kuten näkyy, on harrastus tuberkuloosiasiassa nykyään sangen suuri; kunpa sitä edelleenkin voitaisiin pitää vireillä.

Surullista sanoa, niin olen voinut sangen vähän saada aikaan vaivaistaloihin sijoitettujen mielisairaitten hoidon parantamiseksi. Muistutukset eivät auta, kuvernöörinvirastoon vetoamisesta on yhtä vähän hyötyä. Esimerkkinä saanen mainita seuraavaa: Mielisairaitten osasto Pielaveden vaivaistalolla on ulkopuolella kaiken arvostelun; kun sen kehnoutta koskevista muistutuksistani ei seurannut mitään tuloksia, niin ilmoitin noin 8 tai 9 vuotta sitten silloiselle kuvernööri Berg'ille, että kyseessä oleva osasto oli kerrassaan mahdoton ja pyysin häntä ryhtymään toimiin epäkohdan poistamiseksi; hän tekikin kaiken sen mihin valtansa riitti, mutta lopputulos oli sittenkin nollan veroinen. Kun eversti Stenius tuli läänimme kuvernööriksi, käännyin samassa asiassa hänenkin puoleensa, mutta tulos sama kuin ennenkin. Vielä tänään on sanottu mielisairasosasto sellaisessa kunnossa, että tavallinen ihminen pitää eläimilleen paremman asunnon, kuin se on. Ainoa minkä kuvernöörinvirasto on voinut saada aikaan on se, että kunta on kielletty osastoa talvisin käyttämästä. Mikäli on ilmoitettu, ei kuvernöörinviraston mahti tässä suhteessa ulotu pitemmälle. — Nykyään on kuitenkin vireillä kysymys useitten pohjois-Savon kuntain yhteisen mielisairaalan perustamisesta Siilinjärven rautatieaseman läheisyyteen.

(Mortimer Nykopp.)

Pielaveden kunnanlääkärinpiiri. Mitään tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei kunnallislautakunnassa ole ollut esillä eikä ole ryhdytty mihinkään sanottavimpiin toimenpiteisiin yleisen terveydenhoidon parantamiseksi kunnassa vuoden kuluessa.

Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen.

Paikallisista taudeista mainittakoon keuhkotauti, joka näyttää vaan yhä olevan levenemään päin, kun monikaan sairas ei näytä uskovan taudin tarttumista.

Keuhkotaudin vastustamistoimenpiteistä mainittakoon että kunnan valtuusto pitämässään kokouksessa 10 p. joulukuuta valitsi viisihenkisen toimikunnan, kunnanlääkäri kokoonkutsujana, jonka toimikunnan tehtäväksi jätettiin ehdotuksen tekeminen siitä, mihinkä toimenpiteisiin kunnassa on keuhkotaudin vastustamiseksi ryhdyttävä.

Pitämänsä pöytäkirjan mukaan on kiertävä sairaanhoitajatar ollut yksityissairaita hoitamassa 180 vuorokautta, matkoilla pitäjällä ottamassa selon epäillyistä kulkutautiinsairastumisista 6 vuorokautta ja desinfisoimassa tarttuvien tautien jälkeen 14 vuorokautta.

(Pekka Alopaeus.)

Karttulan ja Vesannon kunnanlääkärinpiiri. Vesannolla yleensä noudatetaan ja huolehditaan jotenkin tarkoin puhtauden y. m. terveyshoidollisten määräysten noudattamista, vaan Karttulassa on vaikeampi saada esim. tarttuvien tautien kuntaan yrittäessä kansaa uskomaan eristämisen ja desinfisoimisen merkitystä, mutta jotakuinkin nekin toimenpiteet on sentään saatu aikaan, joskin joskus asianhaarat ovat vaatineet vähän ankarampaa esiintymistä lääkärin puolelta. Lautakuntain käsiteltävinä ei tietääkseni ole ollut tärkeämpiä terveyshoidollisia kysymyksiä. — Karttulassa hankittiin viime vuonna esityksestäni kaikille kansakouluille sellaiset umpinaiset juomavesisäiliöt, etteivät oppilaat saa niistä vettä muutoin kuin kraanasta laskemalla kukin omaan juoma-astiaansa, joka hänen tulee säilyttää pulpetissaan, sen sijaan kun ennen oli koko luokkaa varten vaan yksi, yhteinen tuoppi tahi kauha, jolla juomavesi otettiin avonaisesta ämpäristä. — Tarttuvien tautien sattuessa on Karttulassa kullekin sairaalle tahi sairaan perheelle suullisten ohjeiden lisäksi jaettu kunnan kustannuksella »Duodecim» seuran toimittamia kirjasia, ja olen huomannut useissa tapauksissa näiden kirjasten neuvoja kokolailla opiksi otettavan ja seurattavan.

Kansakoululasten tarkastus toimitettiin Karttulassa, kuten viime vuonnakin, syyslukukaudella. Vesannolla jäi viime keväänä tarkastus ajan riittämättömyyden takia toimittamatta, vaan on tarkoitus vastedes saada tarkastus vuosittain sielläkin toimeen.

Karttulassa oli tarkastuksissa läsnä yhteensä 676 oppilasta ja on tarkastustilaisuuksissa muistiin merkitty seuraavaa:

Tub. pulm. selvästi	3:lla	oppilaalla =	0.45 %
Kaularauhaset paisuneet	7:llä	» =	1.0 »
Huomattava sydänvika	11:llä	» =	1.6 »
Heikko kuulo	8:lla	» =	1.2 »
Otit. chr. suppurat.	4:llä	» =	0.6 »
Conj. trachomat.	9:llä	» =	1.35 »
Scabies	9:llä	» =	1.35 »
Struma	12:llä	=	1.78 »
Coxa vera	3:lla	» =	0.75 »
Pediculosis capit.	66:lla	» =	10.0 »

Pielaveden kunnanlääkärinpiiri. Mitään tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei kunnallislautakunnassa ole ollut esillä eikä ole ryhdytty mihinkään sanottavimpiin toimenpiteisiin yleisen terveydenhoidon parantamiseksi kunnassa vuoden kuluessa.

Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen.

Paikallisista taudeista mainittakoon keuhkotauti, joka näyttää vaan yhä olevan levenemään päin, kun monikaan sairas ei näytä uskovan taudin tarttumista.

Keuhkotaudin vastustamistoimenpiteistä mainittakoon että kunnan valtuusto pitämässään kokouksessa 10 p. joulukuuta valitsi viisihenkisen toimikunnan, kunnanlääkäri kokoonkutsujana, jonka toimikunnan tehtäväksi jätettiin ehdotuksen tekeminen siitä, mihinkä toimenpiteisiin kunnassa on keuhkotaudin vastustamiseksi ryhdyttävä.

Pitämänsä pöytäkirjan mukaan on kiertävä sairaanhoitajatar ollut yksityissairaita hoitamassa 180 vuorokautta, matkoilla pitäjällä ottamassa selon epäillyistä kulkutautiinsairastumisista 6 vuorokautta ja desinfisoimassa tarttuvien tautien jälkeen 14 vuorokautta.

(Pekka Alopaeus.)

Karttulan ja Vesannon kunnanlääkärinpiiri. Vesannolla yleensä noudatetaan ja huolehditaan jotenkin tarkoin puhtauden y. m. terveyshoidollisten määräysten noudattamista, vaan Karttulassa on vaikeampi saada esim. tarttuvien tautien kuntaan yrittäessä kansaa uskomaan eristämisen ja desinfisoimisen merkitystä, mutta jotakuinkin nekin toimenpiteet on sentään saatu aikaan, joskin joskus asianhaarat ovat vaatineet vähän ankarampaa esiintymistä lääkärin puolelta. Lautakuntain käsiteltävinä ei tietääkseni ole ollut tärkeämpiä terveyshoidollisia kysymyksiä. — Karttulassa hankittiin viime vuonna esityksestäni kaikille kansakouluille sellaiset umpinaiset juomavesisäiliöt, etteivät oppilaat saa niistä vettä muutoin kuin kraanasta laskemalla kukin omaan juoma-astiaansa, joka hänen tulee säilyttää pulpetissaan, sen sijaan kun ennen oli koko luokkaa varten vaan yksi, yhteinen tuoppi tahi kauha, jolla juomavesi otettiin avonaisesta ämpäristä. — Tarttuvien tautien sattuessa on Karttulassa kullekin sairaalle tahi sairaan perheelle suullisten ohjeiden lisäksi jaettu kunnan kustannuksella »Duodecim» seuran toimittamia kirjasia, ja olen huomannut useissa tapauksissa näiden kirjasten neuvoja kokolailla opiksi otettavan ja seurattavan.

Kansakoululasten tarkastus toimitettiin Karttulassa, kuten viime vuonnakin, syyslukukaudella. Vesannolla jäi viime keväänä tarkastus ajan riittämättömyyden takia toimittamatta, vaan on tarkoitus vastedes saada tarkastus vuosittain sielläkin toimeen.

Karttulassa oli tarka tuksissa läsnä yhteensä 676 oppilasta ja on tarkastustilaisuuksissa muistiin merkitty seuraavaa:

Tub. pulm. selvästi	3:lla	oppilaalla =	0.45 %
Kaularauhaset paisuneet	7:llä	» =	1.0 »
Huomattava sydänvika	11:llä	» =	1.6 »
Heikko kuulo	8:lla	» =	1.2 »
Otit. chr. suppurat.	4:llä	» =	0.6 »
Conj. trachomat.	9:llä	» =	1.35 »
Scabies	9:llä	» =	1.35 »
Struma	12:llä	=	1.78 »
Coxa vera	3:lla	» =	0.75 »
Pediculosis capit.	66:lla	» =	10.0 »

Erityisesti kiintyi huomio useihin strumatapauksiin Syvänniemen tehtaan kansakoululla, jonka 88 oppilaasta 5:llä oli hyvin silmin pistävä struma. Juomavedetkö vai ahtaat tehtaan asunnot sen vaikuttanevat? — Muuten kansakoululapset yleensä tekivät terveemmän ja paremminvoivan vaikutuksen kuin edellisen syksyn tarkastuksissa, joka lienee kauniin kesän ja hyvän vuoden ansiota.

Tuberkulosin vastustamiseksi ei kuntain puolesta ole erityisiä määräyksiä olemassa, eikä niin ollen mitään eri toimenpiteitäkään ollut. — Omasta puolestani olen kyllä kullekin keuhkotautiseksi huomatulle, paitsi suullisia selityksiä, jakanut kotiin luettavaksi ja mahdolliseksi opiksi otettevaksi N. J. Arppe'n kirjasen »Keuhkotaudista ja muista tub. taudeista» sekä P. Pirilän kirjasen »Kuinka on tuberkulosin leveneminen kodeissa estettävissä».

Yleinen terveydentila, vuodentulo ja ilmastosuhteet ovat vuoden varrella olleet jotenkin suotuisat.

Varma sija paikallisena tautina on keuhkotaudilla, vaikkakaan sitä tässä kunnanlääkäripiirissä, verrattuna useihin muihin paikkakuntiin, ei mielestäni ole ylenmäärin paljon. Karttulassa esim., jonka väkiluku on ollut noin 9,400, olen lääkärinä ollessani täällä vajaan yhdeksän vuoden ajalla, joista kertomuksen alainen vuosi on viimeinen, todennut 56 keuhkotauti-tapausta, s. o. noin 6—7 tapausta vuodessa eli 1 uusi tapaus keuhkotautia n. 1,300 henkeä kohden vuodessa. Vesannolla olen samalla ajalla todennut 26 keuhkotautitapausta eli noin 3 uutta tapausta vuodessa (kunnan väkiluku on n. 3,900) eli jotenkin saman määrän väkilukuun verraten kuin Karttulassakin, nim. noin 1 tapaus 1,300 henkeä kohti vuodessa. Vesannolla ovat kumminkin keuhkotauti-tapaukset kysymyksenalaisella ajalla eri vuosina jakautuneet siten, että ensimäisten 5 vuoden ajalla totesin 8 tapausta ja viimeisten noin 3 vuoden ajalla 18. Tätä tavat omalta näyttävää keuhkotaudin lisääntymistä siellä pitäisin kumminkin satunnaisena, sillä varmasti noin kymmenkunta näistä ovat saaneet keuhkotaudin tartunnan muualta, mikä koulumatkoillaan, mikä työnansioilla ollessa, joutuen sitte sairastamaan sitä ja useimmiten myös kuolemaan kotipaikkakunnallaan. Jos vertaa yllä esitettyjä suhdelukuja kirkonkirjoihin keuhkotautiin kuolleiksi merkittyjen lukuun, niin huomaa, että papiston tilaston mukaan olisi esim. Karttulassa ainakin kolme kertaa enemmän keuhkotautiin kuolleita vuodessa, kuin mitä minä olen lääkärinä todennut sitä sairastettavan. Tämän eron vaikuttaa se, että keuhkotautiin kuolleiksi ilmoitetaan usein papistolle muita »yskäisiä» sairaita, kuten useita tuntemiani n. 60—70 vuotisia vanhuksia, jotka sairastivat, mikä bronchit, chr. mitkä emphysem, pulm., mikä sydänvikaa j. n. e. samoin kun keuhkotautiin kuolleiksi oli ilmoitettu useita muutamien vuosien vanhoja lapsiakin, jotka varmaankin myös lienevät muihin tauteihin kuolleet. Kun kumminkin luulen, ettei kovinkaan monta keuhkotautista liene kuollut edes jonkun kerran luonani käymättä, niin pitäisin näin ollen omia numeroitani likimain oikeina. Ja näiden numerojeni mukaan, vaikka olettaisimme, että kaikki toteamani keuhkotautiset olisivat siihen kuolleet (mikä olettamus, ikävä kyllä, muutamia tapauksia lukuunottamatta, on totta), tekisi keuhkotautiin kuolleiden luku kaikkien kuolleiden luvusta edellä mainitulla ajalla noin 3 à 4 % kummassakin kunnassa.

Koska [1]) allekirjoittaneella ei ole ollut tilaisuutta nähdä täydellistä selostusta tämän kunnanlääkäripiirin paikallisista oloista y. m. kansan terveyteen vaikuttavista seikoista

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

kymmenen vuotta sitten, niin en voi tehdä siinä suhteessa vertailuja nykyisten olojen kanssa, onko ja missä suhteessa kansan hyvinvointi parantunut tahi mahdollisesti heikentynyt, ja niin ollen koskee selostukseni vaan nykyisiä oloja sellaisenaan.

Mitä ensinkin ilmastoon tulee, on se pääasiallisesti mannerilmaston luontoinen, minkä lämmön vaihteluja jossakin määrin tasannee piiriin kuuluvat ja siihen koskettavat lukuisat, usein isotkin järvet. Vuosittain tietenkin vaihtelee vastaavina vuodenaikoinakin lämpöja kosteussuhteet ja sen mukaan osittain niistä riippuvat terveys-suhteetkin. — Yleensä ilmasto lienee terveellinen.

Maaperä hyvin epätasaista, mäkistä. Kovat maat hyvin kiviperäisiä, viljeltäviksi karuja. Alavilla mailla runsaasti viljelyskelpoisia, hyvämutaisiakin soita, vaikka siellä täällä löytyy melkoisia aloja rämeitä ja vetisiä rahkasoita.

Pääelinkeinot ovat maanviljelys ja karjanhoito, jotka molemmat viimeisen vuosikymmenen kuluessa ovat kehittyneet, luonnon tarjoamiin edellytyksiin nähden, jo varsin etevälle kannalle. Etenkin karjanhoito on niin edistynyt, että Karttulassa on nykyisin koko Savon parhaat ja tuottavimmat karjat. Ja kun karjanhoito menestyäkseen vaatii voimaperäistä rehu- ja muuta viljelystä, niin on maanviljelyksen täytynyt kohota karjanhoidon kera. Runsaiden karjantuotteiden jalostaminen taas ulosvientitavaraksi vaatii ajanmukaisia meijereitä, mikä seikka on pakottanut ja opettanut kansan ymmärtämään ja hyväkseen käyttämään osuustoiminnan suuriarvoista merkitystä; ja niin ovat syntyneet pitäjien suuret nykyaikaiset osuusmeijerit. Näistä saadut tulot muodostavatkin maanviljelijäin tärkeimmän ja suurimman, vakituisen tulon lähteen, tehden esim. Karttulassa ja Vesannolla meijerituotanto yhteensä jo yli ½ miljoonaa markkaa vuosittain. — Niin ilahuttavaa kuin tämä edistys taloudellisesti katsottuna onkin, on sillä, kansan terveydelliseen vaurastumiseen nähden, varjopuolensakin. Sillä karjanomistajat, saadakseen tulonsa meijereistä niin suuriksi kuin suinkin, vievät maitonsa kerman useista paikoin niin tarkoin sinne, että kuorimatonta maitoa ei jää litraakaan kotiin edes lapsille tarjottavaksi, puhumattakaan muun perheen paremmasta ravinnosta. Kun näin ollen suurkarjaistenkin lapset usein saavat tyytyä täten laihdutettuun ravintoon, niin vaikuttaa tämä meijeriliikkeen kehittyminen karjan omistajain tuottavimmaksi tulolähteeksi vielä tuhoisammin täällä Savossa kovin lukuisan tilattoman väestön, varsinkin lasten, ravintosuhteisiin. Sillä kun parisen vuosikymmentä sitte kaikki mäkitupalaiset ja joskus loisetkin saivat pitää lehmän, saaden laidunta sille kesäksi sekä talveksi kerustella talon maalta rehun, niin silloin oli, ainakin suurimman osan vuotta, köyhemmänkin eläjän lapsilla maitoa saatavissa sekä voita leipäpalan päällä, vaan nyt sitä vastoin, kun on kysymyksessä saada talon karjan tuotanto yhä suuremmaksi, on moni mäkitupalainen ja torpparikin saanut jättää peltonsa talon lehmille heinänkasvuun, ja kesälaitumenkin saanti on samasta syystä yhä vähemmäksi kielletty ja yhä kielletään. Sentakia ovat maattomilla lehmät käyneet yhä harvinaisemmiksi, ja maitoravinto irtolaisväestön lapsirikkaissa perheissä melkein tuntemattomaksi ravintoaineeksi, varsinkin kun vähävaraiset eivät kykene sitä paljon ostamallakaan hankkimaan sen kalleuden takia. Ja seuraus on se että köyhälistön perheissä useammissa tapauksissa korvataan maidon puute kahvilla, johon kerman asemasta on »valkaisu-aineeksi» koetettu hankkia edes kuorittua maitoa. Koettavatpa taas toiset äidit, samaa puutetta poistaakseen, ruokkia rinnalla nuorintansa luonnottoman kauan, usein siten, lapsensa parasta kyllä tarkoittaen, turmellen oman ja lapsensakin terveyden ja hyvinvoinnin. Että tällaiset maidon korvausaineet ja keinot vaikuttavat tuhoisasti lasten kehitykseen ja terveyteen, on selvä itsestään.

Yhtä rintaa maanviljelyksen elpymisen kanssa on myös kasvitarhan hoito jo ilahuttavalla alulla. Sillä useimpien sekä varakkaampien että köyhempien pihamaan rintauksessa tapaa jo keittiökasvismaan. Opastusta puutarhan hoidossa ja näiden tuotteiden ruuaksi valmistamisessa ovat kummassakin kunnassa antaneet kiertävät maamies-y. m. seurain tahi yhdistysten palkkaamat puutarhurit jo lähes vuosi kymmenien ajan.

Kun seudut ovat järvirikkaat, on kalastus vielä näihin asti ollut myös tärkeä elinkeinonhaara kaikella kansalla, antaen tuntuvan ravinnon lisän eli »särpimen» ei ainoastaan tilallisille vaan vieläkin suurempiarvoisen köyhille tilattomille leivän ja perunain lisäksi, varsinkin kun näiltä viimemainituilta karjan ja viljan saantimahdollisuudet jo ovat melkein olemattomiin supistetut. Mutta tämänkin tärkeän luonnon antimen ovat äskeisten vuosikymmenten lainlaatijat selittäneet kuuluvan yksinomaan maan omistajille, ja sen perusteella on äskettäin täälläkin vedet viljoineen heille jaetut, ja niin ollen sekin tuikitärkeä luonnon varaama ravinnon lisä on kohta mahdollisesti köyhälistöltä pois otettu tahi ainakin suuresti sen saanti supistettu.

Asunnot ovat varakkaammilla eläjillä yleensä hyvät ja tilavat, usein siistitkin, vaan köyhemmän kansan asunnoissa tapaa paljon ylen ahtaita ja muuten viheliäisiä. Savutupiakin tapaa muutamia vielä Karttulassa sydänmaiden heikoimmilla eläjillä. Vesannolla ei tietääkseni niitä enää ole yhtään. Paitsi asuinrakennusta kuuluu sauna välttämättömästi jokaisen perheen, pienimmän mäkitupalaisenkin rakennuksiin, suoden savolaiselle suloisimman nautintonsa useamman kerran viikossa, ollen samalla puhdistaja sekä ensimäinen ja paras parantaja. Asuinrakennuksista ovat kaikki vanhemmat ja suuri osa uusiakin, varsinkin köyhemmän kansan, rakennetut »multiaisille» ilman välisiltaa, joka rakennustapa etenkin märällä maaperällä tekee asunnot kosteiksi ja epäterveellisiksi, kun lattiat sitäpaitsi ovat tavallisesti hatarat, joten esim. likavesi niitä pestäessä suurimmaksi osaksi valuu lattian alle, muodostaen sinne vuosien kuluessa pahalle löyhkäävän likatunkion. Jos asuinrakennuksessa on useampia huoneita, kuten varakkaammilla, niin on suurin huone, tupa, tavallisin oleskelu- ja työskentelyhuone. Siellä useimmiten ruokakin valmistetaan ja aterioidaan ja siellä suurin osa työväestöä nukkuukin. Siksipä se onkin tavallisesti arkihuoneen näköinen eikä aina tee siistiä vaikutusta. Sen sijaan taas kamarit ja »vierashuoneet» ovat kylläkin siistiksi »tapiseeratut» ja maalatut. Erityisiä ilmanpuhdistus- ja vaihtolaitteita ei tavallisesti ole missään huoneessa muita kuin ovi.

Kansan ravinnon muodostavat pääasiallisesti: pehmeä hapan ruisleipä ja osaksi ohransekainen hiivalla kohotettu »rieska» sekä perunat, joiden »särpimenä» on jokunen määrä lihaa, suolakala ja voitakin, kunkin varallisuuden mukaan. Karjataloissa on runsaasti piimää. Keitot ovat tavallisesti puuroja ja vellejä, varsinkin maidosta karjataloissa, sekä lihalla ja kalalla maustettuja perunakeittoja j. n. e. Jonkun verran ravinnolle vaihtelua alkavat jo antaa paikoin kasvitarhan tuotteet. Metsämarjoista käytetään ja säilytetään pääasiallisesti vaan puolukoita. Sieniä ei kansa vielä osaa säilyttää ja syödä yleisemmin. Yleensä syödään kolmasti päivässä, ilman välipaloja ravinnon muodossa. Palkalliset ja työväki, jotka tavallisesti ovat talon ruuassa, aterioivat yhdessä talonväen kanssa, aniharvoja poikkeuksia lukuunottamatta.

Nautintoaineista käytetään kahvia ja tupakkaa tavattoman paljon. Kahvia juodaan yleisesti, niin köyhissä kuin rikkaissakin, kolmesti päivässä ja annetaan sitä hyvin usein aivan pienille lapsillekin. Tupakkaa taas näkee poltettavan pitkin päivää, puolikasvuisesta renkipojasta alkaen. Väkijuomien käyttö on ylen vähäinen nykyisellä sukupolvella, — humalaista tuskin näkee Karttulassa ja luetut ovat viinan viljelijät Vesannollakin.

Hyvää juomavettä, samoinkuin vettä muihinkin taloustarpeisiin on riittävästi saatavissa. Paitsi lukuisia järviä ja luonnon lähteitä olisi useimmin paikoin vesi kaivoissa hyvää, kun vaan kaivot olisivat kunnollisesti tehdyt ja sijoitetut, sekä ennen kaikkia niiden ympärykset niin laitetut ja puhtaana pidetyt, ettei likavesiä maan päältä niihin pääsisi. Vaan kaivot ovat tavallisesti sijoitetut navetan läheisyyteen, jossa veden tarve on suurin, ja tulevat ne siten usein, varsinkin kevätaikoina, saamaan lisävesiä hyvinkin läheltä lantatunkioita. Kumminkaan ei kertomuksen alaisella ajalla ole sattunut suurempia sairaloisuuksia tahi terveydellisiä haittoja, jotka olisivat johtuneet pilaantuneesta kaivovedestä.

Pienten lasten kuolevaisuus on vielä melko suuri, varsinkin vähempivaraisissa perheissä, mikä suureksi osaksi johtuu vielä ymmärtämättömyydestä lasten hoidossa ja ruokinnassa, kun useinkin sitäpaitsi puutekin estää saamasta lapsille sopivia ja riittäviä ravinto-aineita, samalla kun varsinkin ahtaat ja epäterveelliset asunto-olot vielä lisäksi ovat suurena syynä lasten kuihtumiseen ensi-ikävuosina, jolloin eivät itse vielä kykene ulkoilmassa, varsinkaan talvisin, juoksentelemaan, josta seuraa, että riisitautia tapaa paljon 1—2 vuotisissa lapsissa. Kumminkin näyttäisi siltä, kun lasten hoidossa oltaisiin edistymään päin, vähän kerrallaan, kun vaan köyhimmän kansan asunto- ja ravinto-oloja jollakin tavoin olisi mahdollista saada edes jossakin määrin kohonnetuiksi ja parannetuiksi.

(Johan Fr. Huttunen.)

Maaningan kunnanlääkärinpiiri. Vuoden kuluessa on kysymys sairastuvan rakentamisesta kuntaan ollut vilkkaan keskustelun alaisena ja paljon toiveita oli tuuman toteuttamisesta, kunnes vaivaishoidon tarkastajan vaatimus uuden vaivaistalon rakentamisesta ja siitä johtuvat suuret verolisäykset tulivat esteiksi sairastupahommalle. Diakonissaa, joka täällä harjoittaa yksinomaan sairaanhoitajattaren tointa, olen ahkerasti lähetellyt koteihin potilaitani hoitamaan, ja on hän tällöin erityisesti pitänyt silmällä lasten hoitoa. Useita desinfisoimisia tuberkulosiin kuolleiden jälkeen on toimitettu.

(A. Harlin.)

Kuopion kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut kunnassa ennallaan eli melkeempä »huonon varassa». (L. Porthan.)

Rautalammin piiri. Vuoden sato oli yleensä hyvänpuoleinen niin hyvin laatuun kuin paljouteen nähden.

Hinkuyskä oli vuoden enin levinnyt ja myöskin tuhoisin kulkutauti. Hinkuyskää tavattiin piirin kaikissa kunnissa pitkin vuotta ja on siihen tautiin merkitty kuolleeksi 32 lasta, jota lukua ei ole pidettävä liika suurena.

Kurkkumätä ja *kuristustauti* tekivät taas tilivuonna enemmän tuhoa, kuin sen edellisenä vuonna. Sairastapauksia on ilmoitettu yhteensä 76, niistä Suonnejoella 26, sekä Leppävirroilla ja Rautalammilla molemmissa 22, Hankasalmella 5 ja Vesannolla 1. Näistä on kuollut Leppävirroilla 5, Rautalammilla 4, Suonnejoella 4, Hankasalmella 2 ja Vesannolla 1.

Meningitis cerebrospinalis epidemica-tapauksia sattui tilivuonna kaksi, nytkin kuten v. 1912, Vesannolla. Toinen niistä kuoli.

Lapsenhalvaus-tapauksia ilmoitettiin lokakuussa Rautalammilta 1 ja marraskuussa Hankasalmelta 2. Mitään tietoa niitten kuolemasta ei ole saapunut.

Viime joulukuussa tapasin Suonnejoella 6 kuppatautia sairastavaa henkilöä, jotka lähetettiin Kuopion läänin sairaalaan. Tämän johdosta tarkastin vielä joulukuussa 84 henkilöä, jotka enimmittäin omasta halustaan, vähimmässä määrin naapuriensa kehoituksesta tulivat tarkastettaviksi, löytämättä heissä yhtään sairasta.

Keuhkotauti-kuolevaisuus tilivuonna näkyy seuraavasta taulusta, johon sulkumerkkien väliin olen lisännyt keuhkotautiin kuolleet v. 1912:

	Keuhkotautiin kuolleet v. 1913.	Keuhkotautiin kuolleitten luku verrattu: asukasluvun.	kuolleitten koko määrään.
Hankasalmi	12 (21)	1,70 ‰	9,38 %
Leppävirta	26 (38)	1,73 ‰	9,96 %
Varkaus	2 (3)	1,61 ‰	14,29 %
Rautalampi	27 (20)	2,26 ‰	12,44 %
Suonnejoki	6 (9)	0,81 ‰	4,76 %
Vesanto	9 (12)	2,28 ‰	15.25 %
Koko piiri	82 (103)	1,76 ‰	10,19 %

Kuten tästä taulusta näkyy on v. 1913 kuollut keuhkotautiin 21 henkilöä vähemmän kuin v. 1912. Toisin sanoen kuolevaisuus keuhkotautiin on vähennyt 20.39 %. Keuhkotautikuolevaisuuden väheneminen on tapahtunut kaikissa muissa kunnissa paitsi Rautalammilla, jossa se on lisääntynyt 35 %. Keuhkotaudin levenemisen vastustamiseksi alettiin Suonnejoella jo v. 1912, jolloin sairaanhoitaja saatiin kuntaan, jokaisen keuhkotautiin kuolleen jälkeen formaliinin avulla toimittaa puhdistus vainajan asuinhuoneesta, huonekaluista sekä sänkyja pitovaatteista. Samalla tavalla jatkettiin v. 1913. Mutta papiston välinpitämättömyyden tähden ei kunnallislautakunnan esimies saanut ilmoitusta kaikista keuhkotautiin sattuneista kuolemantapauksista, joten kahden keuhkotautiin kuolleen jälkeen jäi puhdistus toimittamatta. Kun Hankasalmella, Rautalammilla ja Vesannolla on kussakin diakonissa, kehoitin minä virkakirjeessä viime marraskuussa mainittujen kuntien kunnallislautakuntia ryhtymään toimiin samallaisen perusteellisen puhdistuksen aikaansaamiseksi keuhkotautiin kuolleitten jälkeen, johon Suonnejoella oli ryhdytty. Rautalammin kunnanlääkärin tähän liitetystä vuosikertomuksesta käy ilmi, mitkä laajemmat toimenpiteet keuhkotaudin vastustamiseksi siellä oli pantu vireille. Käsitys keuhkotaudin tarttuvaisuudesta sekä terveyshoidollisten toimenpiteitten vaikutuksesta mainittuun tautiin on vähitellen alkanut levitä yleisöön. Jonkun-

laisena merkkinä siitä on mielestäni pidettävä sitäkin seikkaa, että Suonnejoella on Pohjois-Savon keuhkotaudin vastustamisyhdistyksellä 25 jäsentä.
(J. E. Rahm.)

Rautalammin kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila kunnassa on ollut erittäin hyvä.

Tuberkulosi kaikissa muodoissaan on verrattain yleinen. Muutamissa piireissä on jo opittu varomaan ja pelkäämään tätä tautia, mutta kunnan syville riveille se on vielä jotenkin tuntematon. Näyttää siltä kuin tauti olisi enimmän levinnyt köyhälistön keskuuteen, jota täällä on suhteettoman paljon, nim. loisia y. m. irtainta väkeä. Asunto-olot niiden piirissä ovat ylen ahtaat. On aivan tavallinen ilmiö, että pienessä 1-tupaisessa mökissä asustaa toistakymmentä henkeä pienestä rintalapsesta vanhukseen asti. Tuberkulosin ehkäisemiseksi on täällä tehty mitättömän vähäsen. Kesäkuussa kävi täällä eräs Savolaisen osakunnan jäsenistä kokoonpantu näyttämöseurue, joka iltamaohjelmansa ohessa jakeli tuberkulosia koskevia lentokirjasia. Marraskuun lopulla pidettiin täällä Keräystoimikunnan vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi lähettämän neuvojan herra V. Nikkilän alotteesta n. s. tuberkulosipäivät 29 ja 30 p., — tuloksena oli Rautalammin keuhkotaudinvastustamisyhdistyksen perustaminen haara-osastoksi samannimiselle Pohjois-Savon pääyhdistykselle. Haarayhdistykselle valittiin toimikunta, jolle paitsi sääntöehdotuksen laatiminen m. m. annettiin toimeksi saattaa kunnanvaltuuston huomioon ja toimenpiteisiin ryhtymistä varten kokouksessa hyväksytyt toivomukset 1) kunnan terveydenhoito-ohjesäännön uudistamisesta Askolan sääntöjen mukaisesti, 2) kunnassa olevien koululasten y. m. kunnan laskuun toimitettavasta tarkastamisesta, 3) sairaanhoitajattaren käyttämisestä neuvonantajana keuhkotautisten kotihoidossa, 4) Berolinanimisen formaliinilampun käytäntöön ottamisesta desinfisoimisissa, 5) sylkypullojen ja mukien hankkimisesta köyhille ilmaiseksi ja varoissa oleville huokeasta hinnasta jaettaviksi, 6) niiden köyhien keuhkotautisten osittaisesta avustamiserästä hoitola-hoitoon, joille Keräystoimikunta vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi ottaa valmistaakseen tilaa ja 7) köyhän väestön asunto-olojen parantamisesta kunnassa.

Kunnassa ei myöskään ole omaa vakituista kiertävää sairaanhoitajatarta, vaan on sellaista kyllä ylläpidetty yksityisten keräämillä varoilla. (Robert Westerholm.)

Leppävirran kunnanlääkärinpiiri. Terveydenohjesääntöjen vaikutus on ollut vähäinen, joka osaksi ehkä johtunee sääntöjen vaillinaisuudesta. On ollut kysymys terveydenohjesääntöjen uusimisesta, jolloin myöskin otettaisiin niihin tuberkulosin vastustamista koskevia pykäliä.

Tuberkulosi näyttää tulevan yleisemmäksi vuosi vuodelta eikä siinä parannusta tapahdu ennenkuin saadaan järkevä tuberkulosi-lainsäädäntö, joko yleinen tai kunnallinen, jota ankarasti noudatetaan. Myöskin olisivat työväen asunto-olot parannuksen tarpeessa.

Kunnan sairashuone avattiin puolivälissä helmikuuta 1913.

Varattomien sairaanhoito on ollut paremmalla kannalla kuin ennen. Tämä johtuu osaksi siitä, että nykyinen vaivaishoidon esimies auliimmin suostuu avun pyyntöihin kuin entinen, osaksi siitä, että varattomia nyt on voitu kunnan sairashuoneessa hoitaa

Kiertävää sairaanhoitajatarta ei ole kunnassa ollut. Kunnassa löytyvä Diakonaattiseura on kyllä koettanut saada diakonissaa kuntaan, vaan ei ole sellaista ollut saatavissa. mistään. (Erik Hartman.)

Iisalmen piiri. Suurimman kuolleisuuden on, kuten edellisinäkin vuosina aiheuttanut vanhuuden heikkeneminen sekä keuhkotauti. Edellisen syyksi merkitään 131 kuoleman tapausta, jälkimäisen 191. Näin ollen ovat keuhkotautiin kuolleet 2.82 tuhannelle eli 18.6 % kaikista kuolleista. Satunnaista lienee, että nämät luvut ovat alhaisimmat viimeisten 25 vuoden kuluessa.

Kätilö on ollut avustamassa ainoastaan joka 5:ssä synnytyksessä.

Pohjois-Savon kunnat ovat ryhtyneet yhteistoimintaan saadakseen kuntoon yhteisen kunnallisen mielisairaalan, jossa kullakin kunnalla olisi vissi anottu määrä sairassijoja.

Tulirokko oli edellisen vuoden lopussa vireillä jo muutamissa kunnissa, jatkain vuoden alussa Iisalmella, Lapinlahdella ja Nilsiässä vieläpä levisi toukokuulla Kiuruvedelle. Yhteensä on vuoden kuluessa todettu 76 sairastumista tulirokkoon, niistä on papiston luettelon mukaan kuollut 6, eli lähimain 8 prosenttia. Yleensä onkin tauti ollut lievää laadultaan, jälkitaudit hoidon saaneilla harvinaisia. Huomioon ottaen lukuisat tartuntapesät on pidettävä onnellisena, ettei tauti missään ole saanut suurempaa leviämismahdollisuutta. Sekä tulirokon että muiden kulkutautien levenemisen torjumisessa on annettava täysi tunnustus piirissä toimivalle yhteiselle kulkutautihoitajalle, niin hyvin kuin myös paikallisille kiertäville hoitajattarille; kaikki ovat he toimineet tunnolla ja asian ymmärtämyksellä toteuttaessaan lääkärin määräämiä toimenpiteitä tarttuvan taudin levenemisen estämiseksi.

Hinkuyskä on ollut yleisin kulkutaudeista.

Ei *lapsenhalvauskaan* ole jättänyt piiriä koskematta; sekä Kiuruvedellä että Nilsiässä on ilmennyt tapaus kussakin.

Kiertäviä sairaanhoitajattaria on Iisalmella, Kiuruvedellä, Lapinlahdella ja Nilsiässä, joten Varpaisjärvi ja Muuruvesi ovat vielä ilman.

Paitsi näitä paikallisia kiertäviä hoitajattaria, on kuluneenakin vuonna toiminut piirissä Lääkintöhallituksen käyttövaroilla palkattu sairaanhoitajatar kulkutautien levenemisen estämiseksi. Hänen avustus on nytkin osoittautunut hyvin tehoisaksi, lääkäri kun voi lähettää häntä kulkutaudin uhkaamalle paikkakunnalle valvomaan määräyksen noudattamista ja levittämään laajaan ympäristöön tietoja taudin oireista ja varovaisuuskeinosta. Vuoden varrella on tällä kulkutautihoitajattarella karttunut työpäiviä 267, joista on käytetty 148 päivää tulirokon, 86 kurkkumädän, 11 lavantaudin, 7 hinkuyskän, 11 lapsihalvauksen, 3 vesirokon ja 1 tuhkarokon vuoksi. Asunnon puhdistuksia on hän toimittanut 53 eri kertaa. Paitsi laiva- ja usein vaivaloisia jalkamatkoja on hän saanut kulkea 2,497 km. maantiellä ja 1,666 km. rautatiellä.

Sairashuoneen tarve on yhäti kovin tuntuva paikkakunnalla. Viime vuosikertomuksessa mainittu homma saada kaupungin laidassa oleva reservikasarmi kaupungille aikeessa siitä muodostaa sairashuone, raukesi, kun kau-

punki ei saanutkaan kasarmia haltuunsa. Sen sai Keräystoimikunta vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi ja muodosti siitä keuhkotautiparantolan, joka näin ollen tuli piirillekin eduksi, vaikka toisella tavoin, kuin paikkakunnan toiveet olivat. Iisalmella toimii siten sekä Keuhkotaudin vastustamisyhdistyksen huoltola, että mainittu parantola. Molemmat ovat kyllä tarpeen vaatimat. Toivottavasti voipi parantolakin jossakin määrin levittää ympäristöön tietoa keuhkotaudin hoidosta ja parantamis-mahdollisuuksista, joten sen hyöty ei ole vähäiseksi arvattava. Sairashuone vaan jäi vieläkin saamatta, ja kipeästi sitä paikkakunta kaipaa. (Kalle Brax.)

Lapinlahden kunnanlääkärinpiiri. Täällä toimiva kristillinen ompeluseura yrittää uutteralla ompelemisellaan saada kokoon rahoja diakonissan palkkaamiseksi.

(Henrik Brummert.)

Pielisjärven piiri. Kulkutaudeista mainittakoon seuraavat: *Variolae* Juu'assa toukokuusta heinäkuuhun kaikkiaan 12 tapausta. *Scarlatina* oli ympäri piiriä ja erittäin Nurmeksessa, jossa se vuoden alusta loppuun saakka liikkui. *Morbilli* liikkui myös koko piirissä erittäin Nurmeksessa ja Pielisjärvellä.

Venerisiä tauteja on huomattu pääasiallisesti paikasta paikkaan kulkevassa työkansassa.

Tuberkuloosin vastustamiseksi on Pielisjärven kunnassa ollut sairaanhoitaja, jonka tehtäviin muun muassa kuuluu ohjata tuberkuloosisairaitten hoitoa ja puhdistaa tuberkuloosiin kuolleiden kodeissa. Valtimon kunnassa otettiin syksyllä 1913 käytäntöön kunnanlääkärin laatima ehdotus puhdistamisesta yksityisissä kodeissa, joissa asuu tuberkuloosia sairastavia. Sama yritys on tehty myös Rautavaaran kunnassa.

Nurmeksen kunnassa on diakonaatti-yhdistyksen palkkaama diakonissa toiminut kiertävänä sairaanhoitajattarena ja Pielisjärven kunnassa on toiminut sekä diakonaatti-yhdistyksen palkkaama diakonissa että kiertävä sairaanhoitaja kulkutauteja ja tuberkuloosia varten. (O. Granholm.)

Pielisjärven kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoitosääntöjen noudattaminen supistuu siihen, että koetetaan mahdollisuuden mukaan toimia tarttuvien tautien levenemisen ehkäisemiseksi. Näitä onkin melkein aina olemassa, ja suurimpana syynä tähän kai on se, että tänne suurien tukkitöiden ja tehdasliikkeiden takia tulvaa ihmisiä ympäri Suomen ja että paikkakuntamme on vilkkaassa liikeyhteydessä Venäjän Karjalan kanssa. Jo useamman vuoden on kunnassa ollut kiertävä sairaanhoitajatar tarttuvia tauteja varten. Hänen tehtäviinsä kuuluu niinä aikoina, jolloin ei ole tarttuvia tauteja, toimia tuberkulosin vastustamiseksi ohjaamalla sairasten hoitoa ja toimittamalla puhdistuksia tuberkulosiin kuolleiden kodeissa.

Yleinen terveydentila on kevään ja kesän kuluessa ollut kohtalainen, syksypuoleen on ollut tavallista sairaloisempaa. (O. Hakulinen.)

Juuan kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoitosääntöjen mukaisesti toimitettiin kesäkuulla ylimääräinen rokotus sekä vuokrattiin väliaikaisesti 2 huonetta sisältävä asunto

isorokkosairaalaksi Ahmavaaran kylään. Sairaala oli käytettävänä 21 päivästä kesäkuuta 5 päivään elokuuta. Avuksi saatiin 2 sairaanhoitajatarta, jotka puhdistivat 7 asuntoa ja eristivät sairaalaan 12 rokkoista. (U. M. Timonen.)

Nurmeksen, Valtimon ja Rautavaaran kunnanlääkärinpiiri. Valtimolla otettiin syksyllä 1913 käytäntöön kunnanlääkärin laatima ehdotus tuberkulosin vastustamiseksi. Rautavaaran kunnalla on tekeillä samanlainen tuberkulosin vastustamishanke kuin Valtimolla.

Yleinen terveydentila, lukuunottamatta epidemisiä tauteja, on ollut tavallinen. (E. Backberg.)

Tohmajärven piiri. Piirin asujamisto on yleensä vähävaraista, vaikka tosin toimentulo on jossakin määrässä edistymässä ja helpottumassa, kun meijeri- ja puutavaraliike syrjäisemmissäkin seuduissa on tukemassa ansiotuloja ja säästöpankit (3:ssa kunnassa: Tohmajärvi, Kitee ja Ilomantsi) antamallaan luotolla auttavat osaltaan ja edistävät yrittelijäisyyttä. Vaivaishoito rasittaa joka kunnassa suuresti maksukykyisiä kuntalaisia. Vaivaishoitolaiset hoidetaan osaksi vaivaistaloissa ja osaksi hoidettaviksi sijoittamalla yksityisiin perheisiin. Vaivaistaloa ei ole Pälkjärvellä ja Tuupovaaran kunnassa. Viimemainitulla kunnalla oli yhteinen vaivaistalo Ilomantsin kunnan kanssa ja eroamisen jälkeen Ilomantsin kunnasta ei se ole vielä ehtinyt hankkia omaa vaivaistaloa. Ilomantsin vaivaistalo paloi viime Helmikuun 10 p:nä.

Paikallisista taudeista on mainittava *tuberkuloosi*, johon kirkonkirjojen mukaan kuoli 93, s. o. 10.6 % kaikista kuolleista. Kuolleisuus tähän tautiin oli 1.8 jakautuen eri kuntien kesken seuraavasti: Värtsilässä 0.4, Kesälahdella 1.0, Pälkjärvellä 1.5, Ilomantsissa 1.6, Kiteellä 1.9, Kiihtelysvaaralla 2.2, Tohmajärvellä 2.4 ja Tuupovaaralla 3.5. Keuhkotautiin kuolleitten jälkeen on alettu kiinnittää huomiota puhdistuksen tekemiseen ja sen tarpeellisuuteen.

Venerisiä tauteja esiintyi enimmän Värtsilän tehtaalla. Kiteellä esiytyi myös tavallista enemmän niitä, minkä aiheutti paikkakunnalla vallinneet tukkityöt, mitkä tuovat paikkakunnalle vierasta työväestöä. Kiihtelysvaaralla näyttää myös esiytyvän venerisiä tauteja mainittavassa määrässä ja niinikään Ilomantsissa. Kuppatautiset on heti lähetetty sairaalaan, paitsi sopivissa tapauksissa ovat lääkärit hoitaneet heitä kotona. Tippuri-sairaitten suhteen on menetelty samalla tavalla. Yleisiä kuppatautitarkastuksia en ole tarvinnut pitää.

Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä. Kulkutauteja esiytyi pääasiallisesti syksypuolella ja oli näistä yleisin *tuhkarokko*, joka liikkui pääasiallisesti lokakuulla paikallisena kulkutautina ja laadultaan helppona Kiihtelysvaaran, Kesälahden, Kiteen, Ilomantsin ja Tuupovaaran kunnissa. — *Tulirokkoa* oli kaikkiaan 11 tapausta.

Mielisairaitten hoidon parantamiseksi vaivaistaloissa ryhdyttiin Kiteellä vihdoin monen kiirehtimisen perästä rakentamaan uutta mielisairasosastoa useita vuosia sitte palaneen sijaan. Uudesta mielisairasosastosta tulee tilava ja rakennusaineena käytetään tiiliä. (Hannes Tikka. v. t.)

Ilomantsin ja Tuupovaaran kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoidollisia asioita käsiteltäessä on kunnanlääkäri ollut läsnä kunnallislautakunnan kokouksissa. Tuupovaaran kunta päätti kunnan kustannuksella toimittaa puhdistuksen tuberkulosiin kuolleiden asunnoissa ja hankkia tähän tarkoitukseen Berolina-formaliinilampun. Samoin päätettiin ottaa kiertävä sairaanhoitajatar Tuupovaaran kuntaan, mutta kun palkka tälle kokonaisuudessaan päätettiin anoa valtiolta, jäänee tämä päätös tuloksettomaksi.

Yleinen terveydentila on ollut verraten hyvä.

Keuhkotautiin kuolevaisuus Ilomantsissa on ollut suotuisa, ainoastaan 1.6 1,000:tta asukasta kohti. Tuberkulosia sairastaville olen jakanut N. J. Arppe'n kirjasta keuhkotaudista. Kuolemantapauksissa on annettu kunnan kustannuksella asunnon puhdistamista varten lysoolia sekä neuvottu, miten puhdistus tulisi suorittaa. Joulukuun ajalla kierteli piirissä Tuberkulosin-vastustamisyhdistyksen palkkaama neuvoja ja luennoitsija, käyden laajan piirin melkeinpä kaikissa kylissä ja saaden joka paikassa hartaita kuulijoita.

(Onni Lackström.)

Kiteen kunnanlääkärinpiiri. Yleisempiä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei kunnallislautakunnan kokouksissa ole käsitelty muita kuin sairaalahanketta koskevana kysymyksenä lisävarojen hankkimista sen toteuttamiseksi.

Yleinen terveydentila on ollut verrattain hyvä.

Paikallisista taudeista on mainittava tuberkulosi, johon kirkonkirjojen mukaan kuoli 26 henkeä (11.8 % kuolleiden lukumäärästä) eli 1.9 1,000:tta asukasta kohti. Köyhille ja vähempivaraisille on annettu kunnan kustannuksella lysoolia puhdistamista varten kuolemantapauksen jälkeen. Viime kesänä piti eräissä paikoissa kuntaa Tuberkulosin-vastustamisyhdistyksen palkkaama puhuja esitelmiä tuberkulosista hartaille kuulijoille.

(Hannes Tikka.)

Joensuun piiri. Tavallista suurempaa kuolevaisuutta ei ole ollut. Suurempaa köyhyyttä ei ole ollut, kun tuli hyvä vilja- ja heinä-vuosi.

Pahempia kulkutautiepidemioja ei ole ollut paitsi Kaavilla jonkun verran *hinkuyskää* ja *tuhkarokkoa* ja Kontiolahdella *tulirokkoa.*

(Onni Ruuth.)

Liperin kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila oli v. 1913 kohtalaisen hyvä.

Keuhkotaudin vastustamistoimenpiteisiin saatiin ensimäiset askeleet otetuiksi kunnassamme kun kunta, melkeinpä yksimielisesti, esityksestäni kesäkuun kokouksessa päätti toimeenpanna perinpohjaisen desinfisioimisen jokaisen keuhkotauti-kuolemantapauksen jälkeen. Desinfisioimiseen, jonka kunnassa olevat sairaanhoitajattaret ovat toimittaneet, käytetään etupäässä formaliinia. Aikoessani toimeenpanna joukkotarkastusta keuhko- ja rauhaistuberkulosin levenemisen selville saamista varten Liperin pitäjässä, myönsi kunta samassa kokouksessa vapaat kyydit tarkastustilaisuuksiin. Tuberkulosin vastustamisyhdistys myönsi pyytämäni 800 markan apurahan samaan tarkoitukseen. Tämän joukkotarkastuksen panin alkuun marraskuulla ja on se nyt kohdakkoin loppuunsuoritettu. Ylempänä mainitut desinfisoimiset toimeenpannaan kunnan kustannuksella.

(K. L. Chydenius.)

Kaavin kunnanlääkärinpiiri. Valitettavasti täytyy myöntää, että Kaavin kunta sekä asuntojen että muiden hygienisten olojen suhteen on kovin surkuteltavan alkuperäisellä kannalla, eikä niissä ole näinä 12 vuotena, kun olen täällä lääkärinä ollut, huomattavissa juuri mitään mainittavimpia parannuksia. Tietysti sellaiset edistykset kuin esim.

vaivaistalon perustaminen, vakituisen kätilön ja diakonissan hankkiminen ja lääninsairaalan laajentaminen ovat aika paljon edistäneet sairashoitoa, mutta yleisiä hygienisiä oloja ne eivät ainakaan vielä ole auttaneet.

Yleinen terveydentila on ollut tavallinen.

Toimenpiteet tuberkulosin vastustamiseksi ovat olleet jokseenkin vähäiset. Lääkärin puolelta ovat ne rajoittuneet melkein vaan niihin neuvoihin, joita olen antanut kullekin sairaalle vastaanotolla sekä diakonissalle että köyhäintalon johtajalle ja erinäisissä tapauksissa muutamille lautakunnan jäsenille. Sensijaan ovat kaavilaiset suuressa kiitollisuuden velassa »keräystoimikunnalle», jonka kiertävä neuvoja, herra Nikkilä, on voimiaan säästämättä Kaavin saloilla kierrellyt ja ei ainoastaan pitänyt esitelmiä ja havainnollisia keskusteluja ympäri pitäjää vaan käynyt myös monen sairaan luona ja henkilökohtaisesti antanut sairaille neuvoja ja ohjeita diakonissallemme ja köyhäintalon johtajalle huoneiden desinfiseerauksesta y. m. (A. Wallenius.)

Vaasan lääni. *Vasa distrikt.* Den fasta befolkningen lifnär sig af jordbruk, i Replot och Bergö hufvudsakligen af fiske och den lösa af jordbruksarbete och annan arbetsförtjänst. Dock drar Amerika mycket folk till sig. Det är som om en sjukdom »Amerikafeber» skulle behärska isynnerhet ungdomen. Man res för att förtjäna och därom är ju ej något ondt att säga, om ej dessa Amerikafärder skulle draga så mycket ondt med sig. En och annan sänder visserligen rätt mycket pengar hem och det finnes också sådana, som skapat sig i Amerika en afsevärd förmögenhet, men för en stor del har amerikafärden varit liktydig med ekonomisk och moralisk undergång samt ruinerad helsa. Det genomgående är att, vistelsen i Amerika för alla inverka mer eller mindre ogynnsamt på helsan, man må nu sedan hafva lefvat där aldrig så ordentligt. Den återvändande emigranten ser alltid blek och tärd ut. Som orsak härtill framhålles klimatet, ehuru ordentligt och sanningsälskande folk också medgifva, att man der borta blir för hårdt ansträngd i arbete, ja att det ofta händer, att man till den grad ansträngts, att man totalt förlorar matlusten. Amerikaprägeln sitter också kvar i åratal efter hemkomsten, ett tydligt bevis på, huru hårdt helsan blifvit påfrestad.

Också på nativiteten inverkar emigrationen rätt ogynnsamt. Ej blott ungt och giftasvuxet folk emigrera i stora skaror, utan äfven är seden den, att af gifta, mannen res till Amerika för att förtjäna och blir borta i åratal; redan detta inverkar ju på folktillväxten. Då härtill kommer ännu att man mången gång under sin bortavaro tycks vara besjälad af rätt sväfvande moraliska begrepp, och naturligtvis löper fara att bli gonorrhoiskt infekterad. Om man återvänder steril, något som också händer, skylles detta på arbete i grufvorna. Då och då får man också se att gifta kvinnor insjukna, efter det männen återvändt från Amerika, i gonorrhoiska endometriter.

Årsafkastningen var ovanligt god. Väderleken var den mest gynnsamma också under bärgningstiden, hvarför landtmannen fick allt inbärgadt i ett utmärkt skick.

Den stora frågan för denna trakt är tuberkulosen. Åter har denna sjukdom kräft sin stora tribut i menniskolif. Enligt presterskapets förteckningar dog i lungsot under året i Mustasaari 3.00 ‰, Solf 3.6 ‰, Malaks 6.2 ‰, Petalaks 2.7 ‰, Pörtom 4.2 ‰, Replot 2.7 ‰, Bergö 1.2 ‰, Kveflaks 1.4 ‰, Lillkyro 2.9 ‰, Storkyro 2.4 ‰, Ylistaro 3.8 ‰, Laihia 3.3 ‰ och Jurva 2.9 ‰.

Nu är frågan den, hvad som är orsaken till lungsotens så talrika förekomst i distriktet. Enligt min öfvertygelse spela här in flere omständigheter. Jag kan ej värja mig för den tanken, att vi här hafva att göra med en sedan långa tider tillbaka pågående infektion af bostäderna. Allmänt, i synnerhet i de svenska socknarna, användes trasmattor på golfvet. Spottandet på golfvet florerar öfverallt, och under sådana förhållanden förstås ju lätt, hurudana smittohärdar dessa trasmattor äro. Så äro äfven allmänt i bruk de gammaldags väggfasta sängarna i två à tre våningar. När man betänker, att här ligger en lungsotist, som under senare stadiet af sin sjukdom ej mera kan, om han också skulle vilja det, sköta om sig, utan nedsölar såväl sängkläder som säng och vägg med sina upphostningar, så inses ju lätt, hurudana smitthärdar här uppstå, så mycket mera som sängen till dagen omsorgsfullt tillslutes med täta gardiner, så att en solstråle ej slipper in hit. Jag har vid sjukbesök hos lungsotister sett fall, då ej blott säng och sängkläder, utan ännu väggen invid sängen varit nedsölad af glänsande torkad sputa. Allmän är ännu seden att man ligger tillsammans med lungsotister, åtminstone i de tidigare stadierna.

Till lungsotens spridning bidrar ock otvifvelaktigt emigrationen. Såsom ofvan redan anförts, återvänder emigranten aldrig lika kraftig som han var, då han drog ut. Han är blek, afmagrad och ser mera eller mindre lidande ut, och långsamt tyckes det gå med att repa sig från detta tillstånd. Sådant är förhållandet med såväl män som kvinnor. Att en sådan individ med försvagade kroppskrafter är mottagligare för infektion är naturligt. Mången återvänder också med tuberkulos, manifest eller latent. Rätt ofta ser man att personer med långtgången lungsot återvända hem för att få dö där. De, som blott kunna det, göra så. Sådana personer sprida sedan hemma smitta under sin återstående lifstid. Så såg jag t. ex. på Bergö ett fall, där sonen i en familj kommit hem som lungsotist. Vid mitt besök därstädes låg han och hans syster i sista stadiet af lungsot, och hans två öfriga systrar hade redan hunnit dö i denna sjukdom. Före denne sons hemkomst voro alla familjemedlemmar friska och nu återstod af hela familjen endast de två lungsotisterna och de gamla föräldrarna.

Allmogens föda lemnar också ett och hvarje öfrigt att önska. Utvecklingen har ju som kändt ledt därhän, att jordbrukaren måste basera sin inkomst på kreatursskötsel. En följd häraf är den, att man så noga som möjligt säljer den oskummade mjölken eller också bereder smör till afsalu, samt själf nöjer

sig med separerad mjölk. Födan kommer ju sålunda att lida af en kännbar brist på fett.

En omständighet som också bidrager till att försvaga det uppväxande släktet är den, att barn under de första åren ej släppas ut annat än under sommaren. Ett barn i 1:sta—3:dje året med friskt och blomstrande utseende är därför en raritet. När härtill kommer att barnen nästan hela året leka och vistas på det infekterade golfvet, så hafva vi häri en naturlig förklaring till de talrikt förekommande fallen af svullna körtlar.

Obligatorisk desinfektion efter i lungsot döda personer är sedan flere år besluten i alla andra kommuner utom Jurva, där detta stött på absolut motstånd. Desinfektionen har handhafts af därtill utsedda desinfektörer.

Barnmorska har anlitats i Kveflaks i 61.6 % af samtliga förlossningar, i Mustasaari i 70.5 % i Solf i 75.7 % i Malaks i 32.4 %, i Bergö i 10.0 %, i Replot i 51.1 %, i Pörtom i 60.5 %, i Laihia i 30.4 %, i Ylistaro i 57.4 %, i Storkyro i 46.4 % och i Lillkyro i 54.9 %. (G. Rosendal.)

Malaks, Solf och Petalaks kommunalläkaredistrikt. Det allmänna hälsotillståndet har ej varit tillfredsställande, isynnerhet under årets förra hälft, då kikhosta och messling voro gängse. Kikhostepidemin var synnerligen utbredd och förorsakade flere dödsfall i synnerhet bland de yngre barnen. Enskilda fall af difteri och skarlakansfeber förekommo också.

Lungsoten hör fortfarande till de allmännast förekommande sjukdomarne och synes den alltjämt visa tendens att utbreda sig.

Antalet döda i lungsot är i år i Malaks mer än dubbelt högre än i fjol, nämligen 34 fall eller omkring 33 % af hela antalet döda, som utgör 103. På 1,000 personer utgör det ungefär 6.5 döda i lungsot år 1913.

År	1909	dogo	i	lungsot	i	Malaks	på	1,000	personer 2.4
»	1910	»	»	»	»	»	»	»	» 2.0
»	1911	»	»	»	»	»	»	»	» 2.6
»	1912	»	»	»	»	»	»	»	» 2.7

Det är nog troligt att dessa siffror, baserade på de på pastorskansliet uppgifna dödsorsakerna, äro betydligt lägre än de i verkligheten borde vara.

Som orsaker till lungsotens stora utbredning hafva i föregående årsberättelser framhållits flere svåra missförhållanden såsom ohygieniska bostäder och lefnadsvanor, svag föda samt att folket ej tror på sjukdomens smittosamhet. Samma orsaker existera fortfarande, men hvad den sista punkten beträffar så är den åsikten ej mera allmänt gängse. Man tror nog för det mesta på smittan och är rädd för lungsoten och man bjuder äfven till att skydda sig — men resurserna äro ofta små och ibland stöter det på nästan oöfvervinneliga svårigheter att ens på något sätt isolera de sjuka, ty ej så sällan inträffar det att familjen har endast ett rum och är större fattigdom dessutom rådande finnes ej heller alltid enskild säng för den sjuka. Under sådana förhållanden har hvarje medlem af familjen rikligt tillfälle att blifva infekterad under den sjukas lifstid och man kan därföre ej vänta sig allt för mycket af en mer eller mindre bristfällig desinfektion efter dödsfallet.

(Hugo Törnqvist.)

Isonkyrön kunnanlääkärinpiiri. Kunnallislautakunnan kokouksessa ei ole ollut käsiteltävinä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä eikä ole ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin eikä parannuksiin terveydenhoidon alalla vuoden kuluessa.

Yleinen terveydentila on ollut hyvä.

Paikallisista taudeista ovat tuberkulosi ja n. k. »sydänalusviat» yleisemmin esiintyvät. Keuhkotaudin vastustamiseksi ei ole juuri mitään tehty. Tosin on kuolemantapausten jälkeen toimitettu desinfisoiminen, mutta sekin vaan siinä huoneessa, jossa potilas on viimeiset päivät viettänyt. Joulukuun kuntakokouksessa nostettiin kysymys yhden sairaanhoitajattaren viran muuttamisesta tuberkulosihoitajattaren viraksi, kun nykyään kunnassa on kaksi varsinaisen sairaanhoidon alalla toimivaa hoitajatarta; lopullinen päättäminen jäi seuraavaan kuntakokoukseen. (H. J. Paavola.)

Ylistaron kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut verrattain hyvä.

Tuberkulosia, skrofulosia ja trakomia löytyy runsaasti. Keuhkotuberkulosin vastustamiseksi käytetään desinfisoimista lysoolilla ja formaliinillä. (E. Rodas.)

Kristiinankaupungin piiri. Pääelinkeino on niinkuin ennen maanviljelys ja karjanhoito siihen kuuluvine meijereineen. Viime mainitut laitokset ovat vuosi vuodelta enenneet ja siis myöskin voin ulosvienti. Rahaa on kyllä tällä tavalla saatu ja varallisuus kasvanut, mutta on siitä myöskin johtunut, että monessa paikassa lapsillekin annetaan separeerattua maitoa. Rannikkokylissä harjoitetaan kalastusta. Piirissä olevat tehtaat ovat pieniä, nimittäin verkatehdas ja kutomatehdas Seinäjoella, lakkitehdas ja ajokalutehdas Kurikassa, viimemainitut ei niin pienenlaisetkaan. Sahoja on yli piirin; mainittava on ehkä vielä, että sähkövalaistusta, paitsi kaupungeissa, on Närpiössä, Lappfjärdissä, Kauhajoella, Kurikassa, Ilmajoella, Seinäjoella ja Peräseinäjoella.

Tilivuoden aikana oli talvi lauhkea ja hyvin lumeton, kevät kylmänlainen, kesä hyvinkin lämmin, syksy myöskin kaunis. Vuodentulo oli keskenkertainen, niinkuin kalastaminen rannikkokylissä.

Yleinen terveydentila ei ollut vuoden kuluessa tyydyttävä, sillä suuremmassa tai pienemmässä määrässä liikkuivat epidemillisesti *morbilli*, *pertussis*, *diphteria* ja *influensa*.

Muut akuuttiset taudit olivat, niinkuin tavallisesti, pääasiallisesti keuhkokuume ja keuhkokatarri sekä etenkin kesällä suolikatarri.

Kroonilliset taudit olivat samat kuin ennen, siis etupäässä tuberkuloosi, johonka papiston mortalitetitabellejen mukaan kuoli yhteensä 429 henkeä eli 22.57 % kaikista kuolemantapauksista ja 3.7 tuhatta asukasta kohti.

Mitä nyt erittäin tuberkuloosiin tulee, ovat kunnat, niinkuin jo ennen olen ilmoittanut, jo vuonna 1908, tekemäni ehdotuksen johdosta, päättäneet, että tuberkuloosia potevien huoneet ja vaatteet ovat desinfisoitavat. (Tällainen päätös tehtiin jo ennen Närpiössä). Kristiinankaupungin maalaiskunta, Öfvermark ja Kauhajoki ovat katsoneet tarpeelliseksi viime vuonna uudistaa tämän päätöksensä ja molemmat ensinmainitut ovat hakeneet Kuvernöörin vahvis-

tusta siihen. Desinfisoiminen tehdään Närpiössä ja Ilmajoella kunnan, muissa, vielä vastedes, asianomaisten omalla kustannuksella s. o. heidän tulee maksaa desinfisoimistarpeet. Lappfjärdissa, Närpiössä ja Öfvermarkissa on eri desinfektori, joka toimittaa desinfisoimistyöt. Ilmajoella tekee niitä kiertävä sairaanhoitajatar, Seinäjoella diakonissa. Muissa kunnissa pitäisi kunnallislautakuntain jäsenten ja kaitsijamiesten valvoa että niitä tehdään, mutta ettei niitä näin muodoin kumminkaan kaikissa tapauksissa tehdä, lienee itsestään selvä. Mainitut virkailijat pelkäävät tulla riitaan naapuriensa kanssa. On kuitenkin toivottavaa, että asianlaita vastedes paranee, sillä asiaan on erittäin viime vuoden ajalla yleinen huomio kiintynyt. Tähän on paljon vaikuttanut viime syksyllä Seinäjoella maanviljelyspäivien yhteydessä pidetyt tuberkuloosipäivät. Tilivuoden ajalla ovat myöskin suuri osa nuorisoseuroista pannut vastustamistyön programmiinsa. Mitä nyt suoraan tuberkuloosivastustamiseen tilivuoden aikana tulee, on paitsi jo mainitut desinfisoimiset ehkä etupäässä mainittava, että loppupuolella vuotta Teuvalla tuberkuloosivastustamisyhdistyksen toimesta alotettiin rakentaa huoltolaa, johonka kunta on ostanut tonttimaan. Myöskin loppupuolella vuotta avattiin Kauhajoella kunnan sairastupa siihen kuuluvine 4:llä sijalla tuberkulotisia varten varustettuine huoneineen vaivaistalon puolella. Närpiössä oltiin myös puuhassa saada sairastuvan tuberkuloosiosasto valmiiksi, mutta sitä ei voitu vuoden ajalla avata. Viime vuonna päätti Ilmajoen kunta ottaa palvelukseensa toisenkin kiertävän sairaanhoitajattaren vastustamistyötä varten ja ottaa tämä virkansa vastaan 1 p. toukokuuta 1914. Kauhajoella on ryhdytty toimiin saada toinen diakonissa samaa työtä varten. Hänen palkkaamiseen maksanee pitäjä puolet ja tuberkuloosiyhdistys puolet. Hän saapuu paikkakuntaan vasta 1915. Myöskin Jalasjärvelle saadaan pian (15 p. tammikuuta 1914) toinen diakonissa, sekin ainoastaan tuberkuloosia varten. Hänen palkkaan on kunta päättänyt antaa 300 mk. ja toivoa on saada apua Etelä-Pohjanmaan keuhkotautiyhdistykseltä. Teuvalla taas on Tuberkuloosiyhdistys toimittanut kiertävän hoitajattaren, joka 1913 vuoden loppupuolelta on ollut toimessa.

Paitsi jo mainituilla tuberkuloosipäivillä Seinäjoella pidettyjä luentoja kysymyksessä olevasta taudista ja sen vastustamisesta, ovat melkein kaikissa kunnissa kunnanlääkärit tai muut asiaa harrastavat henkilöt pitäneet semmoisia ja lienee niihin aina tullut paljon väkeä.

Lentokirjasia ovat tietysti piirissä olevat lääkärit levittäneet. Kunnallislautakuntien toimesta on semmoisia jaettu, mikäli minä tunnen, Isollajoella ja Kauhajoella. Kunnan kirjastoihin on semmoisia hankittu Seinäjoella. Neuvoja tuberkuloosista ja osoituksia sisältäviä tauluja ovat lautakunnat Öfvermarkissa ja Isollajoella levittäneet. Kristiinankaupungin maalaiskunnassa on semmoisia jätetty seinälle naulattaviksi joka ainoaan perheesen. (Närpiössä

on semmoisia jo vuosia sitten). Seinäjoella taas on jaettu sylkemiskieltotauluja yleisiin paikkoihin.

Vielä on mainittava, että Närpiössä on perustettu filiali yleisestä tuberkuloosiyhdistyksestä. Saman yhdistyksen filialina on myöskin Etelä-Pohjanmaan keuhkotautiyhdistys, johonka Isonjoen kunta on liittynyt osakkaaksi.

Katsastusta kuppatautia varten vuoden kuluessa en ole toimittanut.

Piirissäni oli viime vuoden ajalla 9 kunnanlääkäriä. Neljä oli tullut lisään. Nyt on semmoisia: Lappfjärdissa, Närpiössä, Öfvermarkissa, (Korsnäsin ja Pörtom'in kanssa yhteinen), Teuvalla, Kauhajoella, Kurikassa, Jalasjärvellä, Ilmajoella ja Seinäjoella.

Seinäjoella suljettiin 1 p. huhtikuuta siellä oleva haara-apteekki ja samana päivänä avattiin siellä itsenäinen apteekki. (Torsten Munsterhjelm.)

Närpes kommunalläkaredistrikt. Allmänna hälsotillståndet har varit tämligen godt. (C. Gösta Jansson.)

Öfvermark, Korsnäs och Pörtom kommunalläkaredistrikt. [1]) Sedan Öfvermark, Korsnäs och Pörtom kommuner å kommunalstämma den 29 mars 1911 beslutit upprätta ett för dessa kommuner gemensamt kommunalläkaredistrikt och sedan äskadt statsbidrag utfallit, anslogs tjänsten ledig i början af 1913. Å stämma den 28 april 1913 utsågs undertecknad till t. f. kommunalläkare.

I det af kommunerna antagna reglementet för kommunalläkaren finnes stadgat att läkaren bör vara bosatt i Öfvermark kyrkoby, besöka Pörtom tre och Korsnäs två gånger i månaden samt socknarnas gemensamma fattiggård högst en gång i månaden. Lönen utgör 1,500 mk i året från kommunerna, fördelat sålunda att Öfvermark bidrager med 750: —, Pörtom med 400: — och Korsnäs med 350: —. Därtill statsbidrag 1,500 mk. Taxa finnes ej. Läkaren är skyldig att kostnadsfritt behandla kommunernas fattiga.

Öfvermark (areal 193 km^2) presenterar sig som ett typiskt österbottniskt slättland, där så godt som hela befolkningen är sammanträngd i den af Pörtom eller Närpes å i riktning från nordost till sydväst genomskurna dalen. Jordmånen är här bördig, lerjord och svartmylla, medan de ostliga och vestliga delarna af socknen äro upptagna af vidsträckta moar och mossor. Öfver de flacka och låga slätterna draga så godt som ständigt starka vindar fram och kommer man från de något högre belägna skogstrakterna i väster ned på slätten, observeras ofta en sänkning af luftens temperatur, medan höst och vår en kall och fuktig dimma slår emot en.

Gårdarna, åtminstone till det yttre, äro väl uppförda och ligga tätt sammanpackade. Vanligen bilda två bostäder en byggnadskomplex med gemensam gårdsplan, hvilken åtmistone höst och vår är utomordentligt fuktig. På sina ställen tränger vattnet in i källarena. Dock märkes att vattnet i allmänhet har godt aflopp, så att det sällan under en längre tid samlar sig till pölar med stillastående vatten. Bostäderna äro därför icke öfverhöfvan fuktiga.

Brunnsvattnet är till sin beskaffenhet i hög grad ojämt. I en del brunnar ganska klart och godt, i andra unket, brun- eller gulaktigt, — höst och vår i allmänhet sämre. Väl nära uthusen och ladugården äro brunnarna meräudels belägna.

[1]) Första berättelsen.

På få undantag när är befolkningen i Öfvermark rent svensk. Till karaktären är öfvermarksbon redbar och ordhållig. Mot personer utom hans klass i allmänhet reserverad och föga meddelsam. Gentemot nya sträfvanden konservativ och tillbakahållande. Kulturelt står befolkningen på en relativt hög nivå.

Hvad särskildt de hygieniska begreppen beträffar, finnes nog åtskilligt öfrigt att önska. Snyggheten inomhus är långtifrån alltid tillfredsställande. Man har det intrycket, att äfven i de hem där en större snygghet synes råda, den där ligger bra nog på ytan. Vanan att spotta på golfvet är synnerligen allmän. Golfvet skuras och mattorna uttagas endast ett par gånger om året. Fönstren äro från höst till vår omsorgsfullt tillbommade. Badstuga anlitas sällan. Begreppet smittosamma sjukdomar, som för några år sedan var okändt, börjar småningom klarna något. Snyggheten utomhus är skäligen tillfredsställande. På en del ställen ses dock afskrädeshögar i boningshusens omedelbara grannskap. Afträdena äro ytterst primitiva.

Bostäderna bestå i genomsnitt af tre till fyra rum: stuga, framstuga, farstukammare, event. innerkammare samt dessutom ett rum på vinden. Endel icke så få större bondgårdar bestå sig med tvåvåningsbyggnad. Eldstäder (öppen spis i stugan) finnes vanligen i alla rum, hvilka dock meràndels äro kalla och dragiga. Stuggolfvet meter i regeln 10 × 10 alnar. Rummen äro låga. Stugan är oftast öfverbefolkad. Där vistas och ligga familjens samtliga medlemmar. Finnas giftasvuxna döttrar, är framstugan deras mera ostörda hemvist.

De förut allmänt förekommande väggfasta sängarna försvinna mer och mer. Sängkläderna utgöras af bolster, fyllda med halm eller »rölugg», däröfver en brokig ylleväfnad (veipa), några dynor med rutigt bomullsöfvertåg samt som täcke fårskinnsfäll.

Männens kläder bestå vintertid af underkläder af flanell, ylletröja, väst, vadmalsbyxor och rock (de äldres af hemväfdt tyg), två tre par strumpor, pjexor med långa eller korta skaft, skinnmössa, vantar eller handskar. Till sommaren utbytes vadmalskläderna mot halfylledräkter och företagas andra årstiden motsvarande förändringar. Dock har man det intrycket att äfven under den varmaste tiden beklädnaden är väl riklig. Så ser man ofta under denna årstid en tjock ylleduk virad omkring halsen. Kvinnornas klädedräkt vintertid utgöres af lintygs- eller flanellunderkläder, ylleliftycke med foder, en kort tröja samt två till fyra yllekjolar och dessutom ett till flere par strumpor och pjexor med korta skaft och ylleduk på hufvudet; till sommaren utbytes yllet mot bomull.

Befolkningens föda är enkel, ofta mindre väl tillredd. Brödet bakas af rågmjöl, endast i undantagsfall af kornmjöl. Af brödsorten nämnas osyradt hålbröd, kärrbröd, berett af bästa rågmjöl samt surlimpa. Kött (svin-, får-, kalv) ätes åtminstone en gång dagligen. Fisk endast sommartid. Salt-strömming finnes väl i alla gårdar, men torde icke utgöra någon hufvudsaklig föda. Andra rotfrukter än potatis finnes icke. Smör användes mycket måttligt. Sedan meijerier och separatorer kommit till, har den skummade mjölken begynt användas i stor skala. I en del gårdar skummas så godt som all mjölk. Vanligtvis ätes fyra mål om dagen. Frukost: varm mjölk med kallgröt i eller stekt blodbröd; middag: »trindpäron» med sås eller kött och potatis samtidigt kokade; aftonvarden: rester från middagen, kvällsvard: kornmjölsgröt. Till alla måltider dessutom mjölk och bröd. Kaffe drickes två till tre gånger dagligen.

Tobak rökes rätt mycket, mest cigaretter. Mycket sällan ser man drucket folk.

Befolkningen utgöres af besutten allmoge. Åkerbruk och boskapsskötsel utgör alltså de viktigaste näringsfången. På ett medelstort hemman (1/16 mantal) kommer 20—24

tnl. odlad jord. Ladugårdsbesättningen utgör 5—6 kor. I allmänhet torde ladugården lämna den största afkastningen från hemmanet. Men äfven spannmål, främst hafre, odlas till afsalu. Ett landtmannagille finnes, som i sin mån arbetar på jordbrukets förkovran. Under skördetiden är i kommunen sju ångtröskverk i gång, och hvarje hemman har en eller flere slåttermaskiner, hästräfsor o. dyl. Öfvermarksbon står sig i allmänhet väl. Förmögenheten är ganska jämt fördelad. Kommunen har sedan 6 à 7 år tillbaka egen sparbank. Insättningarna stiga till 550,000 mk. Andelshandeln hade under år 1913 en omsättning på 102,000 mk. Den arbetar med eget kapital. Af industriella inrättningar finnas endast tre mindre ångsågar.

I kommunen arbetar icke mindre än sex folkskolor med 8 lärare. 80—90 % af de i skolåldern varande barnen besöka folkskola. Något användbart allmänt bibliotek eger kommunen icke. Däremot anlitas ungdomsföreningens bibliotek skäligen flitigt.

Öfvermars kyrkoskrifna befolkning utgjorde 1913 3,608 personer, af hvilka 8 à 900 befinna sig i Amerika. Församlignen har minskats med c. 20 personer. De föddas antal utgjorde 56. Dödsfallen voro 66, af hvilka 9 under ett år och 17 i lungsot.

Sedan 1894 har kommunen egen å vederbörlig ort stadfäst, i tryck utdelad hälsovårdsförordning. Enligt denna ankommer det å kommunalnämnden att vaka öfver hälsovården.

Till något sammanträde där hälsovårdsfrågor behandlats har undertecknad icke varit kallad. Däremot har på t. f. kommunalläkarens initiativ hälsovårdstillsyningsmännen varit sammankallade till möte i början af november för att erhålla närmare instruktioner angående smittosamma sjukdomars motarbetande och gick man i författning om att i tryck utdela särskilda föreskrifter i syfte att upplysa allmänheten i denna fråga. Äfven har på kommunens bekostnad i stället för en tidigare använd spritformalinlampa anskaffats en tidsenlig Berolina-desinfektionsapparat, med hvilken efter hvarje fall af smittosam sjukdom sjukrummet desinficeras af kommunens desinfektör.

Fattigvården handhafves af kommunalnämnden. Öfvermark eger med Pörtom och Korsnäs en väl uppförd fattiggård, belägen å Granfors i Öfvermark, med plats för c. 40 interner. Sedan några år tillbaka finnes en särskild dårvårdsafdelning inrymmande c. 10 patienter. Skötseln af denna höjer sig icke särdeles mycket öfver den å landsbyggden allmänt brukliga. Några tvångsmedel har icke anlitats. Snyggheten är öfverhufvudtaget så god som det är möjligt för en vårdare att åstadkomma.

Hvad det allmänna hälsotillståndet beträffar, så torde det under de närmast föregående åren varit skäligen tillfredsställande. Enstaka fall af difteri har tidtals förekommit och hvarje år talrika fall af kikhosta med efterföljande långa och svåra lungkatarrer. Liksom i öfriga Österbotten härjar tuberkulosen våldsamt i kommunen; dödligheten i lungsot kan uppskattas till 25—30 % af samtliga dödsfall.

För jordbrukaren var 1913 ett synnerligen gynnsamt år. Tack vare den tjänliga väderleken var afkastningen från åker och äng mycket gifvande. Äfven hälsotillståndet var i allmänhet skäligen godt. Dock bör ett flertal fall af difteri antecknas, sammanlagdt 18 fall, samt fyra fall af krupp, af hvilka två med dödlig utgång. Därtill flere fall af kikhosta under sensommaren och hösten. Veneriska sjukdomar har icke förekommit. — Inga självmord.

Korsnäs, (areal 223 km²) är i geografiskt hänseende en flack och lågländ halfö med utprägladt hafsklimat. En stor del af befolkningen är alltså bosatt utmed kusten, här sam-

lade i fyra folkrika från hvarandra väl afgränsade byar. Jordmånen är här starkt stenbunden. De inre delarna af socknen upptagas af stora odlade slätter och mossar.

Åtminstone i kustbyarna ligga gårdarna hopgyttrade i klungor, ytterst tätt på hvarandra. Gårdsplanerna äro tillföljd häraf mycket sanka. Vattnet har intet aflopp, utan samlar sig iynnerhet under höst och vår invid bostäderna och uthusen, uppblandas här med allslags orenlighet och bildar pölar med stillastående smutsvatten. Brunnsvattnet beskrifves såsom medelgodt.

Befolkningen är rent svensk. I jämförelse med slättlandets folk i öfriga delar af kommunalläkaredistriktet förefaller Korsnäsbon i många stycken efterblifven. Han har af naturen utan tvifvel ett godt och klart förstånd, men är till ytterlighet konservativ och hänger envist fast vid gamla inrotade vanor och föreställningar. Kulturelt står därför befolkningen efter sina grannar.

De hygieniska begreppen lämna under sådana förhållanden mycket öfrigt att önska. »Rosenkransar» och dyl. äro på sina ställen mycket omtyckta terapeutiska medel. Vanan att spotta på golfvet är synnerligen allmän. Någon annan vädring än genom skorstenen förekommer icke vintertid. Storstädning verkställes sällan. Snyggheten inomhus är på intet sätt mönstergill, men är den heller icke sämre än t. ex. i Öfvermark. Badstuga anlitas icke för ofta. Begreppet smitta existerar blott till namnet. — Snyggheten utomhus är däremot skäligen tillfredsställande. Afträdena äro, där de förekomma, ytterst primitiva.

Bostäderna, som i allmänhet äro väl uppförda, omfatta oftast två rum, i en del fall tre. Dessutom något vindsrum. Stugans golfyta är ungefär 5 × 5 meter, höjd 2 ½ meter. Eldstäder, vanligtvis öppna spisar, förekomma i allmänhet endast i två rum. Liksom öfverallt annorstädes är stugan ytterst öfverbefolkad. Beträffande säng- och andra kläder hänvisas till ofvanstående redogörelse från Öfvermark. Tilläggas bör att de väggfasta sängarna i Korsnäs är snart sagdt de enda som förekomma.

Befolkningens föda är enkel och föga omväxlande. Brödet utgöres af mjukt osyradt rågbröd, ofta nog beredt af köpt säckmjöl, i en del fall med tillsatts af något kornmjöl. Kött (får och svin) användes icke så allmänt som exempelvis i Öfvermark. Fisk ätas i sjöbyarna allmänt om våren, emellanåt äfven om sommaren. Saltströmming allmänt om vintern. Af mjölkrätter har den tidigare mycket använda kärnmjölsgröten mer och mer fått träda tillbaka till förmån för grötar beredda af köpta mjöl- och grynsorter. Smör torde användas relativt mycket. Det är litet som af den varan säljes i Korsnäs. Andra rotfrukter än potatis förekommer icke.

Kaffe drickes två till tre gånger dagligen. Tobak rökes allmänt af män, kvinnor och barn. Brännvin, som innevånarena i sjöbyarna själfva äro förfarna i att bränna och tillreda, drickes rätt mycket. Äfven denaturerad sprit får i stor utsträckning tjäna som berusande dryck och icke minst som förträfflig medicin. Dryckenskapen torde dock icke på långt när vara så allmän som tidigare.

Befolkningen utgöres till alldeles öfvervägande del af besutten allmoge. Jordbruket och boskapsskötseln utgör alltså de viktigaste förvärfskällorna. Dock observeras att medan förhållandena i de inre delarna af kommunen med sina stora odlade marker och vidsträckta slätter i allt väsentligt äro de samma som i Öfvermark och Pörtom, erbjuda de i sjöbyarna vissa olikheter. Här tillkommer naturligtvis fisket som en icke oafsevärd inkomstkälla. Äfven sälskyttet har på senare tider ånyo begynnt blomstra upp. Råg och korn odlas mest, hafre afsevärdt mindre. Betecknande nog användes rågen mera till kreatursfoder och brännvins bränning än till brödföda.

Korsnäsbon står sig ekonomiskt rätt väl, pengar har han i regel på banken — amerikapengar och i hemlandet förtjänade.

I kommunen arbetar endast fyra folkskolor; dessa torde icke vara allt för mycket anlitade. Alla försök att inrätta flera folkskolor stöta på envist motstånd. — Flere ungdoms- och nykterhetsföreningar finnes.

Af industriella inrättningar märkas fyra mindre ångsågar.

Korsnäs befolkning utgjorde 1913 5,297 kyrkoskrifna personer, af hvilka drygt 1,600 befinna sig i Amerika. En ökinng af c. 35 personer sedan föregående år kan antecknas. De föddas antal var 110, döda 83, af hvilka 13 under 1 år och 25 i lungsot.

Sedan 1893 har kommunen å vederbörlig ort stadfäst och i tryck utdelat hälsovårdsförordning. Hälsovården handhafves af kommunalnämnden, hvilken under 1913 icke behandlade något hithörande ärende. För motarbetande af smittosamma sjukdomars spridning verkställes enligt uppgift i regeln desinfektion, hvilken det åligger hälsovårdstillsyningsmännen att utföra. Som desinfektionsapparat användes en formalin-spritapparat af äldre konstruktion.

Fattigvården handhafves af en särskild ordförande jämte två ledamöter från hvarje by. Fattiggården är gemensam med Öfvermark och Pörtom.

Hvad det allmänna hälsotillståndet beträffar, torde det under de närmast föregående åren kunna betecknas dels såsom mindre godt, dels såsom tillfredsställande. Hvarje år har inträffat flere fall af skarlakansfeber och under vår-vintern och vårarna åtskilliga fall af luftrörskatarrer, kikhosta, influenza m. m. Beträffande tuberkulosens förekomst har man det intrycket att den är ännu allmännare i Korsnäs än i öfriga delar af kommunalläkaredistriktet. För motarbetandet af densamma har inga andra åtgärder vidtagits än fattande af ett kommunalstämmobeslut, enligt hvilket desinfektion efter hvarje dödsfall i lungsot bör vidtagas.

1913 betecknas såväl för jordbruket som på fisket ett ganska gifvande år. Väderleken var äfven rätt gynnsam. Hälsotillståndet var under början af året mindre tillfredsställande, senare medelgodt. Sex fall af skarlakansfeber finnas antecknade, samt dessutom åtskilliga fall af kikhosta, luftrörskatarrer, lunginflamationer, halsfluss m. m. Inga veneriska sjukdomar har förekommit. Ej heller självmord.

Till slut torde i denna redogörelse förtjäna omnämnas planerna på eget sjukhus för kommunalläkaredistriktet. I detta syfte ha i de särskilda kommunerna möten och sammankomster hållits för att dryfta frågan, hvilken till slut äfven upptagits till afgörande å kommunalstämmor i resp. socknar. Företaget har emellertid tills vidare strandat till följd af motstånd från Pörtom och Korsnäs kommuner.

Pörtom [1]) (areal 215 km²) är ett typiskt slättland, där 2/3 af befolkningen är bosatt i ådalen af den från Jurva kommande Pörtom-Närpes å, som i södra delen af socknen kröker sig i riktning mot sydväst. Resten af befolkningen bor i de västliga delarna af kommunen utmed Lillån och Malaks och Petalaks åarnas källtillflöden. I jämförelse med grannsocknen i söder äro slätterna icke så omfattande, afdelade som de äro af skogbevuxna något högre partier. Af det sagda betingas äfven en del små olikheter i klimatiskt hänseende. Det blåser sålunda i Pörtom mindre än i Öfvermark, där det nästan aldrig är

[1]) Vasa provincialläkaredistrikt.

lungt. Äfven är dimmtäcket icke så tätt, om också de talrika mossarna hålla luften höst och vår fuktig och kall.

Efter skiftesregleringen har bostadsförhållandena i hög grad förbättrats. Gårdarna ligga icke alltför tätt sammanpackade. Gårdsplanerna äro meränd els torra, ty vattnet har godt afflöde. Brunnsvattnet beskrifves såsom medelgodt.

På få undantag när är befolkningen rent svensk. Till karaktären skiljer sig Pörtombon något från grannen i söder, ehuru det är svårt att närmare i ord ge uttryck åt denna åtskillnad. Gentemot personer af annan klass än pörtombon reserverad och misstänksam. Gentemot nya sträfvanden starkt konservativ. Kulturellt befinner sig befolkningen på en meldelhög nivå.

Hvad särskildt de hygieniska begreppen beträffar, äro de i många stycken outvecklade. Snyggheten är måhända något större i Pörtom än i Öfvermark, men lämnar nog åtskilligt öfrigt att önska. Spottlådor förekomma ej. Man spottar allmänt på golfvet. Storstädning i hemmen verkställes mera sällan. Fönstrena äro från höst till vår omsorgsfullt tillbommade. Gärnä häller man ut tvätt- och annat slaskvatten bredvid trappan. Badstugan anlitas icke ofta.

Bostäderna bestå af två till fyra rum: stuga (golfvets yta 6 × 6 meter, höjd 2.7 meter) farstukammare och framstuga, eventuellt därtill innerkammare samt något vindsrum. Eldstad (öppen spis i stugan) finnes i de flesta fall äfven i farstukammaren, men endast i undantagsfall i framstugan och innerkammaren. Rummen äro ofta dragiga och kalla. Stugan är öfverbefolkad. Där vistas och ligger hela familjen. Väggfasta sängar äro fortfarande skäligen allmänna. Sängkläderna utgöras af bolster fyllda med halm eller »rölugg», några dynor och som täcke fårskinnsfällar.

Ang. befolkningens klädsel och föda hänvisas hvad derom sagts beträffande Öfvermark.

Tobak rökes rätt flitigt mest cigaretter. Brännvinet befinner sig starkt på återtåg. De tider äro förbi, då spriten gjorde pörtomborna till vilda sällar, som satte skräck i omgifningen. Däremot torde »dropparna» från apoteket flitigt anlitas — särskildt den denaturerade spriten, såsom berusande dryck och medicin.

Befolkningen utgöres af besutten allmoge. Jordbruket och boskapsskötseln utgöra alltså inkomstkällorna. På ett medelstort hemman (1/16 mantal) kommer 20 à 24 tnl. odlad jord. Mest odlas hafre men ungefär lika mycket råg, därtill korn.

Ladugården med sina 4 till 5 kor lämnar det mesta från hemmanet. Men äfven mycket spannmål afyttras. Ett landtmannagille finnes, som i sin mån arbetar på jordbrukets förkofran. Slåtter- och andra jordbruksmaskiner äro allmänna. Äfven finnes i socknen fyra ångtröskverk.

Pörtombon står sig ekonomiskt skäligen väl. Förmögenheten är ganska jämt fördelad. Å kommunens sparbank finnes insatt c. 700,000 mk. Andelshandeln omsatte senaste år varor för c. 108,000 mk.

I kommunen arbetar fem folkskolor med 7 lärarkrafter, omkring 80 % af de i skolåldern varande barnen besöka skola. Ett lånebibliotek med gamla slitna böcker existerar till namnet. Ungdoms- och nykterhetsförening finnes.

Pörtom kyrkoskrifna befolkning utgjorde 1913 3,516 personer, af hvilka c. 800 personer befinna sig i Amerika. Församlingen har ökats med 8 personer. De föddas antal utgjorde 81. Dödsfallen voro 57 af hvilka 10 under ett år och 14 i lungsot.

Sedan år 1893 har kommunen å vederbörlig ort stadfäst och i tryck utdelat hälsovårdsförordning. Enligt denna ankommer det å kommunalnämnden att vaka öfver hälso-

vården. Något sammanträde där hälsovårdsfrågor behandlats har under 1913 icke hållits. Efter sjukdom och dödsfall i smittosamma åkommor anställes enligt uppgift desinfektion af en för ändamålet anställd desinfektör. Under 1913 har i aderton fall desinfektion vidtagits. — Barnmorska finnes.

Fattigvården handhafves af kommunalnämnden. Pörtom eger en med Öfvermark och Korsnäs gemensam, väl uppförd fattiggård.

Hvad det allmänna hälsotillståndet beträffar har det under de närmast föregående åren varit godt. Medan epidemier härjat i grannsocknarna, har Pörtom ofta nog från dem varit skonad. Liksom i öfriga delar af Österbotten skördar tuberkulosen talrika offer. För motarbetande af densamma har inga andra åtgärder vidtagits än fattande af ett kommunalstämmobeslut enligt hvilket desinfektion efter hvarje dödsfall i lungsot bör vidtagas.

För jordbrukaren var 1913 ett synnerligen gynnsamt år. Tack vare den tjänliga väderleken var afkastning från åker och äng mycket gifvande. Äfven hälsotillståndet var i allmänhet tillfredsställande. Inga epidemier har förekommit, ej heller veneriska sjukdomar och inga självmord. (Runar C. Öhman.)

Jalasjärven kunnanlääkärinpiiri. Kunnassa löytyy v. 1894 painetut terveydenhoitosäännöt, joista on hyvin runsaasti tänäkin vuonna ympäri pitäjän levitetty. Minkäverran ne ovat olleet apuna esim. kulkutauteja vastustettaessa, on vaikea arvostella; ainakaan syrjäkylissä ei niitä ole suuresti noudatettu. Syytteeseen ei kuitenkaan ole ketään rikkoumuksesta pantu. — Lautakunnan kokouksissa ei ole ollut käsiteltävinä muita terveydenhoitoa koskevia asioita kuin toimenpiteitä kulkutautien vastustamiseksi, jolloin allekirjoittanutkin on ollut läsnä.

Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen.

Kulkutaudeista on kurkkumätä taasen vaatinut runsaat uhrit. Edellisen vuoden lopulla oli se jo levinnyt ympäri pitäjää ja esiintyi sitä nyt läpi vuoden melkein joka kylässä, eniten tuhoa tehden syrjäkylillä, joista lääkärin luo usein tultiin vasta sitten kun yksi lapsista oli kuollut tai kuolemaisillaan ja toisissakin jo näkyi taudin oireita. Vaikeimpana liikkui tauti kevätpuolella vuotta. Taudin vastustaminen on tuottanut suurta huolta etupäässä sentakia, että on ollut melkein mahdotonta saada yleisöä taudin saastuttamissa paikoissa riittävää varovaisuutta noudattamaan. Sitäpaitsi harvat vanhemmat toivat terveitä lapsiaan saamaan profylaktisesti serumia. — Jokaisesta uudesta sairastapauksesta ilmoitin kunnallislautakunnan esimiehelle, joka suullisesti ja kirjallisesti kehoitti asianomaisia piirimiehiä silmälläpitämään taudin saastuttamia perheitä ja hyvin monessa tapauksessa itsekin kirjoitin piirimiehille toivossa että se ehkä paremmin vaikuttaisi. Sitäpaitsi annoin diakonissan toimeksi, mikäli hän suinkin ehti, käydä tarkastamassa, noudatettiinko määräyksiä. Jokaisessa tapauksessa toimitettiin desinfisoiminen 6 viikon perästä sairastumisesta. Kun tauti ei näyttänyt vähenevän, kirjoitin piirilääkärille ja kysyin hänen mielipidettään, olisiko ehkä syytä ryhtyä puuhaamaan väliaikaista kulkutautisairaalaa. Piirilääkäri kävi itse paikkakunnalla ja kehoitti kunnallislautakunnan esimiestä ottamaan kysymyksen kulkutautisairaalasta kuntakokouksessa esille. Syyskuun 29 päivänä pidetty kuntakokous ei kuitenkaan suostunut perustamaan sairastupaa vaan kehoitti piirimiehiä suurempaan huolellisuuteen. — Lopulla vuotta alkoi kurkkumätä vähetä ja tapaukset tulivat lievemmiksi niin ettei enään kuolemantapauksia sattunut. Vuoden kuluessa oli luonani käynyt 125 kurkkumätä- ja kuristustautitapausta. Näistä 15 päättyi kuolemalla.

Huomattavin paikallinen tauti on tuberkulosi. Tähän saakka ei ole paljoa muuta tehty sen vastustamiseksi kuin mitä lääkäri vastaanottohuoneessa jokaisessa tuberkulositapauksessa asianomaisille itselleen on koettanut taudista selittää. Kaksi esitelmää olen vuoden kuluessa keuhkotaudista pitänyt. Tuberkulosi-kirjasia olen jakanut ja jättänyt diakonissalle jaettaviksi. — Lokakuussa oli Seinäjoella Etelä-Pohjanmaan Maanviljelysseuran toimesta tuberkulosi-päivä, jonne kuntakokouksessa ja maanviljelysseuroissa oli edustajia valittu. — Vuoden lopulla päätti Diakonaattiseura ottaa toisenkin diakonissan, jonka tehtävänä tulisi olemaan tuberkulosin vastustamistyöt. Tämän palkkauksen avustamiseksi myönsi kuntakokous 29 päivänä joulukuuta 300 markkaa. Sitäpaitsi on toivoa saada Etelä-Pohjanmaan keuhkotauti-yhdistykseltä lisäavustusta. Tämä tuberkulosihoitaja saadaan Helsingin Diakonissalaitokselta, ja on hän käynyt tarkoitusta varten tuberkulosikursseilla. Hoitajatar saapui tänne 15 p. tammikuuta 1914. Kun nyt Etelä-Pohjanmaalla on oma tuberkulosi-yhdistys Tuberkulosinvastustamis-yhdistyksen haaraosastona, niin on otaksuttavaa, että sen toimenpiteet löytävät täältäkin maaperän.

Kunnan terveydenhoitosäännöissä ei ole mitään keuhkotautia koskevia määräyksiä.

Kunnansairaalaa ei vielä ole, mutta maaliskuun 31 p. pidetyssä kuntakokouksessa oli esillä sairaalan perustamiskysymys, ja valitsi kokous silloin komitean, joka sai tehtäväkseen valmistaa asiaa ja antaa perustellun lausunnon kuntakokoukselle myöhemmin. Syyskuun 29 p. pidetyssä kuntakokouksessa esitti komitea mietintönsä, jonka mukaisesti kuntakokous päätti ryhtyä sairaalaa rakentamaan 15 sairassijalla. Rakennustoimikunta valittiin heti. Siis lähemmässä tulevaisuudessa saamme oman sairastuvan, jonka tarve näyttää jokseenkin suurelta täällä syrjässä rautatien varrelta.

(Väinö Klemola.)

Kurikan kunnanlääkärinpiiri. Vuosi 1913 oli tavallista sairaaloisempi. Kulkutaudeista esiintyi huomattavimmin difteria, joka alkoi edellisen vuoden lopussa ja jatkui tammi-, helmi-, maalis- ja osaksi huhtikuun aikana. Kaikkiaan oli 56 kurkkumätäsairasta. Kunnallislautakunnan jäsenet koettivat huolellisesti eristää sairaat ja toimittaa puhdistustyöt, ja tunnustettava on että yleisökin koetti määräyksiä noudattaa. Kuitenkin oli sellaisiakin, jotka eivät määräyksiä noudattaneet, vaan laiminlöivät eristämisen kokonaan.

Kunnassa on toiminut edelleenkin keuhkotautiparantola. (M. Takala.)

Kauhajoen kunnanlääkärinpiiri. Tehtiin kaksi tärkeätä päätöstä. Kunnallislautakunta päätti, että sen ja terveydenhoitolautakunnan jäsenet valvoisivat kukin piirissään, ettei keuhkotautisten jälkeen jääneitä vaatteita saisi huutokaupalla myydä eikä muille lahjoittaa ilman edelläkäyvää desinfektiota. Toinen päätös koski pakollista desinfektiota kurkkumätää sairastaneiden luona.

Kurkkumätää ja kuristustautia on liikkunut ympäri vuoden ja alkoivat ne suuremmassa määrässä levitä Hyypässä, mutta kun koulu suljettiin ja muuten ryhdyttiin tarmokkaisiin keinoihin niiden ehkäisemiseksi, niin eivät ne päässeet sanottavasti levenemään.

Kuntaan on valmistunut kunnallissairaala ja otettiin sinne potilaita marraskuun alkupuolella. Sairaalaa ovat käyttäneet myöskin Kurikka, Teuva, Karijoki ja Isojoki. Kunnallissairaalassa löytyy 12 sairaspaikkaa. Samassa rakennuksessa löytyy myöskin eri osasto keuhkotautisia varten, jossa on 4 sairaspaikkaa ja sitä paitsi 15 sairaspaikkaa köyhiä varten eli n. s. vaivaistalon osasto. (Joh. Soikkanen.)

Ilmajoen kunnanlääkärinpiiri. [1]) Kunnanlääkärinvirkaa koko kymmenvuotiskauden 1904—1913 on hoitanut allekirjoittanut, nauttien kunnan myönnytyksellä 2 à 3 viikon lomaa kesäisin, jolla aikaa joku naapuripiirin lääkäreistä on käynyt Ilmajoella vastaanottoa varten ja sopimuksen mukaan muutoinkin ollut kuntalaisten käytettävänä. Tammikuun 1 päivään 1913 olin kunnanlääkärinä yhteisessä Seinäjoen ja Ilmajoen kunnanlääkärinpiirissä, mutta siitä lähtien Seinäjoen yhteisestä piiristä erottua ja saatuaan oman kunnanlääkärin, joka samalla on rautatielääkäri asuntopaikkana Seinäjoen rautatieasema, ainoastaan Ilmajoen kunnanlääkärinä. Piiriä erotettaessa suostui Ilmajoen kunta minulle suorittamaan kunnan puolesta sen palkkausavun, Smk. 100, jonka Seinäjoen kunta siihen saakka oli Ilmajoen kunnalle suorittanut yhteisen kunnanlääkärin palkkaamiseksi ja valtion avustus, Smk. 1,500, siirrettiin yksistään Ilmajoen kunnalle tulevaksi. Alkuperäisesti oli Ilmajoen kunnanlääkäri velvollinen kerta kuukaudessa käymään Seinäjoella vastaanottoa varten tuota 100 markan vuotuista korvausta vastaan, mutta kun lääkärin tarve siellä oli tuntuvasti lisääntymässä, niin sovin eri 300 markan suuruista palkkiota vastaan käymään vastaanottoa varten Seinäjoella kerta viikossa joka arki lauvantaina ja olen sen tehnyt lokakuusta 1903 toukokuuhun 1912, jolloin sanouduin välipuheesta irti, pääasiallisesti siitä syystä, että lääkärin tarve Seinäjoella kävi mielestäni niin liian tuntuvaksi, jotta kerta viikossa tehdyt matkat eivät voineet sitä tyydyttää. Rautatielääkärinvirka oli olemassa, mutta liian pienen palkkion takia ei saatu sitä vakinaisesti täytetyksi, joten ajattelin, että sanoutumalla irti noista erityisistä matkavuoroista, minä pakoittaisin sekä kuntaa semmoisenaan että rautatiehallitusta paremmin ryhtymään toimenpiteisiin oman lääkärin saamiseksi sinne. — Kun kerran niinkin pitkän ajan olen toiminut molempien kuntien lääkärinä, katson voivani tässä vuosikertomuksessa kosketella molempia kuntia koskevia olosuhteita.

Pääelinkeinona näissä on yhä edelleen maanviljelys ja siihen kuuluva karjanhoito meijerineen. Seinäjoella on tehdasliike kasvanut, sinne kun tämän kymmenvuotisajan kuluessa on perustettu verkatehdas, kutomotehdas ja sähkövalaistustehdas ennen toimivan jauhomyllyn yhteyteen. Ilmajoella on pantu toimeen useampiakin pienempiä sahoja, mutta pääelinkeinon luonnetta nämät mielestäni eivät ole muuttaneet. Varallisuus on koko tämän ajan ollut kasvamassa päin, ainakin mikäli arvostella osaan; raha on yhä enemmän ruvennut liikkumaan. Siihen kai osaltaan vaikuttaa täällä yleensä harjoitettu meijeriliike. Tämän lisäksi on Ilmajoella tämän ajan kuluessa 3 isoa maatilaa palstoitettu pienviljelijöille ja täten on muodostunut niin kutsuttuja palstatilallisia, jonka luulen vaikuttavan edullisesti terveydenhoidollisiinkin olosuhteihin, perhe kun siten saapi oman huoneuston, ja muutoinkin kodin olemus omaksi vakiintuu. Nämät näin muodostuneet palstatilat ovat yleensä kannattaneet hyvin ja menestyneet, kiitos siitä verrattain hyvien vuosien ja sopivien ilmojen. Tämän kautta ovatkin asunto-olot parantuneet asultaan, vaikka rakentaminen täällä on ylen kallista, kun metsät ovat melkein hävitetyt. Tämän lisäksi tuottaa rakennuksen kunnollinen perustaminen tavallista suurempia kustannuksia, täällä kun maapohja laajalla alueella on liejua savea ja sen päällä mutaa, entistä jokipohjaa. Tästä aiheutuu sekin epäkohta, että kunnollisten kaivojen saanti on ylen työlästä. Porakaivoja on kyllä yritetty saada, mutta toistaiseksi siinä ei ole onnistuttu pohjaveteen pääsemiseen saakka, josta syystä ollaan pakotetut juomavedeksikin käyttämään joki- ja luomavettä, joihin yleensä virtaa likavesi suoraan tunkioista. Tätä asiaa muutoin epäilen täällä yleensä esiintyvän angina phlegmonosan tai peritonsillaari abscessien syyksi.

[1]) Kymmenvuotiskertomus.

Terveydenhoidollisessa suhteessa ilmastoon nähden on ensimäiseksi huomautettava, että metsätön ja vedetön lakeus — vielä juuri meri- ja mannerilmaston rajalla — vaikuttaa äkkinäisiä ilman vaihteita, jotka vaikuttavat vilustumisia ja siis välillisesti aiheuttavat hengityselinten katarreja, ja varsinkin kun maanlaatu aina on pohjaltaan kostea niin ei ole kummeksittavaa, että tämäkin seikka epätyydyttävän puhtauden, ahtaitten ja vetoisten asuntojen, yksitoikkoisen, epäkypsän ja kiireessä valmistetun ravinnon ohessa vaikuttaa sairaalloisuutta ehkä suuremmassa määrässä kun yleensä muualla maassa.

Yleinen kuolleisuus ei ole tänä kymmenvuotiskautena tosin ollut entistään suurempi, mutta valitettavasti ei liioin osota muutosta parempaan päin. Viittaan tähän kertomukseen liittämääni taulukkoon. Mikä vuoden 1913 yleisen kuolevaisuus-nousun on vaikuttanut, on vaikea varmuudella sanoa; totta kyllä, on koko vuoden ollut täällä Ilmajoella kurkkumätä ja kuristustauti liikkeellä ja sehän kyllä lisäsi kuolevaisuutta, mutta mielestäni kumminkaan ei niin suuressa määrin.

Terveydenhoitosäännöt ovat kylläkin olemassa ja mielestäni jotakuinkin tarkoitustaan vastaavat, mutta näkyy olevan mahdotonta ainakin toistaiseksi saada kunnan viranomaisia ja piirimiehiä käsittämään tehtävänsä tärkeyttä — mutta sehän onkin palkaton toimi.

Oheenliittämästäni taulukosta voinen sivumennen mianita, että Seinäjoelta saamiani tietoja en ole tarkistanut.

Vuosi.	Väkiluku.	Kuolleita.	Kuolleita tuhannelle.	Keuhkotautiin kuolleita.	Keuhkot. kuolleita tuh. väkiluvusta.
		Ilmajoki			
1904	11,143	168	15.0	54	4.4
1905	11,181	205	18.3	59	5.2
1906	11,210	207	18.4	49	4.7
1907	11,162	215	19.3	62	5.5
1908	11,223	186	16.5	54	4.8
1909	11,239	181	16.1	57	5.1
1910	11,361	163	14.4	41	3.6
1911	11,535	183	14.2	42	3.6
1912	11,858	204	17.2	56	4.7
1913	11,918	243	20.3	50	4.1
		Seinäjoki			
1904	3,621	59	16.3	16	4.4
1905	3,664	60	16.3	12	3.3
1906	3,739	73	19.5	13	3.4
1907	3,820	66	19.8	14	3.7
1908	3,893	62	15.9	13	3.3
1909	3,932	76	19.2	16	4.1
1910	4,011	62	15.4	8	1.9
1911	4,170	54	12.8	13	3.1
1912	4,282	58	13.5	11	2.8
1913	4,340	60	13.8	19	4.3

Terveydenhoitoon nähden saadut parannukset kymmenvuotiskautena ovat seuraavat. Seinäjoella: 1 kätilö ja Marttayhdistyksen diakonissa; desinfisoiminen päätetty panna toimeen tarttumatautien ja tuberkulosiin kuolleiden jälkeen. Ilmajoella: toinen kätilö ilman valtion avustusta astui toimeen toukokuun 1 päivänä 1910; kiertävä sairaanhoitajatar lokakuun 1 päivänä 1908. Vuoden 1911 alusta on pakollinen asuntojen desinfisoiminen kunnan kustannuksella tarttumatautien ja tuberkulosiin kuolleiden jälkeen ollut voimassa. V. 1912 valmistui vaivaistalon yhteyteen erityinen mielisairasosasto 12 sijalla: 2 suljettua koppia ja 4 niin kutsuttua avonaista koppia kumpaakin sukupuolta varten. Nyttemmin on otettu erityinen sairaanhoitajatar yksistään tuberkulosin vastustamista varten vaikkei hän vielä ole toimeensa astunut.

Tuberkulosin vastustamisyhdistystä toistaiseksi ei ole. Keuhkotautia ja sen vastusta mista käsitteleviä kirjasia olen antanut jokaiselle, jonka olen huomannut keuhkotautia sairastavan ja eri tilaisuuksissa eri osissa piiriä pitänyt 5 esitelmää siitä. Tämän yhteydessä voinen mainita että koulukeittiöitä on toistaiseksi toimessa 2 kansakoulussa, joten sekin hyvä asia on alulle saatu. (L. M. Castrén.)

Teuvan kunnanlääkärinpiiri. [1]) Kunnassa löytyy erityiset, v. 1894 laaditut ja kuvernöörin vahvistamat terveydenhoitosäännöt. Näitä ei ole painettu eikä muullakaan lailla levitetty. Niillä ei ole ollut juuri mitään merkitystä, sillä niiden noudattamista ei ole valvottu eikä niissä olevia sääntöjä ole myöskään noudatettu. Kunnallislautakunnan kokouksissa ei vuoden 1913 kuluessa ole käsitelty mitään tärkeämpiä terveydenhoidollisia kysymyksiä. Allekirjoittanut ei ole ottanut osaa lautakunnan kokouksiin.

Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä. Pahempia kulkutauteja ei ole ollut.

Huomattavin paikallinen tauti on tuberkulosi, etenkin keuhkotauti, joka Teuvalla on todellakin erittäin levinnyt. Tuberkulosin Vastustamisyhdistyksen toimesta onkin sentähden täällä alettu käydä järkiperäistä taistelua tautia vastaan. Allekirjoittanut toimii myös yhdistyksen lääkärinä paikkakunnalla, ja yhdistyksen toimesta alettiin vuoden 1913 loppupuolella rakentaa erikoista keuhkotautihuoltolaa ja tähän liittyvää 12 potilaan parantolaa. Rakennustöitä ei vielä vuoden loppuun mennessä ehditty suorittaa valmiiksi. Yhdistyksen toimesta on kunnassa myös kiertävä keuhkotautihoitajatar, joka lokakuun alusta alkaen on liikkunut keuhkotautisten kodeissa neuvoja ja ohjeita jakamassa. Allekirjoittanut on myös pannut alulle pitäjän väestön joukkotutkimuksen keuhkotaudin levinneisyyden y. m. seikkain selville saamiseksi, ja on kiertävä hoitajatar ollut tässä työssä suurena apuna. Olen sitäpaitsi pitänyt esitelmiä keuhkotaudista pitäjän kaikissa kylissä. — Kunnassa ei ole sairastupaa eikä köyhäintaloa. — Yksi kätilö (koneellisen tutkinnon suorittanut) on. Hänen apuaan käytetään varsin yleisesti.

Kuten ylempänä mainitsin, on täällä pantu alulle keuhkotaudin levinneisyyden y. m. terveydellisten seikkain tutkiminen koko pitäjässä. Kun tämä työ ei vielä ole loppuunsuoritettu ja kun minulla sen päätyttyä varmaankin tulee olemaan paljoa parempi käsitys kaikista näistä seikoista, joista kunnanlääkärien on ensimäisessä vuosikertomuksessa tehtävä selkoa, pyydän täten kunnioittaen saada esittää, että minun sallittaisiin lähettää vaadittu tarkempi selonteko vasta tätä seuraavan vuosikertomuksen mukana.

(Severi Savonen.)

Nykarleby distrikt. Hälsotillståndet i distriktet har ej varit rätt tillfredsställande. En mindre och lättförlöpande *scarlatina* epidemi har förekommit

[1]) Ensimäinen kertomus.

i Maksmo och Munsala, en mindre *morbilli* epidemi i Lapua, Nurmo och Jeppo, en stor morbilli epidemi i Pensala by af Munsala socken, en mindre *pertussis* epidemi i Lapua och Kauhava och spridda fall af *difteri* under nästan hela året i Lapua, Kauhava, Ylihärmä och Vörå samt talrika fall af *influenza* i Lapua och Kauhava.

Lungsoten kräfver fortfarande talrika offer. I Vörå arbetar fortsättningsvis ett lungsots sanatorium med 16 sängplatser för bekämpandet af sjukdomen. Af »Föreningen för bekämpandet af tuberkulosen» har Sanatoriet under året fått ett anslag af 500 mark, men ej kommit i åtnjutande af något statsunderstöd, ehuru anhållan därom gjorts. I Vörå har i de flesta byar föredrag hållits om tuberkulosen. I alla distriktets kommuner, med undantag af Nurmo, Alahärmä och Oravais, verkställes mer eller mindre noggrant formalin desinfektioner i hemmen efter dödsfall i lungsot. Enligt min öfvertygelse kan inga verksammare åtgärder för tuberkulosens bekämpande vidtagas, förr än till hvarje kommun erhålles en speciellt skolad sjuksköterska eller diakonissa. Det är genom henne upplysnings-, undervisnings- och desinfektions arbetet på landsbyggden sakenligt och effektivt kan utföras.

Emigrationen fortvarar oförändrad. Sålunda utgör exempelvis antalet emigranter från Kauhava 1,400 och från Alahärmä 1,200 personer.

(Nils Durchman.)

Vörå, Oravais och Maksmo kommunalläkaredistrikt. Behörigen fastställda hälsovårdsordningar för de skilda kommunerna finnas numera, de äro tryckta, allmänt spridda och motsvara i allmänhet sitt ändamål. Större öfverträdelser af de samma hafva icke förekommit.

Hälsotillståndet har i allmänhet varit godt. (Karl Wangel.)

Kauhavan kunnanlääkärinpiiri. Taudeista tavallisimmat ovat keuhkotauti ja trakomi. Eräänä seikkana, jonka luulen osittain myös levittävän keuhkotautia, tahdon mainita n. s. kokkasängyt, s. o. kaksikerroksinen seinännurkkaukseen kiinninaulattu sänkylaitos, jossa päiväsinkin on aina verhot edessä, ja jossa sama tomu voi pysyä auringonvalolta hyvin suojassa pitkätkin ajat. Lattialle sylkeminen on myös tavallista.

Yleinen terveydentila on ollut kohtalainen. (Lauri J. Järvinen.)

Lapuan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Tuberkulosi esiintyy edelleenkin kunnassa runsaan puolisesti. Desinfektio toimitetaan kuoleman sattuessa kunnan laskuun. (H. Tiitinen.)

Kokkolan piiri. Yleinen terveydentila on tilivuonna ollut tyydyttävä. Akuuttisista tarttuvista taudeista on ollut huomattavin *difteria*, joka kautta koko vuoden ilmestyi piirin useimmissa kunnissa, kuitenkin pääasiallisesti Kannuksessa ja Himangalla, missä yhteensä yli 1/3 kaikista tapauksista ilmestyi. Ilmoitetuista 178 sairauskohtauksista päättyi 44 kuolemalla. — *Tulirokkoa* ilmestyi myös kautta vuoden yhteensä 9 kunnassa, joista Pedersöressä ja Purmossa epidemiiana. Tauti oli kuitenkin lievää laatua niin että ainoastaan 10 kuolemantapausta on merkitty. — *Tuhkarokkoa* ilmestyi 6:ssa eri kunnassa, vaan

epidemiiana ainoastaan Larsmossa. — *Hinkuyskää* ilmestyi epidemiiana Pedersöressä, Purmossa, Larsmossa, Toholammella ja Kannuksessa. — *Influensaa* huomattiin piirin eri osissa etenkin vuoden alku-kuukausina. — *Lapsihalvauskohtauksia* ilmoitettiin kaikkiaan 3, vaan on tosiaan niitä ollut 4, joista 2 päättyi kuolemalla nimittäin 1 Nedervetil'issä ja 1 Kaustisella.

Huomattavin kaikista on yhä edelleen ollut *keuhkotauti*, johon tilivuonna kuoli 331 henkeä eli 4.37 $^0/_{00}$ väkiluvusta. Suurin kuolevaisuus tähän tautiin oli Ullavassa (8.28 $^0/_{00}$), sitä lähinnä oli Toholampi (7.45 $^0/_{00}$); pienin kuolevaisuus tähän tautiin oli Kokkolan kaupungissa (1.49 $^0/_{00}$) ja sitä lähinnä Perhossa (1.99 $^0/_{00}$). Piirissä on työskennellyt Tuberkulosin vastustamisyhdistyksen ylläpitämä dispensääri Kronoby'ssä ja on sen toiminta-ala tilivuoden kuluessa laajennut sillä sekä Nedervetil että Teerijärvi ovat olleet suoranaisesti sen toiminnan alaisina ja on näissä kunnissa työskennellyt eri tuberkuloosi-sairaanhoitajatar. Pietarsaaressa on tilivuoden kuluessa alkanut toimia tuberkuloosi-yhdistys, jonka toiminta-ala on ei ainoastaan Piertasaaren kaupunki, vaan myöskin sitä ympäröivä maaseutu: Pedersören, Purmon, Essen ja Larsmon kunnat. Kaustisen ja Vetelin kunnat ovat päättäneet hankkia kumpikin oman sairaanhoitajattaren, jos saavat valtioapua heidän palkkaamiseen, ja tulisi heidän etupäässä työskennellä tuberkulosia potevain keskuudessa. Muissa kunnissa ei vielä ole ryhdytty suoranaiseen tuberkulosin-vastustamistyöhön muulla tapaa kuin että jo muutamissa paikoin desinfisoiminen formaliinillä suoritetaan keuhkotautiin kuolleitten jälkeen.

Tilivuonna ei ole piirissä tehty yhtään yleistä veneeristä tarkastusta.

Kätilöitä on piirin maaseurakunnissa käytetty 55.09 sadalle syntyneistä, osoittava 5 % koroitusta edelliseen vuoteen verrattuna. Teerijärvellä ja Kronoby'ssä näyttää kätilöitä käytettäneen kaikissa synnytystilaisuuksissa.

Tilivuonna avattiin 2:nen apteekki Pietarsaaren kaupungissa.

Kunnalliset olot ovat olleet samalla kannalla kuin ennenkin. — Vuodentulo oli melkoisen hyvä, mutta siitä huolimatta ovat rahalliset suhteet olleet hyvin kireellä kautta piirin, syystä että entisiin talletuksiin ei mielellään kosketa.

Yleisesti piirissä on taito ruuan valmistamisessa vielä, poikkeukset lukuunottamatta, hyvin alkuperäisellä kannalla. Leipä on yleensä vaan puoleksi käynyttä ja huonosti kypsytettyä. Maitoa harvassa paikoin käytetään täysimaitona edes lapsille, vaan viedään kaikki meijereihin ja rasvaton maito käytetään taloudessa. Rasvaa käytetään hyvin vähissä erissä. Kahvin-juonti on kautta piirin ylellinen. Kaikki tämä vaikuttaa että etenkin lapset ja nuoriso ovat huonosti ravitut ja että heidän kykynsä vastustaa tartuntaa ja sairautta on melkoisesti vähentynyt. Syy tähän tilaan on ehkä useimmissa tapauksissa ei varallisuuden puute vaan ahneus ja konservatismi, joskin paikoin ymmärtämättömyys on myötävaikuttava.

Asuinhuoneet ovat usein rakennetut siten että makuuhuoneet ovat pohjoispuolella ja harvassa paikoin löytyy ilmanvaihtoa varten kautta vuoden avattavia ikkunia — ei edes Kronobyssä, missä määräys tästä otettiin kunnan terveysohjesääntöön jo vuosia sitten.

Juomavesi on yleensä piirissä huonoa.

Sairaanhoitajia on työskennellyt samoissa kunnissa kuin ennenkin, jota paitsi kuten mainittu dispensäärihoitajatar on työskennellyt Nedervetil'issä ja Teerijärvellä, ja Kannukseen on otettu vakinainen diakonissa.

Kunnallislautakunnat ovat edelleen hyvin vähässä määrässä työskennelleet terveyslautakuntina. (Osw. Myreén.)

Pedersöre, Purmo och Larsmo kommunalläkaredistrikt. Största beaktande af de allmänna å orten förekommande sjukdomarna förtjänar tuberkulosen. För dess motarbetande bildades under hösten en filialförening af Föreningen för tuberkulosens bekämpande. Denna filialförening skulle omfatta staden Jakobstad och socknarna Pedersöre, Purmo, Larsmo och Esse. För att intressera befolkningen att ansluta sig till föreningen beslöto ortens läkare att hålla föredrag i de nämnda socknarna om ändamålet med föreningens tillernade verksamhet.

Sedan år 1903, då redogörelse senast lämnades för bildnings- och andra förhållanden i distriktet, har folkskolornas antal ökats med 2 i Pedersöre. Befolkningen är religiös, konservativ samt till ytterlighet sparsam och förmögen. Den föda folket består sig är enkel, ofta tarflig. Isynnerhet i Purmo, men äfven i de andra socknarna äta såväl fullvuxna som barn icke så närande föda som nödigt vore. Mest sparas på mjölk och smör, hvilket påtagligen verkar nedsättande på motståndskraften mot sjukdomar, främst tuberkulosen. I stället för att bestå sig närande och stärkande föda, deponeras pengar i banker, Enligt uppgift af en bankdirektör i Jakobstad skulle Pedersöre, Purmo och Larsmoborna ega depositioner till ett belopp af väl 6 miljoner mark. På grund af befolkningens ytterliga sparsamhet är det nästan omöjligt att få till stånd hygieniska förbättringar, ifall dessa äro förenade med kostnader.

Dricksvattnet är för det mesta dåligt, men fordringarna på dricksvatten äro små.

Bostäderna äro någorlunda väl uppförda, men vissa hygieniska brister vidlåda dem. Mindre gårdar bestå af en rymlig stuga och en kammare, som vanligen är för liten och försedd med endast ett fönster, som ej kan öppnas, och som i 40 à 50 % vettar mot norr.

Barnen omhuldas så väl som möjligt och så godt man förstår. Till sin hjälp anlita mödrarna ofta de gamla gummor, som finnas i huset och hvilka icke duga till annat. Om de sedan äro friska eller lungsiktiga, få de sköta barnen på samma sätt som mödrarna göra. Innan de stoppa tutten i barnens mun, väta de den i sin egen, hvilket äfven mödrarna hafva för vana. Jämväl bruka de likasom mödrarna tugga mat åt barnen och införa tuggarna i barnens mun. Att ändra dessa och andra oseder, samt att införa hygieniska förbättringar bland den konservativa och ytterligt sparsamma allmogen, stöter, som redan framhållits, på stora svårigheter. (Otto Blåfield.)

Vetelin, Kaustisen, Halsuan ja Perhon kunnanlääkärinpiiri. Kaikkien pitäjien yhteisenä vitsauksena on keuhkotauti, suurimmassa määrässä kuitenkin Kaustisella, jossa kuolevaisuus siihen oli n. 32 % ja jossa se, etenkin syrjäkylissä, vie talokuntia. Yhtä suuressa määrässä ovat muut tuberkeli-taudit levinneet ja näyttää siltä, että ne vuosi vuodelta ripeästi lisääntyvät.

Siisteys pitäjissä on suurin piirtein verrattain hyvällä kannalla, mutta keuhkotaudin tartuntavaaraan nähden on jonkinlainen skeptisismi huomattavissa, varsinkin Kaustisella, joka muutenkin edistys- ja uudistuspyrintöihin nähden on huomattavasti jäljellä muista pitäjistä ja on piintyneen taikauskon ja itsepäisyyden pauloissa.

(T. A. Aulo.)

Kannuksen, Toholammin, Lohtajan, Himangan ja Lestijärven kunnanlääkärinpiiri. Vuodentulo tuli huononpuoleinen, vaan siitäkään ei liene huomattavia seurauksia terveydellisissä suhteissa. Tarttuvista taudeista on difteria yhä ollut valitettavan yleinen. Kannuksessa oli sitä minun tietojeni mukaan 41 tapausta, joista 5 päättyi kuolemalla. Serumia on useimpiin menestyksellä ruiskutettu, ja kuolleet ovat ne, joihin joko ei ole ensinkään ruiskutusta tehty tai on se tapahtunut liian myöhään. On sangen epäkiitollista taistella täällä tarttuvia tauteja vastaan. Valistumattomuus ja huolimattomuus tekevät näiden sairaiden tehoisan eristämisen ja puhdistustoimenpiteet vaillinaisiksi. Kunnallislautakunta, joka täällä on samalla terveydenhoitolautakuntana, ei ota kehoittamallakaan sanottavasti osaa tähän työhön. Surullinen tosiasia on, että difteria näissä pitäjissä on päässyt ikäänkuin kotiutumaan. Toholammilla, Himangalla, Lohtajalla ja Lestijärvellä sitä on ollut vähemmän kuin Kannuksella. Niissä kunnissa on ruiskutukset toimittanut olojen pakosta sairaanhoitajatar.

Sairaanhoitajatar on kaikissa kunnissa paitsi Lestijärvellä. Varmaan ovat he vaikuttaneet edullisesti yleisen terveydenhoidon parantumiseen, vaikka toimivatkin usein liian paljon omin päin ja voivat silloin monesti olla vahingoksikin.

(K. F. Klemola.)

Kuortaneen piiri. Varsinaisia endemisiä tauteja ei alueella ole. *Keuhkotautiin* on papiston ilmoitusten mukaan kuollut 197 henkeä, joka vastaa 2.2 tuhatta asukasta kohti.

Kulkutaudeista ovat laajempina epidemioina esiintyneet *influensa* ja *difteria*, jälkimmäinen etupäässä Alavuudella, Virroilla ja Ähtärissä. *Lavantauti* esiintyi uhkaavana Evijärvellä heinä-, elo- ja syyskuulla ja Alajärvellä syys-, loka-, marraskuussa, mutta saatiin kummassakin paikassa heti rajoitetuksi. *Lapsenhalvausta* on todettu kaikkiaan 3 tapausta, nim. Alavuudella, Keuruulla ja Pihlajavedellä kussakin yksi. — Vuodentulo on ollut kohtalainen.

Kunnan sairastupia on piirissä kaksi, Virroilla ja Keuruulla. Alavuudella on »Keräystoimikunta vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi» vuoden aikana avannut keuhkotautiparantolan vähävaraisia naisia varten.

(Toivo Olin, v. t.)

Lappajärven kunnanlääkärinpiiri. Mitään tärkeämpiä yleistä terveydenhoitoa koskevia kysymyksiä ei ole lautakuntien kokouksissa käsitelty.

Yleinen terveydentila on ollut jokseenkin tyydyttävä.

Tuberkulosi ei ole erityisesti levinnyt. (Alfons Sjöberg.)

Alajärven, Soinin ja Lehtimäen kunnanlääkärinpiiri. Tammikuun kuntakokouksessa Alajärvellä esitin kunnanlääkärin ohjesääntö-ehdotuksen, joka oli tehty Lääkäriliiton laatiman ehdotuksen mukaan. Ohjesääntöehdotus hyväksyttiin sellaisenaan. Kun painetut terveydenhoitosäännöt syksypuolella loppuivat, ja oli ryhdyttävä uuden painoksen hankki-

miseen, ehdotin niihin otettaviksi muutamia lisäyksiä ja muutoksia m. m. määräyksiä tuberkulosin vastustamiseksi. Ehdotus hyväksyttiin Alajärven kuntakokouksessa 29 p:nä marraskuuta, ja on nyt Kuvernöörin virastossa odottamassa vahvistusta. Soinin ja Lehtimäen kunnissa ei ole erityisiä terveydenhoitosääntöjä. — Syyskuun kuntakokouksessa nostin Alajärvellä kysymyksen kiertävän sairaanhoitajattaren ottamisesta kuntaan, mutta ehdotus hylättiin äänestyksessä pienellä äänten-enemmistöllä. *Asian vastustajat ovat tähän asti* muodostaneet valtavan enemmistön. — Marraskuussa kunnallislautakunta kokoontui sen johdosta, että lavantauti näytti leviävän Paalijärven kylässä Alajärvellä. Lautakunta päätti piirimiesten kautta pitää silmällä että terveydenhoitosäännön määräyksiä tarkoin noudatetaan, että määrätty puhdistus toimitetaan joka talossa, missä sairaita on ollut, ja että kiertävä sairaanhoitajatar otetaan kulkutaudin ajaksi kuntaan, jos uusia lavantaudintapauksia ilmaantuu. Keväällä päättivät kunnat ottaa osaa Etelä-Pohjanmaan piirimielisairaalan rakentamiseen, jolloin Alajärvi pidätti itselleen 5, Soini 3 ja Lehtimäki 2 paikkaa sairaita varten. Tämän lisäksi lupasi Alajärven kunta sairaalaa varten tarvittavan maan ilmaiseksi, jos se rakennetaan Alajärvelle. Soinissa ja Lehtimäellä kunnallislautakunnat tietääkseni eivät ole vuonna 1913 käsitelleet mitään yleistä terveydenhoitoa koskevaa asiaa.

Tuberkulosi näyttää olevan leviämään päin. — Keuhkotautisille ja muille olen levittänyt Arppen kirjasta »Tuberkulosista» ja muita lentokirjasia ja olen suullisesti selittänyt taudin laatua ja miten sen leviämistä voi estää. Syksyllä pidin muutamia esitelmiä keuhkotaudista. (E. Nessling.)

Alavuuden, Töysän ja Kuortaneen kunnanlääkärinpiiri. Sittenkun Ätsärin kunta vuoden alusta erkani eri kunnanlääkäripiiriksi, kuuluu Alavuuden kunnanlääkäripiiriin nykyään kolme kuntaa, Alavus, Töysä ja Kuortane, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on 1,611 km². Kunnanlääkärin asuinpaikkana on edelleen ollut Alavuden kirkonkylä. Kuortaneen kirkonkylässä on ollut säännöllinen sairaiden vastaanotto kaksi kertaa kuukaudessa.

Kunnanlääkäriä varten ovat kuntien edustajat yhteisessä kokouksessa laatineet uuden ohjesäännön, lisäten siihen myöskin taksamääräyksiä. Kokouksesta ei ilmoitettu allekirjoittaneelle eikä ohjesääntöä ole lähetetty Kuvernöörin vahvistettavaksi.

Kunnallislautakunnat eivät ole käsitelleet mitään tärkeämpiä terveydenhoidollisia kysymyksiä eivätkä ole ottaneet mitään alotetta terveydenhoidon parantamiseksi.

Yleinen terveydentila piirissä on ollut tyydyttävä.

Kulkutaudeista on Alavuudella edelliseltä vuodelta jatkunut difteria-epidemia, vähitellen heiketen, kestänyt koko vuoden. Hoidettuja difteria-tapauksia on ollut 84. Etupäässä on tauti raivonnut Peräseinäjokeen rajoittuvissa kyläkunnissa. Kunnallislautakunta ei epidemian johdosta ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteeseen. Kirkonkirjojen mukaan on Alavuudella difteriaan kuollut 12 lasta. Useista lievien kaulatautien jälkeen huomatuista kitalakihalvauksista päättäen on difteria-epidemia Alavuudella ollut melkoista laajempi kuin mitä hoidettujen tapausten luku osoittaa. Töysässä on kurkkumätään sairastunut 21 henkeä, Kuortaneella ainoastaan 1.

Kiertävä sairaanhoitajatar löytyy ainoastaan Kuortaneen kunnassa, ja on hän suorittanut tehtävänsä innolla ja taidolla. Alavuudella lienee diakonissan ottaminen jo päätetty kirkonkokouksessa, vaikkei hankkeesta ole tullut sen valmiimpaa.

Vuoden lopulla valmistui Alavuudella ajanmukainen köyhäintalo 52 henkeä varten. (Toivo Olin.)

Ätsärin kunnanlääkärinpiiri. [1]) Vuosina 1901—1912 oli lääkärinhoito Ätsärissä Alavuuden kunnanlääkärin hallussa, joka kävi Ätsärin kirkolla kaksi kertaa kuukaudessa, paitsi lopulla vuotta 1911 ja 1912, jolloin lääkäri teki tämän matkan neljänä sunnuntaina kuukaudessa. Kokouksessaan syyskuun 23 päivänä 1912 päätti kunta hankkia oman lääkärin ja julisti auki viran, johon tuli valituksi allekirjoittanut. Huonojen asunto-olojen vuoksi lupasin kumminkin ottaa vastaan viran ainoastaan siinä tapauksessa, että kunta rakentaisi lääkärille asunnon, johon vaatimukseen se suostuikin.

Seutu on korkeata, vaihtelevaa ja pidetään sitä sekä maaperänsä että ilmastonsa puolesta terveellisenä. Väestön varallisuus on hyvin epätasaista, keskimäärin lienee se kohtalainen. Maanviljelys- ja karjanhoito ovat alkuperäisellä kannalla, paitsi Päränteen länsipuolella ja Niemisveden ympärillä olevissa kylissä. Suuri osa väestöä on riippuvainen rahdinteosta ja muista satunnaisista tuloista, joita onkin runsaasti tarjolla kun pitäjässä pienuudestaan huolimatta on neljä pienempää tehdaslaitosta ja muutenkin vilkas liike. Sivistys-olot eivät ole kehuttavalla kannalla. 1,200:sta koulu-ijässä olevasta lapsesta käy kansakoulua 360. Paitsi kansakouluja on kunnassa Laajan talouskoulu ja Tuomarniemen metsänvartijakoulu. Asunto- ja ravintosuhteet ovat tyydyttävät, paitsi pitäjän koilliskulmalla, joka muutenkin on vahvasti ympäristöstään jäljellä.

Rahvaan ravinto lienee parempaa kuin useassa lähikunnassa sen vuoksi, ettei meijereitä ole, ja että ainoastaan muutamista kylistä viedään maito tehtaille myytäväksi. Juomavetenä käytetään yleisesti kaivovettä, paitsi eräässä tehtaassa, jossa suuri osa työväkeä ottaa vetensä joesta, johon likavesiä pääsee vuotamaan.

Katsoen siihen, että lasten kuolevaisuus (alle vuoden) oli kuluneena vuotena 23.3 % koko kuolevaisuudesta, ja että erittäinkin ruuansulatustauteja sairastaville lapsille on verrattain harvoin hankittu lääkärin apua, ei lastenhoito liene kovinkaan hyvällä kannalla.

Terveydenhoitolautakunnalla ei ole vuoden kuluessa ollut kokouksia eikä se ole muutenkaan toiminut. Vahvistetut ja painetut terveyssäännöt on olemassa. Huolimatta siitä, että kulunutta vuotta täytyy pitää sekä ilmoihin että vuodentuloon nähden hyvänä, oli se hyvin sairaloinen. Vuoden alkukuukausina raivosi paha influensa-epidemia kovine jälkitautineen. Samoihin aikoihin oli liikkeellä tuhkarokkoa ja hinkuyskää. Maaliskuulla alkoi pitäjän lounaiskulmalla kurkkumätä-epidemia, joka kesti vuoden loppuun ja levisi ympäri koko pitäjän. Lokakuussa sääti kunta pakollisen desinfisoimisen niissä taloissa, joissa kurkkumätää oli ollut ja hankki sitä varten kaksi Berolina-lamppua.

Sairastupaa ei ole. Yksityisen yhdistyksen toimesta saatiin vuoden alusta kuntaan diakonissa, joka muun toimensa ohella on toimittanut edellä mainitut desinfisoimiset. Köyhäintaloa ei ole. (Martti Iivonen.)

Virtain kunnanlääkärinpiiri. Terveydenhoitolautakuntana toimii kunnallislautakunta, ollen sen toiminta laimeata. (J. V. Sysimetsä.)

Jyväskylän piiri. Perintönä edelliseltä vuodelta on kulkutautina liikkunut *tuhkarokko* leviten yli suurimman osan piiriä, mutta esiintyen kaikkialla lievässä muodossa. *Hinkuyskää* liikkui myös kulkutautina laajalti. Muutamin paikoin on liikkunut pienempiä *influensa*-epidemioja, niinkuin Saarijärven, Laukaan ja Jyväskylän pitäjissä. *Tulirokko* on ilmestynyt hajanaisina tapauksina varsinkin Jyväskylän, Saarijärven ja Laukaan pitäjissä, mutta kaikkialla

[1]) Ensimäinen vuosikertomus.

lievässä muodossa. Jotenkin runsaasti on yksityisiä *difteriatapauksia* esiintynyt Saarijärven, Laukaan ja Jyväskylän kunnissa; näissäkin on kuolleisuus ollut aivan vähäinen syystä että lääkärinapua on ollut itse paikkakunnilla saatavana. Laukaan kunnassa ilmestyi joulukuussa 6 *lavantaudin*-tapausta Lievestuoreen kylässä Jyväskylän—Pieksämäen rautatien rakennuksessa olevien rautatientyöläisten perheissä. Tartunnan levenemisen ehkäisemiseksi siirrettiin heti kaikki sairastuneet Laukaan kirkonkylän tilapäiseen kuumesairaalaan, jossa kunnanlääkäri kahden sairaanhoitajattaren kanssa antoi potilaille tarpeellisen hoidon.

Keuhkotauti on tärkein ja yleisin piirin tarttuvista taudeista ja on nähtävästi leviämään päin. Koko piirissä kuoli 236 henkeä keuhkotautiin, joka tekee 18.4 % kaikista kuolleista; laskettuna 10,000 ihmistä kohti saadaan 26.1 kuoleman tapausta keuhkotautiin. Toimenpiteet keuhkotaudin torjumiseksi ovat vasta alkuasteessaan, sillä piirin 15 kunnasta on ainoastaan Viitasaari vuoden kuluessa ryhtynyt erityisiin toimenpiteisiin sen vastustamiseksi hankkimalla »Berolina» formalinikoneen keuhkotautisten asuntojen puhdistamiseksi; sitä paitse naulattiin kunnan toimesta joka asunnon seinälle ilmoitus »älä sylje lattialle». Karstulan kunnassa on keuhkotautisten asunnot kuolemantapausten jälestä kunnan toimesta puhdistetut lysoolipesulla, ja on tätä puhdistusta jo ollut käytännössä muutamia vuosia.

Tähän supistuvat yleiset toimenpiteet keuhkotaudin vastustamiseksi tässä piirissä. Käsitys keuhkotaudin tarttuvaisuudesta alkaa kumminkin jo olla yleinen kansassa ja keuhkotautista kartetaan, joten moni sen johdosta koittaa tautiaan salata ympäristöltä.

Veneerisiä tauteja on piirissä liikkunut enemmän kuin viime vuonna, nimittäin: syfilis recens ja secund. yht. 16 tap., urethritis gon. acuta 19 tap. ja ulcus molle 1 tap.

Vuonna 1912 perustettiin Äänekosken pitäjässä kunnanlääkärinvirka. Laukaassa perustettiin v. 1913 uusi kunnanlääkärinvirka ja saman vuoden lopussa erkani Pihtipudas-Viitasaaren kunnasta ja perusti oman kunnanlääkärinviran.

Jyväskylän pitäjässä on toiminut diakonissa. Pihtiputaalla ja Laukaalla on kiertävä sairaanhoitajatar.

Uuden terveysohjesäännön on saanut sekä Jyväskylän pitäjä että sen kuumesairaala.

Piirin yleisimmät taudit ovat ruuansulatushäiriöt riippuen sopimattomasta ja huonosti valmistetusta ruuasta. Lapamato on tavallinen ilmiö varsinkin täysikasvaneissa, tämän aiheuttaa runsas järvikalojen nauttiminen. Trachomia on myös paljon. *Keuhkotauti* on kuten edellä mainittiin yleinen, vaikka tarkempi tutkimus sen levenemisestä puuttuu.

Varallisuus on yleensä huono varsinkin lukuisan irtolaisväestön keskuudessa, sillä työansiot ovat vähäiset ja palkat pienet. Tukkiyhtiöitten talvityöt muodostavat tärkeimmän tulolähteen köyhälle kansalle, ja maanomistajille on metsiensä myynti miltei välttämätön lisätulo- ja apuneuvo taloudellisen tasapainon ylläpitämiseksi.

Vuodentulo oli kaikkiin maantuotteisiin nähden varsin hyvä; ilmastosuhteet kaikinpuolin suotuisat; varsinkin heinien tulo oli erittäin runsas.

(Th. Stolpe.)

Karstulan, Kivijärven ja Kinnulan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut hyvänpuoleinen. (Oiva O. Hanén.)

Viitasaaren ja Pihtiputaan kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on ollut jotakuinkin hyvä.

Koettaakseen jossain määrin vastustaa keuhkotaudin levenemistä on Viitasaaren kunta viime kesän aikana naulattanut joka perheen asuinhuoneen seinälle ilmoituksen: »Älä sylje lattialle» sekä hankkinut Berolina nimisen formaliinikoneen kuntalaisten käytettäväksi. (John Sonck.)

Laukaan kunnanlääkärinpiiri. [1]) Senjälkeen kuin Äänekoski ja Toivakka v. 1910 erotettiin Laukaan kunnasta itsenäisiksi, on lääkärinottokysymys ollut monta kertaa kuntakokouksessa esillä joko oman kunnanlääkärin hankkimisesta tai Äänekosken kunnan kanssa yhteisesti. Lopuksi päätti Laukaan kunta ottaa oman lääkärin ja anoi valtiolta 2,000 markan suuruista valtioapua, joka sille myönnettiinkin.

Paikkakunta on hyvin luonnonihana. Lukuunottamatta suuria vesireittejä kauniine koskineen, on joukko suurehkoja sisäjärviä ja pienempiä lampia. Maa on epätasaista. Mäet ja laaksot vaihtelevat keskenään. Suurehkoja tasankomaita ei ole. Ani harvassa tavataan suo- ja rämemaita. Maaperä on yleensä viljavaa. Järvet kalarikkaat. Varallisuus on kovin epätasaisesti jaettu, mutta yleensä jokseenkin hyvä. Suurien hovien rinnalla näkee mitä viheliäisempiä mökkejä, usein niin pieniä, että näyttävät leikkituvilta. Väestö on hyvin välinpitämätöntä. Sivistystason korkeutta ei kannata kehua. Ilma mökeissä, etenkin talvisaikaan, perin pilaantunut, ikkunat ja ovet kun pidetään tarkasti sulettuina. Sairaustapauksen sattuessa ei tahdota kutsua sairaanhoitajatarta, puhumattakaan lääkäristä. Sairas saakin usein maata viikkokausia, ennenkuin lääkärinapua käydään hakemassa. Ensin koetetaan parantaa kaikellaisilla »maatohtorien» neuvoilla. Jolleivät näiden neuvot auta, käännytään apteekkarin puoleen. Tästä juuri johtuu, että moni sairas käy niin huonoksi, ettei parhaimmallakaan tahdolla saa häntä paranemaan. Etenkin koskee tämä keuhkotautia sairastavia. Kunnassa on kyllä ollut kiertävä sairaanhoitajatar jo yhdeksättä vuotta, ja paljon hyvää onkin hän saanut aikaan, mutta pitkät ja hankalat matkat, paikkakunta kun on hyvin harvaan asuttua ja vesistöjen jakama, estävät häntä toimessaan. Kurssin käynyt kätilökin on toiminut kunnassa 15 vuotta. Häntä käyttää kuitenkin vain noin ¼ osa kaikista synnyttäjistä. Synnytystilaisuudessa on läsnä jokin viisas »mummo», jonka siisteydestä ei kannata puhuakaan, tuskin viitsii hän pestä kätensäkään ennen avustamiseen ryhtymistä. Kumma kyllä ei kuolleena syntyneiden määrä ole suuri, vaan pikemmin pieni verrattuna yleiseen kuolleisuuteen. Kirkonkirjojen mukaan oli v. 1911 syntyneiden luku 229, joista 1 syntynyt kuolleena, siis 0.44 %. Vuonna 1912

[1]) Ensimäinen kertomus.

syntyneitä 243, joista kuolleena 4, = 1.65 %. Poikkeuksen tekee v. 1913, jolloin 219 syntyneestä 10 syntyi kuolleena, siis 4.57 %.

Lasten hoito on hyvin huonolla kannalla, minkä näkee pienten lasten kuolleisuudesta. V. 1911 kuoli alle yhden vuoden 20, tehden 15.75 % koko kuolleisuudesta. Samana vuonna kuoli alle 10 vuotta 40, siis 31.5 %, alle 15 vuotta 41, siis 32.28 %. Vuonna 1912 olivat vastaavat %-luvut 8.92 % — 31.01 % — 32.28 %. Vuonna 1913 oli lasten kuolleisuus vieläkin suurempi, johtuen siitä, että vuoden alkupuoliskolla raivosi paikkakunnalla pertussis ja scarlatina. Vastaavat %-luvut olivat: 16.33 % — 40.14 % — 42.86 %. Koko kuolleisuus oli v. 1911 = 15.54 %, v. 1912 = 19.28 %, v. 1913 = 18.01 %.

Paikkakunnalla raivoavista taudeista mainittakoon ennen muita tuberkulosi, joka on hyvin yleinen. Kirkonkirjojen mukaan kuoli keuhkotautiin v. 1911 = 21, tehden 16.54 % kaikista kuolleista ja 2.57 tuhatta asukasta kohden. Vuonna 1912 kuoli keuhkotautiin 19 eli 12.02 % kuolleiden määrästä ja 2.32 tuhatta asukasta kohden. Vuonna 1913 kuoli keuhkotautiin 21 eli 14.29 % ja 2.5 tuhatta asukasta kohden. Todellisuudessa on keuhkotautiin kuolleisuus suurempi, sillä kirkonkirjoihin on merkitty vain ne tapaukset, jotka todennäköisesti ovat sairastaneet keuhkotautia. Siivottomuus ja etenkin lattialle sylkeminen sekä vaillinainen lasten hoito valmistavat varmasti keuhkotaudille otollista maaperää. Muut tuberkulosi-taudit ovat harvinaisia.

Syyskuun keskipaikkeilla puhkesi diphteria-epidemia Petruman kylän Vehniän kulmakunnalla leviten vähitellen useimpiin torppiin ja taloihin innokkaista desinfisoimisista huolimatta. Väestö ei estänyt puhdistustointa vaan piti puhdistusta turhana, koska enmenkin oli selviydytty kurkkutaudeista ilman minkäänlaisia puhdistuksia. Nurmijärvenkin kylässä ilmeni pari tapausta. Kaikkiaan tuli tietooni 27 diphteritis tapausta, joista vain yksi päättyi kuolemalla. — Vähän ennen joulua puhkesi typhus epidemia Lievestuoreen kylässä Kankaanpään torpassa, josta sitten levisi Pyyaho-nimiseen torppaan. Taudin puhkeamisesta sain tietää nimismiehen kautta, ja olivat sairaat silloin poteneet tautiansa kolmatta viikkoa, ja yksi oli jo ehtinyt kuolla. Kaikki asumukset Lievestuoreen kylässä ovat äyriään myöten täynnä rautatien työmiehiä. Kolme ja neljä huonetta käsittävässä torpassa asui 20 jopa 25 henkeä mitä suurimmassa sekamelskassa ja siivottomuudessa. Väliaikainen lavantautisairaala järjestettiin taudin enempää leviämistä peläten Paatela-nimiseen torppaan, jossa sairaita ruvettiin hoitamaan kahden sairaanhoitajattaren avulla. Yllämainituissa torpissa tehtiin niin perinpohjainen puhdistus kuin mahdollista, käyttäen lysolia, kalkkia ja formaliinia. Desinfisoimisia vaikeutti kuitenkin se, että potilaiden ulostuksia oli ylt'ympäri asumuksia, käymälöitä kun ei silloin löytynyt. Terveysohjesäännössä kyllä sanotaan, että joka asumuksen yhteydessä pitää olla käymälä, mutta tätä määräystä on hyvin leväperäisesti seurattu, kuten muitakin ohjesäännössä olevia määräyksiä. (Yrjö Linko.)

Äänekosken kunnanlääkärinpiiri. Kunta on laatinut paikalliset terveyssäännöt, jotka ovat vahvistettaviksi jätetyt. (N. R. Roschier.)

Oulun lääni. *Oulun piiri.* Leudon ja vähälumisen talven perästä seurasi pitkä kylmänpuoleinen kevät. Vasta juhannuksen aikana kävi sää kesäiseksi ja lämpimäksi. Kesä oli yleensä lämpöinen ja vallitsi ajottain täällä pohjan perillä Etelä-Euroopan kuumuus. Kovien helteitten ja kuivuuden takia kärsi kasvullisuus ja vuoden tulo oli paikottain piirissäni keskinkertaista huonompi. Muutamissa syrjäkylissä Iin pohjoisimmassa osassa kävi vilukin ja pani touvot

pahoin pilalle, että harvoissa taloissa niillä seuduilla tuli syötäväksi kelpaavaa viljaa.

Yleinen terveydentila piirissäni vuonna 1913 on ollut verrattain hyvä. Lukuunottamatta *pertussis*-epidemiaa, joka pitkin vuotta on raivonnut Iin pitäjässä, on piirini eri osissa ollut ainoastaan yksityisiä kulkutaudin tapauksia, eikä niistä mitään epidemiaa ole koitunut.

Keuhkotautiin on kuollut kaikkiaan 214 henkeä, tehden 18.56 % kaikista kuolleista, eli 2.98 kuoleman tapausta tuhatta henkeä kohti. Eri kunnissa on kuolleisuus keuhkotautiin suuresti vaihdellut. Kiimingissä oli se 1.78 ‰, Kempeleessä 1.98 ‰, Haukiputaalla 1.97 ‰, Oulun Salossa 2.08 ‰, Utajärvellä 2.24 ‰, Oulun kaupungissa 2.31 ‰, Oulujoella 2.48 ‰, Kuivaniemellä 3.07 ‰, Iissä 3.65 ‰, Muhoksella 3.66 ‰, Lumijoella 4.23 ‰, Limingassa 4.83 ‰, Tyrnävällä 4.78 ‰, Ylikiimingillä 4.66 ‰ ja Temmeksellä 6.88 ‰.

Syyt keuhkotaudin levenemiseen olen jo edellisissä vuosikertomuksissa useasti maininnut ja ovat samat vaikuttimet vieläkin tuhoansa tuottamassa. Yleensä epäedulliset terveydelliset olot, ja kansan välinpitämättömyys ottaa huomioon opetusta taudin torjumiseksi, ovat taudin levenemiselle suotuisat. Monessa paikassa voi kumminkin jo huomata, että kansa rupeaa käsittämään tartunnan vaaran ja noudattaa varokeinoja taudin levenemisen suhteen. Niinpä tavataan jo usean sairasvuoteen ääressä lysoolivedellä täytetty sylkiastia ja kuolleitten jälkeen pestään huoneet ja monasti vaatteetkin lysoolivedellä.

Vaikka puhdistus keuhkotautisten jälkeen ainoastaan muutamassa kunnassa on kunnan päätöksellä tehty pakolliseksi, toimitetaan nykyään kaikissa seurakunnissa, joissa löytyy sairaanhoitajatar, keuhkotautiin kuolleitten jälkeen perinpohjainen puhdistus ja olen kuntain esimiesten kanssa sopinut, että joka kuolemantapauksessa on ensin suoritettava mekaaninen puhdistus lysoolivedellä ja siellä missä on mahdollista myös tulikivi- tahi formaliini höyrytys. Kuolleitten vaatteet ja tavarat desinfioidaan niinikään. Varakkaat saavat itse kustantaa puhdistuksen, köyhille tehdään se kunnan kustannuksella.

Piirissäni liikkuvista taudeista ovat tavallisimmat paitsi jo edellä mainittu keuhkotauti, häiriöt ruuansulatuselimistössä, silmätaudit, risatauti ynnä lapamadon synnyttämät taudit.

Vuoden toisella neljänneksellä löytyi piirissäni tavattoman paljon keuhkokuumeen tapauksia, joihin luultavasti oli syynä vilustuminen kylmän pitkän kevään kuluessa.

Kulkutauteja ei ole vuoden kuluessa liikkunut laveammalti piirissäni ja epidemisessa muodossa ainoastaan hinkuyskä.

Muista taudeista mainittakoon vielä 3 *pernaruton* tapausta ihmisissä Iin pitäjän Ojakylässä, Haapala nimisessä talossa. Tammikuun 24 päivänä seuduilla ilmestyi mainitun talon karjassa outoa tautia, jota tehdyssä mikroskoo-

pillisessa tutkimuksessa huomattiin pernarutoksi. Sairaat eläimet (2 lehmää, sika ja lammas), olivat siitä syystä lopetettavat. Teurastuksen toimitti talon isäntä naapurinsa erään luotsin avustamana. Kumpikin sai teurastustilaisuudessa vähäpätöisen verinaarmun käteensä sillä seurauksella, että edellinen sairastui kolmannella ja luotsi neljännellä vuorokaudella teurastuksen jälkeen pernaruttoon. Tartunnan virus oli niin voimakas, että molemmat kuolivat sairastettuaan ainoastaan pari vuorokautta. Kolmas sairas, talon palvelijatar, joka teurastuksen jälkeisenä päivänä puhdisti teurasttetujen eläinten sisälmyksiä, sai siinä tilaisuudessa pistohaavan sormeensa ja sairastui hänkin 4 vuorokauden perästä, mutta lievemmästi, kuin edellämainitut. Minun käydessäni Iissä 3/II oli tytöllä silloin kuumetta, kainalokuopassa rauhaset turvonneet ja pöhöä rintakehän sivulla ja etupuolella, muutoin oli hän verrattain hyvissä voimissa. Lääkintöhallitukselta tilattua perna-rutto seerumia ruiskutettiin tytölle ihon alle 15 gramman suuruinen annos. Muutamia tunteja ruiskutuksen jälkeen kohosi kuume ja yleisvointi huononi, mutta jo vuorokauden kuluttua oli kuume melkein kokonaan poissa ja turvonneet rauhaset pienenemistään pienenivät. Neljän vuorokauden perästä oli sairas tointunut taudistaan.

Yleisiä kuppataudin tarkastuksia olen toimittanut Iissä ja Kiimingissä. Kun Iin pitäjän Oijärven kylässä oli tavattu muutamia kuppataudin saastuttamia henkilöitä, pidin helmikuun 24 p:nä siellä yleisen kuppataudin tarkastuksen. Tarkastettavien joukosta, joita oli 150 henkeä löytyi neljä saman talon lasta ynnä heidän äitinsä ja palveliansa selvillä kuppataudin oireilla. Sairaat toimitettiin Oulun kuppatautisairaalaan. Muutamia epäilyksen alaisia määrättiin jonkun viikon perästä uudelleen tarkastettaviksi.

Kuppataudin tarkastus Kiimingissä aiheutui siitä, että olin tavannut erään henkilön, joka jonkun aikaa oli vieraillut Kiimingin pitäjässä, potevan kuppatautia. Kun sain tietää, että siinä kyläkunnassa jossa mainittu sairas oli oleskellut, kovin pelättiin kuppataudin mahdollisesti tarttuneen muihinkin henkilöihin, toimitin joulukuun 12 p:nä kuppataudin tarkastuksen mainitun pitäjän Huttulan kylässä. Kaikkiaan tarkastettiin 20 henkeä löytymättä yhtään kuppataudin saastuttamaa.

Vakinaisia sairaanhoitajattaria on koko vuoden toiminut Lumijoella, Kempeleessä, Iissä, Oulun Salossa, Tyrnävällä, Limingassa ja Utajärvellä. Vuoden kuluessa on myös Ylikiimingin, Temmeksen ja Muhoksen kunta saanut oman sairaanhoitajattarensa. Kukin on suorittanut tehtävänsä kunnollisesti, tuottaen paikkakunnalleen suurta hyötyä. Edellämainitut kunnat nauttivat valtioapua sairaanhoitajattaren palkkaamiseen. Kulkutautien levenemisen ehkäisemistä varten piirilääkärin apuna oleva sairaanhoitajatar on toiminut lavantaudin ja kurkkumädän takia Oulujoella, Oulun Salossa, Temmeksellä,

Haukiputaalla ja Muhoksella eristäen sairaat ja tehden sairaitten jälkeen perinpohjaisen puhdistuksen.

Useat piiriini kuuluvista kunnista ovat muutamien piirini ulkopuolella olevien kuntien kanssa ryhtyneet toimenpiteisiin kunnallismielisairaalan aikaansaamiseksi Ruukin rautatieaseman läheisyyteen.

Kaikista vuoden synnytyksistä on kätilön apua käytetty Haukiputaalla 40.0 %, Iissä 42.2 %, Kiimingissä 70.0 %, Kuivaniemellä 50.0 %, Limingassa 59.6 % Lumijoella 66.6 %, Muhoksella 37.2 %, Oulujoella 30.1 %, Oulun Salossa 52.1 %, Tyrnävällä 38.1 %, Temmeksellä 46.6 %, Utajärvellä 9.7 % ja Ylikiimingissä 30.4 %. (S. W. Liljeblom.)

Iin kunnanlääkärinpiiri. Helmikuun 24 päivänä 1913 on vihdoinkin lopullisesti vahvistettu »Rakennus-, Palo- ja Terveydenhoito-järjestyssäännöt Haminan yhdyskunnalle Iin kunnassa». Näiden sääntöjen mukaan on Iin hamina, jonka hygieniset olot jo vuosikymmeniä ovat kaivanneet parannuksia, saanut oman neli-miehisen terveydenhoitolautakunnan, jonka itseoikeutettuna jäsenenä on kunnanlääkäri. Tätä ennen ei lääkärillä ole ollutkaan sanottavaa vaikutusta terveydenhoitoviranomaisten toimintaan, syystä että terveydenhoito aikaisemmin oli uskottu kunnallislautakunnalle, johon lääkäri ei ole kuulunut. Ainoastaan poikkeustapauksissa on lautakunta kuulustanut lääkärin mielipidettä, päätöksiin hän ei ole saanut ottaa osaa. Haminan terveydenhoitolautakunnalla on viime vuonna jo ollut joitakin kokouksia ja ehdotuksia parannuksiin on tehty, vaan ei ole vielä ehditty suuriakaan aikaan saada, syystä että paljon olisi tehtävää ja vaikeaa on päästä alkuun, kun on taisteltava ennakkoluuloja ja juurtuneita epäkohtia vastaan. Alku on kuitenkin tehty, on aikaansaatu, että kaikkein hamina-alueella asuvain on aidattava lantasäiliönsä tiivillä lankku- tai lauta-aidalla ja kielletty likavesien ja muitten jätteiden heittäminen joka nurkan taa, kuten yleinen tapa tähän saakka on ollut, ja kehoitettu kunnallislautakuntaa kaivattamaan määrättyihin paikkoihin hamina-alueella likavesikaivoja, jotka tulisivat käytäntöön siksi kunnes rakennussuhteet kehittyvät siihen määrään, että joka talolla tulee olemaan oma sekä lanta- että muiden jätteiden heittopaikka omalla tontillaan.

Yleinen terveydentila kunnassa kuluneena vuonna ei ole ollut tyydyttävä. Etenkin lasten kesken on liikkunut erilaisia kulkutauteja, joista laajalle levinnyt pertussisepidemia on ollut ankarampaa laatua, ja arvelen sen vaikuttaneen viime vuonna tapahtuneeseen hiukan tavallista suurempaan kuolevaisuuteen.

Paikallisista taudeista ovat edelleen tuberkulotiset ja scrofulotiset enin huomiota kiinnittävät. Mihinkään erityisiin toimenpiteisiin niiden ehkäisemiseksi ei viime vuoden kuluessa ole ryhdytty. Kuitenkin on mainittava että kansa kirkonkylässä ja sen ympäristössäkin ja jo jossakin edistyneemmässä syrjäkylässäkin alkaa käsittää tartunnan vaaran ja käy kysymässä neuvoja tartunnan välttämiseksi ja puhdistustöiden suoritukseksi tuberkulosiin kuolleiden jälkeen. Tällainen puhdistus onkin kunnassa pakollinen ja toimittaa sen kunnan kiertävä sairaanhoitajatar käyttäen välineenä kuumaa lysolivettä ja joskus formaliini-höyryä. Kuitenkin jää puhdistustyöt monessa tapauksessa tekemättä, syystä että kansa ylimalkaan pitää ne tarpeettomana eikä tee ilmoitusta tällaisista kuolemantapauksista.

Asunto-olot [1]) ovat ylimalkaan tyydyttävät. Keskimäärin asuu nyt joka asuinrakennuksessa kahdeksan henkeä, vuonna 1903 oli vastaava luku kymmenen. Huonetta

[1]) Otteita kymmenvuotiskertomuksesta.

kohti tulee nyt keskimäärin noin 3.4 asukasta. Huomattava kuitenkin on, että yksihuoneiset rakennukset ovat lukuisimmat, pyöreissä luvuissa 40 % kaikista rakennuksista, ja ahtaus niissä paikotellen suuri. Suuri osa uusia rakennuksia on rakennettu kirkonkylään ja rautatieaseman läheisyyteen, ja ovat ne ylipäänsä tilavat ja valoisat ja muuten hyvin rakennetut.

Varallisuussuhteet ovat keskinkertaiset. Vaivaishoito kyllä nielee vuosittain suuret summat, vaan riippunee tämä enemmän vaivaisavun jakajain leväperäisyydestä kuin todellisten tarvitsijain lukumäärästä.

Ruokajärjestys on ylipäänsä hyvä ja vaihtelevainen, pellon ja karjan tuotteita, kalaa, ryyneistä valmistettua ruokaa y. m. Viime vuosina on myös puutarhatuotteiden käyttö ainakin kirkonkylässä ollut lisääntymään päin. Asutus on enimmäkseen jokivarsilla, ja antaa suuri joki hyvän juomaveden. Kaivoja on useammassa talossa, vaan ovat ne enimmäkseen kaivetut navetan läheisyyteen, joten vesi niissä ei ole puhdasta. Löytyy kyllä sellaisiakin kaivoja, jotka antavat aivan erinomaisen juomaveden.

Pienten lasten hoito on ollut alkuperäisellä kannalla ja kuolevaisuus niiden kesken suuri, vaan alkaa tässäkin suhteessa huomata muutoksia parempaan päin ja lienee siihen paljon vaikuttaneet kunnan kiertävän sairaanhoitajattaren harrastukset.

(K. A. Juselius.)

Raahen piiri. Maalaiskunnissa oli väkiluku lisääntynyt yhteensä 222:lla henkilöllä ja Raahen kaupungissa vähentynyt 11:ta.

Keuhkotautiin kuoli 76 eli 3.2 ‰ asukasluvusta. Tieto keuhkotaudin tarttuvaisuudesta on kyllä yleinen, vaan välinpitämättömyys suuri. Kirjasia keuhkotaudista ja sen vastustamisesta on sopivissa tilaisuuksissa levitetty. Niissä kunnissa, joissa on kiertävä sairaanhoitajatar, nimittäin Hailuodossa, Siikajoella, Paavolassa, Rantsilassa ja Vihannissa on toimitettu formaliinidesinfisoiminen keuhkotautiin kuolleitten jälkeen. Sakon uhallista ilmoitusvelvollisuutta ei ole vielä minkään kunnan terveydenhoitosäännöissä.

Kulkutauteja ei ole paljon liikuskellut alueella; yhteensä 24 *kurkkumätä*-tapausta on ilmoitettu.

Vuonna 1912 ilmoitettu *spitaali*-tautinen Kaisa Eskola on asunut entisessä paikassa, Heikki Sipolan torpassa Pattijoella.

Kätilöt, joita on joka kunnassa, ovat toimineet moitteettomasti.

Kiertävä sairaanhoitajatar eli diakonissa on viidessä kunnassa ja ovat he yleensä voittaneet luottamusta, niin etteivät voi työnpuutetta valittaa. Kulkutautikohtauksissa on heistä ollut suuri hyöty ja apu.

(Edvard Pruntsi, v. t.)

Kalajoen piiri. Vuonna 1909 oli *lavantauti* isossa määrässä kaikissa tämän piirin kunnissa paitsi Sievissä; *kumminkin* on tauti välivuosina esiintynyt ainoastaan Pyhäjoella, jossa tauti on alkanut näyttäytyä endeemillisenä; tähän on syynä asukkaitten leväperäisyys seurata annetuita neuvoja.

Tuberkulosin suhteen on jo muutamia vuosia keuhkotautiin kuolleen asunto puhdistettu formaliinilla ja vaatteet mahdollisesti poltetut.

(Werner Lindman.)

Oulaisten kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut verrattain hyvä.

Kroonillisista taudeista ovat yhä vieläkin tuberkulositaudit, erittäinkin keuhkotauti, joka mielestäni on lisääntymään päin, yleisempiä.

Jo viimevuotisessa vuosikertomuksessani mainitsin, että olin alkanut työskentelemään siihen suuntaan, että Oulaisissa sijaitsevan reservikasarmin alueelle ja rakennuksiin saataisiin terveydenhoidollisia laitoksia, joitten joukossa paikkakunnan oloihin ja mainitun kasarmin sijoitukseen nähden pidin keuhkotauti-sairaalan tärkeimpänä. Kun olin kokenut ettei ollut mitään toiveita Oulaisten kunnan kautta saada asiaa ajetuksi, päätin kääntyä useamman naapurikunnan puoleen, jonka tähden elokuulla sanomalehtiin kirjoitin asiaa koskevan selostuksen ja kehoituksen, jonka sittemmin lähetin siinä mainittujen kuntien esimiehille pyynnöllä, että esittäisivät asian kuntakokouksessaan, jotka valitsisivat edustajat Oulaisissa lokak. 12 p. pidettävään kokoukseen asiasta pohtimaan ja toimenpiteistä päättämään. Tuloksena tästä oli, että edustajia saapui Raahen kaupungista, Paavolan, Haapaveden, Saloisten, Oulaisten, Sievin ja Nivalan kunnista, sekä Oulaisissa toimivan käsityöseuran puolesta. Kolmen ensinmainitun kunnan sekä Oulaisissa toimivan työseuran edustajilla oli täysi valtakirja päättää asiasta, mutta muut edustajat olivat saapuneet asinoastaan ottaakseen asiasta lähempää selkoa. Kokouksessa valittiin toimikunta asiaa edelleen ajamaan. Tänäkin vuonna olen levitellyt tuberkulosia käsittävää kirjallisuutta niin laajasti kuin mahdollista. (Mikael von Pfaler.)

Haapajärven piiri. Yleinen terveys piirissä on ollut hyvä siihen nähden, että ainoastaan 2 vähäistä epidemiaa on päässyt kehittymään. *Tuhkuri* alkoi liikkumaan Haapavedellä Vatjusjärven kylässä joulukuulla ja sairastui siihen suuri osa kylän lapsia, jonka tähden kansakoulukin päätti lukuvuotensa muutama viikko ennen määräaikaa. — *Lavantautiin* sairastui Haapajärven kirkonkylässä syyskuulla samalla viikolla noin 10 henkeä ja vuoden loppukuukausina kaikkiaan 23 henkeä. Mistä tartunta levisi, ei saatu varmuudella selville, vaan monet seikat viittaavat siihen, että se sai alkunsa eräästä vanhasta nälkävuosina 1867 kuumesairaalana käytetystä rakennuksesta, jota siihen aikaan purettiin perustuksiaan myöten. Tauti oli yleensä verrattain kevyttä eikä muutoinkaan oireiltaan aivan tyypillistä.

Keuhkotautiin kuoli 3.8 $^0/_{00}$ koko väestöstä ja 22 % kaikista kuolleista. Tuberkulosin leviämistä on koetettu estää pääasiallisesti kiertävien sairaanhoitajien avulla. Haapajärven piirin 10 kunnasta on 7 kuntaa ottanut palvelukseensa diakonissan joko kunnan, tai seurakunnan tai tätä varten perustettujen yhdistysten nimessä. Näiden diakonissojen asiana on ollut m. m. käydä tuon tuostakin tietoonsa saamien keuhkotautisten luona neuvomassa ja järjestämässä hoitoa sekä keuhkotautisen kuoltua tai muutettua asuinpaikkaa hänen asunnon desinfisoiminen. Vireillä on sitäpaitsi erityisesti tuberkulosialalla perehtyneen kiertävän neuvojasairaanhoitajattaren palkkaaminen koko piiriä varten. Keuhkotautisille ja muillekin on jaettu T:ri Arppen kirjasta keuhkotaudista. Esitelmiä keuhkotaudista on pidetty Haapaveden kansanopistolla terveydenhoito-opetuksen yhteydessä, jota paitse t:ri Taipale piti kesällä useita

esitelmiä Reisjärvellä, Haapajärvellä, Haapavedellä ja Nivalassa Keräystoimikunnan alotteesta. Keuhkotaudin selville saamiseksi kansakoulujen oppilaissa päätti Haapaveden kunta tarkastuttaa lääkärillä kansakoulujen oppilaat, joiden luku on noin 350.

Oulaisten entisestä reservikasarmista muodostettavan keuhkotautiparantolan ovat sitoutuneet kannattamaan 5 pennillä kultakin veroäyriltä Haapaveden, Haapajärven, Nivalan, Kärsämäen, Pulkkilan ja Piippolan kunnat, sekä 16 kuntaa muista piireistä.

Kunnanlääkäriä on ollut piirissä ainoastaan yksi Nivalassa. Hän on käynyt myös Haapajärvellä kerran kuussa sairaita vastaanottamassa. Pyhäjärven kunnanlääkärinvirka on ollut edelleen avonainen koko vuoden huolimatta siitä, että palkka on korotettu 3,800 markkaan. Sairaita vastaanottamassa Pyhäjärvellä on käynyt Kiuruveden kunnanlääkäri 2 kertaa kuussa. Tätä tarkoitusta varten nauttii kunta 50 markan kuukautista valtioapua erinäisillä ehdoilla. Reisjärven kunta on yhtynyt yhteiseksi kunnanlääkärinpiiriksi Pihtiputaan kanssa ensi vuoden alusta.

Kätilöt ovat avustaneet 40 % kaikista synnytyksistä.

Haapaveden vaivaistalossa on mielisairaiden hoitoa varten otettu harjaantunut hoitajatar. Hän on nyt pitänyt päivisin yhdessä huoneessa 4 senlaista mielisairasta, jotka ennen ovat vuosikausia olleet suljettuina kukin omaan koppiinsa. (J. Alf. Levonius.)

Nivalan kunnanlääkärinpiiri. Niistä toimenpiteistä, joihin kunnassa on ryhdytty tuberkulosin vastustamiseksi, on mainittava että noin 9 vuotta sitten kuntakokouksessa tehdyn päätöksen mukaan on tuberkulosiin samoinkuin muihinkin tarttuviin tauteihin kuolleitten jälkeen toimitettava pakollinen huoneusto-puhdistus. Lisäksi on Nivalan kunta päättänyt ottaa osaa pitäjäin välisen keuhkotauti-sairaalan perustamiseen, jota parast'aikaa puuhataan Oulaisten pitäjään. Sitäpaitsi ollaan hankkeessa toisen kiertävän sairaanhoitajattaren hankkimiseksi, etupäässä juuri tuberkulosin vastustamiseksi kunnassa.

Yleinen terveydentila on kuluneena vuonna ollut verraten hyvä.

Eräs edistysaskel terveydellisessä suhteessa on kuluneelta vuodelta mainittava. Nivalan kunta on ollut tunnettu huonosta juomavedestään ja kaivoistaan, varsinkin niissä kylissä, jotka sijaitsevat Kalajoen ja sen syrjäjoen varsilla. Syynä tähän on savinen maaperä, joka syvemmällä perusmaata vasten muodostaa vetelän liejukerroksen, jonka läpi ei kaivoa voida kaivaa. Vesi tällaisessa kaivossa on sameata ja pahalle maistuvaa, joten sitä useimmista kaivoista voidaan käyttää tuskin muuhun kuin karjan tarpeeksi. Kun viime syksynä sateettoman kesän ja syksyn jäleltä kaivot useimmissa paikoin kävivät kuiviksi, koetettiin muutamissa taloissa parantaa kaivoja upottamalla kaivonpohjiin rautaputkia, jotka liejusaven lävitse ulottuvat perusmaahan saakka. Näistä toimenpiteistä oli useassa paikassa erittäin hyvät tulokset. Kaivoihin saatiin riittävästi vettä, joka laadulleen oli hiukan raudanpitoista, mutta taloudellisesti hyvin käytettävää. Toivottavasti muut talot seuraavat esimerkkiä, ja kaivo-olot siten saadaan vähitellen paremmalle kannalle. (A. R. Holmqvist.)

Kajaanin piiri. Tänä vuonna on syntyneisyys ollut 30.7 tuhatta henkilöä kohti (edellisenä vuonna 36.0 ‰) ja kuolleisuus 14.33 tuhannesta henkilöstä (v. 1912 13.5 ‰). Nämät seikat yhdessä ovat vaikuttaneet että lisäys on ollut 0.8 % pienempi kuin edellisenä vuotena. Syntyneisyyden huomattavaa vähenemistä ei voi selvittää mitenkään, sillä vuodentulo ja siitä johtunut yleinen toimeentulo ovat olleet hyvät. Runsaamman kuolevaisuuden aiheuttajana ovat olleet suurimmaksi osaksi *tuhka-* ja *tulirokko* ynnä *keuhkotauti.*

Tulirokkoa ilmaantui vuoden lopulla Kajaanin maalaiskunnan Kuluntalahden ja Jormuan kylissä siinä määrässä, että oli suljettava kansakoulu joulukuun 13 p:nä eli vähää ennen syyslukukauden loppua, sillä tautia oli enimmäkseen kansakouluoppilaissa. Kun tauti oli niin harvinaisen lievää ja vaaratonta laadultaan, että kuoleman tapauksia ei ollut ollenkaan, vaikka sairastuneita oli 27, koettivat useat salata tautitapauksensa, kammoksuen pitkää eristämisaikaa, ja siten pääsi se salaisuudessa leviämään. Tein useita matkoja tautiseutuun saadakseni siten kaikki sairastuneet tietooni ja yleisön herätetyksi olemaan varuillaan taudin suhteen. Tarkoitukseni oli saada toimeen tilapäinen sairaala tautiseudulle, vaan kun täkäläisissä taloissa on niin vähän huoneita, että oma väkikin asuu ahtaasti ei ollut sen toteuttaminen ajateltavissakaan.

Keuhkotautiin kuolleiden luku on lisääntynyt paljon, edellisenä vuonna oli niitä yhteensä 53 ja tänä vuonna nousee niiden luku 83:meen. Enimmän levinnyt on keuhkotauti nyt, niinkuin ennenkin Säräisniemen ja Puolangan seurakunnassa, edellisessä on keuhkotautiin kuolleita 2.98 henkilöä tuhatta asukasta kohti, jälkimäisessä 2.64 ‰. Vähimmän on keuhkotautiin kuolleita ollut Sotkamossa (0.80 ‰), Suomussalmella (0.80 ‰) ja Ristijärvellä (0.82 ‰). Keskikuolleisuus keuhkotautiin koko piirissä on tänä vuonna ollut 1.59 tuhatta asukasta kohti.

Alle yhden vuoden vanhoja lapsia on tässä piirissä kuollut 9.8 %. Suurin kuolevaisuus niissä on ollut Kajaanin kaupungissa (17.6 %) ja sitä lähinnä Säräisniemellä (14.8 %), Suomussalmella (12.5 %), Kajaanin maalaiskunnassa (11.7 %) ja Puolangalla (10.7 %). Mitään varmaa syytä siihen en voi sanoa, vaan luultavaa on, että Kajaanin kaupungissa ja maaseurakunnassa ovat ahtaat asunto-olot ja se, että äidit ovat hyvin paljon tehtaiden töissä, suurena aiheena siihen. Lapset ruokitaan täällä mahdollisuuden mukaan äidin maidolla, joten ei sen puute, ainakaan maalaiskunnissa, ole syyksi epäiltävä.

Kun tämä piiri on suuremmaksi osaksi hyvin harvaan asuttua, ei ole kovin kummastuttavaa, että kätilöitä käytetään vielä sangen vähän. Kun erottaa Kajaanin kaupungin, jossa melkein jokaainoalla synnyttäjällä on ollut kätilö apunaan, on kätilöitä käytetty ainoastaan noin viidennessä osassa synnytyksiä.

Diakonissoja eli sairaanhoitajattaria on Puolangan, Suomussalmen ja Sotkamon kunnissa, yksi kussakin ja Kajaanin kaupunkikunnalla 2.

Toukokuun 3 p:nä ryhtyi Sotkamon ensimäinen kunnanlääkäri, Väinö Berg toimeensa. Terveydenhoidollisessa suhteessa on tämä suuri edistysaskel sillä puolikunnalla. (Alexis Arvelin.)

Hyrynsalmen, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen piiri. Terveydentila on ollut jonkunverran huonompi kuin edellisinä vuosina.

Tuberkulosi on vielä koko alueella jokseenkin harvinainen.

Seutu on yleensä terveydellisessä suhteessa edullinen, korkeus merenpinnasta 150—200 m., hiekkaperäiset, metsäiset maat ja juoksevat vedet, vaikka myöskin laajoja soita löytyy runsaasti. Oulujärven läheisyys estää liian suurta lämmönvaihtelua, kesähallat esim. ovat harvinaiset. Kansa kaikissa suhteissa alhaisella kannalla; työpalkat kyllä korkeat, mutta kansan huolimattomuus ja laiskuus vielä suuremmat; viljelys y. m. keinot vanhanaikaiset, josta syystä köyhyys on hyvin yleinen. Asunto-olot kurjat, ahtaat ja likaiset; ravinto huononpuoleinen, vaikka ravinto-aineet ylimalkaan halvat. Väkijuomia väärinkäytetään kumminkin jokseenkin vähän, niitä on hyvin vaikea saadakin.

Suureksi haitaksi lääkärintoimen menestykselle on yleinen tapa hakea lääkärinapua sairaille vasta viikkojen, kuukausien ja vuosienkin perästä, kun tauti jo on käynyt hyvin vaikeaksi, usein parantumattomaksi. (Gunnar Hjelt.)

Sotkamon kunnanlääkärinpiiri. [1]) Sotkamon kunnanlääkärinpiiri sijaitsee kaikkialla vähintäin 100 m. yli merenpinnan, mutta useat kylät ja talot yli 200 m. muutamat yli 300 m. merenpintaa korkeammalla. Maa on suurimmaksi osaksi hiekkaperäistä. Havumetsät ovat yleisimmät. Suuria syviä järviä löytyy piirissä runsaasti. Ilmasto on kuivanpuoleinen sisämaan ylängön ilmasto.

Pääelinkeinona on maanviljelys ja karjanhoito, torppareilla ja itsellisillä myöskin metsätyöt ja muutamissa järvenrantakylissä on kalastuksellakin suuri merkitys. Asunto-olot ovat ylimalkaan verrattain tyydyttävät.

Piirin väestö on muutamien pienempien alueitten asujamistoja lukuunottamatta köyhänpuoleista. Viime vuosina on varallisuus kuitenkin ruvennut jonkunverran edistymään niissä osissa piiriä, joista karjantuotteet helposti voidaan kuljettaa meijeriin.

Valistusoloista mainittakoon, että piirissä löytyy 14 kansakoulua, pari nuorisoseuraa ja työväen yhdistystä, matkailijaseura ja pakanalähetysseura. Valistusoloja tavallaan kunnassa on sekin, että osuustoiminta on aikaansaanut erittäin hyvin menestyvän osuusmeijerin.

Ravinto on talvisin metsätyömailla sangen yksipuolista. Melkein joka päivä syödään käristettyä amerikkalaista silavaa, hapanta leipää ja perunoita. Maidon puutteessa juodaan kahvia hyvin runsaasti. Kotioloissa sitävastoin on ravinto varsinkin talollisilla vaihtelevampaa ja laadultaan verrattain tyydyttävää, mutta ylenmääräinen kahvinkäyttö — sitä kun annetaan missä vaan varat sen myöntävät jo muutaman vuoden vanhoille lapsillekin monta kertaa päivässä — on usein vahingoksi.

Kaivoista ja juomavedestä on terveydenohjesäännössä hyviä määräyksiä. Niitä ei tosin noudateta aivan tarkoin, mutta siitä huolimatta on juomavesi, jota käytetään, ylimalkaan hyvää, usein pohjavettä.

---

[1]) Ensimäinen kertomus.

Lapsia imetetään yleisesti ja tavallisesti toiselle ikävuodelle, mutta jos jostakin syystä rintaa ei anneta, niin korvataan äidinmaito melkein poikkeuksitta keittämättömällä miedontamattomalla lehmän maidolla.

Painettu vahvistettu terveydenohjesääntö löytyy ja uusi on tekeillä. Kunnan johtomiehet toimivat kiitettävällä tavalla kulkutautien vastustamiseksi, ja vuoden lopulla päätti kuntakokous yksimielisesti huolimatta siitä aiheutuneista tuntuvista menoista hankkia Berolina-lamppu ja ammoniakinhaihduttajan sekä toimituttaa kaikki tarvittavat tiprustukset kunnan yhteisillä varoilla. Vuoden kuluessa on pari kertaa sattunut tottelemattomuutta eristys- ja tiprustusmääräyksiä vastaan. Syyllisille on annettu kirjallinen varoitus piirimiehen ja poliisin läsnäollessa.

Yleinen terveydentila on ollut tyydyttävä.

Köyhien sairashoito on tyydyttävällä kannalla. Kunta on paitsi allekirjoittaneen antamaa hoitoa hankkinut hoitolaisilleen sairaalahoitoa kaikissa niissä tapauksissa, jossa olen lausunut sen suotavaksi. Köyhäintaloa on päätetty rakentaa. (Väinö Berg.)

Pudasjärven piiri. Ilmastosuhteet olivat vuonna 1913 Pohjois-Suomessa edulliset. Kevät oli jotenkin kylmä, mutta kesä oli lämmin ja kaunis. Viljan- ja heinänsato oli sentähden hyvä. Työansiota on ollut riittävästi tarjolla, josta syystä kansa on tullut hyvästi toimeen. Yleinen terveydentila on vuoden kuluessa ollut hyvä.

Kulkutauteja on liikkunut vuoden 1913 kuluessa piirissä vähän. *Hinkuyskä* on ollut yleinen Kuusamossa koko kesän ajan, jota paitse on Kuusamossa huomattava 14 *scarlatiina*-tapausta vuoden lopussa. Taivalkoskelta on mainittava muutamia tapauksia *morbillia* helmikuussa.

Oulun seutuihin päättivät viime vuonna muutamat Oulun läänin kunnat perustaa piirimielisairaalan omia mielisairaitaan varten. Pudasjärven kunta on päättänyt ottaa osaa tähän laitokseen, jota vastoin piirin muut kunnat, Taivalkoski ja Kuusamo ovat jääneet odottavalle kannalle.

Kiertävä sairaanhoitajatar on ainoastaan Pudasjärvellä. Hän on vuoden kuluessa hoitanut 48 henkilöä, käynyt heidän luona 126 kertaa sekä hoitanut sairaita 240 vuorokautta. Kuljettujen kilometrien luku oli 973.

(E. Mellberg.)

Kuusamon piiri. Mitään tärkeämpiä terveydenhoidollisia kysymyksiä ei vuoden kuluessa ole käsitelty.

Tuberkulositaudit, erittäinkin keuhkotuberkulosi, ovat kovasti lisääntymässä. Suurimpana tekijänä tähän on epäilemättä niin sanotut tukkisavotat. Joka kerran kun on käynyt sellaisella paikalla, ei suinkaan ihmettele, jos taudit, mitkä hyvänsä, leviävät. Tuberkulosin vastustamiseksi ei liene muuta tehty kuin noin 12 esitelmiä pidetty taudista eri kulmilla pitäjätä sekä mitä olen koettanut teroittaa tukkityönjohtajille puhtauden vaatimuksista. (Juho Varpula.)

Tornion piiri. Sääsuhteet ovat todennäköisesti aiheuttaneet jonkun verran haittaa yleiselle terveydelle alkuvuoden talvisaikana äkkinäisten vaihtelujen vuoksi. Ainakin esiintyi *influensa*, jota ei edellisenä vuonna juuri tavattu, taasen jokseenkin yleisenä vuoden alkukuukausina rannikkoseuduilla.

Heinäkuun halla ehkäisi perunan kasvun suuressa määrin ja sato tuli yleensä niukaksi, vaan nykyisen liikkeen vilkkauden vuoksi ei sanottavaa puutetta synny; maanviljelijät tulivat omillaan aikaan ja muille eläjille, kuten kaupunkilaisille, on tarjolla etelämpää tuotua vieläpä saksalaista ja virolaista tuotettakin. Ohran kuivuudesta ja osaksi hallastakin saama vaurio ei ole myöskään erittäin vaikuttanut ja leipäviljakin pian kokonaan tuodaan ulkomailta, sillä ruista viljellään ainoastaan rannikolla ja sielläkin hyvin vähissä määrin. Hankkeissa oleva viljatulli tulee siis tuntuvasti verottamaan peräpohjolan kansaa, sen vähäväkisiä eläjiä, vaikka ehkä jonkun verran elvyttämään maanviljelystä tällä perällä.

Yleiskuolleisuus koko alueella on 16.19 tuhatta asukasta kohden vuoden lopussa (edellisvuoden 17.64). Ensi ikävuodellaan kuolleita oli 156 eli 23.6 % koko kuolleisuudesta (edellisv. 24.7), siis hiukan alennut. Kuoleman todellisista syistä jää edelleen nähtävästi suuri osa epämääräiseksi, koska »muut taudit» ja »ilmoittamattomat kuoleman syyt» ottavat kuolleitten määrästä 370 eli 56 %.

Keuhkotautiin kuolleitten määrä oli 92 (edellisv. 119) eli 13.9 % koko kuolleisuudesta ja 2.25 tuhatta henkilöä kohden vuoden lopussa (edellisv. 2.96). Tämän taudin vastustamiseen ei tällä perällä ole vielä tehokkaampiin, käytännöllisiin toimiin ryhdytty. Suomen naisyhdistyksen Alatorniolla sijaitseva haaraosasto on parin viime vuoden aikana toiminut varojen keräämiseksi hoitolaitoksen aikaansaamista varten peräpohjolaan. Laajemman alan käsittävillä arpajaisilla sekä iltamilla eri seuduilla on koetettu saada varoja koolle. Luentoja tuberkuloosista on pidetty kaupungin lähikunnissa sekä itse olen jaellut tuberkuloosikirjallisuutta sitä poteville ja papiston välityksellä annettavaksi kuolemantapauksia ilmoitettaessa tähän tautiin kuolleitten omaisille.

Amerikkaan muutto näyttää vähentyneen entisestään, luultavasti aiheutuen työolojen huonoudesta siellä.

Vähäinen osa mielisairaista, jos kohtakin entistään suurempi, on saanut tarkoituksen mukaisen hoidon yleisissä hoitolaitoksissa; niin 24 henkeä 82:sta vars. mielisairaasta ainakin jonkun ajan on saanut sijan sellaisissa ja tylsämielisistä 1 henkilö 17:sta. Suurin osa saa siis kotonaan tai yksityisten luona sellaisen hoidon, kuin siellä yleensä voidaan antaa.

Kulkutauti-tilastossa ovat useimmat edustettuina, vaan näistä on ainoastaan *tuhkuri* Simon kunnassa, *hinkuyskä* Tervolassa ja *influensa* rannikkokunnissa esiintyneet runsaslukuisemmin tapauksin; muut taasen hajanaisina yksityiskohtauksina.

Harvinaisena ilmiönä ilmaantui piirin alueelle *lapsihalvaustauti* (poliomyelitis ent. ac. infant.) Karungin kunnassa. Toukok. 13 p:nä sain T:ri Kalmilta Torniosta tiedon, että hänen luonaan oli käytetty Karungin kunnan kirkon-

kylästä erästä 14 vuotista poikaa potevana lapsihalvauksen tapaista tautia. Saatuani tiedusteluuni asianomaiselta kunnallislautakunnan esimieheltä ilmoituksen, että 9:ssä perheessä, Kukkolan, Karungin ja Korpikylissä, olisi samanlaista tautia potevia, tarkastin 17 ja 18 p:nä toukokuuta kaikki ilmoitetut asunnot ja tapasin viidessä perheessä Karungin ja Korpikylissä 6 tätä tautia potevaa tai toipumassa olevaa lasta, joista nuorin oli 1 ½ vuotinen ja vanhin 10 vuotias. Tauti oli kaikilla alkanut muutaman päivän kestäneellä pahoinvoinnilla ja kuumeella, jota seurasi alaulottimien herpoontuminen, toisissa hyvinkin perinpohjainen; noin 3 viikon kuluttua alkoi toipuminen jättäen kuitenkin hitaasti heikkenevät pareettiset oireet jälkeensä. Saman toukokuun lopulla sairastuivat vielä Karungin kylässä yksi 3-vuotinen lapsi ja vielä kesäkuulla Kukkolan kylässä 3 vuotias ja Korpikylässä 5 vuotinen lapsi mainittuun tautiin, joten kaikkiaan 11 tapausta tätä tautia todettiin Karungin kunnassa. Yleensä olivat sairastapaukset lieviä ja ainoastaan 1 kuolemantapaus on sattunut, kesäkuulla. Tauti puhkesi parin viikon aikana hajallaan olevissa asunnoissa noin 2 peninkulman matkalla; ainoastaan Karungin kylän asunnot olivat lähekkäin. Ainoastaan yhdessä perheessä sairastui 2 lasta, vielä useampi jäi terveeksi vaikka asuivat samassa ainoassa suojassa. Korpikylässä tapasin 6-lapsisen perheen, samassa pirtissä eläen, ja ainoastaan yksi 1 ½ vuotinen, sairastui. Tautia ei voi siis pitää suoranaisesti toisesta tarttuvana. Ilmoituksen mukaan kuoli kesäkuulla Alatornion Pirkkiössä lapsi samanlaiseen tautiin, vaikka ei papiston tilasto sellaista mainitse; sen sijaan ilmoitetaan Ylitorniolta kuolemantapaus tähän tautiin, vaikka tapaus ei ole lääkärien huomioon tullut.

Diakonissoja on Kemin kaupungilla 2, toinen kaupungin palkkaama, Kemin maaseurakunnalla, Alatornion ja Tervolan kunnilla 1 kullakin, kaikki erityisen kirkollisen diakonaattikassan palkkaamina, jonka lisäksi Alatornion kunnalla on kiertävä sairaanhoitajatarkin, minkä palkkaukseen on valtioapua myönnetty. Nämät toimihenkilöt ovat tarpeen vaatimat ja ahkeraan heidän apuaan käytetään. (J. Soini.)

Kemin kunnanlääkärinpiiri. Yleinen terveydentila oli vuoden alkupuolella jokseenkin huono, sillä kunnassa liikkui influensa aivan yleisenä helmi-, maalis- ja huhtikuun ajalla, aiheuttaen jälkitautiensa, varsinkin keuhkokuumeen kautta muutamia kuoleman tapauksiakin.

Vaikka tuberkulosiin kuolleiden % on niinkin korkea kuin 15.8 % kaikista kuolleista, niin ei mihinkään erikoisiin toimenpiteisiin tuberkulosin vastustamiseksi kunnan puolesta tämän vuoden aikana, paremmin kuin koskaan ennenkään, ole ryhdytty, mutta useat yksityiset Kemin maaseurakunnan talollisista ovat kyllä tarkastuttaneet karjansa tuberkuliinillä, johon toimenpiteeseen heidät epäilemättä Kemin kaupunki on pakoittanut, kieltäessään maitokaupoissaan myymästä tuberkuliinilla tarkastamattomasta karjasta saatua maitoa. (Veikko Punttala.)

Turtolan, Ylitornion ja Kolarin piiri. Terveydentila on vuodessa ollut tavattoman hyvä.

Erityisiä toimenpiteitä tuberkulosia vastaan ei ole tehty. Keuhkotaudin tarttuvaisuus on hyvin tunnettu väestölle, joka kyllä noudattaa lääkärin antamia ohjeita taudin ehkäisemiseksi. (E. Bergroth.)

Rovaniemen piiri. *Keuhkotautiin* on papiston ilmoitusten mukaan kuollut:

Rovaniemellä	27	eli	13.4	%	kuolleista	ja	2.3	tuhannesta	henkil.
Kemijärvellä	10	»	9.7	»	»	»	1.6	»	»
Kuolajärvellä	7	»	9.0	»	»	»	1.4	»	»
Yhteensä	44	eli	11.5	%	kuolleista	ja	1.9	tuhannesta	henkil.
v. 1912	48	»	12.4	»	»	»	2.1	»	»
v. 1911	58	»	12.2	»	»	»	2.7	»	»

Keuhkotauti olisi tämän mukaan vähenemässä.

Kulkutauteja on ollut vähän: *influensaa* vuoden alussa ja *hinkuyskää* vähässä määrässä. Siihen on kuollut Rovaniemellä 5, Kemijärvellä 12 ja Kuolajärvellä 1, yhteensä 18 lasta.

Lastenhalvausta on ollut 1 tapaus Rovaniemellä.

Kuppatautia on parikymmentä tapausta tavattu, urethritis gonorrhoica enemmän.

Sekä Rovaniemellä että Kemijärvellä ovat diakonissat toimineet hyvällä menestyksellä.

Säät v. 1913 olivat tavalliset. Vuoden tulo paremmalla puolella.

(O. Sahlberg.)

Kittilän piiri. Vuoden tulosta ei ole terveyssuhteissa mitään muistuttamista. Tulo oli muuten tavallista huonompi, kun kova kuivuus rasitti piiriä koko kesän aikana v. 1913 niin että viljaa, täällä pääasiallisesti ohraa, ei saatu monessa paikassa paljon ensinkään. Samaten antoivat potatit huonon tulon. Heinää saatiin kuitenkin tavallisesti ja hyvää. Kun täällä kuitenkin maanviljelys on enimmäkseen sivuelinkeinona niin tämä seikka ei merkitse niin paljon. Karjanhoito on suuremmasta merkityksestä, mutta kun enimmät niityt ovat luonnon niittyjä, enimmäksi kosteita jänkiä ja joen varsia niin yleinen kuivuus ei paljonkaan vaikuta heinäntulon runsauteen.

Vaivaistaloja ei ole piirissä olemassa. *Tuberkulosin* levenemisen ehkäisemiseksi piirissä ei ole mitään erityistä tehty. Toht. N. J. Arppen kirjanen keuhkotaudista on kuitenkin levitetty piirissä ja tarpeen vaatiessa suullisesti neuvoja annettu. Keuhkotautisten kuolemantapauksen jälkeen on usein talo puhdistettu. Muuten ei ole keuhkotauti piirissä varsin yleinen. Muita tuberkulotisia tauteja huomaa täällä vielä harvemmin. Kittilässä ja Sodankylässä

on keuhkotauti kuitenkin tavallisempi kuin muualla piiriä, varsinkin muutamissa kylissä.

Kulkutaudit eivät ole 1913 vuoden aikana sanottavasti piiriä rasittaneet. *Morbilli*-epidemia lukuisine tapauksineen sattui kuitenkin Utsjoella touko-, kesä- ja heinäkuussa. *Difteria* on, niinkuin jo useampia vuosia ennenkin ilmestynyt piirissä harvalukuisena siellä täällä, enimmäkseen Muoniossa, jossa kaikkiaan oli 10 tapausta. Kittilässä oli 4 ja Inarissa 1 tapaus. Antidifteriserumia käytettiin ja talot puhdistettiin aina formaliinikaasulla tapauksien jälkeen. Kuolemantapauksia kurkkumädän johdosta ei ollut kuin yksi. Maaliskuussa oli *pertussis* lukuisasti liikkeellä Sodankylässä. (Ivar Levison.)

Muonionniskan ja Enontekiäisten piiri. Vuoden tulo- ja ilmastosuhteet eivät ole vaikuttaneet yleiseen terveydentilaan, joka on ollut verrattain hyvä.

Kulkutaudeista on ilmestynyt ainoastaan difteriaa 5 tapausta Muonionniskan kirkonkylässä. Serumin käyttämisellä ja desinfisoimisella saatiin tauti loppumaan.

(W. Fabritius.)

Inarin ja Utsjoen piiri. Yleinen terveydentila: Ei mitään mainittavimpia häiriöitä. Kiertävä diakonissa on Utsjoella. Paitsi yksityisessä sairashoidossa, on hän ollut myöskin epidemiojen ehkäisemisessä (desinfektiossa y. m.) avullinen.

(A. B. Elfving.)

Yhteenveto piirilääkärien ilmoituksista allamainittujen
Sammanställning af provincialläkarenes uppgifter om nedanangifna
Résumés des rapports des médecins d'arrondissement (médecins provinciaux)

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Uudenmaan lääni. **Nylands län.**						
Helsingin piiri. *Helsingfors distrikt.*						
Askula	20	8, 10—12	—	—	—	—
Borgå landsf.	38	1—3,5,6,8,9—11	—	—	1	11
Helsinge	97	1—12	157	1—7, 10	1	9
Mäntsälä	37	1, 4—12	12	5—7	—	—
Nurmijärvi	11	3, 6—8, 10—12	1	6	—	—
Pornainen	30	1—3, 7—9,11,12	8	4	—	—
Pukkila	1	8	—	—	—	—
Sibbo	45	1—4, 6—9,11,12	—	—	—	—
Tuusula	15	1—3, 5, 7—11	24	3, 4, 6, 7, 9, 12	—	—
Lovisan piiri. *Lovisa distrikt.*						
Anjala	11	6—8, 12	16	8	1	6
Artjärvi	18	3, 6, 9, 11, 12	1	4	—	—
Elimäki	73	1—3, 5—12	4	11	—	—
Iitti	20	2, 3, 5, 6, 8,11,12	11	3, 6, 11, 12	—	—
Jaala	—	—	—	—	—	—
Lappträsk	37	3, 4, 10—12	2	8	—	—
Liljendal	29	3—5, 7, 8, 12	—	—	—	—
Mörskom	4	5, 10	—	—	—	—
Orimattila	6	4, 7, 8, 11	M	1, 5—7	—	—
Pernå	61	2—12	—	—	—	—
Strömfors	83	1—11	12	10, 11	—	—

Huom. Sarakkeeseen I on merkitty taudin kohtausten lukumäärä, vaan kun sitä ei ole suuren määrän kohtauksia sisältävä kulkutauti, M kulkutauti sisältävä pienemmän määrän on ilmestynyt, merkitsemällä niiden järjestysnumerot 1, 2, 3 j. n. e.

Obs. I kolumn I finnes antecknadt antalet fall af sjukdomen, men då detta ej ens närepidemi med stort antal fall, M sådan med mindre antal samt E enstaka fall. I kolumn II an-

Note. Dans la colonne I est indiqué le nombre des cas de la maladie. Faute d'une que S indique une épidémie dont ou a observé em tr sgrand nombre de cas, M une épidémie qués les mois, pendant lesquels la maladie a été observée, par leur numéro d'ordre 1, 2, 3 etc.

tautien esiintymisestä piirilääkäripiireissä vuonna 1913.
sjukdomars förekomst inom provinciallläkaredistrikten under år 1913.
sur la fréquence des maladies ci-aprés dans leurs arrondissements en 1913.

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	4	12	—	—	—	—	—	—
97	1—6, 8, 9, 12	6	8	51	1—6, 8—12	—	—	M	1—4
7	1, 3, 4, 7	4	7	37	1, 4, 5, 8—12	—	—	200	1—3, 5, 9, 12
50	3—6, 8—12	—	—	—	—	—	—	S	2, 3, 11, 12
22	1—6	6	7—9	20	4, 5, 8—10, 12	—	—	31	1—5, 9, 12
—	—	—	—	9	1, 7, 11, 12	—	—	M	1
—	—	1	8	13	8—10	—	—	—	—
—	—	—	—	10	1, 7, 12	—	—	16	8, 10—12
1	3	2	10	17	5, 10, 12	—	—	M	2, 8—12
—	—	—	—	20	1, 2, 8—12	—	—	—	—
—	—	1	1	2	1, 4	—	—	—	—
5	1, 6, 11	—	—	14	1, 3, 5, 9—12	—	—	15	1, 12
23	1, 3—7, 11	13	4, 9	35	1-3,5 8,10-12	—	—	32	1—4, 12
—	—	—	—	6	1, 2, 10, 12	—	—	10	2
17	3, 5—7	9	4, 9, 12	3	3, 8, 12	—	—	10	1, 2
19	3—5	2	4, 10	—	—	—	—	9	1—3
—	—	—	—	4	3, 9	—	—	13	1—3, 11
34	3, 4, 6—8	10	3—5, 9, 12	27	2, 3, 7, 9—12	—	—	S	1—5, 11, 12
1	8	1	1	2	2, 12	—	—	24	1—4
—	—	—	—	7	3, 6, 12	—	—	14	1—4

voitu tarkalleen määrätä käytetään siihen joku merkityksistä, S, M eli E, joista S merkitsee semmoisia ja E yksityisiä kohtauksia. Sarakkeessa II mainitaan kuukaudet, joitten kuluessa tauti

melsevis kunnat uppgifvas, användes någon af beteckningarna S, M, eller E, af hvilka S betecknar gifvas månaderna, under hvilka sjukdomen förekommit, genom deras ordningsnummer 1, 2, 3 etc. détermination ant soit peu exacte de ce nombre on se sert ici des signes S, M et E, de sorte dont les cas ont été moins nombreux et E enfin des cas isolés. Dans la colonne II sont indi-

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoïde.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Tammisaaren piiri. *Ekenäs distrikt.*						
Bromarf	17	2, 4, 7	—	—	—	—
Degerby	—	—	S	4—6, 11	—	—
Ekenäs landsf.	5	9, 11	—	—	—	—
Ingå	41	1, 3—5, 7—12	S	1—6, 10, 11	—	—
Karjalohja	1	1	—	—	—	—
Karis	16	1, 2	S	2, 3, 10	—	—
Pojo	25	2, 3, 6—10	S	2—5	—	—
Sammatti	5	1, 10	—	—	—	—
Snappertuna	26	2, 3, 5—7, 9—12	11	1—3	—	—
Svartå	3	12	—	—	—	—
Tenala	2	5	—	—	—	—
Lohjan piiri. *Lojo distrikt.*						
Esbo	31	1—8, 10—12	M	1, 5, 6, 10	3	4, 11
Kyrkslätt	9	1, 8, 11, 12	—	—	—	—
Lohja	5	7, 10	—	—	—	—
Nummi	—	—	—	—	—	—
Pusula	2	11	—	—	—	—
Pyhäjärvi	3	1, 2, 6	—	—	—	—
Sjundeå	M	5—8, 10	—	—	—	—
Vihti	16	1, 4, 7, 12	29	1, 5, 6, 12	—	—
Turun ja Porin lääni. **Åbo och Björneborgs län.**						
Turun piiri. *Åbo distrikt.*						
Kaarina	26	1—4, 6—11	4	4	—	—
Kakskerta	—	—	—	—	—	—
Karinainen	—	—	—	—	—	—
Karuna	21	8, 10—12	—	—	—	—
Koski	4	1	—	—	—	—
Kuusluoto	—	—	—	—	—	—
Lieto	37	7, 9—12	—	—	—	—
Maaria	77	1—12	—	—	1	4
Marttila	4	12	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja karistustauti Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Lukuantal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois*	Lukuantal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukuantal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukuantal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukuantal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	S	2, 4, 6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	4	9, 10	—	—	13	1—3
S	2, 3	—	—	12	3, 10, 11	—	—	S	1—3, 12
—	—	—	—	1	10	—	—	—	—
1	8	—	—	3	1, 3, 8	—	—	44	1—3
—	—	—	—	17	10	—	—	25	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	5, 11	—	—	14	1, 2, 12
1	3	—	—	12	1, 3, 4, 11	—	—	S	3
—	—	—	—	2	6	—	—	4	2
9	3, 5	—	—	32	1, 2, 4, 7—11	—	—	M	1—3, 6, 9—11
—	—	—	—	—	—	—	—	19	1, 2, 11
—	—	—	—	10	2, 5, 7, 10	—	—	—	—
4	1	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1, 6, 7	—	—	6	6, 7	—	—	M	2
M	11	—	—	—	—	—	—	26	1, 3, 12
E	6	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	14	4—6, 10	—	—	4	3, 6
—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1 2	—	—	—	—
—	—	—	—	5	1, 3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	1	—	—	1	4	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Masku	1	6	—	—	—	—
Naantalin maaseur.	—	—	—	—	—	—
Nousiainen	3	1, 9	—	—	—	—
Paattinen	2	11	—	—	—	—
Paimio	12	8, 10, 12	—	—	2	3, 12
Pargas	14	1, 8—10	25	6, 10, 11	—	—
Piikkiö	—	—	—	—	—	—
Prunkkala	—	—	—	—	—	—
Pöytyä	8	8, 11, 12	4	10	1	12
Raisio	—	—	—	—	—	—
Rusko	—	—	—	—	—	—
Sauvo	9	7, 8, 12	—	—	—	—
Tarvasjoki	—	—	—	—	—	—
Vahto	—	—	—	—	—	—
Yläne	16	7, 11	—	—	—	—
Uudenkaupungin piiri. Nystads distrikt.						
Iniö	—	—	—	—	—	—
Karjala	3	2	—	—	—	—
Kustavi	2	4	—	—	—	—
Laitila	3	11	4	1, 10	2	1
Lemo	—	—	—	—	—	—
Lokalahti	8	8—10	—	—	—	—
Mietoinen	7	1, 2	—	—	—	—
Mynämäki	8	3, 6—8	—	—	—	—
Pyhämaa	—	—	—	—	—	—
Pyhäranta	3	11	2	10	2	9
Taivassalo	—	—	—	—	—	—
Uudenkaupungin maaseur.	—	—	—	—	—	—
Uusikirkko	1	8	—	—	—	—
Vehmaa	—	—	—	—	—	—
Velkua	—	—	—	—	—	—
Rymättylän piiri. Rimito distrikt.						
Askainen	—	—	—	—	—	—
Houtskär	15	5—7	—	—	—	—
Korpo	—	—	5	7	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	8	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
28	2—8, 12	15	8, 9	13	5, 7, 8, 12	—	—	17	1
5	1	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	6	—	—	6	5—8, 10, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	1	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	1, 2	10	9, 10	38	7—10, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	7	—	—	12	10—12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	12
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	1	7	—	—	M	1, 2
M	6, 10	—	—	2	1	—	—	S	1, 2, 9
—	—	—	—	5	6	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	1	8	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	3	8	6	2—4	—	—	M	12
M	8—10	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
M	8, 10	—	—	1	7	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	3	11	—	—	M	1—3
M	6—9	—	—	—	—	—	—	M	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	1	9	—	—	16	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Merimasku	—	—	—	—	—	—
Nagu	2	6	5	7, 8	3	8
Rymättylä	E	9, 12	—	—	—	—
Godbyn piiri. *Godby distrikt.*						
Brändö	—	—	—	—	—	—
Eckerö	—	—	—	—	—	—
Finström	—	—	—	—	—	—
Föglö	—	—	—	—	—	—
Geta	—	—	—	—	—	—
Hammarland	—	—	—	—	—	—
Jomala	3	10	—	—	—	—
Kumlinge	—	—	—	—	—	—
Kökar	—	—	2	7	—	—
Lemland	—	—	—	—	—	—
Lumparland	—	—	—	—	—	—
Saltvik	3	2—4	2	7	—	—
Sottunga	—	—	—	—	—	—
Sund	31	1—4, 6, 7	4	1	—	—
Vårdö	1	6	—	—	—	—
Porin piiri. *Björneborgs distrikt.*						
Ahlainen	7	2, 9	—	—	—	—
Eura	—	—	70	3—5	—	—
Eurajoki	8	4, 9	30	4	—	—
Hinnerjoki	—	—	—	—	—	—
Honkilahti	—	—	—	—	—	—
Kiukainen	—	—	—	—	—	—
Kullaa	—	—	—	—	—	—
Lappi	—	—	—	—	—	—
Luvia	3	9	—	—	—	—
Merikarvia	3	4	—	—	1	3
Nakkila	—	—	—	—	8	4
Normarkku	12	1, 5	—	—	1	3
Pomarkku	—	—	1	9	—	—
Porin maaseur.	11	1, 5, 9, 12	—	—	—	—
Rauman maaseur.	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	3	9	—	—	3	2
20	1—3, 5, 10	—	—	—	—	—	—	12	2, 3
2	2	—	—	—	—	—	—	1	2
100	4—6	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	4	1	—	—	2	4, 11
8	3—5	—	—	—	—	—	—	14	1—3, 6, 10—12
3	7, 9	—	—	1	10	—	—	4	4
—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	4	4, 6, 11, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	8	1, 3, 4, 11, 12
18	6	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	7	—	—	1	3
—	—	—	—	2	1	—	—	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	6	—	—	7	3, 4, 6, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	6, 7	—	—	7	2, 3, 7	—	—	16	1—4, 7, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
—	—	—	—	1	2	—	—	E	2, 12
10	4, 6, 8	3	8	22	3—12	—	—	—	—
2	8	—	—	—	—	—	—	30	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	9	—	—	—	—
—	—	—	—	5	11	—	—	E	4, 10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	7, 8	—	—	4	1	—	—	E	1, 12
—	—	—	—	E	9	1	9	E	1—3
5	2, 7	—	—	8	5, 10—12	—	—	E	1, 4, 12
1	5	—	—	2	6, 8	—	—	—	—
6	2, 10	—	—	6	2, 8, 11	—	—	E	2, 11
33	1, 9—12	—	—	13	1, 2, 3, 9—12	—	—	E	1, 3, 4, 12
E	4	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Siikainen	1	4	—	—	—	—
Ulvila	3	4	6	6, 9	—	—
Ikaalisten piiri. *Ikalis distrikt.*						
Honkajoki	—	—	—	—	—	—
Hämeenkyrö	—	—	M	10—12	1	8
Ikaalinen	8	2, 4, 8, 10	E	9, 12	3	1, 10, 12
Jämijärvi	—	—	—	—	1	8
Kankaanpää	—	—	E	2, 10	6	5, 7, 10, 11
Karvia	—	—	—	—	1	12
Parkano	E	1—3	M	6—12	—	—
Viljakkala	—	—	—	—	—	—
Tyrvään piiri. *Tyrvis distrikt.*						
Karkku	—	—	—	—	—	—
Kiikka	2	11	—	—	—	—
Kiikoinen	—	—	—	—	—	—
Lavia	3	8, 10	—	—	—	—
Mouhijärvi	—	—	—	—	—	—
Suodenniemi	—	—	—	—	—	—
Suoniemi	—	—	—	—	—	—
Tyrvää	—	—	M	4—6, 8, 12	—	—
Salon piiri. *Salo distrikt.*						
Angelniemi	—	—	—	—	—	—
Dragsfjärd	5	8	—	—	1	8
Finby	6	3, 12	—	—	—	—
Halikko	—	—	3	12	21	1—3, 5—7, 10—12
Hiittis	—	—	—	—	—	—
Kiikala	—	—	—	—	—	—
Kimito	14	3—5, 7, 8	—	—	—	—
Kisko	1	4	—	—	—	—
Kuusjoki	—	—	—	—	—	—
Muurla	5	9, 11, 12	2	7	—	—
Perniö	95	1—6, 8—12	S	5—7, 10, 11	—	—
Pertteli	4	8	1	11	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Lukn. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukn. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukn. Antal. *Nombre*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukn. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Lukn. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	3	10	—	—	E	10
28	8—12	—	—	12	2, 6, 8, 9, 11	—	—	E	1, 10—12
E	3	—	—	M	3—8	—	—	—	—
M	3, 4, 8, 10	—	—	34	1, 3, 8—12	—	—	M	3, 12
E	1, 4, 12	E	8	20	1, 6, 7, 9—12	—	—	E	3
—	—	—	—	6	7, 11, 12	—	—	—	—
E	3	—	—	E	1—3, 5—7, 11	—	—	E	11
E	3	—	—	E	1, 3, 5, 6, 9—11	—	—	—	—
—	—	E	11	M	1—6, 10—12	—	—	E	10
—	—	—	—	E	1, 7—8	—	—	—	—
—	—	—	—	9	1, 4, 7—10, 12	—	—	E	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1, 2
—	—	—	—	15	6, 8—12	—	—	M	1, 2
4	7, 9	—	—	—	—	—	—	E	1, 2, 6, 9
5	12	—	—	2	1, 7	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1, 2
E	1	—	—	4	12	—	—	E	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1, 4	—	—	—	—
M	7, 8	E	7	2	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	15	7, 9, 10	—	—	M	2
—	—	—	—	2	10, 12	—	—	—	—
3	8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	9	3	2, 10	—	—	—	—
5	3	—	—	28	3—5, 8, 10—12	—	—	—	—
M	8, 10	E	8	2	7	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Salon kauppala	17	10—12	53	6, 10, 11	1	11
Suomusjärvi	—	—	—	—	—	—
Uskela	5	7, 12	1	10	2	1
Vestanfjärd	—	—	—	—	—	—
Huittisten piiri. *Hvittis distrikt.*						
Alastaro	1	10	—	—	—	—
Harjavalta	3	1	—	—	—	—
Huittinen	—	—	—	—	—	—
Kauvatsa	—	—	—	—	—	—
Kokemäki	—	—	—	—	1	2
Köyliö	—	—	—	—	—	—
Loimaa	2	1, 9	—	—	—	—
Metsämaa	—	—	—	—	—	—
Oripää	1	11	—	—	—	—
Punkalaidun	—	—	S	2, 3, 5	—	—
Säkylä	—	—	—	—	—	—
Vampula	—	—	—	—	—	—
Hämeen lääni. **Tavastehus län.**						
Hämeenlinnan piiri. *Tavastehus distrikt.*						
Hattula	—	—	—	—	—	—
Hauho	—	—	—	—	—	—
Hausjärvi	—	—	M	4—6	1	8
Hämeenlinnan maaseur.	1	5	—	—	—	—
Janakkala	84	5, 7—12	3	4, 5	3	3, 4, 9
Loppi	28	2, 7, 8, 11	—	—	—	—
Renko	1	1	—	—	—	—
Tuulos	—	—	—	—	—	—
Tyrväntö	—	—	—	—	—	—
Vanaja	2	11	—	—	—	—
Hollolan piiri. *Hollola distrikt.*						
Asikkala	2	2, 8	6	2, 4, 6, 7	—	—
Hollola	6	7, 8, 10, 12	S	1—9	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
M	2, 3, 8	E	8, 9	2	11, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	4, 10	E	7, 8	2	3, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	1	3	—	—	M	2
—	—	—	—	7	1, 2, 12	—	—	S	1, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	8, 12	—	—	M	2, 3
—	—	—	—	4	3, 7	—	—	—	—
2	10, 11	—	—	7	2, 3, 6, 8, 9, 12	—	—	18	1—4, 6
—	—	—	—	12	8—11	—	—	—	—
5	6, 8, 9	2	10	6	6, 8, 9, 12	—	—	S	1, 3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	20	2—4, 7, 8, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	23	7—11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1, 11	2	9	9	9—11	—	—	M	2
11	5, 7	—	—	1	10	—	—	—	—
M	3	—	—	4	8, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	1	11	—	—	M	2
S	1, 3—5, 7	—	—	6	1, 7	—	—	M	2, 7, 12
M	2, 7, 8	—	—	2	9	—	—	—	—
M	1	—	—	7	2	—	—	M	2
—	—	—	—	11	2, 9, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	14	2, 3, 11, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	2	11	—	—	—	—
5	7	—	—	8	3, 4, 6, 7, 12	—	—	8	3, 4
S	1—9, 11, 12	—	—	20	1, 3, 7—10, 12	—	—	M	1—5, 10—12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Koski	9	11, 12	M	1—5, 9	—	—
Kärkölä	—	—	M	6	—	—
Lampi	6	3, 4, 6	2	7	—	—
Nastola	—	—	M	6	—	—
Padasjoki	1	8	—	—	—	—
Tammelan piiri. *Tammela distrikt.*						
Akaa	—	—	—	—	2	1
Humppila	1	9	—	—	—	—
Jokioinen	30	6—10, 12	2	11	—	—
Kalvola	1	10	—	—	—	—
Kylmäkoski	19	1—3	M	1—9	—	—
Somero	39	1—4, 7, 11, 12	—	—	—	—
Somerniemi	1	12	—	—	—	—
Sääksmäki	—	—	M	4—7	—	—
Tammela	275	1—12	15	1	1	3
Urjala	5	10, 11	M	1—8	1	6
Ypäjä	—	—	15	5, 6	—	—
Tampereen piiri. *Tammerfors distrikt.*						
Kangasala	2	6, 12	S	8	—	—
Lempäälä	—	—	—	—	—	—
Messukylä	—	—	—	—	2	12
Pirkkala	—	—	—	—	1	10
Pälkäne	—	—	S	5—7	5	5—7
Sahalahti	—	—	—	—	—	—
Tottijärvi	—	—	S	10	—	—
Vesilahti	—	—	—	—	—	—
Ylöjärvi	—	—	4	1	—	—
Jämsän piiri. *Jämsä distrikt.*						
Eräjärvi	7	3	—	—	—	—
Jämsä	8	1—3, 9	S	1, 10—12	—	—
Korpilahti	—	—	—	—	—	—
Kuhmalahti	—	—	—	—	—	—
Kuhmoinen	6	9, 12	—	—	2	1

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	11	1—3, 7—10	—	—	3	3, 4
E	4, 7	—	—	1	11	—	—	22	1—4, 11, 12
6	2	—	—	45	1—12	—	—	8	2, 3
E	7, 8, 12	1	12	3	5, 10, 11	—	—	M	1—5, 10, 11
—	—	E	8	20	1, 2, 7, 10, 12	—	—	E	1
6	6, 10	—	—	19	1—3, 6, 7,9—12	—	—	5	1, 2
17	9, 10	—	—	2	8, 9	—	—	—	—
M	2—7, 10, 12	—	—	6	8, 10	—	—	M	2—4, 12
1	8	—	—	15	9—12	—	—	—	—
3	1	—	—	7	10, 11	—	—	M	1, 3, 4
32	1, 3—7, 10	—	—	10	2, 9—12	—	—	19	2, 4, 5, 12
16	6, 7, 12	—	—	3	3, 11	—	—	4	3, 4
—	—	—	—	2	4, 11	—	—	M	2—7, 9—11
M	1—6	—	—	21	1, 2, 6, 8,10—12	—	—	M	1—4, 8, 12
23	3, 5, 7—11	—	—	32	2, 4—12	—	—	M	1—7, 9, 10,12
—	—	—	—	—	—	—	—	4	1
2	4	—	—	12	7, 11, 12	—	—	S	2, 4
—	—	—	—	8	8, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	2	10	—	—	S	1, 2
—	—	3	9, 10	23	4—12	—	—	—	—
—	—	—	—	21	5, 6, 8, 11, 12	—	—	S	2
—	—	—	—	9	4, 12	—	—	S	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	16	9	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1, 6—9, 11, 12	—	—	11	1, 2, 8—10, 12	—	—	S	1, 2, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	E	8	13	2, 4, 7, 9, 10	—	—	S	1—3, 12

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Kuorevesi	—	—	—	—	—	—
Luopioinen	1	3	—	—	—	—
Längelmäki	—	—	—	—	—	—
Ruoveden piiri. *Ruovesi distrikt.*						
Juupajoki	—	—	—	—	—	—
Kuru	—	—	S	6, 7, 11	—	—
Orivesi	4	5—7	S	7, 9—12	1	6
Ruovesi	2	6	S	2, 8, 10—12	3	3, 8
Teisko	M	6, 10	—	—	—	—
Vilppula	3	2	—	—	—	—
Viipurin lääni. **Viborgs län.**						
Viipurin piiri. *Viborgs distrikt.*						
Johannes	2	3, 8	S	1, 2, 12	1	6
Koivisto	2	12	S	1—4, 6, 8, 11, 12	10	7—11
Kuolemajärvi	—	—	E	1	—	—
Lavansaari y. m. saar.	—	—	—	—	—	—
Nuijamaa	—	—	E	6	—	—
Säkkijärvi	1	2	E	2, 7	—	—
Uusikirkko	1	7	S	1—6	—	—
Viipurin maaseur.	44	1—12	S	1—7	17	8—11
Haminan piiri. *Fredrikshamns distrikt.*						
Kymi	17	8, 10, 11	—	—	M	10
Miehikkälä	—	—	—	—	—	—
Pyhtää	M	5, 6, 8—12	—	—	1	9
Sippola	M	8—10	—	—	1	9
Suursaari y. m. saaria	3	11, 12	—	—	—	—
Vehkalahti	7	6, 7	—	—	—	—
Virolahti	5	11, 12	6	4, 7	1	12

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuúkausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	46	1—6, 8, 9, 11,12	—	—	S	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	10	—	—	7	8—10	—	—	—	—
1	6	—	—	2	6, 8	—	—	2	11
S	3, 5, 7—9	—	—	7	4, 7, 9, 12	—	—	7	2—4
M	3, 4	M	1, 11	3	12	—	—	M	8, 10
—	—	—	—	3	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	2
M	12	6	9	4	5, 7, 11	—	—	—	—
2	9, 10	27	3, 9, 10	5	2, 6, 11, 12	—	—	8	1, 3—5, 7, 10
—	—	4	8, 9	27	8—12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	10, 11	—	—	—	—
E	1	—	—	13	3, 6—10, 12	—	—	1	6
2	11	26	8—10, 12	29	1, 3—7, 9, 10,12	—	—	8	1—3, 12
18	7, 10, 11	26	9—11	146	1—12	—	—	—	—
—	—	—	—	13	10, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	5	1, 12	—	—	M	2
1	9	—	—	E	10	—	—	—	—
—	—	—	—	M	2, 7, 8, 10	—	—	1	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	1, 2, 9	2	10	9	6, 8, 10—12	—	—	S	1—5
1	10	M	1, 4, 5, 9	—	—	—	—	S	1—6

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*			Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*			Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*		
	Nombre.	Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.*	Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.*	Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Lappeenrannan piiri. *Willmanstrands distrikt.*									
Lappee		6	6—8, 10, 11		M	2—8		M	5, 9—11
Lemi		—	—		—	—		—	—
Luumäki		—	—		M	6, 7		E	7
Savitaipale		1	10		E	8		—	—
Suomenniemi		—	—		—	—		—	—
Taipalsaari		—	—		E	11		E	8—12
Valkeala		30	8—12		S	2—6, 11		—	—
Antrean piiri. *S:t Andreae distrikt.*									
Antrea		29	2, 7—11		3	1, 6, 11		—	—
Joutseno		2	8		1	9		2	8, 11
Jääski		—	—		1	6		2	1, 4
Kirvu		—	—		S	9		—	—
Rautjärvi		—	—		—	—		—	—
Ruokolahti		2	8, 12		3	6, 8		7	9
Muolan piiri. *Mohla distrikt.*									
Heinjoki		—	—		—	—		—	—
Kivennapa		24	5—7, 11		46	1, 4—8		5	2, 4, 5, 9, 10
Muola		1	1		—	—		6	7, 12
Rautu		—	—		—	—		—	—
Valkjärvi		—	—		—	—		—	—
Terijoki		8	1, 4, 7, 8, 12		42	1—7, 11		3	1, 4, 8
Käkisalmen piiri. *Kexholms distrikt.*									
Hiitola		—	—		M	6, 7, 11, 12		—	—
Ilmes		—	—		—	—		—	—
Kaukola		—	—		10	1—4		1	8
Käkisalmen maaseurak.		—	—		8	1—4		5	8, 10—12
Metsäpirtti		—	—		—	—		1	10
Pyhäjärvi		1	11		M	1, 2, 4		2	7, 8
Räisälä		—	—		M	4, 6		—	—
Sakkola		—	—		2	1		1	9
Tiurula		—	—		—	—		—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Kurkijoen piiri. *Kronoborgs distrikt.*						
Jaakkima	—	—	7	7	1	7
Kurkijoki	9	11, 12	M	6, 7, 10, 11	—	—
Parikkala	4	11	—	—	—	—
Sortavalan piiri. *Sordavala distrikt.*						
Ruskeala	—	—	—	—	—	—
Soanlahti	—	—	—	—	—	—
Sortavalan maaseurak.	—	—	—	—	E	9, 10
Uukuniemi	—	—	—	—	—	—
Salmin piiri. *Salmis distrikt.*						
Impilahti Kitelä	1	11	1	3	—	—
Korpiselkä	9	2	—	—	—	—
Salmi	—	—	M	7	—	—
Suistamo	—	—	—	—	—	—
Suojärvi	5	1	S	6	—	—
Mikkelin lääni. **S:t Michels län.**						
Mikkelin piiri. *S:t Michels distrikt.*						
Anttola	—	—	6	5	3	7, 12
Hirvensalmi	—	—	5	5	—	—
Kangasniemi	1	11	85	2—6, 12	—	—
Mikkelin maaseurak.	2	10, 11	12	5	2	3, 7
Ristiina	—	—	2	1	3	3, 11, 12
Heinolan piiri. *Heinola distrikt.*						
Hartola	3	11, 12	S	6, 8, 10—12	—	—
Heinolan maaseurak.	—	—	—	—	—	—
Joutsa	—	—	S	4—8	—	—
Leivonmäki	—	—	M	6	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
9	1, 7	1	10	53	7, 11, 12	4	7, 12	24	3—8, 10—12
—	—	5	7, 9	23	1, 2, 6—8, 10, 11	10	2, 5, 8, 10—12	M	2, 3, 12
1	9	18	1, 2,5—7,9—11	9	5, 8—12	1	8	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	E	5, 10	—	—	M	1—5, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	E	1—3, 12
—	—	—	—	5	3, 5, 7, 11	—	—	S	1, 3—6, 10—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	7	—	—	—	—	—	—	S	1, 3, 4, 10—12
—	—	—	—	2	7	—	—	E	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	2—4, 7	5	8	7	8, 10, 11	—	—	M	1—4
12	2—5	7	12	2	11	—	—	S	1—3
S	4—6, 8—11	—	—	14	4, 11, 12	—	—	M	1—3
1	7	3	7, 9, 11	40	1, 3—10	—	—	S	1—4
7	9	8	1, 6, 7, 12	18	6—12	—	—	M	1—4
2	3, 5	4	10	2	11, 12	—	—	10	1, 2, 4—6
2	4	—	—	36	1, 2, 4, 8—10	—	—	—	—
M	2—8, 12	2	3, 7	—	—	—	—	34	1—7, 10—12
—	—	M	3, 4, 6	—	—	—	—	2	2, 3

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
M	5—12	M	7—9	M	1—3, 7—12	—	—	—	—
E	9	E	9	—	—	—	—	M	5
—	—	M	12	E	1, 3, 8, 10, 12	—	—	M	1—4
E	5—8	M	8	E	5, 8, 10, 12	—	—	M	3
M	10—12	—	—	E	5, 8	—	—	M	1—5
M	7, 8, 11, 12	—	—	E	9—12	—	—	—	—
M	1—6	—	—	S	1—12	—	—	M	1—4
—	—	1	5	24	2—7, 10—12	—	—	S	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	6, 8, 12	9	1, 6, 8	55	1—4, 6—12	—	—	S	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	1, 9	—	—	—	—
32	11, 12	32	6, 8, 9	27	1, 2, 5, 6, 8—12	—	—	—	—
—	—	—	—	8	9, 10	—	—	—	—
21	6—11	37	2, 5—12	16	1, 2, 4—7, 9, 12	1	4	M	1, 2, 5—7, 11, 12
1	6	8	8—10	21	1—3, 5, 8—12	—	—	12	3—6, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	6	8	20	1, 2, 4—10	—	—	E	3
2	12	22	2, 3, 5—8	9	1, 3—5, 7, 9, 10	1	6	96	1—12
—	—	1	5, 6	11	2, 3, 10—12	—	—	M	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2	7, 11	5	8—12	—	—	5	1, 3
—	—	7	6, 8, 9, 11	11	1—5, 11, 12	—	—	2	2, 3, 8
—	—	1	4	—	—	—	—	3	1, 12
—	—	7	1, 4, 7—9	—	—	—	—	1	10
—	—	—	—	4	8, 11, 12	—	—	—	—
1	3	11	4, 5, 8—10	—	—	—	—	14	1—3, 9—12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*			Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*			Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*		
	Nombre. Antal. Luku.		Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.		Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.		Kuukausi. Månad. *Mois.*
Luhanko	—		—	—		—	—		—
Mäntyharju	1		12	M		10, 11	1		6
Sysmä	2		12	S		3, 5—10, 12	—		—
Joroisten piiri. ***Jorois distrikt.***									
Haukivuori	—		—	—		—	—		—
Heinävesi	—		—	M		4, 7, 10—12	—		—
Joroinen	—		—	2		6, 7	5		5, 6, 9, 10
Juva	2		2, 10	—		—	4		9, 10
Jäppilä	—		—	—		—	—		—
Pieksämäki	1		1	51		1—3	1		9
Virtasalmi	—		—	—		—	—		—
Savonlinnan piiri. ***Nyslotts distrikt.***									
Enonkoski	—		—	—		—	—		—
Kangaslampi	—		—	3		7, 11	3		2, 8, 9
Kerimäki	2		8	—		—	—		—
Puumala	—		—	—		—	1		11
Rantasalmi	—		—	—		—	6		7, 9, 10
Savonranta	—		—	—		—	—		—
Sulkava	—		—	—		—	3		1, 11
Sääminki	5		1, 3, 7, 9	—		—	6		1, 11
Kuopion lääni. **Kuopio län.**									
Kuopion piiri. ***Kuopio distrikt.***									
Karttula	1		2	M		1—7	—		—
Keitele	—		—	—		—	—		—
Kuopion maaseurak.	72		2, 3, 6—12	S		1—3, 5—8, 10, 11	8		10, 12
Maaninka	7		9—11	1		12	1		12
Pielavesi	18		1, 6—8, 10, 12	—		—	—		—
Tuusniemi	11		10	M		2	—		—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	4	2, 4
S	11, 12	M	6, 9, 12	20	1, 6—10, 12	—	—	M	1, 2, 3, 12
11	9, 11, 12	—	—	24	1—3, 6, 8—12	—	—	6	3
—	—	—	—	1	10	—	—	—	—
13	1—3	—	—	12	2, 3, 7, 12	—	—	38	1—7, 10—12
M	3, 7, 8, 12	8	7—11	28	3, 6, 8—12	—	—	17	2, 4, 12
2	1	1	1	15	1—3, 5, 6, 9, 10	—	—	20	1, 3—6
M	8—12	—	—	1	12	—	—	1	5
S	2, 5—7, 9—12	—	—	21	2—6, 11, 12	—	—	71	2—5
—	—	—	—	2	12	—	—	4	5
—	—	19	11	5	2, 3	—	—	—	—
—	—	3	1	1	10	—	—	3	2
—	—	9	2—3	4	12	—	—	M	3
—	—	—	—	—	—	—	—	M	2, 3
10	1, 2	—	—	43	1—4, 6, 7, 9—12	—	—	11	1, 4, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	6	—	—	M	3
—	—	14	8, 11, 12	31	1—5, 7—10	—	—	M	1—4
S	3, 4, 6—12	E	4, 7	12	1—4, 8	—	—	E	1—3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1—12	6	8, 10	30	2, 4, 6, 8—12	—	—	S	1—6, 10, 11
16	9, 12	—	—	3	10, 11	—	—	—	—
4	8, 10, 11	—	—	1	6	—	—	—	—
M	1, 2, 5, 9, 10	—	—	7	1, 2, 10	—	—	E	1, 5

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*			Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*			Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*		
	Nombre. Antal.	Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal.	Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal.	Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Rautalammin piiri.									
Rautalampi distrikt.									
Hankasalmi	—		—	S		1—4, 11	4		11
Leppävirta	2		4, 9	—		—	1		10
Rautalampi	3		3, 10	S		1—5	—		—
Suonenjoki	23		1—3	S		1—4	6		2—4
Vesanto	—		—	—		—	—		—
Iisalmen piiri.									
Idensalmi distrikt.									
Iisalmen maaseurak.	29		2, 9—12	2		6	1		10
Kiuruvesi	16		5, 6, 10	2		4	—		—
Lapinlahti	16		1—3	—		—	—		—
Muuruvesi	—		—	—		—	1		2
Nilsiä	15		1, 2, 7, 10, 11	—		—	—		—
Varpaisjärvi	—		—	—		—	—		—
Pielisjärven piiri.									
Pielisjärvi distrikt.									
Juuka	1		2	M		1, 2, 6, 7	—		—
Nurmes	S		1—12	S		2—7	4		2, 9—11
Pielisjärvi	24		1, 8—12	S		3—7, 10	1		8
Rautavaara	1		4	M		2, 5	—		—
Valtimo	23		4, 7, 9—11	9		4, 5	—		—
Tohmajärven piiri.									
Tohmajärvi distrikt.									
Ilomantsi	—		—	M		10	—		—
Kesälahti	—		—	2		4	—		—
Kiihtelysvaara	—		—	M		2, 9—11	—		—
Kitee	—		—	M		2, 9, 10	—		—
Tuupovaara	—		—	M		10	—		—
Pälkjärvi	—		—	—		—	—		—
Tohmajärvi	7		10	—		—	—		—
Värtsilä	4		11, 12	—		—	—		—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
M	7—10	—	—	5	2, 7—9, 11	—	—	E	1—3
S	1—12	18	7, 9—11	22	1—3,6,7,10—12	—	—	49	1—3
M	1—12	3	8, 12	22	1—4, 7—10, 12	—	—	M	1—3, 9, 12
M	7—12	1	9	26	1—3, 7—10, 12	—	—	M	1—3
M	1—5, 12	3	5	1	3	—	—	E	1, 3, 12
S	7—9	—	—	14	2—4, 6, 9—12	—	—	5	3
M	8	—	—	6	5, 7, 8, 12	—	—	1	9
S	8—11	—	—	3	6, 7, 12	—	—	8	2, 3, 11
S	7—9, 11, 12	3	2	5	2, 4, 11	—	—	—	—
S	7—9	—	—	2	6, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	9	8	—	—	—	—	—	—
—	—	S	1, 5, 7—12	6	1, 3, 6, 8, 12	—	—	M	2, 3
—	—	S	9—12	4	2, 8, 12	—	—	M	1
—	—	—	—	2	7, 8	—	—	—	—
—	—	M	9, 11	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	10, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	2, 3
—	—	13	9	3	4, 11, 12	—	—	1	11
—	—	—	—	1	11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	3	9	3	2, 12	—	—	M	2, 3
—	—	—	—	2	2	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Joensuun piiri.						
Joensuu distrikt.						
Eno	—	—	—	—	—	—
Kaavi	—	—	—	—	—	—
Kontiolahti	30	9, 10, 12	4	10	—	—
Kuusjärvi	—	—	M	12	—	—
Liperi	—	—	1	10	—	—
Polvijärvi	—	—	—	—	—	—
Rääkkylä	2	12	—	—	—	—
Vaasan lääni.						
Vasa län.						
Vaasan piiri.						
Vasa distrikt.						
Bergö	—	—	—	—	—	—
Isokyrö	—	—	6	4, 5	—	—
Jurva	—	—	—	—	—	—
Kveflax	—	—	S	1, 2	—	—
Laihia	—	—	—	—	—	—
Malax	—	—	M	2	—	—
Mustasaari	—	—	S	2	2	5
Petalax	—	—	M	1, 2	—	—
Pörtom	—	—	—	—	—	—
Replot	—	—	S	4	—	—
Solf	4	2	S	2	—	—
Vähäkyrö	—	—	—	—	—	—
Ylistaro	—	—	2	1, 2	1	3
Kristiinankaupungin piiri.						
Kristinestads distrikt.						
Ilmajoki	6	4, 5, 9	S	1—3, 5	—	—
Isojoki	—	—	—	—	1	4
Jalasjärvi	1	1	11	5, 6	—	—
Karijoki	—	—	—	—	—	—
Kauhajoki	—	—	—	—	—	—
Korsnäs	6	1	S	1	—	—
Kristinestads landsf.	—	—	—	—	—	—
Kurikka	7	1, 5, 7	S	1	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	12	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	10, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	2	12	—	—	—	—
—	—	15	12	2	9	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	9	—	—	2	9	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	3, 4	—	—	39	1—12	—	—	—	—
—	—	—	—	5	4	—	—	—	—
S	5	—	—	3	9	—	—	—	—
—	—	—	—	5	3, 10	—	—	—	—
S	1—3	—	—	1	1	—	—	—	—
S	2, 4, 5, 7, 10	—	—	11	2, 4, 8, 11, 12	—	—	—	—
S	1—4	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	10, 11	—	—	—	—	—	—	—	—
M	5	—	—	3	4, 9	—	—	—	—
—	—	—	—	1	10	—	—	—	—
1	7	57	1—12	—	—	—	—	2	3
2	11	—	—	121	1—12	—	—	S	2, 3, 11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	2, 4, 7	—	—	84	1—12	—	—	18	2—4
—	—	—	—	8	2, 6—9, 11	—	—	—	—
2	9	—	—	51	1—5, 7, 9—12	—	—	—	—
S	2—4, 7—9	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	41	1—7	—	—	6	1, 3

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Mässling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Lappfjärd	—	—	—	—	—	—
Närpes	2	12	212	1—5	1	11
Peräseinäjoki	3	9	—	—	—	—
Seinäjoki	7	6, 10	S	2—6, 8	—	—
Sideby	—	—	—	—	—	—
Teuva	2	8, 9	—	—	2	9
Öfvermark	—	—	—	—	—	—
Uudenkaarlepyyn piiri. *Nykarleby distrikt.*						
Alahärmä	—	—	—	—	—	—
Jeppo	—	—	M	6, 7, 11, 12	—	—
Kauhava	2	7	M	1, 12	—	—
Lapua	1	4	S	1, 2,4—7,9,10,12	5	4, 5, 12
Maksmo	M	9, 12	2	9	1	4
Munsala	7	6, 7	S	6—8, 12	—	—
Nurmo	—	—	M	6	—	—
Nykarleby landsf.	—	—	M	6, 7	—	—
Oravais	—	—	—	—	—	—
Vörå	—	—	9	1, 2, 8	3	1, 3
Ylihärmä	—	—	4	2, 8	—	—
Kokkolan piiri. *Gamlakarleby distrikt.*						
Esse	—	—	2	7	—	—
Halsua	—	—	—	—	6	3
Himanka	4	4, 7	1	1	—	—
Kannus	2	3	—	—	—	—
Kaustinen	—	—	—	—	—	—
Kokkolan maaseurak.	4	1, 3, 8	—	—	—	—
Kronoby	2	11	E	6, 8, 10, 12	—	—
Kälviä	—	—	—	—	—	—
Larsmo	8	6, 10—12	M	7, 9—11	—	—
Lestijärvi	—	—	—	—	—	—
Lohtaja	1	11	—	—	—	—
Nedervetil	—	—	—	—	—	—
Pedersöre	M	1—8, 10—12	6	7, 9	—	—
Perho	—	—	—	—	—	—
Purmo	M	8—10, 12	2	9	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	2	11	—	—	—	—
241	3—8	1	3	5	2—4, 12	—	—	—	—
2	9	—	—	48	3—12	—	—	—	—
—	—	2	10	43	1, 2, 5, 6, 8—12	—	—	S	2, 4
4	6, 9	—	—	—	—	—	—	—	—
1	9	—	—	2	7	—	—	8	8, 9, 12
32	7—10	—	—	20	7—12	—	—	—	—
—	—	1	9	3	3, 4, 7	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	3	1, 4
S	4, 6, 8, 9	M	8, 9	31	3, 5—12	—	—	16	2—5
25	1—4, 10, 12	—	—	39	1—3,5—8,10—12	—	—	33	1—5, 8,9, 11, 12
—	—	5	9	2	9	—	—	—	—
—	—	1	7	1	7	—	—	2	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	12	—	—	1	4	—	—	9	1—5
—	—	—	—	3	3	—	—	—	—
—	—	13	8, 9	20	2, 4—9, 11	—	—	12	6, 7, 9
—	—	1	9	19	3, 4, 7, 9—11	—	—	1	3
—	—	—	—	17	7—9	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	10	2
—	—	—	—	61	1—7, 11, 12	—	—	—	—
M	2, 4—7	3	2	32	1—5, 7—12	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1, 9, 11	—	—	—	—
6	11, 12	—	—	15	1, 7, 8, 10	—	—	2	3, 6
—	—	—	—	3	2, 6	—	—	—	—
1	12	—	—	3	7, 11	—	—	M	4
S	10, 11	—	—	11	1, 3, 5, 8	—	—	M	1—3, 6
—	—	—	—	1	6	—	—	—	—
—	—	—	—	5	5, 6	—	—	—	—
—	—	—	—	2	3, 4	—	—	2	2
M	7, 10—12	—	—	10	3, 6, 10, 11	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	11, 12	—	—	8	3, 10	—	—	M	1, 2

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Mässling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Terijärvi	—	—	—	—	—	—
Toholampi	—	—	—	—	—	—
Ullava	—	—	—	—	—	—
Veteli	—	—	—	—	—	—
Kuortaneen piiri. *Kuortane distrikt.*						
Alajärvi	—	—	M	8—11	10	9—11
Alavus	—	—	—	—	1	12
Evijärvi	—	—	E	5	11	7—9
Keuruu	2	7	—	—	—	—
Kortesjärvi	—	—	E	5	—	—
Kuortane	—	—	—	—	—	—
Lappajärvi	—	—	E	5, 7, 8, 10	—	—
Lehtimäki	—	—	—	—	—	—
Multia	—	—	—	—	—	—
Pihlajavesi	—	—	—	—	—	—
Soini	1	10	—	—	—	—
Töysä	—	—	—	—	—	—
Vimpeli	—	—	S	5, 7, 8, 10, 12	—	—
Virrat	1	8	—	—	—	—
Ätsäri	1	7	14	1, 2	—	—
Jyväskylän piiri. *Jyväskylä distrikt.*						
Jyväskylän maaseurak.	18	5, 8—10, 12	4	2, 6	—	—
Karstula	—	—	S	3	—	—
Kivijärvi	—	—	—	—	—	—
Konginkangas	—	—	—	—	—	—
Laukaa	8	6	S	1	7	2, 12
Petäjävesi	—	—	—	—	—	—
Pihtipudas	—	—	—	—	—	—
Pylkönmäki	—	—	S	3	—	—
Saarijärvi	14	9—12	S	1, 3—5	—	—
Sumiainen	—	—	—	—	—	—
Toivakka	—	—	—	—	—	—
Uurainen	—	—	S	1	—	—
Viitasaari	1	5	—	—	—	—
Äänekoski	2	3, 12	1	2	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	3—6	—	—	5	3, 10, 11	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	4
—	—	—	—	2	1	—	—	4	1
5	1, 3, 11	—	—	10	4, 6—9, 11, 12	—	—	S	1—6, 11
S	7, 9—11	—	—	84	1—12	—	—	24	1—3, 6, 8
E	2	—	—	6	3, 4, 7	—	—	M	4
—	—	—	—	24	2, 6—10, 12	—	—	E	1
—	—	—	—	—	—	—	—	M	4
—	—	—	—	1	10	—	—	5	1, 3, 5
E	7, 8	—	—	3	3, 9, 12	—	—	M	2—4
—	—	—	—	—	—	—	—	S	1, 3, 4
—	—	—	—	5	9	—	—	—	—
—	—	—	—	2	8, 12	—	—	—	—
8	1, 5, 6, 9	—	—	1	8	—	—	S	1—5
2	9	—	—	21	2, 4, 6, 8—10, 12	—	—	6	1, 2, 3
E	7, 8	—	—	2	1, 12	—	—	M	2, 4
—	—	7	8	63	1—12	1	7	15	5—7
9	1—3	—	—	63	3—12	—	—	22	1—3
9	2, 5, 6, 12	—	—	9	2, 3, 6, 9, 10	—	—	M	2, 3, 12
4	3, 11	—	—	4	3, 9	1	3	12	3, 9, 10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	5	1	—	—	—	—	—	—
S	1, 5, 6, 8	—	—	29	9—12	—	—	M	2, 3, 8—10, 12
2	2	—	—	1	9	—	—	—	—
M	7	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1, 2, 4	—	—	17	1, 3—6, 10, 11	—	—	M	1, 2, 4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	2, 8	—	—	—	—	—	—	—	—
S	1, 5	—	—	—	—	—	—	—	—
S	5—9	—	—	12	1—3, 6, 8	—	—	2	3
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—

Lääni, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Oulun lääni. **Uleåborgs län.**						
Oulun piiri. *Uleåborgs distrikt.*						
Haukipudas	—	—	—	—	—	—
Ii	6	5—8	—	—	—	—
Kempele	—	—	—	—	—	—
Kiiminki	—	—	—	—	—	—
Kuivaniemi	—	—	—	—	—	—
Liminka	1	4	—	—	—	—
Lumijoki	—	—	—	—	—	—
Muhos	—	—	—	—	—	—
Oulun maaseurak.	—	—	—	—	3	12
Oulunsalo	—	—	—	—	5	3
Temmes	—	—	—	—	—	—
Tyrnävä	—	—	—	—	—	—
Utajärvi	—	—	—	—	—	—
Ylikiiminki	—	—	—	—	—	—
Raahen piiri. *Brahestads distrikt.*						
Hailuoto	—	—	—	—	—	—
Paavola	—	—	—	—	—	—
Pattijoki	—	—	—	—	—	—
Rantsila	—	—	—	—	—	—
Revonlahti	—	—	—	—	—	—
Salon kappeli	—	—	—	—	—	—
Siikajoki	—	—	—	—	—	—
Vihanti	—	—	—	—	—	—
Kalajoen piiri. *Kalajoki distrikt.*						
Alavieska	—	—	—	—	—	—
Kalajoki	11	3, 4, 7	—	—	—	—
Merijärvi	—	—	—	—	7	4
Oulainen	13	11, 12	4	11	—	—
Pyhäjoki	—	—	—	—	15	1, 5, 6, 8, 9
Rautio	—	—	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
S	2—7	—	—	4	5, 10, 11	—	—	—	—
S	1—12	—	—	5	4, 5, 12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	3	1	—	—	—	—
—	—	—	—	5	4, 6, 9	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	3	—	—	—	—
—	—	—	—	4	11	—	—	—	—
—	—	—	—	2	10	—	—	—	—
—	—	—	—	4	1, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	12	5, 6, 9, 10	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	6	2, 5, 6, 8, 9	—	—	—	—
—	—	—	—	39	1, 5, 8, 12	—	—	E	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	1, 3, 4	—	—	—	—	—	—	M	1—4, 10, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Luku. Antal.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Luku. Antal.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Luku. Antal.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Sievi	—	—	—	—	—	—
Ylivieska	—	—	—	—	—	—
Haapajärven piiri.						
Haapajärvi distrikt.						
Haapajärvi	—	—	—	—	23	9—12
Haapavesi	—	—	S	12	—	—
Kestilä	—	—	—	—	—	—
Kärsämäki	—	—	—	—	—	—
Nivala	3	12	—	—	—	—
Piippola	1	4	—	—	—	—
Pulkkila	—	—	—	—	—	—
Pyhäjärvi	—	—	—	—	—	—
Reisjärvi	—	—	—	—	—	—
Kajaanin piiri.						
Kajana distrikt.						
Hyrynsalmi	—	—	M	3—5	—	—
Kajaanin maaseurak.	27	11, 12	17	7, 8, 10, 11	—	—
Kuhmoniemi	—	—	M	3, 6	1	7
Paltamo	3	10—12	—	—	—	—
Puolanka	—	—	1	6	4	3, 5, 8
Ristijärvi	—	—	M	3, 4	—	—
Sotkamo	4	10—12	—	—	—	—
Suomussalmi	—	—	M	1—5, 7, 8	—	—
Säräisniemi	—	—	—	—	—	—
Tornion piiri.						
Torneå distrikt.						
Alatornio	2	1, 2	1	3	2	5, 6
Karunki	—	—	—	—	—	—
Kemin maaseurak.	—	—	—	—	1	6
Kolari	1	4	—	—	—	—
Simo	—	—	M	6, 8, 9	—	—
Tervola	—	—	—	—	—	—
Turtola	—	—	—	—	—	—
Ylitornio	3	1	7	11	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
—	—	—	—	2	5	—	—	—	—
—	—	—	—	3	3, 12	—	—	21	2, 3, 5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	2	8, 9	—	—	S	2—4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	S	3
—	—	—	—	3	12	—	—	S	3, 4
—	—	—	—	2	1, 3	—	—	S	3
—	—	—	—	—	—	—	—	S	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
M	3, 4	—	—	—	—	—	—	S	2—4
M	7, 10, 11	—	—	—	—	—	—	S	2—4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	10	1, 10—12	—	—	S	2—4
—	—	—	—	1	1	—	—	S	2—4
M	3, 4	—	—	—	—	—	—	S	2—4
—	—	—	—	2	11	—	—	S	2—4
—	—	—	—	—	—	—	—	S	2—4
3	2, 4	—	—	—	—	—	—	S	2—4
5	10, 11	1	7	—	—	—	—	M	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	12	—	—	15	2, 4—12	—	—	M	1—3, 5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	7, 8	—	—	3	4, 11, 12	—	—	M	3
M	9, 10	—	—	—	—	—	—	M	3
3	5	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	1	5	1, 4, 11	—	—	—	—

Hinku-yskä. Kikhosta. *Coqueluche.*		Punatauti. Rödsot. *Dysenterie.*		Kurkkumätä ja kuristustauti. Halsröta och strypsjuka. *Diphtérie et croup.*		Horkka. Frossa. *Malaria.*		Influensa. Influensa. *Grippe.*	
Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*	Luku. Antal. *Nombre.*	Kuukausi. Månad. *Mois.*
S	6—8	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	12	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	8—9	—	—	—	—	—	—	M	1, 2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	M	1—3, 12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	11	—	—	M	3, 5
—	—	—	—	4	5, 6	—	—	2	12
—	—	—	—	10	1, 4, 5, 11, 12	—	—	1	5
S	3	—	—	—	—	—	—	6	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Variolae.

Uudenmaan	lääni,	Helsingin	piiri,	Helsingin maaseurak.	.	3	tap.	VII, VIII.
Hämeen	»	Ruoveden	»	Teiskon	pit.....	1	»	VIII.
Viipurin	»	Muolan	»	Kivennavan	»	1	»	VII.
Kuopion	»	Pielisjärven	»	Juu'an	»	12	»	V—VII.

Varicellae.

Uudenmaan	lääni,	Helsingin	piiri,	Askulan	pit.....	4	tap.	IV.
»	»	»	»	Sipoon	»	2	»	XII.
»	»	»	»	Tuusulan	»	10	»	XI, XII.
Viipurin	»	Käkisalmen	»	Sakkolan	»	1	»	XI.
Kuopion	»	Pielisjärven	»	Juu'an	»	E	»	VII.
»	»	»	»	Nurmeksen	»	9	»	I, IV, XI, XII

Meningitis cerebro-spinalis epidemica.

Turun ja Porin	lääni,	Godbyn	piiri,	Finström	pit.....	1	tap.	III.
Hämeen	»	Hämeenlinnan	»	Janakkalan	»	1	»	VII.
»	»	Ruoveden	»	Oriveden	»	2	»	IV.
Viipurin	»	Muolan	»	Terijoen	»	2	»	III.
»	»	Käkisalmen	»	Metsäpirtin	»	1	»	IV.
»	»	Kurkijoen	»	Parikkalan	»	1	»	IIX.
»	»	Sortavalan	»	Sortavalan	»	1	»	IX.
Kuopion	»	Rautalammin	»	Vesannon	»	2	»	VIII.
Vaasan	»	Kuortaneen	»	Virtain	»	2	»	V.
»	»	»	»	Lehtimäen	kap.....	1	»	VI.
»	»	Jyväskylän	»	Saarijärven	pit.....	2	»	IV.

Poliomyelitis anterior acuta.

Uudenmaan	lääni,	Tammisaaren	piiri,	Pohjan	pit.....	M	tap.	V.
Turun ja Porin	»	Turun	»	Yläneen	»	1	»	VIII.
»	»	Godby	»	Getan	»	1	»	XI.
»	»	Ikaalisten	»	Hämeenkyrön	»	1	»	IV.
»	»	Salon	»	Perniön	»	1	»	XI.
Hämeen	»	Hämeenlinnan	»	Janakkalan	»	1	»	V.
»	»	Tammelan	»	Tammelan	»	1	»	I.
»	»	Tampereen	»	Pirkkalan	»	1	»	X.
»	»	»	»	Ylöjärven	»	1	»	II.
Viipurin	»	Viipurin	»	Uudenkirkon	»	1	»	VII.
»	»	»	»	Viipurin	»	1	»	X.

Viipurin	lääni,	Muolan	piiri,	Muolan	pit.....	1	tap.	VI.
»	»	Käkisalmen	»	Käkisalmen	»	1	»	VII.
»	»	»	»	Räisälän	»	1	»	VII.
Mikkelin	»	Heinolan	»	Joutsan	»	1	»	IX.
»	»	Joroisten	»	Haukivuoren	»	1	»	VII.
Kuopion	»	Kuopion	»	Karttulan	»	3	»	X, XII.
»	»	»	»	Pielaveden	»	2	»	II, VIII.
»	»	Rautalammen	»	Hankasalmen	»	2	»	XI.
»	»	»	»	Rautalammen	»	1	»	X.
»	»	Iisalmen	»	Kiuruveden	»	1	»	IX.
»	»	»	»	Nilsiän	»	1	»	VIII.
Vaasan	»	Kokkolan	»	Alavetelin	»	2	»	VI, IX.
»	»	»	»	Kronobyn	»	1	»	VII.
»	»	Kuortaneen	»	Alavuden	»	1	»	X.
»	»	»	»	Keuruun	»	1	»	VI.
»	»	»	»	Pihlajaveden	»	1	»	II.
»	»	Jyväskylän	»	Karstulan	»	1	»	V.
Oulun	»	Tornion	»	Alatornion	»	1	»	VI.
»	»	»	»	Karungin	»	11	»	V, VI.
»	»	Rovaniemen	»	Rovaniemen	»	1	»	VII.

Väkiluku ja kuolevaisuus piirilääkäripiireihin kuuluvissa maaseurakunnissa. [1]
Folkmängd och dödlighet i de till provinciallläkaredistrikten hörande landskommunerna. [1]
Population et mortalité dans les communes rurales appartenant aux arrondissements médicaux. [1]

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et arrondissements médicaux.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Uudenmaan lääni. Nylands län.						
Helsingin piiri: Askula, *Borgå landsf., Helsinge, Mäntsälä, Nurmijärvi,* Pornainen, Pukkila, *Sibbo, Tuusula.* (Helsingin kaupunki)	71,873	1,859	1,080	15.0	202	10.9
Lovisa distrikt: Anjala, Artjärvi, *Elimäki, Iitti,* Jaala, Lappträsk, Liljendal, Möskom, *Orimattila,* Perno, Strömfors. (Lovisa)....	59,421	1,586	1,080	18.2	166	10.5
Ekenäs distrikt: *Bromarf, Degerby,* Ekenäs landsf., *Ingå,* Karjanlobja, Karis, *Pojo,* Sammatti, Snappertuna, Tenala. (Ekenäs)	34,013	875	507	14.9	95	10.9
Lohjan piiri: *Esbo, Kyrkslätt, Lohja,* Nummi, *Pusula, Pyhäjärvi,* Sjundeå, *Vihti.* (Lohja)..	49,692	1,390	769	15.5	151	10.9
Turun ja Porin lääni. Åbo och Björneborgs län.						
Turun piiri: Kaarina, Kakskerta, *Karinainen, Karuna, Koski,* Kuusluoto, Lieto, Maaria, *Marttila,* Masku, Naantalin maaseurak., Nousiainen, Paattinen, *Paimio, Pargas,* Piikkiö, Prunkkala, *Pöytyä,* Raisio, Rusko, *Sauvo, Tarvasjoki,* Vahto, *Yläne.* (Åbo).....	68,578	1,778	1,066	15.5	153	8.6
Uudenkaupungin piiri: Iniö, Karjala, Kustavi, *Laitila,* Lehmo, Lokalahti, *Mietoinen, Mynämäki,* Pyhämaa, *Taivassalo,* Uudenkaupungin maaseurak., Uusikirkko, *Vehmaa,* Velkua. (Uusikaupunki).....	40,324	923	566	14.0	89	9.6
Rimito distrikt: Askainen, Houtskär, Korpo, Merimasku, *Nagu,* Rymättylä. (Nådendal.)	13,594	268	198	14.6	25	9.3
Godby distrikt: Brändö, Eckerö, Finström, Föglö, Geta, Hammarland, Jomala, Kumlinge, Kökar, Lemland, Lumparland, Saltvik, Sottunga, Sund, Vårdö. (Godby).....	25,766	474	361	14.0	41	8.6

[1]) Papiston piirilääkäreille antamien, ilmoituksien mukaan. Niitten kuntien nimet, joissa on kunnanlääkäri, ovat painetut kursiivikirjakkeilla.

[1]) Enligt presterskapets till provinciallläkarene lemnade uppgifter. Namnen på de kommuner, i hvilka kommunalläkare finnes, äro tryckta med kursiv stil.

[1]) D'après les rapports faits par le clergé aux médecins des différents cantons. Les noms des communes, qui possèdent im médecin comtonal, sont indiqués en italiques.

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provincialläkaredistrikt. *Gouvernements et arrondissements médicaux.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuolee. Af 100 under året födda barn afgå. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Porin piiri: *Ahlainen, Eura,* Eurajoki, Hinnerjoki, Honkilahti, *Kiukainen,* Kullaa, Lappi, Luvia, *Merikarvia,* Nakkila, *Normarkku, Pomarkku,* Porin maaseurak., Rauman maaseurak., *Siikainen.* Ulvila. (Pori)	79,594	2,210	1,318	16.6	223	10.1
Ikaalisten piiri: Honkajoki, *Hämeenkyrö, Ikaalinen,* Jämijärvi, *Kankaanpää,* Karvia, *Parkano,* Viljakkala. (Ikaalinen)	53,442	1,524	832	15.6	131	8.6
Tyrvään piiri: Karkku, Kiikka, Kiikoinen, *Lavia,* Mouhijärvi, Suodenniemi, Suoniemi, *Tyrvää.* (Karkku)	35,796	973	546	15.3	86	8.8
Salon piiri: Angelniemi, *Dragsfjärd, Finby,* Halikko, Hiittis, Kiikala, *Kimito,* Kisko, Kuusjoki, Muurla, *Perniö,* Pertteli, Salon kauppala, Suomusjärvi, Uskela, *Vestanfjärd.* (Salon kauppala)	52,853	1,476	839	15.9	143	9.7
Huittisten piiri: *Alastaro,* Harjavalta, *Huittinen,* Kauvatsa, *Kokemäki, Köyliö, Loimaa, Metsämaa, Oripää, Punkalaidun, Säkylä, Vampula.* (Huittinen)	57,451	1,547	881	15.3	110	7.1
Hämeen lääni. Tavastehus län.						
Hämeenlinnan piiri: Hattula, *Hauho, Hausjärvi,* Hämeenlinnan maaseurak., *Janakkala, Loppi,* Renko, *Tuulos,* Tyrväntö, Vanaja. (Hämeenlinna)	52,318	1,518	897	17.1	217	14.3
Hollolan piiri: *Asikkala, Hollola, Koski,* Kärkölä, *Lampi,* Nastola, *Padasjoki.* (Lahti)	47,531	1,261	747	15.7	104	8.2
Tammelan piiri: *Akaa,* Humppila, *Jokioinen,* Kalvola, *Kylmäkoski,* Perttula, *Somero, Somerniemi, Sääksmäki, Tammela, Urjala,* (Forssa)	66,903	1,898	1,114	16.7	221	11.6
Tampereen piiri: *Kangasala,* Lempäälä, Messukylä, Pirkkala, *Pälkäne, Sahalahti,* Tottijärvi, Vesilahti, Ylöjärvi. (Tampere)	45,390	1,238	705	15.5	109	8.8
Jämsän piiri: Eräjärvi, *Jämsä, Korpilahti,* Kuhmalahti, *Kuhmoinen, Kuorevesi, Luopioinen,* Längelmäki. (Jämsä)	46,918	1,245	790	16.8	118	9.5
Ruoveden piiri: *Kuru, Orivesi, Ruovesi,* Teisko, *Juupajoki.* (Ruovesi)	34,455	905	486	14.1	74	8.2

Läänit, piirilääkäripiirit, pitäjät ja kappelit. Län, provinciallläkaredistrikt, socknar och kapell. *Gouvernements, arrondissements, paroisses.*	Tulirokko. Skarlakansfeber. *Scarlatine.*		Tuhkarokko. Messling. *Rougeole.*		Lavantauti. Tarmtyfus. *Fièvre typhoide.*	
	Nombre. Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*	*Nombre.* Antal. Luku.	Kuukausi. Månad. *Mois.*
Pudasjärven piiri. *Pudasjärvi distrikt.*						
Kuusamo	14	12	—	—	—	—
Pudasjärvi	—	—	—	—	1	4
Taivalkoski	—	—	M	2	—	—
Rovaniemen piiri. *Rovaniemi distrikt.*						
Kemijärvi	—	—	—	—	—	—
Kuolajärvi	—	—	—	—	—	—
Rovaniemi	—	—	—	—	—	—
Kittilän piiri. *Kittilä distrikt.*						
Enontekiäinen	—	—	—	—	—	—
Inari	—	—	—	—	1	9
Kittilä	—	—	—	—	—	—
Muonionniska	—	—	—	—	—	—
Sodankylä	—	—	—	—	2	1
Utsjoki	—	—	S	5—7	—	—

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et arrondissements médicaux.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Viipurin lääni. Viborgs län.						
Viipurin piiri: Johannes, *Koivisto*, Kuolemajärvi, Lavansaari y. m. saaria, Nuijamaa, *Säkkijärvi, Uusikirkko, Viipurin maaseurak.*, (Viipuri)	99,520	2,810	1,850	18.6	417	14.8
Haminan piiri: Kymi, Miehikkälä, Pyhtää. Sippola, Suursaari y. m. saaria, Vehkalahti. *Virolahti.* (Hamina)	56,457	1,512	842	14.9	115	7.6
Lappeenrannan piiri: Lappvesi, Lemi, *Luumäki, Savitaipale,* Suomenniemi, Taipalsaari, Valkeala. (Lappeenranta)	63,643	1,820	993	15.6	194	10.7
Antrean piiri: *Antrea*, Joutseno, *Jääski, Kirvu, Rautjärvi, Ruokolahti.* (Jääski)	55,559	1,605	869	15.6	154	9.6
Muolan piiri: Heinjoki, *Kivennapa, Muola, Rautu, Valkjärvi*, Terijoki. (Terijoki)	55,201	1,691	935	16.9	224	13.2
Käkisalmen piiri: *Hiitola*, Ilmes, Kaukola, Käkisalmen maaseurak., Metsäpirtti, Pyhäjärvi, *Räisälä, Sakkola*, Tiurula. (Käkisalmi)	41,275	1,255	652	15.8	161	12.8
Kurkijoen piiri: *Jaakkima*, Kurkijoki, *Parikkala.* (Kurkijoki)	39,426	1,150	570	14.5	103	9.0
Sortavalan piiri: Ruskeala, *Soanlahti*, Sortavalan maaseurak., *Uukuniemi.* (Sortavala)	35,442	1,029	485	13.7	114	11.1
Salmin piiri: *Impilahti, Kitelä*, Korpiselkä, *Salmi, Suistamo, Suojärvi.* (Kitelä, Pitkäranta)	40,433	1,429	723	17.9	209	14.6
Mikkelin lääni. S:t Michels län.						
Mikkelin piiri: Anttola, *Hirvensalmi, Kangasniemi*, Mikkelin maaseurakunta, Ristiina. (Mikkeli)	43,238	1,075	727	16.8	154	14.3
Heinolan piiri: *Hartola, Heinolan maaseurak.*, Joutsa, Leivonmäki, Luhanko, *Mäntyharju, Sysmä.* (Joutsa)	46,175	1,074	860	18.6	121	11.3
Joroisten piiri: Haukivuori, *Heinävesi, Joroinen, Juva*, Jäppilä, *Pieksämäki.* (Joroinen)	48,825	1,271	863	17.7	149	11.7
Savonlinnan piiri: *Enonkoski, Kangaslampi, Kerimäki, Puumala, Rantasalmi*, Savonranta, Sulkava, Sääminki. (Savonlinna)	51,621	1,467	928	18.0	173	11.8

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et arrondissements médicaux.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döda under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 invånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afled. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Kuopion lääni. Kuopio län.						
Kuopion piiri: *Karttula, Keitele, Kuopion maaseurak., Maaninka, Pielavesi, Tuusniemi.* (Kuopio)	55,728	1,619	955	17.1	165	10.2
Rautalammin piiri: *Hankasalmi, Leppävirta, Rautalampi,* Suonenjoki, *Vesanto.* (Suonenjoki)	46,686	1,205	805	17.2	136	11.3
Iisalmen piiri: *Iisalmen maaseurak., Kiuruvesi, Lapinlahti,* Muuruvesi, *Nilsiä,* Varpaisjärvi. (Iisalmi)	64,804	2,109	986	15.2	189	9.0
Pielisjärven piiri: *Juuka, Nurmes, Pielisjärvi, Rautavaara, Valtimo.* (Nurmes)	41,842	1,428	773	18.5	155	10.9
Tohmajärven piiri: *Ilomantsi,* Kesälahti, Kiihtelysvaara, *Kitee, Tuupovaara,* Pälkjärvi, Tohmajärvi. (Tohmajärvi)	51,467	1,438	871	16.9	172	12.0
Joensuun piiri: *Eno, Kaavi,* Kontiolahti. Kuusjärvi, *Liperi, Polvijärvi, Rääkkylä.* (Joensuu)	52,226	1,621	984	18.8	185	11.4
Vaasan lääni. Vasa län.						
Vasa distrikt: Bergö, *Isokyrö,* Jurva, *Laihia, Malax,* Mustasaari, *Petalax,* Pörtom, Qveflax, Replot, *Solf,* Vähäkyrö, *Ylistaro.* (Nikolaistad)	69,628	1,517	1,227	17.6	205	13.5
Kristinankaupungin piiri: *Ilmajoki,* Isojoki, *Jalasjärvi, Karijoki, Kauhajoki, Korsnäs,* Kristinestads landsf., *Kurikka, Lappfjärd, Närpes,* Peräseinäjoki, *Seinäjoki,* Sideby, *Teuva, Öfvermark.* (Kristinestad)	109,702	3,051	1,832	16.7	356	11.7
Nykarleby distrikt: Alahärmä, Jeppo, *Kauhava, Lapua, Maxmo,* Munsala, Nurmo, Nykarleby landsf., *Oravais. Vörå,* Ylihärmä. (Nykarleby)	63,818	1,588	1,154	18.1	224	14.1
Kokkolan piiri: Esse, *Halsua, Himanka, Kannus, Kaustinen,* Kokkolan maaseurak., Kronoby, Kälviä, *Larsmo, Lestijärvi, Lohtaja,* Nedervetil, *Pedersöre, Perho, Purmo,* Terijärvi, *Toholampi,* Ullava, *Veteli.* (Gamlakarleby)	71,683	1,969	1,304	18.2	206	10.5

Läänit ja piirilääkärinpiirit. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et arrondissements médicaux.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Kuortaneen piiri: *Alajärvi, Alavus, Evijärvi, Keuru, Kortesjärvi, Kuortane, Lappajärvi, Lehtimäki, Multia,* Pihlajavesi, *Soini, Töysä, Vimpeli, Virrat, Ähtäri.* (Alavus)	89,345	2,499	1,327	14.9	251	10.0
Jyväskylän piiri: Jyväskylän maaseurak., *Karstula,* Kivijärvi, Konginkangas, *Laukaa,* Petäjävesi, *Pihtipudas, Pylkönmäki,* Saarijärvi, Sumiainen, Toivakka, Uurainen, *Viitasaari, Äänekoski.* (Saarijärvi)	85,651	2,280	1,230	14.4	261	11.4
Oulun lääni. **Uleåborgs län.**						
Oulun piiri: Haukipudas, *Ii,* Kempele, Kiiminki, Kuivaniemi, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulun maaseurak., Oulunsalo, Temmes, Tyrnävä, Utajärvi, Ylikiiminki. (Oulu)	50,449	1,575	894	17.7	215	13.7
Raahen piiri: Hailuoto, Paavola, Rantsila, Revonlahti, Salon emäseurak., Salon kappeli, Siikajoki, Vihanti. (Raahe)	23,396	693	381	16.3	60	8.7
Kalajoen piiri: Alavieska, *Kalajoki,* Merijärvi, *Oulainen, Pyhäjoki,* Rautio, Sievi, *Ylivieska.* (Kalajoki)	38,430	1,204	630	16.4	118	9.8
Haapajärven piiri: Haapajärvi, Haapavesi, Kestilä, Kärsämäki, *Nivala,* Piippola, Pulkkila, *Pyhäjärvi,* Reisjärvi. (Haapavesi)	46,292	1,485	812	17.5	148	10.0
Kajaanin piiri: *Hyrynsalmi,* Kajaanin maaseurak., Kuhmoniemi, Paltamo, *Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi,* Säräisniemi. (Kajaani)	48,574	1,489	686	14.1	138	9.3
Tornion piiri: Alatornio, Karunki, *Kemin maaseurak., Kolari,* Simo, *Tervola, Turtola, Ylitornio.* (Kemi)	36,552	1,152	605	16.6	135	11.7
Pudasjärven piiri: *Kuusamo,* Pudasjärvi, *Taivalkoski.* (Pudasjärvi)	27,151	908	459	16.9	131	14.4
Rovaniemen piiri: *Kemijärvi, Kuolajärvi, Rovaniemi.* (Rovaniemi)	23,649	895	382	16.2	130	14.5
Kittilän piiri: *Enontekiöinen, Inari,* Kittilä, *Muonionniska, Sodankylä, Utsjoki.* (Kittilä)	15,138	496	240	15.9	73	14.7

B. Otteita kaupunkien terveydenhoitolautakuntien kertomuksista vuodelta 1913.

B. Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna berättelserna för år 1913.

Helsingfors. Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 22 maj meddelade förste stadsläkaren, att en flicka af rysk nationalitet, som den 17 maj blifvit intagen uti mässlingssjukhuset å Alkärr, någon dag därefter befunnits lida af smittkoppor. Då möjlighet förelåg, att de i sjukhuset för mässling intagna patienterna kunnat blifva nedsmittade, hade åtgärd vidtagits för vaccination och isolering såväl af de patienter, som fortfarande befunno sig i sjukhuset, som ock af dem, hvilka under tiden blifvit utskrifna, hvarjämte anordnats isolering af de personer, med hvilka den i smittkoppor insjuknade under inkubationstiden haft beröring. Med anledning häraf beslöt nämnden, att Hesperia sjukhus skulle öppnas för vård af i smittosamma sjukdomar insjuknade, hvarjämte åt hälsovårdsnämndens byrå öfverlämnades att, om så befunnes nödigt, vidtaga erforderliga åtgärder för anordnande af kostnadsfri vaccination.

Vid nämndens sammanträde den 29 maj uppdrogs åt ordföranden och förste stadsläkaren att i samråd med öfverläkaren å Maria sjukhus' epidemiafdelning, som öfvertagit skötseln af de å Hesperia intagna patienterna, försöka få sjukvården anordnad med för staden minsta möjliga kostnader.

Vid sammanträdet den 30 juli meddelade förste stadsläkaren, att ett par veckor tidigare en i Hoplaks bosatt mansperson intagits å Maria sjukhus' epidemiafdelning och efter 7 dagars sjukdom därstädes aflidit i smittkoppor. Samtidigt hade flere personer, hvilka haft sin bostad i samma villa som denne, anmälts hafva insjuknat och äfven de såsom misstänkta för att lida af smittkoppor intagits i en af sjukbarackerna å Alkärr. Likaså hade en arbetare vid färgfabriken å villaområdet Hesperia n:o 61 A såsom misstänkt för sjukdomen intagits i samma sjukbarack, hvarjämte samtliga arbetare vid sagda fabrik undersökts i afseende å sitt hälsotillstånd. Inalles hade dittills 15 fall af smittkoppor förekommit, af hvilka 3 slutat med döden. På grund häraf hade af föreståndaren för vaccinberedningsanstalten anordnats kostnadsfri vaccination både i Hermanstad och Tölö. Vidare hade åtgärd vidtagits för att vid eventuellt inträffande

ytterligare fall af smittkoppor för dessas vårdande öppna reservsjukhuset å Hesperia. Öfverläkaren å Maria sjukhus' epidemiafdelning hade åtagit sig att handhafva läkarvården vid koppsjukhusen. Dessa af ordföranden och förste stadsläkaren vidtagna åtgärder godkändes af nämnden.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 13 augusti meddelade förste stadsläkaren, att ytterligare några fall af smittkoppor förekommit, af hvilka ett hos en kvinna, som bedref ambulatorisk kramhandel och vandrat omkring såväl å stadens utmarker som ock i till staden gränsande delar af Helsinge socken. För möjliggörande af nödiga desinfektionsåtgärder på de ställen kvinnan besökt och för att taga reda på de personer, som måste misstänkas hafva blifvit af henne nedsmittade, hade efter samråd med nämndens ordförande och andre stadsläkaren antagits en medicinekandidat mot en aflöning af 600 mark i månaden, hvaraf dock Medicinalstyrelsen förbundit sig att erlägga hälften, och hade kandidaten i fråga redan vidtagit med undersökningen. För vården af de i smittkoppor insjuknade hade extra sjukhuset å Hesperia blifvit taget i bruk, och hade doktorn H. von Willebrand åtagit sig vården af de därstädes intagna patienterna.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 23 januari meddelade förste stadsläkaren, att enligt uppgift af öfverläkaren å Maria sjukhus' epidemiafdelning extra sjukhuset å Hesperia, där under senaste tid scharlakansfeberpatienter varit intagna, inom de närmaste dagarna blefve ledigt och kunde användas för vård af mässlingspatienter. Med anledning häraf beslöt nämnden, att sjukhuset i fråga skulle hållas redo för intagande af i mässling insjuknade personer.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 8 maj meddelades af förste stadsläkaren, att 2 fall af barnförlamning inträffat i staden, och då antagligt vore, att flere fall af samma sjukdom inom någon tid komme att anmälas, föreslogs, att dessa sjuka skulle intagas i den af sten uppförda sjukbaracken å Alkärr samt att de därstädes intagna mässlingspatienterna skulle öfverflyttas till reservsjukhuset å Hesperia, som för tillfället stod obegagnadt. Kostnaderna härför hade beräknats till omkring 1,000 mark i månaden. Ärendet bordlades, och meddelade ordföranden vid sammanträdet den 15 maj, att platser för i barnförlamning insjuknade sedermera beredts å en mindre afdelning af Maria sjukhus' epidemiafdelning.

Emedan det förekommit att en del bostadsinnehafvare vägrat erlägga fastställd afgift för i deras bostäder verkställd desinfektion, beslöt hälsovårdsnämnden vid sitt sammanträde den 18 december att framdeles vidtaga den anordning, att desinfektörerna vid af dem utförda desinfektioner skulle medhafva checkböcker, i hvilka bostadsinnehafvaren skulle bestyrka att desinfektionen blifvit utförd samt anteckna, huruvida han vore villig eller icke att erlägga de fastställda desinfektionsafgifterna, och skulle texten till dessa checkböcker framdeles af

nämnden godkännas. Samtidigt uppdrogs åt förste stadsläkaren att till nämnden inkomma med förslag till taxa för de afgifter, hvilka borde erläggas för i hemmen verkställda desinfektioner.

Efter det förste stadsläkaren vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 20 november framhållit otillräckligheten af det existerande desinfektionshärbärget och såsom ett under närvarande förhållanden oafvisligt kraf påyrkat anskaffandet af ett nytt sådant med större utrymme, beslöt nämnden uppdraga åt ordföranden och förste stadsläkaren att vidtaga nödiga åtgärder härför. Sedan vid sammanträdet den 27 november af förste stadsläkaren meddelats, att lokal för härbärget kunde erhållas i nedre våningen af f. d. gasverkets kontorsbyggnad vid Östra Henriksgatan, beslöt nämnden, att lokalen i fråga skulle till desinfektionshärbärge inredas, hvarjämte hos stadsfullmäktige skulle anhållas om erforderligt anslag för härbärgets iordningställande och underhåll.

Den af hälsovårdsnämnden år 1912 tillsatta kommittén för utarbetande af förslag beträffande köttkontrollen i staden inlämnade till nämndens sammanträde den 30 januari sitt betänkande i saken, och beslöt nämnden vid följande sammanträde, den 7 februari, hos stadsfullmäktige hemställa om vidtagande af åtgärder därhän, att från den 1 juni 1914 allt till staden inhämtadt färskt kött, med undantag af kött af å härvarande slaktinrättning nedslaktade kreatur, skulle, liksom ock till staden infördt staltadt och palfvadt kött, undergå besiktning af legitimerad finsk veterinär emot framdeles fastställd afgift samt att allt till staden importeradt svinkött skulle utöfver den egentliga köttkontrollen ytterligare undersökas i afseende å förekomsten af trikiner, likaledes emot fastställd afgift, äfvensom att fullmäktige måtte åt hälsovårdsnämnden uppdraga att uppgöra och till fullmäktige inkomma med förslag till i anledning häraf erforderliga närmare bestämmelser om köttkontrollens anordnande och att utarbeta förslag till stadga för kontrollstationen samt åt drätselkammaren uppdraga att med Jordbrukarnas mjölkcentralaktiebolag aftala om upphyrande af lokal för en köttkontrollstation och därefter till fullmäktige inkomma med definitiva inrednings- och budgetförslag för kontrollstationen.

Samtidigt beslöt hälsovårdsnämnden hos stadsfullmäktige hemställa att, intill dess köttkontrollstationen hunne träda i verksamhet, en veterinär måtte från den 1 mars tills vidare anställas vid nämndens byrå med uppdrag att å stadens torg och i de butiker, där färskt kött tillsaluhålles, utöfva en provisorisk köttkontroll samt att till hans aflönande under året måtte beviljas ett anslag af 2,500 mark. Den 25 februari biföllo stadsfullmäktige denna nämndens framställning.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 24 april ankom från drätselkammaren en skrifvelse, däri nämnden erhöll i uppdrag att uppgöra förslag till inredning af den för köttkontrollstationen afsedda lokalen samt definitivt för-

slag till stat för densamma, och beslöt nämnden att för uppgörande af förslaget till köttkontrollstationens inredning tillsätta en kommitté.

Till nämndens sammanträde den 11 december ankom från magistraten ett meddelande om att stadsfullmäktige för inredning af den nya köttkontrollstationen beviljat ett anslag af 19,500 mark samt bemyndigat nämnden att omedelbart träffa nödiga leveransaftal och vidtaga öfriga åtgärder, hvilka kunde blifva nödiga för kontrollstationens iordningställande, och öfverlämnade nämnden utförandet af dessa uppdrag åt ett utskott, bestående af stadsveterinären, stadsingenjören och assessorn frih. O. v. Hellens.

Till nämndens sammanträde de 18 december ankom genom magistraten ett meddelande om att stadsfullmäktige den 25 november fastställt årsstaten för stadens köttkontrollstation samt i samband därmed beslutit, att föreståndaren, äldre och yngre besiktningsveterinären samt kassören skulle antagas af stadsfullmäktige med sex månaders ömsesidig uppsägningstid, men den öfriga personalen antagas och entledigas af hälsovårdsnämnden, och borde dessa bestämningar intagas i det förslag till relgemente för köttkontrollstationen, som nämnden framdeles komme att uppgöra. Nämnden beslöt att till den tidigare tillsatta kommitténs beaktande öfverlämna detta stadsfullmäktiges beslut.

I en till hälsovårdsnämndens sammanträde den 29 maj inlämnad skrifvelse framhöll stadens för köttkontroll anställda veterinär, att det sätt, hvarpå kött per järnväg hämtades till staden, och köttets behandling å järnvägsstationen icke i sanitärt hänseende motsvarade berättigade anspråk. Köttet transporterades för det mesta i s. k. spjällådor med relativt stora mellanrum emellan de olika spjälorna. I dessa lådor låge köttet insvept i ofta mycket orena omhöljen, som icke sällan utgjordes af gamla säckar, hvilkas tidigare användning mången gång gjort dem olämpliga härtill.

Nämnden beslöt den 2 juli att i skrifvelse till järnvägsstyrelsen anhålla om åtgärd därhän, att föreskrifterna i järnvägsstyrelsens cirkulär beträffande köttransport blefve efterföljda, och att uppdraga åt hälsovårdsnämndens byrå att ägna en noggrann uppmärksamhet åt sättet för köttets transporterande samt att omedelbart hos nämnden anmäla om därvid förekommande oegentligheter.

I en till hälsovårdsnämndens sammanträde den 16 oktober af föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar inlämnad skrifvelse, hvaraf framgick, att vid de undersökningar af i staden till salu hållna lifs- och njutningsmedel, som å laboratoriet blifvit utförda, flerfaldiga gånger konstaterats såväl förfalskning som ock mindervärdig beskaffenhet af desamma, yrkade föreståndaren på vidtagande af åtgärder för de omförmälda missförhållandenas aflägsnande. Nämnden beslöt, sedan erforderlig komplettering af de i skrifvelsen meddelade uppgifterna från laboratoriet erhållits, att hos Medicinalstyrelsen anhålla om

åtgärder därhän, att en förordning angående handeln med närings- och njutningsmedel blefve utfärdad.

I en från laboratoriet för sanitära undersökningar till hälsovårdsnämndens sammanträde den 20 februari ankommen skrifvelse meddelade föreståndaren för laboratoriet resultatet af anställda undersökningar angående i handeln förekommande s. k. knackkorfvar, hvaraf framgick, att samtliga undersökta korfprof befunnits färgade med tjärfärgämnen, hvilket förfarande vore ägnadt att gifva korfvarna sken af att vara af bättre beskaffenhet än de i verkligheten voro och att dölja möjligen inträdande förskämning, samt att i ett fall korfmassan var försatt med stärkelse eller mjöl och i tvenne fall korfvarnas vattenhalt befunnits öfverskrida 70 %, hvilket anses vara den högsta tillåtna vattenhalten för korfvar, afsedda för snabb konsumtion. Med anledning häraf beslöt nämnden uppdraga åt laboratoriets föreståndare att utföra likartade undersökningar äfven af öfriga slag af korf. Ärendet upptogs till förnyad behandling vid sammanträdet den 27 februari, hvarvid förste stadsläkaren meddelade en del upplysningar i saken samt framhöll, att hvarken korfvens försättande med stärkelse eller dess färgning med sådant färgämne, som af korfmakarna allmännast för ändamålet användes, s. k. hallonsaft, kunde anses för hälsan skadligt, då det gällde knackkorf, d. v. s. sådan korf som var afsedd att omedelbart förtäras, och beslöt nämnden uppskjuta ärendets vidare behandling, till dess liknande undersökningar hunnit blifva utförda beträffande sådana korfslag, som äro hållbara under en längre tid.

Sedan till hälsovårdsnämndens sammanträde den 13 mars från laboratoriet ankommit ett analysinstrument öfver undersökningar af berlinerkorf, uppdrog nämnden åt föreståndaren för laboratoriet att ytterligare fortsätta med ifrågavarande undersökningar samt gaf förste stadsläkaren i uppdrag att de i i staden utkommande dagliga tidningarna införa en uppsats om färgning af korf och användande af stärkelse och mjöl vid korfberedning. Därjämte skulle i tidningarna meddelas namnen på de korfmakare, hvilka icke gjort sig skyldiga till färgning af sina varor.

Till nämndens sammanträde den 27 mars inlämnades från laboratoriet ytterligare en skrifvelse beträffande undersökningar af s. k. billig korf, och beslöt nämnden, att stadens samtliga korfmakare skulle till nämndens byrå uppkallas och af förste stadsläkaren uppmärksamgöras på det otillbörliga däri, att de vid sin korffabrikation använde färgämnen och stärkelse.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 11 december ankom från Medicinalstyrelsen en skrifvelse, däri nämnden uppmanades att utan tidsutdräkt inkomma med utredning, huruvida de korf- och öfriga köttfabrikat, hvilka från Danmark importeras och hvilka icke afses uti K. Senatens den 14 december 1908 fattade beslut angående införsel till landet från Danmark af svinkött och

tillverkningar däraf, undersökts samt, om så skett, huruvida därvid framgått, bland annat, af hvilket slag af djur det till fabrikatets framställning begagnade råämnet härstammade, och uppdrog nämnden åt förste stadsläkaren att bereda frågan till ett följande sammanträde. På grund af de meddelanden, som denne afgaf vid sammanträdet den 18 december, beslöt nämnden hos Medicinalstyrelsen framhålla, att ifrågavarande fabrikat härintills icke blifvit undersökta, men att antydda undersökningar framdeles komme att utföras af stadens laboratorium.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 13 augusti inlämnade stadsveterinären en rapport, af hvilken framgick, att från Ylistaro till försäljning i staden försändts köttet af en i mjältbrand insjuknad ko, hvilket, jämte köttet af tvenne kvigor, som hitkommit i samma förpackning, blifvit kasseradt och nedgräfdt. Med anledning häraf beslöt nämnden att hos guvernören i Vasa län anhålla om verkställande af polisundersökning i saken och eventuellt den skyldiges åtalande inför laga domstol.

Sedan förste stadsläkaren vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 8 maj anmält, att det för smörhandelns ordnande och kontrollerande vore nödvändigt att utfärda en stadga för densamma, beslöt nämnden för ärendets behandling tillsätta ett utskott, bestående af förste stadsläkaren och föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar, hvarjämte mejerikonsulenten A. Voss-Schrader skulle ombedjas att i ärendets behandling deltaga.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 24 april inlämnades af föreståndaren för stadens laboratorium en skrifvelse, af hvilken framgick, att af 15 af laboratoriet undersökta prof af växtsmör 7 befunnits innehålla borsyra eller borsyrade salter, och lämnade nämnden åt förste stadsläkaren i uppdrag att göra de växtsmörproducenter, hvilka försatte det af dem tillverkade smöret med ifrågavarande ämnen, uppmärksamma därpå, att en tillsats af borsyra till växtsmör kunde, i händelse smöret förtärdes under en längre tid, medföra afsevärda hälsovådor, hvarför ett sådant förfarande framdeles icke vid växtsmörfabrikationen borde få förekomma.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 27 februari inlämnades af föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar ett analysinstrument öfver utförda vinundersökningar, och beslöt nämnden att för erhållande af kompletterande uppgifter tills vidare bordlägga ärendet. Frågan upptogs till förnyad behandling den 27 mars, då förste stadsläkaren inlämnade ett af honom uppgjordt förslag till kontroll öfver försäljningen af viner och andra svagare rusdrycker. I detta förslag framhölls bland annat, att hälsovårdsnämnden borde åt stadens laboratorium för sanitära undersökningar uppdraga att från samtliga försäljningsställen för viner och andra svagare rusdrycker uppköpa och undersöka alla af dem till salu hållna drycker af ifrågavarande slag samt att för hvarje

slutförd serie af undersökningar delgifva nämnden de erhållna resultaten. Vid dessa undersökningar borde särskildt afseende fästas därvid, huruvida försäljarna själfva importera, resp. tillverka de af dem till salu hållna varorna eller om desamma inköpas från andra handelsfirmor. Sedan denna nya, fullständiga undersökningsserie blifvit slutförd, borde för framtiden tills vidare minst fyra gånger årligen prof till undersökning tagas från resp. handlande af sådana varor, hvilka vid tidigare undersökningar befunnits vara förfalskade eller försedda med vilseledande benämning. För öfrigt skulle prof endast nu och då tagas, men icke på bestämda tider. Dessutom borde genom hälsovårdsnämndens försorg resultaten af kontrollen på lämpligt sätt delgifvas allmänheten genom tidningarna. Nämnden beslöt uppdraga åt stadens laboratorium att på sätt förste stadsläkaren föreslagit fortsätta undersökningarna samt att genom skrifvelser till de handlande, hos hvilka förfalskad vara påträffats, uppmana dem att så begå, att anledning till anmärkningar icke framdeles måtte förekomma. Jämväl beslöt nämnden hos stadsfullmäktige anmäla hvad genom nämndens försorg i saken blifvit tillgjordt samt därjämte framhålla, att nämnden ej ansett skäl ännu vara för handen att vidtaga några rättsliga åtgärder emot vederbörande försäljare, emedan resultatet af endast en undersökning tills vidare förelåge, samt att nämnden komme att framdeles hålla vin- och punschförsäljningen i staden under en fortlöpande kontroll.

Vid sammanträdet den 17 april föredrogs en till nämnden riktad skrifvelse från stadsfullmäktige, däri framhölls, att stadsfullmäktige funnit en undersökning vid domstol angående de iakttagna förfalskningarna så mycket mer befogad, som en förlängning af resp. försäljningsrättigheter enligt gällande förordning angående vissa inskräkningar i handeln med viner och andra svagare rusdrycker är beroende af huruvida vederbörande sökande missbrukat rättigheten, brutit mot förordningarna rörande försäljning af sprit- eller maltdrycker eller annars låtit oskick vid försäljningen komma sig till last, men enär hälsovårdsnämnden i nu förevarande afseende ägde själfständig pröfningsrätt vid bedömandet af frågan huruvida angifvelse borde göras hos allmän åklagare eller icke, hade stadsfullmäktige ansett nämndens i ärendet gjorda framställning ej böra föranleda någon åtgärd från stadsfullmäktiges sida.

Sedan föreståndaren för laboratoriet till hälsovårdsnämndens sammanträde den 17 april inlämnat en skrifvelse, af hvilken framgick, att vid proftagning af punsch och viner visat sig, att i synnerhet de mindre vinaffärerna begagna flaskor från andra firmor utan att aflägsna etiketten, samt anhållit, att nämnden ville vidtaga erforderliga åtgärder för aflägsnande af detta missförhållande, beslöt nämnden att hos magistraten göra framställning om åtgärders vidtagande i antydt syfte.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 24 april inlämnades från laboratoriet för sanitära undersökningar en förteckning öfver ytterligare 30 vin- och punschprof, hvilka befunnits förfalskade genom färgning med tjärfärgämnen, och tillsatte nämnden för ärendets beredning ett utskott, bestående af förste stadsläkaren, laboratoriets föreståndare samt professorn Ramsay, hvarjämte jurisdoktorn Lilius skulle, i den mån ärendet borde juridiskt belysas, deltaga i utskottets arbete.

Sedan den af laboratoriet utförda samtliga försäljningsställen för viner och svagare rusdrycker omfattande undersökningen blifvit slutförd samt det af nämnden tidigare tillsatta utskottet för frågans behandling afgifvit det af nämnden äskade utlåtandet, beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 11 december att till stadsfullmäktige öfversända handlingarna i ärendet äfvensom att till allmänna åklagaren insända ett exemplar af laboratoriets analysresultat för vidtagande af de åtgärder, till hvilka han ansåg skäl vara för handen.

Sedan det utskott, som af hälsovårdsnämnden år 1912 tillsatts för afgifvande af yttrande angående de ingifna förslagen till reningsstation för det till Tölöviken utflytande kloakvattnet, inkommit med sitt utlåtande, beslöt nämnden vid sammanträdet den 3 april att i en till styrelsen för stadens allmänna arbeten aflåten skrifvelse i öfverensstämmelse med utskottets förslag förorda antagandet af det af The Scandinavian Septic Tanc Company gjorda anbudet.

Med anledning af en från drätselkammaren ankommen remiss, hvari hälsovårdsnämndens utlåtande infordrades beträffande en af byggnadskontoret den 14 juli aflåten skrifvelse i ärendet angående åtgärder för aflägsnande af genom kloakvattnets inledande i de staden omgifvande vattnen förorsakade sanitära missförhållanden, beslöt nämnden, sedan de till frågan hörande handlingarna blifvit bland nämndens ledamöter utdelade, vid sitt sammanträde den 20 november öfverlämna ärendets förberedande handläggning åt en kommitté, som med biträde af en för ändamålet anlitad expert borde inkomma med förslag i ärendet, och utsågos vid nämndens sammanträde den 11 december till medlemmar i denna kommitté förste stadsläkaren och föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar samt, såsom expert, kemisten vid vattenledningsverket, magistern G. K. Bergman.

I en från drätselkammaren till hälsovårdsnämndens sammanträde den 30 augusti ankommen remiss infordrades nämndens utlåtande i anledning af särskilda personers hos drätselkammaren gjorda anhållan om att ett till benupplag användt skjul å området Tilkka måtte af hygieniska skäl från platsen undanskaffas, och beslöt nämnden att i skrifvelse till drätselkammaren framhålla, att platsen, där skjulet var beläget, icke vore så aflägsen från människoboningar, att icke sanitära olägenheter för de närmast boende kunde af benupplaget uppstå, hvarför skjulet i fråga borde flyttas till en lämpligare plats. Sedan till hälsovårds-

nämndens sammanträde den 23 oktober från drätselkammaren ankommit ytterligare en remiss angående samma benupplagsskjul, i hvilken remiss nämndens utlåtande infordrades beträffande en af skjulets innehafvare handlanden V. A. Lindström hos drätselkammaren gjord anhållan att efter vidtagandet af vissa sanitära skyddsåtgärder fortfarande få disponera öfver den af honom innehafda benupplagsplatsen å Tilkka, beslöt nämnden, som sedan närmare utredning införskaffats icke kände sig öfvertygad om att de föreslagna åtgärderna till förekommande af från benupplagsmagasinet härrörande olägenheter komme att blifva så effektiva, att något men af magasinet för de närboende icke skulle uppstå, vidhålla sitt tidigare afgifna utlåtande.

Tillsyningsmannen för Böhle villaområde hade till hälsovårdsnämndens sammanträde den 30 juli skriftligen meddelat, att den vid Fredriksbergs station pågående lastningen af ben i öppna järnvägsvagnar hade visat sig medföra flerfaldiga sanitära oegentligheter, hvarjämte stadsingenjören meddelat, att lastning af ben ägde rum äfven på andra ställen inom staden i närheten af människoboningar. Nämnden beslöt att hos järnvägsstyrelsen framhålla, att andra, för lastning af ben lämpligare platser borde anskaffas och nämnden sättas i tillfälle att uttala sig om de platser, som för ändamålet kunde komma i fråga. Därjämte skulle hos järnvägsstyrelsen hemställas, om icke påbud kunde utfärdas därom, att lastning af ben finge försiggå endast nattetid.

Till sammanträdet den 11 juni hade stadsveterinären anmält om åtskilliga sanitära olägenheter i slaktinrättningen, och meddelade förste stadsläkaren, att det vid af honom anställd besiktning å stället visat sig, att till följd af bristfälligheter i afloppsledningarna under slaktsalarna blodblandadt spillvatten stagnerat under den byggnad, där dessa voro inrymda, hvarigenom elak lukt uppkommit, men hade direktören för slakthusbolaget förklarat sig villig att omedelbart vidtaga åtgärder för missförhållandenas aflägsnande. Nämnden beslöt åt stadsveterinären Lindström uppdraga att öfvervaka, att de anmärkta missförhållandena med det snaraste blefve afhjälpta.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 9 januari beslöts att uppdraga åt arkitekten A. Gauffin att fortfarande under året handhafva arbetarbostadsinspektionen, hvarvid han ägde utföra sådana undersökningar, som föranleddes af till hälsovårdsnämndens byrå gjorda anmälningar, äfvensom på eget initiativ företaga inspektion af bostäder samt för öfrigt vid behof stå till hälsovårdsnämndens förfogande och månatligen afgifva redogörelse för sin verksamhet.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 29 maj ankom ett utdrag ur magistratens protokoll, hvaraf framgick, att stadsfullmäktige vid sitt sammanträde den 15 april med anledning af väckt fråga om inrättande af en bostadsnämnd beslutit uppdraga åt nämnden att inkomma med fullständigt förslag till åtgärder

för anordnande af en effektiv bostadsinspektion, och beslöt nämnden att åt förste stadsläkaren öfverlämna att uppgöra och till nämnden inkomma med preliminärt förslag i frågan.

I en till hälsovårdsnämndens sammanträde den 29 maj från drätselkammaren ankommen skrifvelse infordrades utlåtande beträffande anordnande af en effektiv kontroll öfver efterlefnaden af förbudet mot emottagande af inneboende i arbetarbostäderna å området Vallgård, och uppdrog nämnden åt förste stadsläkaren att inkomma med förslag till det äskade utlåtandet, hvilket dock icke under året inlämnades, emedan detsamma sammanhörde med frågan om anordnande af en allmän bostadsinspektion.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 27 augusti inkom från flere i gården n:o 24 vid Stora Robertsgatan bosatta personer klagomål öfver att en hyresgäst i samma gård under en längre tid haft i sin bostad inneslutna hundar, som icke sluppit ut och därför förorenat bostaden, hvaraf luften såväl i den gemensamma trappuppgången som ock i angränsande boningsrum blifvit outhärdlig, hvarför det för de klagande blifvit omöjligt att använda sina boningsrum, och beslöt nämnden, sedan meddelande gjorts därom, att vid tidigare utförda syner i ifrågavarande persons bostad de sanitära förhållandena inom densamma till följd af hennes i bostaden instängda hundar befunnits vara i allo otillfredsställande, att hos magistraten anhålla om åtgärd därhän, att de af klagandena omförmälda missförhållandena måtte aflägsnas.

I en till hälsovårdsnämndens sammanträde den 23 januari inlämnad skrifvelse anhöll andelslaget Elanto om tillstånd att i sin i gården n:o 15 vid Regeringsgatan belägna mjölk- och brödbutik servera äfven kaffe, och beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 7 februari, sedan såväl öfvertillsyningsmannen vid hälsopolisen som gårdens disponent och bolagets ombudsman blifvit satta i tillfälle att afgifva yttrande i frågan, att tills vidare bifalla den gjorda anhållan.

Med anledning däraf att tillsyningsmannen för hotell, matserveringar och kaféer till hälsovårdsnämndens sammanträde den 11 december inlämnat ett syneinstrument, hvaraf framgick, att en i gården n:o 1 vid Mikaelsgatan belägen kafélokal var behäftad med särskilda sanitära bristfälligheter, beslöt nämnden, efter att hafva hört såväl gårdens disponent som innehafvarinnan af kaféet, vid sammanträdet den 18 december att genom tre af sina medlemmar låta anställa ny syn i lokalen.

Med anledning af en af Raittiuskansan kirjapaino-osakeyhtiö gjord anhållan att fortfarande få använda en i en källarvåning i gården n:o 29 vid Annegatan belägen tryckerilokal, hvilken till sin beskaffenhet stod i strid med gällande föreskrifter beträffande arbetslokaler, beslöt hälsovårdsnämnden vid sitt sammanträde den 9 januari, att lokalen i fråga fortfarande skulle få användas intill

den 1 juli, dock endast med villkor att arbetet utfördes i tvenne skiften, exempelvis kl. 9 f. m.—1 e. m. och 5—9 e. m., samt att lokalen under mellantiden tillbörligen vädrades.

Sedan nämndens manlige handtverkeriinspektör till nämndens sammanträde den 25 september anmält en otillräckligt belyst skomakeriverkstad i gården n:o 42 vid Nylandsgatan och en likaledes otillräckligt belyst bleckslageriverkstad i samma gård samt en mörk bokbinderilokal i gården n:o 6 vid Stora Robertsgatan, beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 2 oktober, efter det såväl ägaren af gården n:o 42 vid Nylandsgatan som innehafvarna af verkstäderna i samma gård blifvit i saken hörda, att uppdraga åt arkitekten Mallander att verkställa ny syn å platsen, hvarjämte ritningarna till gården borde till nämndens följande sammanträde införskaffas.

Efter att hafva erhållit del af resultatet af den verkställda synen beslöt nämnden vid sammanträdet den 16 oktober, att ifrågavarande verkstadslokaler, som voro för låga och belägna för mycket under markens yta samt illa belysta, tills vidare skulle få användas, så länge de disponerades af de nuvarande hyresgästerna, men att de därefter icke vidare finge användas såsom bostadsrum eller rum, där människor under en längre tid af dagen vistas, såvida de icke försattes i med föreskrifterna i gällande byggnadsordning öfverensstämmande skick.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 23 oktober anmäldes af nämndens kvinnliga handtverkeriinspektör följande oändamålsenliga yrkeslokaler, nämligen: en syateljé i gården n:o 23 vid Fredriksgatan, en modesyateljé i gården n:o 29 vid Annegatan, en modesyateljé i gården n:o 25 vid Georgsgatan samt en modesyateljé i gården n:o 33 vid Fredriksgatan, och beslöt nämnden att såväl ateljéernas innehafvare som ock ägarna till ifrågavarande gårdar skulle till nämndens följande sammanträde uppkallas. Sedan dessa blifvit hörda, beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 30 oktober att förbjuda innehafvarinnorna af de nämnda modesyateljéerna att vidare använda de öfverklagade arbetsrummen.

Med anledning af en till hälsovårdsnämndens sammanträde den 30 oktober af den manlige handtverkeriinspektören gjord anmälan beträffande en i gården n:o 13 vid Andrégatan befintlig ohygienisk skomakerilokal beslöt nämnden, sedan såväl lokalens innehafvare som ägaren af gården blifvit till sammanträdet den 6 november uppkallade, att förbjuda användningen af skomakerilokalen i fråga från den 1 december.

På af den manlige handtverkeriinspektören till nämndens sammanträde den 13 november gjord anmälan beträffande sanitära missförhållanden i en snickeriverkstad i gården n:o 12 vid Båtsmansgatan beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 20 november att förbjuda lokalens i fråga användning från den 1 januari 1914.

tillverkningar däraf, undersökts samt, om så skett, huruvida därvid framgått, bland annat, af hvilket slag af djur det till fabrikatets framställning begagnade råämnet härstammade, och uppdrog nämnden åt förste stadsläkaren att bereda frågan till ett följande sammanträde. På grund af de meddelanden, som denne afgaf vid sammanträdet den 18 december, beslöt nämnden hos Medicinalstyrelsen framhålla, att ifrågavarande fabrikat härintills icke blifvit undersökta, men att antydda undersökningar framdeles komme att utföras af stadens laboratorium.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 13 augusti inlämnade stadsveterinären en rapport, af hvilken framgick, att från Ylistaro till försäljning i staden försändts köttet af en i mjältbrand insjuknad ko, hvilket, jämte köttet af tvenne kvigor, som hitkommit i samma förpackning, blifvit kasseradt och nedgräfdt. Med anledning häraf beslöt nämnden att hos guvernören i Vasa län anhålla om verkställande af polisundersökning i saken och eventuellt den skyldiges åtalande inför laga domstol.

Sedan förste stadsläkaren vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 8 maj anmält, att det för smörhandelns ordnande och kontrollerande vore nödvändigt att utfärda en stadga för densamma, beslöt nämnden för ärendets behandling tillsätta ett utskott, bestående af förste stadsläkaren och föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar, hvarjämte mejerikonsulenten A. Voss-Schrader skulle ombedjas att i ärendets behandling deltaga.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 24 april inlämnades af föreståndaren för stadens laboratorium en skrifvelse, af hvilken framgick, att af 15 af laboratoriet undersökta prof af växtsmör 7 befunnits innehålla borsyra eller borsyrade salter, och lämnade nämnden åt förste stadsläkaren i uppdrag att göra de växtsmörproducenter, hvilka försatte det af dem tillverkade smöret med ifrågavarande ämnen, uppmärksamma därpå, att en tillsats af borsyra till växtsmör kunde, i händelse smöret förtärdes under en längre tid, medföra afsevärda hälsovådor, hvarför ett sådant förfarande framdeles icke vid växtsmörfabrikationen borde få förekomma.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 27 februari inlämnades af föreståndaren för laboratoriet för sanitära undersökningar ett analysinstrument öfver utförda vinundersökningar, och beslöt nämnden att för erhållande af kompletterande uppgifter tills vidare bordlägga ärendet. Frågan upptogs till förnyad behandling den 27 mars, då förste stadsläkaren inlämnade ett af honom uppgjordt förslag till kontroll öfver försäljningen af viner och andra svagare rusdrycker. I detta förslag framhölls bland annat, att hälsovårdsnämnden borde åt stadens laboratorium för sanitära undersökningar uppdraga att från samtliga försäljningsställen för viner och andra svagare rusdrycker uppköpa och undersöka alla af dem till salu hållna drycker af ifrågavarande slag samt att för hvarje

Till nämndens sammanträde den 20 november anmälde den manlige handtverkeriinspektören följande i hygieniskt afseende oändamålsenliga verkstadslokaler, nämligen: fru Ellen Saarnios topiolfabrik, Hämäläinens och Savolainens vattenledningsreparationsverkstad och snickaren Westerlings snickeriverkstad i gården n:o 17 vid Vladimirsgatan, Karlssons velocipedreparationsverkstad i gården n:o 2 vid Mikaelsgatan, Halttunens snickeriverkstad i gården n:o 7 vid Bulevardsgatan, Lapaines bleck- och plåtslageriverkstad, Kanervos tunnbinderiverkstad och Hirvikallios skyltmålningsverkstad, de tre sistnämnda belägna i gården n:o 28 vid Bulevardsgatan, samt Järvinens snickeriverkstad och Hanemanns stilgjuteriverkstad, belägna i gården n:o 25 vid Kaserngatan. Sedan såväl innehafvarna af de uppräknade verkstadslokalerna som ock disponenterna för de gårdar, i hvilka lokalerna i fråga voro belägna, blifvit till nämndens sammanträde den 11 december uppkallade, beslöt nämnden vid sitt sammanträde sistsagda dag att i afseende å verkstäderna i gården n:o 25 vid Kaserngatan för införskaffande af ytterligare utredning uppskjuta ärendets behandling till ett följande sammanträde. Beträffande snickeriverkstaden i gården n:o 7 vid Bulevardsgatan beslöt nämnden, att lokalen i fråga efter den 1 juni 1914 icke vidare finge användas till arbetslokal eller för sådant ändamål, att människor måste vistas därstädes under en längre tid af dygnet. Samma utslag fälldes vidkommande velocipedreparationsverkstaden i gården n:o 2 vid Mikaelsgatan. I afseende å de anmälda lokalerna i gården n:o 17 vid Vladimirsgatan beslöt nämnden vid sitt sammanträde den 18 december att, innan frågan afgjordes, införskaffa ritningarna till gården. Vid samma sammanträde beslöts i fråga om plåtslageri- och tunnbinderiverkstäderna i gården n:o 28 vid Bulevardsgatan, att de icke finge efter den 1 mars 1914 såsom verkstadslokaler användas. Beträffande skyltmåleriverkstaden i samma gård uppdrogs åt förste stadsläkaren och arkitekten Mallander att i densamma anställa ny syn. Hvad verkstadslokalerna i gården n:o 25 vid Kaserngatan beträffar, beslöt nämnden likaledes vid sammanträdet den 18 december att förbjuda deras användning efter den 1 juni 1914.

Vid hälsovårdsnämndens sammanträde den 17 april upptogs till fortsatt behandling frågan om föreslagna åtgärder för normerande af vattenledningsvattnets hårdhetsgrad, och beslöt nämnden, anslutande sig till ett af förste stadsläkaren afgifvet förslag till utlåtande, framhålla, att en sådan reducering af kalkhalten i vattnet, som föreslagits, måste anses vara allt annat än förmånlig i sanitärt afseende, hvarför hälsovårdsnämnden ansåg sig bestämdt böra afstyrka densamma. Tillika framhöll nämnden, att det vore långt fördelaktigare, om, vattnets klakhalt kunde ytterligare i någon mån ökas, åtminstone så mycket att densamma icke understege 5 tyska hårdhetsgrader, och föreslog nämnden, att stadsfullmäktige måtte åt styrelsen för stadens tekniska verk uppdraga att

taga under ompröfning möjligheten häraf. Med hänsyn till ångpanneägarnas klagomål öfver uppkomsten af hård, svårt aflägsnad pannsten beslöt nämnden framhålla, att dennas bildning lätteligen kunde förebyggas äfven på annat sätt än genom en minskning af det redan förut ytterst mjuka vattenledningsvattnets kalkhalt.

Till hälsovårdsnämndens sammanträde den 16 januari inlämnades af förste stadsläkaren en förteckning öfver gårdsägare och gårdsdisponenter, hvilka uraktlåtit att erlägga kostnaderna för de genom nämndens försorg vidtagna åtgärderna för utrotande af råttorna i resp. gårdar, och beslöt nämnden att i och för indrifning af räkningarna i fråga öfversända desamma till drätselkammaren.

Vid nämndens sammanträde den 13 mars beslöts, att råttutrotningen i staden tills vidare skulle utföras på i hufvudsak samma sätt som under år 1912 samt att hos magistraten anhålla om utfärdande af enahanda renhållningsföreskrifter som under föregående år, dock med tillägg att gårdsägarna voro skyldiga att hålla sina gårdar fria från råttor.

Hela antalet under år 1913 å polikliniken för tuberkulösa behandlade sjukdomsfall uppgick till 2,335 och antalet polikliniska besök till 5,475.

Sjukdomsfallens fördelning i afseende å patienternas ålder och kön var följande:

Cas de maladi en 1913*; âge et sexe des malades.*

Åldersgrupp. *Groupe d'âge.*	Mankön. *Sexe masculin.*	Kvinnkön. *Sexe féminin.*	Summa. *Total.*
Barn under 5 år *(Au-dessous de 5 ans)*	70	69	139
Barn i åldern 5—15 år *(5—15 ans)*	193	280	473
Personer öfver 15 år *(Au-dessus de 15 ans)*	713	1,010	1,723
Summa *(Total)*	976	1,359	2,335

Fallens fördelning med afseende å förekomsten af tuberkulos eller ej var följande:

Cas de maladie en 1913*; résultat de l'examen des malades au dispensaire.*

	Män. *Hommes.*	Kvinnor. *Femmes.*	Barn under 15 år. *Enfants au dessous de 15 ans.*	Summa. *Total.*
Tuberkulösa *(Tuberculeux)*	314	286	98	698
Misstänkta för tuberkulos *(Suspects de tuberculose)*	41	78	44	163
Icke tuberkulösa *(Non tuberculeux)*	358	646	470	1,474
Summa *(Total)*	713	1,010	612	2,335

Pirquets kutana tuberkulinreaktion utfördes under år 1913 i 370 fall, i 274 fall med positivt, i 96 fall med negativt resultat. Af samtliga sjukdomsfall befunnos 698 vara tuberkulos, medan i 163 fall diagnosen vid årets slut ännu var osäker. I 1,474 fall ansågs tuberkulos med säkerhet kunna uteslutas.

Under år 1913 hafva de vid polikliniken för tuberkulösa anställda diakonissorna gjort inalles 2,649 besök i de tuberkulösa patienternas hem. Förutom tidigare besökta, af lungsiktiga bebodda bostäder ägnades under året ytterligare 264 sådana bostäder en närmare undersökning. Bostaden bestod i 175 fall af endast 1 rum. I 74 fall hade den tuberkulöse och hans familj 1 rum och kök eller 2 rum, i 9 fall 2 rum och kök eller 3 rum och i 6 fall 3 rum och kök till sitt förfogande.

Endast i 26 fall hade den lungsiktige enskildt sofrum, i de öfriga fallen delade han det med en eller flere personer. I 167 fall hade den tuberkulöse en egen säng till sitt förfogande, i 75 fall delade han säng med annan person, i 16 fall sof den lungsiktige på golfvet, i 1 fall på stolar, i 1 fall på spiseln, medan i 4 fall sofplatsens beskaffenhet ej finnes närmare angifven. I 48 familjer, hos hvilka tuberkulos förekom, voro inalles 75 personer inneboende; 27 af dessa familjer hade enhvar hos sig 1 inneboende, medan 16 familjer hade 2, 4 familjer 3 och 1 familj ända till 4 inneboende; 9 lungsiktiga personer saknade bostad.

I 39 fall voro rummen fuktiga, i 28 fall kalla och dragiga, i 18 fall tämligen mörka.

Ordningen i bostäderna vid första besöket betecknades af diakonissan såsom:

Ordre régnant dans les logis des malades tuberculeux, en 1913.

God *(Bon)*	i	129 fall
Tämligen god *(Passable)*	i	88 »
Dålig *(Mauvais)*	i	47 »
Summa *(Total)*		264 fall

I de af polikliniken upprätthållna tre hemmen för tuberkulösa personer, hvilka sakna egen bostad, hafva varit intagna: i hemmet i gården n:o 57 vid Östra chaussén inalles 42 män, i hemmet Gräsviksgatan n:o 5 18 kvinnor och i hemmet i villan Droppen i Sockenbacka 17 kvinnor och 5 barn. I det af staden subventionerade privata barnhemmet i Sockenbacka hafva under året vårdats inalles 40 barn.

Af den redogörelse, som till årsberättelsen lämnats för arbetet vid polikliniken för tuberkulösa under de tio senaste åren, framgår, att anstaltens verksamhet från år till år utvidgats och dess klientel alltjämt tilltagit. Likväl är det mål polikliniken för sig uppställt, att under sin uppsikt och omvårdnad,

såvidt möjligt, samla alla tuberkulösa personer inom stadens fattiga samhällslager, ännu tämligen aflägset. För att denna uppgift allt mera skall kunna förverkligas, fordras icke blott ett fortsatt ihärdigt och målmedvetet arbete från poliklinikens sida, utan jämväl ett kraftigt understöd från stadens myndigheter äfvensom medverkan af allmänheten och hufvudstadens läkarkår.

Det af Helsingfors stad år 1912 inrättade sommardagsanatoriet i Åggelby för klena och svaga barn i folkskoleåldern trädde sommaren 1913 andra gången i verksamhet och öppenhölls från den 6 juni till den 30 augusti eller under i det närmaste 3 månader.

Öfverinseendet öfver anstalten, hvilken som kändt är förlagd till området Framskog i Åggelby, var liksom under år 1912 öfverlämnadt åt polikliniken för tuberkulösa, hvars läkare, medicinelicentiaterna Ina Rosqvist och Ellen Ahlqvist, genom täta besök i sommardagsanatoriet personligen följde med inrättningens verksamhet och utöfvade uppsikt öfver barnens hälsotillstånd. Föreståndarinnebefattningen vid sanatoriet handhades af sjuksköterskan fröken Gisela Malmberg, som redan föregående år med framgång skött densamma.

Sedan samtliga inträdessökande underkastats läkarundersökning, utvaldes de klenaste, blodfattigaste och i ekonomiskt hänseende sämst lottade bland dem till intagning i sanatoriet, hvarvid barn från tuberkulösa hem främst kommo i åtanke. De för vistelsen i sanatoriet utvalda barnen, hvilkas antal uppgick till 170, voro icke blott bleka och undernärda; 115 af dem hade dessutom på halsen större eller mindre körtelsvullnader. I 99 fall voro körtlarna ganska små, af en ärts till en bönas storlek, i de öfriga fallen däremot betydligt större. Sålunda hade 7 barn mandelstora och 6 barn hasselnötstora körtlar, medan körtlarna hos 1 barn uppnådde ett dufäggs och hos 2 barn en valnöts storlek. För utrönande af i hvilken utsträckning barnen sedan tidigare år voro inficierade med tuberkulos, utfördes Pirquets kutanreaktion hos alla de barn, hvilka icke tidigare blifvit undersökta i detta afseende. Undersökningen utvisade, att af 166 barn 112 (eller 67.5 %) reagerade positivt och 52 (31.3 %) negativt, medan resultatet af ympningen i 2 fall (1.2 %) var osäkert. Före intagningen i sanatoriet vägdes jämväl samtliga barn och antecknades deras kroppsvikt.

Hela antalet under sommaren 1913 i sommardagsanatoriet vårdade barn utgjorde 170 eller 82 gossar och 88 flickor. Af dessa voro 91, 47 gossar och 44 flickor, hvilkas allmänna tillstånd var synnerligen dåligt och fordrade lång tid för att återställas, intagna i sanatoriet under hela sommaren, medan 35 gossar och 44 flickor tillbragte endast sex veckor, antingen förra eller senare hälften af sommaren, i sanotoriet.

Barnen, åtföljda af sina tre vårdarinnor, afreste regelbundet alla morgnar i tvenne, för dem uteslutande reserverade III klassens vagnar med lokaltåget kl. 9.20 f. m. till Åggelby och återvände hvarje afton på samma sätt till staden med

det lokaltåg, som kl. 6.30 e. m. afgick från Åggelby. De till ett 30-tal uppgående barn, som hade sina hem i Sörnäs och Hermanstad, tillätos stiga på tåget och afstiga vid Fredriksbergs station, enär deras väg till hemmet härigenom i afsevärd grad förkortades. Uppsikten öfver dessa barn under deras uppehåll å Fredriksbergs station hade en i närheten boende person åtagit sig mot en ringa ersättning. Järnvägsresorna, som förlöpte utan några som helst olyckshändelser, tycktes, långt ifrån att trötta barnen, snarare bereda dem förströelse.

Promenaden från stationen till sanatoriet, som tog 15 minuter i anspråk, visade sig på intet sätt ansträngande för barnen. Omedelbart efter framkomsten till sanatoriet intogs frukost, bestående af smör och bröd samt gröt och oskummad mjölk; kl. 2 erhöllo barnen middag, två rätter kraftig, närande mat, och kl. ½6 omedelbart före uppbrottet till stationen ytterligare en tredje måltid, filbunke eller oskummad mjölk och bröd. Före hvarje måltid tillhöllos barnen att grundligt tvätta sina händer, och vid matborden ägnades uppmärksamhet åt att bibringa dem ett hyfsadt bordsskick.

Mellan måltiderna sysselsattes barnen dels med trädgårds- eller handarbete, dels med lekar, sportöfningar och sång. Ett i närheten beläget trädgårdsland, som af sanatoriet arrenderats och iordningställts, fördelades mellan de större barnen sålunda, att hvart och ett af dem erhöll sin lilla trädgårdsbänk. Under en lärarinnas ledning fingo barnen själfva beså hvar sin andel dels med köksväxter, dels med blommor af olika slag. Sedan barnen under sommaren vattnat, rensat och ansat sina bänkar, fingo de på hösten själfva skörda produkterna från dem. Arbetet i trädgården tycktes i hög grad intressera barnen, och har afsikten varit att ett följande år införa sådant i större utsträckning. Med lika stor ifver ägnade sig barnen åt de olika slag af handarbeten — knytning af hängmattor och torgkassar, flätning af bastarbeten äfvensom sömnad —, med hvilka de någon tid af dagen sysselsattes. Klenare och svagare barn fingo tillbringa 1—2 timmar af dagen i stillhet, hvilande i hängmattor eller på filtar, utbredda på marken. Timmen närmast före middagen var anslagen till luftbad och aftvättningar. Sedan barnen afklädt sig — gossarna och flickorna inom hvar sin inhägnad — och under sina vårdarinnors uppsikt tillbragt en stund i fria luften inom resp. inhägnader, fingo samtliga barn taga en grundlig aftvättning, vid hvilken, ifall så befanns nödigt, äfven tvål kom till användning. Därpå erhöll hvarje barn en öfversköljning med friskt vatten, hvarefter huden aftorkades och frotterades. Under sommarens lopp företogos äfven kortare utflykter i den omgifvande trakten, under hvilka lärarinnorna sökte väcka barnens intresse för naturen och öka deras kunskaper om växt- och djurlifvet.

Med undantag af någon vecka under medlet af juni och en tid i augusti var väderleken under sommaren rätt gynnsam för vistelse i det fria. Endast tvenne

dagar under hela sommaren, den 14 juni och den 14 augusti, blef det nödvändigt att till följd af ihållande regn inhibera färden till sanatoriet.

Barnen tycktes till fullo uppskatta förmånen att under dagarna få vistas ute i det fria i skogen, och bland dem rådde ständigt en glädtig och förnöjsam stämning. Om man frånser söndagarna, hvilken dag en del barn hade anhållit om att få tillbringa med sina föräldrar och syskon för att taga del i dessas utflykter till stadens omgifning, uteblefvo barnen nästan aldrig utan giltig anledning från sommardagsanatoriet. Sålunda besöktes sanatoriet — söndagarna frånräknade — i medeltal af 115 barn dagligen.

Efter afslutad sanatorievistelse underkastades barnen ånyo läkarundersökning och deras kroppsvikt annoterades. Granskningen utvisade, att barnens hälsotillstånd ansenligt förbättrats. Sålunda hade samtliga barn rätt betydligt tilltagit i vikt. Viktökningen utgjorde i medeltal 1.4 kg. Tre barn hade tilltagit 3—3.5 kg., 2 barn 4 kg. och 1 barn 6.4 kg. i vikt. Därjämte hade barnen fått en friskare färg och ett hurtigare och lifligare uppträdande.

Sanitetsbyråns verksamhet var under år 1913 anordnad på enahanda sätt som under föregående år. Dess lokal var inrymd på samma ställe (N. Magasinsgatan 2, ingång från gården), och mottagningstiderna voro äfven som förut kl. 12—1 e. m. för män och kl. ½2—½3 e. m. för kvinnor, hvarjämte kvinnor, som genom sitt arbete voro förhindrade att infinna sig på dagen, mottogos fredagsaftnar kl. ½7—½8.

Under år 1913 besiktigades inalles 1,026 (913 [1]) personer å sanitetsbyrån. Af dessa voro 963 (883) kvinnor, 57 (30) män och 6 (0) barn. Af kvinnorna hade 301 (305) icke tidigare underkastats besiktning; 21 (25) hade tidigare besiktigats å veneriska besiktningsbyrån, men ej å sanitetsbyrån samt 641 (553) redan under något föregående år besiktigats å sanitetsbyrån. Af männen hade 56 (30) ej tidigare, men 1 (0) redan någon gång tidigare underkastats besiktning å sanitetsbyrån.

Besiktningarnas antal uppgick till 9,703 (7,680); af dessa kommo 966 (904) på under året första gången besiktigade och 8,659 (6,740) på äfven tidigare besiktigade kvinnor, 72 (36) på männen och 6 (0) på barnen. Dessutom inlämnades af 3 förut besiktigade kvinnor läkarintyg; 2 intygades vara fria från sjukdomssymptom, medan den tredje intygades lida af gonorré och tilläts låta behandla sig af privat läkare. Af ej tidigare besiktigade inlämnade 1 kvinna och 2 män sundhetsintyg.

Af de 301 ej tidigare besiktigade kvinnorna hade 93 (119) infunnit sig efter erhållen kallelse från byrån, 165 (133) hade uppdagats af polisen och upphämtats af denna, 35 (49) inställts af polisen efter anmälan från byrån och 8 (4) infunnit sig självmant.

[1]) Siffrorna inom parentes beteckna motsvarande antal år 1912.

Af männen hade 10 (6) uppkallats af byrån, 45 (24) inställts af polisen och 2 (0) kommit självmant.

Inalles verkställdes 1,847 (1,578) besiktningar å kvinnor, som med polisens tillhjälp inställts, och 46 (26) å af polisen inställda män.

Af läkare anmäldes 62 (27) kvinnor och 3 (4) män såsom af patienter uppgifna smittokällor.

Af kvinnorna voro 37 redan tidigare å byrån kända och anträffades alla samt befunnos:

Utan påvisbara sjukdomssymptom	10
Sjuka	19
Vid anmälans ingång genom byråns försorg redan intagna å sjukhus	8

25 anmälningar gällde kvinnor, som ej tidigare besiktigats å byrån. 15 af dessa anträffades ej, främst beroende på ofullständiga och sväfvande uppgifter. Af de 10 som anträffades befunnos:

Utan påvisbara sjukdomssymptom	3
Sjuka	7

De 3 anmälda männen anträffades och voro alla utan påvisbara sjukdomssymptom.

Direkt från allmänheten ingingo anmälningar, enligt hvilka 18 kvinnor och 1 man uppgåfvos som smittokällor. Af dessa uppkallades endast 2 kvinnor, hvilka ej tidigare underkastats besiktning, och befunnos båda vara utan påvisbara sjukdomssymptom. De öfriga anmälningarna lämnades utan afseende.

På den med byrån förenade polikliniken undergingo 235 (149) kvinnor 387 (233) mer eller mindre fullständiga injektionskurer under symptomfritt stadium af syfilis.

Antalet preparat, som undersöktes i afseende å gonokocker, utgjorde 12,299 (10,017), tagna vid 6,448 (5,220) olika besiktningar.

564 (548) blodprof togos från 404 (358) olika kvinnor dels å sanitetsbyrån, dels medan patienterna voro intagna å sjukhus, och undersöktes af Professor Osv. Streng enligt Wassermanns syfilisreaktion med följande resultat:

Réactions par le procédé Wassermann.

Patienter. *Malades.*	Positiv reaktion. *Réaction positive.*	Ingen reaktion. *Sans réaction.*	Osäker reaktion. *Réaction incertaine.*	Antal fall. *Nombre de cas.*
Utan misstänkliga symptom *(Sans symptômes suspects)*	12	162	4	178
Med erosioner eller adeniter *(Avec érosions ou adénites)*	5	18	3	26
» ulcus induratum *(Avec ulcus induratum)*	24	9	7	40
» sekundära syfilitiska symptom *(Avec symptômes syphilitiques secondaires):*				
tidigare behandlade *(traités antérieurement)*	7	—	—	7
ej tidigare behandlade *(non traités antérieurement)*	65	1	—	66
Med latent syfilis *(Avec syphilis latente):*				
recent 1911—13 *(récente en 1911—13)*	10	17	1	28
recent före 1911 *(récente avant 1911)*	19	31	8	58
Med tertiära syfilitiska symptom, tidigare behandlade *(Avec symptômes syphilitiques tertiaires antérieurement traités)*	1	—	—	1
Summa *(Total)*	143	238	23	404

Till sjukhus insändes för syphilis recens 72 (53) kvinnor och 6 (2) män, för sekundär syfilis 23 (22) kvinnor och 3 (1) män, för tertiär syfilis 2 (8) kvinnor och 1 (1) man, för ulcus molle 29 (13) kvinnor och ingen (2) man, för ulcus suspectum 18 (8) kvinnor och ingen (2) man samt för gonorré 1,077 (1,079) kvinnor och 8 (11) män. I 426 (450) fall af gonorré hos kvinnor förelåg med all sannolikhet recidiv. 17 (18) kvinnor, hvilka ej kunde förmås att regelbundet infinna sig å sanitetsbyrån för att där erhålla antiluetisk behandling under symptomfritt stadium af sjukdomen, insändes till sjukhus för den påbörjade behandlingens slutförande.

Under året har en kvinna i tvenne särskilda mål stämt såväl byråns läkare som en tillsyningsman och flere polismän inför rådstufvurätten, enär hon förmenade, att hon orättvist tvungits till besiktning. Hon dömdes i det första målet till 100 och i det andra till 200 marks böter för falsk angifvelse.

I fru Mäkinens hem kvarstodo från år 1912 2 inackorderade kvinnor; under året inackorderades 10, 9 afgingo, och 3 kvarstodo till år 1914.

I frälsningsarméns räddningshem kvarstodo från år 1912 6 inackorderade kvinnor; under året inackorderades 9, 8 afgingo, och 7 kvarstodo till år 1914.

Under år 1913 undersöktes å kemiska afdelningen af Helsingfors stads laboratorium för sanitära undersökningar 10,796 särskilda prof, af hvilka 9,550 anskaffats dels på initiativ af stadens myndigheter, dels genom laboratoriets egen försorg, medan 1,246 inlämnats af utomstående.

För den dagliga kontrollen af till salu hållen helmjölk utfördes i butiker och å öfriga försäljningsställen under tiden 1 januari—15 mars inalles 1,415 förprof i afseende å specifika vikten.

Att c. en tiondedel af i Helsingfors tillsalubjuden helmjölk i afseende å fetthalt är underhaltig, är ett oskick som med stränghet bör beifras.

Under året slutfördes en serie undersökningar beträffande allmänt i handeln förekommande kakaosorters sammansättning och renhetsgrad, och framgår därvid att samtliga prof till sin vattenhalt hålla sig under den öfre gräns af 9 %, som man kan uppställa. Beträffande fetthalten är att märka, att den hos två utländska prof, n:ris 9 och 10, understiger 20 %, för hvilket förhållande i Tyskland fordras uttrycklig deklaration. Dessa prof verka, att fettmedeltalet för de utländska profven är något lägre än för de inhemska.

Emedan oskicket att färga korf med tjärfärgämnen mycket allmänt förekommer i staden, utfördes under året undersökningar af olika korfsorter, och utsträcktes därvid undersökningen äfven till korfvarnas sammansättning och eventuell förekomst af andra konserveringsmedel än koksalt. Af därvid erhållna resultat framgår, att vattenhalten 70 %, som kan anses såsom tillåten öfre gräns för korfvar afsedda för omedelbar komsumtion, i 8 fall öfverskreds, hvilket utgör c. 30 % af alla undersökta fall. Tjärfärger förekommo i alla prof utom 2, således i 92.6 % af hela antalet. Stärkelse, som tillsättes hufvudsakligen för att klistra ihop dåligt kött, som i annat fall ej kunde förarbetas till korf, förekom i 11 fall = 40.7 % af hela antalet. Af konserveringsmedel upptäcktes sapleter i alla prof utom ett. Däremot kunde hvarken borsyra, salicylsyra eller sulfiter påvisas i något prof. Undersökningsserien ger en ganska sorglig bild af förhållandena inom korfmakeriet hos oss. De upptäckta missförhållandena borde med det snaraste på lagstiftningsväg afhjälpas.

Under året undersöktes en serie växtmargariner i afseende å surhetsgrad och förekomsten af konserveringsmedel, och upptäcktes därvid, att af 31 prof 16, d. v. s. drygt 50 %, innehöllo borsyra, som allmänt betraktas såsom en hälsovådlig tillsats.

I anledning af att ett inlämnadt prof på fint socker befanns innehålla 6.4 % mjöl, företogs en omfattande proftagning af denna vara, hvarvid konstaterades, att stärkelse visserligen förekom i mikroskopiska spår i de flesta af de 302 undersökta profven, men i intet fall uppnådde den höga halt, som förekom i det inlämnade profvet. De prof, som innehöllo mest stärkelse, uppvisade en halt af 0.45 resp. 0.82 %.

Borgå. Under året har hälsovårdsnämnden haft 14 sammanträden och hafva å dessa förutom frågor af mindre vikt behandlats ett ärende af större betydelse. Detta är frågan om inrättande af en andra stadsläkarebefattning å orten, hvilken fråga först väcktes inom hälsovårdsnämnden, som uppgjorde för-

slag till instruktion icke blott för denna befattning, utan äfven för första stadsläkaren d. v. s. förslag till ordnande af göromålen emellan de bägge stadsläkarena. Enligt det af hälsovårdsnämnden uppgjorda förslaget skulle första stadsläkaren handhafva omvårdnaden och skötseln af Sjukhemmets såväl lasaretts- som epidemiafdelning äfvensom den allmänna fattigvården. Andra stadsläkaren åter skulle handhafva den allmänna hygienin, tuberkulosdispensairen, tuberkulossjukhuset och läkarebefattningen vid stadens folkskolor. Stadsfullmäktige antogo förslaget i öfrigt, utom att fullmäktige på förslag af nyutnämnde ordinarie stadsläkaren, doktor Gunnar Nyström, öfverflyttade allmänna hygienin på första stadsläkaren och ombetrodde vården af Sjukhemmets epidemiafdelning åt andra stadsläkaren.

Under året har ett nytt sjukhus uppförts nämligen tuberkulossjukhuset, som byggts å en för ändamålet särskildt lämplig plats å västra sidan af ån, högt beläget å en vacker sandmo. Sjukhuset har uppförts med medel, donerade af numera aflidna kommerserådinnan Rosa Askolin, och kommer sjukhuset att vidtaga med sin verksamhet den 1 september 1914.

I och för underhållet af den år 1910 inrättade tuberkulosdispensairen har hälsovårdsnämnden under året fått emottaga af Sparbanken i Borgå 500: — mark. Byrån, som varit öppen hvarje helgfria onsdag och lördag eftermiddag, har varit ganska talrikt besökt. Läkarevården vid byrån har handhafts af tjänstförrättande stadsläkaren Leon Biaudet med biträde af en enkom för ändamålet anställd diakonissa.

Tillsyningsman vid nämnden har fortfarande varit lyceilektorn Valter Kranck och må ur hans afgifna årsberättelse följande anföras. De särskilda förrättningarnas antal stiga under året till 324, af hvilka största antalet falla under februari, april, juli och december månader.

I akuta infektionssjukdomar afledo 9 personer och i lungsot och andra tuberkulösa åkommor 20 personer, utgörande 3.9 pro mille af befolkningen och 16.9 % af totala dödligheten.

Lovisa. År 1913 hemsöktes Lovisa stad och kringliggande socknar af en svårartad skarlakansfeber epidemi. Sjukdomen, som i staden begynte med 2 fall i januari, antog under de närmaste månaderna en starkt epidemisk karaktär med resp. 7 fall i februari, 13 fall i mars och 18 fall i april. Därefter minskades antalet insjuknade, men visade dock en stegring under månaden juli med 7 fall samt november, december med resp. 7 och 6. Hela antalet insjuknade uppgick till 70 med en dödlighet af 9 personer = 13 %. Då i litteraturen dödlighet uppges vid särskilda epidemier variera mellan några få procent ända upp till 30—40 % kan den ifrågavarande epidemin betraktas såsom nära nog medelsvår. Vid behandlingen användes i c. ett dussin fall — svårare scarlatina — serum, såsom det tycktes med godt resultat; ett oeftergifligt vilkor var dock att

de sjuka i tid kommo under vård. Medlet förtjänar väl ett allmännare användande, men dels är det för närvarande ytterst svårt att behålla, dels ställa sig priset öfverhöfvan, högt.

Inom Lovisa stad har scharlakansfeber epidemier senast förekommit år 1900 med 27 fall och år 1896 med 33 fall. Detta förklarar äfven i sin mån den stora mottagligheten — de talrika fallen 1913 — då ju särskilda åldersklasser varit befriade från smittfaran under många år.

Desinfektion har i 118 fall utförts vid inträffande fall af scarlatina, difteri och tuberkulos.

Ekenäs. På renhållningens område har efterhand märkbara förbättringar inträdt beroende åtminstone delvis på den energi hvarmed i Hälsovårdsnämndens tjenst stående sundhetstillsyningsman utfört sina åligganden. Af icke ringa betydelse är stadens förseende med fullständigt afloppssystem, hvilket under året kommit till nästan fullständigt utförande och i sammanhang härmed hafva flere gårdsägare i stället för de stinkande cementerade latrinerna infört tunnsystem, hvilket dock sist och slutligen borde vara det enda system som i städer borde tillåtas.

Af icke mindre betydelse är frågan om införande af vattenledning som under året avancerat såsom det synes i gynsam riktning. I sammanhang med sistnämnda fråga anställdes under året undersökning af vattnet i de flesta af i staden befintliga brunnar, hvilken undersökning gaf till resultat att endast ett ringa fåtal kunde uppvisa analyser, som kunde motsvara rätt blygsamma anspråk på användbart dricksvatten, att grunden under sådana förhållanden måste vara underkastad en långtgången förorening ligger i öppen dag. Denna omständighet skall förvisso vara af afgörande betydelse då frågan om vattenledning kommer till slutligt afgörande.

Ett arbete som likaledes under år 1913 kommit till utförande är stadens salutorgs omläggning med cement, hvarigenom handeln med matvaror kommit under helt andra förhållanden än tidigare.

Då frågan om uppförande af ett nytt epidemisjukhus under året blifvit afgjord i positiv riktning och ett tidsenligt barnbördshus på privat initiativ i slutet af året kommit till uppförande synes af det ofvansagda, att staden med hänsyn till sina begränsade tillgångar sträfvar att följa med sin tid för att införa förbättringar på det hygieniska området. En fråga af rätt stor betydelse för hälsovården i staden är stadsfullmäktiges under året fattade beslut att från ingången af år 1914 anställa en skolläkare hvars förnämsta uppgift blefve att öfvervaka de hygieniska förhållandena i stadens många och väl frekventerade skolor, hvilka härintills varit i afsaknad af särskild skolläkare.

Hvad skärskildt hälsotillståndet i staden beträffar är anmärkningsvärdt det relativt stora antalet fall af skarlakansfeber som förekommit.

Hangö. Den scharlakansfeberepidemi, som begynte å orten hösten 1910 fortgick hela år 1911 och år 1912 tycktes hålla på att upphöra (endast 9 fall), flammade mot all förmodan under det gångna året upp med stor våldsamhet och elakhet i det att icke mindre än 75 fall blifvit anmälda och af dessa 3 gått till död. Hvilka omständigheter, som betinga det mot vanligheten långt utdragna förloppet af denna redan på fjärde året härskande epidemi, låter sig icke med säkerhet fastställa. Endast som en förmodan kunde måhända framkastas den paradoxen, att den moderna förbättrade sjukvården härvid medverkar. Tidigare då ingen annan isolering af de sjuka förekom, än den föga verksamma inom hemmen, spriddes farsoten snabbt så att inom en jämförelsevis kort tid (en enda vinter) större delen af de barn, som voro mottagliga för sjukdomen, angrepos. Numera, då så gått som alla anmälda fall — bland dessa förekomma just de svåraste och mest smittosamma omedelbart oskadliggöras som smittoöfverförare genom internering å sjukhus, försiggår spridningen väl långsammare — men försiggår dock. Härtill skulle då de af föräldrarna icke igenkända eller tillföljd af den, numera dessbättre, aftagande sjukhusskräcken oanmälda fallen bära skuld. Detta bör dock ingalunda förstås sålunda, att den tvungna sjukhusbehandlingen borde upphöra, ty förutom att den vida största delen af de till sjukhuset affördа svårt insjuknade barnen genom dem därstädes ägnad rationell vård kunna återställas till lif och fullständig hälsa är det väl icke djärvt att antaga, att hela epidemins karaktär blifver mildare, då de våldsammaste fallen icke blifva i tillfälle att fortplanta sitt kraftiga smittämne vidare. Spridda iakttagelser att genom smitta från ett lätt fall svåra sådana (antagligen beroende på individuell emottaglighet) kunna uppkomma, betyder föga, då man ser på en hel epidemi i stort.

Såsom vanligt åtföljes denna scharlakans epidemi af talrika fall af mässling, under det gångna året icke färre än 143. Skulle man våga tro på erfarenheter från föregående scharlakansfeberepidemier i Hangö, så skulle just talrikheten af mässlingsfallen tyda uppå ett snart och fullständigt upphörande af den om icke så synnerligt svåra men i stället destomer uttänjda epidemi, som så länge pröfvat vårt samhälle.

Att intet fall af tyfus, rödsot eller andra genom matsmältningsorganen inträngande infektionssjukdomar förekommit, måste väl i främsta rummet tillskrifvas det oklanderliga sätt, på hvilket stadens vatten- och afloppsledningar under den gångna heta och abnormt torra sommaren funktionerat. Genom den förra har lämnats 84,600 kubikmeter vatten [1]) af samma felfria beskaffenhet som tillförene. Någon större utvidgning af rörnäten har icke under året förekommit,

[1]) Då konsumtionen år 1912 var endast 57,500, synes ett raskt tilltagande i ortens renlighetsbehov vara för handen.

men hafva af stadsfullmäktige däremot beslut fattats om anläggandet och medel anvisats för utförandet af betydande sådana under år 1914.

Åbo. Uti skrifvelse för den 14 mars 1891 har helsovårdsnämnden hos stadsfullmäktige gjort framställning om inrättande af en allmän slagtinrättning i Åbo; men har denna framställning af stadsfullmäktige lemnats beroende i afvaktan af K. Senatens för Finland beslut i fråga om åtgärder till förekommande af tuberkulosens spridning genom nötkreatur. Därefter har hälsovårdsnämnden hvilken uti skrifvelse af den 8 januari 1895 ingått till stadsfullmägtige med förslag om reserverande af den enda af helsovårdsnämnden såsom tjenlig ansedda platsen norr om Barkbacken till tomt för ett framtida slakthus, uti skrifvelse af den 6 dec. 1909 till stadsfullmägtige insändt ett af nämnden utarbetadt förslag till stadgar rörande slagt och handel med kött; hvarförutom nämnden den 20 november 1905 hos stadsfullmägtige gjort framställning om inrättande af en provisorisk slagtinrättning på orten; men hafva jämväl dessa framställningar af stadsfullmägtige afböjts.

Då under den långa tid hvilken förflutit sedan nämnden första gången till fullmägtige ingått med framställning om uppförande av ett kommunalt slagthus, saknaden af en sådan inrättning allt mer gjordt sig gällande, och enär det å andra sidan tyckts helsovårdsnämnden som skulle också den allmänna meningen på orten omsider hafva mognat till insigt om oundgängligheten af att hithörande förhållanden kunde varda på ett ändamålsenligt sätt ordnade; så har helsovårdsnämnden trott tidpunkten vara inne att återupptaga frågan till öfvervägande. Men emedan nämnden ansett det vara ytterst vanskligt att framställa uti enskildheter gående förslag i saken, innan plats för det framtida slagthuset blifvit bestämd och något för ändamålet lämpligt område å stadens utmarker därför reserveradt; har nämnden i skrifvelse af den 29 dec. hos stadsfullmägtige gjort framställning om de platser hvilka varit i antydt afseende föreslagna och hvilka ännu i närvarande tid kunde tänkas motsvara ändamålet.

Stadens norra utmark norr om Barkbacken har under de årtionden hvilka förflutit sedan slagthusfrågans första framträdande, hunnit varda omgifven af bosättning i så hög grad, att en framtida utvidgning af slagtinrättningen vore förenad med så betydande kostnader att det af nämnden uppgjorda förslaget om användande af detta område måste anses hafva förfallit.

Egolotten N:o 53 å stadens södra utmark, d. v. s. omgifningen af Kallenkulju kunde ju, teoretiskt sedt, anses åtkomlig för ändamålet; men emedan den tidpunkt då denna plats hade stått till salu för rimligt pris, numera, sedan en rätt betydande industriell anläggning där uppstått, är förbi, och det neppeligen torde ligga i stadens intresse att bereda ekonomiska svårigheter för den enskilda företagsamheten, där sådan kunna undvikas; har helsovårdsnämnden ansett att icke heller denna plats kunde för ändamålet ifrågakomma.

Egolotten N:o 38 jämte angränsande delar af lotten N:o 37 å samma södra utmarkt hafva jämnväl varit föreslagna såsom plats för slagtinrättningen, särskildt af yrkesslagtare på orten, hvilka framhållit platsens fördelaktiga läge i förhållande till den under seglationstiden med ångfartyg och båtar försiggående importen af slagtboskap. Platsen, till hvilken vatten utan öfverhöfvan stora svårigheter kunde ledas, men hvilken, i fråga om järnvägsförbindelse, måste bida den tid då ett spår från Karis-banan leddes till Korpolaisudden och till trakterna närmast denna, har helsovårdsnämnden funnit alltför inskränkt, alltför illa gestaltad till sina lokala egenskaper och därtill belägen alltför långt åt sidan för den import hvilken försiggick genom Tavast- och i synnerhet genom Aningaistullen, hvarför nämnden ansett den knappt nog ega annat än negativa fördelar att erbjuda.

Däremot har helsovårdsnämnden funnit den östra delen af mernämnda södra utmark hvilken begränsas af hippodromen i sydost, af Karis-banan i nordost, af den nya haltpunkten »Åbo-östra» i norr samt af de bostäder och odlingar, hvilka gå under benämningen Brovall-Kuppis samt af området å hvilket Kuppiskällarna äro belägna — i vester, vara synnerligen lämplig för en framtida slagtinrättning för denna ort.

Detta område, hvilket sluttade i riktning mot Svindiket och hippodromen, låg icke långt från staden, ej heller från vare sig den nyländska eller den tavastländska landsvägen, tätt invid järnvägshaltpunkt; hade möjlighet att för billigt pris få ett eget utstickspår samt kunde, genom att vederbörande träffade öfverenskommelse därom med styrelsen för hippodromen, betjena sig af denna såsom kreatursmarknadsplats. Utrymmet syntes böra förslå för en ganska stor anläggning, ehuru svårigheter visserligen kunde möta i fråga om transporten af den sjöledes och af den från nordvestra sidan af stadsomgifningarna införda boskapen.

Enär likväl antalet platser hvilka kunde lämpa sig för en framtida, icke-provisorisk slagtinrättning vore starkt begränsadt och ett afgörande val borde träffas; så har helsovårdsnämnden trott sig våga räkna med att de kommunens förvaltande myndigheter hvilka det åligger att vårda sig om tekniska detaljer och angelägenheter skola finna utvägar att övervinna de svårigheter hvilka sistnämnda plats onekeligen kommer att erbjuda och har, under denna förutsättning endast velat göra en antyden om att, för den händelse att förbindelse mellan den Tavsatehus'ska landsvägen och den föreslagna slagthusplatsen icke kunde anordnas annorstädes öfver den »östra» utmarken, en sådan kunde tänkas möjligt utmed Stina-gatan, öfver den mellan länesjukhuset och det ryska kasernområdet belägna egolotten samt vidare sydvest om »Åbo-östra-järnvägsstation»; hvadan alltså antydda egolott eventuellt borde för ifrågasatta ändamål reserveras.

Helsovårdsnämnden har förty uti åberopade skrifvelse af den 29 december hos stadsfullmäktige föreslagit, att desse ville besluta att förenämnda område af stadens södra utmark, till den utsträckning som helsovårdsnämnden antydt, borde reserveras till plats för denna stads slagtinrättning.

Sedan helsovårdsnämnden, på sätt som i dess berättelse för år 1912 omförmäles, i afseende å nämnden affordradt utlåtande i anledning af doktorn Carl von Heidekens till stadsfullmägtige ingifne skrift, hvari doktorn v. Heideken erbjudit Åbo stad till inlösen för ett pris af 233,000 fmk. den honom tillhöriga barnbördsinrättningen härstädes med till densamma hörande fastighet och inventarier, uti skrifvelse den 28 nov. 1912 på anförda grunder hos drätselkammaren afstyrkt dr. v. H:s berörda anbud; har doktor v. H., uti en till drätselkammaren ingifven skrift af den 30 sept. 1913 förklarat sig villig att till staden afstå barnbördshuset med därtill hörande inventarier för en summa af 220,000 Fmk hvarjämte doktorn v. H. framhållit att han redan i sitt första anbud förutsatt att det definitiva köpet af inrättningen sjelffallet komme att göras beroende af huruvida vederbörligt bifall erhölles till transport af det mellan statsverket och honom afslutade kontraktet om statsunderstöd på Åbo stad.

Med anledning af nästnämnda skrifvelse hade drätselkammaren anhållit att helsovårdsnämnden ville, om den ansåg skäl därtill föreligga, upptaga ärendet till förnyad ompröfning.

För utredande af frågan huruvida ifrågavarande inrättning å dess dåvarande skick kunde anses motsvara moderna kraf på ett barnbördshus har helsovårdsnämnden såsom sakkunnige rådfrågat professoren L. Ståhle och medic. lic. K. V. Boije, de där uti ett skriftligt utlåtande af den 8 dec. i hufvudsak anslutit sig till det af helsovårdsnämnden den 28 dec. 1912 afgifna yttrandet angående saknaden af isoleringsmöjligheter inom inrättningen, men likväl ansett sagda bristfällighet med relativt små omkostnader kunna aflägsnas samt anstalten såväl i nästberördt afseende som jämnväl i öfrigt med lätthet försättas i sådant skick att densamma i alla afseenden motsvarade moderna kraf på en dylik inrättning. Efter den sålunda erhållna utredningen har helsovårdsnämnden uti skrifvelse för den 29 dec. ansett sig icke vidare böra motsätta sig köpet af, inrättningen, likväl under förutsättning att de af de sakkunnige föreslagna förbättringarna och moderniseringarna inom anstalten komme att framdeles utföras. Till detta beslut ansåg nämnden sig hafva ett ytterligare skäl däruti att doktorn v. H. uti sin förberörda skrifvelse af den 30 sept. 1913 förklarat att den definitiva öfverlåtelsen själffallet borde göras beroende af huruvida vederbörligt bifall komme att erhållas till det åt honom beviljade statsanslagets öfverlåtande till staden.

Därjämte har helsovårdsnämnden gjort drätselkammaren uppmärksam på den omständigheten, att tvänne i staden praktiserande läkare, licentiaterne K. V. Boije och Ellen Vigelius, har för sig till stadsfullmägtige inlemnat för staden förmånliga anbud om öfvertagande af ifrågavarande barnbördsinrättning på arrende, i händelse staden inköpte densamma, hvilka ärender jämnväl remitterats till helsovårdsnämnden i afseende å beredning, men ännu icke vid årets utgång hade af nämnden slutbehandlats.

Naantali. Yleinen terveydentila kaupungissa on vuoden kuluessa ollut hyvä eikä mitään mainittavampaa kulkutautiakaan ole sattunut lukuunottamatta elokuun aikana sattuneita vatsatautikohtauksia kesävierasten keskuudessa, joita arveltiin hyytelön aiheuttamiksi ja muutamia luultuja tulirokko kohtauksia, joista ei sentään ollut mitään pahempia seurauksia.

Likaviemäri johtoa ei kaupungissa ole. Puhtauden pito yksityisten omistamien talojen pihamailla on ollut yleensä hyvä, jota ei voi sanoa kaupungin omistamista pihoista, joissa muistutuksista huolimatta on vallinnut vähemmin tyydyttävä siisteys.

Makkilaitosten puhtaanapidon laiminlyönnistä on 47 talonomistajaa muistutettu. Ainoastaan 12 talon makkilaitoksessa on asetuksenmukainen sementtipohja.

Mariehamn. Den ringa sjukligheten i staden under sistförflutna år berodde på, att denna var alldeles förskonad från epidemier. De smittosamma sjukdomar, som förekommo: influenza, scarlatina och typhus abdominalis uppträdde endast sporadiskt.

Om sålunda de akuta sjukdomarna lämnade stadens invånare tämligen väl i fred under det förgångna året, så förekommo i stället i vårt lilla samhälle under detsamma så många fall af tuberkulos, att hälsovårdsnämnden i slutet af november fann sig föranlåten att till guvernören öfver Åbo och Björneborgs län med Åland inskicka en så lydande skrifvelse:

»Emedan i vår lilla stad under detta år förekommit ett ovanligt stort antal dödsfall i tuberkulösa åkommor, påfallande stort, om man jämför det med antalet dödsfall i sådana åkommor under de 15 sistförflutna åren, och emedan bland dem förekommit också 3 dödsfall i tuberkulös hjärnhinne inflammation hos små barn, ett barn och 3 äldre personer hafva dessutom under året aflidit i lungsot — så anhåller hälsovårdsnämnden, då det ligger nära till hands att misstänka med tuberkelbaciller förorenad mjölk som smittoöfverförare, vördsammast att Herr Guvernören ville förordna Distriktsveterinären Wald. Plathin att med tuberkulin undersöka samtliga i staden Mariehamn hållna kokreatur.

Under året hafva 21 desinfektioner verkställst af sundhetspolisen på kommunens bekostnad.

Uusikaupunki. Yleinen terveydentila kaupungissa vuoden kuluessa on ollut varsin hyvä. Äkkiluontoisia taudintapauksia on sattunut ainoastaan 277. Yleensä ovat akuuttiset taudintapaukset lievää laatua ja kuolemalla päättyivät ainoastaan 10 tapausta. Tuberkuloottiseen meningitiin kuoli 1 sairas. Mutta valitettavasti keuhkotuberkuloosiin kokonaista 7, joka numero osottaa täälläkin pikemmin tuberkuloosin lisääntymistä, vastustustoimenpiteistä huolimatta, kuin sen vähenemistä.

N. s. kaupunginlahden mutaaminen tai täyttäminen on ollut erikoisen harkinnan alaisena ja sitä varten on päätetty hankkia erikoinen asiantuntija suunnitelmaa laatimaan.

Pakollinen lihantarkastus, joka on edellisenä vuonna päätetty asia, toteutetaan heti kun on saatu senaatin suostumus kaupungin asemakaavan muutoksesta, joka aiheutuu tarkastusaseman paikasta. Tällainen suostumus onkin jo saatu.

Pori. Terveydenhoitolautakunnan tarkastaja on viran puolesta kaupungin eri osien taloissa toimittanut säännöllisen tarkastuksen sekä tarpeellisia desinfektiooneja.

Lautakunta on toimittanut tarkastuksia kaupungin saunoissa ja kokouksiinsa kutsunut saunojen omistajia ja pitäjiä saamaan ohjeita, joita saunojen puhtaanapitoon nähden on noudatettava.

Kauppatorilla vallitsevan pölyn takia kesän kuumimmalla ja kuivimmalla ajalla ovat Lautakunnan alotteesta, tori ja sitä ympäröivät kadut päivittäin, torikaupan lakattua, ennen niiden lakaisua, vedellä kastellut.

Ylimääräisen rokotuksen toimeenpani lautakunta syyskuulla.

Siihen nähden että desinfisioimisuuni täällä jälleen kuntoon pantaisi, on Lautakunta kääntynyt kaupunkienvälisen kunnallisen Keskustoimiston puoleen tiedustelulla miten sellaiset uunit — ovat, etenkin Porin kaupungin kokoisissa kaupungeissa järjestetyt.

Kesäkuun 21 päivänä Kokemäen kunnan talolla Satakuntalaisen osakunnan keuhkotautiparantolakomitean toimeenpannussa kokouksessa edusti Porin kaupunkia piirilääkäri toht. Hj. Nordling.

Kunnallissairaalan lääkäriksi kolmen vuoden ajaksi luettuna tammikuun 1 päivästä 1913 olivat Kaupungin valtuusmiehet valinneet tohtori Lauri Lautsian.

Reposaaren luodolle on järjestetty toisen kätilön toimi 400 markan palkalla ja 100 markan vuokrarahalla vuodessa.

Rauma. Koska jokeen on taas varsinkin saunan ja siitä alaspäin vesimyymälään asti kertynyt mätänemistilassa olevaa liejua, päätettiin kehottaa Rahatoimikamaria ensitilassa puhdistamaan joki sekä siihen kertyneistä rojuista että pahalta haisevasta liejusta.

Lautakunta kääntyi kirjeellisesti Rahatoimikamarin puoleen pynnöllä, että se ryhtyisi toimenpiteisiin mukavuuslaitoksen rakentamista varten kauppatorin läheisyyteen.

Päätettiin kehoittaa Rahatoimikamaria valvomaan, että ajuriasema joka päivä puhdistettaisiin.

Koska maitokaupassa on huomattu epäkohtia, päätettiin tehdä Valtuusmiehille ehdotus maidon tarkastamisesta ja myymisestä. Valtuusmiesten kokouksessa liitettiin ehdotus paraillaan tekeillä olevaan uuteen poliisijärjestykseen.

Päätettiin ehdottaa Valtuusmiehille, että 1 päivästä tammikuuta 1914 lukien terveyspoliisinvirka erotettaisiin kaupunginvahtimestarin toimesta erinäiseksi viraksi ja että tämän viran haltijalle, jota varten laaditaan erityiset säännöt, maksettaisiin vuotuisena palkkana Smk. 1,300: — sekä 5 ja 10 vuoden nuhteettoman palveluksen perästä 100 markan palkkion vuodessa kummallakin kerralla.

Kun kaupungin eläinlääkäriltä on saapunut kirje, jossa hän ehdottaa, että lihoja seuraavien sisäelimien tulee olla kiinni lihoissa, että, paitsi ennen vaadittuja eläimiä, tulee lehmän lihoja seurata kohtu, että naudanlihoja tulee seurata pää, jossa kieli on kiinni, että sianlihain tulee olla selältä halaistu sekä vatsaontelosta irroitettu kuin myöskin että lihojen tulee olla puhtaisiin valkoisiin vaatteisiin hyvin kääritty ettei mikään osa ole tilaisuudessa tahraantumaan, niin päätettiin hyväksyä ehdotus ja esittää asia Valtuusmiehille.

Kun eläinlääkäri niinikään oli ehdottanut, että lihantarkastuksesta kannettaisiin maksu, päätettiin Valtuusmiehille esittää, että lihantarkastusta varten laadittaisiin taksa, jonka mukaan tarkastuksesta maksetaan, ja että maksu olisi halvanlainen.

V. 1913 kuluessa terveyspoliisi desinfisoi: tulirokon takia 4 asuntoa, kurkkumädän takia 16 ja keuhkotaudin takia kaupungissa 38 asuntoa ja kaupungin ulkopuolella 3.

Aina vuodesta 1908 on Terveyslautakunnalla ollut tapana sanomalehtiilmoituksilla kehottaa talonomistajia majanmuuttoaikoina käyttämään desinfisoimista keuhkotautisten asumissa huoneissa. Näin tapahtui myös v. 1913.

Hämeenlinna. Kaupungin teurastuslaitos, jota syksyllä 1912 alettiin rakentaa valmistui keväällä 1913 siihen nähden, että se joskin puutteellisena saatettiin ottaa käytäntöön. Laitosta on vuoden kuluessa täydennetty, mutta ei se vielä vuoden lopussa ollut täysin valmis. Niinpä puuttui hoitajan asunto, muita pienempiä puutteita tässä koskettelematta.

Samaan aikaan kuin teurastuslaitos otettiin käytäntöön laati terveyshoitolautakunta tätä käyttöä varten seuraavan ohjesääntöehdotuksen, minkä valtuusmiehet hyväksyivät kokouksessaan 14. V.

1 §.

Teurastusta älköön kaupungissa eikä sen alueella toimitettako muualla kuin kaupungin sitä varten rakentamassa teurastuslaitoksessa.

Poikkeuksen tästä säännöstä saa tehdä ainoastaan silloin, kun eläintä tapaturman tai taudinkohtauksen takia ei voida teurastuslaitokselle kuljettaa, jossa tapauksessa asiasta kuitenkin on heti ilmoitettava kaupungin terveyshoitoviranomaisille.

2 §.

Kaupungin teurastuslaitos pidetään auki jokaisena arkipäivänä Rahatoimikamarin määrättävinä aikoina, joista yleisölle ilmoitetaan paikkakunnan sanomalehdissä. Ainoastaan pakottavassa tapauksessa voi teurastamiseen saada luvan muinakin aikoina, vaan on silloin kaksinkertainen maksu suoritettava.

3 §.

Teuraita kohtaan on sekä teurastuslaitoksessa, että sinne tuotaessa noudatettava säälivaisyyttä; kaikkea raakaa ja kovaa kohtelua on ehdottomasti vältettävä.

Uupuneita ja pitempiä matkoja kuljetettuja eläimiä ei saa heti teurastaa, vaan on niitten ensin annettava levätä. Erinäisissä tapauksissa voi laitoksen hoitaja määrätä pitemmänkin lepoajan aina 24 tuntiin asti.

4 §.

Teurastettava eläin viedään teurastushuoneeseen vasta sitte kun siellä teurastamisen valmistustyöt ovat tehdyt ja määrätty maksu suoritettu laitokselle, joka osoittaa tilan teurastamista varten.

5 §.

Ennenkuin eläin teurastushuoneeseen viedään, on sen pää peitettävä. Hengiltä ottamisen tulee tapahtua varmalla joutuisalla ja mahdollisimman kivuttomalla tavalla. Ennen veren vuodattamista ovat teuraat sentähden täydellisesti tainnutettavat, johon tarkoitukseen käytettäköön ampuma- tahi lyömänaamaria tahi nuijausrautaa. Teuraiden tainnuksiin lyömiseen älköön käytettäkö muita kuin täysi-ikäisiä ja -voimaisia sekä ammattiinsa täysin perehtyneitä miehiä.

6 §.

Teurastuksessa on yleensä kaikissa suhteissa noudatettava huolellisinta puhtautta.

Talteen otettava veri koottakoon puhtaisiin astioihin, joita ei saa käyttää muihin tarkoituksiin, ja on veri hämmennettävä niinikään ainoastaan puhtailla lastoilla.

Ihmisravinnoksi ei saa ottaa sellaisten eläinten verta, joiden kurkku teurastettaessa on puhkaistu, eikä myöskään sellaisten eläinten verta, jotka yhdessä tai toisessa suhteessa on havaittu sairaiksi.

Teurastusta suoritettaessa eläimessä mahdollisesti havaitusta sairaudesta on viipymättä ilmoitettava laitoksen hoitajalle, älköönkä tautista osaa eläimestä vahingoitettako tahi poistettako, älköönkä myös teurastusta jatkettako ennekuin siihen on annettu lupa.

Sitte kun laitokseen on järjestetty säännöllinen lihantarkastus ei teurastuspaikalta saa viedä mitään teuraaseen kuuluvaa osaa pois ennenkuin tarkastus on suoritettu.

7 §.

Mahat ja suolet tyhjennetään sitä varten varatussa huoneessa, minkä jälkeen sisälmykset puhdistetaan laitoksen puhdistushuoneessa.

8 §.

Kukin teurastaja on velvollinen korjaamaan pois kaikki hänen työstään syntyneet jätteet ja lika-aineet sekä vedellä huuhtelemaan ja puhdistamaan käyttämänsä paikan ja laitoksen työvälineet, mitkä viimeksimainitut ovat huolellisesti paikoilleen asetettavat.

9 §.

Lihaa vietäessä teurastuslaitoksesta on se täydellisesti suojeltava puhtailla valkoisilla peitteillä. Lihan kulettamisessa käytettävät kärryt tahi reet ovat aina pidettävät puhtaina ja siisteinä.

10 §.

Teurastuslaitos ei sitoudu mihinkään edesvastuuseen eläimistä eikä lihoista, vaan on omistajan itse huolehdittava niiden hoidosta ja turvallisuudesta.

11 §.

Laitokselle on paitsi viranomaisten ainoastaan niiden henkilöiden lupa päästä, joilla on tekemistä teurastamisen kanssa. Viittätoista nuorempien lasten älköön missään tapauksessa sallittako sinne tulla.

12 §.

Laitosta käyttävien tulee tarkoin noudattaa edellä olevia sääntöjä ja niitä lähempiä määräyksiä, joita laitoksen hoitaja työskentelyyn nähden antaa, kuin myöskin pitää silmällä ettei laitosta sekä sen kalustoa millään tavalla turmella.

Tupakan poltto huoneustossa samoinkuin väkijuomien tuominen ja nauttiminen siellä, on ehdottomasti kielletty.

Jo keväällä 1898 jätti terveyshoitolautakunta Valtuusmiehille ehdotuksen pakollisen lihantarkastuksen järjestämisestä kaupunkiin. Ehdotus ei kuitenkaan silloin johtanut mihinkään tulokseen valtuuston puolelta. Sittemmin on tarkastuskysymys ollut terveyshoitolautakunnassa useamman kerran esillä, mutta ei lautakunta, ottaen katsantoon yhdeltä puolen edellä huomautetun

tuloksen ja toiselta puolen sen seikan, että lähimmissä suurkaupungeissa Helsingissä ja Tampereella ei pakollinen tarkastus ollut käytännössä katsonut voivansa asian suhteen mihinkään toimenpiteeseen ryhtyä. Tähän tuli lisäksi se seikka, että oli tunnettuna että juuri Helsingissä ja Tampereella vallitsevien vapaiden olojen tähden uudistettu pakollinen tarkastusehdotus olisi saanut jotenkin jyrkkää vastustusta etenkin lihakauppiaitten ja teurastajien mutta myöskin osaksi yleisön puolelta, joka pelkäsi teurastuksen aiheuttavan lihan tuntuvaa kallistusta. Kun sittemmin Tampereella pantiin toimeen pakollinen lihantarkastus ja lopuksi Helsingissä päätettiin kesäk. 1 p:stä 1914 tehdä samoin, muuttuivat olot ikäänkuin itsestään. Mainituista toimenpiteistä kävi nimittäin pakollisen lihantarkastuksen järjestäminen Hämeenlinnassakin aivan välttämättömäksi, ellei tahdottu johtua siihen asemaan, että Tampereella ja Helsingissä hylätty liha alkaisi etsiä markkinapaikkaa Hämeenlinnassa. Siihen nähden kuitenkin, että menestyksellinen ja varma lihantarkastus edellyttää omaa kaupungin palkkaamaa eläinlääkäriä, päätti terveyshoitolautakunta kokouksessaan 20. III. samalla kuin tehtäisiin ehdotus, että Valtuusmiehet nyt jo periaatteessa päättäisivät pakollisen lihantarkastuksen järjestettäväksi kaupunkiin ja että tarkastus alotettaisiin kesällä 1914, jos tarkastuksen yksityiskohtainen järjestely tulisi valtuusmiesten käsiteltäväksi myöhemmin, myöskin ehdottaa, että Valtuusmiehet päättäisivät perustaa kaupungin eläinlääkäritoimen ja siinä suhteessa pyytää valtioapua eläinlääkärin palkkaamiseksi. Kokouksessaan 22. IV. hyväksyivät Valtuusmiehet terveyshoitolautakunnan ehdotuksen. Lihantarkastuskysymystä ei kuitenkaan ennätetty vuoden loppuun selvittää, vaan jäi tarkastusta järjestävien lähempien määräysten laatiminen samoinkuin kysymyksestä aiheutuvien muiden ehdotusten tekeminen seuraavaan vuoteen.

Kuten edellisessä vuosikertomuksessa mainittiin, antoivat Valtuusmiehet terveyshoitolautakunnalle toimeksi yhdessä kansakoulunjohtokunnan kanssa laatia ehdotus siitä, miten kansakoululääkärintoimi olisi järjestettävä. Pidetyssä kokouksessa toukok. 29 p:nä päätettiin ehdottaa Valtuusmiehille, että terveyshoitolautakunta oikeutettaisiin ottamaan menoarvioonsa 900 markan suuruisen menoerän (laskettuaan 100 mk. toimintakuukaudelta) palkkioksi lääkärille kansakouluoppilaiden terveydentilan ja kansakouluissa vallitsevien terveyshoidollisten olojen valvomisesta ja että terveyshoitolautakunta ja kansakoulujohtokunta oikeutettaisiin yksityiskohtaisemmin järjestämään kysymyksessä olevan lääkäritoimen. Kokouksessaan 9. VI. hyväksyivät Valtuusmiehet edellä mainitun ehdotuksen. Sittemmin hyväksyivät terveyshoitolautakunta ja kansakoulujohtokunta yhteisessä kokouksessaan 12. XII. kansakoululääkärille toistaiseksi kunnes enemmän kokemusta saataisiin seuraavan ohjesäännön.

Kansakoululääkärin velvollisuutena on:

1:ksi. Käymällä kansakouluhuoneustoissa pitää silmällä koulutaloissa vallitsevia terveydellisiä oloja, varsinkin mitä puhtaudenpitoon, ilmanvaihtoon, lämmitykseen, valaistukseen j. n. e. tulee, sekä jos näissä suhteissa jotain muistuttamisen aihetta esiintyy, siitä tehdä ilmoitus kansakouluntarkastajalle.

2:ksi. Luokkahuoneissa käydessään erittäin kiinnittää huomionsa oppilaihin, jotka seuraavassa kohdassa mainituissa tarkastustilaisuuksissa on havaittu heikoiksi tahi joita opettajat pitävät heikkoina.

3:ksi. Joka lukukauden alussa tutkia uudet oppilaat ja tehdä näistä tarkastuksista muistiinpanoja sitä varten hyväksytyille kaavakkeille ynnä tarkastuksessa tekemiensä havaintojen perusteella antaa sairaaloisiin oppilaisiin nähden mahdollisesti tarpeelliseksi käyviä ohjeita.

4:ksi. Tutkia niinikään lukuvuoden alussa ja tarpeen tullen lukuvuoden kestäessä uudelleen ne oppilaat, joiden terveydentila aikaisemmissa tarkastuksissa havaittiin jossakin suhteessa puutteelliseksi tahi, jotka kansakouluntarkastajan toimesta lähetetään tarkastettavaksi.

5:ksi. Tutkia kunkin kevätlukukauden alussa edellisenä syksynä ylemmän kansakoulun ensi luokalle siirtyneet oppilaat ja saman lukukauden lopussa kansakoulusta pääsevät oppilaat ynnä viimeksimainituille antaa neuvoja ja ohjeita heidän mahdollista vastaista tointansa silmällä pitäen.

6:ksi. Avustaa kansakouluntarkastajaa ja opettajia neuvoilla, joihin koulun terveyshoidolliset olot saattavat antaa aihetta sekä olla kansakoulun johtokunnan kokouksissa saapuvilla milloin kouluhygieniaa eli oppilaiden terveydentilaa koskevia kysymyksiä on käsiteltävinä.

Kuten tunnettu, ovat kadut ja jalkakäytävät lasketut mukulakivillä ja laskos tavallisesti runsaasti peitetty sannalla, mikä aiheuttaa tuulisäällä tavatonta pölyämistä. Tämän tähden on yhä suuremmassa määrässä yleisön puolelta alettu vaatia katujen kastelemista kesäisin. Asian auttamiseksi päätti lautakunta kokouksessaan 12. XII. ehdottaa Valtuusmiehille, että katuja kasteltaisiin ja tätä tarkoitusta varten hankittaisiin kasteluvaunut. Asian käsittely valtuustossa jäi seuraavaan vuoteen.

Terveyspoliisin toiminta on edelleen ollut järjestettynä samaan tapaan kuin aikaisemmin.

Vuoden kuluessa on torilta poistettu 8 elukan lihat 12 kiloa palvattua lihaa ja 25 kiloa kalaa.

Poliisikamarin välityksellä on varoitettu 4 henkilöä siivottomuudesta. Maistraatissa on sakotettu 2 henkilöä puhtaanapidon laiminlyönnistä ja 2 henkilöä pilaantuneen ruokatavaran kaupasta.

Desinfisioimisia on toimitettu 38 kertaa, nimittäin kurkkumädän johdosta 12 kertaa, tulirokon 17 ja keuhkotaudin 9 kertaa.

Kaupungin palkkaama kiertävä sairaanhoitaja on toiminut samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina, antaen ilmaista apua varattomille kaupunkilaisille.

Paitsi edellä mainittua sairaanhoitajaa on kaupungissa vielä toiminut Työväen sairas- ja hautausapurahaston sekä Tuberkuloosin vastustamisyhdistyksen haaraosaston yhteisesti palkkaama sairaanhoitaja.

Tampere. Erikoista kulkutautia ei vuoden ajalla liikkunut kaupungissa; vaikeampia tautia oli tulirokkoa ainoastaan 54 tapausta ja lavantautia 86 tapausta. Jo kauemman aikaa käsittelyn alaisena olleessa kysymyksessä muutoksista maitokaupassa Tampereella noudatettaviin säännöksiin päätti lautakunta lopullisesti valtuuston hyväksyttäväksi ja vahvistettavaksi ehdottaa erinäisiä lisäyksiä ja määräyksiä. Nämät koskevat aluksi maitokauppaliikkeestä terveydenhoitotoimistolle tehtävää ilmoitusta ja myymälän hyväksymistä, sekä myyjän velvoitusta noudattamaan erikoista puhtautta. Sitäpaitsi määrätään maitoastioihin kiinnitettävistä merkistä osoittamaan minkälaatuista maitoa tahi kermaa astia sisältää, kuten kuorimatonta, kuorittua tahi separeerattua maitoa, piimää, kirnupiimää tahi kermaa. — Kuorimattoman maidon rasvapitoisuus ehdotetaan vähintäin 3:ksi prosentiksi, kerman 15 prosentiksi; separeerattua on maito, joka sisältää alle 0.5 pros. rasva-ainetta. Vielä kielletään kaupaksi tarjoamasta ja myyntipaikalla säilyttämästä maitoa tahi kermaa, joka on saatu eläimestä, joka voidaan epäillä sairastavan tarttuvaa tahi muuta sellaista tautia, mikä vahingollisesti saattaa vaikuttaa maidon laatuun, tahi senlaista johon on sekotettu vettä tahi muita vieraita aineksia, tahi joka sisältää likaisuutta siinä määrin että lasiastiassa säilytettyyn litralliseen maitoa tunnin kuluessa muodostuu näkyvä pohjakerros. Jos maatilalla, josta maitoa tuodaan kaupunkiin myytäväksi, tai sen läheisyydessä ilmaantuu lavantautia, tulirokkoa, kurkkumätää tai muuta vaikeampaa kulkutautia, saattaa terveydenhoitolautakunta, jos sen tarpeelliseksi hävaitsee, toistaiseksi kieltää siitä saadun maidon ja kerman myynnin kaupungissa. Samoin on terveydenhoitolautakunta oikeutettu kieltämään maidonmyynnin kaupungissa senlaisesta karjasta, jossa vaikeampaa maidon laatuun vahingollisesti vaikuttavaa tautisuutta vallitsee tai jossa on olemassa muita haitallisia terveydellisiä epäkohtia, ja on terveydenhoitolautakunta oikeutettu mainitun kiellon ohella toimituttamaan karjassa lääkärintarkastuksen jos katsoo siihen syytä olevan. Maidonmyyjän tulee terveyshoitolautakunnan vaatimuksesta ilmoittaa, mistä myytäväksi tarjottu maito hankitaan tahi keneltä hän sen saa kaupittavaksi. Terveyspoliisia tai muita terveyshoitoviranomaisia ei saa kieltää pääsemästä maidon myynti- tai säilytyspaikkaan, eikä myöskään ottamasta käypää hintaa vastaan näytteitä myytävästä varastosta. Lastenmaidosta tai muuten erityisesti tarkastetusta maidosta (kontrollimaidosta) määrätään, että sitä saa myydä

ainoastaan terveydenhoitolautakunnan antamalla luvalla ja niillä ehdoilla kuin terveydenhoitolautakunta katsoo tarpeelliseksi määrätä. Lopuksi määrätään että joka rikkoo tai jättää noudattamatta näitä jokaisessa maitomyymälässä helposti nähtävässä paikassa olevia sääntöjä tai terveydenhoitolautakunnan niihin perustuvia määräyksiä, sakotettakoon 20:stä 50:neen markkaan ellei yleisessä laissa ole rangaistusta määrättynä.

Näistä ehdotuksista ei valtuusto vielä ole tehnyt päätöstä.

Valtuuston pyyntöön saada terveydenhoitolautakunnan ehdotus eräitten kaupungin lääkärinvirkojen järjestämisestä esiintoi lautakunta ehdotuksensa, jonka mukaan kunnalliselle mielisairaalalle, kunnallissairaalalle ja kulkutautisairaalalle kullekin olisi perustettava oma lääkärinvirkansa, sekä sitä paitsi erikoinen varattomien lääkärintoimi. Näistä olisi mielisairaalan lääkärinvirka perustettava jo piakkoin uutta mielisairaalaa varten, jotavastoin muut lääkärinvirat voisivat jäädä ennalleen kunnes kunnallissairaala tulee uudistetuksi.

Jo aikaisemmin pohdittavana ollut kysymys työväen asuntojen tarkastamisesta oli edelleenkin useammin ottein lautakunnan käsittelyn alaisena ja siirtyi lopullisen ehdotuksen teko erityisten muualta hankittavien asiakirjojen ja selostusten viipymisen takia seuraavaan vuoteen.

Valiokunta, jonka valtuusto oli asettanut valmistamaan kysymystä Hatanpään kartanon ostamisesta kaupungille pyysi tietoa lautakunnalta voitaisiinko uuden mielisairaalan rakennushanke kenties välttää sillä, että köyhäinhoidon hallussa nykyään oleva pakkotyöhuoneen rakennus sisustettaisiin mielisairasten hoitoa varten. Tähän vastasi lautakunta, ettei se katsonut puheenalaista toimenpidettä suotavaksi edes väliaikaiseksikaan, koskei pakkotyöhuoneesta korjaamallakaan saataisi kunnollista mielisairaalaa ja koska tämä toimenpide vain olisi omiansa viivyttelemään kaupungin mielisairaalaolojen saattamista ajanmukaiselle kannalle.

Tarkastusaseman johtaja pyysi saada hankkia gasolinikone käytettäväksi asemalle, johon lautakunta suostui ehdolla, että tarkastusaseman määräraha riittää koneen ostamiseen. Tämä tarpeellinen kone hankittiinkin laitokseen.

Lääkintöhallitus pyysi tietojen lähettämista kaupungin terveydellisistä oloista Pietarin terveyshoidollista näyttelyä varten; vaaditut tiedonannot lähetettiin Lääkintöhallituksen toimesta kysymyksessä olevaan näyttelyyn, joka sittemmin ilmoitti antaneensa Tampereen kaupungille palkintomitalin.

Eräs kaupungin lääkäristä ilmoitti lautakunnalle syytteitä kätilön menettelyä vastaan synnytys-avustuksessa. Tutkittuaan asian seikkaperäisesti päätti lautakunta antaa varoituksen kysymyksessä olevalle kätilölle pöytäkirjanotteella.

Teatteritalo O. Y:n isännöitsijän valituksen johdosta, että koskesta leviää ilkeä haju, joka nousee teatterin parvekkeelle saakka, antoi lautakunta tutkia kosken vettä sekä sen rannoilla olevien tehtaitten mukavuuslaitokset; näissä ei

kuitenkaan havaittu syytä kysymyksessä olevaan epämiellyttävään hajuun, joka ehkä olikin ollut tilapäistä laatua.

Pyynnöstä antoi lautakunta tohtori G. R. Idman stipendin sairaanhoitajattarien virkistysloman avustamiseksi sairaanhoitajatar L. Uparille.

Rahatoimikamarin kysymyksen johdosta, koskeva Lapinniemen tehdasalueella olevia likavientijohtoja, tarkasti lautakunta näitä, ja tultuaan siihen huomioon, että kysymyksessä olevat johdot eivät olleet tyydyttävät, ehdotti se erinäisiä parannuksia; asia kääntyikin suotuisemmalle kannalle.

Erinäiset talonomistajat olivat tehneet valituksen, että Tampereen Saippuatehdas O. Y:n tehtaasta tontilla 21 kuudennessatoista kaupunginosassa leviää naapuria häiritsevää inhottavaa savua. Kun asiaa tarkastettaessa oli tultu tietämään, että nykyään seisomassa olevassa tehtaassa oltiin aikeissa parantaa valituksenalaisia epäkohtia, päätti lautakunta toistaiseksi jäädä asiassa odottavalle kannalle.

Valitusten johdosta kunnallisessa mielisairaalassa vallitsevasta tilanahtaudesta päätti lautakunta jäädä odottamaan n. k. Hatanpään komitean ehdotusta sairashuoneitten siirtämisestä Hatanpään rakennuksiin.

Sittenkun lautakunnalle oli huomautettu, että eräs terveydenhoitolautakunnan alainen virkamies luvatta ja ilmoittamatta oli muuttanut pois valtuuston vahvistamassa ohjesäännössä määrätystä kaupunginosasta toiselle puolelle kaupunkia, päätti lautakunta huomauttaa häntä hänen velvollisuudestansa tässä suhteessa. Kun eräässä myöhemmässä kokouksessa oli käynyt selville, että mainittu virkamies edelleen lautakunnan huomautuksesta huolimatta asui ulkopuolella asemapaikkaansa, päätettiin uudelleen huomauttaa häntä tästä sekä tiedustella hänen aikomustansa noudattaa lautakunnan antamaa huomautusta. Sittemmin sai lautakunta vastauksen tiedusteluunsa, mutta kun lautakunta ei katsonut siinä annettua selitystä tyydyttäväksi, päätti se tehdä valtuustolle asiasta ilmoituksen oheenliittämällä mainittu selitys. Asiata käsiteltäessä jätti valtuusto tämän asian omaan arvoonsa.

Terveydenhoitolautakunnan lausuntoa pyydettiin Hatanpään hoitokunnan ehdotuksesta Hatanpään rakennuksien käyttämisestä sairashuoneiksi, jonka johdosta lautakunta kokonaisuudessaan kävi Hatanpäällä rakennuksia katsomassa. Lautakunta päättikin useista syistä puoltaa hoitokunnan ehdotusta päärakennuksien sekä talousrakennuksien käyttämisestä sairaaloiksi. Mitä sitävastoin tulee ehdotukseen konttorirakennuksen käyttämisestä lastenkodiksi, niin ei lautakunta voinut sitä kannattaa, vaan päätti ehdottaa että sekin luovutettaisiin sairaalatarkotuksiin, niinkuin esim. parantumattomien sairaittenosastoksi, keuhkotautisten sairaalaksi tahi myöskin sairaalain kanslia- ja arkistohuoneiksi.

Terveyshoitolautakunnan elintarpeiden tarkastusasemaa, joka on omassa huoneistossa kauppahallintalossa Hämeenkadun 19:ssä, on pidetty säännölli-

sesti avoinna arkipäivinä aamusin klo 8—10 sekä myöskin tarpeen vaatiessa muinakin aikoina. Tarkastusaseman toiminnasta vuonna 1913 on sen johtaja, tohtori-insinööri B. Mitrofanoff, antanut seuraavan kertomuksen.

Laboratorion kalustoa on kuluneen vuoden ajalla tuntuvasti täydennetty, hankkimalla uusia koneita, kuten kaasuvalmistuskone, polarisatori, refraktometeri y. m. Muuten on tarkastusaseman toiminta ollut samansuuntainen kuin edellisinäkin vuosina. Tehtyjen tarkastusten luku oli kaikkiaan 1,470, joista 901 kemiallista sekä 569 bakteriologista. Näistä oli joko aseman omasta alotteesta tai viranomaisten pyynnöstä tehtyjä 1,337 sekä yksityisten anomia 133. Yksityisten analyseistä kertyi kaikkiaan maksuja 810 mk. 25 p.

Seuraavasta taulusta näkyy, mitä eri aineita kemialliset tarkastukset koskivat:

Maitoa	710	näytettä
Voita, rasvoja	23	»
Lihaa, makkaraa	28	»
Sokeria ja hunajaa	24	»
Vettä	22	»
Virvoitusjuomia	12	»
Mallasjuomia	25	»
Väkijuomia	18	»
Tapetteja, kankaita, lankoja	16	»
Sekalaisia	23	»

Tarkastusaseman alotteesta tutkittiin vuonna 1913 693 näytettä kuorimatonta maitoa. Maidon rasvapitoisuus näkyy seuraavasta taulusta:

2.20—2.49	%	rasvaa	2	näytteessä,	tehden	0.29	%	kaikista
2.50—2.59	»	»	1	»	»	0.14	»	»
2.60—2.69	»	»	11	»	»	1.59	»	»
2.70—2.99	»	»	13	»	»	1.88	»	»
3.00—3.19	»	»	75	»	»	10.82	»	»
3.20—3.39	»	»	71	»	»	10.24	»	»
3.40—3.59	»	»	143	»	»	20.64	»	»
3.60—3.79	»	»	85	»	»	12.27	»	»
3.80—3.99	»	»	99	»	»	14.29	»	»
4.00—4.19	»	»	83	»	»	11.98	»	»
4.20—4.39	»	»	40	»	»	5.77	»	»
4.40—4.59	»	»	49	»	»	7.07	»	»
4.60—4.79	»	»	14	»	»	2.02	»	»
4.80—4.99	»	»	4	»	»	0.58	»	»

5.00—5.39	%	rasvaa	1	näytteessä,	tehden	0.14	%	kaikista
5.40—5.59	»	»	1	»	»	0.14	»	»
5.95	»	»	1	»	»	0.14	»	»

Tavallisin rasvamäärä oli siis 3.40—3.59 %. Sellaisia maitoja oli 143 näytettä, tehden 20.64 % kaikista. Nykyisten maitokauppaa koskevien sääntöjen mukaan ala-arvoisia maitoja, s. o. sellaisia, joiden rasvamäärä oli alle 2.5 %, oli 2, tehden 0.29 % kaikista (v. 1912 niitä havaittiin olevan 4, tehden 0.56 % kaikista).

Maidon rasvapitoisuus eri kuukausina vaihteli seuraavasti:

Tammikuu	3.57 %
Helmikuu	3.53 »
Maaliskuu	3.60 »
Huhtikuu	3.38 »
Toukokuu	3.47 »
Kesäkuu	3.74 »
Heinäkuu	3.80 »
Elokuu	3.72 »
Syyskuu	3.87 »
Lokakuu	3.85 »
Marraskuu	3.78 »
Joulukuu	3.64 »

Rasvapitoisuus oli siis syyskuussa suurin (3.87 pros.) sekä huhtikuussa pienin (3.38 pros.). Koko vuoden 1913 keskiarvo oli 3.66 pros. (vuonna 1912 se oli 3.68 pros.).

Rasvattomien jähmeiden aineiden prosenttimäärä vaihteli seuraavasti:

Tammikuu	8.84 %
Helmikuu	8.75 »
Maaliskuu	8.89 »
Huhtikuu	8.89 »
Toukokuu	8.70 »
Kesäkuu	8.72 »
Heinäkuu	8.78 »
Elokuu	8.89 »
Syyskuu	8.98 »
Lokakuu	8.87 »
Marraskuu	8.94 »
Joulukuu	8.94 »

Koko vuoden 1913 keskiarvo teki 8.85 pros. (vastaava arvo v. 1912 oli 8.83 pros).

Likaisia maitoja oli 172, tehden 24.82 pros. kaikista (1912 oli 163, tehden 22.78 pros.).

Maitonäytteiden happamuus vaihteli 6.8°—9.0° (Soxhlet—Henkel'in metodi), tehden keskimäärin 7.5 °. Yksi maitonäyte oli vedellä miedonnettu, yhdestä näytteestä oli otettu kerma pois, mutta maito tahdottiin kuitenkin myydä kuorimattomana.

Voita ja rasvoja tutkittiin 23 näytettä. 1 voinäyte sisälsi 60 % kasvivoita ja 1 näyte oli kovin vanhaa ja pilaantunutta.

Lihaa ja makkaraa tutkittiin 28 näytettä. 2 näytettä tanskalaista 1 näyte jyväskyläläistä lihamakkaraa oli keinotekoisesti värjätty. 3 näytettä lihahöystöä sekä 1 näyte suolattua lihaa oli pilaantunutta.

Sokeria ja hunajaa tutkittiin 24 näytettä, joista 1 näyte sokerijauhoa oli likaista sekä 5 näytettä hunajaa sisälsi tärkkisiirappia ja oli kovin likaista.

Vettä tutkittiin 22 näytettä, joista 6 näytettä oli juomavedeksi kelpaamatonta.

Mallasjuomia tutkittiin 25 näytettä. 6 näytteessä pasteurisoitua mietoolutta oli yli laissa sallitun määrän — 2.5 pros. volyymprosenttia — alkoholia (2.65—2.93 pros.).

Tapettia, kankaita ja lankoja tutkittiin 16 näytettä, joista 1 villalankanäytteessä oli hyvin heikkoja arsenikin jälkiä.

1 näyte leipää oli homehtunutta. 1 näyte bananeja oli pilaantunutta.

Bakteriologisia tutkimuksia suoritettiin kaikkiaan 569, joista 48 koski maidon, kaikki muut veden bakteripitoisuutta.

Tutkituissa maitonäytteissä ei voitu havaita tuberkelibasillia.

Helmik. 26 p. 1913 alotettiin taas uudestaan bakteriologiset tutkimukset Näsijärven vedestä. Näytteitä otettiin 11 eri paikasta. Lähin vesinäyteottopaikka oli noin 60 m, etäisin noin 1,100 m. nykyisen vesijohtoputken suusta. Vedenottopaikat Näsijärvellä ovat merkityt karttaan numeroilla 1—11.

Asuntojen ja niissä olevien vaatteitten sekä huonekalujen desinfisoiminen toimitettiin vuoden kuluessa yhteensä 340 huoneistossa, joissa oli kaikkiansa 864 huonetta. Edellisenä vuonna olivat vastaavat luvut 419 ja 1,207.

Ohjesääntöjensä mukaan on ensimmäinen kaupunginlääkäri terveydenhoitolautakunnan puolesta edelleenkin ottanut osaa vuoden kuluessa toimitettuihin uutisrakennustarkastuksiin.

Näitä oli vuonna 1913 yhteensä 76, joista 39 piirustustarkastusta 33 lopputarkastusta, 3 kokoushuoneen tarkastusta sekä 1 öljysäiliön tarkastus.

Tarkastuksissa on pidetty silmällä, että huoneistot saavat tarpeellisen päivänvalon sekä että huoneitten ilmavuus ja ilmanvaihtomahdollisuus on tar-

peeksi tyydytetty. Mahdolliset puutteellisuudet näissä tahi muissa suhteissa on saatu korjatuiksi.

Lopputarkastuksissa on otettu huomioon lattia- ja välikattotäytteen puhtaus ja kuivuus, samoinkuin koko huoneiston kuivuus ennenkuin asukkaat muuttavat sinne asumaan.

Kansakoululääkäri tohtori Alfred Frestadius'en kertomuksesta toiminnastansa lukuvuonna 1912—1913, joka kokonaisuudessansa on painettu kansakoulujen vuosikertomuksessa mainitulta lukuvuodelta, otetaan tähän seuraava selostus.

Vastatulleitten oppilaitten tarkastuksessa, joka toimitettiin loka- ja marraskuussa, oli alemman koulun I osastoilta 799 oppilasta, 407 poikaa ja 392 tyttöä. Seuraavasta taulusta selviää tutkimusten tulokset.

Vastatulleitten oppilaitten ruumiinrakenne ja ravitsemustila.

Sukupuoli.	Luku.	Ruumiinrakenne						Ravitsemustila					
		vankka		keskik.		heikko.		hyvä		kohtal.		huono	
		luku.	%	luku.	%	luku.	%	luku.	%	luku.	%	luku.	%
Poikia	407	77	19.0	309	75.9	21	5.15	92	22.6	294	72.4	21	5.15
Tyttöjä	392	109	27.7	277	71.4	6	1.53	119	30.4	264	67.5	9	2.3
Yhteensä	799	186	23.3	586	73.6	27	3.44	211	26.5	558	69.9	30	3.72

Sanottavampaa likinäköisyyttä ja käyräselkäisyyttä (scoliosis) ei tavattu vastatulleissa oppilaissa. Ylemmän koulun I luokan oppilaita oli likinäköisiä 3.2 pros. (poikia 1.4 ja tyttöjä 5.0 siis huomattavan suuri ero), käyräselkäisiä taas 3 pros. (poikia ja tyttöjä sama määrä).

Ylemmän koulun IV luokan oppilaissa oli edellisiä 7.3 pros. täälläkin tyttöjä huomattavasti enempi, ja jälkimäisiä 2.7 pros.

Poispääsevät (IV luokan) oppilaat saivat tarkastuksissa tarpeellisia neuvoja ja ohjeita vastaisen ammattinsa valintaan nähden y. m., tyttöjä kehoitettiin sitäpaitsi käymään jatkokoulun keitto-osasto.

Kirjallisen ilmoituksen vanhemmille tai holhoojille vietäviksi saivat tarkastuksissa ne oppilaat, joiden sairaus vaati lääkärinhoitoa, sitäpaitsi saivat korvamärkimistä potevat vielä erityiset painetut neuvot.

Koska koulussa on siksi huonokuuloisia oppilaita, etteivät voi, vaikka istuvatkin aivan edessä, opetusta seurata, hankitaan kokeeksi kuulotorvia heidän käytettäväkseen.

Kevätlukukauden alkupuolella punnittiin ja mitattiin koulun kaikki oppilaat, minkä opettajat vuosittain toimittavat.

Oppilaskirjoihin merkitsee opettaja tarkastuksissa esille tulleet koulunkäynnille tärkeimmät kohdat, kuten likinäköinen, huonokuuloinen j. n. e. —

Entiseen tapaan on koulun lääkäri käynyt kerran lukukaudessa joka luokalla opetuksen aikana tarkastamassa yleisiä terveyshoidollisia oloja: puhtautta, ilmanvaihtoa, lämmitystä y. m.; samalla on otettu selkoa oppilaiden yleisestä terveyden tilasta ja sattuneista kulkutautitapauksista. —

Syyslukukauden alussa jaettiin kaikille vastatulleille oppilaille kulkutautiohjeet kodissa talletettavaksi. Lentokirjasen tuli- ja tuhkarokosta saa kukin opettaja.

Tulirokkoon sairastui tänä lukuvuonna huomattavasti vähän oppilaita, ainoastaan 11, vaikka tautia kyllä kaupungissa liikkui pitkin lukuvuotta eri kaupungin osissa (edellisinä lukuvuosina keskimäärä 40 tap.).

Tuhkarokkoa sattui kaikkiaan 93 tapausta etusijassa alemmissa kouluissa. Taudin levenemisen estämisessä synnyttää vaikeuksia se seikka, että tauti tarttuu pääasiassa jo puhkeamisvaiheessa, ennenkuin ihottumaa vielä on näkyvissäkään. Paitsi edellämainittuja kulkutauteja sattui vielä joitakuita kurkkumätä-, hinkuyskä- ja lavantautikohtauksia.

Voimistelusta oli kokonaan vapautettu ainoastaan 11 oppilasta (4 poikaa ja 7 tyttöä); syynä oli vaikeampi ruumiin vamma, sydänvika tahi umpilisäkkeentulehdus; vapautusta telineliikkeistä nautti 31 oppilasta (16 poikaa ja 15 tyttöä); syynä oli tyrä, yleinen heikkous tahi vähäverisyys. Käsitöistä oli vapautettuna muutamia oppilaita vaikean likinäköisyyden, silmä- ja ihotautien takia.

Kesäsiirtoloihin lähetettiin 250 tyttöä, köyhimpiä ja ruumiillisesti heikoimpia; varoja oli käytettävänä valtuuston myöntämät 5,000: — markkaa.

Koulun kesäsiirtolatoimikunta kehoitti sanomalehdissä nyt kuten viimekin vuonna maalle kesäänsä viettämään lähteviä perheitä ottamaan mukaansa jonkun kansakoululapsen.

Valtuuston avustamaan kasvitarhakouluun, erittäin pojille ja tytöille, pääsi useita satoja oppilaita.

Koulujen puhtaus on yleensä ollut kaikkialla muualla tyydyttävä, paitsi Tammelan koululla, joissa ajoittain kevätlukukaudella oli syytä muistutukseen. Puhtaanapidon helpottamiseksi hankittiin uusia käytännöllisiksi havaittuja kynnysmattoja tarpeen tullen vanhojen tilalle. Ala- ja poikakoulun uusi »lapidit»-permanto on samaten kuin Johanneksen koulullakin aina lupa-aikoina voideltu erityisellä öljysekoituksella pölyämisen estämiseksi.

Ilmanvaihtolaitokset (keskuskoneistot ja venttilaattorit) ovat toimineet varsin tyydyttävästi, sitäpaitsi on joka välitunti ilmanvaihdon avustamiseksi avattu osa ikkunoista ja ovi.

Kylmimmäksi vuodenajaksi on kussakin kivikoulujen luokkahuoneissa jätetty ainoastaan yksi akkuna avattavaksi välitunti-tuuletusta varten tarkoi-

Oppilaskirjoihin merkitsee opettaja tarkastuksissa esille tulleet koulunkäynnille tärkeimmät kohdat, kuten likinäköinen, huonokuuloinen j. n. e. —

Entiseen tapaan on koulun lääkäri käynyt kerran lukukaudessa joka luokalla opetuksen aikana tarkastamassa yleisiä terveyshoidollisia oloja: puhtautta, ilmanvaihtoa, lämmitystä y. m.; samalla on otettu selkoa oppilaiden yleisestä terveyden tilasta ja sattuneista kulkutautitapauksista. —

Syyslukukauden alussa jaettiin kaikille vastatulleille oppilaille kulkutautiohjeet kodissa talletettavaksi. Lentokirjasen tuli- ja tuhkarokosta saa kukin opettaja.

Tulirokkoon sairastui tänä lukuvuonna huomattavasti vähän oppilaita, ainoastaan 11, vaikka tautia kyllä kaupungissa liikkui pitkin lukuvuotta eri kaupungin osissa (edellisinä lukuvuosina keskimäärä 40 tap.).

Tuhkarokkoa sattui kaikkiaan 93 tapausta etusijassa alemmissa kouluissa. Taudin levenemisen estämisessä synnyttää vaikeuksia se seikka, että tauti tarttuu pääasiassa jo puhkeamisvaiheessa, ennenkuin ihottumaa vielä on näkyvissäkään. Paitsi edellämainittuja kulkutauteja sattui vielä joitakuita kurkkumätä-, hinkuyskä- ja lavantautikohtauksia.

Voimistelusta oli kokonaan vapautettu ainoastaan 11 oppilasta (4 poikaa ja 7 tyttöä); syynä oli vaikeampi ruumiin vamma, sydänvika tahi umpilisäkkeentulehdus; vapautusta telineliikkeistä nautti 31 oppilasta (16 poikaa ja 15 tyttöä); syynä oli tyrä, yleinen heikkous tahi vähäverisyys. Käsitöistä oli vapautettuna muutamia oppilaita vaikean likinäköisyyden, silmä- ja ihotautien takia.

Kesäsiirtoloihin lähetettiin 250 tyttöä, köyhimpiä ja ruumiillisesti heikoimpia; varoja oli käytettävänä valtuuston myöntämät 5,000: — markkaa.

Koulun kesäsiirtolatoimikunta kehoitti sanomalehdissä nyt kuten viimekin vuonna maalle kesäänsä viettämään lähteviä perheitä ottamaan mukaansa jonkun kansakoululapsen.

Valtuuston avustamaan kasvitarhakouluun, erittäin pojille ja tytöille, pääsi useita satoja oppilaita.

Koulujen puhtaus on yleensä ollut kaikkialla muualla tyydyttävä, paitsi Tammelan koululla, joissa ajoittain kevätlukukaudella oli syytä muistutukseen. Puhtaanapidon helpottamiseksi hankittiin uusia käytännöllisiksi havaittuja kynnysmattoja tarpeen tullen vanhojen tilalle. Ala- ja poikakoulun uusi »lapidit»-permanto on samaten kuin Johanneksen koulullakin aina lupa-aikoina voideltu erityisellä öljysekoituksella pölyämisen estämiseksi.

Ilmanvaihtolaitokset (keskuskoneistot ja venttilaattorit) ovat toimineet varsin tyydyttävästi, sitäpaitsi on joka välitunti ilmanvaihdon avustamiseksi avattu osa ikkunoista ja ovi.

Kylmimmäksi vuodenajaksi on kussakin kivikoulujen luokkahuoneissa jätetty ainoastaan yksi akkuna avattavaksi välitunti-tuuletusta varten tarkoi-

tuksella suojella keskuskoneistoa ja estää huoneiden lämpömäärää liiaksi alenemasta. — Kaikkiin voimistelu- ja käsityöhuoneisiin, missä ilma helpoimmin pilaantuu, laitetaan n. k. terveysikkunat, jotka voidaan tunnillakin pitää auki vetoa synnyttämättä.

Lämmitykseen nähden ei ole ollut muuta syytä muistutukseen kuin että lämmintä ajottain poika- ja Aleksanterin kivikoululla muutamissa luokkahuoneissa on saatu liikaakin.

Johanneksen kivikoulun lämmityslaitoksen korjausta varten tänä kesänä on menoarvioon varattu huomattava rahaerä.

Valaistukseen nähden ei ole ollut syytä muistutukseen. —

Syyslukukauden alussa siirrettiin apukouluun paitsi edellisenä keväänä hyväksyttyjä vielä muutamia alemman koulun oppilaita.

Toukokuussa tarkasti koulunlääkäri kaikki tänä lukuvuonna vähälahjaisiksi katsotut oppilaat. Apukouluun siirrettäviksi hyväksyttiin kaikkiaan 26 oppilasta (14 poikaa ja 12 tyttöä), niistä oli 13 alemman koulun I luokalta, 6 alemman II:lta ja 7 ylemmän I:ltä.

Yleiset terveydelliset olot (tilavuus, ilmavaihto, valaistus, lämmitys ja puhtaudenpito) kaupunkimme oppikouluissa ovat tänäkin lukuvuotena olleet yleensä varsin tyydyttävät; ainoastaan ilmanvaihto ja osittain puhtaus reaalilyseossa sekä tilavuus ja ilmanvaihto muutamissa luokissa valtion Tyttökoulussa ovat antaneet syytä muistutuksiin. —

Sukupuolitautien tarkastustoimisto on toiminut samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina toisen kaupungin lääkärin johtamana.

Tampereen keuhkotautisten huoltotoimisto on vuonna 1913 jatkanut toimintaansa saman ohjelman mukaan kuin edellisinä vuosina. Läntisen puistokadun 4:ssä on toimisto ollut avoinna kahdesti viikossa, joka arkitiistai ja perjantai kello 6—7 j. p. p. Ensikertalaisina on vastaanotettu ainoastaan lääkärin suosituslipulla varustetut henkilöt sekä toimiston holhokkien perheenjäsenet ja huonekuntalaiset, jotka järjestelmällisesti ovat saaneet kutsun saapua tarkastettaviksi. Tämä yleisön vapaata pääsyä toimistoon rajoittava järjestelmä, joka nyt toista vuotta on ollut käytännössä, on näyttäytynyt täysin käytännölliseksi. Tarkastettujen keuhkotautisten luku nousee nimittäin tänäkin vuonna vastaavaan määrään kuin edellisinä vuosina. Sairaiden perheenjäsenet eivät kuitenkaan niin suuressa määrin kuin toivottava olisi, ole käyttäneet heille tarjottua vapaata tarkastusta hyväkseen. — Toimiston kiertävänä hoitajattarena on toiminut rouva Roosa Tähkä.

Vastaanottojen luku v. 1913 on ollut	100
Tarkastettujen koko luku	309
Keuhkotautisten luku	117

Epäiltäviksi on merkitty	55
Rauhaistuberkulosia sairastavia	6
Kuollut on	59
Edellisiltä vuosilta on toimiston hoidokkaina	116
Polikliinisten käyntien luku on	596

Sairaanhoitajatar on tehnyt vuoden kuluessa 2,102 kotikäyntiä eli keskim. 175 käyntiä kuukaudessa.

Toimiston ilmoituksesta on 95 sairaan kodissa tehty tiprustuspuhdistuksia, joista 59 kuolemantapauksen ja 36 asunnon muuton johdosta.

Sairaanhoitajattaren tarkastuksista selviää, että keuhkotautisten asunnoissa vallitsee liika-asutus ja että tartuntavaara näissä kodeissa sentähden on erittäin suuri. Huoltotoimisto on vähäisten varojensa mukaan koettanut suurimpia epäkohtia poistaa ja lieventää. Erittäin tärkeänä tartuntavaaran torjumiseen nähden on pidetty sitä, että sairas ei ole saanut jakaa vuodetta terveen kanssa. Keuhkotautisille, jotka eivät ole voineet hankkia itselleen eri sänkyä, on sentähden toimistosta lainattu senlaisia patjojen, huopien ja raitien kera. Keuhkotautisille perheille, joiden asunto on ollut ylen ahdas tai epäterveellinen, on annettu vuokra-avustuksia ehdolla, että perhe on joko luopunut vuokralaisistaan — jos niitä on pidetty — tai muuttanut suurempaan tai muussa suhteessa parempaan asuntoon. Vuokra-avustuksia on v. 1913 annettu 21 perheelle. Yksinäisiä, perheissä vuokralaisina asuvia keuhkotautisia on mahdollisuuden mukaan koetettu eroittaa sairaaloihin tai ainakin saada lapsettomiin koteihin asumaan.

Kansanparantoloihin on avustettu 7 henkilöä, nimittäin Ruovedelle 2, Kotivalliin 2, Nastolaan 1, Hämeenlinnaan 1. Toimiston suosituksesta on köyhäinhoidon kautta Ruovedelle lähetetty 2 ja Kotivalliin 3 keuhkotautista.

Kesän aikana on maalle avustettu 17 henkilöä. Näitä on neuvottu asettumaan lapsettomaan perheeseen sekä mahdollisimman ankarasti velvoitettu noudattamaan toimistossa annettuja ohjeita.

Keuhkotautisille on toimistossa myöskin annettu kaikki tarpeelliset lääkärintodistukset ilmaiseksi, kuten köyhäinhoitohallitukselle, sairashuoneille ja parantoloihin, sairausapurahastoihin, kunnallisveroista vapauttamista varten y. m.

Edellisissä vuosikertomuksissa mainitun kirjallisuuden ohella on viime vuonna sairaille jaettu »Keräystoimikunnan vähävaraisten keuhkotautisten hyväksi» toimesta julaistut vihkoset: »Lapsia suojelemaan» ja »Ohjeita keuhkotautisille miten parantolahoito koti-oloissa on järjestettävä». Toimiston omaa lehtistä: »Heikot keuhkot», joka on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät vielä ole sairaita, mutta joita keuhkotuberkulosi näyttää uhkaavan, on myöskin pidetty tarjona.

Lainaksi on — kuten aikaisemminkin — annettu kaikenlaisia sairashoitovälineitä, kuten kuumemittaria, jääpussia, makuurenkaita, alusastioita y. m.

Ilmaiseksi on jaettu 1,104 kg. lysoolia, 100 kpl. sylkykuppia, 96 ysköspulloa, 20 hammasharjaa.

Huoltotoimiston työtä valaisevana mainittakoon vielä, että avustuksina viime vuonna on jaettu 300 »ruokalippua» oikeuttaen aterioimaan kansankeittiössä, 978 kg. ryynejä ja jauhoja, 36.25 syltä puita sekä suuri määrä lämpösiä alusvaatteita.

Kahdelta ompeluseuralta on toimisto lahjaksi saanut lasten vaatteita, jotka jouluna jaettiin vähävaraisten keuhkotautisten perheiden lapsille.

Tampereen keuhkotautisten huoltotoimiston vuosikannatus v. 1913 oli Smk. 8,350: —.

Lahti. Edellisenä vuonna nostettu kysymys maidonmyyjiltä vaadittavista todistuksista että karjan, josta maito saadaan, on oltava tuberkuloosista vapaa; saatiin vuoden kuluessa eri virastoissa loppuun käsitellyksi ja hyväksytyksi ja heinäkuun 26 p:nä vahvisti Hämeenläänin Kuvernööri sen suuntaisen lisäyksen Lahden kaupungin Poliisijärjestykseen.

Teurastuslaitos. Lautakunnan kokouksessa helmikuun 10 p. oli esillä Rahatoimikamarin kirjelmä 22 päivältä tammikuuta ja sen mukana T. h. l:n lausunnon antamista varten lähetetty kaupungininsinöörin tekemä ehdotus teurastamon rakentamisesta ja pakollisen lihantarkastuksen järjestämisestä kaupunkiin. T. h. l. kannatti mainittua ehdotusta semmoisenaan sekä toivoi lisäksi, kun teurastamoa ja lihantarkastusta varten tulee palkattavaksi eläinlääkäri, että tälle annettaisiin tehtäväksi myöskin terveydenhoitosääntöjen edellyttämä maidontarkastus.

Kirjelmässä elokuun 21 päivältä pyysi Rahatoimikamari T. h. l. ryhtymään tarpeellisiin toimiin teurastamossa ja lihantarkastamossa noudatettavien ohjesääntöjen aikaansaamiseksi. Lautakunta antoi ehdotuksen laatimisen keskuudestaan asettamalle komitealle, johon valittiin kaupunginlääkäri Nordqvist, piirieläinlääkäri Heinonen, v. t. kaupungininsinööri Nykänen sekä lautakunnan sihteeri Riigoin.

Komitea laati sitten ehdotukset:

1) Järjestyssäännöksi teurastamisesta ja lihan tarkastamisesta Lahden kaupungissa.

2) Järjestyssäännöksi Lahden kaupungin Teurastamoa varten.

3) Järjestyssäännöksi Lahden kaupungin Lihantarkastamoa varten.

4) Taksaksi Teurastamoa ja Tarkastamoa varten.

5) Leimoiksi Teurastamoa ja Tarkastamoa varten, jotka T. h. l. kokouksessaan 8 päivänä lokakuuta hyväksyi semmoisinaan. Rahatoimikamarille lähetetyssä kirjelmässä T. h. l. lähemmin selvittää lihantarkastuksen järjestämistä

kaupungissa, sekä ehdottaa että lihantarkastamon yhteyteen perustettaisiin laboratorio maidontarkastusta varten. Valtuusto hyväksyi sitten kaikki mainitut ehdotukset semmoisinaan. Teurastuslaitos, jonka rakentamiseen jo oli aikaisemmin ryhdytty, ei kuitenkaan kerinnyt lopullisesti valmistua ennen vuoden loppua.

T. h l. esitykseen, että Lahden kaupunki ottaisi osaa Pietarin kaupungin hygieniseen näyttelyyn, suostui valtuusto sekä myönsi viinavoittovaroista tätä tarkoitusta varten tarvittavat rahat.

Kun terveyspoliisin tointa tähän saakka oli hoidettu sivutoimena 50 markan kuukausipalkalla, ehdotti T. h. l. että toimi järjestettäisiin ensi vuoden alusta uudelleen ja palkka korotettaisiin 100 markkaan kuussa. Maistraatti puolsi ehdotusta ja Valtuusto hyväksyi sen. Viran vakinaisesti täyttäminen jäi kuitenkin seuraavaan vuoteen.

Viipuri. Akuuttitautien suhteen on huomattava että verrattain paljon lavantautiin (typhus abdominalis) sairastuneita on ilmoitettu. Sitäpaitsi on sekä lääninsairaalassa että diakonissasairaalassa hoidettu lavantautiin sairastuneita, Viipurin kaupungissa asuvia henkilöitä, joista ei ole saatu ilmoituksia viikkoraportteihin, lääninsairashuoneella ainakin kaksi ja diakonissalaitoksessa kolme. Lavantauti oli kaupunkilaisiin kaikesta päättäen tullut kahdelta eri taholta. Ainakin neljä sairastunutta oli taudin inkubationi ajan kuluessa asunut Keihäsniemellä, jossa tätä ennen oli lavantautiin sairastunut kaksi siellä asuvaa henkilöä sekä lähikylissä kaksi. Toinen ryhmä sairaita oli jotenkin varmasti saanut tautinsa eräästä maitopuodista. Tänne oli kesällä tullut maalta palvelijatar, joka kohta tultuaan sairastui lavantautiin ja hoidettiin diakonissalaitoksessa. Muutamien viikkojen kuluttua sairastui täällä uusi palvelijatar sekä, niinkuin myöhemmin on saatu ilmi, luultavasti helpompaan taudin laatuun, muutamia lapsia samassa talossa. Neljä syyskuun ja lokakuun aikana lavantautia potevaa oli saanut maitonsa tästä maitokaupasta. Muut lavantautikohtaukset olivat varmaankin tuoneet tautinsa eri tahoilta maaseudulta paitsi yhtä palvelijatarta kaupungin sairashuoneella, joka epäilemättä oli tartuttanut itsensä sairasta auttaessaan. Yksin lääninsairaalassa on vuoden kuluessa hoidettu 33 lavantautiin sairastunutta, diakonissasairaalassa 15, niistä oli kumpaisessakin 8 Viipurin pitäjäläistä, toiset itäisistä rajapitäjistä ja Venäjältä.

Verrattuna edellisiin vuosiin, ansaitsee ehkä vielä huomiota influensa-, morbilli- ja rubeola-tautien suurempi lukumäärä.

Kuolemantapaukset ovat kirkonkirjojen mukaan olleet 480 ja väkiluku vuoden lopussa 30,186; kuolevaisuus 1,000 henkeä kohti siis 15.86.

Eri seurakunnissa:

Suomalainen seurakunta 22,017 henkeä, kuollut 330 = 14.98 $^0/_{00}$.
Ruotsalainen » 3,398 » » 36 = 11.47 »

Venäläinen	seurakunta	3,528	henkeä,	kuollut	92 = 26.0 ‰
Saksalainen	»	739	»	»	11 = 14.89 »
Roomalaiskatol.	»	348	»	»	7 = 20.11 »
Juutalainen	»	156	»	»	1 = 6.41 »

Vuotta nuorempia lapsia on kuollut 107, mikä tekee 3.5 tuhatta asukasta kohti, 22.9 % elävinä syntyneitten luvusta.

Tuberkuloositauteihin on kuollut 69 henkeä eli 2.3 tuhatta asukasta kohti ja 14.4 % koko kuolevaisuudesta.

Vatsa- ja suolikatarriin (enteritis) on ilmoitettu kuolleen 41 henkeä eli 1.35 tuhatta asukasta kohti ja 8.5 % koko kuolevaisuudesta.

Sittenkun Terveyshoitolautakunta kirjeessä helmikuun 25 päivältä oli pyytänyt Valtuuston tietoa lihantarkastusasemaa varten ja vahvistusta ohjesäännöistä ja aseman johtajasta, antoi Valtuusto kirjeessä maaliskuun 14 päivältä Lautakunnan tehtäväksi laatia ehdotuksen lihantarkastamon lääkärintoimen ja ravintoaineiden tarkastajan toimen yhdistämisestä sekä yksityiskohtaisen sääntö- ja järjestysehdotuksen ravintoaineiden tarkastuslääkärin toimintaohjeeksi. Terveyshoitolautakunta jätti huhtikuussa Valtuustolle näin kuuluvan ehdotuksen:

että elantoaineiden tarkastusaseman johtajan ja kaupungin lihantarkastusaseman johtajan virat eroitetaan toisistaan;

että lihantarkastusta varten kaupungissa hyväksytään teurastamon johtokunnan tammikuun 11 päivänä lihantarkastusta pohtimaan asetetulle valiokunnalle jättämä ehdotus järjestyssäännöksi, niillä muutoksilla ja lisäyksillä, joista Terveyshoitolautakunta vastedes on tilaisuudessa huomauttaa;

että tarkastusasema määrätään pidettäväksi avoinna joka arkipäivä kello ½7—9 e. p. p. ja perjantaisin kello 5—6 j. p. p.;

että teurastamon johtajan virka olisi heti julistettava haettavaksi ja teurastamo avattava viimeistäänkin kesäkuun 1 päivästä;

sekä että virka täytetään toistaiseksi ja palkaksi määrättäisiin 3,000 markkaa vuodessa siihen asti kun teurastamon johtokunta yhdestä tai toisesta syystä katsoo sopivaksi teurastamon johtajan toimen suhteen esittää tarpeen vaatimia muutoksia.

Asuntoja on Terveyshoitolautakunnan ilmoituksien johdosta tarkastettu 10:ssä eri paikassa ja ovat toiset antaneet aihetta muistutuksiin ja yksi on kielletty käyttämästä asuntona. Kahdessa verstaassa on tehty vaatimuksia epäkohtien poistamiseksi ja korjaamiseksi.

Uusia maitomyymälähuoneustoja on hyväksytty 6 kertaa ja hyljätty 1 kerta; leipomoita on 1 hyväksytty.

Tuberkuloositautisten asunnoissa on kuoleman jälkeen toimitettu desinfektsiooneja 14 kertaa.

Difteriataudin määräämiseksi on kaupungissa toimivien lääkärien lähettämissä kokeissa tehty bakteriologinen tutkimus kaupungin sairashuoneen laboratooriossa 417 kertaa; 87 kertaa löytyi difteriabasilleja. Muilta seuduilta on lähetetty kokeita 14 kertaa, niissä oli 5 kokeessa difteriabasilleja.

Hamina. Kulkutautina on liikkunut influensa (45), punatauti (5), vesirokko (11), punarokko (12), difteria (6). Lavantautia, isorokkoa, tulirokkoa ja kuristustautia on ollut yksi tapaus. Syfilis ja gonorrhoe kumpikin yksi tapaus.

Kotka. Yleinen terveydentila Kotkan kaupungissa on vuoden 1913 kuluessa ollut verraten hyvä. Terveydenhoitolautakunnalle saapuneiden kuukausi-ilmoituksien mukaan oli akuutti-tautien kokonaisluku 1,109. Edellisenä vuotena oli niiden luku 1,119.

Kaupungissamme työskentelee tuberkuloosin vastustamisyhdistys, joka perustettiin v. 1909. Sen puheenjohtajana on toiminut tohtori Fj. Leiri. Yhdistys avasi v. 1911 huoltolan.

Potilaita on käynyt huoltolassa:

v. 1911	116	henkeä
» 1912	103	»
» 1913	175	»

Yhdistyksen toimesta perusti kaupunki keuhkotautisairaalan entisen lasiruukin alueelle. Sairaala avattiin 1 p:nä syyskuuta. Sairaalassa on 10 paikkaa. Huoltola on saman katon alla sairaalan yhteydessä ja hoitavat sitä samat yllämainitut henkilöt.

Lappeenranta. Kuten ennenkin on terveyspoliisi neljä kertaa vuodessa pitänyt yleisen katselmuksen kaupungissa, tarkastaen pihat, tarhat ja hyyskät sekä lähes joka päivä valvonut ruokatavaraliikkeiden kelpoisuutta. Hänen ilmoituksestaan ja esityksestään on sitten Terveyshoitolautakunta antanut muistutuksia ja vaatinut tarpeelliseksi katsottuja parannuksia.

Desinfisoimisia on vuoden kuluessa toimitettu tarttuvan taudin, kurkkumädän, tulirokon (1 kerta), keuhkotaudin y. m. jälkeen kaikkiaan 74 eri kertaa.

Lihantarkastuksen on edelleenkin toimittanut eläinlääkäri.

Käkisalmi. Yleinen terveydentila on kuluneena vuonna ollut jokseenkin hyvä, huolimatta siitä, että verrattain suuri määrä äkillisiä kuumetautia viime vuonna ilmaantui.

Vuoden alussa ilmaantui lavantautia täkäläisellä turvalaitoksella. Siihen sairastui joku laitoksen hoidokkaista ja 6 sairaalan hoitokuntaan kuuluvaa henkilöä, jotka viimemainitut hoidettiin kaikki kaupungin sairashuoneessa. Mistä tämä lavantauti sai alkunsa, jäi hämäräksi.

Kuumetauteihin kuolleita on kaikkiaan ollut 11. Tuberkuloosiin on kaupungissa vuonna 1913 kuollut 5 henkilöä, joka 1,000 asukasta kohti tulee 2.8.

Yhdessä käsityöyhdistyksen valtuutettujen kanssa on terveyslautakunta toimeenpannut tarkastuksia käsityöverstoissa. Näiden tarkastusten johdosta päätettiin muunmuassa ehdottaa Maistraatille pari leipuriliikettä sulettavaksi, niissä vallinneiden epäkohtien ja siivottomuuden takia. Eräille partureille annettiin muistutus liikkeessä vallinneesta likaisuudesta. Muutaman kauppiaan omistamasta huoneustosta päätti lautakunta tehdä Maistraatille ilmoituksen, että se kieltäisi vuokraamasta mainittua huoneustoa kenellekään käsityöverstaaksi eli asunnoksi kylmyyden, vetoisuuden ja kosteuden takia. — Pilaantuneen lihan myynnistä annettiin varoitus eräälle lihakauppiaalle.

Uusi kätilötaksa laadittiin, jonka valtuusmiehet hyväksyivät ja nyt on se kuvernöörinvirastossa vahvistustaan saamassa. Kun oli kuulunut valituksia siitä, että oli olemassa melkoinen puute kunnollisesta juomavedestä, päätti valtuusto ehdottaa tehtäväksi uuden yleisen kaivon Vuorikadun varrelle. Töihin ryhdyttiin ja kaivosta lähetettiin vesinäyte Helsinkiin. Sieltä tuli kuitenkin tieto, että vesi oli juomavedeksi kelpaamatonta. Alotettu kaivo päätettiin kumminkin teettää palokaivoksi tulipalojen varalta ja uusi kaivo määrättiin tehtäväksi entisen kaivon läheisyyteen, jossa on paras vesi.

Kysymys yleisen uimalaitoksen perustamisesta on edelleenkin ollut vireillä ja on terveyslautakunta päättänyt hankkia piirustukset ja kustannuslaskelmat sellaista varten. Lausunto on myös annettu uudesta pesulaitoksesta ja sen paikasta.

Sortavala. Yleisempää kulkutautia ei vuoden kuluessa ole ilmestynyt. Akuuttisia taudinkohtauksia on lääkäreille ilmoitettu kaikkiaan 502.

Terveydenhoitopoliisi on toimittanut 320 tarkastusta (leipomoissa, ruokatavarakaupoissa ja taloissa). Muistutuksia on annettu 28 tapauksessa, ja terveydenhoito- ja poliisiasetusten rikkomisesta on vuoden kuluessa sakoitettu 5 henkilöä.

Ohjesääntöä lihantarkastusta varten on terveydenhoitolautakunta valmistanut, vaan sen lopullinen hyväksyminen on siirtynyt seuraavaan vuoteen.

Desinfisoimisia on tarttuvien tautien ilmestymisen vuoksi suoritettu 12:ssa asunnossa käsittäen 32 eri huonetta.

Mikkeli. Terveydentila on ollut tyydyttävä. Tarttuvataudin kohtauksia ilmestyi 4 lavantauti kohtausta, jotka kaikki paranivat. Sitäpaitsi ilmestyi pitkin vuotta kurkkumätäkohtauksia. Yksi pernarutto tapaus ilmestyi siten, että täällä asuva eläinlääkäri sai tartunnan leikkausta toimittaessaan maalla; mutta kumminkin pelastui henkiin. Itse kaupungissa kuoli yksi lehmä pernaruttoon; voimakkaitten desinfektio-toimenpiteiden kautta saatiin leviäminen estetyksi.

Satamavesi on tänäkin vuonna tutkittu ja huomattu puhtaaksi, josta näkyy, ettei vesiklosetit ole sitä pilannut.

Marraskuun 1 päivästä on pakollinen lihantarkastus määrätty toimitettavaksi kaupungissa. Vaikkakin suoritusmaksu onkin erittäin vähäinen on se herättänyt suurta vastusta kaupungin teurastajien puolelta joista jo useampia on syytetty raastuvanoikeudessa. Neljää leipuria on syytetty leipomalain rikkomisesta ja yhtä epäsiisteydestä.

Formaliini desinfisoimista tarttuvien tautien jälkeen on terveyspoliisi toimittanut 63 kodissa; sitäpaitsi 4 kertaa kaupungin kansakouluissa.

Heinola. Vuoden kuluessa ei tuberkuloosiin ole kuollut yhtään henkilöä, edellisenä 9 henkilöä.

Savonlinna. Yleinen terveydentila kaupungissa vuoden kuluessa on ollut jotensakin hyvä. Varsinaiset kulku- ja tarttumataudit eivät ole paikkakunnalla suuremmassa määrässä liikkuneet. — Enimmän esiintyi varsinaisista tarttuvista taudeista kurkkumätää ja kuristustautia sekä lavantautia.

Kaupungin kuumesairaalassa on v. 1913 ollut sisäänkirjoitettuna kaikkiaan 64 potilasta.

Terveyspoliisi on toimittanut noin 30 formaliini- ja lysoolipuhdistusta.

Lokaviemäriverkkoa on laajennettu v. 1913 735 metriä.

Kuopio. Lääkärien antamien kuolematodistusten mukaan on seurakunnassa kuollut 238 henkeä. Kuolevaisuus 1,000 asukasta kohti tekee 14.1. Vuotta nuorempia lapsia on kuollut 25, mikä 1,000 asukasta kohti on 1.4; koko kuolevaisuudesta 10.5 ja elävänä syntyneistä 5.5 %.

Kuoleman syynä on ensi sijassa mainittava:

Keuhkotauti. Keuhkotautiin kuoli 37 henkeä (joista 3 muilla paikkakunnilla) eli 15.5 % kaikista kuolematapauksista ja 2.2 1,000 elossa olevaa kaupunkilaista kohti. Keuhkotauti oli siis syynä joka 6:teen kuolemantapaukseen.

Ammattien suhteen jakaantuvat keuhkotautiin kuolleet seuraavasti:

Ulkotyömiehiä	6
Työmiehen lapsia	4
Työmiehen vaimoja	3
Puuseppiä	3
Palvelijoita	2
Koululaisia	2
Ajurinvaimoja	2
Neitejä	2
Talollisen tyttäriä	1
Vaivaishoitolaisia	1
Orkesterikoulun oppilaita	1

Räätälin vaimoja	1
Koneenkäyttäjän vaimoja	1
Ajureja	1
Veturinkuljettajia	1
Veturinlämmittäjiä	1
Veturinlämmittäjän vaimoja	1
Maalarin vaimoja	1
Laivamiehiä	1
Rakennusmestarin vaimoja	1
Ompelijattaria	1

Kuolevaisuus keuhkotautiin kymmenvuotisaikana 1901—1910 ynnä vuosina 1911—13 näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Vuodet.	Keuhkotaudin aiheuttamat kuolemantapaukset.	
	Koko luku.	1,000 elossa olevaa kohti vuodessa.
1901—1910	441	3,1
1911	33	2,7
1912	44	2,6
1913	37	2,2

Niinhyvin tosiluku kuin suhdeluku ovat siis pienemmät kuin edellisenä vuotena.

Kuolemantapauksia keuhkotautiin sattui kaikkina kuukausina paitsi huhtikuussa; useimmat eli 6 olivat helmikuussa, vähimmät eli 2 maaliskuussa.

Mitä kuolleitten ikäluokkiin tulee, kuoli ikäluokassa 21—30 vuotta — 15 ja ikäluokassa 31—40 vuotta — 14 henkeä. Ikäluokissa yli 60 v. ja alle 1 vuoden ei ollut yhtään tapausta.

Paitsi lukuisien juoksevien asiain ja erilaatuisten tarkastusten suorittamisia niinhyvin asuin- kuin työhuoneissa, ruokatavarain myymälöissä, saunoissa y. m., on lautakunta käsitellyt useita sen toiminta-alaan kuuluvia kysymyksiä, joista tässä mainittakoon tärkeimmät.

Terveyshoitolautakunnan laatima ja Valtuuston hyväksymä uusi Terveyshoitosääntö Kuopion kaupungille sai lopullisesti kuvernöörin vahvistuksen lokakuun 4 p:nä. Sääntö käsittää XV lukua ja yhteensä 116 pykälää; liitteenä on ohjesääntö Terveyshoitolautakunnan katsastajille. Uuden säännön mukaan tulee muun muassa kasvatuslaitosten hoito, koulut, lastentarhat ja lastenkodit, saunat, uimahuoneet, parturiliikkeet, yleiset kuletusneuvot, virvoitusjuomien val-

mistuspaikat, valmistustapa ja kaupaksi pito olemaan terveyshoitolautakunnan päätösvallan alaisina. Uuden säännön mukaan tulee kaupungin suorittaa kustannukset kaikista desinfisoimistoimenpiteistä, jotka lääkärin tai terveydenhoitoviranomaisten määräyksestä toimitetaan tarttuvien tautien (myöskin tuberkuloosin) vastustamiseksi ja tuhoamiseksi; myös kaupungin desinfisoimisuunin käyttäminen on vapaa.

Uusi, 11 pykälää sisältävä ohjesääntö Kuopion kaupungin sairaalle sai sekin kuvernöörin vahvistuksen lokakuun 21 p:nä.

Ehdotus täydellisen likaviemärijohdon rakentamiseksi n. s. Lahdentaan kaupunkiin sai Valtuuston hyväksymisen joulukuussa ja rakennetaan kesällä 1914; kustannusarvio tästä kaupungin terveyshoito-oloille sangen tärkeästä uudistustyöstä on 22,000 mk.

Ajanmukainen pesulaitos ja huuhtomahuonerakennus saman etukaupungin asukkaille tuli myös hyväksytyksi 8,130 markan kustannusarviolla.

Kauppatorin laskeminen tasakivellä ja saumain täyttäminen asfaltilla tulee suoritettavaksi tulevan kesän aikana ja kustannukset tästä työstä nousevat 23,000 markkaan.

Katukasteluvaunut (Hellmerin patentti) päätti Valtuusto lautakunnan kehotuksesta hankkia jo tulevaksi kesäksi. Vaunujen kastelulaajuus on 7—8 metriä ja hinta 1,480 mk.

Lihantarkastusta ja lihanmyyntiä koskeva ohjesääntö Kuopion kaupungille sai kuvernöörin vahvistuksen marraskuun 19 p:nä ja astuu voimaan tammikuun 1 p:nä 1914. Lihantarkastamo, joka tulee ensi kesänä rakennettavaksi kauppahallin yhteyteen kauppatorilla, sisältää paitsi vaaka- ja tarkastussalia, myös laboratoorion eläinlääkärille ja maksaa 10,300 markkaa. Niinmuodoin on kauan kaivattu terveyshoidollinen parannustyö — kaupaksi tuotujen lihojen ja lihaaineiden pakkotarkastus vihdoin saatu aikaan Kuopiossakin.

Huoltamistoimisto on sijainnut entisessä huoneustossa Tulliporttikadun 38:ssa. Sairaita on vastaanotettu lääkärin tutkittavaksi samoina aikoina kun ennenkin, tiistaina ja perjantaina k:lo 1—½3. Hoitajattaren vastaanottotunnit ovat olleet joka arkipäivä k:lo 12—3. Lääkärinä on toiminut t:ri E. Piispanen, hänen matkoilla ollessaan syyskuulla oli viransijaisena t:ri L. Porthan. Sairaanhoitajattarena on ollut diakonitar Eriikka Pulkkinen, hänen kesäsiirtolassa ollessaan oli sairaanhoitajatar Ada Sikanen hänen toimessaan.

Lääkärin vastaanottotunneilla on tutkittu sairaitten keuhkoja, epäiltävissä tapauksissa myöskin ysköksiä.

Vuoden aikana on tarkastettu 400 henkilöä, 548 eri kertaa. Ysköksiä on tarkastettu 306 kertaa.

Keuhkotautisia on neuvottu entiseen tapaan. Aineellista apua on tarjottu varojen mukaan, ja neuvoessa erittäin terotettu mieliin tartunnan leviämisen

ehkäisemistä. Poismuuton tai kuolemantapauksen jälkeen on pidetty huolta siitä, että koti on puhdistettu ja desinfisoitu formaliinin avulla.

Huoltamistoimiston kirjoihin on vuoden kuluessa keuhkotautisina merkitty 51 henkilöä näistä 31 ensi kerran, sekä 21 epäilyksen alaista. Keuhkotautisten joukossa on ollut 20 miestä ja 31 naista.

Diakonissan vastaanottotunneilla on käyntien lukumäärä ollut 1,226. Kodeissa on hänen käyntinsä luku ollut 2,116 39 vuoteenomaista sairasta on ollut hänen hoitonsa alaisena. 41 kotia on kuoleman ja poismuuton perästä puhdistettu.

Toimiston tavaroita, yskösastioita, pulloja ja kuumelaseja on annettu 36 henkilölle. 32 perhettä on aineellisesti avustettu.

Kesäsiirtolaa ylläpidettiin Siilinjärven Tarinaharjulla 16 p:stä kesäkuuta 16 p:ään elokuuta. 15 sairasta, 7 miestä ja 8 naista, oli täällä nauttimassa lepoa, raitista ilmaa ja huolenpitoa ja useimmat näistä läksivät siirtolasta virkistynein mielin ja voimin jokapäiväiseen työhön. Painon lisäys oli 13 sairaalla 5.4 kiloa potilasta kohti. 2 huonointa sairasta laihtuivat tällä ajalla 4 kiloa. Hoitoaika oli muutamille 2 kk., toisille ainoastaan muutama viikko.

Diakonitar E. Pulkkinen oli kesäsiirtolan johtajattarena ja lääkärinä oli huoltamistoimiston lääkäri.

Iisalmi. Ilmoitettujen akuuttisairastapausten luku vuonna 1913 oli 309.

Niistä 4 lavantautitapauksista, joista 3 nähtävästi oli saanut tartunnan kaupungin laidassa olevalta entiseltä reservikomppanian alueelta, missä lavantautia on ennenkin ilmaantunut ja yhden lavantautisairaan, tullivahtimestarin, otaksuttiin saaneen tartunnan käsitellessään Venäjältä tuotua kollia.

Katsoen siihen, että kelvollisen kaivoveden saanti kaupungissa yhä edelleen on perin niukka, niin pyysi Terveyshoitolautakunta taas Rahatoimikamaria ryhtymään toimiin uusien kaivojen hankkimiseksi kaupunkiin, jos kohta kokemus edellisiltä vuosilta onkin osottanut, että monet yritykset tässä suhteessa eivät ole johtaneet toivottuun tulokseen, sillä useimmissa niissä kaivoissa, joita vuosien varrella on tehty, on vesi ollut kovin rautapitoista tai muuten talouteen vähemmän soveliasta. Jos ei tekemällä kaivoja kaupungin alueelle aleta saada riittävästi kelvollista vettä, niin ollaan ennenpitkää pakotettuja johtamaan kaupungissa tarvittava vesi kaupungin ulkopuolelta.

Sittenkun Valtuustossa oli herätetty kysymys, eikö olisi syytä nykyisen kaupunki- ja maalaiskunnan yhteisen kunnanlääkärinviran haltijan luovuttua toimestaan perustaa kaupunkiin kaupunginlääkärinvirka, päätti Valtuusto laatia ehdotuksen ohjesäännöksi kaupunginlääkärinvirkaa varten. Tästä ohjesääntöehdotuksesta antoi Terveyshoitolautakunta pyydetyn lausunnon ja hyväksyttiin ehdotus sitten Valtuustossa.

Terveyshoidonkaitsija on pitänyt silmällä puhtautta pihoissa ja yleisissä paikoissa, valvonut torikauppaa, varsinkin lihakauppaa, tarkastanut leipomoita ja käsityöverstaita ja toimittanut desinfisoimiset, tarttuvia tauteja sairastavien huoneissa. Makkarantekijöitä on muistutettu 4 kertaa ja leipureita 8 kertaa vaillinaisesta puhtaudesta työhuoneissa, 57 kartanonomistajaa on muistutettu siivottomuudesta pihamaalla ja ulkohuoneissa ja yhtä kartanonomistajaa sakotettu samasta syystä. Desinfisoimisia on toimitettu 15 kertaa, kurkkumädän johdosta 1 kerta, tulirokon 8 kertaa ja keuhkotaudin 4 kertaa.

Joensuu. Yleistä terveydentilaa ei voida pitää tyydyttävänä. Varsinkin ne kaksi kulkutautiepidemiaa, tuhkarokko ja tulirokko, jotka esiintyivät tämän vuoden kuluessa tuottivat aika paljon häiriötä kaupungin terveydellisissä oloissa.

Terveyspoliisi on toimittanut tarkastuksia pihoissa, ruokatavarapaikoissa, makkaratehtaissa, maitomyymälöissä, teurastamoissa j. n. e.; on terveyspoliisi toimittanut yhteensä 323 tarkastusta. Tarttuvien tautien takia on tehty seuraavat määrät puhdistuksia:

tulirokon	takia	56	kertaa
kurkkumädän	»	9	»
hinkuyskän	»	1	»
keuhkotaudin	»	4	»

Joensuun Terveysliiton järjestämänä on kaupungissa saatu aikaan n. s. maitopisaratoiminta, jonka kautta sopivia maitosekoituksia jaetaan pikku lapsille.

Vasa. En sjukdom, som under sista 5-års perioden visat större siffror än under närmast föregående, är *tarmtyfus*.

Tidrymd.	Medeltal invånare i staden under tidrymden.	Fall av tarmtyfus.		
		Totala antalet.	På 1,000 invonare.	Relationstal.
1894—1898	12,632.5	84	6.7	100
1899—1903	15,381.0	84	5.5	82
1904—1908	17,964.0	42	2.3	34
1909—1913	20,758.5	112	5.4	81

1904—1908 var staden nära på fri från tyfus. Detta gynnsamma förhållande fortfor ännu under åren 1909, 1910 och 1911. Antalet anmälda tyfusfall dessa år steg endast till 7. Men sommaren 1912 började en tyfusepidemi, som upphörde i juni 1913, och under hvilken 105 sjukdomsfall anmäldes.

Period och år.	Dödsfall, framkallade av tuberkulos.				
	Lungsot.	Tuberkulos i andra organ.	Summa.	Medeltal per år.	På 1000 lefvande per år.
1900—1909	558	158	716	72	4.2
1910	56	16	72	72	3.6
1911	61	16	77	77	3.7
1912	79	14	93	73	4.3
1913	94	28	122	122	5.5

I denna sammanställning äro siffrorna för 1912 och 1913 fullt jämförbara, i det att för båda åren dödsfallen för den utanför staden i förstäderna boende, men i staden kyrkskrifna befolkningen äfven äro intagna i dödsfallsstatistiken. Såsom synes visar 1913 en mycket stor dödlighet i tuberkulos. Antalet dödsfall i följd af denna sjukdom var i förstäderna 15. Skulle dessa icke räknas med, stego tuberkulos-dödsfallens antal 1913 till 107 eller 4.8 på 1,000 lefvande och voro likväl betydligt större än under ofvan anförda, tidigare period och år. Dödsfallen såväl i följd af lungsot som af andra tuberkulösa sjukdomar hade stigit i antal och voro många särskildt i de två första åldersklasserna: 31 eller 25 % af samtliga. Utbrottet och uppflammandet af tuberkulösa sjukdomsprosesser bland barnen inom dessa åldersklasser provocerades högst sannolikt af mässlingsepidemin i slutet af år 1912 och under januari 1913 samt af kikhostepidemin under första hälften af 1913.

Den stora stegringen i antalet tuberkulosdödsfall år 1913 visar emellertid att det icke kan blifva tal om något aftagande i sjukdomens frekvens, snarare om en hotande frammarsch. Sålänge verksamma åtgärder för folkhälsans höjande och sjukdomens bekämpande underlåtas, är något aftagande icke häller att vänta.

Understödsbyrån för lungsiktiga har äfven detta år haft sina mottagningar hvarje tisdag och fredag kl. 6—7 i Hälsovårdsnämndens lokal Tegelbruksgatan 14. Såsom byråns sköterska har fortsättningsvis fröken A. Grönberg varit anställd.

Byrån har under året besökts af 84 lungsiktiga däraf 20 män, 46 kvinnor och 18 barn. Nyinskrifna 31, hvaraf 7 män, 15 kvinnor och 9 barn.

Sommarkolonin för barn från lungsotssjukas hem var under tiden 20 juli—18 augusti förlagd i Iskmo folkskolas lokal under lärarinnan Maria Vestbergs inseende. Hälsotillståndet var godt. Barnens ökning i vikt växlade från 1 till 5 kilo med ett medeltillskott af 3.44 kilo.

Kostnaden för de 23 internerna steg till 1,537: 52 mark.

Då det gällde att ånyo besätta sundhetsinspektorstjänsten och då det ansågs nyttigt och nödvändigt att arbeten och omfånget af sundhetsinspektors

arbete skulle blifva närmare bestämt och underkastas noggrannare kontroll, beslöt nämnden vid möte den 7 januari att gå till stadsfullmäktige med förslag till ny instruktion för sundhetsinspektorn.

Tillika beslöt nämnden föreslå att hans aflöning skulle ökas till 3,000 mark i året med två förhöjningar à 300 mark efter 5 och 10 års tjänst samt att staden skulle aflöna vikarie för honom under 3 veckors semesterledighet årligen.

Vid sammanträde den 19 februari godkände fullmäktige nämndens framställning i ärendet samt uppdrogo åt nämnden att lediganslå sundhetsinspektorstjänsten.

Sedan hälsovårdsnämnden uti en den 11 sept. 1912 till stadsfullmäktige aflåten skrifvelse gjort framställning om införande af obligatorisk köttbesiktning samt därefter, på anmodan af stadsfullmäktige, den 20 påföljande november till fullmäktige öfversändt särskilda handlingar, utvisande huru köttbesiktningen anordnats i några andra landets städer, hade nämnden fått i uppdrag att göra förslag till anordningar afseende att möjliggjöra effektiv kontroll af köthandeln.

Vid behandlingen af detta ärende den 14 april stannade nämnden vid beslut att föreslå införande af obligatorisk köttbesiktning, enär en verksam kontroll af kötthandeln på annat sätt icke ansågs kunna ernås. Och höll nämnden före att stadganden rörande köttbesiktning borde i stadens hälsovårdsordning ingå samt föreslog i sådant afseende ett tillägg till densamma. I skrifvelse af den 23 april återremitterade fullmäktige ärendet till hälsovårdsnämnden med anhållan att nämnden utom annat måtte inkomma med kalkyl öfver köttkontrollanstaltens inkomster och utgifter.

Vid möte den 22 maj uppgjordes förslag till inkomst- och utgiftsstat för anstalten, och komme enligt detta inkomsterna att stiga till 18,700 mark och utgifterna till 8,000 mark i året. Vid samma möte beslöts äfven att till stadsfullmäktige sända förslag till reglemente för köttbesiktningen.

Af nämnden utarbetade förslag till stadga och reglemente för köttbesiktningen godkändes af stadsfullmäktige och sändes af den till guvernörens fastställelse. Medicinalstyrelsen, hvars yttrande i ärendet af guvernören inhämtats, framställde emellertid anmärkning mot en § i reglementet, och stadsfullmäktige sände vid möte den 12 november handlingarna i ärendet åter till hälsovårdsnämnden med anmodan att inkomma med förslag till yttrande rörande denna anmärkning.

Vid möte den 2 december beslöt nämnden föreslå, att ifrågavarande § skulle omredigeras i enlighet med Medicinalstyrelsens önskan. Ändrat, såsom nämnden föreslagit, insändes reglementet af stadsfullmäktige ånyo till guvernören.

Frågan om införande af obligatorisk köttbesiktning blef med anledning af sistnämnda omständighet ånyo uppskjuten och under år 1913 icke slutligt afgjord.

Archimedes' skruf, frågan om uppförandet af ett offentligt slakthus, var under året åter i rörelse.

Stadsfullmäktige hade vid sammanträde den 16 oktober 1912 beslutit anmoda arkitekten Tor Lagerros att uppgöra nya eskissritningar till den föreslagna slaktinrättningen med beaktande af att kostnaderna för inrättningen icke finge öfverskrida etthundratusen mark. Dessa nya ritningar inlämnade Lagerros till hälsovårdsnämndens möte den 7 februari 1913 med anhållan att nämnden måtte insända dem och utlåtande öfver desamma till stadsfullmäktige.

Nämnden fann att dessa ritningar skulle gifva en liten modern slaktinrättning med därtill hörande nödvändiga rum. Dock skulle kostnaderna för desamma enligt nämndens mening, med femtusen mark öfverstiga det belopp af hundratusen, som för ändamålet anslagits. I händelse afprutning borde ske, kunde dock föreslaget fähus tillsvidare bortlämnas samt inskränkningar i afträden och latrinrum göras. Däremot ansåg nämnden att golvet i slakthallen i stället för att asfalteras borde beläggas med stenplattor, hvilka skulle blifva hållbarare samt möjliggöra bättre renhållning.

Olika åsikter gjorde sig inom nämnden gällande beträffande tillförseln af ljus och anordningar för luftväxling i slakthallen, och beslöt nämnden föreslå:

1:o att arkitekten Lagerros förslag i hufvudsak skulle godkännas;

2:o att afgörandet af sättet för ljustillförseln och för luftväxlingen till slakthallen tillsvidare skulle lämnas beroende; samt

3:o att åt arkitekten Lagerros ett resebidrag af högst 200 mark måtte beviljas för att sätta honom i tillfälle att i Tammerfors och Viborg studera motsvarande anordningar i dessa städers slakthus.

Enär de flesta af stadens offentliga brunnar sakna pumpar eller andra vattenuppfordringsverk, och allmänheten vid vattenhämtning ur brunnarna är tvungen att använda egna kärl, hvilka kunna medföra hälsovådlig förorening af vattnet i brunnarna, föreslog nämnden vid möte den 11 mars för drätselkammaren, att brunnarna måtte förses med lämpliga pumpar.

I början af året infördes sådan förändring i utförandet af rumdesinfektioner, att rummet 8—10 timmar efter formalinafdunstningen desoderiserades med ammoniak, i händelse ruminnehafvaren sådant önskade. Vid desinfektion efter lungsot begynte man konsekvent utföra tvättning och fuktning med sublimat (1 : 1,000) af föremål i rummet samt af golf och väggar, hvilka varit utsatta för att förorenas af den sjukes upphostningar.

I enlighet med § 111 i den af stadsfullmäktige antagna hälsovårdsordningen bekostades sedan början af år 1913 alla rumdesinfektioner förskottsvis af staden, men kostnaderna påfördes dem, hos hvilka desinfektionen utförts, i händelse icke hälsovårdsnämnden pröfvat dessa böra stanna staden till last.

Under året utfördes af hälsovårdsnämndens tjänstemän 218 rumdesinfektioner, af hvilka

för lungsot	77
» difteri	68
» tyfus	34
» skarlakansfeber	22

Emedan det visat sig att i Stockholm till målning af väggar i boningsrum använts zinkhvitt, som varit förorenad af arsenik i så hög grad att däraf framkallats förgiftningssymtom hos personer, som uppehållit sig i rummen, lät förste stadsläkaren agrikultur- och handelskemiska laboratoriet undersöka de olika slag af zinkhvitt som veterligen härstädes föras i handeln. Af 9 undersökta märken voro 3 fullkomligt arsenikfria, de öfriga innehöllo arsenik, men i så ringa mängd att de måste anses vara fullkomligt ofarliga.

Med anledning af att »Suomen Vaatetustyöntekijäliiton Vaasan osasto» hos hälsovårdsnämnden anhållit att besiktning af skrädderiverkstäder måtte företagas, lät nämnden utföra besiktning såväl af skrädderier som af skomakerier 11 herrskrädderier, 10 damskrädderier, 1 mösskrädderi och 10 skomakerier besiktigades. Därvid framgick att i herrskrädderierna arbetade 9 kvinnor och 50 manliga arbetare, af hvilka 5 under 18 år. I damskrädderierna funnes 49 kvinnliga arbetare, 6 under 18 år. I mösskrädderiet voro sysselsatta 13 kvinnliga och 1 manlig arbetare, 3 under 18 år. I skomakerierna voro alla 38 arbetare män, ingen under 18 år.

Luftmängden per arbetare i verkstäderna för herrskrädderi växlade mellan 23.20 och 7.07 m^3, i verkstäderna för damskrädderi mellan 34.92 och 7.69 m^3, i mösskrädderiet var luftmängden per arbetare 10.9 m^3 och i skomakerierna mellan 25.77 och 6.90 m^3.

I nådiga kungörelsen angående skydd för arbetarena i de industriella yrkena af den 15 april 1889 stadgas i § 1 att arbetsrum och verkstäder böra vara så rymliga att för hvarje i dem sysselsatt arbetare finnes åtminstone 8 kubikmeter luft.

Några af dessa verkstäder fyllde sålunda icke förordningarna i denna §.

Emot ett herrskrädderi anmärktes att såväl golf som väggar i verkstaden voro söndriga och osnygga, emot tvenne andra att golfven voro orena. Damskrädderierna voro alla mycket snygga; emot fem af dem anmärkas att verkstaden tillika var kök.

I flere skomakerier tjänstgjorde också köket såsom verkstad. I fem af dem lämnade snyggheten mycket öfrigt att önska.

Kristinestad. Såsom åtgärd för motarbetande af tuberkulosens spridning har i staden genomförts obligatorisk desinfektion efter hvarje dödsfall i tuber-

kulos. Kostnaderna för ofvannämnda desinfektioner bestridas samtliga af staden.

Kaskö. Några smittosamma sjukdomar af allvarligare beskaffenhet förekommo icke under året.

Likasom under tidigare år hafva stadsfullmäktige beviljat anslag för bekostande af fria bad två gånger i månaden åt eleverna vid stadens folkskola och de fattiga. I början af året vistades i staden ett par religiösa fantaster, som bl. a. lärde, att alla sjukdomar skulle botas med böner, handpåläggning och djäfvulens utdrifvande ur kroppen, och inträffande äfven, att hos en af denna läras ifrigaste anhängare ett barn insjuknade och fick dö utan någon annan hjälp än de fåfänga försöken att genom diverse signerier få djäfvulen utjagad. — Sedan hälsovårdsnämnden i juli erhållit telegrafisk underrättelse, att från en familj invid Helsingfors, där smittkoppor utbrutit personer med järnväg afrest till Kaskö, vidtog hälsovårdsnämnden genast åtgärder för deras anträffande, hvilket äfven lyckades, hvarpå dessa personer och dem de varit i beröring med vaccinerades och isolerades under 14 dagar, hvarjämte allmänheten genom kungörelse underrättades om saken och desinfektion af lokalerna värkställdes. Något sjukdomsfall i smittkoppor inträffade emellertid icke. — Sedan stadsfullmäktige beviljat ett anslag åt diakonatföreningen, anställde föreningen i sin tjänst en diakonissa, som den 1 oktober vidtog med sin verksamhet. — Marthaföreningen har på samma sätt som tidigare fortsatt sitt arbete för tuberkulosens bekämpande.

På hälsovårdsnämndens förordnande värkställdes under året 3 gånger rumdesinfektioner med formalin, däraf en gång för lungsot och 2 gånger för befarade smittkoppor.

Nykarleby. De akuta sjukdomsfallens antal under året var 117. Några epidemier hafva icke förekommit.

De sanitära förhållandena i skolor, offentliga lokaler, bagerier och försäljningsställen för matvaror hafva i allmänhet varit goda. Några mindre missförhållanden hafva dock beifrats och rättats.

Oaktadt omnejden och hela den österbottniska kusttrakten är starkt infekterad af tuberkulos, hafva i staden endast enstaka och få fall af hithörande sjukdomar förekommit. Vid behof har intensiv upplysningsverksamhet i anslutning till förekomsten af tuberkulosfall bedrifvits. Efter dödsfall och flyttning till annan lokal har bostäder under inseende af sakkunnig person desinficerats med formalin. (Berolina apparat) och grundlig rengöring, ofta i förening med omtapetsering verkställts.

Jakobstad. Antalet lefvande födda utgör 28.0 på 1,000 innevånare (36.3 föregående år och 33.2 år 1911).

Under år 1913 har å denna ort af den härstädes kyrkskrifna befolkningen aflidit 126 personer, hvilket utgör 17.7 på 1,000 innevånare (16.1 föregående år och 16.3 år 1911).

Antalet dödsfall bland barn under 1 år steg år 1913 till 29 eller 23 % af samtliga dödsfall och 14.7 % af totalantalet födda (föregående år 14.1 %).

Bland dödsorsakerna framstå särskildt de tuberkulösa sjukdomarna, lungsot, lung- o. tarmtuberkulos, buk- o. tarmtuberkulos, tuberkulos hjärnhinneinflammation och allmän tuberkulos med 45 dödsfall eller 35.7 % af samtliga och 6.3 på 1,000 innevånare (senaste år äfven 6.3).

Af de tuberkulösa sjukdomarna intager lungsoten den främsta platsen med 27 aflidna; hänföras till denna ännu gruppen lung- och tarmtuberkulos blir summan 30 eller 23.8 % af totalantalet döda och 4.2 på 1,000 innevånare (senaste år 4.8). De flesta dödsfallen (10) ha inträffat i åldersgruppen 21—40 år.

Alltsedan år 1901, då en sundhetspolistjänst i staden inrättades, har vid hvarje dödsfall i lungsot desinfektion i den aflidnes bostad verkställts. Däremot har desinfektion långt ifrån alltid blifvit utförd, då en lungsotssjuk flyttat från en bostad till en annan. På anmodan af läkare har äfven, sedan sjuksköterska för staden år 1903 anställdes, denna besökt de lungsotssjuka.

För att få en nogrannare öfvervakning af de lungssotsjuka till stånd, inlämnades till stadsfullmäktige i mars 1913 följande förslag, undertecknad af samtliga i staden då praktiserande läkare:

»Hos stadsfullmäktige i Jakobstad få undertecknade anhålla att en summa stor tvåtusenfemhundra mark detta år skulle utgifvas af utminuteringsbolagets vinstmedel för tuberkulosens bekämpande å denna ort.

Som bekant är dödligheten i lungsot i Jakobstad mycket stor enligt statistiska uppgifter under 10-års perioden 1898—1907 c. 5.1 på 1,000 innevånare.

Att skrida till vidt omfattande och radikala åtgärder vore ju önskligt, men då detta knappt nog utan mycket stora uppoffringar i ekonomiskt afseende från samhällets sida läte sig göra, ha undertecknade tills vidare tänkt sig kampen mot lungtuberkulosen ordnad på följande sätt.

Plats skulle i Malmska sjukhuset beredas för sådana obemedlade lungsotssjuka personer, kyrkskrifna i denna kommun, där 1:o sjukdomen befinner sig i det s. k. första stadiet och hopp sålunda förefinnes att densamma, då ändamålsenlig vård kan gifvas, ännu kan häfvas, 2:o åt s. k. asylfall, där något hopp om tillfrisknande ej mer förefinnes men där de sjuka på grund af sjukdomens framskridna stadium utgöra en stor fara för sin omgifning och äro arbetsodugliga.

Ännu återstår en kategori lungsotssjuka, de, som ha lungsot i det stadium, att ett fullkomligt tillfrisknande knappast är troligt, men hvilka ej heller äro arbetsodugliga. Till denna grupp måste äfven räknas de, som befinna sig i första eller ock i slutstadiet, men hvilka af en eller annan anledning ej önska vård å sjukhus. De till denna grupp hörande sjuka skulle stadens sjuksköterska besöka exempelvis en gång i månaden eller så ofta behofvet det påkallar. Sjuksköterskan borde då i deras hem ha uppsikt öfver hygien och hos hälsovårdsnämnden anmäla

deras event. ombyten af bostadslokal för anställande af desinfektion. Dessutom skulle hon åt dem utdela spottkoppar etc. samt gifva förhållningsregler för hindrande af smittans spridning.

Undertecknade ha tänkt sig att af den summa, hvarom vi anhålla, c. 2,000 mk. skulle användas för de sjukas vård å Malmska sjukhuset samt c. 500 mk. för uppköp af spottkoppar och öfriga nödiga utensilier samt såsom lön åt sjuksköterskan för det merarbete, som genom dessa besök henne åvälfves.

I fall stadsfullmäktige bifalla vår anhållan föreslå vi att hälsovårdsnämnden måtte gifvas i uppdrag att utarbeta ett detaljeradt förslag till medlens användning.»

Emellertid kunde stadsfullmäktige bevilja blott 500 mk. af det önskade anslaget, hvaremot Ph. U. Strengberg & C:os A. B. generöst beviljade ett belopp af 1,500 mk »att tillsvidare årligen utgå».

Hälsovårdsnämnden uppdrog därpå åt dr Elisabet Backman och C. M. Hohenthal att inkomma med förslag till medlens användning. Och beslöt nämnden på ett senare möte godkänna det uppgjorda förslaget, hvarigenom fastställdes:

att 1,500 mk skulle användas för beredande af vård å Malmska sjukhuset åt sådana kyrkskrifna lungsotssjuka i främsta rummet »asyl» och »I:sta stadiets» fall, hvilka, ehuru de ej ligga fattigvården till last dock sakna tillgång att erlägga sjukhusafgift och hvilka icke heller kunna komma i åtnjutande af räntor å de fonder, som donerats för beredande af vård åt medellösa sjuka å Malmska sjukhuset. Däremot ansåg hälsovårdsnämnden att för lungsotssjuka, som åtnjöto understöd af fattigvården, denna äfven borde bekosta vård å sjukhuset, då sådan af läkare rekommenderats,

att återstoden 500 mk. dels skulle användas till inköp af spottkoppar och andra nödiga desinfektionsutensilier samt dels såsom meraflöning åt stadens sjuksköterska (25 mk i månaden) som skulle besöka samtliga sjuka i deras hem för att gifva råd såväl huru de borde sköta sig själfva som ock hvad de borde iakttaga för att hindra smittans spridning till andra.

Hon borde äfven öfvervaka och hos stadsläkaren anmäla hvarje flyttning, öfverföring till sjukhus och dödsfall i och för verkställande af desinfektion i hemmet.

Samtliga i staden praktiserande läkare skulle uppmanas till stadsläkaren insända anmälningsblanketter upptagande namn, ålder, bostadsadress m. m. öfver hvarje af dem diagnostiseradt fall af lungsot.

Stadsläkaren skulle föra journal öfver de anmälda fallen och öfverstyra anmälningsblanketterna till sjuksköterskan, som därefter egde uppsöka de sjuka i deras hem.

I slutet af år 1913 bildades å orten en förening för tuberkulosens bekämpande i Jakobstad med omnejd (Pedersöre, Esse, Purmo och Larsmo), hvilken ingått såsom filial af hufvudföreningen.

Vid hälsovårdsnämndens möte den 26 september inlämnades af ordföranden följande skrifvelse:

»Till hälsovårdsnämnden.

Enligt hälsovårdsstadgan tillkommer det hälsovårdsnämnd i stad bland annat:

»att omsorgsfullt öfvervaka efterlefnaden af gällande föreskrifter rörande allmänna hälsovården» och enligt nu gällande instruktion för sundhetspolisen åligger det denne:

»att värkställa månatliga besiktningar i bagerier, korfmakerier, slakterier, garfverier, mjölk- och köttbutiker samt för öfrigt på alla allmänna ställen där matvaror beredas eller till salu hållas, i fabriker och handvärkerier så ofta anledning förefinnes samt i bostäder vid särskildt förordnande af hälsovårdsnämnden;

öfvervakande af att renhet och snygghet iakttages vid all matvaruhandel och för sådant ändamål under torgdagarna närvara å stadens salutorg;

verkställande af inspektioner af samtliga latriner och afträden i staden, vid industriella inrättningar å Alholmen samt under seglationstiden å lastageplatsen, därsammanstädes månatligen eller vid sjukliga tider och om hälsovårdsnämnden anser sådant önskligt ännu oftare samt i andra staden underlydande områden vid behof».

Det är af det ofvan framhållna tydligt att hälsovårdsnämnden i sista hand bär ansvaret för att allmänna hygieniska föreskrifter följas, att stadgar och föreskrifter efterlefvas. Om ock sundhetspolisen vore hur energisk som helst vid följande af sin instruktion, kan man ej förutsätta att han ägde nog fackkunskap och omdömesförmåga att ensam bedöma alla bristfälligheter, ej heller nog auktoritet att genomdrifva föreslagna åtgärder för bristfälligheternas afhjälpande. Dessutom måste äfven sundhetspolisens arbetslust — på grund af alla obehagligheter och alla tillfällen till konflikter med enskilda, som äro oundvikliga för innehafvaren af sunhetspolistjänsten — slappas om han ej vet sig hafva en kontrollerande myndighet, som genom nu och då systematiskt anställd inspektion öfvervakar hans arbete och gifver stöd åt de berättigade fordringar han eventuellt uppställt.

Då mitt arbete såsom stadsläkare nu — genom att stadsfullmäktige senaste vår öfverfört en del af stadsläkarens arbete d. v. s. den s. k. fattigpraktiken på andra läkaren vid Malmska sjukhuset — något minskats, hoppas jag kunna egna mig mer än tidigare varit möjligt åt en annan del af stadsläkarens skyldigheter: öfvervakandet af den allmänna hygien i staden »samt följaktligen åt alla sådana omständigheter som kunna inverka på stadens sanitära förhållanden s. s. handel med lifsmedel, fabriker, bostäder etc.»

Det är också denna del af hälsovårdsnämndens verksamhet, som kanske varit mindre effektiv än hvad den kunnat och bordt vara och som jag med mitt

nu framläggande förslag ville öka. Vi ha nog, åtminstone synes det mig så, tillsvidare tillräckligt med stadgar och förordningar, det är i tillsynen att dessa efterlefvas brister yppat sig.

Då arbetet är för omfattande att af hälsovårdsnämnden i dess helhet utföras och då äfven blefve för betungande, har jag velat föreslå, att hälsovårdsnämnden inom sig skulle tillsätta 3:ne permanenta utskott, hvarvid arbetet på följande sätt skulle delas mellan de olika utskotten:

1:sta utskottet skulle få till uppgift öfvervakandet och besiktningen af bagerier, lägenheter där matvaror beredas (korffabriker och slakterier, öl- och svagdricksbryggerier) eller till saluhållas (matvaru- och mjölkbutiker). Inspektion af samtliga ofvan uppräknade inrättningar skulle verkställas 2:ne gången årligen, exempelvis under mars och augusti månader, men dessutom under särskilda omständigheter någon enskild inrättning, så framt sundhetspolisen vid sina månatliga företagna inspektioner funnit missförhållanden rådande, hvilka trots tillsägelse icke aflägsnats. Ledamöter: stadsläkaren och tvänne af hälsovårdsnämndens medlemmar.

2:dra utskottet skulle få till uppgift öfvervakandet af fabriker (med undantag af lifsmedels-) och andra industriella inrättningar, handtvärkerier, bostäder och skollokaler. Inspektion af samtliga ofvan uppräknade inrättningar skulle verkställas en gång årligen med undantag af bostäder och skollokaler, hvarest inspektion endast på skild anmälan borde verkställas. Ledamöter: stadsläkaren, stadsingeniören och en af hälsovårdsnämndens öfriga medlemmar.

3:dje utskottet skulle få till uppgift besiktningar af gator och gårdsplaner, uthus, afstjälpningsställen samt öfverhufvudtaget renhållningsväsendet i staden så vidt och i den omfattning detta med vårt nuvarande primitiva renhållningssystem är möjligt. Någon årlig inspektion skulle af detta utskott ej behöfva verkställas, då ju s. k. gårdsyn årligen företages, utan skulle inspektion verkställas endast vid anmälan af sundhetspolisen om större sanitära missförhållanden, hvilka trots hans tillsägelse icke rättats. Ledamöter: trenne af hälsovårdsnämndens medlemmar.

För hvarje utskott skulle hälsovårdsnämnden utse en af ledamöterna till ordförande, som ägde sammankalla utskottet. Hvarje utskott borde göra sig noga förtroget med alla de föreskrifter, både allmänna och specielt för denna kommun i allmänna hälsovårdens intresse tillkomma, som till efterrättelse stadfästs. Dessutom borde hvarje utskott till hälsovårdsnämnden inlämna en kort redogörelse öfver verkställda inspektioner efter hvarje verkställd sådan.

Sundhetspolisen skulle åläggas att årligen till hälsovårdsnämnden inlämna förteckning öfver samtliga i staden förefintliga industriella inrättningar, handtvärkerier, bagerier, matvaru- och mjölkbutiker etc.

Jakobstad, den 24 september 1913. Carl Mauritz Hohenthal.»

och beslöt nämnden tillsvidare bordlägga förslaget för att bereda ledamöterna tillfälle att närmare granska detsamma.

Vid möte den 12 november upptogs frågan åter och godkände nämnden förslaget i sin helhet med den ändring att såväl till 1:sta som 2:dra utskottet skulle utses endast tvänne medlemmar. I samtliga utskott skulle stadsläkare fungera såsom ordförande.

Den 19 december 1912 beslöto stadsfullmäktige på hälsovårdsnämndens förslag en utvidgning af epidemipaviljongen och uppdrogo åt hälsovårdsnämnden jämte sjukhusstyrelsen att inkomma med vidare förslag i ärendet.

Det uppgjorda förslaget godkändes af stadsfullmäktige den 12 juni hvarigenom beslöts, att omedelbart, norr om den nuvarande epidemipaviljongen, låta uppföra en ny paviljong i enlighet med närslutna ritningar.

Gamlakarleby. Renhållningen i staden har, hvad uppsamlandet af latrin, spillning och allsköns affall beträffar till största delen kvarstått på den primitiva ståndpunkten, som karaktäriseras af den enkla gropen. Att den grund, på hvilken staden är uppbyggd, härigenom under årens lopp i hög grad förorenats visar sig också däri, att uti de relativt talrikt förekommande brunnarna vattnet enligt gjorda analyser är, med undantag endast för ett par vid utkant af staden belägna, otjänligt till dryck.

Under senare år har väl en och annan gårdsägare inrättat mer eller mindre vattentäta cementerade eller asfalterade spillningskast, hvarjämte vid ett par nybyggnader med egen vattenledning och anslutning till kloakvattenklosetter och septic tanks utförts. Äfven har ett antal gårdar dränerats till gatukloak och slaskbrunnar med aflopp blifvit anlagda.

Men någon bestämd plan har härvid icke följts lika litet som någon reglementering från myndigheternas sida förekommit.

Detta primitiva tillstånd med afseende å renhållningsväsendet, ett sanitärt missförhållande som ännu vidlåder äfven de flesta andra småstäder i landet, måste dock med det snaraste fås ersatt med ett tidsenligare, ändamålsenligare system, isynnerhet som kloakledningsnätet å stadens gator närmar sig sin fullbordan och vattenledningen med det första lägges under arbete.

Hälsovårdsnämnden har därför upptagit frågan till behandling under året och inseende de svårigheter som äro förbundna med utfinnandet af ett i sanitärt hänseende tillfyllesgörande men tillika i praktiken genomförbart projekt till först låtit företaga en närmare undersökning af hithörande förhållanden på orten, särskildt då det för nämnden varit kändt, att ett stort antal husdjur hållas och uppfödas inom staden, en omständighet som i betydlig mån inverkar på frågans lösning.

Under 1913 har nedläggandet af kloakrör under stadens gator fortgått med tillsammans 630 löpande meter med inalles 6 instigningsbrunnar, 8 infallsbrunnar och 1 ventilationsledning.

Den för staden så viktiga vattenledningsfrågan kom upp till slutlig behandling och afgörande inför Stadsfullmäktige i förstärkt antal den 10 juni, hvarvid beslöts — efter omröstning — att ett vattenledningsverk enligt A. B. Robert Hubers förslag med de ändringar däri, som gjorts af ingeniör Albin Skog, skulle af staden inrättas, hvarför ett lån af 350,000 mark finge upptagas och arbetet enligt ordinarie Stadsfullmäktiges bestämmande vidtaga så snart penningemedel på för staden förmånliga villkor kunde erhållas. Då staden har löfte om ett 200,000 marks lån från Städernas i Finland Allmänna Brandstodsbolag, torde vattenledningsverkets anläggande påbörjas under våren 1914.

Under året har af stadsförsamlingens medlemmar aflidit 56 personer. På 1,000 invånare den 31 december 1913 komma sålunda 13.9 dödsfall.

I lungsot och andra tuberkulösa sjukdomar afledo af stadsförsamlingens medlemmar under året i staden 8 personer och på annan ort 1. Dessa dödsfalls (endast inom staden inträffade hafva medräknats) förhållande till alla dödsfall, till 1,000 af stadens invånare äfvensom till resp. tal för åren 1898—1912 framgår af följande sammanställning.

Å r.	Dödsfallens i lungsot antal.	Dödsfallens i andra tuberk. sjukdomar antal.	Dödsfallens i alla tuberk. sjukdomar antal.	Dödsfallen i tuberkulos i % af alla dödstall.	Dödsfallen i tuberkulos på 1,000 invånare.	Alla dödsfall på 1,000 invånare.
Medeltal för åren 1898—1900..	8	4	12	26.6 %	4.9	18.4
Femårsperioden 1901—1905....	8.4	2.6	11	22.4 %	3 9	16.5
» 1906—1910....	10.6	1.8	12.4	25.2 %	3.5	14.3
1911	10	3	13	30 %	3.4	11.5
1912	7	6	13	26 %	3.3	12.7
1913	4	4	8	17 %	2	11.6

Dessa siffror visa att en långsamt skeende minskning i tuberkulosdödligheten under de år statistiken omfattar egt rum.

Hvad tuberkulosens bekämpande på orten beträffar har nämndens åtgöranden bland annat bestått i att genom ambulatoriska stadssjuksköterskan, i hvars instruktion ingått att hon bör uppgöra förteckning öfver af läkare för henne anmälda af tuberkulös sjukdom lidande i staden bosatta personer, besöka dem, omsorgfullt följa med sjukdomens förlopp, taga reda på deras lefnadsförhållanden och materiella utkomst, påminna om de försiktighetsmått, hvilka böra iakttagas för att förhindra smittans spridning; om den sjuka dör eller byter om bostad se till att bostaden blir desinficierad; samt om hon anser skäl till Hälsovårdsnämndens ingripande förefinnas, därom för dess ordförande anmäla»,

hålla en kontrollerande uppsikt öfver af tuberkulos lidande person äfvensom verkställandet af åtgärder till förhindrande af sjukdomens utbredning. Därjämte har lämpliga spottkoppar och desinfektionsmedel gratis utdelas åt medellösa. Svårare fall, isynnerhet där förhoppning på läkning ej mera förefunnits, ha intagits på Libeckska sjukhuset i staden och mindre långt gångna fall där omständigheterna medgifvit, förhjälpts till sanatorier. Någon lokalförening för tuberkulosens bekämpande finnes icke. Den närbelägna dispensären i Kronoby, hvars verksamhet omfattar staden omgifvande landsbygd, utöfvar äfven på stadens inbyggare ett väckande och upplysning spridande inflytande.

Jyväskylä. Terveydentila on vuoden kuluessa ollut sangen hyvä, ilmoitettujen akuuttisten sairaudenkohtausten luvun ollessa 559 eli 65 tapausta vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Raahe. Kokouksessaan joukuk. 13 p. 1912 päätti Terveyslautakunta Valtuustolle ehdottaa, etta kaupunkiin rakennettaisiin uusi ja ajanmukainen kuumesairaala. Ehdotuksen valtuusto hylkäsi seuraavan tammikuun 10 p. pitämässään kokouksessa. Samalla Valtuusto kehoitti Terveyslautakuntaa, jos se katsoo siihen syytä olevan, toimittamaan Valtuustolle ehdotuksen vanhan kuumesairaalan korjaamiseksi. Maaliskuun kokouksessa päätti Terveyslautakunta, näin ollen hankkia kaupungin Rakennusmestarilta vanhan kuumesairaalan korjaamiseksi piirustus- ja kustannusarvio ehdotuksen, joka terveyslautakunnalle esitettiin syysk. 10 p. pidetyssä kokouksessa, ja jonka mukaan piirustuksen mukaisten korjaustöiden kustannusarvio teki 59 — 7,980 markkaa, riippuen korjaustöiden perinpohjaisuudesta. Kun kustannusarvioehdotus lähetettiin Valtuustolle, päätti se kokouksessaan syysk. 17 päivänä, että vanha kuumesairaala varustettaisiin lämpimän pitäväksi ja asetti toimikunnan, jonka tehtäväksi jätettiin uuden kulkutautisairaalan piirustusten ja kustannusarvion laatiminen. Tilivuonna ei mainittua toimikuntaa kuitenkaan kutsuttu koolle.

Huhtikuun 1 päivänä 1913 vahvistettiin ohjesääntö kotileipomoita ja makkaraliikkeitä varten.

Terveyslautakunnan toiminta on muuten kohdistunut yleisen puhtauden valvontaan ja tarttuvien tautien levenemisen ehkäisemiseen kaupungissa. Kun kuumesairaalassa muutamat kurkkumätäpotilaat sairastuivat tulirokkoon maaliskuulla, vuokrattiin Terveyslautakunnan alotteesta kaupungissa tyhjänä oleva yksityinen huoneusto tilapäiseksi sairaalaksi mahdollisten uusien kurkkumätätapauksien varalta.

Oulu. Lukuvuosi 1912—1913 on ensimäinen, jolloin terveydenhoito Oulun kaupungin kansakouluissa on jätetty erikoisen koululääkärin valvottavaksi. Kaupunginvaltuusto oli nimittäin vuoden 1912 menoarvioon varannut määrärahan, jolla koululääkärilaitoksen menot syyslukukauden kuluessa kustannettiin ja syksyllä 1912 päätti Valtuusto perustaa vuoden 1913 alusta lähtien

koululäkäriviran kaupungin kansakouluja varten seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi.

Lääkäri, jonka velvollisuuksiin paitsi yleinen terveydellisten olojen valvominen kouluissa kuuluu myöskin kunkin oppilaan yksilöllisen terveydentilan tarkastaminen on ohjesäännön mukaisesti tarkastanut oppilaat alemman koulun I:llä ja ylemmän koulun I:lla ja IV:llä luokalla. Kun ohjesäännön mukaan ne oppilaat, jotka nyt olivat ylemmän koulun II:lla luokalla olisivat tulleet tarkastettaviksi vasta kevätlukukauden lopussa v: 1915, toimitettiin osaksi syyslukukauden lopussa osaksi kevätlukukauden alussa lääkärintarkastus myöskin ylemmän koulun II:lla luokalla. Tarkastaminen tapahtui alemman koulun I:llä luokalla syyslukukaudella, ylemmän koulun I:llä luokalla kevätlukukauden alussa ja IV:llä luokalla kevätlukukauden lopussa. Näön ja kuulon tarkastaminen toimitettiin kaikilla luokilla kevätlukukauden kuluessa. Tarkastettujen oppilaiden luku oli alemman koulun I:llä luokalla 353, ylemmän koulun I:llä luokalla 295, II:llä luokalla 291 ja IV:llä luokalla 122 eli siis yhteensä 1,061 ja tarkastuksien luku, tarkastus kun toimitetaan kahdessa osassa, 2,122.

Oppilaiden yleinen terveydentila kuvastanee parhaiten näiden tarkastuksien tuloksista, jotka selviävät seuraavissa tauluissa.

	Alemman koulun	Ylemmän koulun		
	I l.	I l.	II l.	IV l.
Hyvä	14.4 %	10.2 %	13.4 %	22.1 %
Tyydyttävä	53.5 %	58.3 %	57,0 %	51.7 %
Vähemmän tyydyttävä	24.6 %	25.8 %	22.7 %	22.9 %
Ala-arvoinen	7.4 %	5.8 %	6.9 %	3.3 %

Siis likipitäen kolmannella osalla oppilaista jättää ravitsemustila toivomisen varaa. Että niin on asiat, riippuu etupäässä huonoista hygienisistä oloista kotona, riittämättömästä, huonosta ruuasta ja osaksi sairauksista. Vähäverisyys ja yleinen heikkous ovat myöskin tärkeitä tekijöitä yleistä terveydentilaa arvosteltaessa, sillä tavallisesti piilee niiden takana jokin pitkällinen tautitila tai aiheutuvat nekin suorastaan epäsuotuisista terveydellisistä oloista ja huonosta ravinnosta.

Varsinaisista taudeista vetävät huomiota puoleensa etenkin tuberkuloosi ja risatauti. Oppilaat, joilla tavattiin kroonillisia muutoksia keuhkoissa ovat jaetut kahteen ryhmään, sellaisiin joissa muutokset olivat varmasti tuberkulootista laatua ja sellaisiin joissa muutokset antoivat aihetta suuresti epäillä sitä. Risatautisiksi on luettu ainoastaan varmat tapaukset, pienemmät epä-

varmat rauhasturvottumat ovat jätetyt lukuunottamatta. Näiden tautiolojen esiintyminen selviää seuraavasta taulusta, jossa sulkumerkkien sisällä olevat luvut merkitsevät tautitapausten absoluutista määrää.

	Alemman koulun	Ylemmän koulun		
	I l.	I l.	II l.	IV l.
Tuberkulosi	1.13 % (4)	1.02 % (3)	1.72 % (5)	1.64 % (2)
Epäiltävä tuberkl.	2.83 %(10)	2.37 % (7)	2.75 % (8)	2.46 % (3)
Risatauti	1.7 % (6)	0.7 % (2)	1.0 % (3)	0.82 % (1)

Tuberkuloosia sairastavat oppilaat toimitettiin lääkärin hoitoon, hyvin pitkälle kehittyneet tapaukset neuvottiin lopettamaan koulunkäyntinsä, osa toimitettiin sairaalaan. Ne, jotka voivat koulunkäyntiään jatkaa, asetettiin mikäli mahdollista erilleen istumaan.

Kieroselkäisyydestä otettiin huomioon tapaukset, joissa se hyvin silmiinpistävästi esiintyi, pienempiä selkäranganvinouksia ei erityisesti huomioonotettu. Sitä merkittiin tavatun seuraavat määrät:

Alemman koulun	Ylemmän koulun		
I l.	I l.	II l.	IV l.
1.7 %	2.4 %	2.4 %	1.64 %

Juomavesilaitteet ovat kaikissa kouluissa sangen alkuperäisellä kannalla — avonaiset astiat, joista oppilaat yhteisillä juoma-astioilla ottavat juomaveden. Sanomattakin on selvää, että tällainen juomaveden käyttö on omiaan levittämään sekä kroonillisia tarttuvia tauteja kuten tuberkuloosia että epidemiojen aikana etenkin äkillisiä tarttuvia tauteja. Sen takia esittikin allekirjoittanut joulukuulla 1912 kansakoulujen johtokunnalle, että kouluihin hankittaisiin kannelliset hanalla varustetut juomavesisäiliöt siksi kunnes kouluihin saataisiin vesijohdot. Johtokunta päätti, että on koetteeksi hankittava yksi sellainen ja sijoitettaisiin se Raatihuoneen koululle. Pitäisin aivan välttämättömänä, että kaikista kouluista poistettaisiin avonaiset juomavesiastiat, sijaan hankittaisiin suljetut ja aikaa myöten rakennettaisiin kouluihin vesijohdot, jolloin vasta juomavesikysymys olisi tyydyttävästi ratkaistu.

Kesäsiirtolaan lähetettäväksi valitsi ja tarkasti koululääkäri kevätlukukauden lopussa 50 oppilasta alemman koulun I:ltä ja II:lta luokalta. Pyrkijöitä

oli sinne kaksinkertainen määrä ja valikoiminen ei ollut helppoa, kun kaikki pyrkijät olisivat kylläkin hyvin olleet sen virkistyksen tarpeessa, minkä kesäsiirtolassa olo tuottaa. Kesäsiirtolalla on siksi suuri merkitys heikkojen, tautiin taipuvaisten, koulunkäynnin rasittamien lapsien voimistamisessa, että siihen olisi entistä paljoa suurempi huomio kiinnitettävä. Toivottavaa olisi, että vastaisuudessa, ehkä jo tulevana kesänä, voitaisiin suuremmalle määrälle oppilaita hankkia tilaisuus virkistymään kesäsiirtolassa, ainakin sadalle oppilaalle, niin että ylemmästäkin koulusta osa heikoimmista ja vähävaraisimmista voitaisiin sinne saada.

Koska valtuuston päätöksen mukaan kaupungin kansakoululääkäri on myöskin velvollinen valvomaan tuberkuloosisairautta kaupungissa ja tämä kävisi paraiten laatuun siten, että tuberkuloosia sairastavien vastaanotto ja neuvonta tapahtuisi erityisessä huoneustossa, jossa samassa tilaisuudessa sairaille voitaisiin jakaa tarpeellisia taudin vastustamisesineitä y. m., päätti lautakunta kokouksessaan 27 p:nä kuluvan vuoden syyskuuta, laatiessaan vuoden 1914 menoarvio ehdotusta, järjestää lautakunnan asemalle erityisen keuhkotautisten vastaanottolaitoksen. Tämä laitos avattiin yleisön käytettäväksi seuraavan lokakuun 1 päivänä ja laadittiin sitä varten ohjesääntö, joka hyväksyttiin lautakunnan kokouksessa 6 p:nä seuraavaa joulukuuta lähetettäväksi valtuuston vahvistettavaksi. Huoltolan menojen korvaamiseksi päätettiin pyytää valtuustoa korottamaan tuberkuloositaudin vastustamiseen käytettyä vuotuista määrärahaa.

Koska kaupungin eläinlääkärin ilmoituksen mukaan kuluvana vuonna kesällä tuli kuluneeksi kaksi vuotta siitä kun kaupungissa olevissa lehmäkarjoissa oli toimeenpantu yleinen tuberkuliinitarkastus ja asiantuntijain lausuntojen mukaan kaupunkikarjat olivat aina kahden vuoden kuluttua uudelleen tarkastettavat karjojen nopean uudistumisen takia, päätti lautakunta kokouksessaan 18 p:nä kuluvan vuoden tammikuuta pyytää läänin kuvernööriä määräämään asianomaisen eläinlääkärin toimittamaan tämän tarkastuksen.

Koska lautakunnalle oli ilmoitettu, että erinäiset karjanomistajat Oulua lähellä olevissa Kempeleen ja Oulunsalon kunnissa myövät maitoansa joko meijerien kautta tai suorastaan Ouluun, vaikkei heidän karjansa ole tuberkuliinilla tarkastettu, vieläpä sellaisetkin, joiden karjoissa on ollut ja arvattavasti vieläkin hävittämättä on, sellaista karjaa, joka entisissä tarkastuksissa on havaittu tuberkuloosiseksi ja siitä epäilyksenalaiseksi, jopa sellaisetkin karjanomistajat, joita on sakotettu tarkastamattoman karjan maidon myynnistä Ouluun, niin päätti lautakunta kokouksessaan 12 p:nä kuluvan vuoden maaliskuuta pyytää läänin kuvernööriä, että hän määräisi tuberkuliinitarkastuksen toimitettavaksi kirjeessä mainittujen talojen karjoissa, lukumäärältään 61 talon karjat Kempeleessä ja 10 talon karjat Oulunsalossa. — Sen ohessa oli lautakunta jo varmem-

min pyytänyt sekä tarkastusta että syytettä erästä talonomistajaa vastaan Kempeleen kunnassa; kun tarkastustilaisuudessa kävi selville, että ennemmin epäilyksenalaisiksi havaitut lehmät jo olivat hävitetyt ja karja oli puhdas, ei läänin kuvernööri katsonut tarpeelliseksi syytteen nostamista josta ilmotus annettiin lautakunnan kokoukseen 27 p:nä kuluvan vuoden syyskuuta.

Maidontarkastusta varten maidon rasvapitoisuuteen nähden päätettiin kokouksessa 24 p:nä kuluvan vuoden tammikuuta ostaa tarkastusasemalle sähköllä käypä sentrifugi. Kokouksessa 10 p:nä seuraavaa kesäkuuta päätettiin sanomalehti kuulutuksen kautta yleisölle huomauttaa siitä, että se vaatisi maidon myyjiltä ja kaupunkiin tuojilta todistukset karjan tarkastuksesta ja sen tuloksesta; tämä päätös aiheutui siitä, että tiedettiin yksityisille tuotavan melkoisessa määrin maitoa sellaisista maaseudun karjoista, joita ei ole tuberkuliinilla tarkastettu, ja joiden puhtautta on syytä ollut epäillä.

Lautakunnalle oli tehty anomus, että erästä leipuritupaa saataisiin käyttää ammattileipojien asuntotarkotuksiin. Mutta koska tämä olisi joutunut ristiriitaan leipomoja koskevien lainmääräysten kanssa, ei lautakunta katsonut voivansa hyväksyä anomusta siinä muodossa kuin se oli tehty.

Lihantarkastus lienee paikalleen mainita ja tehdä vähäinen selonteko siitä suuresta edistysaskeleesta, joka saatiin aikaan v. 1913 Oulun lihantarkastustoimessa, se nim., että kaupunki vihdoin viimeinkin sai pystyyn ja rakennutti tarkoitustaan vastaavan lihantarkastusaseman.

Mittoihin ja muotoihin kajoamatta, mainittakoon vaan lyhykäisyydessä, että laitos on rakennettu kauppahallin läheisyyteen; kuinka paikan suhteen on onnistuttu, siitä lienee eriäviä mielipiteitä. Rakennus on puusta, sisältää 4 lämmintä huonetta sekä sisälleajettavan varsinaisen tarkastushallin. Toinen puoli, 2 huonetta on terveydenhoitolautakunnan, erinäisiin tarkoituksiin käytettävänä. Myönnettäköön, että laitoksen rakentamisessa ja järjestämisessä on osuttu oikeaan, se täyttää täydelleen ne edellytykset, mitä Oulun lihantarkastus vaatii. Laitos tarpeineen on tullut maksamaan pyöreissä luvuissa 14,000 Smk.

On itsestään selvää, että tarkastus käy kaikinpuolin perinpohjaisemmin nyt kun lihat nostetaan yksitellen lavalle, eikä, kuten ennen, silmätä ainoastaan reen tahi kärryn pohjalla.

Kemi. Äkillisiä taudin kohtauksia on kaupungissa vuoden aikana sattunut 304.

Kun terveyspoliisi ilmoitti teurastusta harjoitettavan pihoissa ja palokaduilla, vaikka sellainen sekä terveyshoitosäännön 23 §:n, että poliisijärjestyksen 34 §:n mukaan on luvallista ainoastaan »sitä varten määrätyllä sopivalla paikalla tai yleisessä teurastushuoneessa, niin pian kuin sellainen rakennetaan» ja kun kaupungissa ei ole yleistä teurastushuonetta eikä terveyslautakunnan tiedossa ollut, onko tuollaista »sopivaa paikkaakaan» koskaan määrätty, niin päätti

terveyslautakunta ylempänä mainitun epäkohdan poistamiseksi esittää Valtuustolle, että perustettaisiin yleinen teurastushuone, vaikkapa vaan pienempikin. Teurastushuoneen paikaksi esitti terveyslautakunta n. s. »halkoplassia» (heti kaupungin kaakkoispuolella) siitä syystä että siinä olisi mahdollisimman vähän suolasta vettä riittävästi saatavana, se olisi aivan lähellä kaupunkia sekä likavesien johto suoraan mereen kävisi helposti päinsä; esityksessä huomautettiin myös, että laitoksen tulisi olla varustettuna sementtipohjalla likaviemärineen, muuripadalla veden lämmitystä varten sekä pumpulla veden nostoa varten. Valtuusto lähettikin selityksen Rahatoimikamarille lausunnon ja kustannusarvion antamista varten ja kuuluu se siellä toistaiseksi lepäävän »hautumassa». Kuitenkin on nyt osoitettu tuollainen, »sopiva paikka» (vaikkakin sen käyttäjät pitävät sitä sangen »sopimattomana») teurastamista varten, joten epäkohtaa ainakin on koetettu korjata.

Kun kaupungillamme ei ole ollut lähemmin järjestettynä maidontarkastus ja maitokauppa, niin velvoitti Valtuusto terveyslautakunnan laatimaan ehdotuksen maidontarkastuksen ja maitokaupan järjestämiseksi. Kokouksessaan huhtikuun 21 päivänä terveyslautakunta laatikin ehdotuksensa maidontarkastukselle, jonka Valtuusto sellaisenaan hyväksyi ja joka sisälsi seuraavat 4 kohtaa: 1) karja kaupungissa ja niissä taloissa maalla, joista maitoa tuodaan kaupunkiin on tuberkuliinilla tarkastettava; 2) tarkastus toimitetaan aina joka toinen vuosi; 3) tarkastustodistus on vaadittaessa näytettävä; 4) tarkastamattoman karjan maitoa ei ole lupa myydä kaupungissa. — Samassa kokouksessa laadittiin ehdotus maitokaupankin järjestyssäännöille, jotka Valtuusto, pieniä muutoksia tehtyään, toimitti vasta vuoden lopulla läänin Herra Kuvernöörille vahvistettavaksi; koska vahvistusta vielä ei ole saatu, ei sääntöjä tällä kertaa voida liittää vuosikertomukseen.

Myöskin on tämän vuoden ajalle terveyslautakunnan alotteesta Kemin kaupungin terveydenhoitosääntö saatu uudistetuksi ja uudessa muodossa vahvistetuksi.

Likaviemäriverkon laajentamiseen ja kunnossapitämiseen on v. 1913 käytetty 4,804: 46 Smk.

Tornio. Keuhkotautiin on kuollut 5 henkeä eli 2.8 tuhatta asukasta kohti.

Keuhkotautiin kuolleitten keskimäärä on viime kymmenen vuoden ajalla ollut 2.5 tuhatta asukasta kohti.

Terveyslautakunta on toimeenpannut tarkastuksia sekä keväällä että syksyllä kaikissa kartanoissa, yleisissä paikoissa ja kaupungin ympäristössä sekä tarpeen vaatiessa muinakin aikoina. Sitä paitsi on lautakunta tarkastanut ruokamyymälöitä ja käsiteollisuuslaitoksia, varsinkin leipomoita. — Tarkastuksissa huomattujen epäkohtien takia on maistraatti sakottanut 1 henkilöä.

Huoneustojen desinfisoimista toimitti lautakunta 22 kertaa.

Kajaani. Asunto-olot ovat kaupungissa viime vuoden kuluessa paljonkin parantuneet, liika-asutus vähentynyt sen kautta että syksyllä 1912 Purolan esikaupungiksi järjestetylle alueelle vuoden kuluessa rakennettiin 28 asumusta, melkein kaikissa 4 huonetta.

Teurastushuoneen puute on hyvin kipeä kohta. Jo monta vuotta ovat vanhat teurastushuonerähjät olleet loukkauskivenä, mutta pyynnöistään huolimatta ei terveyslautakunta ole saanut uuden hankkimista alkuun. Kaupungin Valtuustossa oli se mielipide vallitseva, että olisi koetettava saada teurastajia itseään rakentamaan teurastushuoneen. Tämän mukaan on terveyslautakunta heidän kanssaan neuvotellut, yhdessä käyty sopivimmaksi katsotulla paikalla, mutta mitään yhteistoimintaa heidän kanssaan ei syntynyt, eikä kukaan kohdaltaan ollut halukas siihen ryhtymään, eivätkä pitäneet suotavana että sellainen olisi yksityisen teurastajan. Tämän johdosta terveyslautakunta, heidän ilmoittamainsa teurastusten luvun ja Kuopiossa käytetyn taksan perusteella, jota pitivät kohtuullisena, teki laskelman pienemmän teurastushuoneen rakentamiseksi, jonka jotakuinkin pitäisi tulla kannattamaankin, ja jätti vielä kerran anomuksen kaupungin valtuustolle. Asia on kuitenkin vielä ratkaisematta.

Tulirokon vaaran takia päätettiin pientä korvausta vastaan antaa käyttää kuumesairaalan puhdistusasemaa lähellä asuvain maalaistenkin perheiden ja vaatteiden puhdistamiseksi, missä piirilääkäri katsoo ettei puhdistusta muutoin syystä tai toisesta saada tehokkaaksi. — Kaupungin terveyspoliisi tai diakonissa on myöskin tarpeen vaatiessa käynyt maan puolellakin puhdistusta toimittamassa.

Useita kartanonomistajia täytyi ilmoittaa maistraatille siitä että lantasäiliöt eivät ole asetuksenmukaisessa kunnossa. — Yksi kaivo on pilaantuneen veden takia määrätty täytettäväksi.

Terveyspoliisi on yhdessä ammattitarkastajan kanssa tarkastanut kaikki käsityöläisten työhuoneet 3 kertaa. Leipomot on hän tarkastanut 8 kertaa. Puhdistuksia on hän tehnyt keuhkotaudin takia 8, tulirokon 11, kurkkumädän 7 tuhkurin 1 ja muista syistä 4 kertaa, yhteensä 31 kertaa ja on puhdistukseen käytetty formaliinia 69 litraa, spriitä 27 litraa; sitäpaitsi on kuumesairaalan puhdistussaunaa käytetty monta kertaa kaupunkilaisten vaatteiden puhdistukseen.

Muistutuksia on terveyspoliisi tehnyt hyvin useita; enimmät koskevat puuttuvaa puhtautta pihoilla, mutta myöskin muistutuksia saunoissa, työhuoneissa, leipomoissa y. m. ja on hänen ilmoituksensa johdosta joskus täytynyt antaa virallisia kirjallisia muistutuksia terveyslautakunnan nimessä.

Väkiluku ja kuolevaisuus Suomen kaupungeissa vuonna 1913. [1])
Folkmängd och dödlighet i Finlands städer under år 1913. [1])
Population et mortalité dans les villes de Finlande pour l'année 1913. [1])

Kaupungit. Städer. *Villes.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afled. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Helsingfors	[2])164,087	3,378	2,140	13.0	460	13.6
Borgå	5,126	138	118	23.0	13	9.4
Lovisa	3,587	66	69	19.2	12	18.2
Ekenäs	3,028	61	47	15.5	7	11.5
Hangö	6,348	125	54	8.5	11	8.8
Turku	53,105	1,142	780	14.1	118	10.3
Naantali	884	10	12	13.6	3	30.0
Mariehamn	1,467	24	20	13.6	2	8.3
Uusikaupunki	4,430	71	77	17.4	6	8.5
Rauma	6,767	193	114	16.8	21	10.9
Pori	17,221	317	240	13.9	44	13.9
Hämeenlinna	6,453	136	89	13.8	17	12.5
Tampere	46,429	991	[3]) 593	12.8	128	12.9
Lahti	5,934	200	78	13.1	28	14.0
Viipuri	30,186	556	480	15.9	107	19.2
Hamina	3,126	56	40	12.8	2	3.6
Kotka	11,633	360	162	13.9	45	12.5
Lappeenranta	2,896	69	45	15.5	9	13.0
Käkisalmi	1,745	46	31	17.8	7	15.2
Sortavala	3,218	86	45	14.0	14	16.3
Mikkeli	4,494	76	66	14.7	7	9.2
Heinola	1,713	26	23	13.4	2	7.7
Savonlinna	3,860	93	67	17.4	18	19.4
Kuopio	[2]) 16,804	456	309	18.4	25	5.5

[1]) Papiston kaupunkien terveydenhoitolautakunnille antamien ilmoituksien mukaan.
[2]) Enligt af presterskapet åt städernas hälsovårdsnämnder lemnade uppgifter.
[1]) D'après les rapports faits par le dergé aux conseils de santé des villes.
[2]) Keskimääräinen väkiluku.
[2]) Medelbefolkning.
[2]) Population moyenne.
[3]) Tähän sisältyy myös kaupungissa kuolleet henkilöt toisista seurakunnista.
[3]) Häri ingå äfven i staden aflidna personer från andra församlingar.
[3]) Y compris les personnes mortes dans la ville mais n'appartenant pas à la paroisse de celle-ci.

Kaupungit. Städer. *Villes.*	Väkiluku vuoden 1913 lopulla. Folkmängd vid slutet af år 1913. *Population fin de 1913.*	Vuonna 1913 syntyneitä. Födda under år 1913. *Naissances en 1913.*	Vuonna 1913 kuolleita. Döde under år 1913. *Décès en 1913.*	Kuolleita 1,000 asukasta kohti. Döde på 1,000 innevånare. *Décès par 1,000 habitants.*	Vuotta nuorempia lapsia kuoli vuoden kuluessa. Barn under 1 år döda under året. *Enfants au dessous d'un an morts durant l'année.*	100:sta vuoden kuluessa syntyneestä lapsesta kuoli. Af 100 under året födda barn afledo. *Sur 100 enfants nés durant l'année sont morts.*
Iisalmi	2,857	97	38	13.3	8	8.2
Joensuu	5,193	123	66	12.7	11	8.9
Kristinestad	3,642	54	53	14.5	9	16.6
Kaskö	1,389	30	15	10.8	2	6.7
Nikolaistad	22,435	545	[1]) 396	17.7	99	18.2
Nykarleby	1,294	21	30	23.2	2	9.5
Jakobstad	7,208	202	126	17.5	29	14.4
Gamlakarleby	4,036	95	56	13.9	11	11.6
Jyväskylä	4,419	88	48	10.9	7	8.0
Raahe	4,083	88	62	15.2	11	12.5
Oulu	20,551	466	[1]) 251	12.2	47	10.1
Kemi	2,496	73	25	10.0	9	12.3
Tornio	1,778	35	[2]) 24	13.5	11	31.4
Kajaani	3,404	108	59	17.3	19	17.6

[1]) Tähän sisältyy myös kaupungissa kuolleet henkilöt toisista seurakunnissa.

[1]) Häri ingå äfven i staden aflidna personer från andra församlingar.

[1]) Y compris les personnes mortes dans la ville mais n'appartenant pas à la paroisse de celle-ci.

[2]) Tähän sisältyy ainoastaan kaupungissa kuolleet kaupunkilaiset.

[2]) Häri ingå endast inom staden aflidna stadsbor.

[2]) N'y sont compris que les habitants de la ville morts dans la ville elle-même.

Kuolemansyyt Suomen kau-
Dödsorsakerna i Finlands
Causés de décès dans les villes

Taudin nimi. Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Helsingfors.	Borgå.	Lovisa.	Ekenäs.	Hangö.	Turku.	Nystad.	Mariehamn.	Uusikaupunki.	Rauma.	Pori.	Hämeenlinna.	Tammere.	Lahti.	Viipuri.	Hamina.
Syfilis congenita	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Alii morbi congeniti	100	—	—	—	4	22	1	—	—	1	6	9	42	10	34	—
Marasmus senilis	18	3	8	1	3	119	—	—	16	6	3	7	18	3	19	2
Meningitis cerebro-spinalis epidemica	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Poliomyelitis anterior acuta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Variola	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbilli	17	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—
Scarlatina	36	3	9	—	3	14	—	—	—	—	2	—	5	1	2	—
Typhus exanthematicus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» abdominalis	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	13	—	1	—
» recurrens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pyæmia, Septichæmia	26	—	—	—	—	10	—	—	1	1	3	1	5	2	9	—
Sepsis puerperalis	5	3	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	5	—	—	—
Cholera asiatica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» nostras	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dysenteria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Tussis convulsiva	2	3	—	—	—	10	—	—	—	3	4	2	5	3	—	—
Diphteria	42	1	—	1	1	7	—	—	—	1	—	1	3	3	2	1
Laryngitis crouposa		—	—	—	—	9	—	1	—	3	—	—	8	4	3	1
Erysipelas	10	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	4	1	5	—
Influenza epidemica	18	—	—	—	—	2	—	1	—	—	3	—	—	—	2	3
Aliæ infectiones acutæ	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	6	—	—
Febris intermittens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis:																
a) Phtisis pulmonum	414	20	8	6	11	198	1	4	7	21	57	11	137	8	63	5
b) aliorum organorum	109	—	1	4	—	35	—	3	1	7	16	4	18	1	6	1
Lepra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Syphilis acqvisita	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Aliæ infectiones chronicæ	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scrophulosis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rhachitis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Aliæ cachexiæ	29	—	2	—	1	12	—	—	5	—	4	—	5	—	4	—
Alcoholismus acutus et chronicus	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Aliæ intoxicationes chronicæ	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—

pungeissa vuonna 1913.
städer under år 1913.
de Finlande pour l'anné 1913.

Kotka.	Lappeenranta.	Kakisalmi.	Sortavala.	Mikkeli.	Heinola.	Savonlinna.	Kuopio.	Iisalmi.	Joensuu.	Kristinestad.	Kaskö.	Nikolaistad.	Nykarleby.	Jakobstad.	Gamlakarleby.	Jyväskylä.	Raahe.	Oulu.	Kemi.	Tornio.	Kajaani.	Summa.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	7
4	—	—	—	—	—	—	78	—	3	—	1	27	—	6	3	—	—	16	2	1	4	374
9	4	2	3	4	5	3	4	—	1	6	2	4	4	—	—	7	12	15	—	1	8	320
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	1	1	—	—	—	—	3	—	2	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
7	1	—	1	—	2	2	1	—	5	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	2	99
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	1	1	4	—	—	3	1	2	—	—	—	10	—	—	1	—	3	2	—	—	—	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	—	7	1	—	—	—	—	5	—	—	2	80
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	2	—	—	—	4	—	—	—	—	10	—	—	2	—	—	1	1	—	1	53
2	2	1	—	1	1	1	2	—	1	—	—	7	—	5	—	—	1	1	—	—	1	42 { 47
—	—	—	2	1	—	1	11	—	1	—	—	3	—	—	1	—	1	3	—	—	—	42 { 53
1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	30
1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	34
—	—	3	—	—	1	2	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	7	4	6	15	1	7	37	9	12	12	1	94	3	27	5	12	10	41	6	5	8	1,321
4	3	1	—	—	—	4	1	—	1	—	—	28	2	18	4	2	—	14	—	2	2	292
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	5
—	3	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3	—	1	1	3	2	1	—	—	—	79
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7

Taudin niml. Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Helsingfors.	Borgå.	Lovisa.	Ekenäs.	Hangö.	Turku.	Nauvtall.	Mariehamn.	Uusikaupunki.	Rauma.	Pori.	Hämeenlinna.	Tampere.	Lahti.	Viipuri.	Hamina.
Morbi cerebri, medullæ spinalis, systematis nervosi et organorum sensuum	137	—	4	5	1	13	—	2	5	21	22	11	46	4	47	1
Insania	15	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Morbi organorum circulationis	267	—	4	11	1	12	5	3	16	—	33	7	68	3	73	13
Pneumonia et pleuritis acuta	287	15	7	5	5	66	—	—	4	9	5	9	16	8	48	—
Alii organorum respirationis morbi	36	—	4	—	2	17	—	—	3	10	17	1	38	2	10	2
Enteritis acuta	—	—	1	3	—	53	1	1	—	3	19	4	54	7	41	2
Alii organorum digestionis morbi	173	—	2	1	5	26	—	—	1	1	1	2	34	4	24	—
Morbi organorum uropoëticorum	41	—	—	—	2	13	—	—	5	—	5	4	13	1	15	—
Morbi organorum sexualium muliebrum	11	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Morbi organorum locomotionis et ossium	13	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbi systematis cutanei et telæ connexivæ	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cancer	106	17	3	3	4	52	2	1	6	4	14	4	17	2	16	3
Tumores alii	11	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—
Casus mortiferi	79	2	4	—	2	22	1	1	2	3	15	1	19	—	15	—
Suicidium	55	1	1	2	1	12	—	1	—	2	2	2	10	2	8	—
Homocidium	25	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	1	2	—	1	—
Aliæ causæ mortis	31	50	8	4	7	14	—	1	2	18	7	6	—	2	19	—
Summa	2,140	118	69	47	54	780	12	20	77	114	240	89	593	78	480	40

[1]) Tähän sisältyy ainoastaan kaupungissa kuolleet.

[1]) Här ingå endast inom staden aflidna.

[1]) N'y sont compris que les habitants de la ville morts.

Kotka.	Lappeenranta.	Käkisalmi.	Sortavala.	Mikkeli.	Heinola.	Savonlinna.	Kuopio.	Iisalmi.	Joensuu.	Kristinestad.	Kaskö.	Nikolaistad.	Nykarleby.	Jakobstad.	Gamlakarleby.	Jyväskylä.	Raahe.	Oulu.	Kemi.	Tornio.	Kajaani.	Summa.
8	5	4	—	12	1	1	16	1	1	—	1	5	2	3	5	2	—	21	2	1	1	411
1	—	—	—	1	—	4	3	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	39
12	—	2	—	8	2	7	43	6	12	14	3	56	3	12	11	6	8	28	3	5	5	762
19	3	1	5	4	2	6	21	5	9	5	2	15	4	22	8	2	6	14	4	2	1	644
5	—	4	—	1	—	—	13	—	—	—	1	29	—	—	—	2	2	23	—	1	1	224
2	—	3	2	2	1	2	25	4	4	1	—	30	2	—	3	1	5	15	4	3	8	306
16	7	—	—	—	—	5	5	—	2	1	—	15	2	19	—	2	—	7	1	—	2	358
—	—	—	—	—	—	3	3	2	1	1	—	3	—	2	3	—	1	6	—	—	—	124
—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	7
5	2	2	3	3	—	5	8	—	2	4	3	14	5	6	1	3	3	14	—	2	2	341
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	1	—	4	—	—	—	31
7	1	—	1	1	—	—	3	—	6	1	—	5	1	1	—	1	2	7	—	—	2	205
2	—	—	1	2	—	3	2	1	—	—	—	1	1	2	—	—	—	2	—	—	—	116
1	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
26	3	1	15	8	4	3	6	5	1	4	1	10	—	—	3	1	6	3	1	—	8	278
162	45	31	45	66	23	67	309	38	66	53	15	396	30	126	56	48	62	251	25[1])	24	59	6,948

Yleiskatsaus sairaussuhteisiin
Öfversikt öfver sjukdomsförhållan-
Apercu de la morbidité dans les

Kaupungit. Städer. *Villes.*	Anthrax.	Typhus abdominalis.	Paratyphus.	Febris gastrica et remittens, fabricula.	Febris intermittens.	Influenza.	Meningitis cerebrospinalis epidemica.	Poliomyelitis anterior acuta.	Cholera asiatica.	Dysenteria.	Cholera nostras, gastroenteritis epidemica, typhlitis.	Gastritis, enteritis acuta.	Variola.	Varicellae.	Scarlatina.	Morbilli.	Rubeola.
Helsingfors	—	21	1	375	5	4,873	5	9	—	18	26	4,258	29	295	918	478	281
Borgå	—	—	—	—	—	252	—	—	—	21	—	173	—	57	29	—	2
Lovisa	—	—	—	31	—	97	—	—	—	—	—	61	—	11	70	6	2
Ekenäs	—	—	—	1	—	50	—	—	—	—	—	86	—	14	21	4	1
Hangö	—	—	—	39	—	322	—	—	—	—	2	233	—	26	75	143	3
Turku	—	74	—	9	1	769	1	—	—	—	26	753	—	20	349	79	2
Naantali	—	—	—	10	—	13	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	1
Mariehamn	—	1	—	—	—	20	—	—	—	—	—	28	—	—	4	—	—
Uusikaupunki	—	5	—	7	2	37	—	—	—	1	—	78	—	—	15	—	—
Rauma	—	—	—	—	—	50	—	—	—	4	—	63	—	10	5	138	—
Pori	—	13	—	—	—	462	—	—	—	—	—	286	—	19	66	11	—
Hämeenlinna	—	—	—	—	—	80	1	—	—	2	1	122	—	2	9	43	—
Tampere	—	152	—	86	1	274	1	2	—	5	10	688	—	58	145	75	4
Lahti	—	—	—	—	2	104	—	—	—	13	—	84	—	8	11	109	6
Viipuri	—	13	—	106	2	545	—	—	—	22	11	831	—	31	33	373	214
Hamina	—	1	—	5	—	45	—	—	—	5	—	60	1	11	1	—	12
Kotka	—	2	—	—	—	224	—	—	—	—	—	185	—	15	49	11	71
Lappeenranta	—	5	—	—	—	33	—	—	—	—	—	46	—	13	—	2	6
Käkisalmi	—	6	—	3	—	21	—	—	—	10	—	55	—	4	—	130	—
Sortavala	—	8	—	—	—	106	—	—	—	5	—	72	—	15	4	7	10
Mikkeli	1	4	—	8	—	65	—	—	—	—	—	70	—	6	4	5	11
Heinola	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—	—	21	—	1	15	1	2
Savonlinna	—	18	—	—	—	64	—	—	—	15	—	104	—	2	10	7	38
Kuopio	—	5	—	1	—	304	—	—	—	1	—	336	—	26	21	52	118
Iisalmi	—	4	—	1	—	8	—	—	—	1	—	75	—	1	11	1	—
Joensuu	—	13	—	20	—	34	—	—	—	—	—	121	—	18	68	103	8
Kristinestad	—	6	—	—	—	63	—	—	—	—	—	66	—	9	7	1	—
Kaskö	—	—	—	—	—	82	—	—	—	—	—	36	—	—	—	15	—
Nikolaistad	—	59	—	96	—	212	—	—	—	—	—	321	—	30	30	98	3
Nykarleby	—	—	—	5	—	13	—	—	—	—	—	21	—	—	—	5	1
Jakobstad	—	—	—	2	—	172	—	—	—	—	6	190	—	16	99	90	—
Gamlakarleby	—	1	—	2	—	139	—	—	—	—	10	72	—	18	2	2	—
Jyväskylä	—	—	—	17	—	102	—	—	—	2	—	87	—	1	15	5	11
Raahe	—	4	—	16	—	38	—	—	—	—	—	84	—	8	5	—	10
Oulu	—	3	—	51	—	106	—	1	—	3	2	441	—	33	11	—	4
Kemi	—	—	—	11	—	18	—	1	—	—	—	69	—	5	1	4	3
Tornio	—	2	—	—	—	12	—	—	—	—	2	96	—	—	1	—	—
Kajaani	—	1	—	14	—	109	—	—	—	—	—	331	—	11	12	1	—
Summa	1	421	1	916	13	9,944	8	13	—	128	96	10,714	30	794	2,116	1,999	824

maamme kaupungeissa v. 1913.
dena i landets städer år 1913.
villes de Finlande pour l'année 1913.

Erysipelas.	Septico-pyemia.	Febris puerperalis.	Diphtheritis faucium.	Laryngitis crouposa.	Angina tonsillaris.	Laryngo-bronchitis acuta. Bronchopneumonia.	Pertussis.	Pneumonia croupos a et catarrhalis.	Parotitis epidemica.	Rheumatismus articulorum acutus.	Meningitis tuberculosa.	Pleuritis acuta (idiopath).	Syphilis recens et syphilis congenita.	Gonorrhoe.	Ulcus molle.	Summa.
119	7	8	518	130	3,663	8,143	248	1,700	478	436	54	242	471	1,662	167	29,638
5	3	5	46	8	289	339	25	56	1	26	9	21	2	19	—	1,388
2	—	—	2	—	103	104	6	11	1	2	—	1	4	8	—	522
11	—	1	1	—	71	101	15	10	36	11	4	5	—	7	2	452
19	4	2	13	—	193	508	3	48	2	38	—	22	7	70	4	1,776
18	3	2	160	4	824	1,711	142	157	91	76	13	40	13	58	1	5,396
—	—	—	2	—	12	26	20	1	1	—	—	—	—	—	—	97
—	—	—	—	3	31	56	—	1	—	3	—	1	1	5	—	154
1	—	2	—	2	21	74	—	9	—	8	1	2	1	11	—	277
—	1	—	26	6	116	94	132	22	36	5	6	6	29	48	15	812
6	—	—	31	6	377	579	139	109	210	53	4	16	66	109	3	2,565
1	—	—	48	3	121	124	96	23	1	5	2	2	4	6	1	697
22	2	2	70	36	518	742	133	100	1	80	8	33	40	274	20	3,582
14	1	5	8	10	84	129	125	22	3	11	2	3	34	54	10	852
20	1	2	76	42	653	1,034	38	68	23	48	2	39	98	384	33	4,742
5	—	1	6	1	37	52	—	12	—	5	1	9	1	1	5	277
3	—	2	37	8	147	193	13	29	25	7	2	13	23	49	1	1,109
4	1	2	25	10	22	20	10	20	3	2	—	1	1	21	1	248
9	—	—	8	2	39	54	1	6	26	5	—	4	—	—	—	383
2	2	1	14	8	85	57	2	3	83	5	—	—	4	12	1	506
2	—	—	36	3	54	82	—	5	22	4	—	2	—	1	—	385
—	—	—	19	—	76	91	10	8	—	2	—	1	—	2	—	275
5	—	—	17	14	72	73	1	22	4	5	2	—	14	43	3	533
24	—	1	50	13	331	468	159	62	11	22	—	13	3	51	4	2,076
—	1	2	2	—	38	83	26	22	17	6	1	2	1	7	—	310
5	—	—	8	9	67	70	—	20	22	6	—	4	12	28	6	642
4	1	—	3	1	82	141	27	24	6	3	2	1	—	6	—	453
—	—	—	—	—	41	58	58	3	—	—	—	—	—	8	—	301
7	2	6	67	33	363	661	258	89	—	37	19	42	33	104	2	2,572
—	—	—	—	—	16	29	6	14	—	2	1	3	—	1	—	117
7	1	—	108	—	242	384	70	26	1	15	9	4	1	40	2	1,485
—	—	—	5	3	75	177	47	8	—	5	—	1	1	8	—	576
2	—	1	5	—	99	122	25	20	1	8	2	6	—	18	—	549
—	—	—	24	6	53	76	2	7	26	5	—	2	2	1	—	369
4	—	—	28	13	392	763	60	43	146	41	6	13	6	76	—	2,246
2	—	—	5	2	51	100	1	15	2	3	1	2	—	7	1	304
4	—	—	15	3	80	122	3	21	—	6	2	7	2	5	—	383
2	—	—	11	—	87	235	19	36	39	17	1	8	7	14	2	957
329	30	45	1,494	379	9,625	17,875	1,920	2,852	1,318	1,013	154	571	881	3,218	284	70,006

Kunnanlääkärilaitos.

Kunnanlääkärilaitokseemme nähden tiesi vuosi 1913 jälleen säännöllisen toiminnan, edistyksen ja kehityksen vuotta. Uudelleen saivat nim. apurahansa yleisistä varoista kunnanlääkärien palkkaamiseksi ei ainoastaan kaikki ne, Lääkintöhallituksen kertomuksessa vuodelta 1912 luetellut kunnat, jotka sanottuna vuonna jäivät ilman apurahoja, vaan myöskin kaikki ne kunnat, joille aikaisemmin myönnettyjen apurahain nauttimisaika päättyi vuoden 1913 kuluessa, ja jotka olivat jatkuvaa apurahaa anoneet. Sitäpaitsi myönnettiin useille uusille kunnanlääkäripiireille anomansa valtioavustukset. Täten häipyi se epävarmuus, joka kunnanlääkärilaitoksemme alalla vallitsi v. 1912 ehkäisten sen siihenastista säännöllistä, tasaista edistystä ja toimintaa. Kaikki v. 1913 myönnetyt apurahat niinhyvin jatkuvat kuin uudetkin annettiin nyt toistaiseksi, useat huomattavasti korotettuina.

Jälkeen vuoden 1911, johon Lääkintöhallituksen viimeksi laatima selostus kunnanlääkärilaitoksemme kehityksestä päättyy,[1]) on maamme kunnanlääkäripiireihin nähden seuraavat muutokset tapahtuneet:

a) Uusia piirejä on perustettu:

v. 1913: *Lavia; Jämsä; Hartola; Öfvermark—Karijoki—Korsnäs; Lappfjärd; Teuva; Laukaa; Äänekoski; Kalajoki; Sotkamo; Seinäjoki* ..... = + 11

jotapaitsi *Enonkoski* yhtyi Kerimäen piiriin, *Sulva* Maalahden—Petalahden piiriin, ja *Kylmäkoski* Urjalan piiriin. Lisäksi sai *Taivalkoski* apurahan säännöllisten lääkärinkäyntien kustantamiseksi kuntaan.

b) Kunnanlääkärinpiireistä eronneet:

v. 1913: *Karinainen* Marttilan—Kosken—Tarvasjoen piiristä ja Ruokolahden piiristä *Rautjärvi*, joka sen sijaan on saanut apu-

---

[1]) Katso Lääkintöhallituksen kertomus vuodelta 1910.

rahan Hiitolan kunnanlääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä sairasmatkoja kuntaan.

Edellämainituista uusista kunnanlääkäripiireistä ja niihin kuuluvista kunnista on *Seinäjoki* ennen kuulunut yhteiseen piiriin Ilmajoen kunnan kanssa, *Öfvermark* Närpiön piiriin, *Korsnäs* Maalahden—Petalahden piiriin ja *Hartola* aikaisempina aikoina Sysmän piiriin. Oriveden ja Karstula—Kivijärven kunnanlääkäripiirien alueella muodostuneet uudet kunnnt *Juupajoki* sekä *Pylkönmäki* ja *Kinnula* kuuluvat mainittuihin piireihin.

Kun kunnanlääkäripiirien luku v. 1911 päättyessä oli 150, käsittäen 222 kuntaa tai ottamalla mukaan myöskin Oulun läänin 7 aluelääkäripiiriä sekä Viipurin läänissä olevat 2 »saarilääkäripiiriä» 159 piiriä käsittäen 240 kuntaa, oli siis maassamme v. 1913 päättyessä kaikkiaan

kunnanlääkäripiirejä 170 käsittäen 256 *kuntaa.*

joista:

Uudenmaan läänissä	16	käsittäen	19	kuntaa.
Turun ja Porin »	24	»	44	»
Hämeen »	21	»	30	»
Viipurin »	24 (+ 2)	»	31 (+ 4)	»
Mikkelin »	14	»	16	»
Kuopion »	21	»	27	»
Vaasan »	29	»	58	»
Oulun »	12 (+ 7)	»	13 (14)	»
	Yhteensä 161 (170)	käsittäen	238 (256)	kuntaa.

Maamme nykyiset kunnanlääkäripiirit käyvät lähemmin selville seuraavasta taulusta, johon, kuten ennenkin, on samalla m. m. merkitty lääkärien asemapaikat, piirien pinta-ala, väkiluku (v. 1913), milloin ensimäinen valtioapu on myönnetty ja ensimäinen lääkäri määrätty sekä valtion ja kuntain myöntämäin palkka-osuuksien määrät.

Taulu 1 [1]).

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km. *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Uudenmaan lääni.				
Helsingin piiri.				
Helsinki	Oulunkylän asema	11,699	379	$19^{1}/_{11}10$
Nurmijärvi	Kirkonkylä	12,590	581	$18^{3}/_{10}98$
Mäntsälä [2])	Kirkonkylä	8,701	573	$18^{8}/_{11}91$
Sipoo	Keravan asema	7,261	355	$19^{23}/_{1}05$
Tuusula	Keravan asema	8,262	285	$19^{23}/_{1}05$
Porvoon maaseurakunta	Porvoon kaupunki	15,915	635	$18^{18}/_{11}95$
(Pornainen, Askola, Pukkila)	—	7,573	499	
Loviisan piiri.				
Elimäki	Kirkonkylä	5,838	370	$18^{5}/_{10}96$
Iitti	Kirkonkylä	12,634	688	$19^{1}/_{11}10$
Orimattila	Kirkonkylä	9,558	604	$18^{5}/_{10}96$
(Pernaja, Liljendal, Myrskylä, Artjärvi Ruotsinpyhtää, Lappträski, Anjala, Jaala)	—	31,483	2,060	
Tammisaaren piiri.				
Inkoo	Inkoon kirkonkylä	4,132	251	$18^{15}/_{10}94$
Degerby	Inkoon kirkonkylä	1,597	82	$18^{15}/_{10}94$
Pohja	Fiskarsin tehdas	5,901	227	$19^{13}/_{7}09$
Bromarf	Kirkonkylä	2,280	158	$19^{23}/_{1}05$
(Karja, Mustio, Karjalohja, Sammatti, Tammisaari, Snappertuna, Tenhola)	—	17,770	978	
Lohjan piiri.				
Espoo	Grankulla	8,071	305	$19^{17}/_{2}10$
Kirkkonummi	Kirkonkylä	7,089	355	$18^{5}/_{10}96$
Lohja	Lohjan kylä	8,281	259	$19^{11}/_{11}07$
Vihti	Vanhalan kylä	8,880	519	$18^{3}/_{11}91$
Pyhäjärvi	Högforsin tehdas	4,976	237	$18^{5}/_{10}96$
Pusula	Högforsin tehdas	4,045	273	$18^{5}/_{10}96$
(Siuntio, Nummi)	—	8.450	461	

[1]) Laaditttu olojen mukaan $19^{31}/_{12}13$.

[2]) Lääkäri saanut oikeuden lukea virkavuosia $18^{17}/_{5}87$.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Mikä ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Mikä ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,200	$19^{1}/_{1}15$:een	$19^{27}/_{1}11$	1,200	1,500	toistaiseksi.	
1,200	5	$18^{17}/_{2}99$	1,200	1,800	$19^{17}/_{2}14$	
1,200	10	$18^{6}/_{2}88$	1,200	1,800	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{22}/_{6}01$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	5	$18^{6}/_{5}96$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	10	$18^{1}/_{7}97$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,800	—	$19^{1}/_{1}10$	1,800	1,800	toistaiseksi.	
1,500	5	$18^{1}/_{5}96$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{27}/_{10}93$	1,200	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{18}/_{6}09$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,200	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{25}/_{1}08$	1,200	1,200	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{8}/_{3}08$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,200	10	$18^{1}/_{6}97$	1,200	1,500	$19^{1}/_{6}17$	
1,200	$19^{1}/_{1}11$:een	$19^{6}/_{2}07$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{13}/_{7}93$	1,200	1,800	toistaiseksi.	
1,200	10	$19^{26}/_{6}03$	1,500	1,500	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Turun ja Porin lääni.				
Turun piiri.				
Paimio	Kirkonkylä	4,674	229	$19^{16}/_{11}03$
Sauvo	Osmalahden kartano Sauvossa	3,163	176	$19^{3}/_{7}09$
Karuna		1,654	83	
Parainen	Ljungbyn kylä	8,822	255	$19^{20}/_{9}05$
Marttila	Marttilan kirkonk.	2,969	194	$18^{3}/_{11}91$
Koski		3,354	189	
Tarvasjoki		2,072	92	
Pöytyä	Pöytyän kirkonk.	5,091	336	$18^{15}/_{10}94$
Yläne		3,163	335	$18^{14}/_{11}92$
(Piikkiö, Kuusluoto, Kaarina, Kakskerta, Lieto, Prunkkala, Maaria, Paattinen, Raisio, Naantali, Rusko, Masku, Vahto, Nousiainen Karinainen)	—	34.429	1,261	
Uudenkaupungin piiri.				
Vehmaa	Rautiala Vehmaalla	3,699	184	$19^{20}/_{9}05$
Taivassalo		3,303	129	
Mynämäki	Laukaisten kylä läh. Mynämäen kirkkoa	4,671	322	$19^{20}/_{9}05$
Mietoinen		1,844	136	
Laitila	Kirkonkylä	8,700	532	$19^{27}/_{9}06$
(Lokalahti, Velkua, Inlö, Kustavi, Uusikirkko, Uusikaupunki, Pyhäranta, Pyhämaan Luoto, Karjala, Lemu)	—	18,144	940	
Rymättylän piiri.				
Nauvo	Ernholm lähellä Nauvon kirkkoa	3,653	230	$18^{24}/_{1}98$
(Korpo, Houtskari, Rymättylä, Merimasku, Askainen)	—	9,876	504	

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Milloin ajalta nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,500	$19^{1}/_{1}05$:een	$19^{22}/_{12}02$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{26}/_{2}09$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{28}/_{7}04$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	10	$18^{22}/_{6}93$	2,000	2,000	$19^{1}/_{1}13$	Anomus apurahan jatkamisesta jätetty K. S:iin. Kunnanlääkärin piiriin on aikaisemmin kuulunut myös Karinaisten kunta.
1000 } 1,250	5	$18^{8}/_{6}94$	2,000	2,000	toistaiseksi.	Piiriin kuuluu lisäksi Oripään kunta Huittisten piirilääkäripiiristä.
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{20}/_{7}05$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{22}/_{3}07$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}16$:een	$19^{26}/_{11}12$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}16$	Kesällä 1909 on kunnassa ollut väliaikainen lääkäri kolme kuukautta.
1,200	10	$18^{26}/_{9}99$	1,200	600	$19^{1}/_{1}20$	Nauvon kunnanlääkäri on samalla Sellin asyylin lääkäri, saaden tästä vuosittain 1,800 markkaa. Viran julistaa kunta haettavaksi ja tulee kunnan lähettää hakemuskirjat puoltolauseella jollekin hakijoista Lääkintöhallitukselle, joka hakijoista virkaan määrää taitavimman, ansiokkaimman ja sovellaimman.

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Godbyn piiri.				
(Sund, Vårdö, Saltvik, Finström, Geta, Eckerö Hammarland, Jomala, Lemland, Lumparland, Föglö, Sottunga, Kökar, Kumlinge, Brändö)	—	25,433	1,423	
Porin piiri.				
Merikarvia	Ylikylä Merikarvialla	8,495	418	$18^{15}/_{1}89$
Siikainen		5,173	424	
Eura [1])	Euran kirkonkylä	3,670	195	$18^{17}/_{1}88$
Kiukainen		4,459	170	$18^{12}/_{11}89$
Ahlainen	Finbyn kylä	4,430	185	$19^{13}/_{7}09$
Pomarkku		4,708	286	
Normarkku		4,487	300	
(Eurajoki, Hinnerjoki, Honkilahti, Kullaa, Lappi, Luvia, Nakkila, Porin maaseur., Rauman maaseur., Ulvila)	—	44,417	1,961	
Ikaalisten piiri.				
Ikaalinen	Kirkonkylä	12,771	846	$19^{11}/_{11}07$
Parkano	Kirkonkylä	8,326	1,114	$19^{23}/_{1}05$
Kankaanpää	Kankaanpään kirkonkylä	8,987	714	$18^{9}/_{10}99$
Honkajoki		3,799	308	$19^{23}/_{9}11$
Hämeenkyrö	Kirkonkylä	8,694	487	$18^{5}/_{10}96$
(Jämijärvi, Karvia, Viljakkala)	—	10,870	842	
Tyrvään piiri.				
Tyrvää	Vammalan kauppala	9,554	425	$19^{16}/_{11}03$
Lavia	Vettenranta	5,829	325	$19^{14}/_{2}13$
(Karkku, Suoniemi, Mouhijärvi, Suodenniemi, Kiikka, Kilkoinen	—	20,325	1,026	
Salon piiri.				
Kemiö	Engelsby Kemiössä	6,522	323	$18^{15}/_{1}89$
Dragsfjärd		5,212	116	
Vestanfjärd		1,747	93	

[1]) Katso Lääkintöhallituksen kertomusta vuodelta 1904, Liite I s. 15.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Milloin ajalkal nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
500	5	$18^{10}/_{9}89$	1,600	1,600	toistaiseksi.	Lääkärin on kerran kuussa käytävä Silkaisissa.
900 300	5	$18^{26}/_{9}88$	1,750	1.750	toistaiseksi.	Piiriin kuuluu lisäksi Sykälä ja Köyliö Huittisten piirilääkärin piiristä.
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$18^{23}/_{8}10$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,200	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{22}/_{10}07$	1,800	1,800	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{21}/_{12}05$	1,800	1,800	toistaiseksi.	
1,300	10	$19^{18}/_{7}01$	2,000	2,000	toistais.	Kankaanpään lääkärin on vähintään kerran kuussa käytävä Honkajoella.
250	—	—	250	250		
1,200	10	$18^{6}/_{10}96$	1,200	1,500	toistaiseksi.	
1,200	$19^{1}/_{1}05$:een	$19^{26}/_{6}02$	1,200	1,500	toistaiseksi.	
1,500	toistaiseksi.	$19^{25}/_{4}13$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{22}/_{5}89$	1,500	1,500	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Perniö	Hämeenkylä Perniössä	7,446	381	$18^{5}/_{10}96$
Finby		1,877	82	$18^{3}/_{10}98$
(Kisko Suomusjärvi, Kiikala, Halikko, Angelniemi, Uskela, Muurla, Perttelí, Kuusjoki, Hiittinen)	—	29,871	1,606	
Huittisten piiri.				
Huittinen	Lauttakylä Huittisissa	10,443	493	$19^{18}/_{12}01$
Vampula		2,993	142	
Punkalaidun	Mäenpään kylä	6,469	341	$19^{23}/_{10}00$
Loimaa	Vesikosken kylä lähellä Loimaan asemaa	10,680	515	$18^{21}/_{10}90$
Alastaro		4,676	274	
Metsämaa		1,516	92	$19^{22}/_{10}00$
Kokemäki	Ylistaron kylä	7,849	340	$18^{14}/_{11}92$
Köyliö	Euran kirkonkylä	3,530	246	$18^{12}/_{11}89$
Säkylä		2,704	157	$18^{1}/_{9}91$
Oripää	Pöytyän kirkonkylä	1,876	106	$18^{15}/_{10}94$
(Kauvatsa, Harjavalta)	—	4,780	239	
Hämeen lääni.				
Hämeenlinnan piiri.				
Hauho	Kirkonkylä	5,433	337	$19^{11}/_{11}07$
Tuulos	Lammin kirkonk.	2,101	150	$19^{11}/_{3}01$
Janakkala	Kirkonkylä	7,929	404	$19^{13}/_{7}09$
Loppi	Kirkonkylä	7,857	587	$18^{9}/_{10}99$
Hausjärvi	Riihimäen asema	13,716	519	$18^{9}/_{10}93$
(Hattula, Hämeenlin. maas., Tyrväntö, Vanaja, Renko)	—	14,961	933	
Hollolan piiri.				
Hollola	Lahden kaupunki	13,148	509	$18^{9}/_{10}99$
Asikkala	Vesijärven kanavan luona	8,802	545	$19^{16}/_{12}01$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,200 150	10	$18^{15}/_{12}96$	1,500	1,800	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{14}/_{6}01$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{30}/_{8}00$	2,000	2,500 vapaa asunto	toistaiseksi.	
1,000	10	$18^{5}/_{3}91$	1,500	1,750	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{22}/_{4}92$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kuuluvat Euran piiriin.
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	Kuuluu Pöytyön piiriin.
1,500	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{6}/_{3}08$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
300	—	$19^{5}/_{3}00$	300	300	toistaiseksi.	Apuraha myönnetty lääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä matkoja kerran kuukaudessa. Matkan on aikaisemmin tehnyt Lammin kunnanlääkäri, nykyisin Hauhon kunnanlääkäri.
1,200	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{24}/_{7}08$	2,000	2,000	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	10	$19^{9}/_{3}00$	1,500	2,000	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{14}/_{7}94$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,300	3	$19^{4}/_{1}00$	1,300	1,300	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{11}/_{7}01$	2,000	2,000	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala. km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Padasjoki	Harmoisten kylä Kuhmoisissa	5,297	485	$18^{21}/_{10}90$
Lammi	Lammin kk.	7,272	519	$18^{3}/_{11}91$
Koski	Lammin kk.	2,984	186	$18^{3}/_{11}91$
(Kärkölä, Nastola)	—	10,121	599	
Tammelan piiri.				
Tammela [1])	Forssan tehdas	15,839	702	$18^{15}/_{10}94$
Jokioinen	Forssan tehdas	4,531	178	$18^{15}/_{10}94$
Urjala	Laukeelan kylä läh.	10,730	527	$18^{9}/_{10}89$
Kylmäkoski	Urjalan asemaa	2,052	107	$18^{9}/_{10}89$
Akaa	Toijalan asema	4,733	131	$18^{15}/_{9}97$
Somero	Joensuun kylä	8,320	487	$18^{9}/_{10}93$
Somerniemi	Joensuun kylä	1,969	159	$18^{9}/_{10}93$
Sääksmäki	Valkeakosken tehd.	7,894	243	$18^{9}/_{10}93$
(Humppila, Kalvola, Ypäjä)	—	10,816	584	
Tampereen piiri.				
Kangasala	Kangasalan kk.	7,318	360	$18^{15}/_{9}97$
Sahalahti	Kangasalan kk.	2,079	80	$19^{17}/_{2}10$
Pälkäne	Onkkaalan kylä	4,614	237	$19^{16}/_{12}01$
(Pirkkala, Ylöjärvi, Vesilahti, Tottijärvi, Lempäälä, Messukylä)	—	31,375	1,219	
Jämsän piiri.				
Korpilahti	Kirkonkylä	9,792	753	$18^{15}/_{10}94$
Kuorevesi	Mäntän tehdas	2,869	331	$19^{20}/_{9}05$
Kuhmoinen	Harmoisten kylä	6,988	728	$18^{21}/_{10}90$
Jämsä	Partalan kylä	14,110	1,045	$19^{14}/_{2}13$
Luopioinen	Pälkäneen kirk. k.	4,424	292	$19^{11}/_{11}07$
(Längelmäki, Eräjärvi, Kuhmalahti)	—	8,708	622	
Ruoveden piiri.				
Ruovesi	Kirkonkylä	11,258	1,034	$18^{9}/_{10}89$
Kuru	Kirkonkylä	5,326	759	$19^{16}/_{12}01$

[1]) Lääkäri saanut oikeuden lukea virkavuosia $18^{18}/_{10}87$.

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala. km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Padasjoki	Harmoisten kylä Kuhmoisissa	5,297	485	$18^{21}/_{10}90$
Lammi	Lammin kk.	7,272	519	$18^{3}/_{11}91$
Koski	Lammin kk.	2,984	186	$18^{3}/_{11}91$
(Kärkölä, Nastola)	—	10,121	599	
Tammelan piiri.				
Tammela [1])	Forssan tehdas	15,839	702	$18^{15}/_{10}94$
Jokioinen	Forssan tehdas	4,531	178	$18^{15}/_{10}94$
Urjala	Laukeelan kylä läh.	10,730	527	$18^{9}/_{10}89$
Kylmäkoski	Urjalan asemaa	2,052	107	$18^{9}/_{10}89$
Akaa	Toijalan asema	4,733	131	$18^{15}/_{9}97$
Somero	Joensuun kylä	8,320	487	$18^{9}/_{10}93$
Somerniemi	Joensuun kylä	1,969	159	$18^{9}/_{10}93$
Sääksmäki	Valkeakosken tehd.	7,894	243	$18^{9}/_{10}93$
(Humppila, Kalvola, Ypäjä)	—	10,816	584	
Tampereen piiri.				
Kangasala	Kangasalan kk.	7,318	360	$18^{15}/_{9}97$
Sahalahti	Kangasalan kk.	2,079	80	$19^{17}/_{2}10$
Pälkäne	Onkkaalan kylä	4,614	237	$19^{16}/_{12}01$
(Pirkkala, Ylöjärvi, Vesilahti, Tottijärvi, Lempäälä, Messukylä)	—	31,375	1,219	
Jämsän piiri.				
Korpilahti	Kirkonkylä	9,792	753	$18^{15}/_{10}94$
Kuorevesi	Mäntän tehdas	2,869	331	$19^{20}/_{9}05$
Kuhmoinen	Harmoisten kylä	6,988	728	$18^{21}/_{10}90$
Jämsä	Partalan kylä	14,110	1,045	$19^{14}/_{2}13$
Luopioinen	Pälkäneen kirk. k.	4,424	292	$19^{11}/_{11}07$
(Längelmäki, Eräjärvi, Kuhmalahti)	—	8,708	622	
Ruoveden piiri.				
Ruovesi	Kirkonkylä	11,258	1,034	$18^{9}/_{10}89$
Kuru	Kirkonkylä	5,326	759	$19^{16}/_{12}01$

[1]) Lääkäri saanut oikeuden lukea virkavuosia $18^{18}/_{10}87$.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Milloin ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,500	10	$18^{24}/_{3}91$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,100	10	$18^{4}/_{8}93$	1,750	1,750	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{18}/_{4}88$	1,700	2,000 300	toistais.	
1,000	10	$18^{18}/_{9}89$	1,700	1,800 200	toistais.	Lääkärin on kahdesti kuussa käytävä Kylmäkoskella.
1,000	3	$18^{12}/_{3}97$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	5	$18^{16}/_{2}94$	1,500	1,800 250	$19^{1}/_{1}15$	Paitsi kunnalta saamainsa palkkaa on lääkärillä lisäksi yksityisiltä nykyisin 250 mk.
1,200	10	$18^{5}/_{13}93$	1,200	1,900	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{28}/_{9}97$	1,500	2,000	$19^{1}/_{1}17$	
300	—	$(19^{17}/_{2}10)$	300	300	$19^{1}/_{1}17$	
1,400	10	$19^{14}/_{5}01$	1,600	1,400	toistaiseksi.	Piiriin kuuluu lisäksi Luopioinen Jämsän piirilääkäripiiristä.
1,500	10	$18^{25}/_{7}95$	1,500	1,800	$19^{1}/_{1}17$	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{23}/_{3}06$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kuuluu yhteiseen piiriin Padasjoen kanssa Hollolan piirilääkäripiirissä.
1,500	toistaiseksi.	$19^{11}/_{3}13$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
200	—	—	—	400	toistaiseksi.	Kuuluu Pälkäneen piiriin.
1,000	5	$18^{26}/_{6}91$	2,100	2,100	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{17}/_{7}02$	2,500	2,000	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Orivesi	Oriveden kirkonkylä	6,245	412	$18^{5}/_{10}96$
Juupajoki		3,566	215	
(Teisko, Vilppula)	—	8,048	375	
Viipurin lääni.				
Viipurin piiri.				
Viipurin maaseurakunta	Viipurin kaupunki	42,048	880	$19^{16}/_{12}01$
Koivisto	Kirkonkylä	9,714	305	$19^{23}/_{1}05$
Uusikirkko	Kirkonkylä	16,197	820	$18^{14}/_{11}92$
Säkkijärvi	Kirkonkylä	13,315	873	$19^{23}/_{1}05$
Lavansaari	—	1,218	16	$19^{13}/_{7}09$
Seiskari		862	4	
(Johannes, Nuijamaa, Kuolemajärvi)	—	17,377	945	
Haminan piiri.				
Virolahti	Virojoen kylä	8,902	471	$19^{1}/_{11}10$
Suursaari	—	865	21	$19^{13}/_{7}09$
Tytärsaari		507	8	
Haapasaari (Kymin kuntaa)		314	4	
(Pyhtää, Kymi, Vehkalahti, Miehikkälä, Sippola)	—	46,137	2,041	
Lappeenrannan piiri.				
Luumäki	Luumäen asema	7,466	721	$19^{13}/_{7}09$
Savitaipale	Savitaipaleen kirkonkylä	8,116	531	$19^{20}/_{9}05$
Suomenniemi		2,332	279	$19^{22}/_{9}11$
(Valkeala, Lappee, Lemi, Taipalsaari)	—	46,751	2,065	
Antrean piiri.				
Jääski	Kirkonkylä	9,747	401	$19^{13}/_{7}09$
Ruokolahti	Imatra	12,126	1,006	$18^{15}/_{9}97$
Rautjärvi	—	5,145	403	$19^{24}/_{10}10$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,200	3	$18^{30}/_{10}96$	1,200	1,200	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	10	$19^{23}/_{1}00$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{5}/_{8}05$	1,800	1,800	toistaiseksi.	
1,500	5	$18^{14}/_{4}93$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{5}/_{1}04$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
—	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{20}/_{8}09$	—	—	toistaiseksi.	Katso Lääkintöhallituksen vuosikertomusta vuodelta 1910 sivu 152.
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{4}/_{5}09$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
—	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{20}/_{8}09$	—	—	toistaiseksi.	Katso Lääkintöhallituksen vuosikertomusta vuodelta 1910 sivu 152.
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{4}/_{5}09$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,500 500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{23}/_{8}06$	1,500 500	1,500 500	toistais.	Lääkärin käytävä Suomenniemen kunnassa vähintäin 2:sti kuukaudessa.
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{29}/_{4}10$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	10	$18^{24}/_{8}97$	1,500	2,000	toistaiseksi.	
600	$19^{1}/_{1}13$	—	500	500	toistaiseksi.	Nykyinen apuraha myönnetty $19^{17}/_{11}13$ Hiitolan kunnanlääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä matkoja 2:sti kuukaudessa. Kunta kuulunut ennen yhteiseen piiriin Ruokolahden kanssa. Anonut nyttemmin apurahaa oman kunnanlääkärin palkkaamiseksi.

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Kirvu	Sairalan asema	9,731	650	$18^{15}/_{9}97$
Antrea	Kirkonkylä	12,950	687	$18^{9}/_{10}93$
(Joutseno)	—	6,157	284	—
Muolan piiri.				
Valkjärvi	Pällilän kylä Muolassa	9,091	453	$18^{15}/_{9}97$
Muola		18,216	820	
Kyyrölä				
Kivennapa	Kirkonkylä	14,416	687	$19^{16}/_{11}03$
Rautu	—	6,090	337	$19^{1}/_{11}10$
(Heinjoki, Terijoki)	—	7,536	356	
Käkisalmen piiri.				
Sakkola	Sakkolan kirkonk.	6,832	399	$18^{21}/_{10}90$
Metsäpirtti		4,937	187	
Hiitola	Läh. Hiitolan as.	8,604	464	$19^{16}/_{12}01$
Räisälä	—	7,024	363	$19^{1}/_{11}10$
(Pyhäjärvi, Käkisalmi, Kaukola, Tiurula, Ilmes)	—	15,127	965	
Kurkijoen piiri.				
Parikkala	Läh. Parikkalan as.	16,296	802	$18^{9}/_{10}93$
Jaakkima	Lahdenpohjan kylä	14,886	777	$18^{21}/_{10}90$
(Kurkijoki)	—	10,323	538	
Sortavalan piiri.				
Uukuniemi	—	5,805	512	$19^{23}/_{1}05$
(Ruskeala, Sortavala)	—	27,971	1,212	
Salmin piiri.				
Impilahti	Impilahden kirkonkylä	6,816	889	$18^{9}/_{10}99$
Kitelä		4,987		
Suistamo	Suistamon kirkonk.	8,196	1,508	$19^{20}/_{9}05$
Soanlahti		1,387	433	$19^{16}/_{10}03$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle à été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,400	10	$19^{10}/_{5}01$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{29}/_{12}93$	1,200	2,000	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kuulunut ennen Ruokolahden piiriin.
1,800	10	$18^{10}/_{6}97$	1,800	2,000	$19^{1}/_{1}17$	
1,500	$19^{1}/_{1}05$:een	$19^{15}/_{1}04$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}18$	
2,000	$19^{1}/_{1}15$:een	$19^{11}/_{11}13$	2,000	1,000	toistaiseksi.	
1,200	3	$18^{6}/_{4}97$	1,500	2,000	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{14}/_{3}02$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,750	$19^{1}/_{1}12$	—	1,750	1,750	toistaiseksi.	Myönnetystä apurahasta on kunta, kunnes se saa oman lääkärin oikeutettu käyttämään 600 mk. vuodessa jonkun naapurikunnan lääkäriä tekemään matkoja kerran kuussa m. m. ehdolla että kunta puolestaan jokaisesta matkasta maksaa 12 mk.
1,200	10	$18^{14}/_{2}96$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	10	$18^{16}/_{2}92$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{29}/_{6}05$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	5	$19^{15}/_{4}03$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{3}/_{4}06$	2,000	1,500	toistaisek.	
1,500	$19^{1}/_{1}05$:een	$19^{7}/_{7}04$		500		

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Suojärvi	Jekkilä	6,374	3,433	$18^{19}/_{9}94$
Salmi (Mantsinsaari)	—	3,635	1,440	$19^{27}/_{9}06$
(Korpiselkä)	—	3,075	1,309	
Mikkelin lääni.				
Mikkelin piiri.				
Kangasniemi	Kirkonkylä	11,350	1,001	$18^{15}/_{10}94$
Hirvensalmi	Kirkonkylä	7,320	453	$19^{23}/_{1}05$
(Mikkeli, Anttola, Ristiina)	—	24,686	1,790	
Heinolan piiri.				
Sysmä	Kirkonkylä	8,821	691	$18^{15}/_{1}89$
Hartola	Kirkonkylä	7,752	744	$19^{14}/_{2}13$
Mäntyharju	Kirkonkylä	13,508	1,142	$18^{17}/_{1}88$
Heinola	—	5,872	578	$19^{28}/_{10}10$
(Joutsa, Leivonmäki, Luhanka)	—	10,300	950	
Joroisten piiri.				
Heinävesi	Kirkonkylä	8,874	1,090	$18^{8}/_{10}89$
Juva [1])	Lähellä kirkkoa	12,243	1,150	$18^{15}/_{1}89$
Pieksämäki	Kirkonkylä	9,429	961	$18^{3}/_{11}91$
Joroinen	Kirkonkylä	8,340	686	$19^{20}/_{9}05$
(Jäppilä, Haukivuori, Wirtasalmi)	—	10,106	794	
Savonlinnan piiri.				
Rantasalmi	Kirkonkylä	9,156	708	$18^{21}/_{10}90$
Kangaslampi	Varkauden tehdas	2,687	266	$19^{11}/_{4}11$
Puumala	Kirkonkylä	6,363	775	$19^{22}/_{10}00$

[1]) Lääkäri saanut $18^{14}/_{10}84$ oikeuden lukea virkavuosia.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Milloin ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle à été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Milloin ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
4,000	5	$18^{8}/_{9}96$	4,000	1,000	$19^{1}/_{1}16$	
1,500	$19^{1}/_{1}12$:een	—	3,000	2,000	toistaiseksi.	
1,200	5	$18^{2}/_{6}96$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{5}/_{9}13$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,200	10	$18^{22}/_{8}88$	1,600	1,800	$19^{1}/_{1}14$	Syrmän piiriin ovat ennen kuuluneet myöskin Hartolan ja Joutsan kunnat. Erosivat v. 1908.
2,000	toistaiseksi.	$19^{5}/_{9}13$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,200	epämäär. ajaksi	$18^{11}/_{4}88$	1,200	1,500	—	
1,250	$19^{1}/_{1}15$:een	$19^{23}/_{3}09$	1,250	1,250	toistaiseksi.	
1,000	5	$18^{3}/_{4}90$	2,000	2,000	toistaiseksi.	Paitsi kunnalta saamaansa 2,000 markan palkkaa, saa lääkäri lisäksi yksityisiltä vuosit. palkkaa 650 mk.
1,200	10	$18^{30}/_{11}87$	1,600	2,000	$19^{1}/_{1}18$	
1,400	10	$18^{22}/_{1}92$	1,400	1,400	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{5}/_{9}05$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}18$	
1,200	10	$18^{4}/_{9}91$	2,000	2,000	toistaiseksi	
2,000	—	$19^{28}/_{3}11$	2,000	2,500	toistaiseksi.	Kuulunut ennen yhteiseen piiriin Rantasalmen kanssa.
1,500	10	$19^{22}/_{5}01$	1,500	1,500	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km. *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Kerimäki	Kerimäen kirkonk.	11,739	947	$19^{27}/_{9}06$
Enonkoski	Kerimäen kirkonk.	2,560	105	$19^{27}/_{9}06$
Savonranta	—	2,841	226	$19^{11}/_{4}11$
(Sulkava, Sääminki)	—	16,236	1,542	
Kuopion lääni.				
Kuopion piiri.				
Pielavesi	Pielaveden kirkonkylä	10,434	1,163	$18^{3}/_{11}91$
Keitele	Pielaveden kirkonkylä	4,239	464	$18^{3}/_{11}91$
Karttula	Kirkonkylä	9,289	777	$18^{3}/_{11}91$
Maaninka	Kirkonkylä	7,022	424	$18^{15}/_{9}97$
Tuusniemi	—	7,528	611	$19^{13}/_{7}09$
Kuopio	Kuopion kaup.	17,377	1,217	$19^{28}/_{10}10$
Rautalammin piiri.				
Rautalampi	Kirkonkylä	12,236	1,162	$19^{22}/_{10}00$
Vesanto	Karttulan kirkonk.	3,937	330	$18^{23}/_{4}94$
Leppävirta	Kirkonkylä	15,032	1,119	$18^{15}/_{1}89$
Hankasalmi	Kirkonkylä	7,062	553	$19^{19}/_{9}02$
(Suonenjoki)	—	7,444	668	
Iisalmen piiri.				
Iisalmi (Rutakko)	Iisalmen kaupunki	23,061	2,985	$18^{15}/_{9}97$
Lapinlahti	Kirkonkylä	8,866	612	$19^{28}/_{10}10$
Nilsiä	—	8,605	665	$18^{21}/_{10}90$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle à été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,500	$19^{1}/_{1}12$:een	$19^{28}/_{12}05$	1,200	1,500 400	toistais.	Lääkärin on kerran kuussa käytävä Enonkoskella.
800	$19^{1}/_{1}12$:een	$(19^{1}/_{4}11)$	800	400	toistaiseksi.	Apuraha myönnetty lääkärin käyntejä varten kunnassa 3:sti kuussa. Matkat kuntaan tekee Heinäveden kunnanlääkäri, joka alotti matkansa $19^{11}/_{4}11$, josta alkaen apuraha maksetaan.
1,500	10	$18^{3}/_{6}92$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{23}/_{4}92$	2,000	2,300	toistaiseksi.	
1,500	10	$18^{6}/_{4}99$	1,800	1,800	toistaiseksi.	Maaningalle ja Lapinlahdelle yhteisesti aikaisemmin myönnetty apuraha päättyi $19^{10}/_{7}09$. Vuodesta 1909 myönnettiin $19^{12}/_{7}09$ apuraha yksin Maaningalle.
1,800	$19^{1}/_{1}14$:ään	—	1,800	1,800	$19^{1}/_{1}14$	Kun kunta ei ole onnistunut saamaan omaa lääkäriä on kunnalle $19^{10}/_{5}11$ myönnetty oikeus apurahasta käyttää vuosittain 520 markkaa korvaukseksi Kuopion kunnanlääkärin kuntaan tekemistä matkoista joka toinen viikko.
1,500	$19^{1}/_{1}15$:een	$19^{3}/_{10}10$	1,500	2,000	toistaiseksi.	
1,200	5	$19^{18}/_{5}01$	1,800	1,800	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kuuluu Karttulan piiriin Kuopion piirilääkäripiirissä.
1,200	10	$18^{22}/_{3}88$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	10	$19^{21}/_{11}02$	2,300	2,300	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{14}/_{12}97$	1,200	1,500	$19^{1}/_{1}17$	
1,500	$19^{1}/_{1}12$:een	$18^{20}/_{9}99$	1,500	1,700	toistaiseksi.	Kuulunut ennen yhteiseen piiriin Maaningan kanssa.
1,200	10	$18^{2}/_{5}95$?	1,600	2,000	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Kiuruvesi	Kirkonkylä	10,406	1,318	$19^{11}/_{11}07$
(Muuruvesi, Varpaisjärvi, Ju'an tehdas)	—	11,310	738	
Pielisjärven piiri.				
Pielisjärvi	Kirkonkylä	14,718	3,329	$18^{21}/_{10}90$
Juuka	Kirkonkylä	10,350	1,478	$18^{3}/_{11}91$
Nurmes	Nurmeksen kauppala	10,075	1,720	$19^{13}/_{9}02$
Valtimo		3,188	615	
Rautavaara		3,430	1,330	
Tohmajärven piiri.				
Ilomantsi	Ilomantsin k.k.	11,056	4,136	$18^{8}/_{10}89$
Tuupovaara		3,159	501	
Kitee	Kirkonkylä	13,377	952	$19^{23}/_{1}05$
(Kesälahti, Kiihtelysvaara, Pälkjärvi, Tohmajärvi, Värtsilä)	—	24,748	2,291	—
Joensuun piiri.				
Liperi	Lähellä Liperin kirkkoa	10,625	754	$19^{16}/_{12}01$
Polvijärvi		6,612	780	$19^{1}/_{11}11$
Kaavi	Juan tehdas	9,222	864	$18^{15}/_{10}94$
Rääkkylä	—	6,913	443	$19^{3}/_{7}09$
Eno	Niskan kylä	7,190	916	$19^{28}/_{10}10$
(Kontiolahti, Kuusjärvi)	—	14,592	1,197	
Vaasan lääni.				
Vaasan piiri.				
Maalahti	Yttermalax Maalahdella	4,968	260	$18^{15}/_{9}97$
Petalahti		2,815	119	
Sulva		3,422	168	
Pirttikylä	Öfvermark'in kirkonkylä	3,504	219	—

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Mulstutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,500	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{3}/_{9}09$	2,500	2,500	toistaiseksi.	
1,500	10	$18^{4}/_{12}94$	2,000	2,500	toistaiseksi.	
1,200	5	$18^{26}/_{6}96$	2,000	2,500	toistaiseksi.	
2,000	5	$19^{7}/_{3}02$	2,600	2,000 400	toistais.	Lääkärin on kerran kuussa käytävä Rautavaaralla.
1,500	10	$18^{26}/_{2}90$	2,000	3,000	$19^{1}/_{1}14$	
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{26}/_{4}04$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kesälahti kuulunut ennen yhteiseen piiriin Uukuniemen kanssa.
1,500	10	$19^{20}/_{12}01$	2,400	2,000	toistais.	Lääkärin on kahdesti kuussa käytävä Polvijärvellä.
400	—	$(19^{1}/_{1}10)$	—	400		
1,500	10	$18^{21}/_{8}95$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,800	—	—	1,800	1,800?	$19^{1}/_{1}14$	$19^{10}/_{4}10$ oikeutettu apurahastaan saamaan vuosittain 350 markkaa Kiteen kunnanlääkärin käyntien korvaukseksi kunnassa.
1,600	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{23}/_{9}10$	1,600	2,000	toistaiseksi.	
1,350	5	$18^{3}/_{2}97$	1,800	1,400 170 230	toistais.	
—	—	—	—	—	—	Kuuluu yhteiseen piiriin Öfvermarkin ja Korsnäs'in kanssa Kristinankaupungin piiriin piiristä.

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Laihia	Kirkonkylä	7,977	801	$18^{15}/_{9}97$
Isokyrö	Palon kylä	8,894	400	$18^{9}/_{10}93$
Ylistaro	Läh. Ylistaron as.	10,383	435	$18^{3}/_{10}98$
(Bergö, Vähäkyrö, Mustasaari, Koivulahti, Raippaluoto, Jurva)	—	28,897	1,107	—
Kristiinankaupungin piiri.				
Närpiö	Näsby Närpiössä	11,836	563	$18^{14}/_{11}92$
Öfvermark	Öfvermark'in kirkonkylä	3,590	184	
Korsnäs		5,317	264	—
Isojoki	—	6,004	634	$19^{17}/_{4}10$
Jalasjärvi	Kirkonkylä	13,277	799	$18^{3}/_{10}97$
Kurikka	Kirkonkylä	9,311	451	$19^{11}/_{11}07$
Lappfjärd	Kirkonkylä	7,214	380	$19^{14}/_{2}13$
Teuva	Lähellä kirkkoa	8,299	559	$19^{14}/_{2}13$
Kauhajoki	Kirkonkylä	13,778	1,266	$19^{22}/_{10}00$
Ilmajoki	Kirkonkylä	11,975	615	$18^{16}/_{11}86$
Seinäjoki	Seinäjoen asema	4,388	124	$19^{1}/_{10}13$
(Kristiinankaupunki, Sideby, Karijoki, Peräseinäjoki)	—	13,607	815	
Uudenkaarlepyyn piiri.				
Vöyri	Kosken kylä	8,716	475	
Oravainen	Läh. Vöyrin kk.	4,359	222	$18^{3}/_{10}98$
Maksamaa		2,080	89	
Kauhava	Kirkonkylä	9,213	506	$19^{22}/_{10}00$
Lapua	Lapuan asema	13,195	802	$18^{3}/_{10}89$
(Uusikaarlepyy, Jepua, Munsala, Ylihärmä, Alahärmä, Nurmo)	—	27,047	1,326	

[1]) Katso vuosikertomus vuodelta 1904, Liite I siv. 33.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,200	5	$18^{14}/_{6}98$	1,200	1,500	toistaiseksi.	
1,200	3	$18^{21}/_{11}93$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,200	10	$18^{15}/_{6}99$	1,500	2,000	$19^{1}/_{1}15$	
—	—	—	—	—	—	Vähäkyrö on ennen kuulunut yhteiseen piiriin Isonkyrön kanssa.
1,200	5	$18^{7}/_{3}93$	1,200	1,200	toistaiseksi.	
—	—	$19^{10}/_{6}13$	1,500	1,500	toistaiseksi.	Korsnäs kuulunut aikaisemmin Maalahden—Petalahden piiriin.
—	—	—	—	—	—	
200	—	$19^{12}/_{9}11$	200	200	toistaiseksi.	Apuraha myönnetty lääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä sairasmatkoja kerran kuukaudessa.
1,200	5	$18^{14}/_{1}98$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,200	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{14}/_{3}08$	1,500	1,500	toistaiseksi.	Kuulunut aikaisemmin yhteiseen piiriin Jalasjärven kunnan kanssa.
2,000	toistaiseksi.	$19^{9}/_{5}13$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
2,000	toistaiseksi.	$19^{13}/_{6}13$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{7}/_{12}00$	1,750	?	toistaiseksi.	
1,500	epämäär. ajaksi [1]	$18^{12}/_{3}87$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}17$	
750	toistaiseksi.	$19^{1}/_{8}15$	750	750	toistaiseksi.	Kuulunut aikaisemmin yhteiseen piiriin Ilmajoen kunnan kanssa.
1,200	10	$18^{11}/_{2}98$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,500	10	$19^{24}/_{9}01$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
1,000	10	$18^{14}/_{12}89$	1,500	1,500	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Kokkolan piiri.				
Pietarsaari	Pietarsaaren kaup.	7,281	418	$18^{8}/_{10}98$
Purmo		3,019	213	
Luoto		2,536	101	
Veteli	Vetelin kirkolla	4,323	252	$19^{19}/_{9}02$
Perho		2,525	724	
Halsua		1,659	294	
Kaustinen		3,704	275	
Lohtaja	Kannuksen kk.	3,784	426	$19^{16}/_{12}01$
Himanka		3,280	228	
Kannus		5,080	405	
Toholampi		4,617	545	
Lestijärvi		1,162	661	
(Ähtävä, Kronoby, Terijärvi, Kokkola, Alavetell, Kälviä, Ullava)	—	23,762	2,397	
Kuortaneen piiri.				
Lappajärvi	Lappajärven kk.	6,296	458	$18^{18}/_{11}95$
Vimpeli		3,713	229	
Evijärvi		5,083	341	
Kortesjärvi		4,589	286	
Alajärvi	Alajärven kirkonk.	7,702	770	$19^{13}/_{7}09$
Soini		3,794	567	$19^{2}/_{10}10$
Lehtimäki		2,413	306	
Kuortane	Alavuden kirkonk.	6,114	480	$18^{18}/_{11}95$
Alavus		10,435	846	
Töysä		3,887	293	
Ätsäri	Kirkonkylä	7,396	642	$19^{1}/_{11}10$
Keuruu	Keuruun kirkonk.	8,838	1,101	$18^{17}/_{1}88$
Multia		4,104	777	
Virtai	Kirkonkylä	10,000	1,118	$18^{21}/_{10}90$
(Pihlajavesi)	—	2,412	405	
Jyväskylan piiri.				
Karstula	Karstulan kirkonk.	9,122	1,269	$18^{3}/_{11}91$
Kivijärvi		4,219	1,264	$19^{28}/_{10}10$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,000	10	$18^{27}/_{8}98$	1,000	1,000	$19^{1}/_{1}13$	Anomus apurhan jatkamisesta jätetty K. S:iin.
1,665	5	$19^{9}/_{12}02$	2,000	1,750	toistaiseksi.	Lääkärin on kerran kuussa käytävä Perhossa ja Halsuassa, jotka kuntien lääkärille maksettavasta vuosipalkasta 1,750 mk:asta suorittavat Halsua 100 ja Perho 175 mk.
1,500	10	$19^{22}/_{4}02$	1,750	1,620	toistaiseksi.	
1,600	10	$18^{20}/_{9}95$	1,600	1,650	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	$19^{8}/_{11}09$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	Kuulunut aikaisemmin Lappajärven piiriin.
250	—	—	250	250	$19^{1}/_{1}14$	Apuraha vuosiksi 1911—13 ehdollisesti.
150	—	—	150	150		
1,200	10	$18^{11}/_{1}95$	1,600	1,600	toistaiseksi.	
1,800	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{21}/_{1}13$	1,800	2,000	toistaiseksi.	Kuulunut aikaisemmin Alavuden piiriin.
1,500	epämäär. ajaksi.	$18^{20}/_{10}86$	1,500	1,500	—	
1,200	10	$18^{4}/_{11}92$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,200	5	$19^{15}/_{1}01$	2,000	2,000	toistaiseksi.	Lääkärin on kahdesti kuussa käytävä Kivijärvellä.
300	$19^{1}/_{1}13$:een	$(19^{1}/_{1}10)$	500	500	toistaiseksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km. *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Viitasaari [1]	Viitasaaren kirkonkylä	10,646	1,299	$18^{3}/_{11}91$
Pylkönmäki		2,567	369	—
Pihtipudas		5,354	1,038	$18^{18}/_{11}95$
Kinnula		1,954		
Laukaa	Kirkonkylä	8,167	695	$19^{14}/_{2}13$
Äänekoski	Äänekosken tehdas	5,904	369	$19^{14}/_{2}13$
(Petäjävesi, Jyväskylä, Saarijärvi, Uurainen, Sumiainen, Konginkangas, Toivakka)	—	35,828	2,906	
Oulun lääni.				
Oulun piiri.				
Ii	Etelä-Iin kylä	7,595	1,466	$19^{16}/_{11}03$
(Liminka, Kempele, Temmes, Lumijoki, Oulu, Oulunsalo, Muhos, Utajärvi, Kiiminki, Ylikiiminki, Haukipudas, Kuivaniemi, Tyrnävä)	—	43,233	7,062	
Raahen piiri.				
(Salon emäs., Salon kapp., Vihanti, Siikajoki, Paavola, Revonlahti, Rantsila, Hailuoto)	—	23,500	2,807	—
Kalajoen piiri.				
Ylivieska	Kirkonkylä	8,162	573	$19^{22}/_{10}00$
Oulainen	Kirkonkylä	6,271	579	$19^{11}/_{11}07$
Kalajoki	Kirkonkylä	6,336	486	$19^{11}/_{7}13$
Pyhäjoki	—	4,877	511	$19^{3}/_{7}09$
(Alavieska, Rautio, Sievi, Merijärvi)	—	12,800	1,401	
Haapajärven piiri.				
Pyhäjärvi	Kirkonkylä	6,474	1,341	$19^{23}/_{1}05$

[1] Saanut oikeuden lukea virkavuosia $18^{18}/_{4}82$.

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,200 — 300	10 — —	$18^{11}/_{10}82$	1,800	1,800	$19^{1}/_{1}18$	
2,000	toistaiseksi	$19^{20}/_{6}13$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
2,000	toistaiseksi	$19^{8}/_{1}13$	2,000	2,000	toistaiseksi.	
2,000	$19^{1}/_{1}05$:een	$19^{20}/_{2}03$	2.000	2,000	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Revonlahti ja Paavola ovat ennen muodostaneet yhteisen kunnanlääkäripiirin.
1.200	10	$19^{4}/_{12}00$	1,500	1.500	toistaiseksi.	
1.500	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{10}/_{3}08$	1,800	1.800	toistaiseksi.	
2,000	toistaiseksi	?	2,000	2,000	toistaiseksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}14$:ään	—	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}14$	Kunta oikeutettu $19^{9}/_{12}13$ käyttämään apurahasta 375 markkaa jonkun naapurikunnan lääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä sairasmatkoja kuntaan, ehdolla että kunta puolestaan samaan tarkoitukseen maksaa saman summan.
1,500	$19^{1}/_{1}08$:aan	$19^{15}/_{1}07$	2,000	1,800	toistaiseksi.	$19^{28}/_{6}13$ on kunnalle myönnetty oikeus saamastaan apurahasta käyttämään, lukien $19^{1}/_{7}13$:sta 600 mk. lääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä sairasmatkoja kuntaan 2:sti kuussa.

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Nivala	Kirkonkylä	8,960	522	$18^{21}/_{10}90$
(Haapajärvi, Reisjärvi, Kärsämäki, Haapavesi, Piippola, Pulkkila, Pyhäntä, Kestilä)	—	30,876	5,018	
Kajaanin piiri.				
Hyrynsalmi	Hyrynsalmen kk.	2,573	1,441	—
Ristijärvi		2,421	854	—
Puolanka		5,584	2,463	—
Suomussalmi		7,239	5,425	—
Sotkamo	Sotkamon kirkonk.	10,641	2,628	$19^{14}/_{2}13$
(Paltamo, Kajaani, Säräisniemi, Vuolijoki, Kuhmoniemi)	—	22,342	8,598	—
Pudasjärven piiri.				
Kuusamo	Kirkonkylä	12,763	9,058	—
Taivalkoski	—	4,010	3,205	$19^{14}/_{2}13$
(Pudasjärvi)	—	11,056	8,142	
Tornion piiri.				
Kemi	Kemin kaupunki	7,829	573	$18^{5}/_{10}96$
Ylitornio	Turtola	5,077	2,734	—
Turtola		2,523	1,431	
Kolari		2,342	2,281	
Tervola	—	3,957	1,784	$19^{28}/_{10}10$
(Simo, Alatornio, Karunki)	—	15,149	3,356	
Kittilän piiri.				
Muonionniska	Muonion kirkonk.	1,458	1,792	—
Enontekiäinen		1,072	8,068	
Sodankylä	—	6,198	19,951	—

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
1,000	10	$18^{20}/_{2}91$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}17$	
—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	
—	—	$19^{7}/_{10}01$	5,000	—	epämäär. ajaksi.	
—	—	—	—	—	—	
3,000	toistaiseksi	$19^{3}/_{5}13$	3,000	2,000	toistaiseksi.	
—	—	—	—	—	—	Kuhmoniemelle on $19^{17}/_{3}10$ myönnetty 600 markkaa vuosittain Kajaanin piirilääkärin sanotussa kunnassa annettavasta sairaanhoidosta.
—	—	$19^{8}/_{6}00$	5,000	—	epämäär. ajaksi.	
420	toistaiseksi	—	420	—	toistaiseksi.	Apuraha myönnetty säännöllisiä lääkärin käyntejä varten kerran kuukaudessa.
1,500	5	$18^{2}/_{6}96$	1,500	1,500	toistaiseksi.	
—	—	$19^{8}/_{6}00$	5,000	—	epämäär. ajaksi.	
1,500	$19^{1}/_{1}13$:een	—	1,500	1,500	toistaiseksi.	Saamastaan apurahasta on kunta oikeutettu kyättämään vuosittain 600 markkaa lääkärin palkkaamiseksi tekemään säännöllisiä sairasmatkoja ehdolla että kunta maksaa saman summan vuosittain.
—	—	$19^{1}/_{7}02$	5,000	—	epämäär. ajaksi.	
—	—	$18^{23}/_{12}97$	5,000	—	epämäär. ajaksi.	

Lääni, piirilääkäripiiri ja kunta. *Gouvernement, canton sanitaire, commune.*	Kunnanlääkärin asemapaikka. *Domicile du médecin du canton.*	Asukasluku. v. 1913. *Nombre d'habitants en 1913.*	Pinta-ala km². *Superficie kil. carr.*	Ensimäinen *Subvention pour la* Milloin? *Quand?*
Utsjoki	Inarin kirkonkylä	522	4,903	—
Inari		1,969	16,204	
(Kittilä)	—	4,169	8,056	
Rovaniemen piiri.				
Kemijärvi	Kirkonkylä	6,247	3,466	$19^{11}/_{11}07$
Kuolajärvi	Kuolajärven k. k.	5,173	11,854	—
Rovaniemi	Rovaniemen kauppala	12,155	8,252	$19^{17}/_{2}10$

valtioapu myönnetty: *accordée par l'Etat première fois:*		Ensimäinen lääkäri määrätty. *Date de la nomination du premier médecin du canton.*	Nykyinen palkka: *Appointements actuels:*		Miksi ajaksi nykyinen valtioapu myönnetty. *Terme jusqu'auquel la subvention actuelle a été accordée.*	Muistutuksia. *Remarques.*
Kuinka suuri? *Combien?*	Miksi ajaksi? *Pour combien de temps?*		Valtiolta. *Payé par l'Etat.*	Kunnalta. *Payé par la commune.*		
—	3	—	6,000	—	epämäär. ajaksi.	$19^{11}/_{4}11$ on määräraha toistaiseksi korottetu 6,000 markaksi.
4,000	$19^{1}/_{1}13$:een	$19^{25}/_{6}08$	4,000	1,000	epämäär. ajaksi.	Kuulunut aikaisemmin yhteiseen alueläkäripiiriin Kuolajärven kanssa.
—	—	$19^{24}/_{4}02$	5,000	—	epämäär. ajaksi	
1,500	$19^{8}/_{1}08$	$19^{8}/_{1}08$	1,500	1,500	$19^{1}/_{1}18$	

III. Suojelusrokottaminen.
III. Skyddskoppympningen.

Enligt till Medicinalstyrelsen från landets provinciallläkare och föreståndaren för vaccindepoten i Helsingfors insända berättelse för år 1913 undergingo sammanlagdt 68,193 personer, skyddskoppympning. Af detta antal hafva 65,119 blifvit ympade med framgång och 1,988 utan tillfredsställande påföljd; för de återstående 1,086 hvilka icke undergått föreskrifven granskning, är ympningsresultatet obekant. — De med fullständig påföljd ympade utgöra sålunda 95.49 procent, de med ofullständig påföljd 2.92 procent och de från granskningen frånvarande 1.59 procent af hela antalet vaccinerade.

Antalet under året vaccinerade öfverstiger fjolårets med 1,994 personer. År 1912 företedde 95.73 procent af de ympade fullständigt och 2.65 procent ofullständigt resultat, medan 1.62 procent voro från granskningen frånvarande. Ympningsresultatet år 1913, jemfördt med det under föregående år, utvisar sålunda en minskning i antalet af de med fullständig framgång vaccinerade med 0.24 procent, en ökning af de ofullständigt ympades antal med 0.27 procent och en minskning af de frånvarandes antal med 0.03 procent. Resultatet af årets skyddskoppympning är sålunda något sämre än föregående år.

Resultatet af vaccinympningen framgår ur Tab. 1.

Denna tabell utvisar att af hela antalet ympade:

80.85	procent	innehaft en	ålder	under	2	år
18.88	»	»	»	emellan	2—10	»
0.27	»	»	»	öfver	10	»

Förhållandet emellan antalet ympade och ympningens resultat inom hvarje af de särskilda åldersgrupperna belyser nedanstående sammanställning.

	Antal ympade.	Med fullständig framgång.	Med ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Under 2 år	55,132	95.34 %	3.16 %	1.50 %
Emellan 2—10 år	12,875	96.16 »	1.89 »	1.95 »
Öfver 10 år	186	93.55 »	2.69 »	3.76 »

Vaccinationsresultatet hos he ympade visar som vanligt ganska betydande olikheter inom provincialläkaredistrikten i de särskilda länen. Under detta redogörelseår, hafva de bästa resultat uppnåtts i Tavastehus, Nylands och Åbo och Björneborgs län; i Kuopio län har vaccinationen utfallit sämst.

	Fullständig framgång.	Ofullständig framgång.	Frånvarande från granskning.
Nylands	7,849 = 97.2 %	120 = 1.5 %	105 = 1.3 %
Åbo och Björneborgs	8,860 = 97.2 »	189 = 2.1 »	62 = 0.7 »
Tavastehus	6,451 = 97.5 »	74 = 1.1 »	90 = 1.4 »
Viborgs	11,440 = 93.9 »	446 = 3.6 »	303 = 2.5 »
S:t Michels	3,878 = 93.8 »	144 = 3.5 »	112 = 2.7 »
Kuopio	7,597 = 92.2 »	443 = 5.4 »	198 = 2.4 »
Vasa	10,434 = 97.1 »	240 = 2.2 »	70 = 0.7 »
Uleåborgs	8,610 = 94.7 »	332 = 3.7 »	146 = 1.6 »
	65,119 = 95.5 %	1,988 = 2.9 %	1,086 = 1.6 %

Bland de vaccinerade uppgifvas 14 eller 0.02 % af totalantalet hafva blifvit 3 år å rad vaccinerade utan påföljd och till följd häraf affördа ur journalerna såsom icke emottagliga för vaccin.

Antalet utsatta ympstygn på barn inom provincialläkaredistriktens och städernas samlingsställen utgjorde 402,092 och de resulterande koppornas 381,142 eller 94.8 procent af de utsatta ympstygnen.

Vid vaccindepoten i Helsingfors, den enda som numera af staten underhålles, hafva 2,312 barn undergått vaccination af hvilka 2,199 motsvarande 95.1 procent blifvit ympade med fullständig och 39 utgörande 1.7 procent med ofullständig framgång och 74 eller 3.2 procent varit från granskningen frånvarande.

Under året hafva 60 barnmorske-elever följt med ympningarna vid depoten och öfvat sig i koppympning. Dessa hafva vaccinerat 580 barn, sålunda enhvar i medeltal 9.66 barn. Efter verkställda öfningar i journalföring och undergånget förhör hafva 37 elever erhållit betyg öfver kunnighet i vaccineringskonsten.

Såsom ympämne har användts endast kalfvaccin, beredd vid statens vaccinberedningsanstalt i Helsingfors. Öfverhufvudtaget har verkan af den använda vaccinen varit god. De mindre gynnsamma resultaten inom några distrikt bero sannolikt hufvudsakligast på, att lymfan före dess användning ej på lämpligt sätt förvarats.

Samoin kuin edellisinä vuosina on tänäkin huomattavissa, että rokotusta vastustava liike on aina laajentumassa. Vastustusta harjoitetaan kirjasten, sanomalehtikirjoitusten (m. m. lääket. lisensiaati E. W. Lybeckin kirjoittamia) sekä suullisen propagandan avulla, johon kertomusten mukaan papistokin paikoittain (Sippolassa ja Urjalassa) on ottanut osaa. Yleinen havainto on että nämä opit ovat erityisesti voittaneet jalansijaa työläispiireissä sekä osaksi n. s. säätyläisluokissa, jota vastoin kiinteä maalaisväestö ei suuremmassa määrin ole niiden vaikutuksen alainen. Laiminlyönnit näiden piireissä johtuvat pääasiallisesti leväperäisyydestä sekä muutamista itse rokotuksen täytäntöönpanossa huomattavista puutteista. Monessa paikoin ovat papiston antamat luettelot rokottamattomista lapsista puutteellisia ja virheellisiä. Luetteloon otetaan vaan edellisenä vuonna syntyneet lapset, eikä kaikki rokottamattomat. Kirkonkirjoihin ei ole merkitty kaikki todella rokotetut, joten luetteloissa rokottamattomina kulkee vuosi vuodelta joukko ennen rokotettuja. Hutiloimista ja täsmällisyyden puutetta rokottajien puolesta on myös paikka paikoin huomattavissa: myöhästymistä rokotustilaisuudesta ja tarkastuksen laiminlyömistä. Epäsäännöllisyyttä johtuu siitäkin, kun rokottajana on kätilö, jonka varsinainen toimi äkkiarvaamatta kutsuu muualle. Ilahduttavana seikkana on merkittävä että muutamassa harvemmin asutussa paikassa on rokottaja määrätty käymään rokottajien kodeissa ja on Kiuruveden ja Sotkamon rokottaja ottanut vaivakseen käydä kaikkien kahta vuotta vanhempien rokottamattomien kodeissa rokottamassa ja siten saavuttanut oivallisen tuloksen. Kunnallislautakunnat ovat monessa paikoin koettaneet uhkasakoilla herättää leväperäisiä. Mutta itse menettelyssä sakkojen määräämisessä ja perimisessä on enimmäkseen menetelty virheellisesti, joten tulos siitä on ollut mitätön.

Med anledning af de under året i särskilda kommuner yppade fall af smittkoppor föranstaltades flerstädes revaccination och blefvo dervid följande antal personer revaccinerade: i Helsingfors distrikt c. 5,505, i Ruovesi 9, i Mohla 32, i Heinola 20 och i Pielisjärvi 1,399. Inalles undergingo sålunda c. 6,965 personer under året förnyad vaccination.

Totalantalet revaccinerade inom provincialläkaredistrikten angående hvilka fullständiga uppgifter ingått uppgå till 109 af hvilka 48 män och 61 kvinnor. Af dessa blefvo 78 — 39 män och 39 kvinnor — ympade med framgång och 31 — 9 män och 22 kvinnor — utan framgång. De med framgång ympade utgjorde således 71.6 % och de utan framgång ympade 28.4 %. Af de revaccinerade voro 82 — 42 män och 40 kvinnor — under 20 år gamla; 11 — 3 män och 8 kvinnor — i en ålder mellan 20 och 30 år; 7—2 män och 5 kvinnor — i en ålder mellan 30 och 40 år samt 9—1 man och 8 kvinnor — öfver 40 år. I åldern under 20 år ympades 61—34 män och 27 kvinnor — med påföljd och 21—8 män och 13 kvinnor — utan; i åldern mellan 20 och 30 år 9—3 män och 6 kvinnor —

med påföljd och 2 kvinnor utan; i åldern mellan 30 och 40 år 5—2 män och 3 kvinnor — med framgång och 2 kvinnor utan samt i åldern öfver 40 år 3 kvinnor med påföljd och 6—1 man och 5 kvinnor — utan framgång.

För öfvervakande af skyddskoppympningen hafva inspektionsresor af provincialläkarene blifvit författningsenligt verkställda.

Följande utdrag ur provincialläkarenes årsberättelser belysa närmare vaccinationsförhållandena inom de olika delarne af landet under redogörelseåret:

Helsingin piiri. Olen matkoillani tullut siihen käsitykseen, että vastus oli v. 1913 entistä pienempi. Porvoon kaupungista ilmoitetaan, että tarkastusmiehen käydessä poisolleiden kodeissa, hän oli huomannut, että 24 poisollutta lasta oli joko ollut kivulloista tahi oli tullut selville, että olivat olleet sairaina rokotusaikana. Nurmijärveltä taas ilmoittaa lautakunnan esimies, että neljän (nimeltä mainitun) lapsen vanhemmille, »jotka syytä ilmoittamatta ovat jättäneet lapsensa rokotustilaisuuteen tuomatta», määrätty 30 markan uhkasakko on parastaikaa ulosotossa.

Niiden kuntien lautakunnille, joissa kunnissa v. 1913 on ollut 2 vuotta täyttäneitä lapsia pois rokotuksesta, aion kaikessa tapauksessa huhtikuussa huomauttaa heidän velvollisuudestaan toimia niin, että poisjääneiden lukua on saatava yhä supistumaan; mutta luulisin kehoituksista tulevan paremman tuloksen jos jokaiseen kotiin, josta lapsia ei ole tuotu rokotukseen, voitaisiin rokotuttamiskehoituksen ohessa jättää Lääkintöhallituksen kirjanen »Isostarokosta ja rokotuksesta» vanhempien luettavaksi.

Helsingin kunnan Haapalahden kylässä 26/7, ilmaantuneen isonrokon takia on rokotettu 29 henkilöä, joista 10 ei ennen ollut rokotettu, ja 19 vanhempaa ennen rokotettua henkilöä. Kun seuraavana päivänä 27/7 ryhdyin jälleen virkatoimituksiini annoin kohta käskyn Huopalahden tarkastusmiehille tarkemmin tiedustella, eikö sillä alueella ollut enemmän kuin 10 rokottamatonta lasta, ja kun seuraavana päivänä selveni, että sellaisia oli ainakin 24, määräsin uuden ylimääräisen rokotuksen toimeenpantavaksi 2 päivää myöhemmin eli 30/7, josta käskin viemään mieskohtaisesti talo talolta tiedon. Itse olin myös tässä rokotustilaisuudessa saapuvilla. Sinne tuotiin nyt noin 70 ennen rokottamatonta lasta ja paljon vanhempiakin henkilöitä oli saapunut rokotettavaksi. Isonrokon takia rokotettiin Helsingin kunnassa 1913 uudestaan kaikkiaan 325 henkilöä. Näistä on ainoastaan 37:stä saatu tieto, että niihin on noussut osaksi heikompia osaksi täysin kehittyneitä rupulia. Muut 288 ovat jääneet tarkastamatta. (Konr. Reijo-Vaara.)

Lovisa provincialläkare distrikt. En stor del af vaccinationspligtiga barn har dock uteblifvit, särdeles i *Iitis, Strömfors* och delvis *Jaala.*

I Iitis äro likväl antagligen en stor del af sådana som ovaccinerade upptagna vaccinerade å andra orter, hvilken omständighet är att annoteras, särdeles då det gäller fabrikssamhällen med deras rörliga arbetarbefolkning.

I Strömfors hafva af 110 ovaccinerade tillstädeskommit endast 51. Detta beror dock förnämligast på den under året i kommunen härjande skarlakansfebern;

I Orimattila däremot synes kommunalnämndens admonitioner hafva gjort en särdeles god verkan. (Otto Im. Appelberg.)

Ekenäs distrikt. Vaccinationen utfördes öfverallt af redan vana vaccinatörer eller vaccinatriser i vanlig ordning och försiggick utan störingar af epidemier eller annan större sjuklighet bland barnen, under särdeles gynsamma väderleksförhållanden och med godt

resultat. — Endast i Hangö stad utföll den på hösten i augusti utförda vaccinationen hos flertalet (21) barn mindre gynsamt, eller rättare fullkomligt utan resultat, uppenbarligen beroende på att vaccinatrisen, oförståndigt nog, då användt den gamla redan på våren erhållna vaccinen. Härom har jag äfven efter förteckningarnas erhållande redan gjort hälsovårdsnämnden uppmärksam. — Eljest har vaccinationsresultatet öfverallt, såsom redan sagdt, i allo varit godt.

Antalet förfallolöst frånvarande närmare 30 % i hela distriktet förefaller visserligen stort nog, men då däri ingå äfven alla bortflyttade och t. o. m. döda är det dock ej skrämmande, synnerligast då af dessa endast ¼ är öfver 2 år gamla. Af dessa åter komma drygt 3/4 på Hangö stad och Pojo kommun hvaremot de öfriga kommunerna förete endast få eller inga alls. Hangö landsförsamling står såsom vanligt främst, där af alla vaccinationspligtiga barn endast ett varit frånvarande och detta på grund af modrens tillfälliga sjukdom. (Reinh. Fabritius.)

Lohjan piiri. Rokotus onnistui hyvin, mutta paljon lapsia oli paikoittain poissa. (K. F. Walle.)

Turun piiri. Poissaolleiden luku on tänä vuonna hieman pienempi kuin edellisenä, mutta silti hyvin suuri, eli melkein puolet kaikista rokotusvelvollisista; näistä on kumminkin kolme neljäsosaa alle 2 vuoden, eikä näitten vanhempia eli holhoojia vastaan siis voimassaolevan rokotusasetuksen 3 §:n mukaan voida ryhtyä minkäänlaisiin pakkokeinoihin. (Johannes Martola.)

Uudenkaupungin piiri. Seurauteja rokotuksesta ei ole ollut. Ajanmukainen desinfisoiminen on jokseenkin tarkoin noudatettu, puhtaus on ollut kiitettävä ja järjestys rokotuspaikoissa on ollut hyvä. Kunnan määräämä tarkastaja on tavallisesti ollut läsnä rokotuspaikoissa.

Erittäinkin Lemussa, Mietoisissa ja Mynämäellä osoittaa väestö lisääntyvää haluttomuutta antaa rokottaa lapsiaan. Tämä johtuu lisääntyvästä agitatsioonista rokotusta vastaan. (G. I. Rothström.)

Rimito distrikt. Bilagda sammandrag af vaccinationsdagböckerna utvisar att ympningsresultaten varit i allo tillfredsställande i distriktets alla kommuner med undantag af Rimito, där af 50 vaccinerade barn, hvilka varit föremål för granskning, endast 41 godkänts, medan 9 blifvit med ofullständig framgång ympade. — Af inalles 387 af presterskapet såsom ovaccinerade angifna barn, hafva 277 vaccinerats, 222 granskats och af dem 213 godkänts såsom med fullständig framgång ympade. — De från vaccinationstillfällena uteblifnas antal synes icke kunna nedbringas och utgjorde för redogörelse året 142 eller 38.5 % af de värkligt ovaccinerades hela antal (374) minus 5 för sjukdoms skull ovaccinerade. (Procent förhållandet de två föregående åren var 26.6 % och 28.8 %.)

(A. A. Bränders.)

Godby distrikt. Med beklagande måste framhållas, att i det närmaste en tredjedel (32.8 %) af de vaccinationspliktige uteblifvit från vaccinationen. Visserligen vistas en del af de vaccinationspliktige utom hemkommun; och kan deras utevaro således förklaras. Men detta träffar i flertalet fall äldre vaccinationspliktige; och dock visar den yngsta åldersklassen (under 2 år icke mindre än 30.3 % uteblifna).

(Georg Hornborg.)

Porin piiri. Tänäkin vuonna oli sangen paljo rokotusvelvollisia jäänyt pois rokotustilaisuudesta. Syynä tähän oli suurimmaksi osaksi se ankara kiihotus, jota piirissä harjoi-

tetaan levittämällä kaikellaisia rokotusta vastustavia lentolehtisiä, osaksi myöskin useissa kunnissa esiintyneet rokotusta seuranneet taudit, jotka nekin puolestaan antoivat kiihoittajille hyvää aihetta. Poisjääneitten luku oli suurin piirin alemmalla kehitysasteella olevissa kunnissa nim. Kullaalla, Merikarvialla ja Siikaisissa. Raumalta ja Rauman maaseurakunnasta on sangen paljo rokotusvelvollisia seurannut vanhempiaan Ameriikkaan.

(Hj. Nordling.)

Ikaalisten piiri. Edelliseen vuoteen verraten on rokotettaviksi tuotujen lasten luku kaikissa kunnissa, toisissa huomattavastikin, vähentynyt ja onkin jonkunlainen vastustushenki rokotusta vastaan pääasiallisesti sosialistisen sanomalehdistön vaikutuksesta ollut ainakin parina viime vuonna huomattavissa, onpa kuntakokouksissakin kuulunut ääniä rokotusta vastaan ja toiset kunnallislautakunnatkin näyttävät pitävän toimituksen raskaana muodollisena velvollisuutena. Niinpä Hämeenkyrön kunnallislautakunnan esimies rokotuskertomusta seuranneessa kirjelmässään pyytää kiinnittää piirilääkärin huomiota siihen, että kuluneena kesänä sairastui useita lapsia rokotuksen jälkeen, mikä seikka vain on omiansa lisäämään yleisön pelkoa tuoda lapsiaan rokotettavaksi; kuitenkaan ei ole rokotuspäiväkirjassa yhtään muistutusta siitä ja tiedustellessani kunnanlääkäriltä ei hänenkään hoidossaan ole ollut ketään rokotuksen johdosta sairastunutta.

Rokotus onnistui yleensä täydellisesti.

Rokotuspäiväkirjat olivat jommoisellakin huolellisuudella kirjoitetut, mutta eivät tänäkään vuonna saapuneet ilman muistuttamista. (Bertel Laurell.)

v. t.

Tyrvään piiri. Kuten jo viime kesänä olen Lääkintöhallitukselle ilmoittanut on täällä, maassa yleisesti esiintyvän mielipiteen seurauksena ja agitatsioonin johdosta, saatu asiat sille kannalle, että muutamissa pitäjissä melkein täydellinen rokotuslakko on saatu aikaan.

Olen nyt päiväkirjasta poiminut ulos eri päiväkirjoiksi kaikki kahta vuotta vanhemmat lapset ja aion ne lähettää kunnallislautakuntien esimiehille pakollista rokotustoimenpidettä varten. Muuten on kokemukseni tältä vuodelta että sakottaminen ja sakon ulosottaminen rokotuksen laiminlyöjiltä käy kovin hitaasti eikä ole ulosottomiehet vielä tänä päivänä tehneet tiliä kruununvoudille näistä sakoista, joten en ole saanut tietää kuinka monta henkilöä vuonna 1913 todella on saanut rangaistuksen. Tämmöinen hitaus taas antaa yllykettä uusille vastustajille. Luulen kuitenkin että kun kunnallislautakunnatkin paremmin tottuvat tähän uuteen velvollisuuteen, että asian menokin alkaa paremmin joutua. Vaan sanomattoman ikävä on ja varsin paljon vaivaa syntyy kaikille asianomaisille tämmöisestä ennen tuntemattomasta vastustuksesta ja olisi kai ollut paljoa yksinkertaisempaa heti toimittaa rangaistus vastustusopin levittäjille, etukädessä tohtori E. V. Lybeckille, joka vasten velvoittavaa lakia levittää vastustusintoa.

(Otto Meurman.)

Salon piiri. Kun allekirjoittaneella oli syytä luulla että rokotuksen vastustus tulisi vielä yleisemmäksi kuin ennen, kirjoitin minä toukokuun 5 p:nä yhtäkuuluvan virkakirjeen kunnallislautakunnille kehoituksella rokotuksen vastustajien suhteen tarkoin noudattamaan Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Armollista Asetusta rokotuksesta Suomessa joulukuun 12 päivältä 1883 ja sen § 8. (E. J. Waren.)

Huittisten piiri. Rokotuksesta poissaolleiden luku on yhä vaan hyvin suuri, huolimatta kuulutuksista ja kehoituksista. Kokemäen kunnassa sakotti kunnallislautakunta vanhempia, jotka eivät olleet tuoneet v. 1910 syntyneitä eli sitä vanhempia lapsia rokotet-

tavaksi. Rokottamattomien luku todellisuudessa on kuitenkin pienempi kuin numerot osoittavat sillä monet ovat antaneet rokottaa lapsensa vieraissa kunnissa työnansioilla ollessaan, mutta eivät ole antaneet siitä ilmoitusta. (R. Räihä.)

v. t.

Hämeenlinnan piiri. Mitä itse rokotuksen onnistumiseen tulee on piirin 11:ssä kunnassa ainoastaan yhdessä, nimittäin Hämeenlinnassa, rokotus vaillinainen.

(J. Blomstedt.)

Hollolan piiri. Tarkastuksessa tehdyt havaintoni eivät antaneet aihetta muistutuksiin. Sitä vastoin todettiin nytkin, että paljon lapsia oli jäänyt tuomatta rokotukseen. Vakaumuksen tietä koetetaan tätä asiaa edelleenkin korjata, sillä rokotuksen tarpeellisuus tuskin pakkokeinoilla saadaan yleisöön juurtumaan. (Otto Bergström.)

Tammelan piiri. Agitatsiooni rokotusta vastaan on hyvin voimakas ja havaittiin Urjalan pitäjän molemmat papit olevan vastarinnan etunenässä.

(Georg v. Essen.)

Tampereen piiri. Kuten edellisistä rokotuskertomuksista käy ilmi, on yleinen rokotus tässä piirissä jo useampana vuonna menestynyt huonosti siinä suhteessa, että on jätetty kovin paljon lapsia tuomatta rokotettavaksi. Viime vuonna kyllä sakotettiin laiminlyöjiä Messukylän ja Pirkkalan pitäjissä, mutta kun sakot Armahdusmanifestin perusteella jätettiin perimättä oli tulos Pirkkalassa tänäkin vuonna huono. Messukylässä ja Pirkkalassa määrättiin yleisen rokotuksen jälkeen sakon uhalla laiminlyönnit korjattaviksi ja olikin vaikutus Messukylässä sakotuksesta tyydyttävä. Pirkkalassa jäi sittenkin vielä paljon pois rokotuksesta. Mutta kun sakot myöhemmin on peritty, niin ovat useat jälestäpäin yksityisesti antaneet rokottaa lapsensa, vaikkei sen tulos näy vielä virallisesta kätilön antamasta ja kunnallislautakunnan tarkastamasta luettelosta.

(Toivo Salo.)

Jämsän piiri. Tilivuonna oli enemmän lapsia kuin ennen rokotuksesta poissa. Ne jotka erittäinkin eivät tuo lapsiansa rokotettaviksi ovat järjestetyn työkansan jäseniä. Sentähden ovat tehdaspaikoilla melkein kaikki lapset poissa ja kun kunnallislautakunnat eivät missään kunnassa sakota poissaolleita, vaan uhkaavat, vaikka olen siitä monta kertaa huomauttanut, on tulos huono. (Carl Höijer.)

Ruoveden piiri. Rokotus on säännöllisessä järjestyksessä suoritettu, ja tulokset ovat jotakuinkin tyydyttävät. Ruoveden pitäjässä on 2 lasta rokotettu vaillinaisella menestyksellä. Ruovedellä on 3 ja Kurussa 15 rokotettua lasta jäänyt pois tarkastuksesta. — Maassamme on useina vuosina liikkunut agitatsioni rokotusta vastaan, joka on vaikuttanut että on paljon vanhempia jotka eivät ollenkaan tuo lapsiaan rokotettaviksi. Varsinkin Korkeakoskella (joka tätä nykyä kuuluu Juupajoen seurakuntaan) vastustetaan rokotusta hyvin jyrkästi kaikenmoisista periaatteellisista syistä. Siellä olisi pitänyt rokottaa 39 lasta, mutta niitä tuotiin rokotettavaksi vaan 4.

Rokottajattaret ovat moitteettomasti toimineet, ja heidän kirjanpitonsa on tyydyttävä. (Edvin Roos.)

Viipurin piiri. Rokotus toimitettiin vuonna 1913 kaikissa Viipurin kunnissa tavallisessa järjestyksessä ja melkoisen hyvällä menestyksellä, vaikka osa käytetystä rokkoaineesta näytti olevan vienonpuolista.

Samoin kuin edellisinä vuosina oli viimekin vuonna paljon lapsia työläisperheistä jäänyt pois rokotuksesta. (Edv. v. Weymarn.)

Haminan piiri. Rokottamattomien lasten luku oli 3,468, joista 1,661 eli 47.87 % rokotettiin. (V. Stierncreutz.)

Lappeenrannan piiri. Rokotuksen tulos on vuonna 1913 ollut vielä huonompi kuin edellisenä vuotena. Rokotuksesta poisjääneiden luku on näet yhä entisestään kasvanut, noussen se piirissä edellisestä vuodesta, jolloin se oli 47.6 % tilivuotena jo 50.1 %:iin. Tähän tulokseen on nyt kuten ennenkin pääasiallisesti vaikuttanut Valkealan ja Lappeen kunnat sekä Lappeenrannan kaupunki s. o. ne paikkakunnat, joissa on vilkas tehdasliike, sillä tehtaiden työväki ja muu irtonainen väki osoittaa enemmän kuin maahan kiintynyt tilallisten luokka huolimattomuutta ja suoranaista vastustamishalua, kun on kysymys rokottamisesta. Tehdastyöväen kesken on Kuhnelaisten oppi rokotuksen muka suuresta vahingollisuudesta saanut enemmän jalansijaa kuin muissa kansan luokissa ja onhan siihen oppiin niin mukava viitata, kun on tarvis selittää syytä siihen että itsensä ja lapsensa rokotuttaminen on laiminlyöty, joka on sitä helpompi kun huomaa, että sivistyneen nimeäkin kantavat henkilöt voivat ottaa agiteerataksensa rokotustointa vastaan. Niinpä esim. Luumäen kunnassa eräs rautatien virkamies oli niin hyvällä menestyksellä levittänyt rokotuksen vastustamiseen kehoittavaa kirjallisuutta että kun rokottaja saapui mainitun virkamiehen lähimmäiseen vaikutuspiiriin kuulutettuun rokotuskokoukseen, johon olisi pitänyt tuoda 9 lasta rokotettavaksi, niistä saapui ainoastaan 1 ja sekin rokotuspiirin jostakin sydänmaasta, johon Kuhnen oppi ei vielä ollut kerinnyt tunkeutua. Rokotuttamisensa laiminlyöneiden luvun kasvamiseen on tänäkin tilivuotena myötävaikuttanyt myös se epäkohta, mikä ennenkin on ollut vallalla, nimittäin työväen kesken alituiseen tapahtuva siirtyminen yhdestä työpaikasta toiseen, jolloin rokottamattomaksi jäänyt lapsi ei kotikunnassaan ole tavattavissa, kun yleinen rokotus on käynnissä, tai, jos se vieraassa paikkakunnassa olisikin rokotettu, sen holhooja sittemmin on laiminlyönyt rokotustodistuksen antamisen pastorin virastolle. (K. A. Hällström.)

Antrean piiri. Kun rokotuksesta poissaolleiden lukumäärä piirissä on useana vuonna ollut erittäin suuri, mikä nähtävästi riippuu n. s. luonnonparannuksen harrastajien harjoittamasta kiihotuksesta rokotusta vastaan, kehotin toukokuussa 1913 kaikkia piirin kunnallislautakuntia ryhtymään asetuksenmukaisiin toimiin laiminlyöntien johdosta, antaen samalla lähempiä ohjeita menettelytavasta. Sen johdosta asetettiin sitten kaikissa piirin kunnissa määräaika, jonka kuluessa v. 1910 tai sitä aikaisemmin syntyneet lapset olivat sakon uhalla tuotavat rokotettaviksi. Sakkomäärä oli Kirvussa 2 markkaa, muissa kunnissa 5 mk. Määräaika asetettiin useimmissa kunnissa yhteyteen säännöllisen kevätrokotuksen kanssa mutta Kirvussa ja Ruokolahdella eri ajaksi.

Säkkoon tuomittiin sittemmin asianomaisissa kunnallislautakuntien kokouksissa. Antreassa 147, Jääskessä 28, Kirvussa 780 ja Ruokolahdella 82 henkilöä.

Joutsenon, Jääsken ja Kirvun kunnallislautakuntien esimiehet ovat ilmoittaneet, että hyvin monet rokotusvelvollisten luetteloon merkityt lapset ovat huomatut aikaisemmin jo rokotetuiksi. Hyvin suuri osa laiminlyönneistä riippuu myöskin siitä, että asianomaiset jo ovat muuttaneet pois paikkakunnalta vaikka vielä ovat siellä kirjoissa.

Jääskessä toimitti kunnallislautakunta kullekin asianomaiselle suullisen haasteen saapua lautakunnan eteen vastaamaan laiminlyönnistään. Rokotuksesta pois jääneistä 2 vuotta vanhempia lapsia oli 138, mutta ainoastaan 28 tapauksessa voitiin sakko tuomita, muut olivat joko ennen rokotettuja tai pois muuttaneita.

Rokotusasetuksen 8 §:stä ei käy selvästi esiin, onko mieskohtainen haaste kullekin uhkasakkoon tuomittavalle toimitettava. Antreassa, Kirvussa ja Ruokolahdella kutsut-

tiin 2 vuotta vanhempien rokotuksesta poisjääneiden lasten vanhemmat yhteisellä kuulutuksella nimiä luettelematta lautakunnan eteen vastaamaan uhalla, että sakko muuten langetetaan asianomaisia kuulematta. Luultavaa on että siten menetellen monet jo ennen rokotetut tulevat syyttä sakonalaisiksi. (T. Hannikainen.)

Käkisalmen piiri. Rokotettujen lasten luku on vähentynyt viime vuonna verrattuna edellisiin vuosiin ja tekee ainoastaan 50.7 % papiston luetteloissa olevista. Huomattavin vähentyminen on Käkisalmen, Sakkolan ja Pyhäjärven kunnissa. Tähän on syynä etupäässä sosialistien vastahakoisuus rokotusta *vastaan ja paikkakunnalla kiertävien luonnonparantajien* esitelmät.

Papiston laatimat luettelot ovat kuitenkin hyvin erilaiset eri seurakunnissa. Toiset ottavat luetteloon kaikki rokottamattomat lapset alle 10 vuoden, toiset ainoastaan 1—2 vuotiset. Tämän vuoksi ei vertaileva tilasto anna vastaavaa tulosta.

(G. V. Levander.)

Kurkijoen piiri. Rokotus Kurkijoen piirissä on tapahtunut säännöllisesti, koko piirissä alkukesästä ja yleensä hyvällä menestyksellä. Velvollisuutensa laiminlyöjiä on edelleen paljon, etenkin Kurkijoen pitäjässä. Parikkalassa on edistys parempaan päin huomattavissa. Kun siellä edellisenä vuonna oli 216 yli kahden vuoden vanhaa rokottamatonta lasta, on niitä viime rokotuksen jälkeen vaan 63. Tähän tulokseen ovat nähtävästi vaikuttaneet kunnallislautakunnan uhkaukset. (N. J. Arppe.)

Sortavalan piiri. Varsinaisen rokotuksen tulos on ollut varsin tyydyttävä, paitse Uukuniemellä, jossa ei saa asianomaista lautakuntaa sakkomääräyksillä pakoittamaan kahta vuotta vanhempia lapsia rokotukseen, eikä tarkastukseenkaan. Sitäpaitsi irtolaiskansa sieltä oleskelee muualla maassamme työnansioilla useasti vuosimääriä, joten ne kirkonkirjoissa käyvät rokottamattomina, vaikkapa saattavat olla muualla rokotettuja.

(Verner Starck.)

Muolan piiri. Rokotuspöytäkirja Valkjärveltä saapui muistutuksen perästä maaliskuun 27 p:nä ja rokottajat Terijoella ja Kivennavalla ovat saaneet ankaran varoituksen huolimattomasta rokotuspöytäkirjastaan. (Carl Gustafsson.)

Salmin piiri. Kreikkalaisilla papeilla ei kuulu nykyään vielä olevan pakkoa merkitä rokottamisen tuloksia kirkonkirjoihin eikä heistä ole pääasiallisesti saatavissa muuta kuin luetteloita syntyneistä.

Rokottamisen johdosta ei ole huomattu mitään jälkitautia.

Ylimalkaan tuntuu minusta sopimattomalta, että kätilö samalla kertaa on rokottajana, koska nämä toimet useinkin voivat kollideerata ja rokottamisen säännöllinen kulku täten tulee kärsimään. (K. B. H. Fonselius.)

Mikkelin piiri. Rokotustilaisuuksista oli poissa 548 lasta (35.51 % rokotusvelvollisista), nimittäin: Mikkelin kaupungissa 126 lasta (75.90 %), Anttolassa 56 lasta (48.70 %), Hirvensalmessa 88 (3.77 %), Kangasniemen kunnassa 74 (20.33 %), Mikkelin maalaiskunnassa 175 (37.63 %) ja Ristiinassa 29 lasta (18.55 %). Poissa olleiden luku oli niinmuodoin jotensakin yhtä suuri kuin v. 1912 (35.76 %), jolloin se oli melkoisesti kohonnut edellisestä vuodesta. Näyttää siltä kuin *rokotusta vastustava* liike jo olisi saanut pysyvän jalansijan Mikkelin piirissä, etenkin Mikkelin kaupungissa ja maaseurakunnassa, ja kannattavat sitä sekä korkeamman sivistyksen saaneet henkilöt kuin myöskin työväestö, jota vastoin varsinainen maalaiskansa on sille verrattain vieras. (Aug. Hillbom.)

Heinolan piiri. Yleinen rokotus on tilivuotena piirin kaikissa kunnissa toimitettu säännöllisesti toimittajiin nähden. Sensijaan on edelleen yleisössä huomattu »taipumus»

laiminlyödä rokotusvelvollisuuttaan. Kuitenkin on kaikissa kunnissa — paitsi Joutsassa — vivahdus parempaanpäin merkille pantava. (Herman Buss.)

Joroisten piiri. Rokotus on piirissä tapahtunut ilman mitään häiriötä ja kuulutetuilla ajoilla, vaikka kunnallislautakunnan esimiehet, huolimatta muistutuksista usein ovat kovin myöhään tilanneet rokkoainetta. (A. Oker-Blom.)

Savonlinnan piiri. Tulokset rokotuksesta vuonna 1913 ovat olleet huononpuoleisia kuten edellisinä vuosina. Rokotettujen luku on vuodelle 1913 koko piirikunnassa 1,092 ja rokotuksesta poissaolleiden 1,616. Viimemainituista on kuitenkin niinkuin yhteenvetotaulun muistutuksista käy selville, 129 lasta oikeutettujen syiden takia olleet rokotuksesta poissa ja luultava on että vielä osa poisjääneistä on tullut ennen rokotetuksi, vaikka tätä jostakin syystä ei ole kirkonkirjoihin merkitty.

Vastenmielisyys rokotusta vastaan on useissa paikkakunnissa lisääntynyt, johon ilmiöön, paitsi n. k. luonnonlääkärien opetusta, myös sosialismi ja jonkun panorokon jälkeen ilmaantuneet lisätaudit ovat myötävaikuttaneet. Vastaisuudessa lienee sakkojen määrääminen niskoitteleville vanhemmille ainoa vaikuttava keino rokotuksen ylläpitämiseksi. (Vilh. Snellman.)

Kuopion piiri. Että niin suuri määrä lapsia oli jäänyt pois rokotuksesta johtuu luultavasti siitä, että viimeisinä aikoina on näissä seuduissa agiteerattu rokotusta vastaan. Saadakseni vastaisuudessa muutoksen tässä suhteessa olen kehoittanut kunnallislautakuntia Maaningalla ja Pielavedellä, — näissä kunnissa on nimittäin poisjääneitä ollut suurin määrä, — sakottamaan niitä vanhempia, jotka ovat heittäneet tuomatta lapsiaan rokotustilaisuuksiin. Tämä menettelytapa on ennenkin murtanut huolimattomuuden ja vastustuksen ja luulen, että sillä nytkin olisi toivottava vaikutus. (Mortimer Nykopp.)

Rautalammin piiri. Rokotus Rautalammin piirilääkärikunnassa v. 1913 onnistui vähän paremmin kuin edellisenä vuotena.

Järjestys rokonpanossa Rautalammilla oli huononlainen. Yleisö laiminlöi ottaa selvän rokonpanotilaisuuksien ajasta ja paikasta. Rokottaja taas näytti rokotustarkastuksissa tyytyneen siihen, että rokotettujen vanhemmat suullisesti ilmoittivat rokkojen nousta tuomatta lapsia rokotustarkastustilaisuuksiin. 16 vuotta aikasemmin kierrellessäni ensi kerran Rautalammilla rokottajan mukana rokonpanotilaisuuksissa sattui niinkin, ettei edes siinäkään talossa, jossa rokonpano oli kuulutettu tapahtuvaksi tietty koko asiasta mitään, eikä siis yhtään lasta ollut saapunut rokotettavaksi. Kehoituksestani silloinen kunnallislautakunnan esimies lähetti seuraavina vuosina ilmoituksen rokonpanosta m. m. kaikkiin kansakouluihin, niin että yleisö voi helpommin hankkia itsellensä tiedon rokonpanon ajasta ja paikasta. Sittemmin näkyy — kunnallislautakunnan esimiesten vaihdellessa — nämä ylimääräiset ilmoitustavat jääneen pois. Tein tästä asiasta huomautuksen Rautalammin kunnallislautakunnan esimiehelle. (J. E. Rahm.)

Iisalmen piiri. Työkansassa tosin on monta, jotka puheissa vastustavat rokotusta, vaan vaatiessa antavat he kuitenkin rokottaa lapsensa. Pahempi on sivistyneiden vastustus; he selittävät, että vaaran uhatessa vasta antavat rokottaa. Heistä jää pahin esimerkki kansalle.

Kiuruveden rokottaja on osoittanut erinomaista harrastusta toimessaan, hän kun on hakenut vanhemmat rokottamattomat lapset niiden kotoa ja siten saanut nekin rokotetuiksi. Kaikki rokotuspöytäkirjat ovat selvät ja täsmällisesti pidetyt.

(Kalle Brax.)

Pielisjärven piiri. Kun isorokkotapauksia ilmestyi Juuan pitäjän Ahmovaaran kylässä toukokuun ja kesäkuun vaiheilla, pantiin toimeen ylimääräinen rokotus Juuassa ja Pielisjärven pitäjän Pielisestä länteenpäin olevissa kylissä.

(O. Granholm.)

Tohmajärven piiri. Täydellisen pöytäkirjan ovat antaneet ainoastaan Tohmajärven, Värtsilän ja Kiteen kunnan rokottajat, kun sitä vastoin mainitsematta jätettyjen kuntien rokottajat ovat jättäneet pois päiväkirjoista kaikki ne rokotusvelvolliset, joita ei ole tuotu rokotukseen, ehkenpä nekin, joita ei ole tuotu tarkastukseen.

(Hannes Tikka.)

Joensuun piiri. Rokotus on yleensä hyvin toimitettu, mutta poissaolevien luku on yhä suurennut syystä, että rokotusta on alettu julkisesti vastustaa ja on tämä löytänyt vastakaikua vanhemmissa. (Onni Ruuth.)

Vasa distrikt. Vaccinationen har år 1913 försiggått i lagstadgad ordning. Redan under några år har hos befolkningen i vissa socknar en märkbar ovilja mot vaccinationen gjort sig gällande och tyckes detta tilltaga år för år. Sådant är förhållandet i Laihia, Jurva, Ylistaro, Storkyrö och Replot. I Laihia tyckes motståndet vara allmännast. Orsaken till denna ovilja att låta vaccinera sina barn är den att man läst skrifter, som förfäckta det onödiga och rent af skadliga i vaccinationen. Att råda bot för detta blir ingalunda lätt.

Öfverallt hade vaccinationen utfallit väl, och några komplikationer förekom ej.

(G. Rosendal.)

Kristiinankaupungin piiri. Poissa rokotuksesta oli 1,811 eli 41.3 %.

(Torsten Munsterbjelm.)

Nykarleby distrikt. I Lapua kommun där undertecknad yrkat på pliktfällande af föräldrar för sina öfver två år gamla ovaccinerade barn, har kommunalnämndens ordförande underlåtit att uppfylla min anfordran, samt numera afgått från kommunalnämndsordförandebefattningen. Hoppas att den nyvalde ordföranden fullgör min upprepade anfordran om de försumliges pliktfällande.

(Nils Durchman.)

Kokkolan piiri. Kehoituksistani että lautakunnat noudattaisivat rokotusasetusta, toimitettiin sakonuhkaisia rokotuksia useissa paikoin ja sakoittivat lautakunnat Pedersöressä, Toholammella ja Kälviällä eri henkilöitä laiminlyönneistä, Kannuksessa ja Gamlakarlebyn maaseurakunnassa eivät sakonuhkaiset rokotukset johtaneet mihinkään sakoittamistoimenpiteisiin, vaikka iso joukko henkilöitä oli laiminlyönyt velvollisuutensa rokotuttaa lapsensa; Kronobyssä yritettiin kyllä pakoittaa 2 laiminlyöjää, joista toinen on kansakoulunopettaja ja toinen kansanopiston johtaja, vaan meni asia myttyyn kansanopiston johtajan valituksesta, syystä että lautakunta, joka kyllä oli toimittanut kutsumuksen kuulustelemistilaisuuteen asianomaiseen kotiin, ei ollut onnistunut antaa johtajalle persoonallisesti haastetta. Asiaa on mielenkiinnolla seurattu kaikkialla piirissä. Jos täkäläisten lakimiesten katsantokanta, joka myös on tullut näkyviin Kronobyn jutussa Vaasan läänin Kuvernöörinvirastossa, ettei laiminlyöjiä voi täydellä lainvoimalla kutsua kuulusteltaviksi, eikä kutsumus sakonuhkaiseen rokotukseen ole sitova samallaisella kuuluttamisella kuin kutsumuksesta varsinaiseen rokotukseen on säädetty, vaan että jokaisen laiminlyöjän tulisi saada asiasta persoonallinen haaste, olisi asetuksenmukainen ja oikea, niin se ehdottomasti johtaa siihen, että lautakuntain, ainakin tässä piirissä, on miltei mahdotonta saada uppiniskaisia seuraamaan asetusta, mikä kauhistuttavalla seurauksella tulisi näkyviin milloin isorokko suoraan uhkaa paikkakuntaa. (Osv. Myréen.)

Kuortaneen piiri. Yleensä on rokotus menestynyt hyvin. Jälkitauteja ei ole ilmaantunut. Huomattavampaa rokotuksesta poisjäämistä on esiintynyt Ätsärissä (33 %), Multialla (34 %), Alavuudella (35 %), Töysässä (35 %), Lappajärvellä (40 %) ja Evijärvellä (56 %). (Toivo Olin.)

Jyväskylän piiri. Rokotus on yleensä tapahtunut hyvällä menestyksellä, ainoastaan Jyväskylän kunnassa on vasikasta N:o 29 ja 31 saatu rokotusaine antanut huonomman tuloksen. (Th. Stolpe.)

Oulun piiri. Rokotetut lapset tuotiin jotakuinkin yleisesti tarkastettaviksi. Paitsi lievää ihottumaa ei rokotuksesta ole ilmestynyt muita seuraustauteja.

Laillista syytä ilmoittamatta on rokotuksesta jäänyt pois 1,076 lasta, tehden 40.25 % kaikista rokotusvelvollisista. Suurin syy tähän välinpitämättömyyteen rokotuksen suhteen on se; että kansa pitää vaarallisena rokotuttaa lapsiaan, rokotus kun muka myrkyttää ruumiin, tekee lapset heikoiksi ja heidät elämäniäkseen kivuloisiksi. Tukea tähän luuloonsa saa kansa rokotusta vastustavasta kirjallisuudesta, joka on hyvin levinnyt piirissäni. Useasti näytellään itse rokotuspaikoissakin sellaisia kirjasia, kun Joseph Collinsonin englannin kielestä suomennettu kirja »Mitä tuhoa rokotus saa aikaan.» ja L. Kuhnen kirja »Uusi lääketiede» y. m. Mutta ovat monet muutkin syyt vaikuttamassa rokotettujen harvalukuisuuteen, etupäässä se, että useassa kunnassa on paljon perheitä, jotka oleskelevat passilla ulkopuolella kotiseutuaan, toiset Amerikassa, toiset taas työansioillaan ympäri maatamme. Monet näistä antavat rokottaa lapsensa tilapäisillä asuinpaikoillaan, mutta eivät välinpitämättömyydessään rokotetuista kotipaikkansa papistolle toimita rokotustodistuksia, joten rokotetut lapset vuosikausia kulkevat papiston luetteloissa rokottamattomina, enentäen siten rokotusvelvollisten lukumäärää.

Rokottajat ovat ylimalkaan huolellisesti suorittaneet tehtävänsä, eikä päiväkirjan pidon suhteen ole ollut erikoisempaa muistutuksen aihetta. (S. V. Liljeblom.)

Raahen piiri. Papiston luettelon mukaan oli piirissä 1,608 rokottamatonta henkilöä, joista rokotettiin 514 eli 31.97 %, sairaita ja ennen rokotettuja oli 2.1 %, niin että syyttä ilmoittamatta oli poissa 1,060 eli 65.9 %, joista alle kahden vuoden 67.17 %. 2—10 vuotiaita 31.41 % ja yli kymmenen vuoden 1.98 %. Papiston kirjoissa olevat yli kymmenen vuotiaat ovat ulkomailla, Amerikassa eli kukaties meren pohjassa.

Leväperäisyyttä kunnan miesten puolelta ynnä aikaansaamattomuutta yleisön puolelta on vielä muutamissa kunnissa. (Edvard Pruntsi.)

Kalajoen piiri. Niinkuin oli otaksuttavaa on taasen suuri määrä rokotusvelvollisia syyttä ollut poissa rokotuksesta; yli 2 vuoden vanhoja rokotusvelvollisia oli piirissä 533, joista 282 siis 53 % on ollut poissa rokotuksesta; ainoastaan Ylivieskan kunnassa ei ole ainoatakaan rokotusvelvollista ollut poissa rokotuksesta ja tarkastuksesta; samoin kuin Ylivieskassa luulisi olevan myös Merijärvellä kun rokotusväipäkirjaa tarkastaa, vaan näin ei ole asian laita; päiväkirjaan ei ole nimittäin merkitty 50 yli kahden vuoden vanhaa rokotusvelvollista, jotka edellisenä vuonna jäivät rokottamatta, kun eivät silloin saapuneet rokonistutukseen. Merijärven kirkkoherra ei ole tänä vuonna antanut asetuksenmukaista luetteloa kaikista rokottamattomista, vaan ainoastaan luettelon edellisenä vuonna syntyneistä lapsista. Tämän takia on piirilääkäri virkakirjelmässä muistuttanut kirkkoherraa hänen velvollisuksistaan sekä myöskin huomauttanut Merijärven kunnallislautakuntaa siitä, että vuoden 1914 rokotuspäiväkirjaan on tarkoin merkittävä kaikki rokottamattomat henkilöt ja aina joka vuosi vaatia asianomaisilta papeilta täydellinen selonteko kirkonkirjan mukaan rokottamattomista. Ennemmin on joku pappi koettanut samoin streikata vaan

olen kumminkin ajoissa saanut tämän estetyksi; syy tällaiseen menettelyyn on mukamasti se että samat rokottamattomat henkilöt, jotka ovat poissa rokotuksesta vuosi vuodelta, ovat merkittävät papin luetteloon ja tämähän lisää työtä. (Verner Lindman.)

Haapajärven piiri. Rokotus on Haapajärven piirissä yleensä menestynyt hyvin enkä tarkastusmatkoillani ole huomannut erityisesti mainittavia syitä muistutuksiin rokottajien työtä vastaan. Ainoastaan Nivalassa oli 19 vaillinaisella tuloksella rokotettua ja oli tähän syynä liian pintapuolinen rokotus.

Vastenmielisyyttä rokottamista vastaan on ilmestynyt vähässä määrässä joissakin kunnissa tuloksena viime vuosina levitetystä rokotusvastaisesta kirjallisuudesta.

(J. Alf. Levonius.)

Kajaanin piiri. Rokottajat kaikki ovat tehneet tehtävänsä ylimalkaan hyvin, vaan rokotusvelvolliset eli oikeimmiten heidän vanhempansa ovat joissakuissa kunnissa laiminlyöneet velvollisuutensa sangen suuressa määrässä.

Kuntain viranomaiset ovat kyllä uhkasakoilla koettaneet saada kansaa noudattamaan rokotusasetusta, vaan, kuten näkyy, tuiki huonolla tuloksella.

Ainoa luotettava keino, saada lähes joka ainoan lapsen rokotetuksi, olisi: velvoittaa rokottaja esimerkiksi joka toinen vuosi, kiertämään kodeissa rokottamassa lapset, joita ei ole tuotu yleisiin rokotustilaisuuksiin. Tuommoisesta kiertomatkasta rokottajalle tuleva palkkio suoritettaisiin lapsiluvun mukaan niistä sakkorahoista, joihin kunnallislautakunta langettaa rokotusvelvollisuutensa laiminlyöjät.

Sotkamon rokottaja koettaa noudattaa sitä tapaa, ettei tyydy siihen keitä tuodaan yleisesti kuulutettuihin rokotustilaisuuksiin, vaan pitää jatkuvaisesti huolta että mahdollisuuden mukaan kaikki rokotusvelvolliset joutuvat rokotetuiksi. Sotkamossa on rokotuksesta poissaolleita ollut tänä vuonna ainoastaan 3.5 % ja edellisenä vuonna ei yhtään.

(Alexis Arvelin.)

Pudasjärven piiri. Rokotuskertomuksessani vuodelta 1912 mainitsin, että Kuusamon pitäjän Pasion kylässä on suuri joukko lapsia jäänyt rokottamatta syystä, että vanhemmat eivät ole antaneet rokottaa. Tämän johdosta anoi Lääkintöhallitus, että läänin Kuvernööri ryhtyisi semmoisiin toimenpiteisiin, että tämä epäkohta poistettaisiin. Kuvernööri lähettikin kunnallislautakunnalle kirjoituksen tästä asiasta ja kunnallislautakunta päätti, että ylimääräinen rokotus oli toimitettava Pasion kylässä sekä määräsi kerrassaan 50 markan sakon niskoittelemisesta. Kansa antoi nyt rokottaa ja vanhemmatkin ihmiset olivat halukkaat rokottamaan itsensä luultavasti korkean sakon pelosta.

Kenties voidaan vielä sanoa, että iso joukko lapsia on viimekuluneella vuodellakin jäänyt rokottamatta. Tämä ei mielestäni aiheudu leväperäisyydestä eikä vastustamisen halusta, muutamia yksityisiä tapauksia lukuunottamatta. Täällä Pudasjärvellä oli viime vuonna yleisesti liikkeellä rupitauti lapsissa ja Kuusamossa oli yskätauti yleinen, josta syystä useat lapset ovat jääneet rokottamatta. Näissä seuduissa ovat lapset ylimalkaan huonosti ravitut ja heikot, josta syystä vanhemmat eivät tahdo antaa rokottaa lapsiansa hyvin nuorina, vaan pyytävät lykkäystä seuraavaan vuoteen. Vielä asuu jotenkin iso määrä asukkaista hyyryläisinä ja nämä, joilla ei ole omaa asuntoa, voivat muuttaa koska tahansa paikasta toiseen. Näitten lapsia useasti ei ole voitu tavata, kun ei ole tiedossa ollut, mihin ne ovat muuttaneet. (E. Mellberg.)

Torniön piiri. Yleisen terveydentilan kulkutauteihin nähden ollessa varsin hyvän, ei tältä taholta ole mainittavaa häiriötä rokotukselle aiheutunut. Mutta piirin alueella yleiset ihotaudit, varsinkin jo useamman vuoden esiintynyt märkivä, isojakin rupia syn-

nyttävä, ecthyman tapainen ihottuma on jossain määrin tuottanut haittaa. Nykyisen rokotusta vastustavan suunnan ollessa tälläkin perällä yleiseen vallalla, onkin syytä olla varovainen lievempääkin ihottumaa potevien lasten rokottamisessa, koska helposti sattuva ihottuman ärtyminen aina luetaan panentarokon syyksi.

Suurimpana esteenä rokotukselle on edelleenkin vanhempien välinpitämättömyys sekä usein suoranainen vastustaminen, johon intoa lietsovat erityiset kirjaset, ja kirjoitukset sanomalehdissä. Eipä vastustussuunta ole vallannut yksistään sosialistisen vapaushurman läpitunkemaa osaa, erittäinkin kaupunkien työväestöstä, vaan vieläpä koulu ja yliopistosivistystä saaneitakin henkilöitä.

Tällaiset maaseudulla ovat yleensä vähemmän vastustavalla kannalla ja siis enemmän antavat rokottaa lapsensa.

Rokotuksen tulos koko piirissä on 46 % rokotettuja (edell. v. 35 %), joten 11 %:n lisäys on saavutettu.

Tarkastaissamme rokotustulosta rokkoaineen tehokkuuteen nähden on se yleensä varsin hyvä. (J. Soini.)

Rovaniemen piiri. Rokotuksesta on ollut poissa 536 lasta eli 43.4 % rokottamattomista, jotakuinkin tasaisesti kaikissa kunnissa. Tähän vaikuttaa ei ainoastaan pitkät matkat, huonot kulkuneuvot ja kansan velttous, vaan myös oikea vastahakoisuus, monessa paikassa vastarintakin rokotusta vastaan, riippuen sosialistien ja muitten profeettain opista, jotka rupeavat leviämään tänne kaukaiseen Peräpohjolaankin. Olen keskustellut asiasta kruununmiesten ja muittenkin kanssa ja tullut siihen päätökseen, että sakot ja väkivaltainen menettely tekisi rokotuksen vielä enemmän vastenmieliseksi kansan kesken. Olen kehoittanut rokottajia niin paljon kuin mahdollista hakemaan rokottamattomat ja selittämällä ja opettamalla koettamaan taivuttaa vanhempia, mutta väittävät ettei siitä paljoa apua ole. (O. Sahlberg.)

Kittilän piiri. Rokotuksen tulos piirissä v. 1913 on jokseenkin samallainen kuin ennenkin. Kansa on ainoastaan poikkeustapauksissa kieltänyt rokottamisen ja, koska kieltojen luku koko piirissä ei ollut kuin yhdeksän, ei olla ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin tämän johdosta. Sairaus, joka on estänyt rokottamisen on pääasiallisesti ollut ihotauti, yskä ja heikkous; osaksi ovat lapset myöskin katsotut liian nuoriksi. Täällä Lapissa, missä yksinäisiä taloja ja taloryhmiä sijaitsee 10 peninkulmien matkojen päässä toisista, erittäinkin varsinaisissa Lapin pitäjissä nim. Inarissa, Utsjoella ja Enontekiöllä, on pidetty tapana, että rokottaja papistojen luettelon mukaan itse kulkee talosta taloon rokottamassa ja tarkastamassa. Varsinaisia rokotus- ja tarkastuskokouksia niinkuin muualla paitsi suurimmissa kylissä on yllämainittujen syiden takia täällä mahdotonta pitää koska kulkuneuvojenkin takia rokotukset suurimmaksi osaksi ovat toimitettavat talvella.

(Ivar Levison.)

Kostnaderna för skyddskoppympningen hafva enligt från länestyrelserna i landet meddelade uppgifter och af Medicinalstyrelsen utfärdade anordningar uppgått till 81,775 mark 20 penni förutom de 8,000 mark hvilka årligen proportionsvis fördelas emellan samtlige provincialläkare i landet såsom ersättning för dem åliggande inspektionsresor i och för vaccinationens öfvervakande inom distrikten. Afdrages från dessa summor 3,186 mark 90 penni, som vid vaccinberedningsanstalten i Helsingfors influtit genom försäljning af vaccinämne och slaktade kalfvar och hvilket belopp levererats till ränteriet i Nylands län, upp-

går totalkostnaden för vaccinationen i landet under detta år till 78,588 mark 30 penni. Enligt tabell I uppgår antalet af de under året vaccinerade personerna till 68,193 hvilket utvisar en medelkostnad af 1 mark 15.2 penni för person. Under år 1912 steg denna kostnad till 1 mark 20.0 penni.

Fördelade på de skilda länen utfaller kostnaden för skyddskoppympningen och densammas öfvervakande under år 1913 sålunda:

Län. *Gouvernements.*	För inspektionsresor åt provinciallläkarena. *Indemnités pour voyages d'inspection allouées aux médecins d'arrondissements.*		Vaccinberedningsanstalten i Helsingfors. *Etablissement-central de Helsingfors pour la préparation du vaccin.*		Vaccindepoten i Helsingfors. *Depôt central de vaccin à Helsingfors.*		Anslag till kommunerna. *Indemnités allouées aux communes.*	
	Fmk.	*pi.*	*Fmk.*	*pi.*	*Fmk.*	*pi.*	*Fmk.*	*pi.*
Nylands	488	—	13,938	55	4,378	88	4,711	92
Åbo och Björneborgs	1,365	—	—	—	—	—	9,716	—
Tavastehus	780	—	—	—	—	—	6,867	32
Viborgs	1,317	—	—	—	—	—	9,863	76
S:t Michels	585	—	—	—	—	—	3,972	22
Kuopio	951	—	—	—	—	—	8,210	08
Vasa	951	—	—	—	—	—	9,880	30
Uleåborgs	1,563	—	—	—	—	—	7,001	55
(Lappmarken)	—	—	—	—	—	—	3,234	62
Summa *(Total)*	8,000	—	13,938	55	4,378	88	63,457	77

Årsberättelse från Vaccinberedningsanstalten i Helsingfors för år 1913.

De af hemmansägaren M. Nyman i Borgå landsförsamling levererade ympdjuren hafva vid ankomsten till anstalten befunnit sig i god kondition och deras hälsotillstånd under vistelsen å anstalten har varit godt. Sektionerna, som kort efter afympningen verkställts af anstaltens veterinär, hafva icke gifvit skäl till anmärkning.

Inalles hafva under årets lopp 48 kalfvar blifvit ympade, nämligen:

under januari	1	under juni	1
» februari	1	» juli	2
» mars	7	» augusti	5
» april	13	» november	3
» maj	14	» december	1
		Summa	48

Nedanstående tabell lämnar närmare upplysningar om tiden för ympningarna m. m.

Kalf n:o.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vigt i gram.
1	16/1 kl. 11 3/4 f. m.	20/1 kl. 9 3/4 f. m.	94	16.6
2	27/2 kl. 12 1/4 e. m.	3/3 kl. 10 f. m.	93 3/4	19.9
3	6/3 kl. 11 3/4 f. m.	10/3 kl. 9 3/4 f. m.	94	21.1
4	6/3 kl. 12 3/4 e. m.	10/3 kl. 9 1/4 f. m.	92 1/2	26.7
5	10/3 kl. 10 f. m.	14/3 kl. 11 1/2 f. m.	97 1/2	23.9
6	13/3 kl. 11 3/4 f. m.	17/3 kl. 10 1/2 f. m.	94 3/4	25.5
7	13/3 kl. 12 3/4 e. m.	17/3 kl. 9 3/4 f. m.	93	22.4
8	14/3 kl. 11 f. m.	18/3 kl. 9 f. m.	94	20.8
9	27/3 kl. 11 3/4 f. m.	31/3 kl. 9 1/4 f. m.	93 1/2	14.3
10	5/4 kl. 11 3/4 f. m.	9/4 kl. 9 3/4 f. m.	94	22.2
11	8/4 kl. 11 1/4 f. m.	12/4 kl. 12 1/2 e. m.	97 1/4	13.4
12	8/4 kl. 12 1/4 e. m.	12/4 kl. 1 e. m.	96 3/4	17.0
13	10/4 kl. 11 3/4 f. m.	14/4 kl. 11 3/4 f. m.	96	17.4
14	14/4 kl. 9 1/4 f. m.	18/4 kl. 6 3/4 f. m.	93 1/2	24.9
15	14/4 kl. 10 3/4 f. m.	18/4 kl. 7 3/4 f. m.	93	23.7
16	17/4 kl. 11 1/4 f. m.	21/4 kl. 9 f. m.	93 3/4	23.9
17	19/4 kl. 11 1/4 f. m.	23/4 kl. 8 3/4 f. m.	93 1/2	21.8
18	19/4 kl. 12 1/4 e. m.	23/4 kl. 7 f. m.	90 3/4	24.0
19	24/4 kl. 2 3/4 e. m.	28/4 kl. 10 3/4 f. m.	92	19.0
20	24/4 kl. 3 3/4 e. m.	28/4 kl. 11 1/4 f. m.	91 1/2	20.3
21	26/4 kl. 2 3/4 e. m.	30/4 kl. 12 1/4 e. m.	93 1/2	19.4
22	28/4 kl. 12 1/2 e. m.	2/5 kl. 8 3/4 f. m.	92 1/4	24.7
23	3/5 kl. 2 3/4 e. m.	7/5 kl. 11 3/4 f. m.	93	27.2
24	3/5 kl. 3 3/4 e. m.	7/5 kl. 12 3/4 e. m.	93	27.6
25	5/5 kl. 2 3/4 e. m.	9/5 kl. 12 mid.	93 1/4	23.1
26	9/5 kl. 11 3/4 f. m.	13/5 kl. 8 3/4 f. m.	93	22.2
27	10/5 kl. 2 3/4 e. m.	14/5 kl. 12 1/2 e. m.	93 3/4	27.4
28	10/5 kl. 3 3/4 e. m.	14/5 kl. 11 3/4 f. m.	92	26.0
29	15/5 kl. 3 e. m.	19/5 kl. 11 1/4 f. m.	92 1/2	34.5
30	15/5 kl. 4 1/4 e. m.	19/5 kl. 10 2/3 f. m.	90 1/2	23.4
31	17/5 kl. 2 3/4 e. m.	21/5 kl. 11 3/4 f. m.	93	25.7
32	22/5 kl. 3 e. m.	26/5 kl. 9 f. m.	90	34.8
33	22/5 kl. 4 e. m.	26/5 kl. 10 f. m.	90	26.4
34	24/5 kl. 3 e. m.	28/5 kl. 8 f. m.	89	23.1
35	24/5 kl. 4 e. m.	28/5 kl. 9 f. m.	89	23.5
36	31/5 kl. 3 e. m.	4/6 kl. 8 f. m.	89	18.9
37	12/6 kl. 4 1/4 e. m.	16/6 kl. 9 1/4 f. m.	89	21.0
38	28/7 kl. 3 3/4 e. m.	1/8 kl. 8 f. m.	88 1/4	20.4
39	31/7 kl. 3 3/4 e. m.	4/8 kl. 9 1/4 f. m.	89 1/2	15.5

Kalf n:o.	Tiden för inokulationen.	Tiden för afympningen.	Pustlernas ålder i timmar.	Pustelmassans vigt i gram.
40	$^{31}/_{7}$ kl. 4 $^{3}/_{4}$ e. m.	$^{4}/_{8}$ kl. 8 $^{3}/_{4}$ f. m.	88	12.1
41	$^{5}/_{8}$ kl. 5 $^{3}/_{4}$ e. m.	$^{9}/_{8}$ kl. 8 $^{3}/_{4}$ f. m.	87	9.1
42	$^{5}/_{8}$ kl. 6 $^{3}/_{4}$ e. m.	$^{9}/_{8}$ kl. 8 $^{1}/_{4}$ f. m.	85 $^{1}/_{2}$	26.7
43	$^{11}/_{8}$ kl. 4 $^{3}/_{4}$ e. m.	$^{15}/_{8}$ kl. 8 $^{1}/_{4}$ f. m.	87 $^{1}/_{2}$	17.2
44	$^{11}/_{8}$ kl. 5 $^{3}/_{4}$ e. m.	$^{15}/_{8}$ kl. 9 f. m.	87 $^{1}/_{4}$	19.8
45	$^{7}/_{11}$ kl. 12 midd.	$^{11}/_{11}$ kl. 8 $^{1}/_{2}$ f. m.	92 $^{1}/_{2}$	29.3
46	$^{14}/_{11}$ kl. 12 midd.	$^{18}/_{11}$ kl. 8 $^{1}/_{2}$ f. m.	92 $^{1}/_{2}$	26.4
47	$^{21}/_{11}$ kl. 12 midd.	$^{27}/_{11}$ kl. 9 f. m.	93	22.0
48	$^{8}/_{12}$ kl. 12 midd.	$^{12}/_{12}$ kl. 9 f. m.	93	28.2

Vid början af året skedde ympningarna af dessa djur med den å anstalten odlade vaccinstammen. Sålunda ympades kalfvarna n:o 1 och 2 med n:o 36, 39 och 40 från år 1912. Det visade sig emellertid att stammen var degenererad och måste därför nytt ympmaterial anskaffas från K. k. Impfstoff-Gewinnungsanstalt i Wien. Med detta ympades kalfvarna n:o 3—9, 11 och 12. Med en senare sändning från samma håll blefvo (i slutet af juli och början af augusti månader) kalfvarna n:o 39—44 inokulerade. Med från kalf n:o 3 vunnet ympämne blefvo kalfvarna n:o 10 samt 13—21 och med från kalf n:o 4 skördadt kalfvarna 22—33 ympade. Till ympning af kalfvarna n:o 33—37 togs ympämne från resp. n:o 6, 9, 10, 12 och 13 samt till kalfvarna n:o 45—48 från n:o 42 och 44. Kalf n:o 38 inokulerades med från kalf n:o 36 taget ympämne.

Totala skörden af pustelmassa eller rå vaccin utgjorde 1,074.4 gr. I anstaltens lokal hafva det. s. k. mottagningsrummet samt ett par mindre förrådskontor blifvit ommålade i emaljfärg. I stallet hafva nödiga uppsnyggningsarbeten utförts.

De från anstalten afgående expeditionerna af vaccin hafva stigit till 1,213, af dessa 867 för allmänt behof och 346 åt enskilda.

Förutom den vaccin, som förbrukats vid vaccindepoten i Helsingfors hafva från anstalten utgifvits 150,736 portioner vaccin, hvaraf

för allmänt behof kostnadsfritt ..... 143,565 och
åt enskilda mot ersättning ..... 7,171 portioner.

På de olika månaderna fördelar sig beloppet på följande sätt:

Månad.	För allmänt behof kostnadsfritt.	Åt enskilda mot ersättning.	Summa.
Januari	578	9	587
Februari	875	34	909
Mars	3,575	68	3,643
April	2,950	529	3,479
Maj	82,897	1,163	84,060
Juni	34,501	233	34,734
Juli	7,300	2,612	9,912
Augusti	4,691	1,886	6,577
September	2,988	476	3,464
Oktober	2,060	87	2,147
November	675	59	734
December	475	15	490
Summa	143,565	7,171	150,736

I ersättning för försåld vaccin har influtit Fmk 1,679 samt för försålda kalfrester Fmk 1,507.90 eller tillsammans Fmk 3,186.90. Utgifterna för anstalten hafva under året stigit till Fmk 14,012.38; méd afdrag af den inkomst som anstalten haft genom försäljning af vaccin och slaktade kalfvar, belöper sig den faktiska kostnaden sålunda till Fmk 10,825.48.

Arthur Clopatt.

Vaccinationen i Helsinfors år 1913.

Den af vaccindepoten föranstaltade offentliga skyddsympningen har under året fortgått från den 7 mars till den 21 november. Vaccinationen har skett å följande ställen: Arbetets vänners lokal Annegatan 26; hospiz Betania, Sjömansgatan 43; Arbetets vänners lokal i Berghäll (Östra Chausséen 4); Frälsningsarméns natthärberge Östra Chausséen 21; Folkets hem i Hermanstad; Villan N:o 2 i Fredriksberg och vaccindepotens lokal Skilnadsgatan 5. Dessutom förrättades vaccination af samtliga invånare i åtskilliga gårdar, såsom nedanstående uppgifter närmare utvisa.

Antalet vaccinationsförrättningar var 173. Till en början vaccinerades å Arbetets vänners lokal, Annegatan 26 under 16 mottagningar 127 barn och å hospiz Betania under 27 mottagningar 380 barn. Med anledning af yppadt smittkoppsfall förrättades i medlet af maj månad vaccination och revaccination

af samtliga personer boende i gården N:o 4 vid Flemminggatan i Berhäll och vaccinerades härvid (under 3 förrättningar) 22 och revaccinerades 182 personer. Å Arbetets vänners lokal Östra Chausséen N:o 4 vaccinerades under 31 mottagningar 474 och revaccinerades, sedan i slutet af juli och början af augusti åter smittkoppsfall uppträdt, 84 personer. I gårdarna Simonsgatan 8, Wladimirsgatan 48, Vestra Henriksgatan 24, Porthansgatan 6, Flemminggatan 16, Tredje linien N:o 11 och N:o 12, Hörnebergsgatan 6, Båtsmansgatan 10 och villorna Arabia, Hesperia 61 A, Rödbacka, Humleberg 6, 7 och 8 vaccinerades, på grund af i dessa yppade smittkoppsfall under 16 förrättningar, 59 och revaccinerades 1,114 personer. I Tölö sockerbruks läsesal vaccinerades under 17 mottagningar 365 och revaccinerades 940 personer. Å Frälsningsarméns natthärberge, Östra Chausséen 21, vaccinerades under 5 mottagningar 175 och revaccinerades 384 personer. I Fredriksberg vaccinerades under 10 mottagningar 66 och revaccinerades 27 personer. Å Folkets hem i Hermanstad vaccinerades under 32 mottagningar 524 och revaccinerades 300 personer. Å vaccindepotens lokal, Skilnadsgatan 5 vaccinerades under 13 mottagningar 120 barn.

Revaccination skedde äfven af i stadens tjänst anställda arbetare å Busholmen, af Pargas Kalkbruks A. B. arbetare och af vid detektiva polisafdelningen anställda personer, tillsammans 228.

Under år 1913 uppgick antalet af de genom vaccindepotens försorg vaccinerade personerna till 5,571. Af dessa voro 2,312 förstymplingar, medan 3,259 förut hade undergått vaccination.

Hvad de 2,312 förstymplingarne beträffar, så uteblefvo af dem 74 från granskningen och äro sålunda till resultatet okända. Af de 2,238 till resultatet kända fallen hafva 2,199 visat ett fullständigt resultat (2,018 hade 6 pustler af 6 snitt, 95 hade 5 pustler af 6 snitt, 41 hade 4 pustler af 6 snitt, 9 hade 5 pustler af 5 snitt, 36 hade 4 pustler af 4 snitt). De 39 ofullständiga resultaten förhålla sig sålunda: i 16 fall 3 pustler af 6 snitt, i 5 fall 2 pustler af 6 snitt, i 2 fal l 1 pustel af 6 snitt, i 12 fall 0 pustler af 6 snitt, i 2 fall 3 pustler af 4 snitt, i 2 fall 0 pustler af 4 snitt. I 13 fall omvaccinerades vid granskningen; resultatet var i 4 fall positivt, i 6 fall negativt och i 3 fall okändt.

Granskning af de revaccinerade kunde i allmänhet icke företagas, endast en och annan af dessa infann sig till granskningstillfället. Ympningarna måste på grund af det stora tilloppet ske med stor brådska; både föreståndarens och biträdenas tid var strängt upptagen af vaccinering på de många, vidt spridda ställena. Några uppgifter om ympningens resultat hos de revaccinerade kunna därför icke meddelas.

Flertalet fall ympades med kalfvaccin från vaccinberedningsanstalten. Af 1912 års vaccinskörd användes n:o 36—40 äfvensom samtliga vaccinnumror från år 1913. Af dessa senare visade sig n:o 43 och 44 vara något svaga; de

öfriga dugliga och användbara ehuru hos några hållbarheten lämnade något öfrigt att önska. I ett litet antal fall kommo vaccin från kgl. vaccinationsanstalt i Köbenhavn och från staattisches Lymphinstitut i Dresden till användning. Den danska vaccinen visade sig vara af försvagad virulens och måste därför förkastas; den tyska åter var af god beskaffenhet.

Frånser man resultatet hos de barn, som blifvit ympade med mindre än 6 snitt, så finner man att hos de 2,189 barn, af hvilka hvarje ympats med 6 snitt, eller inalles 13,134 snitt, hafva stigit 12,807 pustler. Fördelas dessa pustler å de 2,189 barnen, fås i medeltal å hvarje i denna kategori granskad 5.85 pustler.

Förstymplingarne voro:

Mankön.	Kvinkön.	Grekiska katoliker.	Romerska katoliker.	Judar.	Muhamedaner.	Från orter utom Helsingfors.	Af svenska talande föräldrar.	Af finska talande föräldrar.	Oäkta.
1,138	1,174	121	17	1	2	96	659	1,540	237

Efter månader voro besöken vid vaccinationerna (förstymplingarna) sålunda fördelade:

Januari ..	0	April	90	Juli	372	Oktober .	139
Februari ..	0	Maj	219	Augusti ...	996	November	73
Mars	34	Juni	209	September .	176	December	4

Förstymplingarnes ålder och ympningens resultat framgå ur följande tabell:

Antal ympade				Ympningens resultat						Frånvarande från granskningen			Utslagna vaccinpustler i % af ympningen.	Resultatet i %		Frånvarande från granskningen i %.
				under 2 år		2—10 år		över 10 år								
under 2 år.	2—10 år.	öfver 10 år.	summa.	fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.	fullst.	ofullst.	under 2 år.	2—10 år.	öfver 10 år.		fullst.	ofullst.	
907	1,383	22	2,312	861	24	1,321	15	17	—	22	47	5	97.48	98,3	1.7	3.20

Under året hafva 60 elever undervisats i skyddsympning och öfvat sig i dess utförande. Dessa samtliga hafva vaccinerat sammanlagdt 580 barn; på hvarje elev har sålunda i medeltal kommit 9.66 vaccinationer. Efter undervisning i journalföring och undergånget förhör hafva 37 elever erhållit betyg öfver skicklighet i vaccinering.

På depoten hafva 645 barn blifvit anmälda såsom vaccinerade af i staden praktiserande läkare och barnmorskor. Af de vaccinerade voro 245 gossar och

400 flickor. Ofullständigt resultat visade sig i 28 fall. Såsom revaccinerade hafva 1,921 blifvit anmälda. Dessa uppgifter kunna icke göra anspråk på fullständighet emedan flere läkare icke insändt behöriga förteckningar ehuru de blifvit därtill uppmanade.

Antalet ovaccinerade barn, nästan alla födda under år 1912, uppgafs vid årets början af prästerskapet på följande sätt:

Norra	finska	församlingen	716	Sörnäs	finska	församling	889
»	svenska	»	456	»	svenska	»	204
Södra	finska	»	638			Summa	3,233
»	svenska	»	330				

Arthur Clopatt.

IV. Sairashoitolaitokset.

Vuonna 1913 ei Lääkintölaitoksen alalla ole toimeenpantu, enemmän kuin edellisenäkään vuotena, mitään suurempia uutisrakennusyrityksiä, riippuen tämä luultavasti siitä, ettei valtion varat toistaiseksi ole riittäneet suurten rakennusehdotusten, kuten Helsingin uusien Yliopistoklinikkojen, Oulun keskuslaitoksen mielisairaita varten ja Kuortaneen keuhkotautisten kansanparantolan toteuttamiseen.

Ainoastaan erityisiä pienempiä rakennustöitä ja parannuksia varten sairashoitolaitoksissa on ehdotuksia tehty ja, joskin nämä määrärahain suuruuteen nähden ovat pidettävät vähäpätöisinä ovat ne kuitenkin tarkoittaneet saattaa sairashuoneet kuntoon, joka yhä enemmän vastaa nykyajan hygienisiä vaatimuksia. Mitä erittäinkin valaistukseen ja vedensaantiin tulee voidaan miltei kaikkialla huomata suurta edistystä, riippuen tämä etupäässä siitä että vastaaville laitoksille kaupungeissa ja maalaiskunnissakin on pantu suurempaa huomiota kuin tähän saakka.

Sähköteknikan edistyminen on joutunut siksi pitkälle että pienemmätkin kunnat ovat olleet tilaisuudessa taloudellisesti edullisella tavalla vaihtamaan vanhat valaistusjärjestelmänsä sähköön ja useimmat maan sairashuoneet ovat nyt luettavat kunnallisten tai yksityisten sähkölaitosten kuluttajiin. Erityisiin suurempiin sairashoitolaitoksiin on tosin aikanaan perustettu ja suurella edulla käytetty omia sähkökeskustoja, erittäinkin jos poistohöyry näiden koneista on voitu käyttää lämmitystarkoituksiin, mutta vähitellen ovat nämäkin laitokset hävitetyt sittenkuin läheiset suuremmat voimakeskustat ovat voineet tarjota tarvittavan sähkövirran hintaan, joka on ollut alhaisempi kuin sairaalan keskustan käyttökustannukset. Tämä on käynyt mahdolliseksi etenkin siellä, missä vesivoimaa on ollut saatavana suurempien laitosten käyttöä varten. Toinen seikka, joka myöskin on vaikuttanut tällaiseen menettelyyn on kysymys sairaalain yövalaistuksesta, jota varten sairaalan oma valaistuslaitos oli pakoitettu käyttämään accumulaattoria kun taas yleisen keskustan koneet liikkuvat yöt päivät ja näin ollen takaavat valon saannin läpi vuorokauden. Accumulaattorien hankkiminen ei ainoastaan käy kalliiksi vaan vaatii niitteen käyttäminen tavallisesti verrattain suuria kustannuksia, koska pienempikin varomattomuus

konehenkilöiden puolesta tai alkuaan huomaamaton konstruktioni virhe saattaa joko osittain tai kokonaan tärvellä laitoksen.

Vanha paloöljyvalaistus sairashoitolaitoksissa on tällä tavalla vähitellen saanut väistyä sähkövalaistuksen tieltä ja se tulenvaara, joka ennen uhkasi sairashuoneitamme, erittäinkin mielisairaaloita, voidaan nyt katsoa poistetuksi, ilman että suurempia tapaturmia on sattunut. Kun sähkövalo ei kuluta ilman happoa eikä myöskään tuota palokaasuja, voidaan ilmanvaihtoa vähentää tai, missä ilman vaihtolaitos on puutteellinen, saada tuntuva parannus sairashuoneiden ilmamäärässä aikaan.

Sittenkuin suuressa osassa maan kaupunkeja viime vuosien kuluessa on perustettu ylhäis-painoisia vesijohtoja ja järjestettyjä likaviemäriverkkoja pantu toimeen on myöskin sairashuoneissa saatu aikaan suuria parannuksia. Sairashuoneiden vedensaanti on turvattu, mikä ei aina ollut mahdollista niiden omien vesilaitosten aikoina.

Myöskin ajanmukaiset lokaviemärilaitokset kaupungeissa ovat runsaan vedensaannin kanssa aiheuttaneet vesiklosettien järjestämisen sairaaloissa entisten ilmaklosettien sijaan, jotka viimemainitut useimmissa sairashuoneissa olivat kiusallisia kompastuskiviä puhtaan ilman säilyttämisessä.

Alamaisessa esittelyssä 16 päivältä toukokuuta suvaitsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa Keisarillisen Senaatin esityksestä sallia että Suomen Lääkintöhallituksen ylitirehtöörin, valtioneuvos Taav. Laitisen omistama »Lepokoti Tilkka» niminen sairaala siihen kuuluvine rakennuksineen ja kalustoineen ynnä vuokraoikeus maahan lunastetaan valtiolle. Kirjeessä toukokuun 21 päivältä käski Siviilitoimituskunta, Senaatin siitä tekemän päätöksen johdosta, Lääkintöhallitusta valtioneuvos Laitiselta vastaanottamaan yllämainitun omaisuuden sekä siitä huolehtimaan kunnes sen käyttämisestä vastedes lähemmin määrätään.

Helmikuun 6 päivälle päivätyllä lähetepäätöksellä käski K. Senaatin Siviilitoimituskunta Lääkintöhallitusta toimittamaan alamaisen lausuntonsa Vaasan läänin kuvernöörin vuosikertomuksessaan vuodelta 1911 tekemästä esityksestä, että uusi lääninsairaala lääniä varten rakennettaisiin Nikolainkaupunkiin tai sen ääreen sekä että nykyisen lääninsairaalan tilalle perustettaisiin ajanmukainen mielisairashoitolaitos pohjois-Suomea varten. Lääkintöhallituksen tämän johdosta antama lausunta oli seuraava:

»Kysymys Mustasaaren lääninsairaalan muuttamisesta mielisairaalaksi ja uuden lääninsairaalan Vaasan lääniä varten rakentamisesta Nikolainkaupunkiin tai sen ääreen on kauan ollut päiväjärjestyksessä. Jo 1897 vuoden valtiopäivillä jätettiin Talonpoikaissäädylle tähän suuntaan menevä anomusehdotus, vaikkei ehdotus silloin saavuttanutkaan säätyjen hyväksymistä ja sillä kertaa raukesi.

Vuonna 1905 herätti silloinen Vaasan läänin kuvernööri asian uudelleen Keisarilliseen Senaattiin jättämässä kertomuksessaan läänin tilasta, jossa kertomuksessa hän viittasi niihin suuriin vaikeuksiin, jotka johtuivat läänissä löytyvien lukuisien mielisairaiden hoitamisesta. Lokakuun 19 päivänä 1907 teki Suomen Eduskunta alamaisen anomuksen, joka koski mielisairaalain perustamista maahan. Tämän johdosta vaaditussa alamaisessa lausunnossaan 26 päivältä toukokuuta 1908 esiintoi Lääkintöhallitus, pyydettyään ja saatuaan mielisairashoidon järjestämistä varten asetetun komitean lausunnon asiasta, muun muassa että Mustasaaren lääninsairaala muutettaisiin mielisairaalaksi 250 potilasta varten ja että uusi lääninsairaala Vaasan lääniä varten perustettaisiin Nikolainkaupunkiin. Vihdoin ehdotti äsken mainittu komitea vuonna 1909 ilmestyneessä mietinnössään N:o I myöskin että kysymyksessä oleva lääninsairaala muutettaisiin mielisairaiden keskuslaitokseksi 250 sairasta varten, tukien ehdotustaan sillä, että Mustasaaren lääninsairaala jo asemansakin takia yleisesti jo kauan on tuumittu olevan lääninsairaalaksi sopimaton, joten yhtä hyvin mielisairashoidolle kuin muullekin läänissä toimitetulle sairaanhoidolle olisi suurimmaksi eduksi, jos Mustasaaren lääninsairaala kokonaan käytettäisiin edellistä varten ja uusi lääninsairaala rakennettaisiin Nikolainkaupunkiin. Komitea ehdotti että lääninsairaalan yhteydessä oleva vastaanottolaitos rakennettaisiin uudestaan (mikä sittemmin jo on tapahtunutkin), että se rakennus, jossa lääninsairaala nyt on, muutettaisiin turvalaitospaviljongiksi sekä että sen lisäksi rakennettaisiin kolme uutta turvalaitospaviljonkia, niin että laitoksessa tulisi olemaan kaikkiaan 250 sairaspaikkaa. Tämä luku oli komitean mielestä välttämätön, jotta yritys voisi kannattaa kahta lääkäriä, joka luku oli vähin ajateltava määrä niin syrjäisessä paikassa sijaitsevalle laitokselle ja koska tämä luku muutenkin taloudellisessa suhteessa oli edullisempi kuin joku vähempi määrä. Toiselta puolelta taas ei lääninsairaalan maa-alan laajuus salli mainitun luvun yli käypää suurentamista. Mietinnössään jakaa mielisairashoitokomitea ehdottamiensa uusien mielisairashoitolaitosten rakentamisen kahdeksalle eri rakennuskaudelle, joitten yhteenlaskettu aika on 20 vuotta. Ensimmäisellä rakennuskaudella, joka käsittää kaksi vuotta, olisi etupäässä Oulun lääniin ehdotetun uuden suuren mielisairashoitolaitoksen rakentaminen alotettava. Toisena rakennuskautena tulisi Mustasaaren sairaalan vuoro. Tätä ehdotustaan puoltaa komitea sillä, että Oulun lääni on ensin tuleva kysymykseen sen vuoksi että läänin koko pohjoisosa, jolla laajuuteensa ja huonoihin kulkuneuvoihinsa nähden ei ole vertaistaan maan muissa osissa, muussa tapauksessa verrattain pitkän ajan tulisi olemaan sellaista laitosta vailla, johon ei olisi kovin vaikeata kuljettaa sairaita. Vaasan läänissä on tosin enemmän mielisairaita kuin muissa lääneissä, komitean laskujen mukaan 2,456, mutta on tällä läänillä toistaiseksi jonkun verran parempi asema, se kuin sijaitsee ehdotetun uuden Oulun keskuslaitoksen ja Päkäniemen keskus-

laitoksen välillä ja viimeksi mainitun keskuslaitoksen laajentaminen komitean ehdotuksen mukaan myöskin olisi toimitettava ensimmäisellä rakennuskaudella. Mielisairashoitokomitean mietinnöstä toukokuun 20 päivänä 1910 antamassaan alamaisessa lausunnossaan kannatti Lääkintöhallitus kaikin puolin komitean ehdotusta tässä suhteessa. Samaa mielipidettään, Mustasaaren lääninsairaalan muuttamista mielisairashoitolaitokseksi ja uuden lääninsairaalan perustamista Vaasan lääniä varten Nikolainkaupunkiin, on Lääkintöhallitus sittemmin esiintuonut kesäkuun 30 päivänä 1911 antamassaan alamaisessa lausunnossaan Kokkolan kaupungin valtuusmiesten anomuksesta että yleinen sairaala valtion varoilla rakennettaisiin ja ylläpidettäisiin Kokkolan kaupungissa. Ja samaa mielipidettä on Lääkintöhallitus yhä edelleen. Mustasaaren lääninsairaala sijaitsee kuten tunnettu 6½ à 7 kilometriä Nikolainkaupungista sekä noin yksi kilometri Korsholman rautatieasemalta, seudussa, jossa ei melkein ensinkään ole muuta asutusta. Sairaalan tilat ovat siksi ahtaat ettei edes sairaalan ylilääkäri eikä siihen yhdistetyn vastaanottolaitoksen lääkäri voi asua sairaalassa eikä sen läheisyydessäkään, vaan asuvat he molemmat Nikolainkaupungissa. Että tästä on suurta haittaa sekä sairaalalle että lääkäreille on sanomattakin selvä. Sairaalan hoito, erittäinkin sen taloudellinen puoli, jää näin ollen suureksi osaksi sairaalan alilääkärin huostaan, tämä lääkäri joka on ainoa, joka läpi vuorokauden on sairaalassa tavattavissa. Täten karttuu tälle lääkärille siksi paljon työtä että on ylen vaikeata saada pysyväistä alilääkäriä sairaalaan, erittäinkin kuin hänellä täällä ei ole mitään tilaisuutta yksityispraktiikaan. Hän hakee ensi tilaisuudessa toiseen paikkaan ja niin siirtyy sairaalan hoito taas toisen, tavallisesti nuoren ja vielä kokenemattoman lääkärin huoleksi. Sairaala on sitä paitsi liian pieni tyydyttämään suuren läänin tarvetta. Tuon tuostakin täytyy, kuten kuvernöörikin kertomuksessaan mainitsee, vaarallisestikin sairastuneilta pyrkijöiltä kieltää vastaanotto. Nämä sairaat ovat sitten kuljetettavat takaisin koteihinsa tai Nikolainkaupunkiin. Kun sairaalan läheisyydessä ei löydy yksityisasuntoja käy asian laita vielä vaikeammaksi ei ainoastaan sairaille vaan myöskin heidän saattajille. Heitä ei aina, varsinkaan talvipakkasena voi lähettää samaa tietä takaisin, vaan täytyy heille pakostakin lyhemmäksi tai pitemmäksi aikaa jossain kanslia- tai odotushuoneessa hankkia joku leposija suureksi haitaksi koko järjestykselle sairaalassa. — Kun kaikki ruokatavarat ja muut tarveaineet ovat kuljetettavat joko Nikolainkaupungista tai muualta, ainakin osan matkaa hevosella, tulevat ne verrattain kalliiksi. Vaikeaksi on myöskin näyttäytynyt saada täällä pysyväistä ja tyytyvää hoitohenkilö- ja palveluskuntaa y. m. s. Kaiken tämän lisäksi tulee, että sairaala jo on sekä rakennuksiinsa että muihin varustuksiinsa nähden suurimmaksi osaksi vanhentunut eikä enää vastaa ajan vaatimuksia, jos kohta kiitollisuudella on mainittavakin että Hallitus myöntämällä varoja vesijohdon- ja sähkövalaistuksen aikaansaamiseksi

sairaalaan sekä uuden kyökkiosaston rakentamiseen viimeisten kuuden vuoden aikana on poistanut kaikkein kipeimmät epäkohdat.

Sen nojalla mitä Lääkintöhallitus on esiintuonut saa Lääkintöhallitus kaikin puolin puoltaa Vaasan läänin kuvernöörin ehdotusta ja syvimmässä alamaisuudessa esittää että Lääkintöhallituksen toimeksi jätettäisiin kuulustella uutta sopivaa paikkaa Nikolainkaupungissa tai sen ääressä Vaasan läänin lääninsairaalaa varten sekä sittemmin teettää piirustukset tätä sairaalaa varten noin 150 sairaalle kuin myöskin että ehdotetun uuden lääninsairaalan valmistuttua nykyinen Mustasaaren lääninsairaala muutettaisiin keskuslaitokseksi 250 mielisairasta varten.»

Sodankylän aluelääkärin huoneuston ja Sodankylän sairastuvan rakentamistyöt, joihin varoja jo myönnettiin 16 päivänä toukokuuta 1911, päätettiin vuoden kuluessa.

Muonion sairastuvan laudottamiseen, kaivon rakentamiseen ja laskujohtojen asettamiseen myönsi K. Senaatin Siviilitoimituskunta 19 päivänä syyskuuta 3,620 markan suuruisen määrärahan ja suoritettiin työt vuoden kuluessa.

Lokakuun 21 päivänä vahvisti K. Senaatti Lääkintöhallituksen esityksestä sairasvuodemaksut valtion sairaaloissa vuosiksi 1914, 1915 ja 1916.

Kirjeessä marraskuun 25 päivältä ilmoitti Siviilitoimituskunta että K. Senaatti oli nähnyt hyväksi määrätä että maksuttomia oppikursseja sairaanhoitajattariksi aikovia henkilöitä varten on lääninsairaaloissa edelleenkin järjestettävä asianomaisten sairashuonelääkärien lähemmin määrääminä aikoina. Näissä kursseissa, jotka kestävät kuusi kuukautta ja joihin otetaan korkeintaan kuusi oppilasta, on annettava opetusta sillä kotimaisella kielellä, jota oppilaat taitavat ja käyttävät, ja saavat oppilaat kurssissa käydessään vapaan ruuan sairaaloissa.

Vuonna 1913 myönnettiin seuraavat rahasummat korjaustöitä varten maan sairashoitolaitoksissa.

Uudenmaan lääni.

Kirurginen sairashuone	Helsingissä	.....	Smk. 31,300: —
Uusi klinikka	»	.....	» 5,200: —
Vanha klinikka	»	.....	» 8,900: —
Lapsenpäästölaitos	»	.....	» 8,400: —

Lasten sairashuone Helsingissä	Smk.	10,500: —	
Lapinlahden keskuslaitos »	»	13,300: —	
Rokotuslaitos »	»	1,050: —	
Gumtähtin ylim. sairash. »	»	4,200: —	
Yleinen sairashuone Loviisassa	»	5,550: —	88,400: —

Turun ja Porin lääni.

Läänin sairaala Turussa	Smk.	11,832: —	
Vastaanottolaitos »	»	2,516: —	
Yleinen sairashuone Porissa	»	3,400: —	
Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla	»	1,360: —	
Seilin turvalaitos	»	4,488: —	23,596: —

Hämeen lääni.

Lääninsairaala Hämeenlinnassa	Smk.	2,652: —	
Pitkäniemen keskuslaitos	»	25,806: —	
Tampereen yleinen sairashuone	»	1,144: —	
Oriveden leprasairaala	»	930: —	30,532: —

Viipurin lääni.

Lääninsairaala Viipurissa	Smk.	19,668: 39	
Vastaanottolaitos »	»	2,945: 90	
Yleinen sairashuone Sortavalassa	»	9,112: —	
Käkisalmen turvalaitos	»	6,664: —	
Ylimääräinen kuppatautisairaala Viipurissa	»	826: 35	39,216: 64

Mikkelin lääni.

Lääninsairaala Mikkelissä	Smk.	3,060: —	
Vastaanottolaitos »	»	1,224: —	
Yleinen sairashuone Savonlinnassa	»	2,312: —	6,596: —

Kuopion lääni.

Läänin sairaala Kuopiossa	Smk.	6,952: —	
Yleinen sairashuone Nurmeksessa	»	1,550: —	
Yleinen sairashuone Joensuussa	»	7,500: —	
Niuvanniemen keskuslaitos	»	25,215: 84	41,217: 84

Vaasan lääni.

Lääninsairaala Mustasaaressa	Smk.	8,364: —	
Vastaanottolaitos »	»	2,040: —	10,404: —

Oulun lääni.

Lääninsairaala Oulussa	Smk.	9,372: —	
Vastaanottolaitos »	»	2,706: —	
Yleinen sairashuone Torniossa	»	2,310: —	
Yleinen sairashuone Kajaanissa	»	1,567: —	
Yleinen sairashuone Rovaniemellä	»	2,112: —	18,067: —

Lääninsairaalat ja yleiset sairashuoneet.

Helsingin yleinen sairashuone.

Helsingin kaupungissa on viime vuosina suuri osa kaduista laskettu nuppakivillä asfalttisaumoilla ja myönnettiin vuoden 1913 kuluessa 16,809 markan suuruinen yhteinen määräraha myöskin Vanhan ja Uuden klinikan, kirurgisen sairaalan sekä lapsenpäästölaitoksen ohi kulkevien katujen laskeminen tällaisilla kivillä.

A. Vanha ja uusi klinikka.

Lääkintöhallituksen alamaisessa kirjeessä toukokuun 3 päivältä tekemästä esityksestä myönsi Siviilitoimituskunta heinäkuun 7 päivänä 900 markan suuruisen määrärahan vanhan ja uuden klinikan taloudenhoitajan konttoriapulaisen palkkaamiseksi vuodeksi 1913.

Lääkintöhallituksen kesäkuun 17 päivänä tekemän esityksen johdosta oikeutti K. Senaatti Lääkintöhallitusta palkkaamaan laboratorion apulaisen sisätauti- ja propedeuttisen osastojen yhteiseen Röntgenlaitokseen 900 markan vuosipalkasta, vapaasta ruuasta ja asunnosta.

Marraskuun 4 päivänä tekemällä päätöksellä oikeutti Senaatti Lääkintöhallitusta ottamaan vanhemman sairaanhoitajattaren Röntgenlaitokseen sekä myönsi laitoksen käyttämistä varten 5,000 markkaa.

Samana päivänä päätti Senaatti että vanhempi polikliinillinen sairaanhoitajatar, yöhoitajatar, renki ja siivoojatar oli otettava oftalmologiselle osastolle kuin myöskin siivoojatar syfilodermatologiselle osastolle.

Vanhassa ja uudessa klinikassa hoidettiin vuoden kuluessa 3,615 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 102,381. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.43 markkaan.

B. Kirurginen osasto.

Lääkintöhallituksen siitä 29 päivänä kesäkuuta 1912 tekemästä ehdotuksesta myönsi Siviilitoimituskunta 21 päivänä huhtikuuta 1913 4,500 markkaa huoneen järjestämiseksi sairaalan ullakolle potilaiden vaatteiden säilyttämistä varten.

Lääkintöhallituksen 31 päivänä lokakuuta tekemästä esityksestä korotti K. Senaatti 18 päivänä marraskuuta tekemällään päätöksellä osaston vapaapaikkojen luvun 64:stä 75:een.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 2,067 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 63,646. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5.19 markkaan.

C. Synnytyslaitos.

Lääkintöhallituksen 14 päivänä lokakuuta 1912 tekemän esityksen johdosta asetti Siviilitoimituskunta Lääkintöhallituksen käytettäväksi vuodeksi 1913 määrärahan 4:nen apulaiskätilön ottamiseksi synnytyslaitokseen.

Päätöksellä 22 päivältä joulukuuta asetti Siviilitoimituskunta Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 2,150 markan suuruisen määrärahan lämpövesijohdon laittamiseksi laitoksen leikkausosastolla.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 3,289 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 22,051. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 6.1 markkaan.

D. Lasten sairashuone.

Se osa synnytyslaitoksen varsinaisesta tontista joka 1890 vuosiluvun alussa luovutettiin lasten sairashuoneelle on tästä ajasta alkaen ollut järjestämättä melkein luonnontilassaan ja etenkin on alue katoolisen kirkon, Ulrikinkadun ja Vuorimiehen kadun välillä ollut täydellinen vastakohta vuosi vuodelta yhä loistavammaksi käyneen ympäristöllensä uusine rakennuksineen ja istutuksineen. Tarpeellisten tasoitus- ja istutustöiden teettämiseksi kysymyksessä olevalla osalla tonttia laskettiin kustannukset nousevan 12,000 markkaan, mutta myönnettiin tästä summasta vuodeksi 1913 ainoastaan 1,000 markkaa niitä täyttämistöitä varten, jotka voitiin toimittaa syksyllä 1913 ja sitä seuraavan talven aikana.

Lääkintöhallituksen alamaisesta esityksestä 5 päivältä marraskuuta 1912 asetti Siviilitoimituskunta Lääkintöhallituksen käytettäväksi vuonna 1913 tarpeellisen määrärahan kahden huoneen vuokraamiseksi sairaalan läheisyydessä eristysosaston henkilökunnalle ja sairaalan alihoitajattarille.

Maaliskuun 1 päivänä luopui lääketieteen lisensiaatti P. von Bonsdroff lastensairaalan assistenttilääkärin toimesta ja määräsi Helsingin yleisen sairaalan hallitus assistenttilääkäriksi hänen sijallensa lääketieteen lisensiaatti Ragnhild Granholmin.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 336 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 11,984. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 6.74 markkaan.

E. Korva-, nenä- ja kurkkutautiosasto.

Päätöksellä 4 päivältä marraskuuta lisäsi K. Senaatti osaston hoitohenkilökuntaa yöhoitajattarella ja poliklinisellä sairaanhoitajattarella.

Osastolla hoidettiin vuoden kuluessa 397 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 6,244. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 7.91 markkaan.

Turun läänin sairaala.

Turun lääninsairaalassa on kuten useimmissa valtion sairaaloissa hoitohenkilökunnan ja palvelusväen asuinhuoneiden lukumäärä ollut aivan riittämätön. Kun sairaalan ullakon laajuus teki huoneiden järjestämisen sinne mahdolliseksi, pyysi Lääkintöhallitus Yleisten rakennusten Ylihallitusta teettämään tarpeelliset piirustukset ja kustannusarvion töitä varten ja anoi heinäkuun 12 päivänä 1912 varoja yritykseen. Maaliskuun 28 päivänä 1913 antoi K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi rakentaa 8 huonetta sairaalan lasarettiosaston ullakolle ja myönsi tarkoitusta varten 14,000 markkaa. Kun työn kestäessä näyttäytyi että niskapuut olivat mädänneet suuremmassa määrässä, kuin alkuaan arveltiin, myönsi Senaatti edellä mainitun määrärahan lisäksi vielä 7 päivänä toukokuuta 3,546 markkaa 60 penniä. Täten saatujen lisähuoneiden sisustamista ja kalustolla varustamista varten myönsi K. Senaatti heinäkuun 11 päivänä 1,995 markkaa.

Kun sairaala vv. 1908—1909 uudestaan korjattiin rakennettiin konehuone kahta höyrypannua varten, mutta hankittiin silloin taloudellisista syistä ainoastaan yksi pannu. Käytön kannalta kävi kuitenkin suotavaksi että toinenkin höyrypannu hankittaisiin ja myönsi Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen esityksestä 28 päivänä maaliskuuta 1913 8,350 markan suuruisen määrärahan tarkoitusta varten.

Armollisella päätöksellä 21 päivältä heinäkuuta suvaitsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa määrätä että sairaalaan 1 päivästä tammikuuta 1913 oli perustettava toinen alilääkärin virka 3,500 markan palkalla ja 1,000 markan suuruisella vuokrarahalla vuodessa.

Sairaalan toiseksi alilääkäriksi nimitettiin 10 päivänä lokakuuta lääketieteen lisensiaatti O. Rohde.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 2,069 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 62,327. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.87 markkaan.

Hämeenlinnan lääninsairaala.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 1,027 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 22,849. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.36 markkaan.

Viipurin lääninsairaala.

Maaliskunn 28 päivänä asetti K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 9,500 markan suuruisen määrärahan jääkellarin rakentamiseksi sairaalaan.

Tasoitus- ja istutustöitä varten sairaalan tontilla sekä itse tontilla ja sitä ympäröivillä kaduilla olevien kivityksien ja käytävien korjaamiseksi myönnettiin vuoden kuluessa yhteensä 16,819 markkaa.

Huhtikuun 18 päivänä myönsi Senaatti 5,750 markan suuruisen määrärahan rautaaitaa varten sairaalan tontin ympäri sekä 25 päivänä heinäkuuta 8,029 markkaa korjaustöitä varten niissä huoneissa vanhassa sairaalassa jotka uutisrakennusten jälkeen käytetään muihin tarkoituksiin kuin sitä ennen.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairaalassa 3,967 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 84,866. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.08 markkaan.

Mikkelin lääninsairaala.

Sairaalan taloudenhoitaja V. Auranen kuoli 14 päivänä huhtikuuta. Sittenkuin soitonjohtaja L. Linnala väliaikaisesti oli hoitanut taloudenhoitajan tointa nimitti K. Senaatti marraskuun 4 päivänä apteekkari N. A. Teittisen taloudenhoitajan virkaan.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 864 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 20,641. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.63 markkaan.

Kuopion lääninsairaala.

Yleisten rakennusten Ylihallituksen joulukuun 28 päivänä 1912 tekemästä esityksestä myönsi K. Senaatti maaliskuun 28 päivänä 1913 1,280 markkaa sairaalan kirurgisen osaston ullakolla olevan paisuntaveden säiliön uudestaan rakentamista varten.

Huhtikuun 18 päivänä myönsi Senaatti pyynnöstä virkaeron sairaalan taloudenhoitajalle herra F. Calonius'elle. Sittenkuin kansakoulunopettaja Benj. Huttunen väliaikaisesti oli hoitanut taloudenhoitajan tointa, nimitti Senaatti 4 päivänä marrraskuuta kolleegisihteeri B. Westzynthiuksen taloudenhoitajan virkaan.

Marraskuussa liittyi sairaala Kuopion kaupungin uuteen vesijohtoon.

Marraskuun 4 päivänä nimitettiin sairaalan alilääkäri lääketieteen ja kirurgian tohtori A. J. Hällström Savonlinnan yleisen sairashuoneen lääkäriksi. Hänen jälkeensä nimitettiin lääketieteen lisensiaatti K. H. Öhman 23 päivänä joulukuuta sairaalan alilääkäriksi.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 2,028 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 42,766. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.98 markkaan.

Mustasaaren lääninsairaala.

Lääkintöhallituksen 17 päivänä syyskuuta 1912 tekemän esityksen johdosta asetti K. Senaatti 9 päivänä huhtikuuta 1913 Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 1,100 markkaa n. k. septic-tank laitoksen perustamiseksi sairaalalle.

Kun Waasan lääninrakennuskonttorin johtaja oli ilmoittanut että sairaalan kylpyrakennuksen välikatto ja osittain myöskin sen ulkoseinät olivat perinpohjaisen korjauksen tarpeessa, myönsi K. Senaatti 18 päivänä marraskuuta 4,400 markkaa mainittuja korjaustöitä varten.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 1,225 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 42,846. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.44 markkaan.

Oulun lääninsairaala.

Sairaalassa hoidettiin vuoden kuluessa 1,219 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 34,907. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.98 markkaan.

Loviisan yleinen sairashuone.

Syyskuun 14 päivänä 1912 esitti Lääkintöhallitus että 14,000 markan suuruinen määräraha asetettaisiin Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi vesijohdon hankkimiseksi sairashuoneeseen ja tästä johtuvien muutostöiden teettämiseksi. Maaliskuun 28 päivänä 1913 myönsi K. Senaatti pyydetyn summan.

Omasta pyynnöstään sai sairashuoneen lääkäri lääketieteen lisensiaatti E. Ekelund eron virastaan joulukuun 1 päivänä ja määräsi Lääkintöhallitus v. t. ylimääräisen lääkärin, lääketieteen lisensiaatti L. Peterson'in väliaikaisesti virkaa hoitamaan.

Marraskuun 18 päivänä myönsi Senaatti Lääkintöhallituksen 23 päivänä syyskuuta tekemästä esityksestä 1,260 markan 60 pennin suuruisen määrärahan kaluston hankkimiseksi sairashuoneen kahteen yksityishuoneeseen potilaita varten, tarjoiluhuoneeseen ja siivoojattarien huoneeseen.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 241 potilasta. Sairashoitopäivien yhteinen luku oli 4,665. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.50 markkaan.

Porin yleinen sairashuone.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 892 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 17,678. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.60 markkaan.

Tampereen yleinen sairashuone.

Syyskuun 17 päivänä 1912 esitti Lääkintöhallitus että sairaalan pihamaa järjestettäisiin ja varustettaisiin istutuksilla 10,941 markkaan 45 penniin nousevan kustannusarvion mukaan sekä että tarkoitusta varten vuodeksi 1913 myönnettäisiin 5,000 markkaa. Tämän suuruisen määrärahan myönsi K. Senaatti maaliskuun 28 päivänä 1913.

Alamaisessa kirjeessä huhtikuun 15 päivältä esitti Lääkintöhallitus että Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi asetettaisiin 1,600 markan suuruinen määräraha sen tien korjaamiseksi sairashuoneen alueella jota pitkin ruoka sairaalan keittiöstä kuljetetaan sairasrakennuksiin. Tähän esitykseen suostui Senaatti huhtikuun 24 päivänä myöntämällä pyydetyt varat.

Yleisten rakennusten Ylihallituksen esityksestä asetti Senaatti elokuun 22 päivänä Ylihallituksen käytettäväksi 2,400 markkaa sairashuoneen eristyspaviljongin korjaamiseen.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 1,358 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 40,352. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.14 markkaan.

Sortavalan yleinen sairashuone.

Maaliskuun 28 päivänä 1913 tapahtuneessa esittelyssä antoi K. Senaatti, Lääkintöhallituksen kirjeessä marraskuun 22 päivältä 1912 tekemästä esityksestä, Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi ryhtyä sellaisiin toimenpitei-

siin että sairashuoneen kellarikerroksessa oleva n. k. »kaniinitalli» maalattaisiin ja saatettaisiin siihen kuntoon että sitä voitaisiin käyttää sidostarpeiden ynnä muun tavaran puhdistus-, valmistus- ja säilytyshuoneena sekä että sinne johdettaisiin rautaiset portaat sairaalan sterilisationihuoneesta ja myönsi tarkoitusta varten 1,550 markan suuruisen määrärahan.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 789 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 18,075. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.61 markkaan.

Joensuun yleinen sairashuone.

Maaliskuun 28 päivänä tapahtuneessa esittelyssä antoi K. Senaatti Lääkintöhallituksen kirjeessä toukokuun 21 päivältä 1912 tekemästä esityksestä Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi rakentaa uusi ulkohuonerakennus sairaalaan ja myönsi tarkoitusta varten 28,400 markkaa.

Joulukuun 3 päivänä myönsi Senaatti 2,000 markkaa uuden höyrypannun ostamista varten sairaalaan.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 456 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 12,713. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.35 markkaan.

Jyväskylän yleinen sairashuone.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 642 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 21,775. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.24 markkaan.

Kajaanin yleinen sairashuone.

Maaliskuun 28 päivänä 1913 päätti K. Senaatti Lääkintöhallituksen kirjeessä 9 päivältä heinäkuuta 1912 tekemästä esityksestä antaa Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi rakentaa uusi jääkellari ja halkovaja sairaalalle ja myönsi tarkoitukseen 3,625 markkaa.

Samana päivänä päätti Senaatti Lääkintöhallituksen syyskuun 24 päivänä 1912 tekemästä esityksestä antaa Yleisten rakennusten Ylihallituksen toimeksi johtaa sähkövalo ja voima sairaalaan ja myönsi tarkoitusta varten 4,765 markan suuruisen määrärahan.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 553 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 13,516. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.85 markkaan.

Tornion yleinen sairashuone.

Maaliskuun 28 päivänä asetti K. Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 1,502 markan suuruisen määrärahan sähkövalon johtamista varten sairaalaan.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 514 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 9,396. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 3.71 markkaan.

Nurmeksen yleinen sairashuone.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 230 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 7,187. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.50 markkaan.

Savonlinnan yleinen sairashuone.

Marraskuun 14 päivänä nimitettiin Kuopion läänin sairaalan alilääkäri lääketieteen ja kirurgian tohtori A. J. Hällström sairaalan lääkäriksi.

Vuoden kuluessa hoidettiin sairashuoneessa 609 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 14,671. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.98 markkaan.

Yleinen sairashuone Ahvenanmaalla.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 48 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 1,319. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 5.63 markkaan.

Rovaniemen yleinen sairashuone.

Yleisten rakennusten Ylihallituksen esityksestä myönsi K. Senaatti maaliskuun 28 päivänä 1,000 markkaa uuden puuvajan sekä 9 päivänä huhtikuuta 3,700 markkaa uuden jääkellarin rakentamista varten.

Elokuun 8 päivänä asetti Senaatti Lääkintöhallituksen kesäkuun 27 päivänä tekemästä esityksestä Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 4,000 markan suuruisen määrärahan sairaalan vesi- ja lokaviemärijohtojen uusimis- ja lisäämistöitä varten.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 210 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 4,542. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 4.37 markkaan.

Oriveden leprasairaala.

Sairashuoneessa hoidettiin vuoden kuluessa 35 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 10,729. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.80 markkaan.

Kaikissa maamme sairashuoneissa, joista tietoja on annettu, hoidettiin v. 1913 yhteensä 76,746 henkilöä, joista 6,494 oli jääneitä vuodelta 1912 ja 70,252 vastaanotettiin vuoden kuluessa. Kaikista hoidetuista uloskirjoitettiin 50,517 terveenä, 9,771 paremmaksi tulleena, 3,462 parantumatta, 3,699 kuolleena ja 2,087 hoitamatta tahi muihin sairashuoneisiin siirrettynä; seuraavaan vuoteen jäi 7,210 henkilöä. Sairashoitopäivien yhteinen lukumäärä oli 2,618,578.

Taulu II näyttää joka eri sairashuoneessa hoidettujen lukumäärän, hoidon tuloksen sekä hoitopäivien luvun.

Jako eri sairashuoneita kohti käy selville seuraavasta yhteensovittelusta: *Tableau indiquant le mouvement des malades des différents hôpitaux en 1913:*

	Uloskirjoitetut. *Malades sortis.*					Vuoteen 1913 jäänyttä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Hoidettujen yhteinen lukumäärä. *Total des malades.*	Sairashoitopäivien lukumäärä. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Nombre moyen des journées de séjour par malade.*
	Terveenä. *Guéris.*	Paremmaksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*				
Valtion mielisairaslaitokset *(Hospices d'aliénés de l'Etat)*	154	155	255	60	5	1,397	2,026	511,515	252.5
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat *(Asiles d'aliénés communaux et particuliers)*	172	336	272	100	28	954	1,862	335,483	180.2
Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastot *(Hôpitaux publics: services de lazaret)*	13,159	2,274	784	1,106	800	1,099	19,222	436,968	22.7
Yleisten sairashuoneitten syfiliittiset osastot *(Hôpitaux publics: services syphilitiques)*	4,684	149	34	57	22	503	5,449	163,692	30.0
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet *(Hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes)*	2,089	62	38	25	17	216	2,447	78,082	31.9
Leprasairaala *(Leproserie)*	—	—	1	1	—	33	35	11,060	316.0
Lapsenpäästölaitokset *(Services d'accouchement)*	9,808	118	66	47	312	211	10,562	84,072	8.0
Vankilan sairaalat *(Infirmeries des prisons)*	424	93	82	28	2	117	746	34,274	45.9
Rautatien lasaretit *(Infirmeries des chemins de fer)*	99	31	8	7	33	4	182	3,444	18.9
Keuhkotautiparantolat *(Etablissements d'hospitalisation pour tuberculeux)*	167	595	209	99	62	274	1,406	113,096	80.4
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet *(Hôpitaux communaux et particuliers)*	19,761	5,958	1,713	2,169	806	2,402	32,809	846,892	25.8
Yhteensä *(Total)*	50,517	9,771	3,462	3,699	2,087	7,210	76,746	2,618,578	34.1

Jokaista maamme sairashuoneissa v. 1913 hoidettua potilasta kohti tulee keskimäärin 34.1 hoitopäivää. Jos tässä laskelmassa jätämme lukuunottamatta mielisairaalat ja lapsenpäästölaitokset, joitten yhteenlasketut potilaat ja hoitopäivät tekivät 14,450 ja 931,070 tulee jokaista muissa sairashuoneissa hoidettua henkilöä kohti 27.1 sairashoitopäivää.

Kaikista hoidetuista on keskimäärin 65.82 prosenttia uloskirjoitettu terveenä, 12.73 prosenttia paremmaksi tulleena, 4.51 prosenttia parantumatta ja 4.82 prosenttia hoitamatta; 2.72 prosenttia on kuollut ja 9.40 prosenttia jäänyt seuraavaan vuoteen.

Eri sairashuoneet näyttävät tässä suhteessa seuraavat suhteet, laskettuina prosentissa hoidetuista:

	Terveltä. *Guéris.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleita. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Seuraavaan vuoteen jääneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*
Valtion mielisairaalat (paitsi turvalaitokset) *(Hospices d'aliénés de l'Etat)*	8.63	8.29	14.31	2.73	0.28	65.76
Kunnalliset ja yksityiset mielisairaalat *(Asiles d'aliénés communaux et particuliers)*	9.24	18.05	14.61	5.37	1.50	51.23
Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastot *(Hôpitaux publics: services de lazaret)*	68.46	11.83	4.08	5.75	4.16	5.72
Yleisten sairashuoneitten syfiliittiset osastot *(Hôpitaux publics: services syphilitiques)*	85.96	2.74	0.62	1.05	0.40	9.23
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet *(Hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes)*	85.37	2.53	1.55	1.02	0.70	8.83
Lapsenpäästölaitokset *(Services d'accouchement)*	92.86	1.12	0.62	0.44	2.96	2.00
Vankilan sairaalat *(Infirmeries des prisons)*	56.84	12.47	10.99	3.75	0.27	15.68
Rautatien lasaretit *(Infirmeries des chemins de fer)*	54.40	17.03	4.39	3.85	18.13	2.20
Keuhkotautiparantolat *(Etablissements d'hospitalisation pour tuberculeux)*	11.88	42.32	14.86	7.04	4.41	19.49
Kunnalliset ja yksityiset sairashuoneet *(Hôpitaux communaux et particuliers)*	60.23	18.16	5.22	6.61	2.46	7.32

Keskimäärin oli maamme sairashuoneissa jokaisena päivänä vuodessa:

Valtion mielisairaslaitoksissa	1,402	henkilöä.
Kunnallisissa ja yksityisissä mielisairaaloissa	919	»
Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastoilla	1,197	»
» » syfiliittisillä osastoilla	449	»
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	214	»

Leprasairaalassa	30	henkilöä.
Lapsenpäästölaitoksissa	230	»
Vankilain sairaaloissa	94	»
Rautatien lasareteissa	9	»
Keuhkotautiparantoloissa	310	»
Kunnallisissa ja yksityisissä sairashuoneissa	2,320	»
Yhteensä	7,174	henkilöä.

Potilasmäärä valtion sairashuoneissa on kuten tavallista vaihdellut eri vuoden-aikoina. Useimmissa maamme sairashuoneissa on korkein luku yht'-aikaa hoidettuja ajottain ollut sairasvuodelukua suurempi, syystä että on ollut mahdotonta kieltää paikkaa sairailta, jotka ovat olleet hoidon välttämättömässä tarpeessa.

Taulu 17, jonka v. t. lääkintöneuvos N. J. Arppe on laatinut, osoittaa maassa 31 p. joulukuuta 1913 löytyvät lepratautia sairastavat henkilöt, jaettuina kuntien ja läänien mukaan kuin myöskin kuinka monta näistä sairaista hoidettiin sairashoitolaitoksissa.

Kustannukset maan yleisillä varoilla ylläpidetyistä siviili sairashuoneista nousivat vuonna 1913 4,133,373 markkaan 44 penniin, lukuunottamatta niitä apurahoja, joilla valtio avusti yksityisiä ja kunnallisia sairashuoneita. Yllämainittuihin kustannuksiin sisältyvät menot *palkkauksista* 1,297,624 markalla 54 pennillä, *ruuanpidosta* 1,254,292 markalla 33 pennillä, *lääkkeistä ja sideaineista* 399,516 markalla 89 pennillä, *polttopuista ja valaistuksesta* 568,348 markalla 20 pennillä, sekä *tarvekalujen kunnossa pidosta* 278,166 markalla 83 pennillä. — *Sairashoitopäivien* yhteinen lukumäärä nousee kysymyksessä olevissa sairashuoneissa 1,223,866. *Hoidettujen* lukumäärä on 32,799. Menot jokaisesta hoidokkaasta ovat siis keskimäärin olleet 126 markkaa 02 penniä. Menot hoitopäivää ja henkilöä kohti ovat olleet 3 markkaa 38 penniä, josta palkkauksiin 106 penniä, ravintoon 102.5 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin 32.6 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 46.4 penniä sekä tarvekalujen kunnossapitoon 22.7 penniä. Koko kustannukseen nähden tekevät menot palkkauksista 31.4 prosenttia, ruuanpidosta 30.8 prosenttia, lääkkeistä ja sideaineista 9.7 prosenttia, polttopuista ja valaistuksesta 13.8 prosenttia sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 6.7 prosenttia.

Kustannukset Lääkintöhallituksen hoidon alla olevista sairashoitolaitoksista, yleinen sairashuone Helsingissä ja leprasairaala Orihvedellä poisluettuna, nousevat 3,054,969 markkaan 01 penniin, josta palkkauksiin menee 983,014 markkaa 11 penniä, ravintoon 989,229 markkaa 61 penniä, lääkkeisiin ja sideaineisiin 227,327 markkaa 43 penniä, polttopuihin ja valaistukseen 419,096 markkaa 12 penniä sekä tarvekalujen kunnossa pitoon 224,486 markkaa 15 penniä. Hoidokkaitten lukumäärä on 23,060 ja sairashoitopäivien lukumäärä

1,006,831. Jokainen hoidokas on keskimäärin maksanut 132 markkaa 48 penniä. Keskimääräiset menot päivää ja henkilöä kohti ovat olleet 3 markkaa 3 penniä, johon summaan menot palkkauksista sisältyvät 97.6 pennillä, ravinnosta 98.3 pennillä, läkkkeistä ja sideaineista 22.6 pennillä, polttopuista ja valaistuksesta 41.6 pennillä sekä tarvekalujen kunnossa pidosta 22.3 pennillä.

Taulu III osoittaa menot ja tulot joka sairashuonetta kohti erikseen.

Jos laskemme kustannukset jokaisesta vuoden kuluessa hoidetusta henkilöstä, nousee se eri sairashoitolaitoksissa seuraaviin määriin:

Läänin yleisissä sairashuoneissa	88	markkaan	57	penniin.
Yleisissä sairashuoneissa	90	»	58	»
Ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa	87	»	24	»
Leprasairaalassa	856	»	84	»
Mielisairaaloissa	750	»	09	»
Lapsenpäästölaitoksissa	10	»	54	»
Helsingin yleisessä sairashuoneessa	108	»	04	»

Kustannukset jokaisesta hoidokkaasta ovat tarkempien, yksityiskohtiin menevien, laskujen mukaan olleet:

Mielisairaslaitoksissa:

Keskuslaitoksissa	774	markkaa	20	penniä.
Turvalaitoksissa	636	»	28	»

Sekä erityisesti:

Lapinlahden keskuslaitoksessa	990	markkaa	31	penniä.
Niuvanniemen »	666	»	93	»
Pikäniemen »	784	»	63	»
Käkisalmen turvalaitoksessa	659	»	85	»
Seilin »	635	»	92	»

Helsingin yleisessä sairashuoneessa:

Kirurgisella osastolla	159	markkaa	77	penniä.
Lapsenpäästö »	40	»	77	»
Lapsi »	240	»	36	»
Otiatrisella »	124	»	40	»
Muilla osastoilla yhteensä	125	»	57	»

Mainitut menot yleisissä sairashuoneissa eivät kuitenkaan yksinomaan ole suoritetut yleisillä varoilla. Vuodemaksuja on vuonna 1913 maksettu 1,012,069 markkaa 05 penniä ja muita sairashuoneille lankeavia tuloja on ollut 16,284 markkaa 60 penniä, siis yhteensä 1,028,353 markkaa 65 penniä. Jos tämä summa

vedetään pois kokonaissummasta 4,133,373 markasta 44 pennistä jää 3,105,019 markkaa 79 penniä, jotka siten osoittavat valtiolaitoksen menot siviilisairashuoneista vuoden kuluessa. Jos otamme lukuun yleisillä varoilla joko kokonaan tai osittain ylläpidetyt lapsenpäästölaitokset, joitten menot nousivat 111,343 markkaan 50 penniin (josta kuitenkin on vedettävä pois ylöskannetut vuodemaskut 2,150 markkaa), nousee summa 3,214,213 markkaan 29 penniin. Ne menot, joita valtio on saanut suorittaa jokaisesta sen siviilisairashuoneissa hoidetusta henkilöstä nousevat siis 2 markkaan 53.7 penniin päivää kohti, jotavastoin menot joka henkilöä kohti, joka on hoidettu kaikissa valtion siviilisairashuoneissa sekä valtion joko kokonnaan tahi osittain ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa, ovat 2 markkaa 45.7 penniä.

Seuraava yhteensovittelu näyttää kuinka menot jakaantuvat valtion sairashuoneitten kesken läänittäin.

Tableau indiquant la réportition des dépenses entre les hopitaux de l'Etat, par gouvernements.

	Sairashoitopäivien kokonaisluku. *Total des journées de traitement.*	Koko sairashuonetta kohti. *Frais pour hôpitaux.*				Päivää ja henkeä kohti. *Par jour et par personne.*		
		Menot sairaitten ravitsemisesta. *Frais pour la nourriture des malades.*		Kokonaismenot yhteensä. *Total des frais.*		Ravitseminen. *Nourriture.*	Kokonaismenot. *Total des frais.*	
		Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	p:ä.	Smk.	p:ä
Uudenmaan lääni.								
Helsinki: Yleinen sairashuone. (Vanha ja uusi klinikka, Kirurginen sairashuone, Lapsenpäästölaitos, Lapsisairashuone, Otiatrinen sairashuone), Lapinlahden keskuslaitos, Ylimääräinen veneerinen sairashuone Gumtäcktissä ..... Loviisan yleinen sairashuone	299,313	350,024	70	1,360,194	79	116.9	4	54.7
Turun ja Porin lääni.								
Turun lääninsairashuone ..... Porin yleinen sairashuone ..... Ahvenanmaan yleinen sairashuone ..... Seilin turvalaitos	104,355	92,815	53	274,982	99	88.9	2	63.5
Hämeen lääni.								
Hämeen lääninsairashuone ..... Tampereen yleinen sairashuone ..... Pitkäniemen keskuslaitos ..... Orihveden leprasairaala	268,119	255,390	70	772,158	68	95.2	2	82.5

	Sairashoitopäivien kokonaisluku. *Total des journées de traitement.*	Koko sairashuonetta kohti. *Frais pour hôpitaux.*				Päivää ja henkeä kohti. *Par jour et par personne.*		
		Menot sairaitten ravitsemisesta. *Frais pour la nourriture des malades.*		Kokonaismenot yhteensä. *Total des frais.*		Ravitseminen. *Nourriture.*	Total des frais.	Kokonaismenot.
		Smk.	p:ä.	Smk.	p:ä.	p:ä.	Smk.	p:ä.
Viipurin lääni.								
Viipurin lääninsairashuone								
» ylimäär. veneerinen sairashuone I								
Sortavalan yleinen sairashuone	194,047	194,120	27	637,819	11	100.3	3	28.7
» ylimäär. veneerinen sairashuone I								
» » » » II								
Käkisalmen turvalaitos								
Mikkelin lääni.								
Mikkelin läänin sairashuone	35,312	38,608	18	118,609	19	109.3	3	35.9
Savonlinnan yleinen sairashuone								
Kuopion lääni.								
Kuopion lääninsairashuone								
Joensuun yleinen sairashuone								
Nurmeksen » »	186,360	186,690	62	528,128	95	100.2	2	83.3
Niuvanniemen keskuslaitos								
Tohmajärven veneerinen sairashuone								
Vaasan lääni.								
Vaasan lääninsairashuone	64,621	66,231	42	217,998	50	102.4	3	37.3
Jyväskylän yleinen sairashuone								
Oulun lääni.								
Oulun lääninsairashuone								
» ylimääräinen veneerinen sairashuone								
Tornion yleinen sairashuone	71,739	70,410	91	223,481	25	98,1	3	11.5
» ylimääräinen veneerinen sairashuone								
Kajaanin yleinen sairashuone								
Rovaniemen » »								

Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastot.

Lääninsairaaloissa on vuoden kuluessa hoidettu 9,091 henkilöä. Tästä määrästä uloskirjoitettiin:

6,593	eli	72.52	prosenttia	*terveenä;*
971	»	10.68	»	*paremmaksi tulleena:*
243	»	2.67	»	*parantumatta;*
479	»	5.27	»	*kuolleena;*
356	»	3.92	»	*hoitamatta;*
449	»	4.94	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Yleisissä sairashuoneissa hoidettiin 5,085 henkilöä ja uloskirjoitettiin:

3,736	eli	73.47	prosenttia	*terveenä;*
482	»	9.48	»	*paremmaksi tulleena;*
199	»	3.91	»	*parantumatta;*
276	»	5.43	»	*kuolleena;*
87	»	1.71	»	*hoitamatta;*
305	»	6.00	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Helsingin yleisessä sairashuoneessa hoidettiin 5,046 henkilöä. Näistä uloskirjoitettiin:

2,830	eli	56.08	prosenttia	*terveenä;*
821	»	16.27	»	*paremmaksi tulleena;*
342	»	6.78	»	*parantumatta;*
351	»	6.96	»	*kuolleena;*
357	»	7.07	»	*hoitamatta;*
345	»	6.84	»	jäi seuraavaan vuoteen.

Silmätaudit esiintyivät lukuisasti ja oli niitten kokonaissumma 974. Näistä hoidettiin 449 Helsingin yleisessä sairashuoneessa, 264 läänien yleisissä sairashuoneissa ja 261 muissa yleisissä sairashuoneissa. Eri sairashuoneissa hoidettujen silmätautien lukumäärä osoittanee jossain määrin näitten tautien esiintymistä eri osissa maata.

Turun	lääninsairaalassa	hoidettiin	.....	6	silmätauti tapausta.
Hämeenlinnan	»	»	.....	15	» »
Viipurin	»	»	.....	1	» »
Mikkelin	»	»	.....	36	» »
Kuopion	»	»	.....	147	» »
Mustasaaren	»	»	.....	5	» »

Oulun lääninsairaalassa hoidettiin	54	silmätauti	tapausta.
Loviisan yleisessä sairashuoneessa hoidettiin	1	»	»
Porin » » »	28	»	»
Godbyn » » »	1	»	»
Tampereen » » »	11	»	»
Sortavalan » » »	20	»	»
Savonlinnan » » »	36	»	»
Joensuun » » »	16	»	»
Nurmeksen » » »	13	»	»
Jyväskylän » » »	39	»	»
Tornion » » »	42	»	»
Kajaanin » » »	44	»	»
Rovaniemen » » »	10	»	»

Silmän sidekalvo oli sairastunut 238 tapauksessa, sarveiskalvo 294 tapauksessa ja värikalvo (iris) 43 tapauksessa. Sidekalvon taudeista oli *trachomi* yleisin ja esiintyi 153 henkilössä; katarali conjunctivitin takia hoidettiin 15 henkilöä, phlyktenuläri conjunctivitin takia 58 henkilöä, tuberc. conjunctivitin takia 1 henkilö ja conjuctivitis blenorrhagian takia 11 henkilöä.

Sarveiskalvon taudeista esiintyi keratitis 84 hoidokkaassa, haavat 172, luecoma 22 ja staphyloma 14 hoidokkaassa.

Erityisiä kaihimuotoja tavattiin 139 tapauksessa.

Niitten tautien joukossa, jonka takia suurempi määrä potilaita on saanut yleisissä sairashoitolaitoksissa hoitoa, ottavat *tuberkeli taudit* huomattavan sijan. Näitten taudinkohtausten luku oli 1,391, joista 215 *keuhkotautia*. *Nivelleini* sattui 152 tapauksessa, 109 kertaa äkillisenä ja 43 kertaa kroonillisena. *Anaemia* tapausten luku oli 60, *anaemia perniciosan* 66. *Äkillinen mahakatarri sattui* 32 kertaa, *kroonillinen* 64 kertaa, *mahalaukun laajennus* 23 kertaa, *mahahaava* 214 kertaa, *suolikatarri* 205 kertaa, — 126 kertaa äkillisenä ja 79 kertaa kroonillisenä. *Umpisuolentulehdus* sattui 1,578 tapauksessa, 1,007 kertaa äkillisenä ja 571 kertaa kroonillisena. — *Pahanlaatuisia kasvannaisia* tavattiin suuressa määrässä, joista *sarcomi* 127 tapauksessa ja *canceri* 895 tapauksessa. *Syöpä* (cancer) sijaitsi 317 tapauksessa mahalaukussa, 12 tapauksessa maksassa, 31 tapauksessa suolistossa, 42 tapauksessa peräsuolessa, 7 tapauksessa vatsakalvossa, 21 tapauksessa rakossa, 14 tapauksessa miesten siitineliinistöissä, 60 tapauksessa kohdussa, 6 tapauksessa munasarjassa, 3 tapauksessa emättimessä, 79 tapauksessa rinnoissa, 12 tapauksessa henkitorvessa, 43 tapauksessa ruokatorvessa, 19 tapauksessa kielessä, 137 tapauksessa suussa ja huulissa, 11 tapauksessa leuvassa, 43 tapauksessa kasvoissa sekä 38 tapauksessa muissa ruumiinosissa.

Taulu V antaa likemmän selityksen niistä taudintapauksista, joita hoidettiin lasarettiosastoilla.

Kuten edellisinä vuosina on myöskin vuonna 1913 opintokurssia sairaanhoitajattaria varten pantu toimeen Turun, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Oulun, Hämeenlinnan ja Mustasaaren lääninsairaaloissa.

Taulu osoittava valtion yleisissä sairas-
Tableau des opérations chirurgicales pratiquées

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälleen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Suonten sitomiset ja hermoston leikkaukset.							
Ligatura art. carotidis	1	Haemorrhagia gravis post tonsillotom.	1	—	—	—	—
» » » extern.	1	Vulnus contus	—	—	—	1	—
» » »	1		—	—	—	1	—
» » mammar. int.	4	Vulnus incis.	1	—	—	3	—
» » femoralis	1	Vulnus incis.	1	—	—	—	—
» » »	2	Aneurysma	2	—	—	—	—
» » »	1	Lymphangitis	1	—	—	—	—
» » popliteae	2	Aneurysma	2	—	—	—	—
» » radialis	1	Vulnus	1	—	—	—	—
» » subclaviae	1	Vulnus incis.	—	—	—	1	—
» » axillar. vel brachial.	1	Dilaceratio humeri	1	—	—	—	—
» » » » »	4	Vulnus incis.	2	—	—	2	—
» aliar. arteriar.	35	Vulnus incis.	19	—	—	—	—
» » »	2	Vuln. sclopetar.	1	—	—	1	—
» venae popliteae	1	Endarteritis	—	1	—	—	—
» » femoralis	1	Vulnus incis.	1	—	—	—	—
» » saphen. magn.	1	Venectasia	1	—	—	—	—
» » » » et exstirpatio varic.	10	Varices	10	—	—	—	—
» aliar. venar.	1	Ruptura varic. cruris	1	—	—	—	—
» » »	10		—	—	—	—	—
Resectio v. saph. magn. et circumcisio cruris	5	Varices seu ulcera	5	—	—	—	—
Evacuatio sinus lateralis	1	Mastoiditis	—	—	—	1	—
» » » et ligat. v. jugular.	4		3	—	—	1	—
Circumcisio cruris	3	Varices	3	—	—	—	—
Operatio pro spin. bifid.	2	Cephalocele	1	—	—	1	—
» » cephaloscel.	6	Spina bifida	5	—	—	1	—
Incisio explorat. cerebri et cerebelli	5	Abscess.	—	3	—	2	—
Incisio et canalisatio	2	Hydrocephalus	—	—	—	2	—
» »	2	Abscess. cerebri	—	—	—	2	—
» »	1	Abscess. cerebelli	—	—	—	1	—
Exstirpatio gangl. Gasseri	1	Neuralgia n. trigemini	—	—	—	1	—
Resectio nervi	3	Neuralgia	3	—	—	—	—
» » laryngis super.	1	Tuberculosis laryngis	1	—	—	—	—
Neuroraphia	15	Vuln. incis.	13	—	—	—	—

huoneissa v. 1913 tehdyt leikkaukset.
dans les hôpitaux publics de l'Etat en 1913.

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Neurolysis nerv. radialis	1	Paralysia post fract. humeri	1	—	—	—	—
Excisio corticis cerebri	1	Epilepsia Jackson	—	1	—	—	—
Discisio plexus brachial.	1	Neuralgia post carcin. mammae recidiv.	1	—	—	—	—
Suturatio art. femoralis	1	Aneurysma traumat.	1	—	—	—	—
» » et ven. femoral.	1	Vulnus incis.	1	—	—	—	—
» venae axillar.	1	Laesio operativa	1	—	—	—	—
»Balkenstich»	1	Tumor cerebri	1	—	—	—	—
Injectio alcohol.	8	Neuralgia n. trigemini	7	1	—	—	—
Exstirpatio	2	Tumor. medull. spinalis	2	—	—	—	—
»	3	Varices cruris	3	—	—	—	—
Operatio Förster	1	Morbus Little	—	—	—	1	—
Luuston ja nivelten leikkaukset. *Amputatsionit.*							
Amputatio humeri	3	Conqvassatio	3	—	—	—	—
» »	5	Tuberculosis	4	—	1	—	—
» »	2	Gangraena	—	—	—	2	—
» »	2	Amputatio traumatica	2	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» antibrachii	12	Conqvassatio	12	—	—	—	—
» »	2	Gangraena	2	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» »	1	Tuberculosis carpi	1	—	—	—	—
» metacarp.	1	Vulnus incis	1	—	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetar.	1	—	—	—	—
» femoris	21	Gangraena	16	—	—	5	—
» »	6	Fractura compl.	5	—	—	1	—
» »	5	Necrosis. Tuberculosis	5	—	—	—	—
» »	2	Conqvassatio	2	—	—	—	—
» »	1	Exarticulatio traum. cruris	1	—	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetar.	—	—	—	1	—
» » (Gritti)	1	Fractura compl.	1	—	—	—	—
» » »	1	Gangraena	—	—	—	1	—
» cruris	2	Congelatio	2	—	—	—	—
» »	6	Fractura compl.	4	2	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» »	24	Gangraena	20	1	—	2	1
» »	5	Osteitis tuberculos.	5	—	—	—	—
» »	11	Conqvassatio	10	—	1	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkiä jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Amputatio cruris (Pirogoff)	1	Malum perforans	1	—	—	—	—
» » »	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—	—
» » (Bier)	1	Deformatio	1	—	—	—	—
» metatarsi	2	Gangraena	1	1	—	—	—
» digitor. man. et pedis	73	Dilaceratio	52	—	—	—	—
» » » »	1	Arthritis purulent.	1	—	—	—	—
» » » »	10	Gangraena	10	—	—	—	—
» » » »	10	Osteitis tuberculosa	10	—	—	—	—
» » » »	1	Osteoma	1	—	—	—	—
» » » »	2	Pollux supernumerar.	2	—	—	—	—
» » » »	1	Anchylosis	1	—	—	—	—
» » » »	3	Congelatio	3	—	—	—	—
» » » »	2	Vulnus sclopetar.	2	—	—	—	—
Reamputatio	5	Defect. cutis post operat.	5	—	—	—	—
Nivelestä poikkileikkaamiset.							
Exarticulatio humeri	1	Vulnus dilacerat.	1	—	—	—	—
» femoris	1	Carcinoma	—	—	—	1	—
» »	1	Sarcoma	—	—	—	1	—
» manus	7	Conqvassatio	7	—	—	—	—
» oss. metacarpi	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» cruris	1	Elephanthiasis	1	—	—	—	—
» »	3	Gangraena	1	2	—	—	—
» pedis subtalo	2	Conqvassatio	2	—	—	—	—
» » »	1	Phlegmone	—	—	1	—	—
» » » (Chopart)	3	Gangraena arteriosclerotica	2	—	—	1	—
» » » (Lisfrancs)	4	Congelatio. Carcinoma digit.	4	—	—	—	—
» » » »	2	Endarteritis obliterans	1	1	—	—	—
» oss. metatarsi	2	Necrosis tubercul.	2	—	—	—	—
» » »	1	Congelatio	1	—	—	—	—
» digitor. ped. et manus	22	Gangraena	9	1	—	—	—
» » » »	4	Tubercul. Congelatio. Contractura	4	—	—	—	—
» » » »	25	Conqvassatio. Vuln. sclopetar.	25	—	—	—	—
» » » »	4	Tendovaginitis, Condroma	4	—	—	—	—
» » » »	1	Elephanthiasis	1	—	—	—	—
» » » »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» et amputat. digit. ped. et man.	5	Gangraena. Osteitis tuberc.	5	—	—	—	—
» » » » »	2	Amputatio traumatica	2	—	—	—	—
» tali	1	Fractura compl. et subluxatio tali	1	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljellä jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Resektionit, osteotomiat y. m.							
Resectio maxill. superior	2	Sarcoma	2	—	—	—	—
» » super. et infer.	1	Carcinoma buccae		1	—	—	—
» » inferioris	3	Tumor	3	—	—	—	—
» » »	2	Sarcoma	2	—	—	—	—
» » »	2	Cysta mandibular.	2	—	—	—	—
» » »	2	Carcinoma	1	1	—	—	—
» » ».	1	Epulis	1	—	—	—	—
» oss. humeri	1	Echinococcus	1	—	—	—	—
» artic. scapulo-humeralis	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » »	1	Arthritis suppurativa	1	—	—	—	—
» » cubiti	6	Tuberculosis	6	—	—	—	—
» » »	1	Fractura epifys. humeri	1	—	—	—	—
» » radio-carpalis	6	Tuberculosis	5	—	1	—	—
» » »	1	Septicaemia	—	—	—	1	—
» » sacro-iliacae	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » coxae	9	Tuberculosis	4	—	1	4	—
» » » (Kohn)	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» » genus	16	Tuberculosis	14	2	—	—	—
» » »	2	Anchylosis	2	—	—	—	—
» » talo-cruralis	4	Tuberculosis	3	—	1	—	—
» » » (cuneiformis)	7	Pes eqvino-varus	6	—	1	—	—
» capituli metatarsi I	7	Hallux valgus	7	—	—	—	—
» oss. metacarpi, metatarsi et digitor.	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» » » » »	2	Fractura compl.	2	—	—	—	—
» » » » »	3	Osteitis	3	—	—	—	—
» » sterni	1	Necrosis sterni	1	—	—	—	—
» cartilag. costar.	2	Necrosis post abscess. subphren.	1	1	—	—	—
» costar.	8	Tuberculosis	8	—	—	—	—
» »	10	Empyema	7	—	—	3	—
» »	9	Sarcoma. Caries.	9	—	—	—	—
» »	2	Abscess. subphrenicus	—	—	—	2	—
» costae et thoracotomia	142	Empyema	110	6	10	16	—
» » »	5	Gangraena pulmonum	—	1	—	4	—
» » »	2	Pyopneumothorax	1	—	—	1	—
» » »	1	Haemothorax post. vuln. incis	—	—	—	1	—
» » »	3	Abscess. pulmonum	2	—	—	1	—
» » »	1	Vulnus sclopetar.	—	—	—	1	—
» » » (Estlander)	6	Empyema	3	1	2	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkausten lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Resectio costae et thoracotomia (Scheede)	3	Empyema	3	—	—	—	—
» oss. coccygis	1	Coccygodynia	1	—	—	—	—
» et osteoraphia oss. varior.	6	Pseudoarthrosis	5	1	—	—	—
» humeri et repositio fragment.	1	Fractura compl. c. dislocatione	1	—	—	—	—
Arthrodesis talocrural.	2	Paresis post poliomyelit.	1	1	—	—	—
Arthrectomia genus	6	Tuberculosis	5	—	1	—	—
Osteotomia femoris.....	2	Deformatio	2	—	—	—	—
» » supracondylica.....	1	Genu valgum	1	—	—	—	—
Osteoraphia	1	Dilaceratio femoris	1	—	—	—	—
»	1	Pseudoarthrosis	1	—	—	—	—
»	36	Fractura	33	2	1	—	—
Patelloraphia.....	9	Fractura	9	—	—	—	—
Laminectomia	1	Spondylitis cervicalis	—	1	—	—	—
» explorat.....	1	Tumor intramedullar.	—	1	—	—	—
Plombatio (Mosetig-Moorhof)	1	Nercosis tibiae	1	—	—	—	—
Transplantatio ossis.....	1	Pseudoarthrosis	1	—	—	—	—
Resectio	1	Crist. sept. nasi	1	—	—	—	—
Exstirpatio scapulae	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» condyl. intern. humeri.....	1	Fractura	1	—	—	—	—
» oss. navicular. man.....	1	Fractura	1	—	—	—	—
» » » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» tali	2	Tuberculosis	1	—	—	1	—
» »	1	Exostosis	1	—	—	—	—
» »	1	Osteomyelitis	1	—	—	—	—
» »	3	Tuberc. oss. metatars.	3	—	—	—	—
Punkteeraukset ja arthrotomiat.							
Punctio articulation. variar.....	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » »	5	Haemarthrosis genus	5	—	—	—	—
» » »	8	Synovitis	8	—	—	—	—
» » » et injectio jodoform.	11	Gonitis	10	1	—	—	—
» » » » »	49	Tuberculosis	32	15	2	—	—
» » et injectio acid. carbol...	23	Arthritis serosa	23	—	—	—	—
» bursar. variar.....	10	—	2	—	—	—	—
» haematom. capitis	1	Impressio cranii	—	—	—	1	—
» » »	9	Contusio	1	—	—	—	—
Punctio.....	36	Abscess. tuberc. et congest.	31	5	—	—	—
» et injectio jodoform.....	37	Abscess. tuberc. et congest.	21	13	3	—	—
» et lavatio sinus maxillar.....	7	Empyema	7	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Välttämätön hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeläe jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Punctio abdominis	48	Varia	32	15	1	—	—
» vesicae urinar.	1	Hypertrophia prostatae	—	—	—	1	—
» et aspiratio thoracis	2	Empyema	1	1	—	—	—
» » »	82	Pleuritis serosa. Haemothorax.	79	1	—	1	1
Arthrotomia artic. scapulo-humeral.	1	Arthritis purulenta	1	—	—	—	—
» » cubiti et extract.	1	Mus articular.	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Arthropatia	—	1	—	—	—
» » » » »	1	Septicaemia	—	—	—	1	—
» » coxae	2	Coxitis tuberculosa	1	1	—	—	—
» » genus et extractio	3	Mus articular.	3	—	—	—	—
» » genus	36	Gonitis purulenta	28	2	1	3	2
» » talo-crural.	1	Arthritis tuberc.	1	—	—	—	—
» » carpi	1	Arthritis purulent.	1	—	—	—	—
Sijoiltaan menneiden nivelten paikoilleen asettaminen.							
Repositio luxationis	1	Luxatio mandibulae	1	—	—	—	—
» »	1	» vertebr. colli	1	—	—	—	—
» »	4	» claviculae	—	—	—	—	—
» »	12	» humeri	12	—	—	—	—
» »	3	» antibrachii	3	—	—	—	—
» »	1	» radii seu ulnae	1	—	—	—	—
» »	2	» manus	—	—	—	—	—
» »	6	» femoris	6	—	—	—	—
» »	1	» digitor.	1	—	—	—	—
» » per arthrotomiam.	9	» inveterata oss. varior.	6	1	2	—	—
» » » »	6	» coxae congeniti	4	2	—	—	—
» » » »	1	» oss. piciform.	—	—	—	—	—
» » » »	2	» menisci	—	—	—	—	—
» et immobilisatio	25	Fractura	25	—	—	—	—
Oblig. gypsan	12	Fractura et luxatio	12	—	—	—	—
Operatio pro luxation.	3	Luxation. habituel. humeri	3	—	—	—	—
Resectio capsulae gen.	1	Luxatio menisci	1	—	—	—	—
Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.							
Extensio violenta cubiti	2	Contractura	1	—	1	—	—
» » coxae	2	Contractura	2	—	—	—	—
» » »	2	Coxitis tuberculosa	2	—	—	—	—
» » genus	15	Contractura	15	—	—	—	—

| | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeläisiä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Extensio violenta digit.	1	Contractura	1	—	—	—	—
Redressio violenta	11	Pes. eqvin. vel eqv. varus	11	—	—	—	—
» » et tenotomia tend. Achill.	5	Pes. eqvin. vel eqv. varus	5	—	—	—	—
» » column. vetebral. (Calot)	17	Kyphosis	17	—	—	—	—
» » et exstirp. tali	1	Pes. eqvin. var. paralyt.	1	—	—	—	—
» violenta	5	Fractura	5	—	—	—	—
» »	1	Pes. plano-valgus	1	—	—	—	—
» cruenta	5	Fractura	5	—	—	—	—
Applicatio appar. Codiwill	1	Fractura compl. cruris	1	—	—	—	—
Hyperflexio coxae	3	Ischias	—	—	—	—	3
Trepanoimiset ja taltaalla avaamiset sekä luuontelojen kaaputukset (sekvestrotomiain kanssa tai ilman niitä) y. m.							
Trepanatio cranii explorat.	1		1	—	—	—	—
» »	40	Fractura compl. Impressio	28	—	2	10	—
» »	52	Epilepsia	—	17	33	2	—
» »	1	Corpus alienum	1	—	—	—	—
» »	2	Tumor	—	1	—	1	—
» »	1	Abscess. tuberc. epidural.	1	—	—	—	—
» »	1	Contusio cerebri	—	—	—	1	—
» »	1	Haemorrhagia subduralis	—	—	—	1	—
» »	1	Vulnus contus. capitis	1	—	—	—	—
» » et punctio	2	Cysta cerebri	2	—	—	—	—
» » et cauterisatio	1	Angioma dural.	—	1	—	—	—
» sinus frontalis	11	Empyema	10	—	—	1	—
» » sphenoidalis	1	Sinuisitis sphenoidal. purulent.	1	—	—	—	—
» » ethmoidalis	12	Sinuisitis ethmoid. purul. s. carcinoma	11	—	—	1	—
» » »	1	Neuralgia n. supraorbitalis	—	1	—	—	—
» » maxillaris	171	Sinuisitis maxillar. purulent.	171	—	—	—	—
» » » explorat.	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» et evacautio cranii	2	Fractura compl.	2	—	—	—	—
» » » »	3	Osteitis	1	2	—	—	—
» » » oss. zygomat.	2	Tuberculosis. Caries	2	—	—	—	—
» » » » »	1	Vulnus sclopetar.	1	—	—	—	—
» » » maxill. super.	4	Caries	4	—	—	—	—
» » » » infer.	21	Necrosis	20	1	—	—	—
» » » sterni	3	Tuberculosis	1	—	—	—	2

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Trepanatio et evacuatio humeri	32	Tuberculosis. Necrosis	31	1	—	—	—
» » » ulnae	12	Tuberculosis. Necrosis	12	—	—	—	—
» » » radii	4	Necrosis	3	1	—	—	—
» » » oss carpi, metacarpi et digit. man.	15	Osteitis tubercul.	15	—	—	—	—
» » » ossis ilei	5	Osteitis	5	—	—	—	—
» » » » ischii	1	Osteitis	1	—	—	—	—
» » » femoris	3	Osteomyelitis ac.	—	—	—	3	—
» » » »	73	Tuberculosis. Necrosis	68	1	3	—	1
» » » tibiae	100	Tuberculosis. Necrosis	91	2	1	2	4
» » » fibulae	7	Necrosis	7	—	—	—	—
» » » oss. tarsi.	15	Tuberculosis. Necrosis	15	—	—	—	—
» » » » metatarsi et digitor. ped.	28	Tuberculosis. Necrosis	19	4	—	—	5
» » » vertebr. et oss. sacri.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » costar.	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » » »	3	Tuberculosis	2	1	—	—	—
Abrasio oss. varior.	92	Tuberculosis. Necrosis	87	4	—	1	—
Incisio et evacuatio	6	Ostitis fibrosa	5	1	—	—	—
» et osteoraphia	1	Ostitis fibrosa	1	—	—	—	—
Trepanat. oss. nas. et maxill. sup.	1	Leontiasis ossea	—	1	—	—	—
Injectio jodoform-glycerin	12	Osteitis tuberculosa	12	—	—	—	—
Pehmeäin osain incisionit, kaaputukset, polttamiset, syövytykset y. m.							
Incisio	1,602	Phlegmone et abscess.	946	11	17	23	—
»	705	Panaritium et tendovaginit.	144	1	4	10	—
»	147	Furuncul. et carbuncul.	30	—	—	1	—
»	51	Mastitis	38	—	—	—	—
»	119	Periostitis	77	4	—	—	—
»	22	Bursit. praepatellar.	22	—	—	—	—
»	3	Bursit. olecrani	3	—	—	—	—
»	20	Lymphoma	20	—	—	—	—
»	4	Angina Ludovici	4	—	—	—	—
»	48	Angina phlegmonos.	3	—	—	1	—
»	1	Strumitis	1	—	—	—	—
»	1	Perichondr. nasi	1	—	—	—	—
»	1	Osteitis tuberculos.	—	1	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Edelliseltä vuodelta jäänneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuoloma. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Incisio	1	Septicopyaemia	—	—	—	1	—
» et abrasio	1	Abscess. tuberc. retropharyng.	1	—	—	—	—
» » »	1	Vulnus sclopetar. brachii	1	—	—	—	—
» » »	13	Actinomycosis faciei et colli	13	—	—	—	—
» » »	3	Actinomycosis thoracis	1	—	—	2	—
Abrasio	38	Vegetationes adenoideae	38	—	—	—	—
»	78	Glandul. lymphat. tuberc.	73	3	—	2	—
»	37	Abscess. congestion. tuberc.	34	2	—	1	—
»	121	Fistulae tuberculos.	112	9	—	—	—
»	53	Fistulae non tubercul.	53	—	—	—	—
»	22	Lupus	18	4	—	—	—
»	4	Cysta dermoid. coccygei	4	—	—	—	—
»	24	Ulcera reg. variar.	23	1	—	—	—
» et cauterisatio	1	Condylom. accuminat. ani	1	—	—	—	—
Cauterisatio	12	Ulc. tuberc.	12	—	—	—	—
»	2	Verrucae	2	—	—	—	—
»	1	Angioma	1	—	—	—	—
»	2	Ulcera reg. variar.	2	—	—	—	—
»	4	Epithelioma	4	—	—	—	—
»	3	Lupus	3	—	—	—	—
» (Paquelin)	1	Anthrax	1	—	—	—	—
Exstirpatio	5	Abscess. tuberc.	5	—	—	—	—
Fulguratio	2	Carcinoma	1	1	—	—	—
Desinfectio et canalisatio	1	Vulnus sclopetar. infect.	1	—	—	—	—
Excisio	1	Fistulae non tuberc.	1	—	—	—	—
Plastilliset leikkaukset.							
Operatio plastica	22	Labium leporinum	21	1	—	—	—
Cheiloplastia (af Schultén)	2	Defect. labii	2	—	—	—	—
Meloplastia (Lerda)	1	Defect. buccae	1	—	—	—	—
Stomatoplastia	5	Mikrostoma	4	1	—	—	—
Staphyloraphia. Uranoplastia	28	Palatum fissum	21	7	—	—	—
Op. myoplastica (af Schultén)	1	Necrosis	—	—	1	—	—
Op. osteoplastica maxill. sup.	1	Palatoschisis	1	—	—	—	—
Operatio plastica	4	Defect. nasi	3	1	—	—	—
» »	2	Defect. faciei	1	—	—	—	1
» »	9	Defect. cutis post operat.	9	—	—	—	—
» »	2	Defect. cutis post traumam	2	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Operatio plastica (Klapp)	23	Defect. cutis post traumam.	—	—	—	—	—
» »	2	Ulcera reg. variar.	2	—	—	—	—
» »	10	Syndactyl.	8	—	—	—	—
» »	16	Synechiae cicatriciales	16	—	—	—	—
Tendoraphia	93	Discisio tendinis	32	1	—	—	—
Tendoplastia	2	Contractura	2	—	—	—	—
»	2	Vulnus incisum	2	—	—	—	—
»	5	Torticollis	5	—	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	36	Defect. cutis post operationem	34	2	—	—	—
» »	25	Ulcera reg. variar.	25	—	—	—	—
» (Krause)	1	Ulcera reg. variar.	1	—	—	—	—
» partial. tibiae	2	Defect. radii	1	1	—	—	—
» » »	1	Impressio nasi	1	—	—	—	—
» tendinis	1	Paresis post polyomyelit.	—	—	1	—	—
» »	2	Pes eqvinovar. paralyt.	2	—	—	—	—
Myotomia	1	Contractura	1	—	—	—	—
Amputatio conchae	1	Hypertrophia conchae	1	—	—	—	—
Osteoraphia	4	Fractura. Pseudoarthrosis	4	—	—	—	—
Musculoraphia	16	Vulnus incisum	1	—	—	—	—
Injectio paraffin plast.	1	Fractura maxill. deform. consolid.	1	—	—	—	—
» » »	2	Defect. nasi	—	—	—	—	2
Kohjuleikkaukset.							
Taxis	4	Hernia incarcerata	4	—	—	—	—
Herniotomia	3	Hernia ingvinal. incarcerat.	1	—	—	1	1
»	1	Hernia cruralis incarcerat.	1	—	—	—	—
»	1	Hernia ventr. incarcerata	1	—	—	—	—
»	2	Hernia umbilicalis incarcerata	2	—	—	—	—
» et op. radical.	74	Hernia ingvinal. incarcerata	68	—	—	6	—
» » »	36	Hernia cruralis incarcerata	35	—	—	1	—
» » »	4	Hernia umbilicalis incarcerata	4	—	—	—	—
» » »	1	Hernia lineae alb. incarcerata	1	—	—	—	—
» et resectio intest.	21	Hernia ingv. incarcerat. gangraen.	10	—	—	11	—
» et enterostomia	3	Hernia ingv. incarcerat. gangraen.	1	—	—	2	—
Operatio radicalis	1,315	Hernia ingvinalis	1,312	—	—	3	—
» »	59	Hernia cruralis	59	—	—	—	—
» »	56	Hernia umbilicalis	54	—	—	2	—
» »	56	Hernia ventralis	56	—	—	—	—
» »	24	Hernia lineae alb. vel. epigastr.	24	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seurausvaan vuoksi jälkeläle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.							
Laparotomia	34	Peritonitis tuberculosa	15	6	2	11	—
»	12	Vulnus penetrans	10	—	—	2	—
»	39	Ulcus ventr. perforans	15	—	2	22	—
»	4	Ulcus duodeni	4	—	—	—	—
»	1	Ulcus typhos. perfor.	—	—	—	1	—
»	1	Symptom. ruptur. vesicae urin.	1	—	—	—	—
» explorat.	1	Achylia gastrica	1	—	—	—	—
» »	1	Hypersecretio acida	1	—	—	—	—
» »	3	Symptoma stenosis	1	—	—	2	—
» »	1	Peritonit. adhaesiv. pelvis	1	—	—	—	—
» »	4	Contusio et vuln. incis. abdom.	4	—	—	—	—
» »	1	Tumor inflammator.	1	—	—	—	—
» »	1	Splenomegalia	1	—	—	—	—
» »	79	Carcinoma	53	16	1	9	—
» »	1	Tumor mesenterii	1	—	—	—	—
» »	2	Symptom. ilei	1	—	—	1	—
» pro occlusio. intest.	29	Strangulatio intest.	18	1	1	9	—
» » » »	3	Stenosis intest.	3	—	—	—	—
» » » »	9	Volvulus flexur. sigmoid.	4	—	—	4	1
» » » »	14	Volvulus coeci	5	—	—	9	—
» » » »	4	Volvulus intest. ten.	2	—	—	2	—
» » » »	7	Invaginatio	3	—	—	4	—
» » » »	3	Synechiae intest. ten.	2	—	—	1	—
» et enterostomia	3	Ruptura intest.	1	—	—	2	—
» »	2	Vulnus sclopetar. intest.	2	—	—	—	—
» »	3	Occlusio intest.	1	—	—	2	—
» et resectio intest.	5	Occlusio intest. c. gangraena	2	—	—	3	—
Amputatio append.	626	Appendicitis chr.	626	—	—	—	—
» »	442	Append. ac. c. aut sine perit. circumscript.	434	1	—	7	—
» »	161	Append. ac. c. periton. diffus.	117	2	1	40	1
Exploratio et canalisatio	1	Fistul. abd. p. append.	—	—	—	1	—
Laparotomia	29	Peritonitis diffus	10	—	—	19	—
»	3	Ulcus ventr. perforans	2	—	—	1	—
»	1	Ruptura hepatis	1	—	—	—	—
» et enterolysis	22	Synechiae intest.	19	3	—	—	—
Incisio et canalisatio	72	Abscess. periappendicularis	69	—	—	3	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Edellisiltä vuodelta jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Incisio et canalisatio	22	Abscess. abdominis	16	—	—	6	—
» »	8	Abscess. subphrenicus	6	2	—	—	—
» »	7	Abscess. pelvis	6	1	—	—	—
» »	1	Pancreatitis ac. gangraenosa	1	—	—	—	—
» » per rectum	1	Abscess. fossae Douglasi	—	1	—	—	—
Gastrostomia	6	Strictura oesophagi	3	—	1	2	—
»	5	Carcinoma oesophagi seu cardiae	2	—	—	3	—
Resectio oesophagi	1	Strictura	—	—	—	1	—
Resectio pylori	1	Ulcus duodeni	1	—	—	—	—
» » et entero-anastomosis	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
» » et gastoenterostomia	17	Carcinoma pylori	14	—	—	3	—
» » »	1	Ulcus ventr. perfor.	1	—	—	—	—
» » et gastroduodenostomia	13	Carcinoma pylori	10	—	—	2	1
Resectio ventriculi	6	Ulcus	6	—	—	—	—
Gastroenterostomia ant. et entero-anastomosis	15	Stenosis pylori p. ulc.	12	2	—	1	—
» » »	29	Carcinoma pylori	25	4	—	—	—
» » »	1	Circulus vitiosus	1	—	—	—	—
» » »	2	Ulcus duodeni	1	1	—	—	—
» post. »	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» » » et							
» exclusio pylori	1	Ulcus duodeni	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia posterior	41	Ulcus ventr.	37	1	—	3	—
» »	34	Carcinoma	24	2	—	8	—
» »	15	Ulcus duodeni	15	—	—	—	—
» »	7	Stenosis pylori	6	—	—	1	—
» »	4	Elongatio et atonia	4	—	—	—	—
» » et exclusio pylori	3	Ulcus duodeni	2	—	—	1	—
Excisio	1	Ulc. ventr.	1	—	—	—	—
Exclusio pylori	1	Ulcus duodeni	1	—	—	—	—
Gastrectomia	1	Carcinoma ventr.	—	—	—	1	—
Enteroanastomosis	2	Flexur. sigmoid. permagn. Carcinom.	2	—	—	—	—
»	1	*Carcinoma ventr. et hepatis*	1	—	—	—	—
»	1	Stenosis intest. ten.	1	—	—	—	—
Ileotransversostomia	1	Tuberc. coeci	1	—	—	—	—
Ileosigmoideostomia	1	Carcinoma coli transvers.	1	—	—	—	—
Pyloroplastia	1	Stenosis pylori	1	—	—	—	—
»	1	Ulcus ventr.	1	—	—	—	—
»	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Enterostomia	14	Occlusio	6	7	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälleen jäänellä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Enterostomia	15	Peritonitis	4	8	—	2	1
»	2	Fistula	2	—	—	—	—
»	1	Carcinoma peritonei	—	—	—	1	—
»	1	Paralysia intest.	—	—	—	1	—
Enteroplastia (Heincke-Mikulicz)	1	Stenosis	1	—	—	—	—
Jejustomia	1	Carcinoma cardiae et pylori	1	—	—	—	—
Colostomia	1	Volvulus	—	—	1	—	—
»	1	Tumor coli descend.	—	—	—	1	—
»	1	Carcinoma recti	—	—	—	1	—
Colo-colostomia	1	Obstipatio	1	—	—	—	—
Appl. ani praeternaturalis	7	Carcinoma recti	3	—	—	4	—
» » »	1	Atresia ani et recti	—	—	—	1	—
Omentofixatio (Talma)	3	Cirrhosis hepatis	1	1	—	1	—
Resectio omenti	3	Vulnus incisum	3	—	—	—	—
» »	1	Tumor inflammator	1	—	—	—	—
» intest. ten.	3	Sarcoma	2	—	—	1	—
» » »	3	Strictura intest. seu strangulatio	3	—	—	—	—
» » »	1	Volvulus	1	—	—	—	—
» » »	1	Vulnus sclopetar.	1	—	—	—	—
» » »	2	Gangraena post traumam	—	—	—	2	—
» » »	1	Anus praeternaturalis	—	—	—	1	—
» » »	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
» » »	1	Tromb. venae mesenterii	1	—	—	—	—
» » »	2	Hernia gangraenosa	1	—	—	1	—
» » »	1	Volvulus ilei gangraenosa	—	—	—	1	—
» ileo-coecalis	2	Tuberculosis coli	1	—	—	1	—
» »	1	Invaginatio ileo-coecal. gangraen.	—	—	—	1	—
» »	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
» »	2	Volvulus	2	—	—	—	—
» coli	1	Anus praeternaturalis	1	—	—	—	—
» »	2	Carcinom. flexur. sigmoid.	2	—	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetar.	—	—	—	1	—
» »	1	Invaginatio	1	—	—	—	—
» »	1	Stenosis. Deformatio congenit.	1	—	—	—	—
Enteroraphia	16	Vuln. sclopetar. seu incis.	11	1	—	4	—
»	11	Fistula stercoralis	7	3	—	1	—
»	16	Ruptura intest.	10	—	1	5	—
Gastrocholedoctomia	1	Pancreatitis. Carcin. ves. felleae	—	—	—	1	—
Punctio vesicae felleae	1	Carcinoma pancr.	—	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavan vuoden jälkeiltä potilailta. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Cholecystostomia	1	Cholelithiasis	1	—	—	—	—
»	2	Cholecystitis ac.	2	—	—	—	—
»	1	Necrosis pancreatis	—	—	—	1	—
Cholecystectomia	12	Cholelithiasis et cholecystitis	11	—	—	1	—
»	1	Typhus abdomin.	1	—	—	—	—
» et canalisatio duct. hepatis	1	Cholelithiasis	—	—	—	1	—
» et choledochotomia	4	Cholelithiasis	4	—	—	—	—
Cholecystenterostomia	1	Carcinoma ventr.	—	—	—	1	—
»	2	Stenosis duct. choledoch.	1	—	—	1	—
Choledocho-duodenostomia	1	Carcinoma pancreatis	—	—	—	1	—
Colopexia et gastropexin	1	Enteroptosis	1	—	—	—	—
Laparotomia et exstirpatio	1	Enterokystoma	1	—	—	—	—
» »	1	Lymph. tuberc. pelvis	1	—	—	—	—
» »	1	Carcinoma reg. umbilical.	1	—	—	—	—
» et marsupialisat.	1	Echinococcus hepatis	1	—	—	—	—
» et tamponatio	5	Ruptura hepatis	3	—	—	2	—
» »	1	Ruptura pancreatis	—	—	—	1	—
Dilatatio	5	Stenosis oesophagi	5	—	—	—	—
Exstirpatio ulceris et gastroenterost.	1	Ulcus duodeni	1	—	—	—	—
» » » poster.	1	Ulcus ventr.	1	—	—	—	—
Operatio plastica pylori	1	Strictura pylori congen.	—	—	—	1	—
Deliberatio vesicae felleae	1	Adhaesiones	1	—	—	—	—
Suturatio diaphragm. et tamp. hepatis	1	Ruptura diaphragm. et hepatis	—	—	—	1	—
Exstirpatio	1	Diverticul. ilei incarcerat.	—	—	—	1	—
Coecopexia et amput. append.	1	Coecum mobil. et append. ac.	1	—	—	—	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.							
Dilatatio violenta	9	Fissura ani	9	—	—	—	—
» »	4	Venect. haemorrhoidal.	4	—	—	—	—
» et cauterisatio	27	Fissura ani	26	1	—	—	—
Excisio	5	Fistula ani vel. recti	5	—	—	—	—
»	58	Venect. haemorrhoidal.	57	—	—	1	—
»	6	Polypi ani	5	—	—	—	—
Resectio recti	1	Prolapsus	1	—	—	—	—
» »	11	Carcinoma	4	—	1	6	—
Amputatio recti	1	Prolapsus	—	—	—	—	1
» »	7	Carcinoma	6	—	—	1	—
Incisio et canalisatio	27	Periproctitis	26	1	—	—	—

| Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epäkvarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Incisio et abrasio	3	Fistula ani vel. recti	3	—	—	—	—
Operatio pro	4	Atresia ani	3	—	—	1	—
» »	6	Fistula ani	6	—	—	—	—
» »	5	Prolapsus recti	5	—	—	—	—
» plastica pro	1	Anus vestibular.	1	—	—	—	—
Resectio stricturae ani	1	Strictura ani post atresiam operat.	—	—	—	1	—
Abrasio et cauterisatio recti	1	Carcinoma	—	1	—	—	—
Virtsatiehyettä ja miesten siittimiä koskevat leikkaukset.							
Nephropexia (Albarran)	10	Ren mobil.	10	—	—	—	—
Nephrotomia	1	Pyelonephritis	1	—	—	—	—
»	3	Lithiasis	3	—	—	—	—
»	1	Nephritis haemorrhagica	1	—	—	—	—
Nephrectomia	17	Tuberculosis	15	—	—	2	—
»	3	Tumor	2	—	—	1	—
»	4	Lithiasis	3	—	—	1	—
»	1	Ruptura totalis renis	1	—	—	—	—
»	1	Hypernephrom.	1	—	—	—	—
»	4	Pyonephrosis	2	—	—	2	—
»	3	Hydronephrosis	3	—	—	—	—
» et ureterectomia totalis	1	Tuberc. renis et ureteris	1	—	—	—	—
Resectio renis	1	Fistula urinaria	1	—	—	—	—
Cystotomia suprapubica	2	Strictura urethrae	2	—	—	—	—
» »	1	Papilloma	1	—	—	—	—
» »	4	Calculus vesicae	4	—	—	—	—
» »	1	Retentio urinae	1	—	—	—	—
Cystostomia »	1	Tuberc. renum et vesicae	1	—	—	—	—
» »	1	Cystitis chr.	1	—	—	—	—
» »	5	Hypertrophia prostatae	4	—	—	1	—
» »	2	Retentio urinae	2	—	—	—	—
» » et exstirpatio	3	Papilloma vsicae	1	1	—	1	—
Cystolithotomia	7	Calculus	6	1	—	—	—
Cystostomia et abrasio muc. vesicae	1		—	—	—	1	—
» et exstirpatio tumoris	6	Tumor vesicae	5	—	—	1	—
Prostatectomia suprapubica	16	Hypertrophia prostatae	13	—	—	3	—
» »	1	Carcinoma	—	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Prostatectomia transversal. et resectio oss. coccygis et recti	1	Carcinoma prostatae	—	—	—	1	—
Urethrotomia externa	1	Calculus urethrae	1	—	—	—	—
» »	1	Calculus vesicae	1	—	—	—	—
» »	1	Strictura	—	1	—	—	—
» interna	1	Strictura	1	—	—	—	—
Urethroraphia	2	Ruptura urethrae et fistul.	2	—	—	—	—
Resectio urethrae	2	Strictura	2	—	—	—	—
» vesicae urinar.	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Orchidopexia	5	Ectopia testis	5	—	—	—	—
Resectio epididymis	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
Amputatio penis	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Amput. penis et evacuat. reg. ingv.	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
Castratio	2	Ectopia testis	—	—	—	—	2
»	15	Tuberculosis	13	—	—	—	2
»	7	Tumor malign.	5	—	—	1	1
»	2	Hydrocele	2	—	—	—	—
»	2	Gangraena	2	—	—	—	—
Vasectomia	2	Idiotismus	2	—	—	—	—
»	6	Hypertrophia prostatae	3	3	—	—	—
»	1	Tumor	1	—	—	—	—
Punctio	1	Hydrocele	—	—	—	—	—
» et injectio tinct. jodii	3	Hydrocele	3	—	—	—	—
Op. radical. pr. hydrocel. (v. Bergmann)	52	Hydrocele	52	—	—	—	—
» » » » (Volkmann)	6	Hydrocele	6	—	—	—	—
» » » » (Doyen)	61	Hydrocele	61	—	—	—	—
Exstirpatio cystar. variar.	13	Hydrocele funiculi, spermatocele etc.	13	—	—	—	—
Operatio pro varicocel.	16	Varicocele	16	—	—	—	—
» » phimos.	88	Phimosis	81	—	—	—	—
» » paraphim.	3	Paraphimosis	3	—	—	—	—
» plastica	1	Fistula urethrae	1	—	—	—	—
» »	1	Defect. partial. urethrae	1	—	—	—	—
» »	3	Fistula vesicae	3	—	—	—	—
» »	4	Hypospadia	3	1	—	—	—
Incisio et canalisatio	7	Abscess. pararenal.	7	—	—	—	—
» »	2	Bubo ingvinalis	2	—	—	—	—
» »	4	Abscess. periurethralis	4	—	—	—	—
Excisio	1	Prolapsus urethrae	1	—	—	—	—
Dilatatio	2	Strictura urethrae	2	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | Edellisellä vuodella jäänneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Dilatatio urethrae et abrasio	2	Cystitis	2	—	—	—	—
» » »	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
Suturatio	2	Ruptura vesicae urinar.	2	—	—	—	—
Trigono-uretero-sigmoideostomia cum entero-anastomos.	1	Ectopia vesicae urinar.	—	—	—	1	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.							
Perineoraphia	3	Prolapsus uteri	3	—	—	—	—
»	13	Ruptura perinei	13	—	—	—	—
Colporaphia	53	Prolapsus uteri, descensus vaginae	53	—	—	—	—
Colpoperineoraphia	91	Prolapsus uteri, descensus vaginae	91	—	—	—	—
»	2	Ruptura perinei inveterat.	1	1	—	—	—
Operatio pro fistul.	8	Fistula vesico-vaginalis	7	1	—	—	—
Amputatio portion. vaginal.	6	Hypertrophia	6	—	—	—	—
» uteri supravaginal. (Chrobak seu Zweifel)	39	Myomata uteri	37	—	—	2	—
» » » »	2	Pyovarium	—	—	—	—	2
» » » »	1	Carcinoma uteri	1	—	—	—	—
» » » »	1	Myopathia haemorrhagica	1	—	—	—	—
» » » (Pozzi)	2	Myomata uteri	2	—	—	—	—
Exstirpatio uteri total. per vaginam.	2	Carcinoma uteri	2	—	—	—	—
» » » » »	1	Metropathia haemorrhagica	1	—	—	—	—
» » » » »	1	Prolapsus totalis	1	—	—	—	—
» » » » laparot.	12	Myomata uteri	12	—	—	—	—
» » » » »	5	Cancer cervicis uteri	4	—	—	1	—
» » » » »	1	Ruptura uteri	1	—	—	—	—
» » » » »	18	Sarcoma seu carcinoma	17	—	—	1	—
Enucleatio vaginalis	2	Tumor uteri	2	—	—	—	—
» ventralis	16	Tumor uteri	16	—	—	—	—
Excochleatio uteri	22	Carcinoma	17	1	4	—	—
» »	2	Mola hydatidosa	2	—	—	—	—
Evacuatio »	456	Resid. abort.	454	—	—	2	—
» »	8	Retentio placentae	8	—	—	—	—
Ventrofixatio uteri seroso-fibrosa	56	Prolapsus uteri	56	—	—	—	—
» » » »	14	Retroflexio uteri	14	—	—	—	—
» » praeperitoneal.	1	Carcinoma	—	—	—	1	—
» » »	19	Prolapsus uteri	18	—	—	1	—
Op. pro retrofl. uteri (Menge)	1	Retroflexio uteri	1	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Hysteropexia (Kocher)	1	Retroflexio uteri	1	—	—	—	—
Exstirpatio	19	Polypi uteri fibros.	19	—	—	—	—
»	8	Polypi uteri mucos.	8	—	—	—	—
Abrasio mucos. uteri	443	Endometritis	440	3	—	—	—
» » »	4	Dysmenorrhoe	4	—	—	—	—
» » »	1	Abortus et septicaemia	—	—	—	1	—
» » » et cauterisatio	1	Carcinoma uteri	—	—	1	—	—
Laparotomia explorat.	5		4	—	—	1	—
» et suturatio uteri	2	Ruptura uteri	2	—	—	—	—
» et deliberatio intest. et organ. genit.	1	Myoma	—	—	—	1	—
Ovariotomia unilateralis	42	Kystoma et myoma uteri	42	—	—	—	—
» »	6	Cysta ovarii	6	—	—	—	—
» »	11	Cysta dermoid.	11	—	—	—	—
» »	5	Carcinoma seu sarcoma	5	—	—	—	—
» »	1	Oophoritis	1	—	—	—	—
» »	1	Adenosarcoma	1	—	—	—	—
» »	1	Pyovarium	1	—	—	—	—
» bilateralis	1	Tumor ovarii	1	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» »	5	Cystaeovarii.	5	—	—	—	—
Salpingectomia unilateralis	57	Graviditas extrauterina	56	—	—	1	—
» »	12	Salpingitis	12	—	—	—	—
» »	5	Oophorosalpingitis	5	—	—	—	—
» »	1	Cysta parovarialis	1	—	—	—	—
» »	3	Pyosalpinx	3	—	—	—	—
» »	1	Cysta ovarii suppurat.	1	—	—	—	—
» bilateralis	9	Salpingitis bilateralis	9	—	—	—	—
» »	3	Pyosalpinx bilateralis	3	—	—	—	—
» »	1	Psychosis	1	—	—	—	—
Ovariosalpingectomia unilateralis	1	Tumor malign. ovarii	1	—	—	—	—
» »	3	Salpingitis purulenta	3	—	—	—	—
» »	7	Oophoro-salpingitis	7	—	—	—	—
» »	15	Graviditas extrauterina	15	—	—	—	—
» »	5	Pyovarium	5	—	—	—	—
» »	2	Cysta ovarii	2	—	—	—	—
» »	4	Cysta. Periton. diffus	3	—	—	1	—
» »	1	Graviditas tubaria	1	—	—	—	—
» bilateralis	1	Salpingitis et cysta ovarii	1	—	—	—	—
» »	8	Oophorosalpingitis	7	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Edellisellä vuodella jäänneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä pötil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Ovariosalpingectomia bilateralis	3	Pyosalpinx bilateralis	3	—	—	—	—
Salpingostomia	1	Pyosalpinx	1	—	—	—	—
Parovariotomia	5	Cysta parovarii	5	—	—	—	—
Panhysterectomia	1	Salpingitis bilateralis	1	—	—	—	—
Ignipunctura ovarii	1	Degeneratio cystica	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio per vaginam	19	Parametrit. purulent.	2	—	—	—	17
» » » »	7	Haematoma	7	—	—	—	—
» » » »	1	Cysta dermoid. suppurat.	1	—	—	—	—
» » » »	2	Oophorit. et salpingit. purulent.	2	—	—	—	—
» » » »	1	Cysta vaginae	1	—	—	—	—
» » ventralis	1	Pyovarium	1	—	—	—	—
» » »	11	Parametritis purulent.	9	1	—	1	—
» » »	1	Ovariosalpingitis purulenta	1	—	—	—	—
Abortus arte provocatus	6	Tuberculosis pulm.	6	—	—	—	—
» » »	1	Nephritis gravidar.	1	—	—	—	—
» » »	2	Vitium cordis	2	—	—	—	—
Stomatoplastia uteri (Pozzi)	2	Stenosis colli uteri	2	—	—	—	—
Achouchement forcé (Bossi)	1	Eclampsia	1	—	—	—	—
Sectio caesarea	1	Eclampsia	1	—	—	—	—
Exstirpatio septi vaginae	1	Septum vaginae	1	—	—	—	—
Ligatura tub. bilateralis	1	Psychosis	1	—	—	—	—
Incisio per rectum	1	Abscess. pelvis	1	—	—	—	—
Incisio absc. gland. Bartholini	2	Bartholinitis	2	—	—	—	—
Incisio	1	Abscess. abdominis	—	—	—	1	—
» et dilatatio	2	Atresia introit. vaginae	1	—	—	1	—
Transplantatio flex. sigmoid ad. locum vagin..	1	—	—	—	—	—	1
Punctio explorat. per vaginam	18	—	18	—	—	—	—
Exstirpatio foetus per rectum	1	Resid. gravidit. extrauterin.	1	—	—	—	—
» chorionepitheliom. metast. lab. maj.	1	—	—	—	—	1	—
Operatio plastica (Emmet)	2	Dilaceratio colli uteri	2	—	—	—	—
Exstirpatio	3	Carcinom. clitoridis	3	—	—	—	—
»	1	Cystosarcom. clitoridis	1	—	—	—	—
Reinversio uteri	1	Inversio uteri	1	—	—	—	—
Excisio	1	Haematoma labii maj.	1	—	—	—	—
Kasvannaisten poisleikkaaminen y. m. joita ei ole mainittu eri ruumiinosien leikkauksissa.							
Exstirpatio carcinomat.	29	Carcinoma lab. inf.	28	1	—	—	—
» » et evacuatio lymph. colli	80	Carcinoma lab. inf.	79	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Exstirpatio carcinomat.	1	Carcinoma lab. sup.	1	—	—	—	—
» carcin. et cheiloplastia (Estlander).	9	Carcinoma lab. inf.	8	—	—	1	—
» » » (Langenbeck	3	Carcinoma lab. inf.	3	—	—	—	—
» » » (af Schultén)	2	Carcinoma lab. inf.	2	—	—	—	—
» carcinomatis	1	» frontis	1	—	—	—	—
» »	8	» lingvae	8	—	—	—	—
» »	8	» lingvae et glandul. colli	5	1	—	2	—
» »	8	» buccae et glandul. colli	6	2	—	—	—
» »	7	» glandul. lymphat. colli	7	—	—	—	—
» »	2	» glandul. lymphat. axill.	2	—	—	—	—
» »	1	» tonsill.	—	1	—	—	—
» »	4	« parotidis	2	1	—	1	—
» mammae	3	Mastitis cystica	3	—	—	—	—
» »	6	Carcinoma mammae	6	—	—	—	—
» » et evacuat. axill.	60	Carcinoma mammae	60	—	—	—	—
» » » »	1	Tuberculosis mammae	1	—	—	—	—
» carcinomatis	12	Carcinomat. cutan. reg. variar.	11	—	—	1	—
» epitheliom. (ulcus rodens.)	17	Sarcoma faciei	13	2	—	—	—
Exstirpatio cystae	1	Cysta sub. lingv.	1	—	—	—	—
» sarcom.	12	Sarcoma cutan reg. variar.	7	—	2	—	—
» »	1	Sarcoma orbitae	—	1	—	—	—
» »	1	» nasi	1	—	—	—	—
» »	1	» buccae	1	—	—	—	—
» »	1	» tonsill.	—	1	—	—	—
» »	1	» pharyngis	—	1	—	—	—
» »	3	» parotidis	3	—	—	—	—
» »	5	» colli	5	—	—	—	—
» »	2	» mammae	2	—	—	—	—
» »	1	» peritonei	—	1	—	—	—
» »	1	» pelvis	1	—	—	—	—
» »	1	» testis	1	—	—	—	—
» »	1	» fossae popliteae	1	—	—	—	—
» »	1	» cruris	1	—	—	—	—
» » et evacuat. axill.	3	» mammae et gland. axill.	3	—	—	—	—
» sarcom.	4	» musc. reg. variar.	4	—	—	—	—
» »	6	» glandul. lymphat.	6	—	—	—	—
» melanosarcom.	3	» reg. variar.	3	—	—	—	—
» adenomat.	4	» mammae	4	—	—	—	—
» cystadenomat.	2	» mammae	2	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Exstirpatio fibroadenomat.	3	Fibroadenom. mammae	3	—	—	—	—
» neurosarcom.	1	Neurosarcom. nerv. varior.	1	—	—	—	—
»	13	Epulis	8	—	—	—	—
» gland. lymph. reg. parot.	26	Tuberculosis	26	—	—	—	—
» » » colli	309	Tuberculosis	307	—	—	2	—
» » » colli et axill.	18	Tuberculosis	18	—	—	—	—
» » » axill.	22	Tuberculosis	22	—	—	—	—
» » » cubiti	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » » ingvinal.	7	Tuberculosis	7	—	—	—	—
» » » mesenterii	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
»	4	Lymphoma	4	—	—	—	—
»	4	Lymphangioma	4	—	—	—	—
»	116	Atheroma	45	—	—	—	—
»	1	Teratoma	—	—	—	1	—
»	17	Papilloma	13	—	—	—	—
»	64	Lipoma	45	—	—	—	—
»	27	Angioma	23	—	—	—	—
»	1	Cysta mandibul.	1	—	—	—	—
»	3	Cysta dermoid. colli	3	—	—	—	—
»	6	Cysta dermoid. reg. coccygei	6	—	—	—	—
»	38	Cysta reg. variar.	20	—	—	—	—
»	40	Fibroma	26	—	—	—	—
»	3	Exostos. cartilag.	3	—	—	—	—
»	11	Osteoma	9	—	—	—	—
»	5	Enchondroma	5	—	—	—	—
»	15	Naevus pigment.	11	—	—	—	—
»	15	Clavus	4	—	—	—	—
»	2	Ranula	2	—	—	—	—
»	2	Polypi	2	—	—	—	—
»	4	Bursae praepatellaris	4	—	—	—	—
»	17	Hygroma man.	9	—	—	—	—
»	2	Hygroma ped.	2	—	—	—	—
»	1	Bursae fossae popliteae	1	—	—	—	—
»	18	Verrucae	—	—	—	—	—
»	1	Gummata colli	1	—	—	—	—
»	1	Lupus faciei	1	—	—	—	—
»	3	Tuberculosis lingvae	3	—	—	—	—
Incisio strumae	1	Strumitis	1	—	—	—	—
Strumectomia	131	Struma	131	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälielle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Strumectomia	25	Morbus Basedowi	25	—	—	—	—
»	2	Carcinoma strumae	1	1	—	—	—
Enucleatio	18	Cysta strumae	18	—	—	—	—
Exstirpatio calculi gland. submaxill.	1	Sialolithiasis	1	—	—	—	—
» parotidis	1	Cysta	1	—	—	—	—
» mammae	1	Hypertrophia	1	—	—	—	—
»	2	Tumor. reg. temporal.	2	—	—	—	—
»	1	Mal. perfor. de pied.	1	—	—	—	—
Injectio alcohol.	5	Angioma	5	—	—	—	—
Erinäisiä leikkauksia.							
Tracheoraphia	1	Vulnus penetr. tracheae	1	—	—	—	—
Tracheotomia	2	Tumor nasopharyng.	1	—	—	—	—
»	5	Carcinoma laryngis	5	—	—	—	—
»	1	Sarcoma laryngis	1	—	—	—	—
»	2	Struma maligna	2	—	—	—	—
»	1	Tracheomalacia	1	—	—	—	—
»	2	Oedema glottidis	1	—	—	1	—
»	9	Laryngitis crouposa	7	—	—	2	—
»	3	Tuberculos. laryngis	2	—	—	1	—
»	1	Lues laryngis	1	—	—	—	—
»	2	Stenosis laryngis	2	—	—	—	—
» et extractio	1	Corpus alien. tracheae	1	—	—	—	—
Laryngofissura	4	Strictura laryngis	4	—	—	—	—
»	1	Tuberculosis laryngis	1	—	—	—	—
»	1	Papilloma laryngis	1	—	—	—	—
»	1	Sarcoma laryngis	1	—	—	—	—
Exstirpatio laryngis totalis	2	Carcinoma laryngis	2	—	—	—	—
» » unilateralis	1	Carcinoma laryngis	1	—	—	—	—
» » »	1	Sarcoma laryngis	1	—	—	—	—
Tonsillotomia	34	Hypertrophia	34	—	—	—	—
Tonsillectomia	14	Hypertrophia	14	—	—	—	—
Conchectomia	14	Hypertrophia	14	—	—	—	—
»	1	Empyema sin. ethmoidal.	—	1	—	—	—
Extractio	28	Polypi nasi	28	—	—	—	—
Tenotomia tend. Achill.	3	Pes eqvinus	3	—	—	—	—
» » variar.	6	Vulnera	5	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Aneurysma spur.	—	1	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälleen jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Exstirpatio	3	Auricula supernumeral.	—	—	—	—	—
»	7	Digit. supernumeral.	7	—	—	—	—
Excisio	6	Ulcera reg. variar.	6	—	—	—	—
»	2	Ulcera tuberc. reg. variar.	2	—	—	—	—
» fasciae palmar.	3	Contractura (Dupuytren)	2	1	—	—	—
»	12	Cicatr. et keloid.	7	1	—	—	4
Incisio explorat.	4	Vuln. contus et sclopetar.	4	—	—	—	—
Resectio submucos. septi nar.	6	Deviatio	6	—	—	—	—
Operatio pro	12	Ungv. incarnat.	7	—	—	—	—
Extractio	474	Corpus alien.	77	—	—	1	—
»	2	Corpus alien. oesophagi	2	—	—	—	—
» ungvis	46	—	—	—	—	—	—
Op. Lui-Coldwell	1	Empyema antr. Highmori	1	—	—	—	—
Toracotomia et suturatio	1	Vuln. sclopetar. pulm.	1	—	—	—	—
Suturatio	2,543	Vuln. reg. variar.	126	—	—	—	—
»	6	Vuln. thorac. penetr.	6	—	—	—	—
»	1	Vuln. laryngis penetr.	—	—	—	1	—
»	1	Ruptura lig. patellae propr.	1	—	—	—	—
Obligam. gypsan.	53	Fracturae et ceter.	53	—	—	—	—
Korvaleikkaukset.							
Paracentesis membr. tympani	14	Otit. med. suppurat.	14	—	—	—	—
Abrasio cavitatis tympani	1	Otit. med. suppurat.	1	—	—	—	—
Trepanatio proc. mast.	130	Otit. med. et mastoidit.	127	2	—	1	—
» » » et op. radical.	120	Otit. med. et mastoidit.	117	—	—	3	—
» » » » » »	8	Cholesteatoma	7	—	—	1	—
» cranii pro	1	Abscess. cerebri	—	—	—	1	—
» » »	19	Abscess. cerebri	10	—	—	9	—
» » »	1	Abscess. epidural.	1	—	—	—	—
» labyrinthii	6	Thrombophlebit. sinus transvers.	5	—	—	1	—
Silmäleikkaukset.							
Blepharoplastia	46	Ectropion	46	—	—	—	—
Op. pro	77	Ectropion	77	—	—	—	—
» »	5	Ptosis	5	—	—	—	—
» »	9	Blepharophimosis	9	—	—	—	—
Exstirpatio	4	Tumor. palpebrae	4	—	—	—	—
»	48	Chalazion	48	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeelle jääneitä potil. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Exstirpatio tarsi	2	Conjunctivit. trachomatos.	2	—	—	—	—
Expressio	149	Trachom.	148	1	—	—	—
Exstirpatio sacc. lacrymal.	67	Dacryocystitis	67	—	—	—	—
Operatio	2	Pterygium	2	—	—	—	—
Cauterisatio corneae	75	Ulcus serpens	74	1	—	—	—
Paracentesis corneae	29	Hypopyon	28	1	—	—	—
Operatio pro	2	Staphyloma	2	—	—	—	—
Excisio	14	Prolaps. iridis	14	—	—	—	—
Iridectomia	8	Glaucoma	4	4	—	—	—
» optica	40	Leucoma	38	2	—	—	—
Extractio lentis sine iridect.	17	Cataracta	15	2	—	—	—
» » cum »	98	Cataracta	92	6	—	—	—
» » linearis	18	Cataracta	18	—	—	—	—
Discisio	27	Cataracta secundaria	27	—	—	—	—
Amputatio bulbi	6	Staphyloma	6	—	—	—	—
» »	5	Phtisis	5	—	—	—	—
Enucleatio bulbi	14	Iridocyclitis	14	—	—	—	—
»	1	Staphyloma	1	—	—	—	—
»	4	Tumor bulbi	4	—	—	—	—
»	17	Phtisis	17	—	—	—	—
»	10	Vuln. contus et sclopetar.	10	—	—	—	—
»	1	Glaucoma	1	—	—	—	—
Enucleatio bulbi et excochleat. tumor. orbitae.	1	Carcinoma cellul. ethmoid.	—	—	—	1	—
Exenteratio bulbi	12	Iridocyclitis	12	—	—	—	—
» »	1	Phtisis post traumam.	1	—	—	—	—
» »	1	Tumor bulbi	1	—	—	—	—
Extractio	22	Corpus alien. bulbi	15	7	—	—	—
Operatio pro	15	Dacryocystit.	15	—	—	—	—
Tenotomia	16	Strabismus	16	—	—	—	—
Antepositio musculi	23	Strabismus	23	—	—	—	—
Exenteratio orbitae	4	Sarcoma	2	2	—	—	—
» »	1	Cysta c. panophtalmitis	1	—	—	—	—
Exstirpatio gland. lacrymal.	4	Epifora	4	—	—	—	—
Suturatio vulneris	5	Vulnus perforans bulbi	5	—	—	—	—
Injectio aëris	16	Tuberc. iridis	16	—	—	—	—
Trepanatio sclerae limbal.	37	Glaucoma	35	2	—	—	—
» » prae-eqvatorialis	5	Emotio retinae	5	—	—	—	—
Dacryorhinostomia. (Toti)	8	Dacryostenosis	6	2	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor malign. orbitae	—	1	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Yksityisissä sairashuoneissa
Opérations chirurgicales pratiquées

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Suonten sitomiset ja hermoston leikkaukset.							
Ligatura art. meningeae mediae	1	Fractura complicata	—	—	—	1	—
» » femoralis	1	Arrosio seqvestr.	—	1	—	—	—
» » et venae femoral.	1	Aneurysma traumatica	1	—	—	—	—
» » hypogastricae	1	Sarcoma pelvis	1	—	—	—	—
» aliar. arteriar.	1	Morbus Basedowi	1	—	—	—	—
» » »	3	Haemorrhagia. Vuln. incis.	3	—	—	—	—
» venae saphen. magn.	1	Ruptura traumat. in vuln. dilacerat.	1	—	—	—	—
» v. saphen et exstirpatio varic.	10	Varices	10	—	—	—	—
» aliar. venar.	3	Haemorrhagia	3	—	—	—	—
Circumcisio Mariani et exstir. varic.	5	Varices	5	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	1	Abscess. cerebri	1	—	—	—	—
Resectio nervi	1	Neuralgia n. trigemin.	1	—	—	—	—
Neuroraphia	2	Vuln. incis.	2	—	—	—	—
Operatio pro	1	Spina bifida	1	—	—	—	—
Neurectomia intercostal.	1	Crises gasticae. Tabes. dorsalis	1	—	—	—	—
Luiston ja nivelten leikkaukset.							
Amputatsionit.							
Amputatio antebrachii	1	Amputatio traumatica	1	—	—	—	—
» femoris	9	Gangraena	9	—	—	—	—
» »	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» cruris	1	Tuberculosis	—	1	—	—	—
» »	3	Gangraena	2	—	—	1	—
» » (Pirogoff)	1	Gangraena	1	—	—	—	—
» » »	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» »	1	Elephantiasis	1	—	—	—	—
» digit. man. et ped.	1	Deformatio	1	—	—	—	—
» » » »	14	Dilaceratio	14	—	—	—	—

v. 1913 tehdyt leikkaukset.
dans les hôpitaux particuliers en 1913.

Kuolemansyy. *Causes des décès.*	Helsinki. *Helsingfors.*	Prof. Strömborg'in silmäklinikka Viipurissa. *Clinique ophtalmologique du Professeur Strömborg à Wiborg.*	Lahden kunnallissairaala. *Hôpital communal de Lahtis.*	Oulun diakonissalaitos. *Hôpice des diaconesses de Uleåborg.*	Lübeck'in sairaala Kokkolassa. *Hôpital de Lübeck à Gamlakarleby.*	Malm'in sairaala Pietarsaressa. *Hôpital de Malm à Jakobstad.*	T:ri Virzenluksen silmätautisairaala Tampereella. *Clinique ophtalmologique du Docteur Virzenius à Tammerfors.*	T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella. *Maternité du Docteur Hoffström à Tammerfors.*	Finlayson & Kump. sairaala Tampereella. *Hôpital de Finlayson & C:ie à Tammerfors.*	Neiti F. Carlson'in sairaala Tampereella. *Hôpital de Mademoiselle F. Carlson à Tammerfors.*	A. B. Lääkarenes sjukhus Turussa. *Hôpital de la Société A. B. des médecins à Åbo.*	Turun kunnallissairaala. *Hôpital communal de Åbo.*	Mehiläinen. *Mehiläinen.*	T:ri Eskelin'in sairaala. *Hôpital du Docteur K. Eskelin.*	Prof. O. Engström'in gynaekologinen klinikka. *Clinique gynécologique du Professeur O. Engström.*	Marian sairaala. *Hôpital de Maria.*	Elre. *Elre.*	Diakonissalaitos. *Hôpice des diaconesses.*	Edellisiltä vuodelta jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.*	Muu lääkäuti *Autre maladie contagieuse.*	Yhteellitäytyt haavainfektioni. *Infektion des plaies consécutive.*	Leikkaus. *Opération.*	Tauti. *Maladie.*
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Välttämätön hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneiltä potilailta. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Amputatio digit. man. et ped.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Reamputatio	1	Defect. cutis post operat.	1	—	—	—	—
Nivelestä poikkileikkaamiset.							
Exarticulatio humeri	3	Dilaceratio	3	—	—	—	—
» manus	1	Dilaceratio	1	—	—	—	—
» femoris	1	Gangraena	—	1	—	—	—
» pedis (Chopart)	2	Gangraena	1	—	—	—	1
» digit. ped. et man.	1	Anchylosis vitiosa	1	—	—	—	—
» » » »	4	Tuberculosis	4	—	—	—	—
» » » »	16	Dilaceratio	16	—	—	—	—
» » » »	3	Gangraena	3	—	—	—	—
Reseksionit, osteotomiat y. m.							
Resectio septi nasi	56	Deviatio	56	—	—	—	—
» » »	2	Tuberculosis septi nasi	2	—	—	—	—
» maxill. superioris	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» » inferioris	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» » »	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» mandibulae infer.	1	Carcinoma gingivae	1	—	—	—	—
artic. temporo. maxillar.	2	Anchylosis	2	—	—	—	—
» » radio-carpalis	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » coxae	4	Arthritis tuberculosa	2	1	—	1	—
» » genus	4	Arthritis tuberculosa	4	—	—	—	—
» capitis femoris	1	Fractura non consolida	1	—	—	—	—
» ossis ilei	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
» costar.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» »	1	Empyema	1	—	—	—	—
» »	1	Fistul. thoracis post empyem.	1	—	—	—	—
» phalang. pollicis et transpl. oss.	1	Ostitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» cuneiformis tarsi	1	Pes eqvin. varus congenit.	1	—	—	—	—
» capituli metatars I	11	Hallux valgus	11	—	—	—	—
» oss. metacarp., metatars et digitor.	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» costae et pneumolysis	1	Fistul. thoracis post empyem.	—	1	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Resectio costae et thoracotomia	6	Empyema acuta	5	—	—	1	—
» » »	57	Empyema chr.	42	2	—	13	—
» » »	2	Tuberculosis	—	—	1	1	—
» et thoracoplastia. (Estlander)	3	Tuberculosis	1	1	—	1	—
» » (Scheede)	3	Empyema	2	—	—	1	—
Arthrodesis genus	2	Paralysia infant.	2	—	—	—	—
Osteotomia subtrochant. femoris	1	Anchylosis coxae	1	—	—	—	—
» tibiae	2	Crus recurvatum	2	—	—	—	—
Osteoclasia claviculae	1	Fractura deform. consolida	1	—	—	—	—
» femoris	1	Fractura deform. consolida	1	—	—	—	—
Osteoraphia	1	Fractura olecrani	1	—	—	—	—
Osteosynthesis	7	Fractura oss. varior.	7	—	—	—	—
Patelloraphia	1	Fractura	1	—	—	—	—
Laminectomia	1	Leptomeningitis fibrosa	—	—	—	1	—
Plombatio (Mosetig-Moorhof)	4	Osteitis chr. et tuberculos.	4	—	—	—	—
Osteoplastia maxill. inf.	1	Mikrognatia	1	—	—	—	—
» tibiae	1	Osteitis chr.	1	—	—	—	—
Osteoarthrectomia mediotarsea et achillotenotomia	5	Pes eqvin. var. congenit.	5	—	—	—	—
Thoracoplastia extra pleuralis (Sauerbruch)	3	Tuberculosis pulmon.	2	—	—	1	—
Punkteeraukset ja arthrotomiat.							
Punctio artic. varior	12	Arthritis	12	—	—	—	—
» » »	5	Haemarthron	4	—	1	—	—
» » »	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
» » et injectio jodoform	6	Tuberculosis	4	2	—	—	—
»	55	Abscess. tuberc. et congest.	34	21	—	—	—
» abdominis	31	Ascites	9	22	—	—	—
» et aspiratio thoracis	1	Abscess. congestion.	—	1	—	—	—
» » »	2	Haemothorax	2	—	—	—	—
» » »	19	Pleuritis seros. vel purulent.	18	1	—	—	—
Insufflatio nitrogen. in pleuram.	35	Tuberculosis pulmon.	32	3	—	—	—
Arthrotomia artic. cubiti	1	Arthritis purulenta	1	—	—	—	—
» » »	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Arthrotomia artic. genus	6	Arthritis purulenta	6	—	—	—	—
» » »	1	Arthritis tuberculosa	1	—	—	—	—
» » talo-cruralis	1	Arthritis purulenta	—	—	—	1	—
Sijoiltaan menneitten nivelten paikoilleen asettaminen.							
Repositio luxationis	5	Humeri	5	—	—	—	—
» »	1	Antebrachii	1	—	—	—	—
» »	1	Ulnae	1	—	—	—	—
» »	2	Femoris	2	—	—	—	—
» » per arthrotomiam.	1	Coxae congenit.	1	—	—	—	—
Nivelten ojentamiset, redressionit y. m.							
Extensio violenta cubiti	2	Tuberculosis	2	—	—	—	—
» » digit.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » coxae	3	Contractura	3	—	—	—	—
» » »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » genus	3	Contractura	3	—	—	—	—
» » »	6	Tuberculosis	6	—	—	—	—
Redressio violenta	28	Pes eqvin. vel eqv. varus	18	10	—	—	—
» » et tenotomia tend. Achill...	8	Pes eqvin. vel eqv. varus	8	—	—	—	—
» fractur. et applicatio extens. Steinman	8	Fractura	8	—	—	—	—
» fractur.	5	Fractura	5	—	—	—	—
Obligam. gypsan.	1	Gonitis tuberculosa	1	—	—	—	—
» »	1	Coxitis tuberculosa	1	—	—	—	—
Trepanoimiset ja taltaalla avaamiset sekä luuontelojen kaaputukset (sekvestromiain kanssa tai ilman niitä) y. m.							
Trepanatio cranii	2	Fractura	1	1	—	—	—
» »	1	Vulnus sclopetar.	—	—	—	1	—
» »	1	Necrosis	—	—	1	—	—
» »	1	Abscess.	1	—	—	—	—
» »	1	Epilepsia traumatica	1	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Trepanatio cranii et osteoplastia et excisio cicatric.	1	Epilepsia traumatica	1	—	—	—	—
» » et osteoplastia et canalisatio. (Kocher)	1	Epilepsia traumatica	1	—	—	—	—
» » et osteoplastia: Balkenstich	1	Hydrocephalus	1	—	—	—	—
» oss. frontis	1	Necrosis	1	—	—	—	—
» sin. ethmoidal.	11	Empyema	11	—	—	—	—
» » maxillar.	132	Empyema	132	—	—	—	—
» et evacuatio sin. ethmoidal.	1	Carcinoma reg. ethmoidal.	1	—	—	—	—
» » oss. cranii	4	Fractura complicata	4	—	—	—	—
» » haematom.	1	Fractura basis cranii	—	—	—	1	—
» » costar.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » oss. Zygomat.	2	Ostitis tuberculosis	2	—	—	—	—
» » » nasi	1	Necrosis	1	—	—	—	—
» » maxill. superior.	2	Osteitis fibros. Necrosis	2	—	—	—	—
» » » »	1	Empyema	1	—	—	—	—
» » » inferior.	4	Necrosis	4	—	—	—	—
» » oss. carpi et metacarpi	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » oss. digitor. man.	9	Osteitis tuberculosa	9	—	—	—	—
» » femoris	5	Osteomyelitis ac.	4	—	—	1	—
» » »	9	Tuberculosis. Necrosis	7	2	—	—	—
» » tibiae	30	Osteitis chr. et osteomyelit.	26	2	1	1	—
» » fibulae	2	Osteitis chr.	2	—	—	—	—
» » oss. tarsi	9	Osteitis tuberculosa	8	1	—	—	—
» » oss. tarsi, metatarsi et digit. pedis	9	Osteitis tuberc. Necrosis	9	—	—	—	—
Abrasio oss. varior.	20	Tuberculosis. Periostitis	20	—	—	—	—
Excochleatio	1	Cyst. malleoli	1	—	—	—	—
Excisio	1	Gummae palatidini	1	—	—	—	—
Pehmeäin osain insisionit, kaaputukset, polttamiset, syövytykset y. m.							
Incisio	488	Phlegmon et abscess.	467	5	5	11	—
»	127	Panaritium et tendovaginit.	126	1	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1913.*
Incisio	43	Furuncul. et carbuncul.	42	1	—	—	—
»	35	Mastitis	34	1	—	—	—
»	19	Periostitis	19	—	—	—	—
»	17	Bursit. praepatellar.	17	—	—	—	—
»	1	Strumitis purulent.	—	—	—	1	—
»	40	Angina phlegmonoid.	40	—	—	—	—
»	3	Lymphadenitis suppurat.	3	—	—	—	—
»	1	Vulnus infect. pedis	1	—	—	—	—
» et canalisatio	1	Vulnus infect. capitis	1	—	—	—	—
Abrasio	11	Glandul. lymphat. tuberc.	11	—	—	—	—
»	253	Vegetationes adenoideae	252	1	—	—	—
»	6	Abscess. congestion.	6	—	—	—	—
»	63	Fistul. tuberculos.	53	6	4	—	—
»	26	Fistul. non tuberculos.	26	—	—	—	—
»	20	Granulation. hyperplast.	20	—	—	—	—
»	5	Ulcera reg. variar.	5	—	—	—	—
Cauterisatio	1	Cyst. dermoid. reg. coccygei	1	—	—	—	—
»	1	Haemangioma	1	—	—	—	—
»	2	Carinoma	—	2	—	—	—
»	4	Verrucae	4	—	—	—	—
Excisio	2	Carbunculus	2	—	—	—	—
Plastilliset leikkaukset.							
Operatio plastica	2	Labium leporinum	2	—	—	—	—
Meloplastia	6	Defect. buccae	1	5	—	—	—
Staphyloraphia. Uranoplastia	11	Palatum fissum	8	3	—	—	—
Rhinocheiloplastia	1	Deformatio	1	—	—	—	—
Op. osteoplast. tibiae (af Schultén)	1	Necrosis	1	—	—	—	—
Operatio plastica	1	Defect. nasi	1	—	—	—	—
» »	3	Synechiae cicatriciales	3	—	—	—	—
» »	1	Ulcera reg. varior.	1	—	—	—	—
» »	1	Syndactyl.	1	—	—	—	—
» »	1	Fistul. post resect. mastoid.	1	—	—	—	—
Tenomyotomia stern.-chleid.-mast.	1	Caput obstipum	1	—	—	—	—

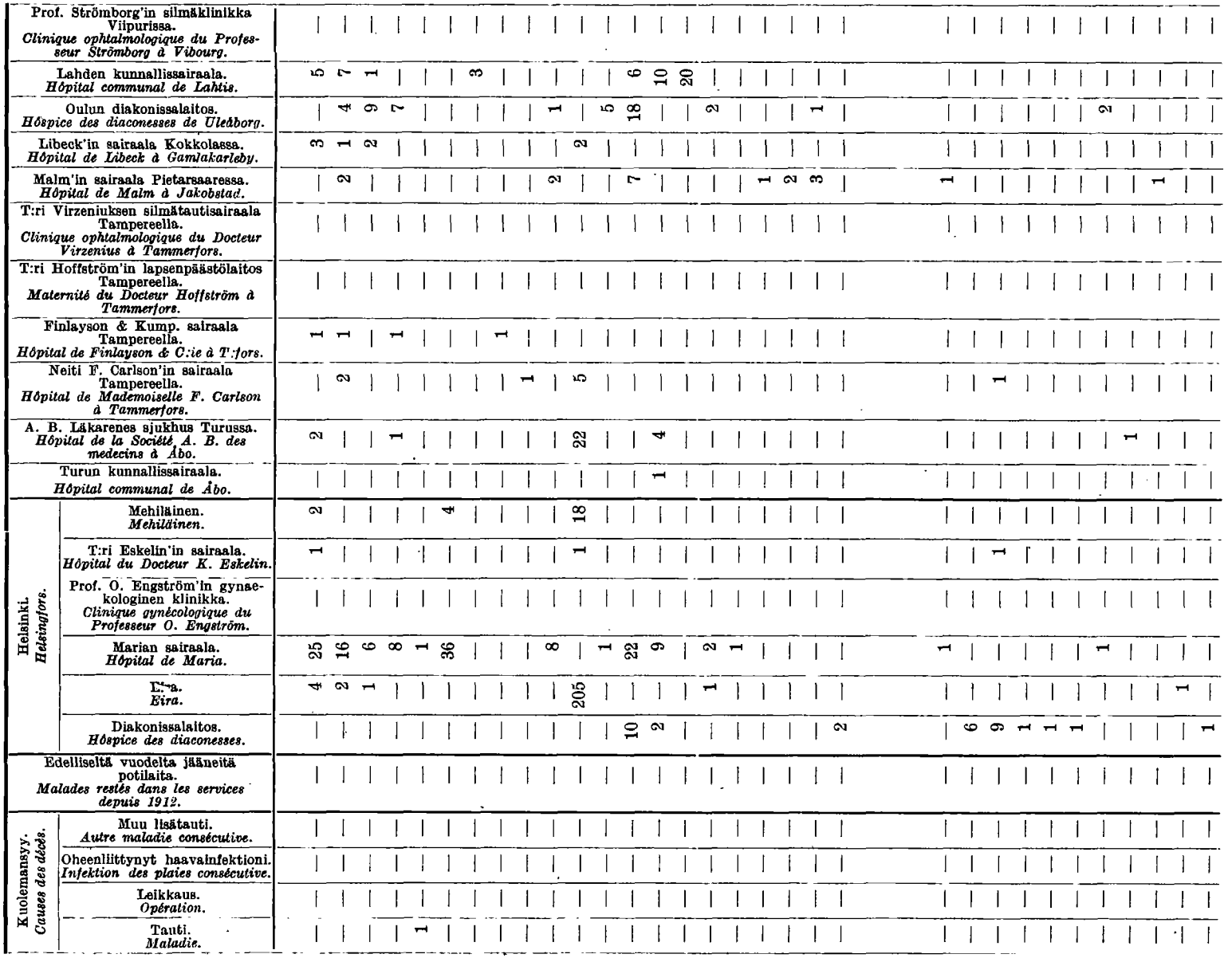
Prof. Strömborg'in silmäklinikka Viipurissa.
Clinique ophtalmologique du Professeur Strömborg à Vibourg.
Lahden kunnallissairaala.
Hôpital communal de Lahtis.
Oulun diakonissalaitos.
Hôspice des diaconesses de Uleåborg.
Libeck'in sairaala Kokkolassa.
Hôpital de Libeck à Gamlakarleby.
Malm'in sairaala Pietarsaaressa.
Hôpital de Malm à Jakobstad.
T:ri Virzeniuksen silmätautisairaala Tampereella.
Clinique ophtalmologique du Docteur Virzenius à Tammerfors.
T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella.
Maternité du Docteur Hoffström à Tammerfors.
Finlayson & Kump. sairaala Tampereella.
Hôpital de Finlayson & C:ie à T:fors.
Neiti F. Carlson'in sairaala Tampereella.
Hôpital de Mademoiselle F. Carlson à Tammerfors.
A. B. Läkarenes sjukhus Turussa.
Hôpital de la Société A. B. des medecins à Åbo.
Turun kunnallissairaala.
Hôpital communal de Åbo.
Helsinki. Helsingfors.
Mehiläinen.
Méhildinen.
T:ri Eskelin'in sairaala.
Hôpital du Docteur K. Eskelin.
Prof. O. Engström'in gynaekologinen klinikka.
Clinique gynécologique du Professeur O. Engström.
Marian sairaala.
Hôpital de Maria.
Eira.
Diakonissalaitos.
Hôspice des diaconesses.
Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita.
Malades restés dans les services depuis 1912.
Kuolemansyy. Causes des décès.
Muu lisätauti.
Autre maladie consécutive.
Oheenliittynyt haavainfektioni.
Infektion des plaies consécutive.
Leikkaus.
Opération.
Tauti.
Maladie.

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Tenomyotomia flexor. cruris	2	Contractura genus	2	—	—	—	—
Tendoraphia	13	Discisio tendinis	13	—	—	—	—
Tendoplastia	5	Pes eqvin. var. paralyt.	5	—	—	—	—
» Achillis	1	Pes plano-valgus paralyt.	1	—	—	—	—
Transplantatio (Thiersch)	6	Defect. cutis post operat.	6	—	—	—	—
» »	18	Ulcera reg. varior.	18	—	—	—	—
» (Krause)	1	Ulcera reg. varior.	1	—	—	—	—
Musculoraphia	2	Vulnus	2	—	—	—	—
Plombatio	1	Abscess. osteal.	1	—	—	—	—
Kohjuleikkaukset.							
Táxis	1	Hernia incarcerata	1	—	—	—	—
Herniotomia	1	Hernia lineae alb. incarcerat.	1	—	—	—	—
» et op. radical.	9	Hernia ingvinalis incarcerata	8	—	—	1	—
» » »	4	Hernia cruralis incarcerata	4	—	—	—	—
» et resectio intestin.	4	Hernia incarcerata gangraenosa	4	—	—	—	—
» et enteroraphia	1	Hernia incarcerata gangraenosa	1	—	—	—	—
Operatio radicalis	242	*Hernia ingvinalis*	242	—	—	—	—
» »	20	Hernia cruralis	20	—	—	—	—
» »	39	Hernia umbilicalis	39	—	—	—	—
» »	30	Hernia ventralis	30	—	—	—	—
	10	Hernia lineae alb. vel epigastr.	10	—	—	—	—
Vatsaonteloa koskevat leikkaukset.							
Laparotomia	13	Peritonitis tuberculosa	10	1	—	2	—
»	5	Vulnus penetrans	4	—	—	1	—
»	5	Ulc. ventr. perforans	4	—	—	1	—
»	3	Ulc. duodeni perforans	2	—	—	1	—
»	1	Ulc. typhos. perforans	—	—	—	1	—
»	31	Explorat.	27	1	—	3	—
» pro occlusione	1	Stenosis intest.	—	—	—	1	—
» »	3	Strangulatio intest.	2	—	—	1	—
» »	4	Volvulus flexur. sigmoid.	3	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Laparotomia pro occlusione	1	Volvulus coeci	1	—	—	—	—
» et enterostomia	1	Occlusio intest.	—	—	—	1	—
» et resectio intest.	3	Occlusio intest. c. gangraena	1	—	—	2	—
Amputatio append.	436	Appendicitis ac. seu chr.	435	—	—	1	—
» »	159	App. ac. c. perit. circumscript.	157	—	—	2	—
» »	47	App. ac. c. periton. diffus.	40	—	—	7	—
Laparotomia pro	19	Peritonit. diffus.	14	—	—	5	—
» et suturatio	1	Vulnus sclopetar. hepatis	1	—	—	—	—
» et enterolysis	8	Synechiae intest.	7	1	—	—	—
Incisio et canalisatio	12	Abscess. periappendicular.	12	—	—	—	—
» »	13	Abscess. abdominis	13	—	—	—	—
» »	1	Fistul. post laparot.	—	—	1	—	—
Gastrolysis	3	Perigastritis	3	—	—	—	—
Gastrostomia	5	Carcinoma oesophagi	3	—	—	2	—
Gastrectomia totalis	3	Carcinoma ventr. s. oesophagi	1	—	—	2	—
Resectio pylori et gastroenterostomia	11	Carcinoma	7	—	—	4	—
» » et gastroduodenostomia	3	Carcinoma ventr. seu oesophagi	2	—	—	1	—
» ventriculi	4	Ulcus seu carcinoma ventr.	4	—	—	—	—
» »	1	Myoma	1	—	—	—	—
Gastroenterostomia ant. et enteroanastomosis	7	Carcinoma ventr.	7	—	—	—	—
» » »	1	Stenosis pylori	1	—	—	—	—
» posterior.	10	Carcinoma ventr.	9	—	—	1	—
» »	25	Ulcus ventr. et duodeni	25	—	—	—	—
» »	10	Stenosis ventr. et duodeni	10	—	—	—	—
» » et exclusio pylori	7	Ulcus duodeni	7	—	—	—	—
Gastropexia	1	Ptosis	1	—	—	—	—
Gastrocolopexia	1	Gastroptosis et coloptosis	—	1	—	—	—
Enteroanastomosis	2	Occlusio	2	—	—	—	—
Resectio ileo-coecalis	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» »	3	Tuberculosis coeci	1	1	—	1	—
Enterostomia	3	Peritonitis diffusa	2	1	—	—	—
Enterocolostomia	1	Tuberculosis coeci	1	—	—	—	—
Colostomia	2	Carcinoma. Stenosis recti	2	—	—	—	—
Ileocolostomia	1	Tuberculos. ileo-coeci	1	—	—	—	—
Resectio omenti	1	Abscessus	1	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Jejunostomia	1	Carcinoma oesophagi	1	—	—	—	—
Deliberatio coli	1	Peritonitis chr.	1	—	—	—	—
Enteroraphia	1	Vulnus incis. intest.	1	—	—	—	—
Cholecystostomia	1	Abscess. hepatis	—	—	—	1	—
Cholecystectomia	1	Gangraena	1	—	—	—	—
»	18	Cholelithiasis	17	—	—	1	—
»	3	Cholecystitis chr.	3	—	—	—	—
Cholecystenterostomia	2	Stenosis duct. choledoch.	2	—	—	—	—
Splenectomia	1	Anaemia perniciosa	1	—	—	—	—
Transverso-sigmoid.-anastom.	2	Pericolitis chr.	2	—	—	—	—
» typhlo-anastom.	1	Pericolitis chr.	1	—	—	—	—
Peräsuolta koskevat leikkaukset.							
Dilatatio violenta	27	Fissura ani	27	—	—	—	—
» »	1	Venect. haemorrhoidal.	1	—	—	—	—
» » et cauterisatio	14	Fissura ani	14	—	—	—	—
» » »	2	Venect. haemorrhoidal.	2	—	—	—	—
Excisio	11	Fistul. ani vel recti	11	—	—	—	—
»	26	Venect. haemorrhoidal.	26	—	—	—	—
»	5	Polypi ani vel recti	5	—	—	—	—
»	1	Prolapsus ani	1	—	—	—	—
»	1	Carcinoma recti	1	—	—	—	—
Resectio recti	4	Carcinoma	4	—	—	—	—
Incisio et abrasio	1	Fistul. ani	1	—	—	—	—
Amputatio recti	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	11	Periproctitis	11	—	—	—	—
Resectio perinei	1	Carcinoma recti	1	—	—	—	—
» mucos.-ani	1	Prolapsus ani	1	—	—	—	—
Operatio pro	2	Atresia ani	1	—	—	1	—
Suturatio	1	Vuln. incis. recti	—	—	—	1	—
Exstirpatio	1	Fibrom. moll. ani	1	—	—	—	—
Abrasio et thermocauterisatio	1	Carcinoma recti	1	—	—	—	—
Injectio paraffini	1	Insufficientia alvi	1	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Virtsatiehyettä ja miesten siittimiä koskevat leikkaukset.							
Nephropexia	1	Ren migrans	1	—	—	—	—
Nephrotomia	1	Calculus	1	—	—	—	—
Nephrolithotomia	1	Nephrolithiasis	1	—	—	—	—
Nephrectomia	1	Tumor malign.	1	—	—	—	—
»	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
»	1	Pyonephrosis	1	—	—	—	—
»	1	Nephrolithiasis	1	—	—	—	—
Cystotomia suprapubica	1	Calculus	1	—	—	—	—
Cystostomia »	1	Cystolithiasis	1	—	—	—	—
» »	1	Fractura compl. pelvis	—	—	—	1	—
» »	1	Strictura urethrae	1	—	—	—	—
» »	1	Carcinoma recti et vesicae	1	—	—	—	—
» et exstirpatio tumoris	1	Carcinoma vesicae	1	—	—	—	—
Prostatectomia perinealis	2	Hypertrophia prostatae	2	—	—	—	—
» suprapubica	1	Hypertrophia prostatae	1	—	—	—	—
Urethrotomia externa	1	Calculus	1	—	—	—	—
» interna	1	Strictura urethrae	1	—	—	—	—
Lithotripsia	1	Cystolithiasis	1	—	—	—	—
Amputatio penis	1	Gangraena artefacta	1	—	—	—	—
Excisio	1	Ulc. tuberc. penis	1	—	—	—	—
Orchidopexia	3	Ectopia testis	3	—	—	—	—
Resectio epididymis	5	Tuberculosis	5	—	—	—	—
Castratio	5	Tuberculosis	5	—	—	—	—
»	1	Epididymitis suppurativa	1	—	—	—	—
Punctio	1	Haematoma scroti	1	—	—	—	—
Punctio et injectio tinct. jodii	5	Hydrocele testis	5	—	—	—	—
Op. radical. hydrocele (v. Bergmann)	11	Hydrocele	11	—	—	—	—
» » » (Doyen)	8	Hydrocele	8	—	—	—	—
Exstirpatio cystar. variar.	1	Hydrocele funiculi	1	—	—	—	—
Operatio pro	7	Varicocele	7	—	—	—	—
» »	23	Phimosis	23	—	—	—	—
» »	3	Paraphimosis	3	—	—	—	—
» »	1	Hypertrophia prostatae	1	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkeen jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Operatio plastica pro	1	Hypospadia	1	—	—	—	—
Excisio	1	Prolaps. urethrae	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio	1	Abscess. periurethral.	1	—	—	—	—
Naisten synnyttimiä koskevat leikkaukset.							
Perineoraphia	4	Ruptura perinei	4	—	—	—	—
Colporaphia	39	Prolaps. uteri et vaginae	39	—	—	—	—
Colpoperineoraphia	46	Prolaps. uteri et vaginae	46	—	—	—	—
»	4	Ruptura perinei inveterata	4	—	—	—	—
Operatio pro	1	Fistula recto-vaginalis	1	—	—	—	—
Amputatio portion. vaginal.	12	Metritis chr.	12	—	—	—	—
» colli uteri alta	15	Hypertrophia	15	—	—	—	—
» uteri supr. vaginal. (Chrobak seu Zweifel)	79	Myoma uteri	76	—	—	3	—
Myomatomia (Martin)	3	Myoma uteri	3	—	—	—	—
Amputat. vaginal. uteri invers. carcinomat.	1	Carcinoma uteri invers.	1	—	—	—	—
» » corporis uteri	1	Metropathia haemorrhagica	1	—	—	—	—
» lab. post. colli elongat.	1	Elongatio colli	1	—	—	—	—
Exstirpatio uteri total. per vaginam	14	Carcinoma uteri	14	—	—	—	—
» » » » »	3	Myoma uteri	3	—	—	—	—
» » » » »	8	Prolapsus totalis	8	—	—	—	—
» » » » »	1	Prolaps. uteri myomatos.	1	—	—	—	—
» » » » laparot.	3	Carcinoma uteri	3	—	—	—	—
» » » » »	1	Foetus macerat.	1	—	—	—	—
» » » » »	7	Myoma uteri	6	—	—	1	—
» » » » »	1	Ruptura uteri	1	—	—	—	—
Enucleatio vaginalis	3	Myoma	3	—	—	—	—
» ventralis	28	Tumor. uteri	27	—	—	1	—
Excochleatio uteri	15	Carcinoma uteri inoperab.	12	3	—	—	—
Evacuatio uteri	114	Residua post abort.	113	—	—	1	—
» »	2	Mola hydatidosa	1	—	—	1	—
Ventrofixatio seroso-fibrosa	67	Retroflexio uteri	67	—	—	—	—
» » »	3	Retroversio uteri	3	—	—	—	—
» » »	10	Prolapsus uteri	10	—	—	—	—
» praeperitoneal.	3	Prolapsus uteri	3	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Ventrofixatio praeperitoneal.	59	Retroflexio uteri	59	—	—	—	—
Hysteropexia ventralis	3	Retroflexio uteri	3	—	—	—	—
Exstirpatio	8	Polypi uteri fibros	8	—	—	—	—
»	8	Polypi uteri mucos	8	—	—	—	—
Evacuatio uteri	3	Retentio placentae	3	—	—	—	—
» » gravid.	2	Abortus	2	—	—	—	—
Abrasio mucos. uteri	356	Endometritis	356	—	—	—	—
» » »	4	Sterilitas	4	—	—	—	—
Laparotomia et exstirp. tub. gravid.	1	Graviditas tubaria *rupturata*	1	—	—	—	—
» et suturatio uteri	1	Ruptura uteri gravidae	1	—	—	—	—
»	6	Explorat.	5	—	1	—	—
» et deliberatio intest. et organ. genital.	58	Perioophoritis et perisalpingitis	58	—	—	—	—
Ovariotomia unilateralis	46	Tumor ovarii	42	1	—	3	—
» »	2	Carcinoma	1	1	—	—	—
» »	2	Oophoritis chr.	2	—	—	—	—
» bilateralis	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
» »	1	Kystoma	1	—	—	—	—
Salpingectomia unilateralis	31	Ovariosalpingitis	29	—	—	2	—
» »	39	Graviditas tubaria	39	—	—	—	—
» »	1	Adnexitis bilateralis	1	—	—	—	—
» »	1	Haematosalpinx	1	—	—	—	—
» »	7	Pyosalpinx	7	—	—	—	—
» bilateralis	3	Sterilisatio	3	—	—	—	—
» »	11	Salpingitis purulenta	11	—	—	—	—
» »	2	Pyosalpinx tuberculosa	2	—	—	—	—
Ovariosalpingectomia unilateralis	25	Ovariosalpingitis	25	—	—	—	—
» »	4	Tumor tub. ovarii	4	—	—	—	—
» »	11	Graviditas tubaria	11	—	—	—	—
» »	1	Adnexitis	1	—	—	—	—
» bilateralis	1	Kystoma et ovariosalpingit. purulent.	1	—	—	—	—
» »	5	Salpingitis	5	—	—	—	—
» »	1	Graviditas tubaria	1	—	—	—	—
» »	1	Eclampsia chr.	1	—	—	—	—
Hysterectomia	1	Carcinoma uteri. Oophorosalping. dupl.	1	—	—	—	—
Salpingostomia	2	Salpingitis chr. seu purulent	2	—	—	—	—

Kuolemansyy. *Causes des décès.*	Muu listatuti. *Autre maladie consécutive.*	Oheenlitytynyt haavainfektioni. *Injektion des plaies consécutive.*	Leikkaus. *Opération.*	Tauti. *Maladie.*
Prof. Strömborg'in silmäklinikka Viipurissa. *Clinique ophtalmologique du Professeur Strömborg à Viborg.*	—	—	—	—
Lahden kunnallissairaala. *Hôpital communal de Lahtis.*	—	—	—	—
Oulun diakonissalaitos. *Hôspice des diaconesses de Uleåborg.*	—	—	—	—
Lübeck'in sairaala Kokkolassa. *Hôpital de Lübeck à Gamlakarleby.*	—	—	—	—
Malmi'in sairaala Pietarsaaressa. *Hôpital de Malm à Jakobstad.*	—	—	—	—
T:ri Virentuksen silmätautisairaala Tampereella. *Clinique ophtalmologique du Docteur Virzenius à Tammerfors.*	—	—	—	—
T:ri Hoffström'in lapsenpäästölaitos Tampereella. *Maternité du Docteur Hoffström à Tammerfors.*	—	—	—	—
Finlayson & Kump. sairaala Tampereella. *Hôpital de Finlayson & C:ie à Tj:fors.*	—	—	—	—
Neiti F. Carlson'in sairaala Tampereella. *Hôpital de Mademoiselle F. Carlson à Tammerfors.*	—	—	—	—
A. B. Lärarnes sjukhus Turussa. *Hôpital de la Société A. B. des médecins à Åbo.*	—	—	—	—
Turun kunnallissairaala. *Hôpital communal de Åbo.*	—	—	—	—
Mehiläinen. *Mehiläinen.*	—	—	—	—
T:ri K. Eskelin'in sairaala. *Hôpital du Docteur K. Eskelin.*	—	—	—	—
Prof. O. Engström'in gynaekologinen klinikka. *Clinique gynécologique du Professeur O. Engström.*	—	—	—	—
Marian sairaala. *Hôpital de Maria.*	—	—	—	—
Eira. *Eira.*	—	—	—	—
Diakonissalaitos. *Hôpice des diaconesses.*	—	—	—	—
Edelliseltä vuodelta jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services depuis 1912.*	—	—	—	—
Muu listatuti. *Autre maladie consécutive.*	—	—	—	—
Oheenlitytynyt haavainfektioni. *Injektion des plaies consécutive.*	—	—	—	—
Leikkaus. *Opération.*	—	—	—	—
Tauti. *Maladie.*	—	—	—	—

Helsinki. *Helsingfors.*

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.*				Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
			Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	
Salpingostomia	18	Atrecia tubar.	18	—	—	—	—
Parovarectomia	7	Kystoma parovarii	7	—	—	—	—
Resectio ovarii	45	Degeneratio cystica	45	—	—	—	—
Punctura et ignipunctura ovarii	54	Degeneratio cystica	54	—	—	—	—
Oophorectomia	5	Oophoritis purulenta	5	—	—	—	—
»	1	Graviditas ovarii	1	—	—	—	—
Incisio et canalisatio per vagin.	2	Parametrit. purulent.	2	—	—	—	—
» » » »	1	Haematoma	1	—	—	—	—
» » » »	19	Oophorit et salpingit. purulent.	19	—	—	—	—
» » ventral.	1	Graviditas tub. et pelveoperitonit.	—	1	—	—	—
» » »	1	Parametrit. purulent.	1	—	—	—	—
» » »	1	Ovariosalpingitis purulenta	1	—	—	—	—
» » »	1	Peritonit. diffus.	—	—	—	1	—
Canalisatio per vaginam	1	Abscess. retrouterin.	1	—	—	—	—
Partus arte provocatus	3	Pelvis augusta	3	—	—	—	—
Abortus arte provocatus	1	Hyperemesis	1	—	—	—	—
» » »	1	Anaemia gravis	1	—	—	—	—
» » »	4	Varia	4	—	—	—	—
Dilatatio colli uteri (Hegar)	5	Stenosis cervicis uteri	5	—	—	—	—
» » » (Bossi)	2	Eclampsia	2	—	—	—	—
» » » »	1	Abortus mens VI	1	—	—	—	—
» » » »	1	Stictura	1	—	—	—	—
Sectio caesarea	5	Pelvis augusta	5	—	—	—	—
» »	1	Eclampsia	1	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Tumor strati cellul. pelvis	1	—	—	—	—
Thermocausis uteri	2	Endometritis chr.	2	—	—	—	—
Dilatatio laminaria	1	Resid. abort	1	—	—	—	—
» »	4	Endometritis chr.	4	—	—	—	—
Excisio explorat.	2	Erosio portion. vaginal.	2	—	—	—	—
» cervicis myomatos.	1	Myoma	1	—	—	—	—
Exstirpatio vulvae	1	Carcinoma	1	—	—	—	—
Discisio	2	Septi vaginae	2	—	—	—	—
Incisio seu cauterisatio	4	Bartholinitis	4	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Cystae vaginae	1	—	—	—	—
»	1	Polypi vaginae	1	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Operatio plastica vaginae	2	Atresia vaginae	2	—	—	—	—
Episiotomia	3	Atresia hymenal.	3	—	—	—	—
Dilatatio urethrae	1	Strictura	1	—	—	—	—
Ureteroraphia	2	Incontinentia urinae	2	—	—	—	—
Punctio mucosae urethrae	1	Prolapsus	1	—	—	—	—
Injectio paraffini	2	Incontinentia urinae	2	—	—	—	—
Cauterisatio	1	Condylom. ani	1	—	—	—	—
Kasvainnaisten poisleikkaaminen y. m. jotka ei ole mainittu eri ruumiinosien leikkauksissa.							
Exstirpatio carcinomatis	7	Carcinoma lab. inf.	7	—	—	—	—
» » et evacuatio reg. submaxillar.	8	Carcinoma lab. inf.	8	—	—	—	—
» carcinom. et cheiloplastia (Estlander)	1	Carcinoma lab. inf.	1	—	—	—	—
» carcinom. et gland. colli	3	Carcinoma faciei	3	—	—	—	—
» carcinomatis	1	Lingvae	1	—	—	—	—
» »	2	Lingvae et gland. colli	2	—	—	—	—
» »	1	Epiglottidis et pharyngis	1	—	—	—	—
» »	5	Glandul. lymphat. colli	5	—	—	—	—
» »	3	Glandul. lymphat. axill.	3	—	—	—	—
» mammae	16	Carcinoma mammae	15	1	—	—	—
» »	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» » et evacuat. axill.	16	Carcinoma mammae	14	2	—	—	—
» carcinomatis	5	Cutan. reg. variar.	5	—	—	—	—
» epithelioma (ulcus rodens)	1	Faciei	1	—	—	—	—
» sarcom.	8	Cutan reg. variar.	8	—	—	—	—
» »	2	Faciei	2	—	—	—	—
» »	1	Maxill. inferior.	1	—	—	—	—
» »	1	Colli	1	—	—	—	—
» »	2	Musc. reg. variar.	2	—	—	—	—
» fibrosarcom.	1	Region. deltoideae	1	—	—	—	—
» adenom.	8	Mammae	8	—	—	—	—
» cystadenom.	4	Mammae	4	—	—	—	—
» fibroadenom.	8	Mammae	8	—	—	—	—
Exstirpatio	1	Epulis	1	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavan vuoden jälkeen jäänеitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1913.*
Exstirpatio gland. lymph. reg. colli	88	Tuberculosis	87	1	—	—	—
» » » » » et axill. ..	7	Tuberculosis	7	—	—	—	—
» » » » axill.	8	Tuberculosis	8	—	—	—	—
» » » » ingv.	3	Tuberculosis	3	—	—	—	—
»	1	Lymphoma	1	—	—	—	—
»	78	Atheroma	78	—	—	—	—
»	16	Papilloma	16	—	—	—	—
»	27	Lipoma	27	—	—	—	—
»	13	Angioma	13	—	—	—	—
»	1	Lymphangioma	1	—	—	—	—
»	1	Cystoma mandibul.	1	—	—	—	—
»	1	Cysta bronchiogen colli	1	—	—	—	—
»	1	Cysta dermoid. nasi	1	—	—	—	—
»	2	Cysta dermoid. colli	2	—	—	—	—
»	3	Cyst dermoid. reg. coccygei	3	—	—	—	—
»	12	Cysta reg. variar.	12	—	—	—	—
»	15	Fibroma	15	—	—	—	—
»	1	Chondroma	1	—	—	—	—
»	3	Exostos. cartilag.	3	—	—	—	—
»	6	Hygroma manus	6	—	—	—	—
»	4	Hygroma pedis	4	—	—	—	—
»	1	Ganglion	1	—	—	—	—
»	1	Neuroma	1	—	—	—	—
»	1	Glioma orbitae et cerebri	—	—	—	1	—
»	2	Ranula	2	—	—	—	—
»	1	Fistul. reg. coccygei	1	—	—	—	—
»	6	Naevus pigment.	6	—	—	—	—
»	9	Clavus	9	—	—	—	—
Strumectomia	25	Struma	24	—	—	1	—
»	30	Morbus Basedowi	30	—	—	—	—
Enucleatio.....	5	Cysta Strumae	5	—	—	—	—
Erinäisiä leikkauksia.							
Tracheotomia	2	Vuln. incis. laryngis penetr.	2	—	—	—	—
»	2	Laryngitis crouposa	1	—	—	1	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Tracheotomia	1	Oedema glottidis	—	—	—	1	—
»	2	Tuberculosis laryngis	2	—	—	—	—
»	1	Carcinoma gland. thyreoid.	—	—	—	1	—
»	1	Carcinoma epiglottidis	1	—	—	—	—
»	1	Stenosis laryngis	1	—	—	—	—
Pharyncotomia lateralis	2	Carcinoma	2	—	—	—	—
Suturatio ligamenti discis. epiglottidis et suturatio pharyng. discis.	1		1	—	—	—	—
Tonsillotomia	48	Hypertrophia	48	—	—	—	—
Chonchectomia	65	Hypertrophia	65	—	—	—	—
Extractio	3	Polypi nasi	3	—	—	—	—
Amputatio epiglottidis	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
Exstirpatio	2	Digit. supernumerar.	2	—	—	—	—
Excisio tend. vocal.	1	Tuberculosis	1	—	—	—	—
» explorat.	1	Tumor mammae	1	—	—	—	—
»	2	Cutis gangraenos.	2	—	—	—	—
»	7	Cicatr. et keloid.	7	—	—	—	—
»	1	Ulc. tub. reg. varior.	1	—	—	—	—
»	1	Leukoplakia lab. inf.	1	—	—	—	—
»	3	Tuberculosis laryngis	3	—	—	—	—
Extractio	55	Corpus alien.	55	—	—	—	—
Operatio pro	13	Ungv. incarnat.	13	—	—	—	—
Suturatio pulmonis	1	Vuln. penetrans thoracis	—	—	—	1	—
Exploratio	2	Vuln. penetrans thoracis	2	—	—	—	—
Suturatio	99	Vulneris	99	—	—	—	—
Tamponatio	7	Epistaxis	7	—	—	—	—
Extractio	242	Dens carios	242	—	—	—	—
Tenotomia tend. Achill.	2	Pes eqvinus	2	—	—	—	—
» » varior.	1	Contractura hallucis	1	—	—	—	—
Korvaleikkaukset.							
Paracentesis membr. tympani	10	Otit. med. suppurat.	10	—	—	—	—
Abrasio cavit. tympani	1	Otitis med. suppurat.	1	—	—	—	—
Trepanatio proc. mastoid.	42	Otit. med. et mastoidit.	41	—	—	1	—

| | Kuolemansyy. *Causes des décès.* | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Résultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jälkelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Trepanatio proc. mastoid.	1	Otitis intern.	1	—	—	—	—
» » » et op. radical.	34	Otitis med. et mastoidit.	33	—	—	1	—
» cranii pro	3	Abscess. epidural.	2	—	—	1	—
» » »	1	Thrombosis sinus lateral.	—	—	—	1	—
» » et proc. mast.	1	Cholesteatoma et abscess. epidural.	1	—	—	—	—
» » » »	1	Meningitis	—	—	—	1	—
Evacuatio cellul. ethmoidal.	1	Ethmoiditis chr.	1	—	—	—	—
Silmäleikkaukset.							
Blepharoplastia	16	Ectropion	16	—	—	—	—
» (Snellen-Wahlfors)	55	Entropion. trachomat.	39	15	1	—	—
Operatio pro	50	Entropion	47	3	—	—	—
» »	2	Ptosis	2	—	—	—	—
» »	1	Symblepharon	1	—	—	—	—
Excisio combinata (Kuhnt)	1	Conjunctivit. trachomat.	1	—	—	—	—
Canthoplastia (v. Ammon)	4	Ulcus trachom. corneae	—	1	3	—	—
»	59	Blepharophimosis trachomat.	48	7	4	—	—
»	2	Keratoconjunctivitis eczematosa	—	2	—	—	—
Operatio plastica	2	Ulcus rodens palpebrae	2	—	—	—	—
Incisio	1	Abscess. palpebrae	1	—	—	—	—
Suturatio	2	Ruptura palpebrae	2	—	—	—	—
Cauterisatio palpebrae	11	Trichiasis trachomatos.	10	1	—	—	—
Exstirpatio	1	Papilloma conjunctivae	1	—	—	—	—
Incisio et abrasio	36	Chalazion	36	—	—	—	—
Exstirpatio	17	Chalazion	17	—	—	—	—
Excisio tarsi palpebr. sub.	10	Deformatio tarsi trachomat.	5	4	1	—	—
» » cum transpl. muc. lab. oris.	20	Entropion trachomatos.	20	—	—	—	—
Sutura conjunctivae	1	Vulnus perforans sclerae	—	1	—	—	—
Excisio fornic. et tarsi	1	Conjunctivitis trachomatosa	—	1	—	—	—
Expressio	158	Trachom.	142	11	4	—	1
Incisio	1	Dacryoadenitis suppurativa	1	—	—	—	—
Exstirpatio sacci lacrymal.	109	Dacryocystitis. Blenorrhoea	106	2	1	—	—
Incisio sacci lacrymal.	28	Dacryocystitis	25	2	1	—	—
Abrasio sacci lacrymal.	10	Dacryocystitis	9	1	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Excisio gland. lacrymal.	13	Epiphora	13	—	—	—	—
Operatio	6	Pterygium	5	—	1	—	—
» plast. palpebr. inf.	1	Ulcus rodens	1	—	—	—	—
Cauterisatio corneae	35	Ulcus serpens	21	7	7	—	—
Paracentesis corneae	3	Iritis	—	2	1	—	—
» » (Sämisch)	6	Ulcus serpens	4	1	1	—	—
» » »	1	Hypopyon	1	—	—	—	—
» sub. conjunctiv.	1	Keratitis flyctaen.	1	—	—	—	—
Suturatio sclerae	2	Vuln. perforans corneae	2	—	—	—	—
Operatio pro	1	Staphyloma	1	—	—	—	—
Tatuatio	1	Leucoma corneae	1	—	—	—	—
Excisio	15	Prolaps. iridis	14	—	1	—	—
Iridectomia curativa	23	Glaucoma ac.	20	1	2	—	—
» »	1	Glaucoma secundaria	—	—	1	—	—
» »	5	Ulcus serpens	1	2	2	—	—
» optica	23	Leucoma corneae	16	7	—	—	—
» »	1	Synechia post. total.	—	1	—	—	—
» optica et curativa	10	Seclusio pupillae	6	4	—	—	—
Iridectomia	1	Uveitis sympatica	—	1	—	—	—
»	2	Cataracta secundaria s. nuclear.	2	—	—	—	—
»	1	Keratocele	1	—	—	—	—
Sclerotomia	6	Glaucoma ac. Ablatio retinae	6	—	—	—	—
Extractio lentis sine iridect.	22	Cataracta	21	1	—	—	—
» » cum »	39	Cataracta	37	1	—	—	1
» » linearis	10	Cataracta traumatica	5	1	4	—	—
Extractio cataracta	49	Cataracta varia	43	4	2	—	—
Discisio	5	Cataracta membranacea	3	1	1	—	—
»	35	Cataracta secundaria	32	2	1	—	—
Incisio bulbi	3	Panophtalmitis	2	—	—	—	1
Amputatio bulbi	5	Staphyloma	5	—	—	—	—
» »	2	Ruptura bulbi	2	—	—	—	—
» »	2	Ulcus permagn. corneae	2	—	—	—	—
Enucleatio bulbi	1	Iritis suppurativa	1	—	—	—	—
» »	1	Iridocyclitis	1	—	—	—	—
» »	2	Glioma retinae	2	—	—	—	—

| | | |

Leikkaus. *Opération.*	Leikkauksien lukumäärä. *Nombre des opérations.*	Leikkauksen aiheuttava tauti. *Maladie ayant exigé l'opération.*	Leikkauksen lopputulos. *Resultat de l'opération.* Hyvä. *Bon.*	Vähemmän hyvä. *Moins avantageux.*	Epävarma. *Incertain.*	Kuolema. *Mort.*	Seuraavaan vuoteen jäljelle jääneitä potilaita. *Malades restés dans les services jusqu'en 1914.*
Enucleatio bulbi	1	Glaucoma	1	—	—	—	—
» »	9	Phthisis bulbi	9	—	—	—	—
» »	8	Panophtalmitis	8	—	—	—	—
» »	5	Ruptura bulbi. Vuln. bulbi	5	—	—	—	—
» »	1	Corpus alien. bulbi	1	—	—	—	—
» »	1	Sarcoma chorioideae	1	—	—	—	—
Exenteratio bulbi	3	Panophtalmitis	3	—	—	—	—
Extractio	3	Corpus alien. bulbi	2	1	—	—	—
»	1	Corpus alien. orbitae	1	—	—	—	—
Tenotomia	29	Strabismus	28	—	1	—	—
Antepositio musculi	27	Strabismus	27	—	—	—	—
Op. pro	1	Dacryocystit.	1	—	—	—	—
Desinfectio intrabulbar.	1	Abscess. corp. vitr.	1	—	—	—	—
Trepanatio sclerae	3	Myopia malign.	3	—	—	—	—
» »	7	Glaucoma	7	—	—	—	—
Canalisatio sin. sphenoidal.	3	Neuritis n. optici. Empyema sin. sphenoid.	3	—	—	—	—
Sclerotomia prae-eqvatorialis	3	Myopia maligna	—	3	—	—	—
Insufflatio aeris	3	Iritis tuberculosa	2	1	—	—	—
Abrasio hyperplast. conjunctiv.	1	Conjunctivitis hyperplastica	1	—	—	—	—
Iontophoresis	5	Ulcus serpens	3	1	1	—	—
Exenteratio orbitae	1	Sarcoma	1	—	—	—	—
Incisio pro	1	Phlegmon. orbitae	1	—	—	—	—

| Kuolemansyy. *Causes des décès.* | Helsinki. *Helsingfors.* | | |

Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.

Veneerinen tartunta on v. 1913 näyttänyt enenemisen oireita. Kuppataudeista v. 1913 hoidettujen potilaitten yhteinen lukumäärä on 781 henkilöä enempi kuin edellisenä vuonna. Vuonna 1912 toimessa olevat ylimääräiset sairaalat ovat kaikki paitsi Savonlinnan sairaala v. 1913 pysytetyt entisellään. Valtion menot ylimääräisistä veneerisistä sairashuoneista nousivat v. 1913 227,087 markkaan 84 penniin. Seuraava taulu osoittaa valtion ylläpitämissä sairashuoneissa viimekuluneena kymmenenä vuotena hoidetut veneeriset tautikohtaukset.

Vuosi. *Année.*	Yleisten sairashuoneitten kuppatautien osastoilla hoidettujen potilaitten luku. *Nombre des malades dans les services pour maladies vénériennes des hôpitaux publics.*	Hoitopäivien lukumäärä yleisten sairashuoneitten kuppatautiosastoilla. *Nombre des journées de traitement dans les services pour maladies vénériennes des hôpitaux publics.*	Ylimääräisissä kuppatautisairashuoneissa hoidettujen potilaitten luku. *Nombre des malades dans les hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes.*	Hoitopäivien lukumäärä ylimääräisissä kuppatautisairashuoneissa. *Nombre des journées de traitement dans les hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes.*	Hoidettujen yhteinen lukumäärä. *Total des malades.*	Hoitopäivien yhteinen lukumäärä. *Total des journées de traitement.*
1904	4,532	164,309	1,467	52,572	5,999	216,881
1905	4,333	156,985	1,725	63,106	6,058	220,091
1906	4,485	162,768	1,875	70,173	6,360	232,941
1907	4,201	146,012	2,060	79,888	6,261	225,900
1908	3,994	142,579	2,375	87,453	6,369	230,032
1909	4,114	140,521	2,632	93,299	6,746	233,820
1910	4,002	126,886	2,550	90,486	6,552	217,372
1911	4,347	132,378	2,464	78,624	6,811	211,002
1912	4,659	137,281	2,456	83,267	7,115	220,548
1913	5,449	163,692	2,447	78,082	7,896	241,774

Kuten ylläolevasta yhteenvedosta näkyy on yleisten sairashuoneitten *veneerisillä osastoilla* sekä *ylimääräisissä veneerisissä sairashuoneissa* vuonna 1913 hoidettu 7,896 henkilöä, joista 634 oli jääneitä edelliseltä vuodelta sekä 7,262 vuoden kuluessa vastaanotettuja. *Syfilis* tautia varten hoidettiin 3,074 henkilöä, josta määrästä 270 oli vuodelta 1912 jääneitä ja 2,804 tilivuoden aikana tulleita. *Ulcus molle'a* sairasti 181, *urethritis gonorrhoica'a* 3,048 sekä *ihotauteja* y. m. 1,593 potilasta.

Uusista vuoden aikana vastaanotetuista tapauksista

sairasti	syfilistä	38.61	prosenttia
»	ulcus mollea	2.33	»
»	gonorrhoe'ta	38.93	»
»	ihotauteja	20.13	»

Kaikista hoidetuista päästettiin:

7,006	eli 88.73	prosenttia	parantuneena tahi paremmaksi tulleena.
90	» 1.14	»	parantumatta tahi hoitamatta.
82	» 1.04	»	kuolleena.
718	» 9.09	»	jäi seuraavaan vuoteen.
7,896			

Syfilis taudeista hoidetuista päästettiin:

2,634	eli 85.68	prosenttia	parantuneena tahi paremmaksi tulleena.
25	» 0.82	»	parantumatta tahi hoitamatta.
27	» 0.88	»	kuolleena.
388	» 12.62	»	jäi seuraavaan vuoteen.
3,074			

Kaikista vuoden aikana vastaanotetuista syfilistä sairastavista potilaista hoidettiin

1 421	eli 50.68	prosenttia	syfilis recens'in takia.
978	» 34.88	»	syfilis secundaria recidiva'n takia.
355	» 12.66	»	syfilis tertiaria'n takia.
50	» 1.78	»	syfilis hereditaria'n takia.
2,804			

Mitä sisäänkirjoitettujen sukupuoleen ja ikään tulee

oli	1,738	eli 61.98 prosenttia	miehiä,
»	983	» 35.06 »	naisia,
»	83	» 2.96 »	lapsia.
	2,804		

Alle ½ vuotta	.....								0.75	prosenttia
½— 2 »	.....								0.75	»
2—10 »	.....								1.46	»
10—15 »	miehiä	0.14	pros.,	naisia	0.57	pros.,	yhteensä		0.71	»
15—20 »	»	5.63	»	»	8.74	»	»		14.37	»
20—30 »	»	35.45	»	»	16.37	»	»		51.82	»
30—50 »	»	17.76	»	»	7.60	»	»		25.36	»
Yli 50 »	»	3.00	»	»	1.78	»	»		4.78	»

Mitä ikään tulee on ikäluokka 20—30 v. lukuisin, sen jälkeen ikäluokka 30—50 v. Sukupuoleen nähden ylläolevissa ikäluokissa ilmenee se eroavaisuus että naispuoli on lukuisampi luokissa 10—15 v., ja 15—20 v. kun miespuoli ja miespuoli on lukuisampi luokissa 20—30 v., 30—50 v. ja yli 50 vuotta.

Kaikista vuoden aikana yleisissä sairashuoneissa veneeristen ja ihotautien takia vastaanotetuista hoidettiin sairashuoneissa:

Helsingissä	2,391	henkilöä	=	32.93	pros.;	syfilis taudista		758	=	10.44 pros.
Turussa	467	»	=	6.43	»	»	»	154	=	2.12 »
Hämeenlinnassa	329	»	=	4.53	»	»	»	162	=	2.23 »
Viipurissa	985	»	=	13.56	»	»	»	323	=	4.45 »
Mikkelissä	115	»	=	1.58	»	»	»	67	=	0.92 »
Kuopiossa	523	»	=	7.20	»	»	»	201	=	2.77 »
Mustasaaresssa	244	»	=	3.36	»	»	»	89	=	1.23 »
Oulussa	404	»	=	5.56	»	»	»	187	=	2.57 »
Porissa	266	»	=	3.66	»	»	»	181	=	2.49 »
Godbyssä	4	»	=	0.06	»	»	»	1	=	0.01 »
Tampereella	231	»	=	3.18	»	»	»	107	=	1.47 »
Sortavalassa	446	»	=	6.14	»	»	»	97	=	1.34 »
Savonlinnassa	126	»	=	1.74	»	»	»	65	=	0.89 »
Joensuussa	159	»	=	2.19	»	»	»	52	=	0.72 »
Tohmajärvellä	118	»	=	1.63	»	»	»	74	=	1.02 »
Nurmeksessa	56	»	=	0.77	»	»	»	37	=	0.51 »
Jyväskylässä	165	»	=	2.27	»	»	»	86	=	1.18 »
Kajaanissa	23	»	=	0.32	»	»	»	15	=	0.21 »
Torniossa	210	»	=	2.89	»	»	»	148	=	2.04 »
Yhteensä	7,262	henkilöä	=	100.00	pros.;	syfilis taudista		2,804	=	38.61 pros.

Jos vertaamme tilivuotta vuoteen 1912 niin näemme että yleisten sairashuoneitten veneerisille osastoille sekä ylimääräisiin veneerisiin sairashuoneisiin vastaanotettujen henkilöitten luku on enentynyt 832:lla. Sairashuoneisiin syfilistaudin takia vastaanotettujen luku on enentynyt edelliseen vuoteen nähden 585:llä tahi, jos ulkomaalaiset potilaat luetaan pois, 584:llä.

Kun maamme väkiluku 31 päivänä joulukuuta 1913 oli 3,231,995 henkilöä oli sairashuoneisiin veneeristen ja ihotautien takia vastaanotettujen luku 2.25 pro mille ja syfilistaudin takia vastaanotettujen luku 0.87 pro mille koko väestön lukumäärästä.

Vuonna 1904 oli viimeksi mainittu suhde resp. 1.88 ja 0.89, vuonna 1905 resp. 1.88 ja 0.79, vuonna 1906 resp. 1.92 ja 0.80, vuonna 1907 resp. 1.89 ja 0.66, vuonna 1908 resp. 1.90 ja 0.62, vuonna 1909 resp. 1.97 ja 0.63, vuonna 1910 resp. 1.87 ja 0.61, vuonna 1911 resp. 1.96 ja 0.69 sekä vuonna 1912 resp. 2.01 ja 0.69 pro mille väkiluvusta.

Seuraava vertaileva yhteenveto näyttää syfilistaudin takia maamme sairashuoneisiin otettujen potilaitten luvun vuosina 1904—1913.

Lääni.	v. 1904.	v. 1905.	v. 1906.	v. 1907.	v. 1908.	v. 1909.	v. 1910.	v. 1911.	v. 1912.	v. 1913.
Uudenmaan	395	416	434	304	249	239	258	289	424	569
Turun ja Porin	217	179	164	147	115	116	141	165	193	370
Hämeen	325	328	365	248	205	201	150	143	175	311
Viipurin	474	367	369	336	327	355	339	359	406	406
Mikkelin	195	167	150	183	140	200	178	155	141	177
Kuopion	476	435	476	374	302	365	315	351	345	436
Vaasan	254	214	212	192	226	152	205	227	176	201
Oulun	188	179	172	174	275	285	297	466	317	291
Yhteensä	2,524	2 285	2,342	1,958	1,839	1,913	1,883	2.155	2,177	2,761
Ulkomaalaisten luku	12	13	9	18	16	11	13	25	42	43
Yhteensä	2,536	2.298	2 351	1,976	1,855	1,924	1,896	2,180	2,219	2,804

Vuoden kuluessa sairashuoneissa eri läänistä kotoisin olevien syfilistautisten lukumäärä verrattuna läänin asukaslukuun on

Uudenmaan läänissä	1.42	pro mille	väestöstä
Turun ja Porin läänissä	0.72	»	»	»
Hämeen läänissä	0.88	»	»	»
Viipurin »	0.74	»	»	»
Mikkelin »	0.88	»	»	»
Kuopion »	1.27	»	»	»
Vaasan »	0.38	»	»	»
Oulun »	0.84	»	»	»

Vuonna 1913 syfilis recens'in takia vastaanotetut 1,398 kotimaiset potilaat — 856 miestä ja 542 naista — jakaantuvat eri läänien kesken seuraavasti:

Uudenmaan lääni	173	miestä	158	naista
Turun ja Porin lääni	140	»	105	»
Hämeen lääni	130	»	71	»
Viipurin »	128	»	59	»
Mikkelin »	30	»	21	»

Kuopion lääni	.....	143	miestä	59	naista
Vaasan »	.....	61	»	36	»
Oulun »	.....	51	»	33	»
	Yhteensä	856	miestä	542	naista.

Syfilis recens'ia potevien eri läänistä kotoisin olevien henkilöitten lukumäärä oli:

Uudenmaan läänistä	.....	331	= 58.2	pr kaikista	syfilistautisista.
Turun ja Porin läänistä	.....	245	= 66.2	» »	»
Hämeen läänistä	.....	201	= 64.6	» »	»
Viipurin »	.....	187	= 46.1	» »	»
Mikkelin »	.....	51	= 28.8	» »	»
Kuopion »	.....	202	= 46.3	» »	»
Vaasan »	.....	97	= 48.3	» »	»
Oulun »	.....	84	= 28.9	» »	»
	Yhteensä	1,398	= 50.6	pr kaikista	syfilistautisista.

Helsingin yleisen sairashuoneen syfiliittiselle osastolle sekä Gumtäckt'in ylimääräiseen sairashuoneeseen otettiin v. 1913 Helsingin kaupungista 461 syfilistä sairastavaa, joista 258 henkilöä — 59 miestä ja 199 naista — hoidettiin syfilis recens'in takia.

Terveystoimistojen veneeristen tautien vastustamiseksi toiminta.

Helsinki. Vuoden 1913 kuluessa tarkastettiin kaikkiaan 1,026 henkilöä, 963 naista, 57 miestä ja 6 lasta. Naisista oli 662 jo ennen tarkastetut, 301 ei koskaan ennen ole tarkastettu. Veneeristen tarkastuksien yhteinen lukumäärä oli 9,703 ja tehtiin 6,448 tarkastuksen ohella 12,299 mikroskopillista tutkimusta. Ensimmäinen kerta tarkastetuista oli 28 syntynyt Helsingissä ja 273 toisella paikkakunnalla, ennen tarkastetuista oli 88 syntynyt Helsingissä ja 574 toisella paikkakunnalla. Aseman kautta on sairaalaan lähetetty 1,238 naista ja 18 miestä.

Seuraavasta taulusta esiinkäy sairaalaan lähetettyjen potilaitten ikä y. m.:
Malades envoyés aux hôpitaux par le bureau:

Tauti. *Diagnose.*	Vuonna 1913 ensi kerran tarkastetut naiset. *Femmes inspectées pour la première fois en 1913.*					Ennen tarkastetut naiset. *Femmes inspectées antérieurement.*					Yhteensä naisia. *Total des femmes.*	Yhteensä miehiä. *Total des hommes.*
	Iässä 15—20 v. *Age entre 15 et 20 ans.*	Iässä 21—25 v. *Age entre 21 et 25 ans.*	Iässä 26—30 v. *Age entre 26 et 30 ans.*	Yli 30 v. *Age au-dessus de 30 ans.*	Yhteensä. *Total.*	Iässä 15—20 v. *Age entre 15 et 20 ans.*	Iässä 21—25 v. *Age entre 21 et 25 ans.*	Iässä 26—30 v. *Age entre 26 et 30 ans.*	Yli 30 v. *Age au-dessus 30 ans.*	Yhteensä. *Total.*		
Syphilis recens	9	15	2	2	28	13	18	8	5	44	72	6
Syphilis recidiv.....	1	1	1	1	4	5	9	6	1	21	25	4
Syphilis latens	—	—	—	—	—	4	6	4	3	17	17	—
Yhteensä *(Total)*	10	16	3	3	32	22	33	18	9	82	114	10
Ulcus molle.....	4	—	—	1	5	11	7	6	—	24	29	—
Ulcus suspectum	4	1	—	—	5	4	3	3	3	13	18	—
Gonorrhoea.....	96	107	28	8	239	205	317	161	155	838	1,077	8
Kaikki veneeriset taudit yhteensä. *(Toutes les maladies vénériennes)*.....	114	124	31	12	281	242	360	188	167	957	1,238	18

Turku. Säännöllisesti tarkastettujen lukumäärä oli 159. Tilapäisesti tarkastettiin 126 miestä, 69 naista ja 6 lasta. Tarkastuksien yhteinen luku oli 1,677.

Seuraava taulu näyttää aseman kautta sairashuoneisiin lähetettyjen henkilöitten luvun:

	Syfilis. *Syphilis.*							Ulcus molle.		Tippuri. *Gonorrh.*			Ihotaudit y. m. *Dermatites etc.*		Potilaitten yhteinen lukumäärä. *Total.*
	Recens. *Recente.*			Residiva. *Récidivante.*			Yhteensä. *Total.*								
	m.	n.	l.	m.	n.	l.		m.	n.	m.	n.	l.	m.	n.	
Säännöllisesti tarkastetut henkilöt *(Personnes ordinairement examinés)* ..	3	13	—	6	15	—	37	1	—	13	134	—	2	8	195
Tilapäisesti tarkastetut henkilöt *(Personnes écclusivement examinés)*	36	10	—	9	1	—	56	2	—	49	16	—	—	1	124
Yhteensä *(Total)*	39	23	—	15	16	—	93	3	—	62	150	—	2	9	319

Tampere. Ensi kerran tarkastettujen luku oli 51, joista 23 naista 27 miestä ja 1 lapsi. Uudestaan tarkastettujen luku oli 84. Tarkastuksien lukumäärä oli

400. Toimiston kautta lähetettiin 81 naista ja 31 miestä sairaalaan, joista lähempiä tietoja annetaan seuraavasta taulusta.

Malades envoyés aux hôpitaux par le bureau:

Tauti. *Diagnose.*	Ensi kerran tarkastettuja. *Malades examinés pour la prémière fois an 1913.*						Aikaisemmin tarkastettuja. *Malades examinés auparavant.*						Yhteensä naisia. *Total des femmes.*	Yhteensä miehiä. *Total des hommes.*
	15—20 v. *15—20 a.*	21—25 v. *21—25 a.*	26—30 v. *26—30 a.*	31—35 v. *31—35 a.*	36—40 v. *36—40 a.*	Yhteensä. *Total.*	15—20 v. *15—20 a.*	21—25 v. *21—25 a.*	26—30 v. *26—30 a.*	31—35 v. *31—35 a.*	36—40 v. *36—40 a.*	Yhteensä. *Total.*		
Syphilis secundaria	5	1	—	1	1	8	3	3	—	—	—	6	10	4
Ulcus molle.....	2	2	—	—	—	4	2	—	—	—	—	2	3	3
Gonorrhoea.....	14	18	4	—	1	37	14	26	4	2	3	49	68	24
Yhteensä *(Total)*	21	21	4	1	2	49	19	29	4	2	3	57	81	31

Nikolainkaupunki. Toimistossa tarkastettiin 4 miestä ja 14 naista, joita ei ennen ole tarkastettu ja 55 ennen tarkastettua naista. Mustasaaren sairaalaan lähetettiin toimiston kautta 3 naista sairastaen syfilis recens'iä ja 3 miestä ja 15 naista sairastaen gonorrhoeta.

Luettelo niistä kunnista, joista v. 1913 sairashuoneisiin otetut syfiliittiset potilaat ovat olleet kotoisin sekä lukumäärästä sairaita joka kunnasta.

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Uudenmaan lääni.					
Artjärvi	1	—	1	—	2
Bromarf.....	—	—	—	1	1
Elimäki	1	—	—	—	1
Espoo.....	2	2	—	1	5
Hanko	—	—	1	—	1
Helsingin pitäjä.....	1	1	1	—	3
Helsinki.....	130	137	95	114	476
Ingå	1	—	—	1	2
Iitti	—	—	2	1	3
Jaala.....	1	2	—	—	3
Kirkkonummi.....	—	—	1	—	1

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Lappträsk	1	—	—	—	1
Lohja	4	5	5	—	14
Myrskylä	1	—	—	—	1
Nummi.....	1	2	1	—	4
Nurmijärvi.....	—	1	—	—	1
Orimattila	6	3	—	1	10
Pernaja.....	2	—	—	—	2
Porvoo	2	2	—	2	6
Pukkila.....	—	—	1	—	1
Pusula	7	2	1	—	10
Pyhäjärvi.....	4	—	—	—	4
Ruotsinpyhtää	1	—	—	—	1

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	
Sipoo	—	—	2	—	2
Siuntio	1	—	—	—	1
Tammisaari	2	—	3	1	6
Tuusula	2	—	1	—	3
Vihti	2	1	—	1	4
Yhteensä	173	158	115	123	569
Turun ja Porin lääni.					
Ahlainen	2	3	1	1	7
Alastaro	1	—	—	—	1
Dragsfjärd	—	1	1	—	2
Eurajoki	2	—	1	4	7
Föglö	2	1	—	—	3
Halikko	—	4	1	—	5
Harjavalta	—	—	—	4	4
Hinnerjoki	—	1	—	1	2
Honkajoki	—	1	1	—	2
Huittinen	3	1	—	1	5
Ikaalinen	1	—	—	—	1
Jomala	—	—	—	1	1
Jämijärvi	2	1	—	—	3
Kaarina	2	—	—	2	4
Kakskerta	1	—	—	—	1
Kankaanpää	1	1	—	—	2
Karkku	2	2	1	—	5
Karuna	—	3	—	—	3
Kauvatsa	—	—	1	—	1
Kemiö	1	1	—	—	2
Kiikala	—	1	—	—	1
Kiikka	1	—	—	—	1
Kisko	—	—	1	—	1
Kiukainen	3	1	8	2	14
Kokemäki	5	1	3	1	10
Kullaa	—	1	—	1	2
Kuusjoki	—	—	2	—	2
Köyliö	—	—	—	1	1
Laitila	1	1	1	—	3
Lavia	3	2	3	2	10
Loimaa	4	1	—	—	5
Lokalahti	—	1	—	—	1
Luvia	—	2	—	1	3
Maaria	3	7	3	—	13
Merikarvia	8	3	1	1	13
Mouhijärvi	1	1	—	—	2
Muurla	—	1	—	—	1
Naantali	—	—	1	—	1
» maaseurakunta	—	—	—	1	1
Nakkila	1	—	—	1	2
Noormarkku	—	4	1	4	9
Nousiainen	2	—	1	—	3
Paimio	1	1	—	—	2
Parainen	2	3	1	2	8
Parkano	—	3	—	2	5
Perniö	2	1	1	—	4
Pertteli	—	—	—	1	1
Piikkiö	—	1	—	—	1
Pomarkku	1	—	—	—	1
Pori	13	3	6	4	26
Porin maaseurakunta	5	2	2	3	12
Punkalaidun	1	1	—	—	2
Pyhämaa	—	—	1	—	1
Pyhäranta	1	1	—	—	2
Rauma	13	6	8	3	30
» maaseurakunta	1	—	—	—	1
Salon kauppala	3	—	1	—	4
Sauvo	2	—	—	—	2
Siikainen	1	—	—	1	2
Suoniemi	—	1	—	—	1
Taivassalo	1	—	—	—	1
Turku	25	15	5	15	60
Tyrvää	4	7	—	1	12
Ulvila	7	5	3	2	17
Uskela	2	2	—	—	4
Uusikaupunki	2	3	—	2	7
Vehmaa	—	1	—	—	1
Viljakkala	1	2	—	—	3
Yhteensä	140	105	60	65	370

	Syphilis recens.		Muut syfilis-tapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Hämeen lääni.					
Akaa	5	2	4	2	13
Asikkala	2	—	2	—	4
Eräjärvi	1	—	—	—	1
Hattula	5	2	3	—	10
Hauho	2	—	—	—	2
Hausjärvi	5	2	2	1	10
Hollola	5	5	—	—	10
Hämeenlinna	8	1	3	1	13
» maaseurak.	1	2	—	—	3
Janakkala	2	—	1	—	3
Jämsä	4	2	3	1	10
Kalvola	—	—	3	—	3
Kangasala	—	1	3	1	5
Korpilahti	—	—	1	—	1
Koski	—	1	1	1	3
Kuhmoinen	—	3	2	2	7
Kylmäkoski	2	1	—	—	3
Kärkölä	—	—	1	—	1
Lahti	12	7	3	2	24
Lammi	2	1	—	2	5
Lempäälä	7	2	3	1	13
Loppi	2	2	—	—	4
Luopioinen	2	2	1	—	5
Längelmäki	1	—	—	—	1
Messukylä	2	1	1	—	4
Nastola	—	1	2	—	3
Orihvesi	2	—	—	1	3
Pirkkala	8	4	5	1	18
Pälkäne	3	2	—	3	8
Renko	—	1	—	—	1
Ruovesi	2	1	—	2	5
Sahalahti	1	—	1	—	2
Somerniemi	1	—	—	—	1
Somero	3	—	—	—	3
Sääksmäki	2	7	3	1	13
Tammela	5	2	2	2	11
Tampere	22	12	17	5	56
Tottijärvi	—	—	1	—	1
Tuulos	—	—	—	2	2
Tyrväntö	—	—	1	—	1
Urjala	5	—	4	—	9
Vanaja	1	—	1	1	3
Vesilahti	2	3	—	—	5
Vilppula	1	1	2	1	5
Ylöjärvi	2	—	—	1	3
Yhteensä	130	71	76	34	311
Viipurin lääni.					
Antrea	4	2	1	—	7
Hamina	1	—	—	—	1
Heinjoki	—	1	—	—	1
Hiitola	1	—	4	1	6
Impilahti	—	—	6	2	8
Jaakkima	2	—	1	2	5
Johannes	2	1	2	—	5
Joutseno	—	1	3	—	4
Jääski	1	3	1	1	6
Kaukola	—	—	—	3	3
Kirvu	3	1	3	—	7
Kivennapa	8	1	3	1	13
Koivisto	8	3	—	2	13
Kotka	7	2	10	—	19
Kuolemajärvi	2	1	2	—	5
Kurkijoki	1	—	1	—	2
Kymi	4	—	1	4	9
Käkisalmi	1	1	3	1	6
Lappee	9	—	6	5	20
Lappeenranta	1	1	3	1	6
Lavansaari	—	—	2	2	4
Lemi	6	3	2	—	11
Luumäki	—	1	2	—	3
Miehikkälä	2	1	1	—	4
Muola	1	—	1	1	3
Nuijamaa	1	—	2	—	3
Parikkala	4	—	3	1	8
Pyhtää	—	—	—	1	1

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Pyhäjärvi	—	—	2	—	2
Rautjärvi	—	—	1	1	2
Rautu	5	—	—	—	5
Ruokolahti	2	2	4	1	9
Ruskeala	1	—	1	1	3
Räisälä	1	1	4	—	6
Sakkola	—	1	2	1	4
Salmi	1	1	2	3	7
Savitaipale	3	2	1	—	6
Soanlahti	1	—	—	—	1
Sortavala	2	1	8	4	15
» maaseurakunta	2	3	9	2	16
Suistamo	—	—	1	—	1
Suomenniemi	1	—	—	—	1
Säkkijärvi	1	—	3	—	4
Taipalsaari	1	2	—	—	3
Terijoki	1	—	2	—	3
Uukuniemi	—	—	1	—	1
Uusikirkko	4	—	5	—	9
Valamo	—	—	1	—	1
Valkeala	5	2	6	2	15
Valkjärvi	1	1	—	—	2
Vehkalahti	1	1	—	—	2
Viipuri	13	6	20	10	49
» maaseurakunta	11	13	21	6	51
Vironlahti	2	—	3	—	5
Yhteensä	128	59	160	59	406
Mikkelin lääni.					
Enonkoski	—	—	5	—	5
Hartola	1	3	2	2	8
Haukivuori	1	—	1	—	2
Heinola	1	1	2	—	4
Hirvensalmi	5	2	2	8	17
Joroinen	1	—	2	1	4
Joutsa	1	—	3	—	4
Juva	1	1	8	1	11
Kangaslampi	—	—	—	1	1

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. N.	
Kangasniemi	2	2	2	3	9
Kerimäki	2	—	6	1	9
Luhanko	—	—	—	1	1
Mikkeli	1	—	7	3	11
» maaseurakunta	1	2	2	5	10
Mäntyharju	3	3	4	2	12
Pieksämäki	2	—	5	1	8
Puumala	1	1	8	3	13
Rantasalmi	1	—	8	1	10
Ristiina	1	—	—	2	3
Savonlinna	1	1	2	1	5
Savonranta	1	—	1	—	2
Sulkava	1	—	—	—	1
Sysmä	—	—	2	—	2
Sääminki	2	5	8	7	22
Virtasalmi	—	—	3	—	3
Yhteensä	30	21	83	43	177
Kuopion lääni.					
Eno	3	—	3	—	6
Hankasalmi	—	1	3	—	4
Iisalmi	5	3	13	5	26
» maaseurakunta	2	—	3	—	5
Ilomantsi	5	3	9	1	18
Joensuu	5	2	2	—	9
Juuka	2	—	4	—	6
Kaavi	1	3	4	5	13
Karttula	3	3	9	2	17
Kesälahti	1	—	—	—	1
Kiihtelysvaara	11	6	9	2	28
Kitee	6	4	5	2	17
Kiuruvesi	—	2	—	1	3
Kontiolahti	13	1	6	1	21
Kovero	2	—	1	—	3
Kuopio	14	4	15	10	43
» maaseurakunta	1	1	4	1	7
Kuusjärvi	1	—	1	—	2
Lapinlahti	3	1	5	5	14

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä *Total.*
	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	
Leppävirta	5	—	8	1	14
Liperi	8	3	6	—	17
Maaninka	—	—	—	3	3
Muuruvesi	5	—	5	1	11
Nilsiä	3	2	17	2	24
Nurmes	2	2	4	—	8
Pielavesi	1	2	7	2	12
Pielisjärvi	14	2	3	—	19
Polvijärvi	2	1	1	1	5
Pälkjärvi	2	—	2	—	4
Rautalampi	2	—	2	—	4
Rautavaara	3	2	3	2	10
Rutakko	—	—	—	1	1
Rääkkylä	2	2	4	—	8
Suonenjoki	2	4	3	1	10
Tohmajärvi	6	1	6	1	14
Tuusniemi	2	1	4	—	7
Valtimo	—	1	2	1	4
Varpaisjärvi	1	1	4	—	6
Vesanto	—	—	1	1	2
Värtsilä	5	1	4	—	10
Yhteensä	143	59	182	52	436
Vaasan lääni.					
Alahärmä	—	—	2	1	3
Alajärvi	1	1	2	1	5
Alavus	1	1	—	1	3
Evijärvi	1	—	1	—	2
Ilmajoki	1	—	1	—	2
Isojoki	—	—	1	3	4
Jurva	1	—	—	—	1
Jyväskylä	7	2	2	1	12
» maaseurakunta	5	6	—	5	16
Kannus	—	—	2	—	2
Karijoki	—	1	—	1	2
Karstula	3	—	3	1	7
Kaskö	1	—	1	2	4
Kauhajoki	—	1	—	1	2

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä *Total.*
	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	
Kauhava	—	—	—	1	1
Keuruu	4	—	4	2	10
Kivijärvi	—	3	—	2	5
Kokkola	—	—	3	—	3
Konginkangas	2	—	2	—	4
Kortesjärvi	1	1	1	—	3
Kuortane	2	—	1	—	3
Kälviä	—	1	—	2	3
Laihia	—	—	1	1	2
Lappajärvi	—	—	—	1	1
Lapua	2	—	2	—	4
Laukaa	2	1	5	—	8
Lehtimäki	—	1	1	—	2
Nikolainkaupunki	9	3	11	4	27
Petäjävesi	1	2	1	1	5
Pietarsaari	4	—	5	—	9
Pihlajavesi	—	—	—	1	1
Pihtipudas	—	—	2	—	2
Purmo	2	—	—	1	3
Pylkönmäki	—	—	1	—	1
Saarijärvi	5	4	2	3	14
Soini	—	—	2	—	2
Sumiainen	—	—	—	1	1
Toholampi	1	—	—	—	1
Uurainen	—	2	1	—	3
Uusikaarlebyy	—	1	1	—	2
Viitasaari	2	2	1	1	6
Virrat	—	—	1	—	1
Ylistaro	—	—	1	—	1
Ylihärmä	1	—	—	—	1
Ätsäri	—	1	—	—	1
Äänekoski	2	2	1	1	6
Yhteensä	61	36	65	39	201
Oulun lääni.					
Alatornio	—	—	11	2	13
Alavieska	1	2	3	2	8
Haapajärvi	1	—	6	1	8

	Syphilis recens.		Muut syfilistapaukset. *Autres accidents syphilitiques.*		Yhteensä. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Haapavesi	—	—	2	1	3
Hailuoto	—	—	1	—	1
Haukipudas	—	—	8	1	9
Hyrynsalmi	1	—	1	—	2
Ii	5	6	9	5	25
Inari	—	—	1	1	2
Kajaani	2	1	3	1	7
Kalajoki	—	1	—	1	2
Kemi	—	—	15	2	17
» maaseurakunta	1	—	1	—	2
Kemijärvi	1	—	5	—	6
Kempele	2	—	3	—	5
Kestilä	—	—	1	1	2
Kittilä	1	—	1	—	2
Kuhmoniemi	3	—	3	2	8
Kuivaniemi	—	—	—	1	1
Kuusamo	—	1	—	2	3
Kärsämäki	2	—	—	1	3
Liminka	1	—	3	1	5
Muhos	1	1	5	2	9
Nivala	1	—	2	—	3
Oulainen	—	—	3	—	3
Oulu	2	1	17	1	21
Oulunsalo	—	—	1	—	1
Oulujoki	2	3	1	3	9
Paavola	2	—	4	1	7
Paltamo	—	3	1	1	5
Piippola	1	—	—	—	1
Pudasjärvi	1	—	5	—	6
Pulkkila	1	—	—	—	1
Pyhäjoki	—	1	—	—	1
Pyhäjärvi	1	—	1	—	2
Raahe	1	1	2	1	5
Revonlahti	—	—	2	—	2
Ristijärvi	—	1	—	—	1
Rovaniemi	6	5	11	6	28
Sievi	1	—	—	—	1
Simo	—	—	5	—	5
Sodankylä	—	—	5	—	5
Sotkamo	1	1	4	—	6
Suomussalmi	5	1	6	—	12
Säräisniemi	1	1	1	1	4
Tervola	—	—	2	—	2
Tornio	2	1	2	2	7
Tyrnävä	—	—	—	1	1
Utajärvi	—	1	—	1	2
Vihanti	—	—	1	1	2
Ylitornio	—	1	3	—	4
Ylivieska	1	—	—	—	1
Yhteensä	51	33	161	46	291
Ulkomaa.					
Amerika	1	—	—	—	1
Italia	1	—	1	—	2
Norja	1	—	—	—	1
Ruotsi	3	1	6	—	10
Saksa	—	—	1	—	1
Schweitsi	1	—	—	—	1
Venäjä	14	1	12	—	27
Yhteensä	21	2	20	—	43

Lapsenpäästölaitokset.

Kaikissa valtion sekä ylläpitämissä että osittain avustamissa lapsenpäästölaitoksissa hoidettiin vuonna 1913 9,026 synnyttäjää. Näistä uloskirjoitettiin 8,431 synnyttäneenä ja terveenä, 39 toipuvana, 39 sairaana ja 36 kuolleena, vuoteen 1914 jäi 182 naista. Sitäpaitsi vastaanotettiin 299 naista, mutta osa näistä uloskirjoitettiin heti, koska synnytystä ei voitu läheisessä tulevaisuudessa odottaa, toiset hoidettiin ennen vastaanottamista tapahtuneen keskenmenon eli lapsivuoteessa saatujen tautien takia.

Elävinä syntyneitten lasten lukumäärä oli 8,195, josta 8,093 uloskirjoitettiin terveenä ja 102 kuolleena. 145 sikiötä oli kuollut ennen syntymistä ja 168 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen päätyttyä.

Lapsenpäästölaitoksessa Helsingissä hoidettiin 3,138 synnyttäjää, joista 3,095 — 1,150 ensi- ja 1,945 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa ja 43 oli vuodelta 1912 jääneitä. Vuoden aikana hoidetuista uloskirjoitettiin 3,067 joista 2,862 terveenä, 6 paranevana, 7 sairaana ja 11 kuolleena, sekä 181 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 71. Sitäpaitse hoidettiin erinäisten kohtutautien takia 151 naista. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 2,706 terveenä ja 51 kuolleena. Ennen syntymistä kuoli 32 ja synnytyksen kestäessä 26. Keskenmeno sattui 66 kertaa, kaksoissynnytys 41 kertaa ja kolmoissynnytys 1 kerran.

Seuraavat obstetriset operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	142	kertaa
Käännös	39	»
Extraktioni tai käsin vetäminen alaosan asemassa	60	»
Partus arte praematurus	3	»
Craniotomia	9	»
Abortus provocatus	2	»
Embryotomia	1	»
Cervix'in laajentaminen Tarnier'in ecarteur'illä	3	»
» » Bossin dilatatorilla	17	»
Pubeotomia	1	»
Sectio cæsarea	10	»
Istukan irroittaminen	23	»
Yhteensä	310	kertaa

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Lantion exostosia	59	kertaa
Ahdas lantio	291	»

Eclampsia	22	kertaa
Hydramnion	7	»
Poikkitila	11	»
Edessä olevat jälkiset	4	»
Otsatila	3	»
Esille pudonnut napavarsi	13	»
Mola hydatidosa	2	»
Ennen aikoinaan irtautunut istukka	7	»
Ruptura cervicis uteri	3	»
» uteri	2	»
» total. perinei	1	»
Yhteensä	425	kertaa

Äsken syntyneitten kuolemansyinä mainitaan: debilitas congenita 40 kertaa, asphyxia prolongata 1 kerran, hæmorrhagia cerebri 2 kertaa, septicaemia 1 kerran, meningitis 1 kerran, tetania neonatorum 2 kertaa ja melaena neonatorum 1 kerran. Muuten ovat 11 sairauden kohtausta äskensyntyneitten kesken huomattu.

Lapsenpäästölaitoksessa Turussa hoidettiin vuoden kuluessa 960 synnyttäjää, joista 19 olivat jääneitä edelliseltä vuodelta. Hoidetuista uloskirjoitettiin 882 terveenä, 2 paranevana, 2 sairaana, 43 päästämättömänä ja 6 kuolleena; seuraavaan vuoteen jäi 25. Sitäpaitsi hoidettiin keskenmenon takia 68 naista, jotka kaikki päästettiin terveenä, erityisten kohtutautien takia 63, joista 33 uloskirjoitettiin terveenä, 20 paremmaksi tulleena, 3 parantumatta, 4 hoitamatta ja 3 kuolleena. — Syntyneitten lasten luku oli 916. Näistä ynnä 15 edelliseltä vuodelta jääneistä kuoli 10 ennen syntymistä, 16 synnytyksen kestäessä sekä 13 sen jälkeen. Jäljelle jääneistä 892 lapsesta uloskirjoitettiin 871 terveenä; seuraavaan vuoteen jäi 21.

Tehdyt obstetriset operationit olivat:

Forceps	10	kertaa
Käännös	3	»
Craniotomia	2	»
Decapitatio & evisceratio	1	»
Tarnierin ecarteur'illa	2	»
Exstirpat. ut. gravid.	2	»
Partus praemat. l. a. prov.	2	»
Jälkeisten irroittaminen	4	»
Yhteensä	26	kertaa

Komplikationeina synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen mainitaan:

Hydramnion	1	kertaa
Esille pudonnut napavarsi	1	»
» » käsivarsi	1	»
Placenta prævia	3	»
Eclampsia	6	»
Ruptura uteri	2	»
Yhteensä	14	kertaa

Laitoksen omistaa ja sitä hoitaa edelleen tohtori Carl von Heideken, joka tarkoitusta varten nauttii 16,000 markkaa vuotuista valtioapua.

Lapsenpäästölaitoksen Porvoossa ylläpiti edelleen kätilö Alva Forsius, nauttien 6,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 92 synnyttäjää, joista 1 oli edelliseltä vuodelta ja 91 — 42 ensi ja 49 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1913. Näistä uloskirjoitettiin 89 terveenä, 1 kuolleena, 1 päästämättömänä ja 1 jäi vuoteen 1914. 94 sikiöstä kuoli 1 ennen syntymistä ja 10 synnytyksen jälkeen. Terveenä uloskirjoitettiin 83.

Lapsenpäästölaitos Tampereella oli lääketieteen lisensiaatti K. A. Hoffströmin ylläpitämä. Laitos nautti 3,000 markan suuruista valtioapua mutta sai sitäpaitsi 10,600 markan suuruisen lisäavun. Siinä hoidettiin 687 synnyttäjää, joista 1 oli edelliseltä vuodelta jääneitä. Sisään kirjoitetuista oli 237 ensi- ja 449 myötäsynnyttäjää. Terveinä uloskirjoitettiin 653, sairaana 2, synnyttämättä 17, kuolleena 2, ja seuraavaan vuoteen jäi 13. Sitäpaitsi on laitoksessa hoidettu 125 naista erityisten kohtutautien takia, joista 114 uloskirjoitettiin terveenä, 10 paremmaksi tulleena, 1 parantumattomana. Syntyneitten lasten luku oli 623, edelliseltä vuodelta oli 1 jäljellä. Lapsista oli 14 kuollut ennen syntymistä ja 7 kuoli synnytyksen kestäessä ja 6 sen jälkeen. Terveenä päästettiin 597. Kaksoisia syntyi 9 kertaa.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	37	kertaa
Käännös	7	»
Craniotomia	1	»
Jalan alasottaminen	4	»
Sectio caesarea	1	»
Partus arte præmaturus	3	»
Extraktio Braunin haa'an kanssa	1	»
Manualiapua aliosa asemassa	13	»

Episiotomia	11	kertaa
Credé	18	»
Suturatio	10	»
Kalvojen puhkaiseminen	113	»
Accouchement forcé Bossi	3	»
Champetier de Ribes'pallon käyttäminen	1	»
Tamponatio uteri	11	»
Jälkeisten irroittaminen kädellä	11	»
Yhteensä	245	kertaa

Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit:

Ahdas lantio	8	kertaa
Eclampsia	4	»
Placenta prævia	4	»
Alhaalla olevan istukan osittainen irtautuminen	1	»
Retensio placentae	1	»
Inversio uteri totalis	1	»
Napavarren kiertoutumisia	70	»
Prolapsus funiculi umbilicalis	4	»
Ankarampi verenvuoto	26	»
Partus præmaturus	8	»
Yhteensä	127	kertaa

Lapsenpäästölaitoksen Viipurissa ylläpiti vuonna 1913 edelleen Viipurin kaupunki, nauttien 4,000 markan suuruista valtioapua. Vuoden kuluessa hoidettiin laitoksessa 496 naista, joista 485 — 215 ensi- ja 270 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1913; edelliseltä vuodelta oli jääneitä 11. Terveenä uloskirjoitettiin 481 synnyttäjää, sairaana 4, kuolleena 1 ja päästämättömänä 2. Seuraavaan vuoteen jäi 8. Syntyneitten lasten luku oli 480, joista 19 kuoli ennen syntymistä sekä 14 synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Muista uloskirjoitettiin terveenä 429 sekä kuolleena 11. Seuraavaan vuoteen jäi 7. Kaksoisia syntyi 6 kertaa.

Tehdyt obstetriset operationit ovat olleet:

Pihtisynnytys	26	kertaa
Perforatio	3	»
Käännös jalalle	5	»
Credé	10	»

Istukan irroittaminen	7	kertaa
Partus arte prov.	2	»
Emäsuun laajentaminen (Bossi & Tarnier)	3	»
Yhteensä	56	kertaa

Synnytyksen kuluessa sattuneet komplikationit, epäsäännölliset asemat poisluettuna, olivat: eclampsia 4 kertaa, placenta prævia 4 kertaa sekä esiinpudonnut napavarsi 2 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Käkisalmessa ylläpiti Käkisalmen kaupunki nauttien 3,000 markan valtion kannatusta kuten edellisenäkin vuonna. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 64 naista, 21 ensi- ja 43 myötäsynnyttäjää, 3 oli edelliseltä vuodelta jäänyt. Synnyttäjistä uloskirjoitettiin 57 terveenä, 3 sairaana ja 5 synnyttämättä, 2 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista kuoli 6 ennen synnytystä, 3 sen kestäessä ja 2 sen jälkeen; terveenä uloskirjoitettiin 51.

Lapsenpäästölaitos Kuopiossa oli lääketieteen lisensiaatti Eva Piispasen ylläpitämä ja nautti edelleen samansuuruista (4,500 markkaa) valtioapua kuin ennen. Laitoksessa hoidettiin 216 naista, joista 203 oli lapsensynnyttäjää. Näistä päästettiin laitoksesta 190 terveenä; 6 päästämättä, 2 kuolleena ja 5 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 199, joista 13 kuoli ennen ja 4 synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen, 182 uloskirjoitettiin terveenä.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	7	kertaa
Partus arte præmaturus	1	»
Evisceratio	1	»
Käännös	2	»
Perforatio	1	»
Jälkeiset ulosotetut	2	»
Yhteensä	14	kertaa

Synnytyksen kestäessä sattuneita komplikationeja mainitaan: eclampsia 3 kertaa, placenta prævia 3 kertaa, perätila 14 kertaa, yleisesti supist. lantio 1 kerran, heikot poltot 6 kertaa, kuollut sikiö 13 kertaa, poikkitila 3 kertaa, verenvuoto 1 kerran, nephritis 4 kertaa ja kaksoiset 2 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Nikolainkaupungissa oli kuten ennenkin kaupungin oma. Valtioapua 3,600 markkaa vuodessa. Vuonna 1913 hoidettiin laitoksessa 203 synnyttäjää, joista 3 oli jääneitä edelliseltä vuodelta ja 200 — 101 ensi- ja 99 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden aikana. Terveenä uloskirjoitettiin 193, sairaana 5, paranevana 1, päästämättömänä 2 ja vuoteen 1914 jäi 2.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	2 kertaa
Käännös	1 »
Man. extraktio	1 »
Yhteensä	4 kertaa

Syntyneistä lapsista oli 15 kuollut ennen syntymistä, 5 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen, 174 lasta uloskirjoitettiin terveenä ja 10 kuolleena.

Lapsenpäästölaitos Oulussa on kaupungin oma ja nauttii 3,500 markan vuotuista valtioapua. Vuonna 1913 hoidettiin laitoksessa 118 synnyttäjää, joista 2 oli edelliseltä vuodelta jäänyt ja 116 vastaanotettiin vuoden kuluessa. 118 synnyttäjästä uloskirjoitettiin 114 terveenä, 1 kuolleena ja seuraavaan vuoteen jäi 3. 121 sikiöstä kuoli 5 ennen synnytystä, 4 synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Terveenä uloskirjoitettiin 104 ja kuolleena 6 lasta, seuraavaan vuoteen jäi 2.

Seuraavat operationit on tehty:

Pihtisynnytys	7 kertaa
Käännös	3 »
Accouchement forcé	1 »
Keinotekoinen ennenaik. synnyt.	2 »
Manualiapu alaosa-asemassa	3 »
Jälkeisten irroittaminen käsin	1 »
Yhteensä	17 kertaa

Jyväskylän lapsenpäästölaitoksen ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. Palander, joka nautti samaa valtioapua, eli 4,500 markkaa, kuin ennen. Hoidettujen synnyttäjien kokonaisluku oli 176, joista 2 oli jäänyt vuodelta 1912 ja 174 — 63 ensi- ja 111 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuoden kuluessa. Synnyttäneistä uloskirjoitettiin 172 terveenä, 2 sairaana ja vuoteen 1914 jäi 2. Sikiöistä oli 5 kuollut ennen syntymistä, 2 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin laitoksesta 168 lasta ja kuolleena 3. Kaksois-synnytys sattui 4 kertaa. Sitäpaitse hoidettiin 9 naista keskenmenon takia. Tilivuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 4 kertaa, decapitatio 1 kerran, Credé 2 kertaa sekä jälkeisten poistaminen käsin 2 kertaa.

Synnytyslaitoksen Sortavalassa ylläpiti lääketieteen lisensiaatti G. J. Vinter nauttien 4,500 markan valtioapua samoilla ehdoilla kuin ennenkin. Vuoden kuluessa vastaanotettiin 105 synnyttäjää — 51 primiparæ ja 54 multiparæ — edel-

liseltä vuodelta jääneitä oli 4. Näistä uloskirjoitettiin terveenä 104, paranevana 2, kuolleena 1 ja päästämättömänä 1, seuraavaan vuoteen jäi 1.

Seuraavat operationit tehtiin vuoden kuluessa:

Pihtisynnytys	6	kertaa
Extractio jalkatilasta	1	»
Käännös	2	»
Partus arte pæmaturus	5	»
Credén temppu	14	»
Jälkeisten irroittaminen kädellä	11	»
Yhteensä	39	kertaa

Syntyneistä lapsista oli 16 kuollut ennen syntymistä, synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen kuoli 2; eloon jääneistä lapsista uloskirjoitettiin kaikki terveenä. Kaksoiset syntyi 3 kertaa.

Heinolan lapsenpäästölaitoksen ylläpiti kätilö Iida Ammeenmäki, joka sen ylläpitämiseksi saa 3,000 markkaa valtioapua vuodessa. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 55 synnyttäjää. Sisäänkirjoitetuista oli 21 ensi- ja 34 myötäsynnyttäjää. Näistä uloskirjoitettiin 52 terveenä ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 49 terveenä, 2 kuoli ennen synnytyksen, 4 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen.

Pietarsaaren lapsenpäästölaitos, joka on lääketieteen lisensiaatti Elisabeth Backman'in oma ja nauttii 3,000 markan suuruista valtioapua, työskenteli vuonna 1913 12:lla vuoteella. Laitoksessa hoidettiin 166 synnyttäjää, joista 5 oli edelliseltä vuodelta ja 161 — 49 ensi- ja 112 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1913. Näistä uloskirjoitettiin 161 terveenä, 3 paranevana ja 2 päästämättömänä. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 145 terveenä ja 1 kuolleena, 9 kuoli ennen synnytystä ja 3 synnytyksen kestäessä. Vuoden kuluessa tehtiin 2 pihtisynnytystä, käännös ja extraktioni 3 kertaa, extraktioni alaosan asemassa 3 kertaa, extraktioni jalkatilassa 2 kertaa, perforationi 1 kerran cervixin laajentaminen Tarnier'in ecarteurilla 4 kertaa, Champetier de Ribes'-pallo 6 kertaa, laminarilla 6 kertaa, suturatio 16 kertaa, Credé 4 kertaa ja jälkeisten irroittaminen kädellä 3 kertaa. Sitäpaitsi on erityisten kohtutautien takia sairaalassa hoidettu 83 naista, joista 37 uloskirjoitettiin terveenä, 39 parempana, 3 parantumattomana ja 4 hoitamattomana.

Kouvolan lapsenpäästölaitoksen omistaa lääketieteen lisensiaatti T. E. Waalivirta, joka sen ylläpitämiseksi nauttii 3,000 markkaa valtioapua. Hoidettujen luku oli 155 joista 151 — 59 ensi- ja 92 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1913. Synnyttäneistä uloskirjoitettiin 148 terveenä ja 2 sairaana, 5 jäi seuraavaan vuoteen. Äskensyntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 137 ter-

veenä, 4 kuoli ennen synnytystä ja 2 synnytyksen kestäessä. Pihtisynnytys tehtiin 2 kertaa ja käännös 1 kerran. Kaksosia syntyi 5 kertaa.

Lahden lapsenpäästölaitoksen omistaa lääketieteen lisensiaatti G. A. v. Zweygberg. Valtioapu on 3,000 markkaa. Laitoksessa hoidettiin 212 synnyttäjää, joista 68 ensisynnyttäjää ja 135 myötäsynnyttäjää vuonna 1913 sisäänkirjoitettiin. Terveenä uloskirjoitettiin 199, paranevana 3, sairaana 3, päästämättömänä 2, seuraavaan vuoteen jäi 5. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 159 terveenä, 8 oli kuollut ennen synnytystä, 5 kuoli synnytyksen kestäessä. Vuoden kuluessa tehtiin seuraavat operationit: Pihtisynnytys 7 kertaa, extraktioni alaosa-asemassa 4 kertaa, versio Braxton Hicks 2 kertaa, expressio placentæ Credé 6 kertaa, versio interna 3 kertaa, extractio placentæ c. manu 2 kertaa, decapitatio 1 kerran, perforatio cranii foeti 2 kertaa, perineorraphia 7 kertaa, abrasio mucosæ uteri pro endometritide hæmorrhagic. 4 kertaa, evacuatio uteri pro abortu 32 kertaa.

Lapsenpäästölaitos Loviisassa, jonka omistaa »Fru Franziska Riegers Stiftelse» niminen yhdistys, nauttii 3,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 70 naista, joista 1 oli edelliseltä vuodelta jääneitä ja 69—20 ensi- ja 49 myötäsynnyttäjää — vastaanotettiin vuonna 1913 66 uloskirjoitettiin terveenä, 1 sairaana, 1 kuolleena ja 2 jäi seuraavaan vuoteen. 68 sikiöstä kuoli 6 synnytyksen kestäessä, tai heti sen jälkeen. Terveenä uloskirjoitettiin 62 lasta.

Lapsenpäästölaitos Hangossa. Laitoksen omistaa kätilö Jenny Åberg, joka siitä kantaa 3,000 markkaa valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 150 synnyttäjää, joista 4 oli edelliseltä vuodelta ja 146 vastaanotettiin vuonna 1913. Näistä uloskirjoitettiin 148 terveenä ja 2 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 137 terveenä , ja 1 kuoli ennen synnytystä.

Raumassa ylläpiti *lapsenpäästölaitosta* kätilö Mathilda Kokki, joka sitä varten nautti 3,000 markkaa vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin kaikkiaan 136 synnyttäjää, joista 133 uloskirjoitettiin terveenä ja 1 sairaana, 2 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneitten lasten luku oli 137, joista 2 kuoli ennen ja 3 synnytyksen kestäessä. Pihtisynnytys on tehty 4 kertaa, käännös 1 kerran, jälkeiset käsin irroitettu 1 kerran.

Lappeenrannan lapsenpäästölaitos oli kätilö Sigrid Vilhelmina Kirs'in oma ja kantaa hän 3,000 markkaa valtioapua vuodessa sen ylläpitämiseksi. Vuoden kuluessa hoidettiin siinä 65 naista, joista 61 uloskirjoitettiin terveenä ja 4 päästämättömänä. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 54 terveenä, 6 kuoli ennen, 1 synnytyksen kestäessä ja 2 sen jälkeen. Pihtisynnytys tehtiin 6 kertaa, käsinveto ala-osa asennossa 3 kertaa, ja Credé 4 kertaa.

Joensuun lapsenpäästölaitoksen omisti sairashuonelääkäri G. A. S. Sandström, joka sen ylläpitämistä varten saa 4,500 markkaa valtioapua vuodessa. Vuoden 1913 kuluessa hoidettiin laitoksessa kaikkiaan 140 naista, joista 131

uloskirjoitettiin terveenä, 4 parantevana, 1 sairaana ja 1 päästämättömänä, 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista oli 12 kuollut ennen syntymistä, 7 kuoli synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Terveenä päästettiin 119. Operatiivisia toimenpiteitä sattui 13 kertaa, nimittäin: pihtisynnytys 9 kertaa, craniotomia 3 kertaa ja käännös ja ulosveto placenta praevian takia 1 kerran. Placenta praevia tapahtui 3 kertaa.

Uudenkaarlebyyn lapsenpäästölaitoksen omisti kaupunginlääkäri G. Ahlström, joka laitosta varten nautti 3,000 markan vuotuista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin 51 naista, joista 48 uloskirjoitettiin terveenä ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin terveenä 44 ja 2 kuolleena. Vuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 5 kertaa, curettage 2 kertaa, ulosotto alaosatilassa 1 kerran ja käännös 1 kerran.

Haminan lapsenpäästölaitoksen omisti katilö Anna Saastamoinen, joka sen ylläpitämistä varten nautti 3,000 markkaa valtioapua vuodessa. Laitoksessa hoidettiin 72 synnyttäjää, joista 31 oli ensi- ja 41 myötäsynnyttäjää. Syntyneistä lapsista oli 2 kuollut ennen synnytyksen, 70 uloskirjoitettiin terveenä. Pihtisynnytys tehtiin 6 kertaa.

Mikkelin lapsenpäästölaitoksen omisti lääket. lic. W. Timgren, joka nauttii 4,500 markan vuotuista valtioapua laitoksen ylläpitämistä varten. Laitoksessa hoidettiin kaikkiaan 221 naista, joista 176 oli synnyttäjää, näistä uloskirjoitettiin 170 terveenä, 2 päästämättömänä ja 4 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 162 terveenä, ja 6 kuolleena. Ennen synnytystä kuoli 6 ja 3 synnytyksen kestäessä. Vuoden kuluessa tehtiin 9 pihtisynnytystä, manualiapu aliosa asemassa 5 kertaa, käännös 1 kerran, embryotomia 1 kerran, Credé 8 kertaa, Bossin dilatatori 2 kertaa, jalan alasottaminen 3 kertaa ja jälkeisten irroittaminen kädellä 4 kertaa. Synnytys tilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit: ahdas lantio 3 kertaa, eclampsia 3 kertaa, napavarren kiertoutumisia 11 kertaa, vagina duplex 1 kerran, partus præmaturus 3 kertaa, placenta praevia 2 kertaa, ankarampi verenvuoto 9 kertaa, alhaalla olevan istukan osittainen irtautuminen 1 kerran sekä rigidit emäsuussa 2 kertaa.

Terijoen lapsenpäästölaitoksen omisti kätilö A. Pelkonen, joka laitosta varten nauttii 3,000 markan suuruisen valtioavun vuodessa. Laitoksessa hoidettiin 68 synnyttäjää, joista 1 oli jäljellä vuodelta 1912 ja 67 sisäänotettiin vuoden kuluessa. Sisäänotetuista oli 22 ensi- ja 45 myötäsynnyttäjää. 66 uloskirjoitettiin terveenä, 1 päästämättömänä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista oli 7 kuollut ennen synnytyksen ja 2 synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. 56 lasta päästettiin terveenä laitoksesta ja 2 kuolleena. Pihtisynnytys tehtiin 1 kerran.

Lapsenpäästölaitoksen Kotkassa ylläpitää Kotkan kaupunki, nauttien 3,000 markan suuruisen valtioavun vuodessa. Laitoksessa hoidettiin vuonna 1913

kaikkiaan 314 synnyttäjää joista 294 uloskirjoitettiin terveenä, 6 paranevana, 3 sairaana, 2 päästämättömänä, 1 kuolleena ja 8 jäi seuraavaan vuoteen. Vuoden kuluessa on laitoksessa syntynyt 286 elävää lasta. Sitäpaitse oli 9 kuollut ennen synnytyksen, 12 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Kaksoissynnytyksiä tapahtui 4 kertaa. Seuraavat obstetriset operationit tehtiin: pihtisynnytys 8 kertaa, keskenmeno puhkaisemalla munakalvot 1 kerran, käännös 2 kertaa, cervixin laajentaminen Bossin dilatatorilla 1 kerran ja istukan käsin irroittaminen 7 kertaa. Synnytystilaisuuksissa sattui seuraavat komplikationit: keskenmeno 10 kertaa, ennenaikainen synnytys 6 kertaa, ahdas lantio 3 kertaa, napavarsi sikiön kaulan ympäri 14 kertaa, eclampsia 4 kertaa, napavarsi luiskahtanut 2 kertaa ja eteinen istukka 3 kertaa.

Savonlinnan lapsenpäästölaitoksen omisti vuonna 1913 kaupunginlääkäri O. Tavaststjerna joka sen ylläpitämisestä nauttii 3,000 markkaa valtioapua. Laitoksessa on vuoden kuluessa hoidettu kaikkiaan 152 vaimoa, joista 150 oli sisäänotettuja. Näistä uloskirjoitettiin 143 terveenä, 3 kuolleena ja 6 päästämättä. Syntyneistä lapsista oli 8 kuollut ennen synnytystä, 9 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen, 134 uloskirjoitettiin terveenä ja 2 kuolleena. Seuraavat obstetriset operationit tehtiin laitoksessa: pihtisynnytys 16 kertaa, episiotomia 1 kerran, istukan irroittaminen käsin 3 kertaa, sikiön paloittaminen 3 kertaa, käännös 1 kerran, keinotekoinen ennenaikainen synnytys 1 kerran ja istukan irroittaminen 3 kertaa. Kaksoisia syntyi 4 kertaa.

Lapsenpäästölaitoksen Kemijärvellä omisti kätilöt Laura Forss ja Mathilda Salminen nauttien 2,000 markan suuruisen valtioavun. Laitoksessa hoidettiin 38 synnyttäjää, joista 9 ensi- ja 28 myötäsynnyttäjää vastaanotettiin vuoden kuluessa. 37 naista uloskirjoitettiin terveenä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneet lapset uloskirjoitettiin kaikki terveenä.

Uudenkaupungin lapsenpäästölaitoksen omisti kätilö A. Vestlin nauttien 2,000 markan suuruisen valtioavun. Laitoksessa hoidettiin 38 synnyttäjää, joista 35 uloskirjoitettiin terveenä, 1 kuolleena, 1 sairaana ja 1 päästämättömänä. Syntyneet lapset uloskirjoitettiin kaikki terveenä.

Lapsenpäästölaitoksen Salossa omisti lääketieteen lisensiaatti P. A. Koskenhovi, joka sen ylläpitämiseksi nauttii 3,000 markan suuruista valtioapua. Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 95 synnyttäjää, joista 88 uloskirjoitettiin terveenä, 4 päästämättömänä ja 3 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista oli 1 kuollut ennen synnytyksen ja 2 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen ja 87 uloskirjoitettiin terveenä. Sitäpaitse hoidettiin laitoksessa 16 naista erityisten kohtutautien takia. Kaksoissynnytyksiä tapahtui 2 kertaa. Käännös tehtiin 3 kertaa, partus arte provocatus 1 kerran, perforatio cranii 1 kerran, placenta poistettiin Credén otteella 8 kertaa ja jälkeisten irroittaminen kädellä 1 kerran.

Lapsenpäästölaitos Noormarkussa, joka on kauppaneuvoksetar Eva Ahlström'in perustama, nauttii 3,000 markan suuruisen valtioavun. Laitoksessa on vuoden kuluessa hoidettu 48 naista (41 synnyttäjää ja 7 erityisten kohtutautien takia). Näistä uloskirjoitettiin 46 terveenä, 1 paranevana ja 1 päästämättömänä. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 37 terveenä ja 1 kuolleena. 2 sikiötä oli kuollut ennen synnytystä. Pihtisynnytys tehtiin 2 kertaa, perforatio 1 kerran, tamponatio placenta praevian takia sekä käännös 1 kerran.

Hyvinkään lapsenpäästölaitoksen omistaa kätilö Elsa Helenius nauttien 3,000 markan suuruisen valtioavun. Laitoksessa hoidettiin 97 synnyttäjää, näista uloskirjoitettiin 91 terveenä, 1 kuolleena, 4 päästämättömänä ja 1 jäi seuraavaan vuoteen. Syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 85 terveenä. 1 sikiö oli kuollut ennen synnytyksen, 3 kuoli synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. Kaksoisia syntyi 1 kerran. Vuoden kuluessa tehtiin pihtisynnytys 1 kerran, avustus perätilassa 4 kertaa, jälkeisten irroittaminen kädellä 1 kerran sekä emän tyhjennys keskenmenossa 5 kertaa.

Porin yleisen sairashuoneen lapsenpäästöosastolla sekä muissa yksinomaan valtion ylläpitämissä lapsenpäästölaitoksissa (Hämeenlinna, Nurmes, Kajaani, Tornio ja Rovaniemi) hoidettiin vuonna 1913 yhteensä 307 naista, joista 6 oli jääneitä edelliseltä vuodelta. Näistä uloskirjoitettiin 302; 280 terveenä, 11 toipuvana, 2 sairaana, 2 kuolleena ja 7 synnyttämättä; seuraavaan vuoteen jäi 5. Vuoden kuluessa vastaanotetuista oli 117 ensi- ja 184 myötäsynnyttäjää. Elävänä syntyneistä lapsista uloskirjoitettiin 273 terveenä ja 5 kuolleena. 17 lasta oli kuollut ennen syntymistä ja 10 kuoli joko synnytyksen kestäessä tahi heti sen jälkeen. Kaksoisia syntyi 4 kertaa.

Laitoksissa tehdyt operationit olivat:

Pihtisynnytys	18	kertaa
Craniotomia	2	»
Käännös	1	»
» ja ulosveto	1	»
Paloittaminen	1	»
Ulosveto	2	»
Pään irroittaminen vartalosta	1	»
Istukan irroittaminen	5	»
Keinotek. ennenaikainen synnytys	2	»
Emän raappaus	2	»
Yhteensä	35	kertaa

Mielisairashoitolaitokset.

Alamaisessa esittelyssä 21 päivänä heinäkuuta suvaitsi Hänen Keisarillinen Majesteettinsa Armossa määrätä että Pitkäniemen keskuslaitoksen toisen ja kolmannen sekä Niuvanniemen keskuslaitoksen toisen alilääkärin palkkiot olivat, lukien 1 päivältä tammikuuta korotettavat 3,800 markasta 5,000 markkaan kullekin.

Lapinlahden keskuslaitos.

Sittenkuin laitoksen ullakolla sijaitsevat lämpövesisäiliöt, jotka aikanaan olivat hankitut n. k. pitkitettyjä kylpyjä varten ja valmistetut rautalevyistä olivat ruostuneet ja loppuun kuluneet, anoi Yleisten rakennusten Ylihallitus, hankittuaan 2,300 markkaan nousevan tarjouksen uusien betonista laitettujen säiliöiden valmistamiseksi, 2 päivänä heinäkuuta että mainittu summa myönnettäisiin tätä tarkoitusta varten. Tämän suuruisen määrärahan myönsi K. Senaatti 25 päivänä helmikuuta ja suoritettiin työ Yleisten rakennusten Ylihallituksen valvonnan alla vuoden kuluessa.

Marraskuun 18 päivänä myönsi Senaatti Yleisten rakennusten Ylihallituksen esityksestä 3,000 markan suuruisen määrärahan uuden lämpövesipannun hankkimiseksi keskuslaitoksen pesuhuoneeseen.

Syyskuun 6 päivänä tapahtuvan tulipalon kautta turmeltui saman laitoksen varastohuonerakennus suurimmaksi osaksi. Kun toimitetusta tarkastuksesta kuitenkin kävi ilmi että rakennus vielä voitaisiin korjata ja saattaa sellaiseen kuntoon että se kelpaisi erityisiin tarkoituksiin anoi Yleisten rakennusten Ylihallitus 8,400 markan määrärahaa sen uudestaan rakentamista varten ja myönsi Senaatti 18 päivänä marraskuuta pyydetyt varat. Mainitussa tulipalossa hävitetyn irtaimiston uudestaan hankkimiseksi myönsi Senaatti 26 päivänä syyskuuta 400 markkaa.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 184 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 50,146. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 6.63 markkaan.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Joulukuun 23 päivänä nimitettiin lääketieteen lisensiaatti V. Ora laitoksen toiseksi alilääkäriksi.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 432 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 120,495. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.39 markkaan.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Maaliskuun 28 päivänä sai laitoksen ylilääkäri lääketieteen lisensiaatti Alb. Björkman omasta pyynnöstään eron virastaan.

Heinäkuun 1 päivänä sai niinikään omasta pyynnöstään kirjanpitäjä T. Hartman virkaeron ja määrättiin virkaa väliaikaisesti hoitamaan konttoristi Edv. Enckell.

Lääkintöhallituksen alamaisesta esityksestä syyskuun 23 päivältä määräsi K. Senaatti marraskuun 18 päivänä että laitoksen menosäännössä oleva »työnjohtajatar», jolla oli 900 markan palkkio vuodessa, oli menosäännöstä poistettava ja sen sijaan menosääntöön lisättävä yksi osastonhoitajatar samoin 900 markan vuosipalkalla.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 635 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 194,189. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.57 markkaan.

Käkisalmen turvalaitos.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 197 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 63,897. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 1.96 markkaan.

Seilin turvalaitos.

Lääkintöhallituksen siitä kirjeessä 29 päivältä kesäkuuta 1912 tekemästä alamaisesta esityksestä päätti K. Senaatti 28 päivänä maaliskuuta 1913 että uusi saunarakennus oli rakennettava laitokselle ja asetti tarkoitusta varten Yleisten rakennusten Ylihallituksen käytettäväksi 15,000 markan suuruisen määrärahan.

Laitoksessa hoidettiin vuoden kuluessa 52 potilasta. Sairashoitopäivien yhteenlaskettu luku oli 17,917. Hoitokustannukset päivää ja potilasta kohti nousivat 2.01 markkaan.

Sairasvuoteitten yhteinen luku kaikissa mielisairaslaitoksissa oli vuoden 1913 lopussa 1,390. Vuoden kuluessa hoidettiin kaikkiaan 2,021 henkilöä, nimittäin 1,072 eli 53.0 % miehiä ja 949 eli 47.0 % naisia. Näistä oli vuodelta 1912 jääneitä 745 miestä ja 667 naista eli yhteensä 1,412 sairasta, se on 70.4 % kaikista hoidetuista.

Hoidokkaista uloskirjoitettiin 334 miestä 290 naista eli yhteensä 624 henkilöä, tehden 30.9 % kaikista hoidetuista. Laitoksiin jäi vuodeksi 1914 738 miestä ja 659 naista, yhteensä 1,397 henkilöä eli 69.1 % kaikista hoidokkaista. Taulu 10. Tässä tulee huomauttaa että taulu 10 osoittaa vastaanote-

tut ja uloskirjoitetut jokaisessa laitoksessa erikseen, jonka takia ei ole voitu välttää että hoidokas, joka yhdestä laitoksesta on uloskirjoitettu ja vastaanotettu toiseen laitokseen, on merkitty kahdesti, kuin myöskin että henkilö, joka useamman kerran on uloskirjoitettu ja jälleen takaisin otettu, joka kerta on saanut uuden päiväkirjanumeron ja tämän mukaisesti otettu tähän ja seuraaviin tauluihin.

Sisäänotettujen ja hoidettujen suhde toisiinsa eli vaihdon suuruus eri mielisairaslaitoksissa on ollut: Lapinlahden keskuslaitoksessa 23.9 %, Niuvanniemen keskuslaitoksessa 23.4 %, Pitkäniemen keskuslaitoksessa 15.3 %, Käkisalmen turvalaitoksessa 12.2 %, Seilin turvalaitoksessa 8.8 % sekä vastaanottolaitoksissa 66.7 %. Eri vastaanottolaitoksissa on suhde ollut: Turussa 65.5 %, Viipurissa 68.2 %, Mustasaaressa 68.6 %, Oulussa 57.8 % ja Mikkelissä 69.2 %.

Eri sairaudenmuodoista Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin, turvalaitoksiin ja vastaanottolaitoksiin vuoden aikana vastaanotetuissa sattui:

Psychosis ex intoxicatione .	13,	11	mies-	ja	2	naishenkilöllä	=	2.1 %
Melancholia	25,	13	»	»	12	»	=	4.1 »
Amentia	15,	8	»	»	7	»	=	2.4 »
Mania.....	201,	93	»	»	108	»	=	33.0 »
Paranoia	18,	8	»	»	10	»	=	2.9 »
Dementia	265,	143	»	»	122	»	=	43.5 »
Lues cerebri	2,	2	»	»	—	»	=	0.3 »
Dementia paralytica	17,	13	»	»	4	»	=	2.8 »
Psychosis postapoplectica .	3,	3	»	»	—	»	=	0.5 »
Insania epileptica	9,	6	»	»	3	»	=	1.4 »
Degeneratio psychopatica ..	8,	4	»	»	4	»	=	1.3 »
Insania hysterica et neurasthenica	15,	8	»	»	7	»	=	2.4 »
Imbecillitas, Idiotia	13,	11	»	»	2	»	=	2.5 »
Debilitas	3,	3	»	»	—	»	=	0.5 »
Ei mielisairas	2,	1	»	»	1	»	=	0.3 »

Yksinkertainen mielisairaus, Insania simplex, vaivasi 537 hoidokasta, 276 miestä ja 261 naista, se on 88.2 % kaikista sisäänkirjoitetuista. Taulu 11.

Vuoden kuluessa vastaanotettujen *ikä* käy selville taulusta 12. Tästä näkyy että ikäluokka 21—30 v. omisti suurimman luvun 235, joka tekee 38.7 %. Ikäluokka 31—40 v. seuraa lähinnä 164 potilaalla eli 27.0 %. Ikäluokkaan 41—50 v. kuului 69 henkilöä, eli 11.4 %, ikäluokkaan yli 50 vuotta 61 eli 10.0 % sekä ikäluokkaan alle 21 vuotta 78 eli 12.9 %.

Siitä ajasta, minkä sairaus on kestänyt ennen sisäänkirjoittamista tehdään Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksista sekä Käkisalmen turvalaitoksesta selkoa 252 potilaan suhteen. Näistä oli sairaus 30:lla eli 11.9 % alkanut 3 kuukauden sisään ennen vastaanottoa, 75:llä eli 29.8 % oli se kestänyt 3—12 kuukautta, 54:llä eli 21.4 %, 1—2 vuotta, 21:llä eli 8.3 %, 2—3 vuotta, 7:llä eli 2.8 %, 3—4 vuotta 9:llä eli 3.6 %, 4—5 vuotta sekä 56:lla eli 22.2 % enemmän kuin 5 vuotta.

259:ssä tapauksessa on saatu selville onko mielisairautta ilmestynyt ennen sitä kohtausta, jonka takia sairas on laitokseen otettu. Tulos on että 210:llä eli 81.1 % edelläkäypää kohtausta ei ole ollut, että 30:llä eli 11.6 %, yksi, 9:llä eli 3.5 % kaksi, 3:lla eli 1.1 % kolme sekä 7:llä eli 2.7 % neljä tahi useampi kohtaus on sattunut. Likempi selvitys saadaan seuraavasta yhteenvedosta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten lukumäärän, sairauden kestävyyden ennen vastaanottamista sekä edellä käypien kohtauksien luvun.

Öfversigt öfver i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 intagna sjuka jämte uppgift å sjukdomens bestånd före intagningen och antal förutgångna anfall.

Relevé des malades entrés en 1913 dans les Hospices centraux d'aliénés de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi ainsi qu'à l'asile de Kexholm Durée de la maladie avant l'admission, et nombre des attaques antérieures.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Sairauden kestävyys ennen vastaanottamista. Sjukdomens bestånd före intagningen. *Durée de la maladie avant l'admission.*																		Edelläkäypien kohtauksien luku. Antalet förutgångna anfall. *Nombre d'attaques antérieures.*															
	Alle 3 kuukautta. Under 3 månader. *3 mois et au-dessous.*		3—12 kuukautta. 3—12 månader. *3—12 mois.*		1—2 vuotta. 1—2 år. *1—2 ans.*		2—3 vuotta. 2—3 år. *2—3 ans.*		3—4 vuotta. 3—4 år. *3—4 ans.*		4—5 vuotta. 4—5 år. *4—5 ans.*		Yli 5 vuotta. Öfver 5 år. *5 ans et au-dessus.*		Tuntematon. Okänd. *Inconnu.*		Yhteensä. Summa. *Total.*		Ei mitään. Inget. *0.*		Yksi. Ett. *Une.*		Kaksi. Två. *Deux.*		Kolme. Tre. *Trois.*		Neljä tai useita. Fyra eller flera. *Quatre et au-dessus.*		Tuntematon. Okändt. *Inconnu.*		Yhteensä. Summa. *Total.*	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex ...	8	18	37	36	26	21	10	9	4	2	5	3	21	15	5	6	116	110	91	83	12	17	4	5	1	2	5	2	3	1	116	110
Dementia paralytica	3	—	2	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1
Psychosis postapoplectica	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—
Insania epileptica ..	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	1	—	3	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2
Insania hyster. et neurasth.....	—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
Degener. psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	13	4	—	—	13	5	13	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	5
Yht. — S:ma — *Total*	11	19	39	36	31	23	12	9	5	2	6	3	35	21	7	6	[1])146	119	119	91	12	18	4	5	1	2	5	2	5	[1])1	146	119

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on taulusta jätetty pois.

Ikä, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 otetuita hoidokkaita, näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava ijän, jolloin mielisairaus ensi kerran kohtasi Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotetuita hoidokkaita.

Öfversigt öfver åldern då sinnessjukdom första gången uppträdde hos de år 1913 i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl intagna.

Tableau indiquant les malades entrés en 1913 dans les Hospices centraux d'aliénés de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi ainsi qu'a l'asile de Kexholm, l'âge qu'avaient ces malades lors du début de la maladie.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	*11 ans et au-dessous* Alle 11 vuotta. Under 11 år.		*11—15 ans.* 11—15 vuotta. 11—15 år.		*16—20 ans.* 16—20 vuotta. 16—20 år.		*21—25 ans.* 21—25 vuotta. 21—25 år.		*26—30 ans.* 26—30 vuotta. 26—30 år.		*31—35 ans.* 31—35 vuotta. 31—35 år.		*36—40 ans.* 36—40 vuotta. 36—40 år.		*41—45 ans.* 41—45 vuotta. 41—45 år.		*46—50 ans.* 46—50 vuotta. 46—50 år.		*51—60 ans.* 51—60 vuotta. 51—60 år.		*61—70 ans.* 61—70 vuotta. 61—70 år.		*Inconnu.* Tuntematon. Okänd.		*Total.* Summa. Yhteensä.		Yhteensä. Summa. *Total.*
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	—	1	2	1	16	19	41	19	18	26	12	11	11	11	6	7	—	5	2	5	2	2	6	3	116	110	226
Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	9
Psychosis postapoplectica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	3
Insania epileptica	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	2	5
Insania hyster. et neurasth.	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Degener. psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas	13	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	5	18
Yhteensä — Summa — *Total*	13	7	2	1	17	19	43	20	21	27	15	11	13	12	9	7	—	5	2	5	3	2	8	3	[1])146	119	265

Edellisestä taulusta käy selville että 254 tapauksessa, josta tietoja ijän suhteen on saatu, 20 eli 7.9 % oli ikäluokassa alle 11 vuotta, 3 eli 1.2 % oli ikäluokassa 11—15 vuotta, 36 eli 14.2 % ikäluokassa 16—20 v., 63 eli 24.8 % ikäluokassa 21—25 v., 48 eli 18.9 % ikäluokassa 26—30 v., 26 eli 10.2 % ikäluokassa 31—35 v., 25 eli 9.8 % ikäluokassa 36—40 v., 16 eli 6.3 % ikäluokassa 41—45 v., 5 eli 2.0 % ikäluokassa 46—50 v., 7 eli 2.7 % ikäluokassa 51—60 v., sekä 5 eli 2.0 % oli yli 60 vuotta.

Mitä Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen v. 1913 vastaanotettujen siviilisäätyyn tulee, näkyy seuraavasta taulusta että 265:stä vastaanotetusta 103 miestä ja 59 naista eli yhteensä 162 henkilöä, tehden 61.1 % kaikista, oli naimattomia, että 41 miestä ja 52 naista eli yhteensä 93 henkilöä, tehden 35.1 % kaikista, oli naineita, sekä että 2 miestä ja 8 naista, yhteensä 10 henkilöä, tehden 3.8 % kaikista, oli leskiä.

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on taulusta jätetty pois.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaiden siviilisääty.

De i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 intagnas civilstånd.

Etat civil des malades entrés dans les asiles centraux d'aliénés de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et à l'asile de Kexholm en 1913.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Naimattomia. Ogifta. *Célibataires.*		Naineita. Gifta. *Mariés.*		Leskiä. Enkor. Enklingar. *Veuves.*		Tuntematon. Obekant. *Inconnu.*		Yhteensä. Summa. *Total.*		Yhteensä. Summa. *Total.*
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
Insania simplex	84	51	30	51	2	8	—	—	116	110	226
Dementia paralytica	3	1	5	—	—	—	—	—	8	1	9
Psychosis postapoplectica	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	3
Insania epileptica	1	2	2	—	—	—	—	—	3	2	5
Insania hyster. et neurasth.	3	1	—	—	—	—	—	—	3	1	4
Degener. psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas	12	4	1	1	—	—	—	—	13	5	18
Yhteensä — Summa — *Total*	103	59	41	52	2	8	—	—	[1])146	119	265

Kuten seuraavasta taulusta käy selville, on Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen, vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten suvussa mielisairautta tavattu 113 tapauksessa tehden 42.5 % kaikista sisäänotetuista.

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on taulusta jätetty pois.

Taulu osottava mielisairauden esiintymistä Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten suvussa.

Öfversigt öfver förekomsten af sinnessjukdom inom de i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 intagnes slägt.

Apercu de l'apparition de maladies mentales dans les familles des aliénés entrés dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et à l'asile de Kexholm en 1913.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Mielisairautta — Sinnessjukdom hos — *Maladies mentales chez*																				Yhteensä. Summa. *Total.*	
	isässä. fader. *le père.*		äidissä. moder. *la mère.*		sekä isässä että äidissä, sävät hos fader som moder. *le père ainsi que la mère.*		isän vanhemmissa, veljissä tai sisarissa. Inderns föräldrar eller syskon. *les parents ou frères et soeurs du père.*		äidin vanhemmissa veljissä tai sisarissa. moderns föräldrar eller syskon. *les parents ou frères et soeurs de la mère.*		äidin vanhemmissa veljissä tai sisarissa, sekä isän että äidin vanhemmissa, veljissä tai sisarissa. bägge föräldrarnas förföräldrar eller syskon. *les parents ou frères et soeurs des deux parents.*		sisaruksissa. syskon. *frères et soeurs.*		serkuksissa. cousiner. *cousins.*		vanhempien serkuksissa. föräldrarnas kusiner. *les cousins des parents.*			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex.....	12	9	5	4	1	1	9	8	9	8	—	—	11	12	3	3	1	1	51	46
Dementia paralytica..	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Insania epileptica....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Insania hyster, et neurasth.	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Degener. psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas ..	4	—	1	—	—	—	—	1	—	1	1	1	1	—	1	—	—	—	8	3
Yht.—S:ma—*Total*	17	9	7	4	1	1	11	9	10	9	1	1	12	12	4	3	1	1	64	49

Otaksuttavat syyt mielisairauteen vuonna 1913 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vastaanotetuissa hoidokkaissa selviävät seuraavasta yhteensovittelusta.

Taulu osottava otaksuttavat syyt mielisairauteen Lapinlahden Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotetuissa hoidokkaissa.

Öfversigt öfver antagliga orsaker till sinnessjukdomens uppkomst hos de i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 intagna.

Aperçu des causes probables de l'aliénation mentale chez les malades entrés dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et á l'asile de Kexholm en 1913.

Otaksuttavat syyt. Antagliga orsaker. *Causes probables.*	Tauti. — Sjukdom. — *Maladie.*												Yhteensä. Summa. *Total.*		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis postapoplec.		Insania epileptica.		Insania hysteret neurasthen.		Idiotia, Debilitas.	Degeneratio psychopat., Imbecillitas.			
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:ä.
Liikarasitus ja suru — Öfveransträngning och sorg	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Pelästyminen — Skrämsel	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Taloudelliset huolet — Ekonomiska bekymmer	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Uskonnolliset mietisk. — Religionsgrub...	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Onneton rakkaus — Olycklig kärlek ...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Oikeudenkäynti, rangaistus — Rättegång, straff	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Lapsivuode ja sen seuraukset — Barnsäng och dess följder	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Ruumiillinen sair. — Kroppslig sjukdom	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	2	4
Pyaemia	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Reumatismus	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Commotio cerebri	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kuuromykkyys — Döfstumh.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Synnynnäinen taipumus — Ärftlig disposition	37	34	—	—	—	—	1	1	—	—	5	2	43	37	80
S:n s:n, lapsivuode — D:o d:o, barnsängsfeber	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
S:n s:n, yleinen heikkous — D:o d:o, allmän svaghet	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
S:n s:n, lavantauti — D:o d:o, tyfus ...	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
S:n s:n, suru — D:o d:o sorg	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
S:n s:n, rakkaudenvaivat — D:o d:o kärleksgrubbel	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
S:n s:n, rakkaudenseikkailut — D:o d:o kärleksäfventyr	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
S:n s:n, vankeus — D:o d:o fångenskap	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1

Otaksuttavat syyt. Antagliga orsaker. *Causes probables.*	Tauti. — Sjukdom. — *Maladie.*												Yhteensä. Summa. *Total.*		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis postapoplec.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasthen.		Idiotia, Debilitas, Imbecillitas,		Degeneratio psychopat.,		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:ä.
S:n s:n, trauma capitis — D:o d:o trauma capitis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Isä alkoholisti — Fadren alkoholist	4	6	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	6	8	14
Isä ja äiti morfinistejä — Fadren och modren alkoholister	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Alkoholin väärin käyttäminen — Alkohol missbruk	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Lues	—	—	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	9	1	10
Trauma capitis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Tuntematon — Okänd	58	51	—	—	2	—	2	1	1	1	5	1	68	54	122
Yhteensä — Summa — *Total*	116	110	8	1	3	—	3	2	3	1	13	5	[1])146	119	265

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten sääty ja ammatti näkyy seuraavasta taulusta:

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksiin sekä Käkisalmen turvalaitokseen vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten säädyn ja ammatin.

Öfversigt över de i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 intagnas stånd och yrke.

Aperçu des états et professions des aliénés entrés dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et à l'asile de Kexholm en 1913.

Sääty eli ammatti. Stånd eller yrke. *Etats et professions.*	Tauti. — Sjukdom. — *Maladie.*												Yhteensä. Summa. *Total.*		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis postapoplec.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasthen.		Idiotia, Debilitas, Imbecillitas,		Degeneratio psychopat.,		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:ä.
Siviili virkamiehiä ja heidän perh. — Sivila tjänstemän o. deras familjer	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6
Lääkäreitä — Läkare	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Insinöörejä — Ingeniörer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Koulunopettajia ja opettajattaria — Skollärare och lärarinnor	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2	5

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on taulusta jätetty pois.

Sääty ja ammatti. Stånd eller yrke. *Etats et professions.*	Tauti. — Sjukdom. — *Maladie.*												Yhteensä. Summa. *Total.*		
	Insania simplex.		Dementia paralytica.		Psychosis postapoplec.		Insania epileptica.		Insania hyster. et neurasthen.		Idiotia, Debilitas, Imbecillitas, Degeneratio psychopat.,				
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:ä.
Ylioppilaita ja kouluoppilaita — Studenter och skolelever	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Apteekkareja, farmaseutteja, kauppiaita, agentejä, kontoristejä, kauppa-apulaisia ja heidän perheitä — Apotekare, farmaceuter, köpmän, agenter, kontorister, handelsbiträden och deras familjer	3	7	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	7	7	14
Talonomistajia — Gårdsägare	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Rautatienvirkamiehiä ja virkailioita — Järnvägstjänstemän och betjänte	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Poliiseja — Poliser	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Neitejä — Fröknar	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Sairaanhoitajattaria — Sjuksköterskor	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tullivahtimestareja — Tullvaktmestare.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Merikapteeneja merimiehiä, luotseja, lämmittäjiä ja heidän perheitä — Sjökaptener, sjömän, lotsar, eldare och deras familjer	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Käsityöläisiä ja heidän perheitä — Handtverkare och deras familjer	10	14	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	13	16	29
Työmiehiä kaupungeissa — Arbetare i städer	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	4
Työmiehiä maalla — Arbetare på landet	21	7	2	—	—	—	—	—	—	—	2	1	25	8	33
Palvelijoita ja heidän perheitä — Tjänare och deras familjer	2	11	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	5	12	17
Agronomeja, talonpoikia, talollisia ja heidän perheitä — Agronomer, bönder, rusthållare och deras familjer	40	24	1	—	2	—	—	—	—	—	2	1	45	25	70
Torppareita, vuokraajia, mäkitupalaisia — Torpare, arrendatorer backstugusittare	11	14	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	14	14	28
Itsellisiä — Inhysingar	18	14	—	1	—	—	—	1	—	—	3	—	21	16	37
Ajurin vaimo — Formanshustru	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tehtaalaisia — Fabriksarbetare	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
Vaivaishoitolaisia — Fattighjon	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Vankeja — Fångar	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Yhteensä — Summa — *Total*	116	110	8	1	3	—	3	2	3	1	13	5	[1])146	119	265

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on taulusta jätetty pois.

Mitä vuoden aikana kaikissa mielisairaslaitoksissa hoidettujen potilaitten asuntopaikkaan tulee näkyy taulusta XIII että 607 vastaanotetusta 508 eli 83.7 % asui maalaiskunnissa ja 99 eli 16.3 % kaupungeissa.

Vuoden kuluessa hoidetuista uloskirjoitettiin 624, joista 334 miestä = 53.5 % ja 290 naista = 46.5 %. Taulu XIV.

Näistä uloskirjoitettiin:

154,	78	miestä	ja	76	naista	*terveenä*	= 24.7 %
155,	76	»	»	79	»	*paremmaksi tulleena*	= 24.9 »
255,	143	»	»	112	»	*parantumatta*	= 40.8 »
60,	37	»	»	23	»	*kuolleena*	= 9.6 »

Taulu XV osoittaa parantuneitten sairauden muodon, iän ja oloajan laitoksessa. 154 parantuneista oli 14 eli 9.1 % alle 21 vuoden; 68 eli 44.2 % kuuluivat ikäluokkaan 21—30 vuotta; 41 eli 26.6 % ikäluokkaan 31—40 vuotta; 16 eli 10.4 % ikäluokkaan 41—50 vuotta ja 15 eli 9.7 % oli yli 50 vuotta.

51 hoidokasta eli 33.1 % oleskelivat laitoksessa alle 3 kuukautta, 53 eli 34.4 % 3—6 kuukautta, 34 eli 22.1 % 6—12 kuukautta, 11 eli 7.2 % 1—3 vuotta ja 5 eli 3.2 % 3—5 vuotta.

Taudin kulku sen alusta alkaen siksi kun potilas terveenä päästettiin on saatu selville 142 tapauksessa. Annetuista ilmoituksista tässä suhteessa näkyy että tauti 42 tapauksessa = 29.6 % oli kestänyt alle 3 kuukautta, 36 tapauksessa = 25.4 % 3—6 kuukautta, 29 tapauksessa = 20.4 % 6—12 kuukautta, 18 tapauksessa = 12.7 % 1—2 vuotta, 8 tapauksessa = 5.6 % 2—3 vuotta ja 9 tapauksessa = 6.3 % yli 3 vuotta.

Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa kuolleista on saatu seuraava selonteko.

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa vuonna 1913 kuolleet hoidokkaat.

Öfversigt öfver i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 aflidna.

Relevé des décés dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et l'asile de Kexholm en 1913.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Ikä. — Ålder. — *Âge.*												Oloaika hoitolaitoksessa. Vistelsetid inom anstalten. *Durée de séjour dans l'asile.*										Taudin kestävyys ennen vastaanottamista. Sjukdomens bestånd före intagningen. *Durée de la maladie avant l'entrée dans l'asile.*											
	Alle 21 vuotta. Under 21 år. *21 ans et au-dessous.*		21—30 vuotta. 21—30 år. *21—30 ans.*		31—40 vuotta. 31—40 år. *31—40 ans.*		41—50 vuotta. 41—50 år. *41—50 ans.*		Yli 50 vuotta. Öfver 50 år. *50 ans et au-dessus.*		Yhteensä. Summa. *Total.*		Alle 3 kuukautta. Under 3 månader. *3 mois et au-dessous.*		3—12 kuukautta. 3—12 månader. *3—12 mois.*		1—5 vuotta. 1—5 år. *1—5 ans.*		Yli 5 vuotta. Öfver 5 år. *5 ans et au-dessus.*		Yhteensä. Summa. *Total.*		Alle 3 kuukautta. Under 3 månader. *3 mois et au-dessous.*		3—12 kuukautta. 3—12 månader. *3—12 mois.*		1—2 vuotta. 1—2 år. *1—2 ans.*		2—3 vuotta. 2—3 år. *2—3 ans.*		3—5 vuotta. 3—5 år. *3—5 ans.*		Yli 5 vuotta. Öfver 5 år. *5 ans et au-dessus.*		Yhteensä. Summa. *Total.*	
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.
Insania simplex	—	—	2	—	6	5	6	5	6	4	20	14	4	1	1	—	5	8	10	5	20	14	—	1	6	4	4	2	—	—	2	2	8	5	20	14
Dementia paralytica	—	—	—	—	2	—	5	—	1	—	8	—	2	—	3	—	3	—	—	—	8	—	1	—	2	—	2	—	—	—	2	—	1	—	8	—
Psychosis postapoplect.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Insania hyster. et neurasthenia	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä — Summa	—	—	2	1	8	5	11	5	7	5	28	16	6	1	4	—	8	10	10	5	28	16	1	1	8	6	6	2	—	—	4	2	9	5	28	16

Taulu osottava tilapäiset taudinkohtaukset vuonna 1913 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetuissa potilaissa.

Öfversigt öfver tillfälliga sjukdomar hos de år 1913 i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl vårdade.

Aperçu des maladies fortuites chez les aliénés traités dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et dans l'asile de Kexholm en 1913.

Tauti. Sjukdom.	Lapinlahden keskuslaitos. Lappviks centralanstalt.		Niuvanniemen keskuslaitos. Fagernäs centralanstalt.		Pitkäniemen keskuslaitos. Pitkäniemi centralanstalt.		Käkisalmen turvalaitos. Kexholms asyl.		Yhteensä. Summa.		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:sä.
Bronchitis, pneum. katarrh. broncho-pneumon.	1	2	2	1	—	8	2	1	5	12	17
Pneumonia crouposa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Tuberc. pulmon.	1	1	—	—	—	4	—	—	1	5	6
Angina	2	—	2	1	4	2	2	3	11	6	17
Typhus abdominalis	—	—	—	—	—	25	1	—	1	25	26
Morbilli	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Erysipelas	—	—	2	2	1	9	2	2	5	13	18
Influenza, febricula.	—	—	—	1	5	11	3	4	8	16	24
Polyarthritis rheumatica	—	—	—	—	2	2	—	—	2	2	4
Meningitis tuberculosa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
» cerebrospinalis	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Appendicitis acuta	3	—	—	—	—	1	—	—	3	1	4
Enteritis, gastrit., gastroenter.	—	—	11	3	—	6	2	4	13	13	26
Nephritis chron.	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Bacteriuria	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	2
Epididymitis	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
Apoplexia cerebri	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	2
Cholecystitis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Cancer uteri	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Mastitis	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Ischias	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Furuncul., carbuncul., abscess, phlegmone, panaritium	4	—	2	2	18	2	1	—	25	4	29
Eczema faciei chronica	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Herpes zoster	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Intertrigo	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Rhinitis chr.	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Combustio	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Luxatio cubiti	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Fractura humeri sin.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
» femoris	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1
» digiti	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
Vulnera contusa, incisa, lacerata reg. variar.	1	—	4	—	11	4	—	—	16	4	20
Korvatauteja — Öronsjukdomar	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Silmätauteja — Ögonsjukdomar	—	—	1	—	3	—	—	—	4	—	4
Yhteensä — Summa — *Total*	13	5	30	14	49	82	13	15	105	116	221

Taulu osottava Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa vuonna 1913 kuolleitten hoidokkaitten kuolemansyyt.

Öfversigt öfver dödsorsakerna hos de år 1913 i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl aflidna.

Aperçu des causes de décès dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi, et l'asile de Kexholm 1913.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Kuolemansyy. — Dödsorsak. — *Causes de décès.*																																							
	Pneumonia catarrhalis.		Bronchopneumonia acuta.		Bronchitis capillaris.		Pleuritis purulenta. Gonitis purulenta.		Tuberc. pulm. Tuberc. miliaris.		Paralysis cordis.		Sclerosis art. coronar.		Carcin. ventric. et uteri.		Incarceratio herniae inguin.		Nephritis chronica.		Emmolitio cerebri.		Apoplexia cerebri.		Meningoencephal. chron.		Meningitis cerebro-spinalis.		Septicaemia. Septico-pyaemia.		Typhus abdominalis.		Erysipelas faciei.		Marasmus senilis.		Marasmus senilis + hypostasis pulm.		Yhteensä. Summa. *Total.*		
	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	Y:sä
Insania simplex	1	—	2	—	—	1	1	—	3	5	1	1	1	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2	—	—	1	—	3	3	1	20	14	34
Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	8	—	8
Psychosis postapoplectic.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Insania hyster. et neurasthen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yhteensä — Summa — *Total*	1	—	2	—	—	1	1	—	3	6	2	1	1	—	1	1	1	—	1	—	1	—	—	1	5	—	—	1	2	—	2	—	—	1	—	3	5	1	28	16	44

Taulu osottava kuinka Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksien sekä Käkisalmen turvalaitoksen hoidokkaat vuonna 1913 jakaantuvat päivämaksuihin nähden.

Öfversigt öfver de i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl år 1913 inneliggandes fördelning med hänsyn till dagafgiften.

Tableau indiquant la rèpartition des malades des asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et de l'asile de Kexholm en 1913 selon les prix de journée de sejour.

Lapinlahden keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk.	4: —	.....	—	hoitopäivää.
» » »	3: 30	.....	430	»
» » »	2: 20	.....	5,872	»
» » »	1: 50	.....	503	»
» » »	1: 10	.....	27,792	»
» » »	—:55	.....	1,917	»
Vapaa vuode		.....	13,632	»
		Yhteensä	50,146	hoitopäivää.

Niuvanniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk.	3: 50	.....	1,546	hoitopäivää.
» » »	2: 20	.....	16,906	»
» » »	1: 10	.....	77,704	»
» » »	1: —	.....	365	»
» » »	—: 82.5	.....	365	»
» » »	—: 55	.....	3,100	»
» » »	—: 50	.....	365	»
Vapaa vuode		.....	20,144	»
		Yhteensä	120,495	hoitopäivää.

Pitkäniemen keskuslaitos.

Päivämaksu à Smk.	3: 30	.....	2,386	hoitopäivää.
» » »	2: 20	.....	30,242	»
» » »	1: 10	.....	132,865	»
» » »	—: 55	.....	3,713	»
Vapaa vuode		.....	24,983	»
		Yhteensä	194,189	hoitopäivää.

Käkisalmen turvalaitos.

Päivämaksu à Smk.	2: 20	.....	438	hoitopäivää.
» » »	1: 10	.....	43,380	»
» » »	—: 55	.....	1,736	»
» » »	—: 30	.....	365	»
Vapaa vuode		.....	17,978	»
		Yhteensä	63,897	hoitopäivää.

Päivämaksun suoritti. — Dagafgift erlades af:

Les prix de journée ont été payés par.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niuvanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Sairaat itse tahi heidän omaiset ja holhoojat	33	28	61	93	83	176	97	96	193	17	16	33	463
Talolliset, tuttavat tahi sairasrahastot ja yhdistykset	2	2	4	4	2	6	—	—	—	—	—	—	10
Kunnat tai vaivaishoito	32	28	60	117	92	209	193	171	364	46	68	114	747
Tuomiokapitulit	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	2
Rautatien hallitus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Kenraalikuvernöörin kanslia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
Maksutta hoidetut (elinkautisesti vastaanotetut, kriminaalipotilaat, ja vapaa vuodetta nauttivat)	32	26	58	32	8	40	61	16	77	34	15	49	224
Yhteensä	100	84	184	247	185	432	352	283	635	97	100	197	1,448

Vuonna 1913 Lapinlahden, Niuvanniemen ja Pitkäniemen keskuslaitoksissa sekä Käkisalmen turvalaitoksessa hoidetut kriminaalipotilaat ovat tehneet seuraavat rikokset.

Af år 1913 i Lappviks, Fagernäs och Pitkäniemi centralanstalter samt Kexholms asyl vårdade kriminalpatienter hafva följande brottsliga handlingar blifvit gjorda.

Les aliénés criminels entrés dans les asiles centraux de Lappvik, Fagernäs et Pitkäniemi et à l'asile de Kexholm en 1913 avaient commis les délits suivants.

	Lapinlahden keskuslaitos.			Niuvanniemen keskuslaitos.			Pitkäniemen keskuslaitos.			Käkisalmen turvalaitos.			Yhteensä.
	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	M.	N.	Y:sä.	
Murha eli tappo	2	1	3	8	1	9	5	—	5	14	2	16	33
Tahallinen tappo	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Murha ja murhayritys	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Murhayritys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Lapsenmurha	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	3	4
Sikiön ulosottaminen	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1
Yritys lapsen hukuttamiseen	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Pahoinpitely	1	—	1	4	—	4	1	—	1	3	—	3	9
» ja varkaus	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Alistumattomuusrikos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Varkaus	5	2	7	4	—	4	2	—	2	10	3	13	26
» petos ja näpistely	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Murtovarkaus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Varkaus ja murronyritys	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Vekselin väärennys	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Konkurssirikos	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Väärävala	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Väärän rahan kaupaksi tyrkyttäminen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Tahallinen avunanto vastoin parempaa tietoa tehtyyn väärään ilmiantoon ja yllätys väärän valan tekoon	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Murhapoltto	6	3	9	1	—	1	1	—	1	3	3	6	17
» ja vahingonteko	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» ja herjaus vastoin parempaa tietoa	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Murhapoltonyritys ja junaliikkeen häiritseminen	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Rautatienonnettomuuden aih.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Siveellisyysrikos	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Raiskaaminen	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Raiskaamisenyritys	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Yhteensä	21	10	31	22	3	25	11	—	11	33	11	44	111

Taulu XVI on yhteenveto maassa 31 p:nä joulukuuta 1913 löytyvistä mielisairaista, joka on laadittu niitten luettelojen mukaan, jotka maan papisto 53 § Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollisessa julistuksessa 28 päivältä toukokuuta 1889, koskeva lähempiä määräyksiä mielisairaitten hoidosta, on velvollinen vuosittain jättämään piirilääkärille julistukseen liitetyn kaavan mukaan. Lähetetyt luettelot ovat kuitenkin näyttäytyneet puutteellisiksi mielisairaslaitoksiin otettuihin potilaisiin nähden, jonka takia niitä on täytynyt täydentää mielisairaslaitoksista, vastaanottolaitoksista ja turvalaitoksista Lääkintöhallitukselle saapuneitten vuosikertomuksien mukaan.

Vuoden 1913 lopussa löytyi maassa 8,582 mielivikaista henkilöä, joista 2,035 on sairastunut lapsena (tylsämielisiä ja idiootteja) sekä 6,547 vanhempina (mielisairaita rajoitetussa merkityksessä). Kun Suomen väkiluku vuoden 1913 lopussa oli 3,231,995 tuli 10,000 asukasta kohti 26.6 mielisairasta tahi, jos molemmat ryhmät eroitetaan toisistaan, 6.3 tylsämielistä ja idiootteja sekä 20.3 mielisairasta rajoitetussa merkityksessä.

Valtion väliaikaisen Serumlaboratorion vuosikertomus 1913.

Serumlaboratoriossa on v. 1913 suoritettu erinäisiä agnostisia tutkimuksia Valtion klinikoita ja poliklinikoita varten. Etupäässä on suoritettu n. s. Wassermann reaktioita mutta on myös muita bakteriologisia ja serologisia tutkimuksia suoritettu. Siten on esim. tutkittu vesinäytteitä tyfus- ja paratyfusvästaainepitoisuuteen nähden. Tarvittavia viljelysaineita ja serologisia reagensseja on pyydettäessä klinikoille annettu. Paitsi näitä on yksityisten lääkärien tutkittavaksi lähettämiä verinäytteitä tutkittu vuoden kuluessa 1,340 kappaletta, joista on määrätty rahasumma valtiolle maksettu. Missä määrin eri klinikat ovat käyttäneet hyväkseen laboratorion apua Wassermannreaktion tekemiseen käy esille myötäliitetyistä tauluista; samoin käy myös niistä esille missä määrin reaktioitten tulos ja klinillinen diagnoosi on ollut sopusoinnussa keskenään. Tieteellisiä tutkimuksia on laitoksella v. 1913 suoritettu useampia: *Alho* Die Ausflockung der Frauenmilch durch aktives Rinderserum. Akad. väitöskirja. *V. E. Brotherus.* Eräs streptotrichositapaus sekä yleinen katsaus streptotrichoseihin. Duodecim. *Streng ja Murto.* Wassermann-reaktiosta I ja II. Duodecim. *Streng.* Konglutinatioreaktiosta. Duodecim. Yliopistollista opetusta ei senjälkeen kun Yliopisto järjesti oman huoneuston laboratorion alla olevaan kerrokseen ole annettu, mutta on tätä opetusta varten tarvittavia serumia sinne annettu. Paitsi edellä mainittuja julkaisuja on laboratoriossa ollut useita tieteellisiä tutkimuksia tekeillä ja on niistä nyt tänä vuonna muutamia julkaistu, joten selostus niistä siirtyy seuraavaan vuosikertomukseen.

Wassermann reaktioita tehty:

Patologiselle osastolle	24
Sisätautien »	158
Propedeut. »	54
Sisätaut. poliklinikalle	71
Silmätaut. osastolle ja polikl.	132
Korvataut. » » »	91
Kirurgiselle » » »	57
Lasten taut. » » »	40
Ihotaut. »	1,062
Ihotaut. os. poliklinikalle	1,406
Synnytyslaitokselle	16
Gumtähden sairaala	526
Muut sairaalat	24
Yhteensä	3,661

Wassermann reaktion tulos tautiin nähden:

	Negat. tai — (?)	Epävarma negat. —?	Prakt. ei tehty	Epävarma posit. tai +?	Positiv. (+)	+	++	+++	++++	++++	Yhteensä.	
Lues I	75	28	—	65	(19	48	42	20	5	—) =	134	302
Lues II	9	4	—	43	(17	70	157	110	29	6) =	389	445
Lues III	24[1]	1	—	22	(13	20	32	17	12	10) =	104	151
Lues hered.	3	—	—	8	(5	18	11	5	5	4) =	48	59
Tabes	3	3	—	9	(—	4	—	—	—	—) =	4	19
Yhteensä aktiv. lues	114	36	—	147							679	976
Latent. lues	352	101	1	189	(49	75	45	19	5	—) =	197	840
Lues? [2]	166[2]	27[2]	2[2]	64[2]	(17	31	20	9	3	1) =	81[2]	340
Ei lues	1,308	74	2	8	(2	—	—	1	1	—) =	4	1,396
Tiedot puuttuu	83	8	—	5	(2	1	4	3	2	1) =	13	109
Yhteensä	2,023	246	5	413							974	3,661

[1]) Tähän on myös luettu ne tapaukset, joissa klin. diagnoosi on ollut uloskirjoittaessa lues III huolimatta siitä että anamneesi on ollut negatiivinen ja antiluettisen hoidon tulos samoin.

[2]) Tähän on luettu myös ne puellae publicae, joissa ei ole varmoja luesoireita huomattu. Muuten kuuluu tähän ryhmään etupäässä poliklinisiä tapauksia, joissa on ollut klin. diagnoosi suspekti esim. ulc. indur., ulc. susp., ulcus gummos? atrophia nerv. optici, aortitis?, otitis int., useita abortteja y. m.

Mitä tapauksia ovat olleet ei-lues-ryhmään otetut käy esille seuraavasta taulusta:

	Negat. tulos — tal — (?)	Epäv. negat. — ?	Tutkimatta	Epäv. posit.	Posit. heikko	Posit. vahva	Yhteensä
Angina Vincenti	2	—	—	—	—	—	2
Alii morbi oris et pharyngis non luet.	30	1	—	—	—	—	31
Morbi nasi non luet	13	2	—	—	—	—	15
Morbi aurium » »	12	1	—	—	—	—	13
Tuberculosis reg. variar.	32	1	—	1 *)	—	—	34
Morbi pulm. non. luet.	16	—	—	—	—	—	16
» cordis » »	22	4	—	—	—	—	26
» apparat. digest. non. luet.	19	—	—	—	—	—	19
» hepat. » »	5	1	1	—	—	—	7
Nephritis	19	—	—	—	—	—	19
Cystitis	5	1	—	—	—	—	6
Urethritis	324	25	—	—	—	—	349
Ulcus molle	131	9	—	—	—	—	140
Alii morb. genit. non. luet.	79	1	—	—	—	—	80
Anaemia	10	—	—	—	—	—	10
Leukämia	3	—	—	1 *)	—	—	4
Arteriosclerosis	17	—	—	—	—	—	17
Diabetes mellit.	2	—	—	—	—	—	2
» insip.	2	—	—	—	—	—	2
Polyarthritis	10	—	—	—	—	—	10
Alii morb. rheumat.	4	—	—	—	—	—	4
Morb. Addisonii	1	—	—	—	—	—	1
» Basedow.	2	—	—	—	—	—	2
Myxoedema	1	—	—	—	—	—	1
Hemiplegia	11	1	—	—	—	—	12
Myelitis traum.	6	—	—	—	—	—	6
Sclerosis multipl.	7	—	—	—	—	—	7
Paralysis agit.	2	—	—	—	—	—	2
Neurasthenia	11	—	—	—	—	—	11
Hysteria	2	—	—	—	—	—	2
Epilepsia	6	—	—	—	—	—	6
Idiotia	3	1	—	1 *)	—	—	5

[1]) Poliklin. tapauksia, joista ei ole varmoja tietoja.

	Negat. tulos — tai — (?)	Epäv. negat. — ?	Tutkimatta	Epäv. posit.	Posit. heikko	Posit. vahva	Yhteensä
Alii morb. syst. nerv.	25	—	—	1 *)	—	—	26
Erysipelas	3	1	—	—	—	—	4
Actinomycosis	3	—	—	—	—	—	3
Adenopath., scrophulosis	12	—	—	—	—	—	12
Ulc. varicos.	30	3	—	—	—	—	33
Scabies	28	1	—	1 *)	—	—	30
Trichophytia	2	—	—	—	—	—	2
Scrophuloderma	3	—	—	—	—	—	3
Psoriasis	11	2	—	—	—	—	13
Eczema	53	4	—	1 *)	—	—	58
Echtyma spl.	3	—	—	—	—	—	3
Pyodermia	13	1	—	—	2 **)	—	16
Folliclis	6	—	—	—	—	—	6
Furunculosis	9	—	—	—	—	—	9
Lupus vulg.	25	—	—	—	—	—	25
» erythematod.	4	—	—	—	—	—	4
Alopecia areata	2	—	—	—	—	—	2
Intertrigo	2	—	—	—	—	—	2
Impetigo	2	—	—	—	—	—	2
Pruritus	2	1	—	—	—	—	3
Dermatitis	7	—	—	—	—	—	7
Alii morbi cut. non luet.	14	—	—	—	—	—	14
Morbi oculi » »	60	2	—	—	—	—	62
Cephalalgia	18	—	—	—	—	—	18
Carcinomata	15	2	—	—	—	—	17
Alii tumores	24	—	—	—	—	—	24
Varia	33	2	—	—	—	—	35
Syphilidophobia	7	—	—	—	—	—	7
Nihil.	82	6	—	1 *)	—	—	89
Lepra	1	1	1	1	—	2	6
Yhteensä	1 308	74	2	8 *)	2	2	1,396

[1]) Poliklin. tapauksia, joista ei ole varmoja tietoja.

[2]) Sama henkilö kahdesti tutkittu.

Kuntien sairastuvat.

Vuonna 1913 on apurahoja yleisistä varoista myönnetty seuraaville kahdelle uudelle sairastuvalle:

Kauhajoen sairastupa, vuoteiden luku 12; apuraha, 1,800 markkaa kerta kaikkiansa ja samoin 1,800 markkaa vuosittain toistaiseksi, myönnetty $^{11}/_{7}$ 13; sairastupa avattu $^{25}/_{11}$ 13.

Närpiön sairastuvan keuhkotautiosasto, vuoteita 6; apuraha 900 markkaa kerta kaikkiansa ja samoin 900 vuosittain 1 päivään tammikuuta 1919; apuraha myönnetty $^{17}/_{1}$ 13; ei vielä avattu.

Sitäpaitsi on *Jämsän sairastuvalle* (avattu $^{10}/_{5}$ 13) myönnetty 1,500 markan suuruinen apuraha kerta kaikkiansa sairaalan sisustamiseksi ja samoin *Rantasalmen sairastuvalle* (ei vielä avattu) 3,200 markkaa (vuoteiden luku 16).

Tammelan ja *Pielisjärven sairastupain* vuotuiset apurahat ovat korotetut 750 markasta 1,500 markkaan ja *Joroisten* sairastuvalle on edelleen myönnetty 1 p:ään tammikuuta 1917 750 markan suuruinen korotettu apuraha sekä *Porvoon sairastuvalle* edelleenkin toistaiseksi 1,800 markkaa vuosittain. *Karstulan* kristillisen seuran yleisistä varoista nauttima apuraha sairaalan ylläpitämiseksi on $^{11}/_{4}$ 13 siirretty Karstulan kunnalle.

Alla olevat taulut, joista toiseen on otettu hoidettujen ja sairashoitopäiväin luku sekä keskimäärä potilaita päivää kohti vv. 1910, 1911, 1912 ja 1913 ja toiseen sairastuvissa v. 1913 tehdyt leikkaukset, kuvaavat kuntien sairastupien toimintaa.

Sairastupa. *Hôpital.*	1910.			1911.			1912.			1913.		
	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*
Ruovesi	137	2,851	7.8	106	2,417	6.6	115	2,341	6.4	142	3,338	9.1
Keuruu	144	2 007	5.5	126	2,798	7.7	154	2,940	8.0	146	2,607	7.1
Joroinen	83	1,701	4.7	86	1,366	4.2	151	2,691	7.4	136	2,062	5.6
Loimaa—Alastaro	123	2,446	6.7	130	2,456	6.7	135	2,586	7.1	123	2,528	6,9
Uusikirkko	228	3,948	10.8	194	3,414	9.3	215	3,890	10.6	225	4,192	11.4

Sairastupa. *Hôpital.*	1910.			1911.			1912.			1913.		
	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*
Viitasaari	94	1,753	4.8	121	4,976	13.6	140	4,274	11.6	174	5,870	16.1
Lapua	127	1,863	5.1	123	1,828	5.0	172	1,821	5.0	184	3,330	9.1
Virrat	88	1,249	3.4	91	1,329	3.6	104	1,840	5.0	112	1,570	4.3
Juva	—	—	—	131	2,496	6.6	168	2,268	6.2	218	2,101	5.7
Padasjoki—Kuhmoinen	89	1,454	4.0	75	1,110	3.0	92	1,232	3.4	110	1,620	4.4
Vihti: lasaretti osasto	118	1,480	4.1	153	1,654	4.5	111	1,018	2.8	87	999	2.7
» synnytys »	84	608	1.7	88	613	1.7	—	—	—	70	490	1.3
Tammela	209	2,717	13.0	160	2,440	6.7	171	2,668	7.3	323	7,309	20.0
Pielisjärvi	168	3,575	9.8	166	2,974	8.1	132	3,222	8.8	135	3,533	9.7
Ilomantsi	91	2,381	6.5	78	2,315	6.3	96	1,936	5.3	96	1,991	5.5
Elimäki	221	3,754	10.3	208	4,064	11.1	215	3,760	10.3	247	4,190	11.5
Huittinen	80	947	2.6	105	1,338	3.7	98	1,100	3.0	83	814	2.2
Orimattila	380	3,644	10.0	327	4,323	11.3	353	3,540	9.7	311	2,832	7.8
Saarijärvi	73	1,128	3.1	104	2,330	6.4	98	1,607	4.4	207	2,745	7.5
Ikaalinen	20	367	1.0	89	1,756	4.8	97	2,335	6.4	104	1,811	5.0
Pielavesi	65	967	2.7	48	731	2.0	42	970	2.7	92	1,387	3.8
Rautalampi	202	4,068	9.7	199	4,368	12.0	197	3,780	10.3	215	3,164	8.7
Kirkkonummi	149	2,642	7.2	128	1,648	4.5	120	1,835	5.0	118	1,116	3.1
Kuolajärvi	53	598	1.6	68	784	2.2	9	61	0.2	56	842	2.3
Porvoon maaseurakunta	344	6,832	18.7	300	6,048	16.6	311	5,955	16.3	382	7,055	19.3
Orivesi	66	1,006	2.8	77	1,365	3.7	58	1,043	2.9	54	940	2.6
Puumala	84	950	2.6	107	1,266	3.4	101	1,026	2.8	128	1,142	3.1
Heinävesi	120	1,214	3.3	—	—	—	113	1,434	3.9	128	2,134	5.8
Ylistaro	93	1,045	2.9	78	813	2.2	36	502	1.4	30	797	2.2
Loppi	—	—	—	79	811	2.2	60	895	2.5	82	1,232	3.4
Kuusamo	57	938	2.6	65	700	1.9	47	729	2.0	75	1,061	2.9
Ylivieska	54	1,355	3.7	65	1,323	3.7	33	618	1.7	52	898	2.5
Närpiö	173	2,498	6.8	151	2,609	7.1	165	3,485	9.5	167	2,746	7.5
Janakkala	157	2,917	8.0	155	2,476	6.8	117	2,009	5.5	162	3,076	8.4
Urjala	102	2,003	5.5	132	1,522	6.9	142	3,160	8.6	190	3,361	9.2
Pudasjärvi	65	1,131	3.1	53	1,267	3.5	11	236	3.8	—	—	—
Karstula	108	2,180	7.1	75	2,013	5.9	83	1,468	4.0	120	1,759	4.8
Lohja	—	—	—	145	3,057	8.9	168	3,355	9.2	203	3,199	10.0
Parainen	—	—	—	74	1,550	4.3	64	1,119	3.1	77	1,587	4.3
Viipurin maaseurakunta	82	2,622	7.2	108	2,104	5.8	87	2,197	6.0	115	2,860	7.8

Sairastupa. *Hôpital.*	1910.			1911.			1912.			1913.		
	Holdettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Holdettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Holdettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*	Holdettujen luku. *Nombre des malades.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivässä. *Moyenne des malades par journée.*
Parikkala	—	—	—	131	1,491	4.1	200	1,961	5.4	201	1,500	4.1
Kankaanpää	—	—	—	—	—	—	62	828	2.3	55	627	1.7
Koivisto	—	—	—	—	—	—	45	361	3.4	139	1,016	2.8
Jämsä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	2,088	8.9
Leppävirta [1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77	1,948	6.1
Kauhajoki [2]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	183	3.4

[1]) Avoinna 320 päivää.

[2]) Avattiin marraskuun alkupuolella.

Leikkauksia sairas-

Opérations chirurgicales

	Ruovesi.	Keuruu.	Jorolnen.	Lolmaa—Alastaro.	Uusikirkko.	Viitasaari.	Lapua.	Virrat.	Juva.	Padasjoki—Kuhmolnen.	Viihti.	Tammela.	Pielisjärvi.
Suturatio vulnerum	3	3	3	3	—	3	7	1	5	2	—	—	9
Incisio (sine et cum canalisatione et abrasione)	18	21	8	17	—	24	9	20	9	5	5	13	23
Abrasio fistularum et ulcerum	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Cauterisatio	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ligatura	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amputatio	1	—	2	3	2	2	—	—	—	2	—	—	—
Exarticulatio	—	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—
Resectio:													
Resectio costarum	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
» » et thoracotomia	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	—
Arthrotomia	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Punctio articul. et bursarum sine et cum injectione aut lavatione	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—
Punctio cavit. aliarum	—	—	2	11	—	1	10	—	—	1	—	2	3
Repositio luxationum	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Trepanatio, sequestrotomia; evacuatio ossium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» cranii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» proc. mastoid.	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
» et evacuatio ossium divers.	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
Operatio plastica:													
Operatio plastic. pro lab. leporino et palato fisso	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Transplantatio cutis (Thiersch)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Aliae operat. plasticae	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Exstirpatio tumorum	—	1	1	1	—	4	—	2	1	—	—	8	1
Laparotomia explorativa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» pro occlusione intest.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » amputat. appendicis	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» » periton. suppur. sive tuberc.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » et sutur. ventriculi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enteroanastomosis et gastroenterostomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Herniotomia et operat. radic. herniarum	—	6	1	—	—	2	—	2	1	—	—	3	1
Operatio pro malad. genital. femin.:													
Abrasio membr. mucos. uteri	1	—	2	4	3	9	18	—	1	—	2	8	—
» et evacuatio resid. post. abortum et part.	3	—	—	13	—	1	—	3	—	—	2	—	1
Amputat. uteri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Exstirpatio polyp. uteri	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Ovariotomia; Ovariosalpingotomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Perineorrhaphia	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

tuvissa vuonna 1913.

dans les hôpitaux en 1913.

Ilomantsi.	Elimäki.	Hnitdinen.	Orimattila.	Saarijärvi.	Ikaalinen.	Pielavesi.	Rautalampi.	Kuolajärvi.	Porvoon maaseurakunta.	Orivesi.	Pnumala.	Heinävesi.	Ylistaro.	Loppi.	Kuusamo.	Ylivieska.	Janakkala.	Urjala.	Karstula.	Lohja.	Parainen.	Parikkala.	Kankaanpää.	Kaivisto.	Jämsä.	Leppävirta.	Kauhajoki.	Yhteensä.
14	9	2	47	1	3	3	—	2	9	3	6	4	—	2	5	1	4	—	5	—	—	10	8	5	2	—	2	186
5	22	14	23	11	10	9	20	6	23	8	12	14	2	3	5	4	9	19	7	15	1	10	5	6	8	4	1	448
—	—	2	—	4	4	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	16
—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8
—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	—	—	12
—	1	—	—	2	2	—	—	—	4	—	1	1	—	—	3	—	—	3	—	3	2	—	1	—	—	—	—	35
2	2	1	4	4	1	—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	1	33
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	1	—	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	20
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	13
—	5	5	1	—	—	1	5	2	9	2	4	1	—	2	2	—	1	4	1	—	1	1	—	—	—	—	—	77
1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	7	1	2	—	—	2	—	—	—	20
—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	1	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
1	8	2	6	4	—	—	6	1	3	1	—	1	—	—	—	—	4	2	2	2	—	—	—	—	1	—	1	64
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	3	—	—	3	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	1	2	19
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	1	1	1	3	1	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	5	—	—	—	—	—	13	7	4	74
1	13	2	—	1	2	—	3	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	3	12	2	1	—	3	3	9	4	2	114
—	—	3	2	1	—	—	4	2	15	1	—	4	—	1	—	—	1	19	—	5	—	1	—	—	3	4	—	89
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1

	Ruovesi.	Keuruu.	Jorolnen.	Lolmaa—Alastaro.	Uusikirkko.	Ylitaaari.	Lapua.	Virrat.	Juva.	Padasjoki—Kuhmoinen.	Vihti	Tammela.	Pielisjärvi.
Kolporrhaphia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aliae operationes	—	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Operatio pro malad. apparat. urogenital.:													
Operatio radic. hydrocele testis seu funiculi	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» pro phimosi	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Aliae operationes	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Operatio pro malad. appar. visus:													
Enucleatio bulbi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Extractio lentis sine et cum iridectom.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Paracentesis corneae	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Operatio pro entrop.	1	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	1	4
Aliae operat. (expressiones, cauterisation. etc.)	8	5	—	4	—	2	4	6	—	—	—	—	16
Operationes diversae:													
Tracheotomia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Extractio polyp. nasi	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Abrasio cavit. nasopharyngeal.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Tonsillotomia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Conchotomia	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Osteoraphia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Tendorrhaphia	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Excisiones variae	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Dilatatio violenta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Redressatio violenta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Extractio corp. alieni	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Obligamenta gypsan.	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aliae	—	—	1	1	—	1	3	—	4	—	—	—	6
Yhteensä	39	41	27	60	12	61	56	46	25	11	13	41	66

Ilomantsi.	Ilmäki.	Hultinen.	Orimattila.	Saarijärvi.	Ikaalinen.	Pielavesi.	Rautalampi.	Kuolajärvi.	Porvoon maaseurakunta.	Orivesi.	Punkala.	Helsinki.	Ylistaro	Loppi.	Kuusamo.	Ylivieska.	Jaakkima.	Urjala.	Karstula.	Lohja.	Paimio.	Parikkala.	Kankaanpää.	Kolvisto.	Jämsä.	Leppävirta.	Kauhajoki.	Yhteensä.
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	1	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	1	—	—	18
—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	1	13
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5
—	3	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	1	—	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	27
2	4	2	8	5	2	—	3	—	2	—	5	—	—	—	—	1	1	2	2	3	—	—	1	—	—	—	1	89
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	1	1	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8
—	2	—	2	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	13
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	6
—	4	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	21
—	6	3	—	2	—	—	1	—	8	—	—	1	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	1	2	—	—	45
27	101	40	110	65	25	14	81	19	105	17	29	33	4	11	15	6	44	65	48	37	7	28	18	22	72	24	23	1,588

Takaharjun keuhkotautiparantolan vuosikertomus v. 1913.

Parantolaan hakeneiden luku oli:

Suomesta	380
Venäjältä noin	250
Unkarista	1
Yhteensä n.	631

Näistä oli

Uudeltamaalta	59
Turun ja Porin läänistä	58
Hämeen »	39
Viipurin »	106
Mikkelin »	35
Kuopion »	23
Vaasan »	24
Oulun »	27
Pietarin suomalaisia	9
Yhteensä	380

Eri maksuluokkiin nähden jakautuvat hakijat, jos lasketaan I luokkaan kaikki Suomen ulkopuolelta kotoisin olevat:

I maksuluokkaan		141	miestä	ja	132	naista
II	»	116	»	»	61	»
III	» & vap. p.	94	»	»	87	»
	Yhteensä	351	miestä	ja	280	naista

Monet II maksuluokkaan merkityt ovat toivoneet pääsevänsä pian siirtymään halvimpaan maksuluokkaan.

Hoidettuja oli yhteensä 456 potilasta eli 253 miestä ja 203 naista.

Edelliseltä vuodelta (1912) jäi jälelle	58	miestä,	39	naista, yht.	97
v. 1913 ensikerran sisäänkirjoitettiin	149	»	128	» »	277
v. 1913 uudelleen sisäänkirj. ennen olleita	46	»	36	» »	82
v. 1913 uloskirjoitettiin	195	»	158	» »	353
v. 1914 jälelle jääpi	58	»	45	» »	103

Sisään- ja uloskirjoitetut jakautuvat kuukausittain seuraavasti:

	Sisäänkirjoitettuja.			Uloskirjoitettuja.		
	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.
V. 1912 jälelle jääneitä	58	39	97	—	—	—
Tammikuussa	19	14	33	17	6	23
Helmikuussa	6	15	21	5	10	15
Maaliskuussa	15	14	29	12	18	30
Huhtikuussa	13	14	27	18	12	30
Toukokuussa	21	17	38	29	18	47
Kesäkuussa	21	24	45	20	22	42
Heinäkuussa	16	8	24	13	13	26
Elokuussa	18	8	26	15	12	27
Syyskuussa	20	12	32	19	12	31
Lokakuussa	15	9	24	9	14	23
Marraskuussa	17	19	36	22	9	31
Joulukuussa	14	10	24	16	12	28
V. 1914 jälelle jääpiä	—	—	—	58	45	103
Yhteensä	253	203	456	253	203	456

Hoitopäivien koko lukumäärä oli 38,156.

Päivää kohti oli keskimäärin 104.5 potilasta eli 58.2 miestä ja 46.3 naista.

Potilaita kesikmäärin päivää kohti:

V. 1903 35.1, 1904 63.6, 1905 69.7, 1906 85.7, 1907 95.9, 1908 94.9, 1909 84.4, 1910 77.9, 1911 91.9, 1912 99.0 ja 1913 104.5.

Vapaapotilaitten hoitopäiviä v. 1913 oli yhteensä 8,649 eli 4,432 miesten ja 4,217 naisten. Keskimäärin oli 23.7 potilasta päivää kohti, joista miehiä 12.14 ja naisia 11.55.

Hoitopäivien lukumäärä sekä potilaitten keskimääräinen lukumäärä päivää kohti jakautuvat kuukausittain seuraavasti:

Päiviä.	Kuukausi.	Hoitopäivien lukumäärä.	Potilaita päivää kohti keskimäärin.	Päiviä.	Kuukausi.	Hoitopäivien lukumäärä.	Potilaita päivää kohti keskimäärin.
31	Tammikuu	3,213	103,6	31	Elokuu	3,170	102,3
28	Helmikuu	3,039	108,5	30	Syyskuu	3,087	103,0
31	Maaliskuu	3,381	109.0	31	Lokakuu	3,240	104,5
30	Huhtikuu	3,275	109,1	30	Marraskuu	3,109	103,6
31	Toukokuu	3,273	105,6	31	Joulukuu	3,243	104,6
30	Kesäkuu	2,917	97,2	365	Yhteensä	38,156	104,5
31	Heinäkuu	3,209	103,5				

Potilaitten ikä:

—10.		11—15.		16—20.		21—25.		26—30.		31—35.		36—40.		41—45.		46—50.		51—60.		61—68.		Yhteensä.
M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	M.	N.	
1	—	—	3	22	32	85	42	58	66	37	45	18	7	15	4	9	3	7	1	1	—	456

Kotiseutuun nähden potilaat ryhmittyvät seuraavasti:

Uudenmaan läänistä	27 m.	18 n.	yht.	45
Turun ja Porin »	28 »	21 »	»	49
Hämeen »	15 »	10 »	»	25
Vaasan »	12 »	4 »	»	16
Oulun »	20 »	10 »	»	30
Kuopion »	14 »	16 »	»	30
Mikkelin »	12 »	13 »	»	25
Viipurin »	55 »	39 »	»	94
Venäjällä asuvia suomalaisia	13 »	7 »	»	20
Venäjältä	43 »	57 »	»	100
Itämerenmaakunnista	9 »	3 »	»	12
Aasiasta	4 »	5 »	»	9
Unkarista	1 »	— »	»	1
Yhteensä	253 m.	203 n.	yht.	456

Ei-suomalaisia siis 26.5 %.

Kaikki potilaat ovat poteneet keuhkotuberkulosia paitsi yksi tub. suspecta ja yksi tub. (tumor?) pulmonis.

345 Tuberkulosia potevista potilaista uloskirjoitettiin:

v. 1913 hoidettuina	284 potilasta
korkeintaan 30 hoitopäivän jälkeen	59 »
samana vuonna toistamiseen	10 »
v. 1914 jäi jälelle	103 »

Potilaat, jotka olivat korkeintaan 30 päivää:

I Stadium (Bang)	9 miestä	9 naista	hoitop. keskimäärä	22.6
II »	11 »	5 »	»	»	22.8
III »	18 »	7 »	»	»	15.0
	38 miestä	21 naista	Yht. 59		19.4

Näistä uloskirjoitettiin 6 melkein oireettomana, 1 huomattavasti parempana, 2 parempana, 1 vähän parempana, 1 parantumattomana, 47 hoitamatta ja 1 kuolleena.

Näitten hoitopäivät tekivät yhteensä 1,159 eli 19.4 hoitopäivää joka potilasta kohti, joista miesten keskimäärin 20.5, naisten 18 hoitopäivää.

Potilaat, jotka olivat kaksi kertaa uloskirjoitetut v. 1913, mutta seuraavaan taulukkoon vain kerran otetut: 7 miestä, 3 naista, yhteensä 10.

Näistä uloskirjoitettiin 3 oireettomana, 5 parempana ja 2 parantumattomana.

Näitten hoitopäivät tekivät yhteensä 892, siis 89.2 hoitopäivää potilasta kohti.

Potilaat, jotka uloskirjoitettiin v. 1913 enemmän kuin 30 päivää kestäneen hoitoajan jälkeen:

I	Stadium	44	miestä,	52	naista,	yht. 96	.....	33.8 %
II	»	57	»	45	»	» 102	.....	35.9 »
III	»	49	»	37	»	» 86	.....	30.3 »
	Yhteensä	150	miestä,	134	naista,	yht. 284	.....	100.0 %.

Näitten hoitopäivät tekivät yhteensä 32,816, joista miesten 17,243 ja naisten 15,573.

Keskimäärä hoitopäiviä potilasta kohti oli 115.5 eli miesten 114.95 ja naisten 116.2.

Pisin hoitoaika oli 634 päivää.

V. 1913 uloskirjoitettujen keuhkotuberkulosipotilaitten hoitotulokset sekä näiden hoitopäivien keskimäärät.

	Oireettomia tai melkein oireettomia.			Huomattavasti parempia.			Parempia.			Kostuneita.			Parantumattomia.			Huonontuneita.			Kuolleita.			Yhteensä.			Keskimäärä hoitopäiviä.		
	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Y.	M.	N.	Yht.
I Stad.....	21	36	57	—	—	—	16	13	29	4	1	5	1	2	3	—	—	—	2	—	2	44	52	96	100,04	104,05	102,2
II Stad.....	2	6	8	3	3	6	32	23	55	5	5	10	10	5	15	5	2	7	—	1	1	57	45	102	103,5	110,4	106,5
III Stad.....	1	1	2	1	4	5	26	15	41	7	1	8	8	9	17	2	7	9	4	—	4	49	37	86	141,6	140,4	141,1
Yhteensä....	24	43	67	4	7	11	74	51	125	16	7	23	19	16	35	7	9	16	6	1	7	150	134	284	—	—	—
Uloskirjot. %	—	—	23,6	—	—	3.9	—	—	44,1	—	—	8,1	—	—	12,2	—	—	5,6	—	—	2.5	—	—	—	—	—	—
Keskimäärä hoitopäiviä	111,5	110,2	110,7	188,5	193,8	193,1	105,2	120,1	111,3	113,1	99,9	109,08	107,6	95	101,8	150,5	118,7	132,6	185,8	44	165,5	—	—	—	114,95	116,2	115,5

Hoidon tulos on ollut 71.5 % hoidetuista positiivinen ja 28.5 % negatiivinen, jos kostuneet luetaan negatiivisiin.

Kaikki positiivisella tuloksella hoidetut ovat olleet kuumeettomia uloskirjoitettaessa.

I Stad.	tapauksista	positiivinen	tulos	90.5 %
II »	»	»	»	67.6 »
III »	»	»	»	55.8 »

III Stad. tapauksissa on hoidon tulos ollut huomattavan hyvä, mikä osaksi varmaan johtuu siitä, että useissa tapauksissa on käytetty pneumothoraxhoitoa.

Tuberkelibasilleja löydettiin Gabbet'in menettelytavalla ysköksistä kaikissa hoidetuissa tapauksissa %:

	Tullessa. + Lähtiessä. +	Tullessa. + Lähtiessä. −	Tullessa. − Lähtiessä. −	Tullessa. − Lähtiessä. +
I Stadium	11,11 %	20,2 %	67,68 %	1,1 %
II Stadium	53,7 %	15,74 %	30,56 %	—
III Stadium	67,04 %	15,91 %	11,36 %	5,69 %
Yhteensä	43,39 %	17,28 %	37,3 %	2,03 %

27 negatiivisesta tapauksesta antoi antiformiinimenettelytapa 11 tapauksessa positiivisen tuloksen vastaten 40.7 %.

Ottamalla huomioon myös painonvähennykset oli keskimääräinen painon lisäys kaikilla hoidetuilla potilailla 6.94 kg, joista staadiottain:

I Stadium	.....	9.06 kg
II »	.....	6.17 »
III »	.....	5.40 »

Suurin painonlisäys oli 27.4 kg.

Painonvähennystä oli 24 tapauksessa eli keskimäärin:

I Stadium	..... 2.13 kg	keskimäärin 1.95 kg.
II »	..... 1.78 »	
III »	..... 2.01 »	

Lämmöt kaikissa hoidetuissa tapauksissa olivat %:

	Tullessa. +	Lähtiessä. +	Tullessa. +	Lähtiessä. −	Tullessa. −	Lähtiessä. −	Tullessa. −	Lähtiessä. +
I Stadium	2,02 %		3,03 %		93,94 %		1,01 %	
II Stadium	9,25 %		10,18 %		77,78 %		2,79 %	
III Stadium	30,68 %		7,95 %		59,10 %		2,27 %	
Yhteensä	13,22 %		7,14 %		77,61 %		2,03 %	

Komplikatiotaudeista mainittakoon:

Tub. laryngis, vaikeata laatua	3	—
» » lievää laatua (useita)	—	—
» miliaris	1	—
» intestinorum	—	3
Lymphomata tub.	3	6
Pneumothorax artefact.	17	8
Pleuritis serosa	1	—
Tumor (?) pulmonis	1	—
Osteitis tub. mandibulae	1	—
Diabetes	1	2
Anämia	—	1
Vitium cordis	2	1
Polyarthritis chr.	—	1
Degenaratio amyloidea renum	2	—
Appendicitis acuta perfor.	1	1
Struma	—	2
Neurastenia, Hysteria	2	3
Morbus Basedovi	—	1
Graviditas	—	2
Haemoptoe magnum	1	2
Dementia proecox	1	—
Yhteensä	37	33

Hoitotapa on ollut edelleenkin pääasiallisesti hygienis-dieteettinen.

Finklerin injektioita kupariliuoksilla on koetettu muutamissa tapauksissa. Yhdessä tapauksessa oli tulos huomattavan hyvä. Keino tuottaa melkein säännöllisesti kipuja heti injektion jälkeen. Muita haittoja siitä ei ole ollut.

Keinotekoista pneumothoraxhoitoa sai kaikkiaan 17 miestä ja 8 naista, yhteensä 25. Näistä oli edelliseltä vuodelta jäänyt 6 ja seuraavaan vuoteen jäi 15.

Viimemainittua keinoa ei onnistuttu käyttämään 10 tapauksessa (28.6 %), joissa uudistetuista yrityksistä huolimatta ei löydetty vapaata pleuraonteloa.

Tämä hoitokeino on tuottanut tähän mennessä 28 % hyvän positiivisen tuloksen, 12 % on keskeyttänyt hoidon täällä, aikomuksessa jatkaa sitä muualla, 8 % on saanut pleuraexsudaattia, 1 (4 %) on kuollut sydänhalvaukseen (monta viikkoa kestäneen hoidon jälkeen), 1 (4 %) tapauksessa monikuukautisen peumothoraxhoidon jälkeen sattui äkillinen hemiplegia (trombus tahi embolus), joka päättyi kuolemalla jonkun viikon kuluttua. 11 tapauksessa (44 %) on hoito vielä liian keskeneräistä arvosteltavaksi.

Tuberkuliineja ei ole käytetty ollenkaan kysymyksessä olevana vuonna.

Parantola sai Ison Hopeamitalin Pietarin hygienisessä näyttelyssä v. 1913.

Ylilääkärinä on ollut allekirjoittanut lääket. lis. Wäinö Seppänen ja alilääkärinä lääket. lis. Suoma Loimaranta.

Wäinö Seppänen.

Årsberättelse för år 1913 om sjukvården å Nummela sanatorium.

Å Nummela sanatorium hafva under år 1913 vårdats inalles 285 personer, 131 män och 154 kvinnor. Från föregående år kvarlågo 76 patienter, 32 män och 44 kvinnor, under året intogos 175 nya patienter (79 män och 96 kvinnor) samt 34 patienter (20 män och 14 kvinnor), hvilka under något af de föregående åren varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån. Af de från år 1912 kvarliggande patienterna tillhörde 10 (3 män och 7 kvinnor) samma kategori af ånyo intagna patienter.

Af de vårdade utskrefvos under år 1913 inalles 214, nämligen 94 män och 120 kvinnor, medan 71 patienter (37 män och 34 kvinnor) blefvo kvarliggande till 1914. Af dessa kvarliggande voro 9 (4 män och 5 kvinnor) ånyo intagna patienter.

Kvarliggande från år 1912 ..	32	män	o.	44	kvinnor,	inalles	76	patienter.
Nyintagna år 1913	79	»	»	96	»	»	175	»
Ånyo intagna år 1913.....	20	»	»	14	»	»	34	»
Hela antalet år 1913 vårdade personer	131	»	»	154	»	»	285	»
Utskrifna under år 1913 ...	94	»	»	120	»	»	214	»
Kvarliggande till år 1914 ...	37	»	»	34	»	»	71	»

Det sammanlagda antalet sjukvårdsdagar utgjorde år 1913 28,582, hvaraf 18,475 hänföra sig till patienter i stenpaviljongen och 10,107 till patienter i träpaviljongen. Medelantalet patienter per dag utgjorde sålunda 78.3 (50.6 i stenpaviljongen och 27.7 i träpaviljongen).

Antalet sjukvårdsdagar samt medelbeläggningen per dag under de olika månaderna af år 1913 framgå af nedanstående tabell:

Dagar	Månad.	Antal sjukvårdsdagar.	Medelbeläggning.	Dagar.	Månad.	Antal sjukvårdsdagar.	Medelbeläggning.
31	Januari	2,382	76,8	31	Augusti	2,240	72,3
28	Februari	2,269	81,0	30	September	2,199	73,3
31	Mars.....	2,484	80,1	31	Oktober	2,432	78,5
30	April.....	2,478	82,6	30	November	2,540	84,7
31	Maj.....	2,440	78,7	31	December.....	2,420	78,1
30	Juni	2,339	78,0	365	Summa	28,582	78,3
31	Juli	2,359	76,1				

Patienternas ålder.

	1—5 år.		6—10 år.		11—15 år.		16—20 år.		21—25 år.		26—30 år.		31—35 år.		36—40 år.		41—45 år.		46—50 år.		51—70 år.		Summa.		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	Kv.	S:ma.
Alla patienter	1	1	1	1	2	9	15	20	38	48	27	36	21	20	6	8	7	8	5	2	8	1	131	154	285
Icke lungtuberkulos patienter.....	—	(1)	—	—	—	(2)	—	(3)	(3)	(5)	(1)	(4)	(1)	(1)	—	(1)	—	—	—	(1)	—	(1)	(5)	(19)	(24)

Den yngsta patienten 5 år, den äldsta patienten 66 år (den äldsta med lungtuberkulos 58 år).

Sjukdomens art.

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Tuberculosis pulmonum	126	135	261
Tuberculosis suspecta pulmonum	4	11	15
Convalescentia post pneumoniam	1	2	3
Bronchopneumonia chron. Bronchiectasiae; Tuberculosis?	—	1	1
Bronchitis chron. Bronchiectasiae	—	1	1
Bronchitis	—	2	2
Laryngobronchitis. Polyarthritis rheum. Nephritis	—	1	1
Convalescentia post erythema nodosum	—	1	1
Summa vårdade	131	154	285

Af patienterna med lungtuberkulos voro:

	Män.	Kvinnor.	S:a.
Kvarliggande från år 1912 { nyintagna	28	35	73
Kvarliggande från år 1912 { ånyo intagna	3	7	
Nyintagna år 1913	75	79	154
Ånyo intagna år 1913	20	14	34
Summa vårdade	126	135	261

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Utskrifna år 1913 efter behandling	58	75	133
» » » inom 31 dagar	12	12	24
» » » af de { från 1912 kvarliggande } ånyo int. { år 1913	{ 2 / 17	{ 6 / 10	35
Kvarliggande till 1914 { nyintagna	33	27	69
Kvarliggande till 1914 { ånyo intagna	4	5	
Summa vårdade	126	135	261

Bland mera anmärkningsvärda komplikationer hos patienterna med lungtuberkulos förekommo:

	Män.	Kv.
Tuberculosis laryngis lättare och medelsvår art	10	3
» » svårare art	6	2
Tuberculosis pharyngis	1	—
Tuberculosis glandular. lymphat.	—	2
Tuberculosis auris	—	4
Tuberculosis renum	1	—
Cicatrix post nephrectomiam pro tuberc. renis	—	1
Arthritis tuberculosa	3	—
Pleuritis sicca	1	1
Pleuritis exsudativa serosa	5	5
» » purulenta	—	1
Pneumothorax, seropneumothorax	1	1
Pneumothorae artificialis	16	25
Pleuritis exsudativa (serosa, seropurulenta) post pneumothoracem artific.	10	13
Cicatrix post resectiones multipl. costarum	—	1
Pericarditis	1	—
Endocarditis	—	1
Bronchitis	2	3
Asthma bronchiale	1	—
Enteritis chron. Tuberculosis intestinorum	7	5
Haemorrhagia intestinalis	—	1
Appendicitis	1	2
Peritonitis tuberculosa?	1	—
Ulcus ventriculi?	—	1
Gastroptosis. Enteroptosis. Dilatatio ventriculi	2	1
Hepatitis chron.	—	1
Tumor lienis	—	1
Vitium organicum cordis	—	1
Arteriosclerosis	2	—
Nephritis. Albuminuria	5	1
Degeneratio amyloidea renum	2	1
Struma	—	2
Morbus Basedow	—	1
Polyarthritis chron.	1	—
Ischias	2	—
Paresia nervi facialis	—	1

	Män.	Kv.
Abscessus frigidus colli	—	1
Abscessus pararectalis	1	—
Thromobophlebitis venae femoralis	—	1
Salpingitis	—	1

Dessutom i flere fall pharyngitis, rhinitis, laryngitis af icke påvisbart tuberkulös natur, samt neurasthenia, nervositas, hysteria, dyspeptiska rubbningar, helminthiasis (Bothryocephalus latus), haemorrhoider, enteritis acuta, några fall af influenza o. s. v.

Ånyo intagna patienter. Af patienter med lungtuberkulos, som under ett föregående år varit intagna å sanatoriet och utskrifvits därifrån, blefvo under år 1913 34 personer eller 20 män och 14 kvinnor ånyo intagna. Dessutom kvarlågo från år 1912 3 manliga och 7 kvinliga ånyo intagna patienter.

Af de nämnda 44 patienterna utskrifvos 19 män och 16 kvinnor:

5	män och	2	kvinnor i	stadium	I afebr.	
4	» »	1	kvinna »	»	II »	
—	» »	1	» »	»	II subfebr.	såsom symptomfria, förbättrade eller något förbättrade.
1	man »	1	» »	»	II—III afebr.	
1	» »	3	kvinnor »	»	III »	
2	män »	2	» »	»	III febr.	
—		1	kvinna »	»	II afebr.	
2	» »	1	» »	»	II febr.	såsom oförbättrade eller försämrade.
1	man »	—	» »	»	II—III afebr.	
2	män »	1	» »	»	III febr.	
1	man »	3	kvinnor »	»	III febr.	såsom döda, medan
4	män »	5	» »	»	blefvo kvarliggande till 1914.	
23	män och	21	kvinnor.			

Hos många förekommo svåra komplikationer, och 7 behandlades med konstgjord pneumothorax. Af de utskrifna hade 6 män och 9 kvinnor aftagit i vikt mellan 0.4 och 19.1 kg., i medeltal 4.3 kg., de öfriga 20 patienterna tilltogo i vikt mellan 0.6 och 12.4 kg., i medeltal 4.0 kg. Medelviktökningen, beräknad för alla 35 utskrifna, var 0.4 kg.

Kurtiden var för 5 af de utskrifna patienterna mellan 14 och 29 dagar, för 22 mellan 33 och 168 dagar, för 6 mellan 189 och 326 dagar, för 2 patienter 659 och 808 dagar, samt i medeltal för alla 35 utskrifna 148 dagar. (Summa 5,186 sjukvårdsdagar).

Patienter med högst 31 dagars kurtid hafva i likhet med de ånyo intagna patienterna, icke upptagits i tabellen öfver behandlingsresultaten sid. 458—459.

De utgjordes af 24 personer, 12 män och 12 kvinnor, och utskrefvos:

4 män och	2 kvinnor i stadium	I afebr.	}	
—	1 kvinna » »	II »	}	såsom något förbättrade
1 man »	1 » » »	II subfebr.	}	efter 14—30 dagar.
1 » »	2 kvinnor » »	II—III afebr.	}	
1 » »	— » » »	I afebr.	}	
—	1 kvinna » »	II subfebr.	}	såsom obehandlade eller
—	1 » » »	III afebr.	}	oförbättrade efter 1—
4 män »	4 kvinnor » »	III febr.	}	31 dagar.
1 man	— » »	III febr.		såsom död efter 15 dagar.
12 män och	12 kvinnor.			

Af patienterna hade 1 man aftagit 0.3 kg., 2 kvinnor aftogo 1.8 och 3.5 kg., 4 af patienterna blefvo icke två gånger vägda, och hos 17 ökade vikten mellan 0.5 och 10.8 kg., i medeltal 3.2 kg. Medelviktökningen var (för 20 patienter) +2.5 kg.

Sjukvårdsdagarnas antal var sammanlagdt 509 eller i medeltal 21.2 för hvarje patient.

De återstående 133 under året utskrifna patienterna med lungtuberkulos, hvilka vistats å sanatoriet längre tid än en månad, bilda det egentliga materialet för statistiken. De fördela sig efter sjukdomsstadiet enligt Turban's gamla indelning samt beroende på om de vid intagningen, de tre första dagarna dock frånräknade, haft feber eller icke på följande sätt:

		Män.	Kv.	S:ma.	
Stadium	I afebrila	15	15	30	} 41 = 30.8 %
»	I subfebrila et febrila ..	4	7	11	}
»	I—II afebrila	2	5	7	7 = 5.3 %
»	II afebrila	5	7	12	} 28 = 21.1 %
»	II subfebrila et febrila ..	5	11	16	}
»	II—III afebrila	—	2	2	2 = 1.5 %
»	III afebrila	8	3	11	} 55 = 41.3 %
»	III subfebrila et febrila ..	19	25	44	}
	Summa	58	75	133	

Om 3 af de till stadium I—II räknade fallen hänföras till stadium I och de 4 återstående till stadium II, samt af fallen i stadium II—III det ena till stadium II och det andra till stadium III, så befinnes af patienterna

44	eller	33.1	%	tillhöra	Turbans stadium	I
33	»	24.8	»	»	»	II
56	»	42.1	»	»	»	III

Afebrila voro vid intagningen (de tre första dagarna frånräknade) 62 = 46.6 % samt subfebrila 71 = 53.4 % af patienterna.

Behandlingsresultatet framgår af följande tabell.

Tabell utvisande behandlingsresultatet samt medelantalet sjukvårdsdagar och

Tableau indiquant le résultat du traitement, ainsi que le nombre moyen des journées

	Utan symptom. *Sans symptomes.*					Väsentligt förbättrade. *Considérablement améliorés.*					Förbättrade. *Améliorés.*					Något förbättrade. *Quelque peu améliorés.*					Oför- *Non-*	
	Stenp. *Pavillon en pierres.*		Träp. *Pavillon en bois.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*	
	M. *H.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *K.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*
Stadium I afebr.	4	4	—	—	8	—	—	2	—	2	3	4	4	2	13	2	1	—	4	7	—	—
» I febr.	—	1	—	—	1	1	1	—	—	2	1	4	1	—	6	1	1	—	—	2	—	—
» I—II afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	5	—	—	—	1	1	—	1
» II afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	5	2	—	9	1	1	—	—	2	—	1
» II febr.	—	—	—	—	—	2	3	—	—	5	—	2	1	—	3	—	1	1	—	2	—	2
» II—III afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—
» III afebr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	4	1	—	3	1	5	1	—
» III febr.	—	—	—	—	—	2	2	2	1	7	2	5	1	—	8	—	5	3	—	8	3	7
Summa patienter	4	5	—	—	9	5	6	4	1	16	11	25	11	3	50	5	9	7	6	27	4	11
Procent af de utskrifna	—	—	—	—	6,77	—	—	—	—	12,0	—	—	—	—	37,59	—	—	—	—	20,3	—	—
Medelantal sjukvårdsdagar	75,2	47,4	—	—	59,3	281,4	358,2	451,0	388,0	357,4	92,3	131,4	150,1	101,3	125,1	96,2	71,1	185,7	177,9	116,2	93,0	126,9
Medelviktsökning i kilogram	7,8	4,0	—	—	5,7	11,9	6,0	6,7	7,0	8,1	9,5	6,9	9,1	2,7	7,7	5,9	5,7	4,66	3,7	5,0	0,3	0,7

medelviktsökningen hos år 1913 utskrifna patienter med lungtuberkulos.

de traitement et l'augmentation de poids moyen pour les phtisiques sortis en 1913.

bättrade. *améliorés.*			Försämrade. *Etat empiré.*					Döda. *Décédés.*					Summa utskrifna. *Total des malades sortis.*					Medeltal sjukvårdsdagar. *Moyenne des journées de traitement.*			Medeltal viktstillökning. *Augmentation de poids moyen (kilos.)*		
Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*	Stenp. *P. en p.*		Träp. *P. en b.*		Summa. *Total.*						
M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	M. H.	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	M. *H.*	Kv. *F.*		M. *H.*	Kv. *F.*	S:a. *Total*	M. *H.*	Kv. *F.*	S:a. *Total*
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	6	6	30	143,7	74,8	109,2	8,1	2,8	3,6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	1	—	11	119	155,7	142,4	9,0	8,9	8,9
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	1	7	103	148,2	135,3	6.4	5,4	5,7
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	2	—	12	67,8	121,0	99,2	9,8	7,6	8,5
—	—	2	—	2	1	1	4	—	—	—	—	—	2	10	3	1	16	227,0	226,9	227,1	3,9	3,7	3,7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	151	151	—	4,6	4,6
—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	1	5	2	11	101,4	263,7	145,6	6,8	5,7	6,5
5	2	17	—	—	—	—	—	—	2	1	1	4	7	21	12	4	44	217,2	189,7	201,6	3,1	2,0	2,5
5	2	22	—	2	1	2	5	—	2	1	1	4	29	60	29	15	133	58	75	133	58	75	133
—	—	16,54	—	—	—	—	3,76	—	—	—	—	3,01	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
206,4	557,0	177,9	—	220	191	311	250,6	—	128	47	269	148	123,3	139,5	195,7	250,9	160,8	159,5	161,8	160,8	—	—	—
— 2,7	+ 3,05	+ 0,03	—	—11,85	— 11,6	+ 2,05	—6,2	—	— 2,67	—7,5	—2,9	—3,9	7,78	4,29	4,87	2,99	4,92	—	—	—	6,08	4,03	4,92

Behandlingsresultatet var *positivt* hos 102 eller 76.7 % samt *negativt* hos 31 eller 23.3 % af patienterna.

Alla med positivt resultat utskrifna patienter voro vid utskrifningen feberfria.

Procenttalen positiva resultat hos fallen inom de särskilda sjukdomsstadierna framgår af nedanstående sammanställning, i hvilken de till mellanstadierna I—II och II—III hörande fallen borteliminerats:

Stadium	I	afebrila	33	} 44	positivt	resultat	hos	33 = 100 %	}	44 = 100 %
»	I	febrila	11		»	»	»	11 = 100 »		
»	II	afebrila	17	} 33	»	»	»	15 = 88.2 »	}	25 = 75.8 »
»	II	febrila	16		»	»	»	10 = 62.5 »		
»	III	afebrila	12	} 56	»	»	»	10 = 83.3 »	}	33 = 58.9 »
»	III	febrila	44		»	»	»	23 = 52.3 »		

Öfverhufvud erhölls bland 62 utan feber intagna patienter positivt resultat hos 58 = 93.5 %, samt bland 71 med feber intagna patienter positivt resultat hos 44 = 62.0 %.

Tuberkelbacillhaltiga sputa förefunnos vid intagningen hos 87 eller 65.4 % af de utskrifna patienterna. Af dessa hade 25 (= 28.7 %) vid utskrifningen inga upphostningar eller inga TB-haltiga sputa. Hos 40 patienter (30 % af alla utskrifna) påträffades under hela sanatorievistelsen inga tuberkelbaciller. Hos 2 patienter anträffades TB hvarken vid in- eller utskrifningen, men väl under vistelsen å sanatoriet, och hos 4 patienter upptäcktes vid utskrifningen, men icke vid inskrifningen tuberkelbaciller i upphostningarna.

Viktökningen utgjorde i medeltal för de 133 utskrifna patienterna 4.92 kg., för männen 6.08 kg och för kvinnorna 4.03 kg. Vikten tilltog hos 110 patienter och aftog hos 23. För dem som tilltagit i vikt var tillskottet i medeltal 6.90 kg, för männen 7.76 och för kvinnorna 6.16 kg.

									Män.	Kv.	S:a.
Vikten	minskade	mellan	16.2	och	5.1	kg.	hos	.....	3	4	7
»	»	»	5.0	»	0.1	»	»	.....	4	12	16
»	ökade	»	0.1	»	5.0	»	»	.....	17	29	46
»	»	»	5.1	»	10.0	»	»	.....	19	20	39
»	»	»	10.1	»	15.0	»	»	.....	10	7	17
»	»	»	15.1	»	20.0	»	»	.....	4	3	7
»	»	»	21.5	kg.			»	.....	1	—	1
							Summa	patienter	58	75	133

Det största vikttillskottet var hos manlig patient 21.5 kg, hos kvinnlig patient 18.1 kg.

Sjukvårdsdagarnas antal (inalles 21,387) var i medeltal för de 133 under året utskrifna patienterna 160.8, särskildt för männen 159.5 och för kvinnorna 161.8. Af patienterna hade 14 vistats å sanatoriet längre tid än ett år. De öfriga 119 patienternas kurtid var i medeltal 119.3 dagar (särskildt männens 119.5 och kvinnornas 119.0).

Kurtidens längd framgår närmare af efterföljande tabell, däri äfven upptagits de 24 patienter med lungtuberkulos, hvilka utskrefvos inom en månad.

	Män.	Kvinnor.	S:ma.
Kurtiden var 1— 31 dagar för	12	12	24
» » 32— 60 » »	18	19	37
» » 61— 90 » »	8	11	19
» » 91—120 » »	6	13	19
» » 121—180 » »	8	11	19
» » 181—270 » »	8	7	15
» » 271—365 » »	4	6	10
» » 366—730 » »	5	7	12
» » 934 och 1,041 » »	1	1	2
Summa patienter	70	87	157

I stenpaviljongen, där dagafgifterna äro högre (1 friplats) hade af patienter, som vårdats å sanatoriet längre tid än en månad, inalles 42 = 47.2 % en kurtid mellan 1 och 3 månader samt 47 = 52.8 % en kurtid öfver 3 månader. I träpaviljongen, där dagafgifterna äro lägre och där 5 friplatser underhållits, hade 14 = 31.8 % en kurtid under 3 månader och 30 = 68.2 % längre än 3 månaders kurtid.

De längsta kurtiderna voro för patienter i stenpaviljongen 464 och 497 dagar, och för patienter i träpaviljongen 934 och 1,041 dagar.

Specifik behandling af tuberkulos förekom under år 1913 endast i ringa utsträckning. Injektioner af Dr. C. Spenglers tuberkulinpreparat PTO gåfvos åt 7 patienter, injektioner af nytuberkulin (bacillemulsion) åt 2 patienter, injektionernas antal var i de flesta fallen litet. Maraglianos serum användes under en kort tid hos två svårt sjuka patienter utan märkbar nytta.

Diagnostiska tuberkulininjektioner förekommo icke under år 1913. I några fall gjordes kutanprof med tuberkulin enligt v. Pirquet.

Behandling med konstgjord pneumothorax användes under år 1913 i ganska många fall eller hos 41 patienter, af hvilka 18 voro kvarliggande från föregående år. Icke mindre än 23 af fallen komplicerades med pleuraexsudat. Af patien-

terna utskrefs en efter afslutad behandling som förbättrad, 1 afled å sanatoriet, 8 utskrefvos delvis i hopplöst tillstånd som oförbättrade, 13 utskrefvos såsom mer eller mindre förbättrade för att ambulatoriskt fortsätta med kväfveinsufflationerna, och 18 kvarlågo till 1914. — Hos 15 patienter gjordes fruktlösa försök att framkalla konstgjord pneumothorax.

I sanatoriets *solbadsinrättningar* togos under sommarmånaderna solbad af ett stort antal patienter.

Förutom 261 fall af lungtuberkulos vårdades å sanatoriet under år 1913 24 andra personer, af hvilka de flesta, såsom framgår af tabellen sid. 453 hade suspekt lungtuberkulos. Såsom förbättrade eller symptomfria utskrefvos 21, såsom oförbättrad en patient med laryngo bronkit och polyrtrit samt tillstötande nefrit, kvarliggande till år 1914 blefvo 2. Hos en af de utskrifna förblef vikten oförändrad, alla de öfriga 21 tilltogo i vikt mellan 0.6 och 12.3 kg., i medeltal 4.6 kg. De utskrifnas kurtid varierade mellan 9 och 110 dagar och utgjorde i medeltal 52.6 dagar.

Under år 1913 har inträde å sanatoriet sökts eller plats efterfrågats af 482 personer. Antalet sökande till de olika platserna var:

Friplats	14
Friplats eller eventuellt billigaste betalningsklass	11
Billigaste plats	31
Billigaste eller eventuellt nästbilligaste plats	24
Träpaviljongen utan angifvande af priset	55
Träpaviljongen eller eventuellt först stenpaviljongen	17
Stenpaviljongen	330
Summa	482

Öfverläkare å sanatoriet har varit Dr. Axel von Bonsdorff. Under dennes tjänstledighet sköttes öfverläkarebefattningen under april månad af med. lic. Viva Lagerborg och under maj af med. lic. Karl von Kraemer.

Såsom underläkare hafva varit anställda: med. kand. Almar Harlin från årets början till den 3 juni och därefter med. kand. Rita Gripenberg till årets slut.

Såsom Föreningens för bekämpande af tuberkulosen stipendiater praktiserade å sanatoriet med. lic. Anna Vikander och med. lic. Herman Tiitinen, hvardera under sex veckors tid.

Axel von Bonsdorff.

Årsberättelse för 1913, afgifven af läkaren vid Hemmet för fallandesjuka å Räckhals.

Under året har å Hemmet varit intagna in summa 40 interner. Inskrifningsåret var för en 1901, en 1903, tre 1904, två 1905, två 1906, en 1907, en 1908, en 1909, två 1910, fem 1911, åtta 1912, tretton 1913.

Under året utskrefvos 10 och kvarstod sålunda till 1914 30 interner.

Af manligt kön voro 24.

Af kvinligt » » 16.

8 voro under 15 år gamla.

32 » öfver » »

Antalet sjukvårdsdagar utgjorde 11,237, medeltal per intern 281 samt medeltal interner per dag 31.

Resultatet af behandlingen var för de under året utskrifna följande:

betydligt förbättrade	2
något förbättrade	2
oförändrade	4
obehandlade	2

Af de två i första kategorin hade den ena, som tyvärr stannade endast ½ år, under första månaden öfver 100 anfall, under andra månaden 18 anfall och var under de återstående 4 månaderna anfallsfri: den andra hade vid intagningen 30 à 40 anfall i månaden, vid utskrifningen 1—3 månatligen.

Af de förbättrade hade den ena vid inskrifningen 10—20 anfall per månad och vid utskrifningen 0—5 anfall; hos den andra hade anfallen minskats ungefär i samma proportion.

Af de fyra oförändrade stannade 3 endast ½ år å Hemmet och den fjärde som vistats där i 3 år hade haft sin sjukdom ända sedan barndomen eller i öfver 15 år.

Den ena af de obehandlade, en liten judeflicka, befanns icke lida af epilepsi; den andra var sinnessjuk och så våldsam att hon under de få dagar hon vistades å Hemmet måste hållas inspärrad.

Behandlingen har varit densamma som förut, bromsalter i stora doser (6—8 gr) vid behof i förening med roborantia eller sömnmedel.

Tor Wœnerberg.

Waajasalon langettavatautisten laitoksen lääkärin vuosikertomus vuodelta 1913.

Toimintaa Vaajasalon hoito- ja paranto-laitoksessa langettavatautisia varten on vuotena 1913 johdettu samaan suuntaan kuin edellisinäkin vuosina.

Kaikki paikat ovat olleet pitkin vuotta täytetyt, ja suuri joukko sairaita on jäänyt odottamaan paikkoja ensi vuodeksi.

Vuoden 1913 aikana on laitoksessa hoidetuilla ollut yhteensä 2,694 kohtausta. Kun sairaspäivien luku kuluneena vuotena on ollut 18,898, niin käy tästä selville, että keskimäärin on sairaille sattunut yksi kohtaus joka 7:nä päivänä. — Sairaita, jotka ovat olleet koko vuoden 1913 ilman kohtauksia on ollut 15. Löytynee siis toiveita, että saatamme taas kohta päästää laitoksesta pois useampia, jotka ovat katsottavat kuitenkin toistaiseksi parantuneiksi.

Suurin määrä kohtauksia yhdellä sairaalla on ollut 322 vuodessa.

Niin kutsuttua »status epilepticus»ta eli kohtausten ylimääräistä tihittymistä on vuoden kuluessa sattunut 3 kertaa.

Tulokset Vaajasalon parantolan hoidosta ovat vuotena 1913 käyneet samaan suuntaan kuin edellisinäkin vuosina. Useimpien hoidokkaiden tauti on laitoshoidon kautta ainakin ensi aikana tullut paremmaksi. Löytyy semmoisiakin, joilta kohtaukset ovat kokonaan jääneet pois. Toisilta ne ovat vuosi vuodelta vähenneet. Mutta löytyy niitäkin, joilla taudin pahenemista ei ole voitu estää.

Mutta laitoshoidon parantavan vaikutuksen voi se, joka seuraa tautitapauksia, huomata muissakin suhteissa kuin kohtausten harventumisessa. Sekä *ymmärrys* että *mielenlaatu* näyttävät selvää parantumista. Moni, joka tuskin on osannut puhua laitokseen tullessa, on siellä oppinut sekä puhumaan että lukemaan, kirjoittamaan ja myös tekemään yksinkertaisempia käsitöitä. Äreä, luulotteleva mielenlaatu on vuosi vuodelta monessa sairaassa näyttänyt selvää parantumista. Näitä asioita on kuitenkin sangen vaikea luvuilla tahi graafillisesti esittää. Sentähden ne jäävätkin tällä kertaa paljaaseen mainitsemiseen.

Mutta vielä on eräs asia, joka myös puolestaan kuvaa sekä parantumista että huonontumista; tarkoitan *työhalua* ja *työtaitoa*.

Enemmin kuin edellisinä vuosina on vuotena 1913 pidetty tätä puolta asiasta silmällä. On pantu muistiin (kirjoihin) joka päivä, jona hoidokkaat ovat olleet työssä, ja on myös arvosteltu kuinka suurelta sairaan työkyky on työn teettäjästä näyttänyt verrattuna terveen palkkalaisen työhön.

Kun näin saadut luvut ovat monessa suhteessa laitoksen oloille sangen valaisevia, niin tahdon tässä esittää muutamia numeroita.

Yleensä ovat Vaajasalon hoidokkaat vuotena 1913 tehneet 6,336 päivätyötä. Kaikkien työkyky ei kuitenkaan ole ollut täydellinen, ja ovat ne sentähden järjestetyt eri luokkiin. Toisien työkyky on arvosteltu 1:llä, toisien ¾, ½ eli ¼.

Jos katsoen tähän laskemme kuinka monta täyttä työpäivää on tullut tehdyksi, saamme työpäivien luvun vähenemään 3,631 täysarvoiseksi työpäiväksi, joka rahassa tekee 4,539 tahi 5,446 ½ markkaa, aina sen mukaan jos luemme 1: 25 eli 1: 50 mk. naisen päiväpalkaksi.

Huomaamme tästä ettei hoidokasten työ Vaajasalossa ole suinkaan katsottava vähäarvoiseksi. Jos jaamme työpäivät eri työ-laatujen mukaan, niin saamme seuraavat numerot:

Maanviljelykseen (metsänraivuuseen, puutarhatyöhön, turnipsimaitten hoitoon, heinäntekoon, potaatin nostoon ja viljan korjuuseen) käytettiin 968 päivää.

Sisätalouteen (leipomiseen, pyykinpesuun, silittämiseen, tiskaamiseen ja jopa puunhakkaamiseen) käytettiin 2,798 päivää.

Ulkotöihin (karjan- sikain ja kanainhoitoon y. m.) käytettiin 316 päivää.

Kankaitten kutomiseen ja vaatteiden valmistamiseen käytettiin 1,125 päivää. Muut päivät käytettiin vähäarvoisempiin töihin, niinkuin mattokuteitten repimiseen y. m.

Viime vuotena jaettiin myös johtokunnan sihteerin, pastorin rouva L. Lyytikäisen alotteesta, kykenevämmät hoidokkaat eri luokkiin, joista joka luokka eli ryhmä eri viikoilla sai tehdä erilaatuisia töitä, niin että jokainen hoidokas tämän kautta sai opetusta useammassa niistä töistä, mitä laitoksella tehtiin talven aikana. Tämän kautta yksitoikkoisuus työnteossa vähentyi, ja näytti se olevan erittäin sopiva toimenpide.

Erikoisalallaan työskentelevistä mainittakoon tässä hoidokkaat Edith Tarkiainen ja Helga Holmsten. Edellinen hoiti jokseenkin itsenäisesti laitoksen sikalan, jossa yhteen toviin oli aina 20:neen sikaan, aivan erinomaisella tavalla, niin että täytyy arvostella hänen tällä alalla toimittaneen tavallisen terveen sianhoitajan työn. Helga Holmsten taas sahasi ja hakkasi pieniksi suurimman osan laitosten haloista. Joinakin päivinä ennätti hän pienentää yhden sylen koivupuita, joka on suuri ennätys sairaalle.

Mutta hoidokkaitten työllä on muitakin puolia kuin ylläesitetyt. Työ viepi sairaan huomion pois oman surkean tilansa miettimisestä ja antaa sisältöä elämälle, ja tämän kautta vaikuttaa se aivan tuntuvasti sairaan paranemiseen.

Tämmöisenä huvittavana ja samalla hyödyllisenä työnä on katsottava se toimenpide, jolla johtokunta 8:lle terveimmälle hoidokkaalle antoi pienemmän

maakaistaleen viljeltäväksi. Laitoksen puutarhurin, neiti Ollilan johdolla saivat sairaat itse kääntää, lannoittaa, kylvää, kastella ja rikkaruohoista puhdistaa maansa. Jokainen sai oppia itsenäisesti viljelemään herneitä, papuja, porkkanoita, punajuuria, sipulia, hyötymansikoita, kaalia, lanttuja y. m. s., joka heille kerran voisi tuottaa lisäelatusta, ja hankkia virkistävää ruumiin liikettä. Kun syksy tuli, saivat he itse korjata työnsä hedelmät.

Sen ehdotuksen mukaan, jonka tein viime vuosikertomuksessa, että kykenevimmille hoidokkaille opetettaisiin joku semmoinen käsityö, (niinkuin sukkain koneella kutominen), jolla hoidokkaat laitoksesta päästyään voisivat henkensä elättää, osti johtokunta viime kesänä aluksi yhden käytetyn mutta hyvän kutomakoneen. Tämän talven kuluessa on nyt laitoksen johtajatar, neiti Ida Ekenberg muun työnsä lomalla opettanut tähän saakka jo kaksi hoidokasta konetta käyttämään sillä menestyksellä, että toinen näistä, Matilda Eskelinen, yhtenä päivänä virheettömästi ja aivan omin neuvoin kutoi 4 paria pitkävartisia naisten sukkia. Näistä tarjottiin 1: 25 parilta. Jos 25 p. parilta luettaisiin kaikenlaisiin kuluihin, jäisi kuitenkin 50 penniä parilta, eli 2 markkaa päivältä, voitoksi kun langat yhteen pariin maksavat 50 penniä. Ja harjaantumisen kautta suurenee nähtävästi vieläkin tämä päivänansio. — Tästä siis käy täysin selville, että kuitenkin jotkut Vaajasalon hoidokkaista tulevat kykenemään itsensä täydellisesti elättämään, jos he vaan saavat sopivaa opetusta ja avustusta koneen hankkimiseen. Sanotaan että yksi lintunen ei tee kesää, mutta pidän kuitenkin tämmöisen työennätyksen sangen ilahduttavana, ja olen varma että tätä yhtä lintua seuraa monta, jotka täten pääsevät vapauteensa.

Asia on mielestäni sangen suuresta merkityksestä, ja tulee, jos kaikki käy niinkuin toivon, muuttamaan Vaajasalon laitokset asyylistä osaksi työkouluksi langettavatautisia varten.

Tässä samassa suhteessa ja pitäen näitä näkökohtia silmällä lähetti johtokunta viime keväänä hallitukseen pyynnön että saataisiin panna kuntoon neljä huonetta uuden laitoksen yläkerrassa työkouluksi pois pääseville. Tähän pyyntöön ei vielä ole tullut vastausta mutta toivottava on, että tämä tarpeellinen toimenpide oivalletaan, ja että pyyntöön tulee suostuva vastaus.

J. V. Johnsson.

Terveydenlähde- ja kylpylaitokset. — Brunns- och badanstalterna.

Hangö Badanstalts badsäsong var den 4:de under den tid anstalten befunnit sig i staden Hangös ego. Som bekant öfvertog nämligen staden inrättningen hösten 1909 och har sedan kunnat glädja sig åt ett årligen stigande antal såväl enligt läkareregim badande kurgäster, som öfriga s. k. sommargäs-

maakaistaleen viljeltäväksi. Laitoksen puutarhurin, neiti Ollilan johdolla saivat sairaat itse kääntää, lannoittaa, kylvää, kastella ja rikkaruohoista puhdistaa maansa. Jokainen sai oppia itsenäisesti viljelemään herneitä, papuja, porkkanoita, punajuuria, sipulia, hyötymansikoita, kaalia, lanttuja y. m. s., joka heille kerran voisi tuottaa lisäelatusta, ja hankkia virkistävää ruumiin liikettä. Kun syksy tuli, saivat he itse korjata työnsä hedelmät.

Sen ehdotuksen mukaan, jonka tein viime vuosikertomuksessa, että kykenevimmille hoidokkaille opetettaisiin joku semmoinen käsityö, (niinkuin sukkain koneella kutominen), jolla hoidokkaat laitoksesta päästyään voisivat henkensä elättää, osti johtokunta viime kesänä aluksi yhden käytetyn mutta hyvän kutomakoneen. Tämän talven kuluessa on nyt laitoksen johtajatar, neiti Ida Ekenberg muun työnsä lomalla opettanut tähän saakka jo kaksi hoidokasta konetta käyttämään sillä menestyksellä, että toinen näistä, Matilda Eskelinen, yhtenä päivänä virheettömästi ja aivan omin neuvoin kutoi 4 paria pitkävartisia naisten sukkia. Näistä tarjottiin 1: 25 parilta. Jos 25 p. parilta luettaisiin kaikenlaisiin kuluihin, jäisi kuitenkin 50 penniä parilta, eli 2 markkaa päivältä, voitoksi kun langat yhteen pariin maksavat 50 penniä. Ja harjaantumisen kautta suurenee nähtävästi vieläkin tämä päivänansio. — Tästä siis käy täysin selville, että kuitenkin jotkut Vaajasalon hoidokkaista tulevat kykenemään itsensä täydellisesti elättämään, jos he vaan saavat sopivaa opetusta ja avustusta koneen hankkimiseen. Sanotaan että yksi lintunen ei tee kesää, mutta pidän kuitenkin tämmöisen työennätyksen sangen ilahduttavana, ja olen varma että tätä yhtä lintua seuraa monta, jotka täten pääsevät vapauteensa.

Asia on mielestäni sangen suuresta merkityksestä, ja tulee, jos kaikki käy niinkuin toivon, muuttamaan Vaajasalon laitokset asyylistä osaksi työkouluksi langettavatautisia varten.

Tässä samassa suhteessa ja pitäen näitä näkökohtia silmällä lähetti johtokunta viime keväänä hallitukseen pyynnön että saataisiin panna kuntoon neljä huonetta uuden laitoksen yläkerrassa työkouluksi pois pääseville. Tähän pyyntöön ei vielä ole tullut vastausta mutta toivottava on, että tämä tarpeellinen toimenpide oivalletaan, ja että pyyntöön tulee suostuva vastaus.

J. V. Johnsson.

Terveydenlähde- ja kylpylaitokset. — Brunns- och badanstalterna.

Hangö Badanstalts badsäsong var den 4:de under den tid anstalten befunnit sig i staden Hangös ego. Som bekant öfvertog nämligen staden inrättningen hösten 1909 och har sedan kunnat glädja sig åt ett årligen stigande antal såväl enligt läkareregim badande kurgäster, som öfriga s. k. sommargäs-

ter. De förras antal utgjorde i år 570, däraf 525 betalande, 15 statens och 12 stadens fripatienter; återstående 19 voro gratisbadande, företrädesvis ryska läkare. Sommargästernas hela antal var 1,500. Läkarevården handhades af doktorerna Fritz Geitlin, Georg Jensen och Viva Lagerborg.

Vattenkuranstaltens i Lovisa 47:de säsong fortgick från den 5 juni t. o. m. den 30 augusti 1913. Såsom läkare vid anstalten fungerade docenten, med. o. kir. doktor Axel R. Limnell. Den öfriga sjukvårdspersonalen bestod af tre sjuksköterskor, sju kvinnliga och manliga gymnaster samt 23 baderskor. De inskrifna kurgästernas antal utgjorde 508, af hvilka 241 voro finländare, medan de öfriga 267 voro hemmahörande från Ryssland eller Östersjöprovinserna.

Badsäsongen 1913 vid *Mariehamns badanstalt* vidtog den 10 juni och fortgick till den 24 aug. De inskrifna kurgästernas antal utgjorde 209.

Såsom öfverläkare fungerade med. och kirurg. doktorn Axel F. Hellsten.

Heinolan kylpylaitoksen kylpykausi kesti kesäkuun 2 p:stä elokuun 31 päivään. Lääkärintointa hoiti lääk. lis. O. Blåfield. Sisäänkirjoitettuja kylpyvieraita oli 296. Suomesta oli 205 eli 69.26 %, Venäjältä 91 eli 30.74 %. Mieskylpijöitä oli 106 eli 35.81 %, naisia 184, siis 62.16 %, lapsia alle 12 vuoden 6 eli 2.03 %. Näistä kylpyvieraista oli 208 lääkärin varsinaisia potilaita.

Käkisalmen kylpylaitoksella oli kuluneena kylpykautena 16 kylpykautensa.

Laitoksen lääkärinä on edelleen toiminut kaup. lääkäri E. Luukkonen.

Kylpylaitos avattiin 9 p:nä kesäkuuta ja suljettiin 27 p:nä elokuuta. Sisäänkirjoitettuja kylpyvieraita on ollut kaikkiaan 224 henkeä, joista varsinaisia, lääkärin hoidossa olevia oli 88 henkeä. Valtion puolesta myönnettiin vapaat kylvyt 10:lle vähävaraiselle valtion palveluksessa olevalle virka- ja palvelusmiehelle.

Iisalmen Runnilähteen Osakeyhtiö sai viime keväänä vihdoinkin Runnivedestä ensimmäisen analyysiin perustuvan todistuksen veden radiumipitoisuudesta. Toukokuun alussa lähetti nim. tohtori Yrjö Tuomikoski seuraavasisältöisen kirjeen: »Runnivesi on hyvin runsaasti rautaa ja hiilihappoa sisältävää huomattavasti radioaktiivista vettä. Rauta on siinä hiilihappoisena rautana, jonka vuoksi veden kokoomus hyvin nopeasti muuttuu, ja vesi käy hyvin sameaksi.

Sen radioaktiivisuus johtuu pääasiallisesti radiumemanatiosta, jota on veteen liuonneena. Mutta vesi sisältää pienemmässä määrässä liuonneina myöskin radiumisuoloja, koska sen radioaktivisuus ei täysin katoa pitemmänkään ajan kuluttua. Veden radioaktiivisuus näyttää jossain määrin vaihtelevan eri aikoina. Korkeimmillaan olen huomannut sen tekevän 0.71 minuuttimilligram-

maa Ra Br2 10 litrassa vettä, vastaten 11.2 Mächen yksikköä. Keskimääräinen radioaktiivisuus on 0.6 min. mgr. eli noin 9.5 M. Y. Veden kemiallinen kokoomus on seuraava:

Kiinteitä aineita	163.1	mgr	1 litrassa
Rautaa	27.8	»	»
Magnesiumoksiidia	9.2	»	»
Kalsiumoksiidia	16.3	»	»
Natriumia	11.6	»	»
Kaliumia	3.0	»	»
Klooria	3.8	»	»
Sulfaatteja	0		
Piihappoa	29.9	»	»
Nitriittejä	0		
Nitraatteja	jälkiä		
Ammoniakkia	0		
Hiilihappoa vapaata	94.0	»	»
» sidottua	112.0	»	»

Kuopiossa 2 p. toukok. v. 1913.

Yrjö Tuomikoski.»

Analyysistä käy selville myös Runniveden puhtaus ja vapaisuus kaikista maanpinnalla valuvista keväisistä y. m. likavesistä. Veden tutkimusaikana olivat näet sellaiset näillä seuduin liikkeessä. Lähteen suonten syvyyttä on omansa ollut todistamaan myöskin kulunut syksy ja talvenpuolisko, joka on sangen useat kaivot ja lähteet tyystin kuivattanut taikka huomattavassa määrässä vettä vähentänyt, mutta ei vähimmässäkään määrässä ole vaikuttanut Runnilähteen vesimäärään.

Parannusta hakevien lukumäärä Runnilla oli viimeksi kuluneen juontikauden aikana likimain entisissä määrissä, tehden 1,214 henkilöä, siis hiukan korkeampi kuin koskaan ennen. Tästä määrästä oli maksavia »runninjuojia» 1,156 henkilöä ja vapaajuojia 58 henkilöä. Yhä edelleen on Runni ollut pääasiallisesti varsinaisen kansan parantola, sillä ylempänä mainitusta potilasmäärästä lukeutui 1,016 henkilöä talonpoikaisväestöön ja ainoastaan 198 henkilöä n. s. säätyläisluokkaan. — Lisääntynyt potilasmäärä on tietysti osaltaan vaikuttanut annettujen kylpyjen määrään, joskin kylpyjen kysyntä huomattavasti suhteellisestikin on kasvanut. Erilaisia kylpyjä on tietenkin edelleen ollut tarjona ja on Runnilla viime kesänä kaikkiaan annettu 2,206 kylpyä, joista 1,095 kpl. mutakylpyä.

Runnin lääkäri oli dosentti J. H. Hämäläinen.

Haapaveden kylpylaitoksen lääkärinä on toiminut piirilääkäri Levonius. Sisäänkirjoitettuja kylpyvieraita oli 101, jotka kaikki olivat kansallisuudeltaan suomalaisia. Kesävieraita, jotka näiden lisäksi kylpivät laitoksella, oli noin 60.

Kertomus Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton toiminnasta v. 1913.

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon kuului toimintavuoden alkaessa 21 eri piirikuntaa, käsittäen yhteensä 303 voimistelu- ja urheiluseuraa, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 19,748 henkeä. Vuoden kuluessa on Liittoon yhtynyt kaksi uutta piirikuntaa, nimittäin »Suupohjan piiri», johon kuuluu 11 seuraa, joiden yhteinen jäsenmäärä on 282 henkeä ja »Finlands svenska Gymnastik- och Idrottsförbund», käsittäen 34 ruotsinkielistä voimistelu- ja urheiluyhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on 1,700 henkeä.

Vuosikokouksessa maaliskuun 24 ja 25 p:nä valittiin uudelleen Liiton puheenjohtajaksi lehtori Ivar Wilskman ja toimitusvaliokunnan jäseniksi herrat J. F. Blomqvist, A. Ek, K. H. Majantie, K. Meklin ja J. Lindberg. Toimitusvaliokunta on vuoden kuluessa pitänyt 25 kokousta, joissa on käsitelty Liiton yleistä toimintaa koskevia asioita.

Tärkeimmät päätökset toimitusvaliokunnan kokouksissa ovat koskeneet varojen myöntämistä piirikuntien ja seurojen toiminnan avustamiseksi.

Voimistelunjohtajakurssien toimeenpanemista varten on niin muodoin annettu avustusta Viipurin, Kainuun, Vaasan ja Savonlinnan piirikunnille. Kaikesta päättäen ovat myös mainittujen piirien toimeenpanemat kurssit tuottaneet kaikin puolin hyviä tuloksia.

Esitelmien ja luentojen järjestämistä varten on Liitto niinikään käyttövaroistaan myöntänyt pienempiä avustuksia Viipurin, Turun ja Kokkolan piirikunnille. Sitä paitsi on Liitto onnistunut saamaan vakinaisen urheiluneuvojan ja esitelmöitsijän. Herra Lauri Pihkala, joka opintomatkoilla Amerikassa erikoisesti on tätä tointa varten valmistautunut, astui Liiton palvelukseen viime marraskuun 1 päivänä ja on siitä lähtien ollut matkoilla Etelä- ja Itä-Suomessa, pitäen esitelmiä urheilusta ja terveyden hoidosta.

Voimistelu- ja urheiluharjoitusten toimeenpanemista varten Helsingin kansakoulupojille on Liitto kuluneena vuonna kuten ennenkin antanut pienemmän avustuksen.

Vielä on Liitto kuluneena vuonna julkaissut vuosikertomuksensa v:lta 1912, joka 190 sivuisena nidoksena ilmestyi painosta viime keväänä.

Kuten edellämainituista pääpiirteistä näkyy, on Liiton toiminta kuluneena vuonna jatkunut samaan suuntaan kuin ennenkin. Liiton jäsenmäärä on tasaisesti kasvanut, sillä voimistelu- ja urheiluharrastus leviää maassamme vuosi vuodelta yhä laajemmille kansankerroksille.

Utdrag ur berättelsen öfver Finska Simförbundets verksamhet 1913.

Enär förbundets årsmöte stadgeenligt äger rum först under någon af sommarmånaderna, kunna vi för närvarande endast lämna några drag ur det gångna årets verksamhet.

Till Finska Simförbundet hafva under redogörelseåret varit anslutna 19 simföreningar med sammanlagdt c. 4,000 medlemmar. Vid de af förbundsföreningarna upprätthållna simskolorna, de flesta med såväl manlig som kvinnlig afdelning, hafva under året varit inskrifna inalles c. 8,500 elever, däraf c. 3,500 kvinnliga. Af dessa hafva c. 12 % utdimitterats från skolorna såsom simmagistrar och simkandidater.

V. Kätilölaitos.

Saapuneitten ilmoituksien mukaan oli kätilöitten lukumäärä 1913 vuoden lopulla 809, joista 225 asui kaupungissa ja 584 maaseudulla. Läänien mukaan ryhmitettyinä oli kätilöitä seuraavasti:

Lääni.	Kätilöitten lukumäärä.		
	Kaupungeissa.	Maaseudulla.	Yhteensä.
Uudenmaan	46	59	105
Turun ja Porin	32	132	164
Hämeen	26	75	101
Viipurin	38	76	114
Mikkelin	10	28	38
Kuopion	20	42	62
Vaasan	25	93	118
Oulun	28	79	107
Yhteensä	225	584	809

Luetteloja synnytyksistä on lähettänyt 718 kätilöä, 161 kaupunki- ja 557 maalaiskunnasta. Näistä käy selville että 29,733 naista, — 6,912 ensi- ja 22,821 myötäsynnyttäjää — on saanut apua synnyttämistilassa. Mitä synnyttäjien kotipaikkaan tulee on 5,647 asunut kaupungissa ja 24,086 maaseudulla, tehden resp. 19.0 % ja 81.0 %. Synnyttäjistä oli 1,642 eli 5.5 % naimatonta, 27,967 eli 94.1 % naimisissa olevaa ja 124 eli 0.4 % leskeä.

Syntyneitten lasten lukumäärä oli 29,586, joista 28,759 elävää ja 827 kuollutta. Äskensyntyneistä oli 15,565 mies- ja 14,021 naispuolta. Mitä sikiöitten asemaan tulee sattui 28,313 yliosa-asemaa, 1,003 alaosa-asemaa ja 134 poikkiasemaa; 136 tapauksessa ei asemaa ole mainittu.

Asianlaita kaupungeissa ja maaseuduilla käy selville seuraavasta ryhmittelystä:

	Synnyttäneiden kokonaisluku.						Sikiön asema.				Äskensyntyneitten luku.				
											Sukupuoli.				
	Naimattomia.	Naimisissa olevia.	Leskiä.	Yhteensä.	Ensisynnyttäjiä.	Myötäsynnyttäjiä.	Ylösan asema.	Alaosa asema.	Poikkiasema.	Mainitsematon.	Miespuoli.	Naispuoli.	Eläviä.	Kuolleita.	Yhteensä.
Kaupungeissa	340	5,267	40	5,647	1,192	4,455	5,370	166	11	13	2,872	2,688	5,412	148	5,560
Maaseudulla.....	1,302	22,700	84	24,086	5,720	18,366	22,943	837	123	123	12,693	11,333	23,347	679	24,026
Yhteensä	1,642	27,967	124	29,733	6,912	22,821	28,313	1,003	134	136	15,565	14,021	28,759	827	29,586

Luetteloihin tehdyistä muistutuksista näkyy että 444 naista — 82 kaupungissa ja 362 maaseudulla — synnytti kaksoiset sekä 1 nainen kaupungissa ja 7 naista maaseudulla kolmoiset. Keskenmeno sattui 607 tapauksessa, 171:ssa tapauksessa kaupungissa ja 436:ssa maaseudulla sekä ennenaikainen synnytys 234:ssä tapauksessa, 34:ssä tapauksessa kaupungissa ja 200:ssa maaseudulla. 885 naista päästettiin taiteen avulla. Näistä päätettiin synnytys 104:ssä tapauksessa, 13 kertaa kaupungissa ja 91 kertaa maaseudulla, sikiön manuaali-extractionin kautta, 134 tapauksessa, 13 kertaa kaupungissa ja 121 kertaa maaseudulla, käännöksen kautta, 603:ssa tapauksessa, 142 kertaa kaupungissa ja 461 kertaa maaseudulla, pihtien avulla sekä 44:ssä tapauksessa 6 kertaa kaupungissa ja 38 kertaa maaseudulla, käyttämällä teräviä aseita. Päästetyistä naisista kuoli: manuaali extractionin jälkeen 1 maaseudulla, käännöksen jälkeen 4 maaseudulla, pihtisynnytyksen jälkeen 3 kaupungissa ja 8 maaseudulla sekä terävien aseiden käyttämisen jälkeen 5 maaseudulla. Placenta prævia sattui 6 kertaa kaupungissa ja 35 kertaa maaseudulla. Ecclampsia tapausten luku oli 44, joista 7 kaupungissa ja 37 maaseudulla. Pihtisynnytyksen teki kaupungissa lääkäri 114 kertaa sekä maaseudulla lääkäri 347 ja kätilö 113 kertaa. 29:stä pihtisynnytyksestä — 28:sta kaupungissa ja 1:stä maaseudulla — puuttuu ilmoitus mainitussa suhteessa. Teräviä aseita käytti lääkäri 41 kertaa, 6 kertaa kaupungissa ja 35 kertaa maaseudulla, sekä kätilö 3 kertaa maaseudulla.

Helsingin lapsenpäästölaitoksessa on 55 oppilasta vuoden kuluessa oppikurssin päätettyänsä saanut kätilötodistuksen. Vuoden kuluessa on Lääkintöhallitukselle jätetty 167 hakemusta päästä kätilönoppilaaksi.

Kätilöitten palkkaamiseksi myönnettiin vuonna 1913 valtioapua seuraaville kunnille ja seuraavat määrät:

Uudenmaan lääni: Degerby 200, Sammatti 300. Yhteensä Smk. 500.

Turun ja Porin lääni: Angelniemi 150, Askainen 250, Brändö 300, Eckerö 300, Finby 200, Finström 300, Föglö 300, Harjavalta 250, Hiittinen 250, Hinnerjoki 200, Honkajoki 200, Honkalahti 150, Houtskari 400, Karvia 250, Karuna 200, Kauvatsa 200, Karjala 250, Kiikala 250, Kiikka 200, Kiikoinen 200,

Kisko 250, Kullaa 250, Kumlinge 300, Kustavi 300, Kökar 300, Lokalahti 250, Masku 200, Merimasku 150, Mietoinen 200, Muurla 250, Nauvo 200, Oripää 200, Parkano 200, Pertteli 100, Prunkkala 200, Pyhämaa 200, Pyhämaa luoto 200, Raisio 200, Rusko 200, Siikainen 100, Suodenniemi 200, Säkylä 200, Taivassalo 200, Vahto 300, Velkua 500, Vestanfjärd 250, Vårdö 300, Yläne 200. Yhteensä Smk. 11,200.

Hämeen lääni: Eräjärvi 200, Kuorevesi 175, Kylmäkoski 275, Renko 200, Somerniemi 300, Kuhmalahti 200, Tottijärvi 200. Yhteensä Smk. 1,550.

Viipurin lääni: Johannes 250, Kaukola 200, Korpiselkä 300, Lavansaari 400, Metsäpirtti 200, Rautjärvi 300, Rautu 250, Soanlahti 250, Suistamo 200, Suojärvi 400, Suursaari 500, Taipalsaari 200. Yhteensä Smk. 3,450.

Mikkelin lääni: Enonkoski 200, Jäppilä 150, Luhanko 150, Savonranta 250, Virtasalmi 200. Yhteensä Smk. 950.

Kuopion lääni: Hankasalmi 200, Ilomantsi 200, Kaavi 250, Keitele 200, Kovero 200, Muuruvesi 250, Polvijärvi 300, Pälkjärvi 150, Valtimo 150. Yhteensä Smk. 1,900.

Vaasan lääni: Alahärmä 250, Alajärvi 200, Bergö 350, Evijärvi 200, Halsua 200, Isojoki 200, Jepua 200, Karijoki 200, Kelviä 200, Kivijärvi 250, Kortesjärvi 250, Lestijärvi 225, Maksamaa 300, Perho 250, Pihtipudas 200, Raippaluoto 200, Saarijärvi 200, Sideby 150, Soini 300, Sumiainen 200, Toivakka 200, Töysä 250, Ullava 300, Uurainen 150, Ylihärmä 250. Yhteensä Smk. 5,675.

Oulun lääni: Alatornio 250, Alavieska 200, Enontekiäinen 900, Hailuoto 300, Hyrynsalmi 350, Ii 300, Inari 900, Karunki 300, Kestilä 300, Kiiminki 250, Kuhmoniemi 400, Kuivaniemi 200, Kuolajärvi 400, Kolari 300, Kuusamo 250, Kärsämäki 300, Lumijoki 200, Merijärvi 150, Muhos 200, Muonionniska 1,000, Oulunsalo 300, Paltamo 250, Piippola 300, Pudasjärvi 300, Pulkkila 500, Pyhäntö 250, Rantsila 150, Reisjärvi 200, Ristijärvi 250, Salo 200, Saloinen 250, Siikajoki ja Revonlahti 300, Simo 250, Sodankylä 315, Suomussalmi 400, Säräisniemi 300, Taivalkoski 350, Temmes 300, Turtola 300, Tyrnävä 200, Utsjoki 900, Vihanti 300, Ylikiiminki 300, Ylitornio 400, Ylivieska 100. Yhteensä Smk. 14,915.

Yhteensä koko maassa Smk. 40,140.

VI. Oikeuslääkeopilliset toimitukset.
VI. Rättsmedicin.

Vuonna 1913 tehtyjen ruumiinavausten lukumäärä oli 775; näistä tarkoitti 620 täysikasvuisia tai lapsia ja 155 vastasyntyneitä tai sikiöitä.

Täysikasvuisten ja lasten kuolemansyyt.
Dödsorsaken hos fullvuxna och barn.
Causes de décès chez les adultes et les enfants.

Lääni ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Itsemurha. Självmord. *Suicide.*	Humala. Rus. *Ivresse.*	Murha tai tappo. Mord eller dråp. *Meurtres prémédités ou non-prémédités.*	Tapaturma. Olyckshändelse. *Accident.*	Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Mätänemisen takia selvittämättä. Outredd för röta. *Cause non-établie par suite de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Uudenmaan.							
Helsingin	2	—	8	1	—	2	13
Loviisan	5	—	4	2	—	—	11
Tammisaaren	1	—	1	1	—	—	3
Lohjan	—	—	5	2	—	—	7
Turun ja Porin.							
Turun	3	1	2	6	—	—	12
Uudenkaupungin	—	—	3	—	—	—	3
Rymättylän	1	—	—	—	—	—	1
Godbyn	—	—	—	—	—	—	—
Salon	—	1	1	2	—	—	4
Porin	4	1	8	2	1	1	17
Ikaalisten	—	—	—	1	—	—	1
Tyrvään	1	—	2	—	—	—	3
Huittisten	—	—	2	—	1	1	4
Hämeen.							
Hämeenlinnan	5	1	2	—	2	—	10
Hollolan	—	—	4	1	1	—	6
Jämsän	3	—	2	—	—	—	5
Tammelan	—	1	1	2	—	—	4
Tampereen	1	—	3	2	1	—	7
Ruoveden	4	—	2	—	—	—	6

Lääni ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Itsemurha. Självmord. *Suicide.*	Humala. Rus. *Ivresse.*	Murha tai tappo. Mord eller dråp. *Meurtres prémédités ou non-prémédités.*	Tapaturma. Olyckshändelse. *Accident.*	Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Mätänemisen takia selvittämätön. Outredd för röta. *Cause non-établie par suite de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Wiipurin.							
Viipurin	3	2	5	2	1	4	17
Haminan	2	—	—	2	1	—	5
Lappeenrannan	2	—	11	6	1	—	20
Antrean	9	—	3	4	—	7	23
Muolan	4	—	2	3	—	1	10
Käkisalmen	—	—	3	—	2	—	5
Kurkijoen	—	—	1	1	—	—	2
Sortavalan	—	—	2	3	—	—	5
Salmin	—	—	6	—	—	—	6
Mikkelin.							
Mikkelin	8	—	—	5	2	—	15
Heinolan	5	—	5	1	3	—	14
Joroisten	7	—	—	1	2	—	10
Savonlinnan	3	—	3	3	—	—	9
Kuopion.							
Kuopion	—	—	1	—	—	—	1
Rautalammen	—	—	2	2	—	—	4
Iisalmen	1	—	1	—	—	1	3
Pielisjärven	—	—	—	—	1	—	1
Tohmajärven	—	—	3	1	1	1	6
Joensuun	—	—	—	—	1	—	1
Waasan.							
Nikolainkaupungin	—	—	2	1	—	—	3
Kristiinankaupungin	2	—	2	—	—	—	4
Uudenkarlebyyn	1	—	—	2	—	—	3
Kokkolan	—	—	—	1	—	—	1
Kuortaneen	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylän	2	—	2	3	2	—	9
Oulun.							
Oulun	2	—	7	3	—	2	14
Raahen	—	—	1	—	—	—	1
Kalajoen	—	—	—	3	—	—	3
Haapajärven	—	—	1	—	—	—	1

Lääni ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Itsemurha. Självmord. *Suicide.*	Humala. Rus. *Ivresse.*	Murha tai tappo. Mord eller dråp. *Meurtres prémédités ou non-prémédités.*	Tapaturma. Olyckshändelse. *Accident.*	Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Mätänemisen takia selvittämättä. Outredd tör röta. *Cause non-établie par suite de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Kajaanin	—	—	—	—	—	—	—
Tornion	—	—	2	1	1	—	4
Pudasjärven	—	—	1	1	—	—	2
Rovaniemen	—	1	2	1	—	—	4
Kittilän	—	—	2	—	—	—	2
Yhteensä — Summa — *Total*	81	8	120	74	24	20	327
Kaupungit.							
Helsinki	50	7	24	40	60	2	183
Porvoo	—	—	—	1	—	—	1
Loviisa	1	—	—	—	—	—	1
Tammisaari	—	—	—	—	—	—	—
Hankoo	—	—	1	1	—	—	2
Turku	11	2	2	5	—	1	21
Naantali	—	—	—	—	—	—	—
Marianhamina	—	—	—	—	—	—	—
Uusikaupunki	—	—	—	—	—	—	—
Rauma	—	—	—	—	1	1	2
Pori	1	—	1	3	—	—	5
Hämeenlinna	—	—	3	—	—	—	3
Tampere	3	1	2	1	2	—	9
Lahti	1	—	1	2	1	—	5
Viipuri	6	2	8	10	3	1	30
Hamina	—	—	—	1	—	—	1
Kotka	—	—	2	1	2	—	5
Lappeenranta	—	—	1	—	—	—	1
Käkisalmi	1	—	1	—	—	—	2
Sortavala	—	—	1	—	—	—	1
Mikkeli	—	—	—	—	—	—	—
Heinola	—	—	1	1	—	—	2
Savonlinna	1	—	—	1	—	—	2
Kuopio	1	—	1	—	—	—	2
Iisalmi	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	—	—
Kristiinankaupunki	—	—	—	3	—	—	3
Kaskinen	—	—	—	—	—	—	—
Nikolainkaupunki	1	—	1	—	—	—	2
Uusikaarlebyy	1	—	—	—	—	—	1
Pietarsaari	1	—	—	—	—	—	1

Lääni ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Itsemurha. Självmord. *Suicide.*	Humala. Rus. *Ivresse.*	Murha tai tappo. Mord eller dråp. *Meurtres prémédités ou non-prémédités.*	Tapaturma. Olyckshändelse. *Accident.*	Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Mätänemisen takia selvittämätä. Outredd för röta. *Cause non-établie par suite de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Kokkola	1	—	—	—	—	—	1
Jyväskylä	—	—	1	—	—	—	1
Raahe	—	—	—	—	—	—	—
Oulu	2	—	2	—	—	1	5
Kemi	—	—	—	—	—	—	—
Tornio	—	—	1	—	—	—	1
Kajaani	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä — Summa — *Total*	82	12	54	70	69	6	293
Summa summarum	**163**	**20**	**174**	**144**	**93**	**26**	**620**

Vastasyntyneitten ja sikiöitten kuolemansyyt.
Dödsorsakerna hos nyfödda och foster.
Causes de décès chez les nouveau-nés et les foetus.

Läänin ja piirilääkärin piiri. Län och provincialläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Tukehduttaminen tai kuristaminen. Kväfning eller strypning. *Etouffement ou strangulati.*	Muu väkivalta. Annat våld. *Autres causes de nature traumatique.*	Holdon puute. Brist på vård. *Manque de soins.*	Allmän svaghet. — Sjukdom. *Faiblesse générale. — Maladie.*	Ylenen heikkous. — Tauti. *Mort-nés avant terme.*	Kuolleena syntynyt ennenaikainen. Dödfödt ofullgånget. *Mort-nés à terme.*	Kuolleena syntynyt täysiaikainen. Dödfödt fullgånget. *Mort-nés à terme.*	Mitäänemisen takia selvittämätä. Outredd för röta. *Non-élucidé pour cause de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Uudenmaan.									
Helsingin	1	—	—	—	4	1	—		6
Loviisan	—	—	—	—	1	—	—		1
Tammisaaren	1	—	—	—	—	2	—		3
Lohjan	—	—	2	—	1	—	—		3
Turun ja Porin.									
Turun	4	—	—	—	—	1	2		6
Uudenkaupungin	—	—	1	—	—	—	—		1
Rymättylän	—	—	1	—	—	—	—		1
Godbyn	—	—	1	—	—	—	—		1
Salon	2	1	3	—	—	2	—		8
Porin	—	—	—	—	—	—	—		—
Ikaalisten	—	—	—	—	—	—	1		1
Tyrvään	1	—	1	—	—	—	—		2
Huittisten	—	—	—	—	—	—	—		—
Hämeen.									
Hämeenlinnan	[1] 3	—	1	—	1	1	—		6
Hollolan	—	—	3	—	—	—	1		4
Jämsän	—	1	—	—	—	1	—		2
Tammelan	—	—	—	—	1	—	1		2
Tampereen	—	—	—	—	—	—	—		—
Ruoveden	3	—	1	—	—	—	—		4
Viipurin.									
Viipurin	1	—	3	1	—	1	—		6
Haminan	—	—	—	—	1	—	—		1
Lappeenrannan	1	1	—	—	—	—	—		2
Antrean	—	—	—	—	—	—	—		—
Muolan	—	—	2	—	—	—	3		5
Käkisalmen	1	—	—	—	1	—	—		2
Kurkijoen	1	—	1	—	—	—	—		2
Sortavalan	1	—	1	—	—	—	—		2
Salmen	—	—	—	—	—	2	—		2

[1]) 1 tukehtunut maidosta imettäessä.

Läänin ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Tukehduttaminen tai Kuristaminen. Kvävning eller strypning. *Etouffement ou strangulati.*	Muu väkivalta. Annat våld. *Autres causes de nature traumatique.*	Holdon puute. Brist på vård. *Manque de soins.*	Yleinen heikkous. — Tauti. Allmän svaghet. — Sjukdom. *Faiblesse générale. — Maladie.*	Kuolleena syntynyt ennenaikainen. Dödfödt ofullgånget. *Mort-née avant terme.*	Kuolleena syntynyt täysaikainen. Dödfödt fullgånget. *Mort-née à terme.*	Määnenisen takia selvittämätä. Outredd för röta. *Non-élucidé pour cause de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Mikkelin.								
Mikkelin	—	—	—	—	2	—	1	3
Heinolan	—	—	1	—	2	—	1	4
Joroisten	1	—	—	—	1	—	—	2
Savonlinnan	1	—	1	—	—	—	—	2
Kuopion.								
Kuopion	2	1	2	—	—	—	—	5
Rautalammen	1	—	—	—	—	2	—	3
Iisalmen	1	—	1	1	—	—	—	3
Pielisjärven	—	—	—	—	—	—	—	—
Tohmajärven	1	—	1	—	—	—	—	2
Joensuun	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaasan.								
Nikolainkaupungin	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristiinankaupungin	3	—	—	—	—	1	1	5
Uudenkaarlebyyn	—	—	—	—	—	—	1	1
Kokkolan	1	—	—	—	—	—	1	2
Kuortaneen	—	—	1	—	—	—	—	1
Jyväskylän	—	2	1	—	—	1	—	4
Oulun.								
Oulun	—	—	—	—	1	—	1	2
Raahen	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalajoen	—	—	1	—	—	—	—	1
Haapajärven	1	—	—	1	—	—	—	2
Kajaanin	—	1	1	—	1	—	—	3
Tornion	—	[1]) 1	1	—	—	—	—	2
Pudasjärven	—	—	—	—	—	—	—	—
Rovaniemen	—	—	—	—	—	—	—	—
Kittilän	—	—	1	—	—	—	—	1
Yhteensä — Summa — *Total*	32	8	33	3	17	14	14	121
Kaupungit.								
Helsinki	2	1	—	3	5	2	5	18
Porvoo	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) Myrkytetty.

Läänin ja piirilääkärin piiri. Län och provinciallläkaredistrikt. *Gouvernements et districts de médecins d'arrondissements.*	Tukehduttaminen tai kurlstaminen. Kvävning eller strypning. *Etouffement ou strangulati.*	Muu väkivalta. Annat våld. *Autres causes de nature traumatique.*	Hoidon puute. Brist på vård. *Manque de soins.*	Yleinen heikkous. — Tauti. Allmän svaghet. — Sjukdom. *Faiblesse générale. — Maladie.*	Kuolleena syntynyt ennenaikainen. Dödfödt ofullgånget. *Mort-nés avant terme.*	Kuolleena syntynyt täysaikainen. Dödfödt fullgånget. *Mort-nés à terme.*	Mitäänmlsen takia selvittämättä. Outredd för röta. *Non-élucidé pour cause de putréfaction.*	Yhteensä. Summa. *Total.*
Loviisa	—	—	—	—	—	—	—	—
Tammisaari	—	—	—	—	—	—	—	—
Hankoo	—	—	—	—	—	—	—	—
Turku	1	—	1	—	—	1	1	4
Naantali	—	—	—	—	—	—	—	—
Marianhamina	—	—	—	—	—	—	—	—
Uusikaupunki	—	—	—	—	—	—	—	—
Rauma	—	—	—	—	—	—	—	—
Pori	—	—	—	—	—	—	—	—
Hämeenlinna	—	—	—	—	—	—	—	—
Tampere	—	—	2	—	—	—	1	3
Lahti	—	—	—	—	—	—	—	—
Viipuri	1	—	—	—	2	—	1	4
Hamina	—	—	—	—	—	—	—	—
Kotka	—	—	—	—	—	—	—	—
Lappeenranta	—	—	—	—	—	—	—	—
Käkisalmi	—	—	—	—	—	—	—	—
Sortavala	—	—	—	—	—	1	—	1
Mikkeli	1	—	—	—	—	—	—	1
Heinola	—	—	—	—	—	—	—	—
Savonlinna	—	—	—	—	—	1	—	1
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—
Iisalmi	—	—	—	—	—	—	—	—
Joensuu	—	—	—	—	—	—	—	—
Kristiinankaupunki	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaskinen	—	—	—	—	—	—	—	—
Nikolainkaupunki	—	—	—	—	—	—	—	—
Uusikaarlebyy	—	—	—	—	—	—	—	—
Pietarsaari	—	—	—	—	—	1	—	1
Kokkola	—	—	—	—	—	—	—	—
Jyväskylä	—	—	—	—	—	—	—	—
Raahe	—	—	—	—	—	—	—	—
Oulu	—	—	—	—	—	—	—	—
Kemi	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornio	—	—	—	—	—	—	—	—
Kajaani	—	—	1	—	—	—	—	1
Yhteensä — Summa — *Total*	5	1	4	3	7	6	8	34
Summa summarum	**37**	**9**	**37**	**6**	**24**	**20**	**22**	**155**

Itsemurhatapa.

	Miehiä.	Naisia.	
Hirttäytyminen tai kuristuminen	53	7	
Myrkytys	30	12	
Ampuma-ase (1 m. teurastusnaamarilla)	37	1	
Dynamiittilaukaus	1	—	
Hukuttautuminen	8	8	
Terä ase	4	—	
Heittäytyminen junan alle	—	1	
» ikkunasta 4:stä kerroksesta	1	—	
Yhteensä	134	29	— 163

Myrkkynä käytettiin: cyankaalia 1 m.; elohopeaa 1 m.; karboolihappoa 11 m. 8 n.; keisarivihreää 2 n.; kromihappoista kalia 1 m.; lysolia 3 m.; morfiiniä 2 m. 1 n.; morfiiniä ja denaturoitua spriitä 1 n.; rikkihappoa 1 m.; sinihappoa ja alkohoolia 1 m.; strykniiniä 7 m.; sublimaattia 2 m.

Itsemurhaajan sääty ja ammatti.

	Miehiä.	Naisia.
Työmiehiä ja heid. perh.	26	—
Talollisia » » »	9	3
Torppareita » » »	5	1
Itsellisiä » » »	6	2
Kamreeri 1, rautatienvirkamies 1, ent. postivirkamies 1, postiekspeditöörinapulainen 1, aliratsumestari 1, luutnantteja 2, maisteri 1, insinööri 1, farmaseutti 1, ylioppilaita 2, seminaristi 1, kansanopistonoppilas 1, kansakoulunoppilas 1, kirjuri 1, kauppioita ja heidän poikia 5, asioitsija 1, konttoristi 1, kauppa-apulainen 1, talonomistaja 1, isännöitsiä 1, valokuvaaja 1, kultaseppä 1, ravintoloitsija 1, torinkauppias 1, tukkityönjohtaja 1, poliisikonstaapelia 2, postiljooni 1, kyyppari 1, räätälejä 2, suutareja 7, maalareja 2, puuseppä 1, kirvesmies 1, puutarhuri 1, teurastajia 2, läkkiseppä 1, viiluri 1, koneenkäyttäjiä 2, automobiilinkuljettaja 1, ajureja 4, renkejä 3, talonmiehiä 2, yövartia 1, satamatyömies 1, parmaanmittaaja 1, tehtaantyömies 1, tukkityömies 1, kivityömies 1, harpunsoittaja 1, siirtolainen 1, juoksupoika 1, nuorukaisia 2, vaivaishoitolainen 1, vanki 1, tuntematomia ja irtolaisia 10	88	—

Leskirouva 1, neiti 1, seminaristi 1, kauppa-apulainen 1, kuorma-ajurin vaimo 1, rengin vaimo 1, nuohojan-vaimo 1, palvelijattaria 11, ent. tehtaantyöntekijä 1, tuntemattomia ja irtolaisnaisia 4	—	23	
Yhteensä	134	29	— 163

Mielisairaina, idioottina tai synkkämielisinä tekoa tehdessään oli . 10 m. 6 n.
Humalassa tekoa tehdessään oli . . . . . 13 » — »

Itsemurhat jaettuina kuukausittain.

Tammikuu	8	Toukokuu	13	Syyskuu	15
Helmikuu	20	Kesäkuu	13	Lokakuu	10
Maaliskuu	17	Heinäkuu	13	Marraskuu	16
Huhtikuu	12	Elokuu	14	Joulukuu	12
					163

Murha eli tappo.

	Miehille.	Naisille.	
Tehtiin tylsällä aseella	[1]) 25	1	
» terävällä »	[2]) 86	7	
» » ja tylsällä aseella	3	—	
» » aseella ja pantu junan alle	—	1	
» kuristamisella tai hirttämisellä	3	2	
» tukehduttamisella	4	—	
» ampuma-aseella	[3]) 23	10	
» myrkyllä	1	2	
» heittämällä maahan (fract. vertbr. colli)	[4]) 1	—	
» pahoinpitelyllä	[4]) 4	—	
» potkaisemalla	1	—	
	151	23	— 174

Myrkkynä käytettiin: livekiveä 1 n.; strykniiniä 1 m., 1 n.

Tapaturmia.

	Miehiä.	Naisia.
Hukkuminen	[5]) 36	[6]) 9
Häkä	4	1
Palovamma	4	—

[1]) 6 m. humalassa. — [2]) 8 m. humalassa. — [3]) 2 m. humalassa. — [4]) 1 m. humalassa. — [5]) 10 m. humalassa, 1 m. kaatuva-tautinen. — [6]) 1 n. humalassa.

	Miehiä.	Naisia.
Sisäänpalaminen	[1]) 7	—
Paleltuminen	[2]) 7	—
Tukehtuminen	1	1
Äiti tukehduttanut nukkuessa lapsensa	1	2
Hirttäminen	1	—
Sähkö-isku	2	—
Tylsä terä	[3]) 3	1
Ampuminen	[3]) 14	2
Pään loukkaantuminen kaatuessa	1	—
Kaatuminen oksentaessa	[3]) 1	—
» kärrystä	2	—
» portaita alas	[3]) 2	1
» rakennuksen 4:nestä kerroksesta	—	1
» » 5:nestä »	1	—
» raitiovaunusta	1	—
» raitiovaunusta alasmennessä	—	1
» laivan lastiruomaan	2	—
Isku päähän kaatuessa kaivoon	—	1
Rakenteesta kaatuvan rautatiekiskon sattuminen päähän	1	—
Joutunut koneeseen	1	—
Fractura cranii ja denatur. spriin nauttiminen	1	—
» » automobilin yhteentörmäyksessä	1	—
Raitiovaunu työntänyt kumoon	—	1
Juna ylitse ajanut	[4]) [5]) 12	1
Raitiovaunu » »	[6]) 1	—
Automobili » »	2	—
Polkupyörä » »	1	—
Kärryt » »	2	—
Reki » »	—	1
Lankkuvaunu » »	1	—
Myrkky	4	1
» ja paleltuminen	1	—
Tetanus ruhjoutumisvamman johdosta	1	—
Kuollut verenvuotoon säärihaavasta	—	1
	119	25 — 144

[1]) 2 m. humalassa. — [2]) 5 m. humalassa. — [3]) 1 m. humalassa. — [4]) 6 m. humalassa. — [5]) 1 m. mielenvikainen. — [6]) 1 m. melkein sokea ja kuuro sekä vaivainen.

Myrkyt jotka aiheuttivat tapaturman: alkohooli 2 m.; denaturoitu sprii 2 m.; opiumi 1 m.; hiilidioxidi 1 n.

Taudeissa kuoli.

	Miehiä.	Naisia.
Sydänlämsävika	2	1
Sydänhalvaus	[1]) 4	—
Status thymico-lymphatic.	1	—
Rasvasydän	—	[2]) 2
Arteriosclerosis	[1]) 4	—
Sclerosis art. coronar. cordis & myodegenar. cordis	[1]) 1	—
Aneurysma aortae	3	—
Aivo-halvaus	[1]) 8	3
Aivokalvon tulehdus	3	—
Kuollut kaatuvaistaudin kohtauksessa	—	1
Keuhkokuume	[3]) 11	4
Empyema (ja puukon isku)	1	—
Bronchitis acuta capillaris	—	2
» » » et gastro-enteritis	—	1
Gastro-enteritis	3	2
» » et pneumonia	2	2
» » » nephritis	1	—
Enteritis follicularis, bronchopneumonia bilat.	—	1
Suolisolmu	1	—
Nephritis	[1]) 2	—
Tuberkulosi	6	3
Tuberkulosi ja enteritis	1	—
Keuhkotub. ja sydänvika	—	1
Vanhuudenheikkous (arteriosclerosis)	—	1
Kurkkumätä	1	1
Isorokko ja keuhkokuume	1	—
Syöpä	—	1
Jäykkäkouristus	1	—
Entero-colilis (2 keskenmenon jälkeen)	—	3
Peritonitis (keskenmenon ja ennenaikaisen synnytyksen jälkeen)	—	2
Kuollut verenvuotoon synnytyksen johdosta	—	1

[1]) 1 m. humalassa. — [2]) 1 n. humalassa. — [3]) 2 m. humalassa.

	Miehiä.	Naisia.	
Kuollut verenvuotoon keskenmenossa otetun fosforin jälkeen	—	1	
Septicaemia (sikiönkarkoittamisen jälkeen)	—	2	
Eclampsia parturientium	—	1	
	57	36	— 93

VII. Apteekkilaitos.

Vuoden 1912 lopussa löytyi Suomessa 223 apteekkia, joista 34 reali- ja 189 henkilökohtaisten erioikeuksien perusteella.

Vuoden 1913 kuluessa annettiin erioikeuskirjat seuraaviin uusiin apteekkeihin:

tammik.	29	p:nä	Kivennavan	apteekkiin	provisori Edvard Johannes Forsman'ille.
maalisk.	14	»	Pietarsaaren 2:seen	»	» Lauri Erik Rauniolle.
huhtik.	18	»	Espoon	»	» Georg Jansson'ille.
toukok.	2	»	Pyhäjärven	»	» Adolf Fredrik Löthman'ille.
heinäk.	25	»	Uukuniemen	»	» Bror Karl Hjalmar Paqvalén'ille.
»	29	»	Räisälän	»	» Gustaf Zakeus Forsström'ille.
marrask.	25	»	Kausalan	»	» Josef Herman Kiianlinnalle.
»	»	»	Ätsärin	»	» Alexis Rafael Wichmann'ille.

Edellisen ostajan kuoleman takia julistettiin haettaviksi ja annettiin seuraavat erioikeudet:

helmik.	21	p:nä	Sysmän	apteekkiin	apteekkari Johan Aleksander Geitel'ille.
»	»	»	Oriveden	»	provisori Karl Johannes Karlsson'ille.
marrask.	25	»	Turun 6:teen	»	apteekkari Allan Menotti Malin'ille.

Edellisen omistajan siirron takia julistettiin haettaviksi ja annettiin seuraavat erioikeudet:

tammik.	29	p:nä	Säkkijärven	apteekkiin	apteekkari Axel Alexander Haglund'ille.

helmik. 21 p:nä Hyrynsalmen apteekkiin provisori Gustaf Salomon Wahlroos'ille.
maalisk. 1 » Juukan » » John Edgard Hedman'ille.

Oston takia siirrettiin seuraavat erioikeudet:

tammik. 29 p:nä Värtsilän apteekkiin provisori Vivi Maria Nyman'ille.
helmik. 21 » Savonlinnan » » Gustaf Valter Åkerstén'ille
maalisk. 28 » Turun 2:seen » apteekkari Frans Bernhard Knifsund'ille.
marrask. 18 » Viipurin 1:seen » provisori Knut Hjalmar Hemmer'ille.

Apteekkierioikeuksien haltioista kuolivat:

helmik. 2 p:nä Alavuden apteekin omistaja Hugo Arthur Herler.
maalisk. 3 » Kaskisten » » Alf Engström.
huhtik. 29 » Noormarkun » » Johannes Almanzor Michelson
kesäk. 1 » Karstulan » » Valfrid Idman.
marrask. 12 » Paimion » » Wolter Brunberg.
» 19 » Iin » » Axel Waldemar Sten.
jouluk. 31 » Antrean » » Emil Ferdinand Studd.

Seuraava taulukko näyttää Suomen apteekkierioikeudet ja niiden omistajat vuoden 1913 lopussa sekä erioikeuksista suoritettavan vuotuisen veromäärän:

A. Luettelo realierioikeuksilla varustetuista eli kanta-apteekeista vuoden 1913 lopussa.

A. Registre des Pharmacies principaux, munies dé priviléges réels, de la fin de l'année 1913.

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque des droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Omistaja. *Possesseur.*
			Uudenmaan lääni.	
1910	Toukok.	24	Helsingin 1:nen	Werner Georg Smedslund
1891	»	12	» 2:nen	Lars Edvard Stigzelius
1755	Syysk.	24	» 3:as	Keisarillinen Aleksanterin Yliopisto
1896	Lokak.	26	Porvoon 1:nen	Emil Fredrik Mikander
1901	Kesäk.	13	Loviisa	Georg Wilhelm Wahlroos
1911	Heinäk.	1	Tammisaari	Viktor Edvard Wilhelm Nyfors
			Turun ja Porin lääni.	
1907	Jouluk.	18	Turun 1:nen	Arthur Johan Carén
1900	Tammik.	22	» 2:nen	William Westerling

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque des droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Omistaja. *Possesseur.*
1910	Huhtik.	19	Maarianhamina	Berndt Axel Dammert'in leski
1895	Maalisk.	18	Porin 1:nen	Gustaf Wilhelm Widbom.
1907	Helmik.	7	Uusikaupunki	Karl Arrhenius
1901	Marrask.	25	Rauma	Evert Vilhelm Tötterman
			Hämeen lääni.	
1900	Tammik.	22	Hämeenlinnan 1:nen	Alfred Erland Ölander
1904	Huhtik.	18	Tampereen 1:nen	Alfred Johannes Molin
			Viipurin lääni.	
1891	Toukok.	12	Viipurin 1:nen	Axel Wilhelm Palén
1898	Heinäk.	28	Sortavala	Sven Holst
1887	Kesäk.	1	Hamina	Alfons Nymalm'in oikeudenomist.
1908	»	13	Käkisalmi	Gustaf Walter Lindroos
1899	Elok.	10	Lappeenranta	Algot Bernhard Schlüter
			Mikkelin lääni.	
1902	Syysk.	2	Heinola	Werner Dahlström
1902	Huhtik.	28	Mikkelin 1:nen	Anders Adiel Watanen
1895	Heinäk.	11	Savonlinna	Frans Bernhard Knifsund
			Kuopion lääni.	
1908	Syysk.	24	Kuopion 1:nen	Evald Piispanen
1892	Elok.	9	Joensuu	Hugo Ferdinand Olsoni
			Vaasan lääni.	
1895	Elok.	14	Kristiinankaupunki	Henrik Johannes Sandlund
1895	Maalisk.	11	Pietarsaari	Karl Lennart Candolin
1901	Tammik.	4	Uusikaarlepyy	Gustaf Eliel Roos
1903	Huhtik.	20	Nikolainkaup. 1:nen	Sigurd Brander
1904	Tammik.	18	Jyväskylä	Eugen Mansnerus
1903	Helmik.	9	Kokkolan 1:nen	Karl Uno Roos.
			Oulun lääni.	
1896	Syysk.	9	Oulun 1:nen	Hugo Hjalmar Hasselblatt
1909	Toukok.	18	Raahe	Gustaf Hjalmar Jaatinen
1909	»	26	Tornio	Theodor Johannes Borg
1894	Marrask.	27	Kajaani	Fredrik William Stenius

B. Luettelo henkilökohtaisilla erioikeuksilla varustetuista apteekeista vuoden 1913 lopussa.

B. Registre des Pharmacies, munies de priviléges personnels, de la fin de l'année 1913.

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
			Uudenmaan lääni.		
1902	Tammik.	20	Helsingin 4:jäs	1,200	Magnus Malcolm Björklund
1901	Elok.	21	» 5:des	1,200	Paul Fredrik Elmgren
1897	Toukok.	17	» 6:des	1,200	Emil Sandroos
1903	Helmik.	9	» 7:mäs	800	Walter Johannes Karsten
1908	Lokak.	26	» 8:as	800	Walter Eliel Kalixtus Laurén
1911	Jouluk.	8	» 9:s	600	Werner Eliel Grenman
1901	Tammik.	28	» 10:nes	600	Karl Allan Aschan
1907	Marrask.	18	» 11:sta	600	Edvard Felix Hellén
1911	Marrask.	10	» 12:sta	400	Henrik Heickell
1912	Maalisk.	15	Lohja	200	Lennart Ossian Löfström
1903	Maalisk.	23	Pohja	100	Ernst Woldemar Dromberg
1911	Huhtik.	4	Hanko	400	Mathilda Aejmelæus
1907	Toukok.	21	Mäntsälä	200	Thorsten Georg Pettersson
1903	Helmik.	23	Vihti	200	Axel Alfred Alm
1906	Helmik.	12	Inkoo	100	Johan Fredrik Mattsson
1899	Tammik.	30	Nurmijärvi	100	Fredrik Albin Koponen
1900	Elok.	22	Orimattila	200	Johan Gustaf Spolander
1910	Heinäk.	19	Kirkkonummi	100	Frithiof Konstantin Schauman
1901	Lokak.	14	Elimäki	100	Axel Gabriel Bergman
1910	Maalisk.	4	Porvoon 2:nen	600	Johan Arthur Hellström
1905	Syysk.	27	Iitti (Kuusankoski)	100	Richard Julius Lind
1905	Lokak.	9	Oulunkylä	100	August Alexander Franck
1907	Heinäk.	31	Hyvinkää	200	Emil Konrad Wäyrynen
1907	Jouluk.	18	Kerava	100	Nestor Gabriel Lindström
1913	Huhtik.	4	Espoo	100	Georg Jansson
1913	Helmik.	25	Kausala	100	Josef Herman Kiianlinna
			Turun ja Porin lääni.		
1911	Maalisk.	28	Turun 3:as	800	Emil Konstantin Silén
1901	Tammik.	4	» 4:jäs	1,200	Ivar Hjalmar Strandell
1891	Elok.	12	» 5:des	600	Frans Eskil Ditzler
1913	Marrask.	25	» 6:s	600	Apt. Henrik Aifred Fonselius'en kuolinpesä
1908	Toukok.	11	Naantali	400	Axel Fredrik Wikman
1908	Kesäk.	13	Salo	400	Oskar Magnus Kræmer
1883	Lokak.	23	Ikaalinen	100	Sven Evert Strömmer
1888	Syysk.	26	Tyrvää	100	Otfrid Abelard Bäckman
1899	Marrask.	27	Huittinen	200	Oskar Benedikt Bröms
1890	Kesäk.	11	Porin 2:nen	800	Karl Johan Juselius

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
1893	Lokak.	16	Porin 3:as	800	Johan Bernhard Sundblom
1909	»	13	Merikarvia	100	Arndt August Huhtinen
1912	Jouluk.	13	Kemiö	200	Arthur Emil Viklund
1887	Marrask.	22	Eura	100	Hjalmar Tollet
1890	Kesäk.	5	Loimaa	100	Gotfrid Waldemar Norrman
1900	Elok.	15	Marttila	100	Hjalmar August Bruno Aschan
1907	Marrask.	4	Kokemäki	200	Oskar Agabus Nordberg
1912	Heinäk.	28	Kankaanpää	100	Otto Fredrik Fernströmin leski
1908	Helmik.	17	Perniö	100	Pehr Gustaf Torsten Waselius
1903	»	9	Pöytyä	100	Kustaa Heikki Pietilä
1898	Elok.	24	Hämeenkyrö	100	Viktor Napoleon Törnvall
1910	Huhtik.	19	Reposaari	100	Hugo Hjalmar Agathon Mether
1905	Tammik.	30	Paimio	100	Apteekkari Walter Bunberg'in leski
1912	Maalisk.	29	Parainen	100	Georg Emil Örnhjelm
1909	Huhtik.	19	Rauman 2:nen	800	Arpa Artur Sörman
1908	»	30	Mynämäki	100	Arthur Axel Ahlroth
1908	Toukok.	18	Punkalaidun	100	Karl Emil Grönberg
1909	»	26	Noormarkku	100	Apteekkari Johannes Almanzor Michelsonnin kuolinpesä
1909	Lokak.	13	Laitila	100	Anton Runman
			Hämeen lääni.		
1904	Heinäk.	20	Hämeenlinnan 2:nen	600	Viktor Alexander Haglund
1905	Lokak.	9	Tampereen 2:nen	800	Uno Johannes Hagberg
1886	Maalisk.	9	» 3:as	600	Amil Adolf Schéele
1892	Syysk.	7	» 4:jäs	600	Karl Volter Aschan
1899	»	2	» 5:des	200	Felix Albin Relander
1911	Lokak.	13	Jämsä	400	Stefanus Teppo Huttunen
1902	Syysk.	2	Tammela	800	Johan Edvard Hjelt
1912	Kesäk.	6	Lahti	600	Ilmari Reinhold Lindqvist
1900	Elok.	15	Ruovesi	200	Uno Fredrik Eklund
1901	Marrask.	5	Sääksmäki	200	Johan Edvard Gustafsson
1908	Huhtik.	14	Riihimäki	300	Volter Nikolai Simberg
1900	Jouluk.	10	Kuhmoinen	100	Theodor Daniel Pettersson
1906	Lokak.	1	Somero	100	Juho Kristian Lumme
1913	Helmik.	21	Orivesi	200	Karl Johannes Karlsson
1892	Syysk.	13	Akaa	100	Gustaf Wilhelm Rothberg
1907	Maalisk.	13	Korpilahti	100	Axel Emil Gulin
1893	Helmik.	27	Urjala	200	Johan August Nylander
1899	Kesäk.	7	Lammi	100	Frans Edvin Bergroth
1911	Elok.	25	Kangasala	100	Karl Arvid Sixtus Melart
1904	Huhtik.	24	Loppi	100	Gustaf Sohlström
1907	Lokak.	8	Pälkäne	100	Hjalmar Wilhelm Björkman

Erioikeuksien antopäivä *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
			Viipurin lääni.		
1910	Maalisk.	15	Viipurin 2:nen	1,200	Aaro Holopainen
1901	Marrask.	11	» 3:as	1,200	Yrjö Fredrik Björklund
1901	»	11	» 4:jäs	600	Herman Filip Björklund
1900	Jouluk.	10	» 5:des	800	Johan Hjalmar Ekroos'in leski
1911	Tammik.	24	Impilahti	300	Veikko Walldén
1906	Syysk.	3	Imatra	400	Otto Fritiof Björklund
1909	Lokak.	13	Muola	200	Axel Edvin Gahmberg
1903	Syysk.	18	Terijoki	600	Karl Birger Poppius
1911	Jouluk.	1	Kotkan 1:nen	800	Erik Mikael Eklund
1906	Toukok.	28	» 2:nen	800	Carl Rundqvist
1905	Helmik.	27	Koivisto	100	Viktor Reinhold Kolehmainen
1905	»	27	Virolahti	100	Allan Achilles Pippingsköld
1905	Toukok.	15	Parikkala	100	Rurik Olsoni
1912	Maalisk.	15	Kurkijoki	200	Paavo Hämäläinen
1896	Huhtik.	20	Uusikirkko	100	Walter Karl Gustaf Gadd
1912	Toukok.	17	Antrea	200	Apteekkari Emil Ferdinand Studd'in leski
1898	Helmik.	14	Kouvola	200	Lars Adolf Winter
1913	Tammik.	29	Säkkijärvi	100	Axel Alexander Haglund
1897	Jouluk.	6	Jaakkima	100	Emil Dahlin
1912	Jouluk.	6	Sakkola	100	Apteekkari Erik Alvar Mesterton'in leski
1902	Toukok.	20	Jääski	100	Jean Sucksdorff
1910	Helmik.	3	Karhula	400	Robert Georg Jankowsky
1903	Marrask.	9	Raivola	100	Woldemar Wallman
1906	Helmik.	2	Kirvu	100	Gustaf Reinhold Lindsten
1907	Lokak.	21	Kolikkoinmäki	200	Uno Kalm
1908	Maalisk.	24	Rautjärvi	100	Julius Leonard Lundell
1911	Heinäk.	14	Suojärvi	100	Yngve Georg Ernst Zimmerman
1908	Syysk.	24	Hiitola	100	Pekka Reijonen
1909	Toukok.	18	Luumäki	100	Alexander Edvin Westin
1911	»	2	Salmi	100	Robert Leonard Bäck
1912	Tammik.	11	Sippola	100	Petter Vilho Koponen
1912	Lokak.	4	Kuokkala	100	Paavo Armas Hillman
1901	Kesäk.	19	Savitaipale	100	Ernst Viktor Schnur
1913	Tammik.	29	Kivennapa	100	Edvard Johannes Forsman
1913	Heinäk.	25	Uukuniemi	100	Bror Karl Hjalmar Paqvalén
1913	Heinäk.	29	Räisälä	100	Gustaf Zakeus Forsström
			Mikkelin lääni.		
1907	Toukok.	15	Mikkelin 2:nen	600	Allan Menotti Malin
1903	Helmik.	23	Juva	100	Rolf Alexander Krook
1912	Marrask.	1	Joroinen	200	Pekka Stenqvist

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
1913	Helmik.	21	Sysmä	100	Johan Anton Alexander Geitel
1903	Heinäk.	22	Mäntyharju	200	Ernst Adolf Domander
1889	»	29	Rantasalmi	100	Gustaf Widing
1906	Jouluk.	11	Heinävesi	100	Albin Birger Ericsson
1909	Heinäk.	6	Pieksämäki	300	Otto Fredrik Randén
1909	Maalisk.	30	Hirvensalmi	100	Berndt Kristoffer Lundell
1897	Marrask.	15	Kangasniemi	100	Alfred Ekelund
1907	Jouluk.	18	Puumala	100	Johan Viktor Kjerulf
1909	Maalisk.	3	Kerimäki	100	Oskar David Herman Lewin
1909	Kesäk.	22	Joutsa	100	Karl Edvard Henrik Holmström
			Kuopion lääni.		
1908	Syysk.	24	Kuopion 2:nen	800	Kalervo Killinen
1902	Lokak.	27	» 3:as	600	Edvard Manasse Malmberg
1903	Lokak.	5	Iisalmi	400	Wäinö Johannes Ignatius
1912	Maalisk.	22	Leppävirta	300	Veikko Arvid Timonen
1900	Huhtik.	3	Nurmes	300	Matti Ernst Gustaf Calonius
1912	Tammik.	26	Rautalampi	400	Adolf Vilhelm Kiiliäinen
1913	Tammik.	29	Värtsilä	200	Vivi Maria Nyman
1908	Tammik.	27	Pielavesi	200	Johan Sanfrid Hallman
1900	Syysk.	12	Nilsiä	100	Johan Henrik Lyra
1903	Elok.	19	Pielisjärvi	200	Otto Torsten Saladin Mether
1907	Maalisk.	26	Ilomantsi	100	Johannes Lackström
1913	Maalisk.	4	Juuka	100	John Edgard Hedman
1907	Toukok.	2	Liperi	100	Filip Kiiskinen
1897	Heinäk.	21	Karttula	100	Johan Adolf Kolehmainen
1905	Toukok.	29	Suonenjoki	200	Emil Edvard Wikman
1909	Tammik.	11	Kaavi	100	Fredrik Viktor Finnberg
1907	Lokak.	8	Lapinlahti	100	William Konstantin Forsberg
1908	Tammik.	20	Varkaus	100	Georg Theodor Sternberg
1910	Heinäk.	9	Kitee	100	Sixtus Herman Knifsund
			Vaasan lääni.		
1907	Toukok.	7	Nikolainkaup. 2:nen	800	Edvard Keto
1908	Tammik.	27	» 3:as	200	Herman William Hjelt
1912	Lokak.	4	Kokkolan 2:nen	400	Väinö Vennonen
1908	Syysk.	10	Alavus	300	Hugo Arthur Herler'in perilliset
1911	Marrask.	13	Ilmajoki	200	Vilho Siimes
1906	Elok.	15	Keuruu	200	Adolf Castrén
1906	»	15	Lapua	300	Oscar Ferdinand Löfman
1910	Huhtik.	19	Mustasaari	300	Viktor Ollqvist

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
1909	Elok.	10	Närpiö	200	John Erland Levón
1909	Toukok.	18	Saarijärvi	200	Pehr Rudolf Tihleman
1888	Syysk.	26	Karstula	100	Walfrid Idman
1892	Jouluk.	5	Viitasaari	100	Hjalmar Drake
1880	Helmik.	10	Vöyri	100	Joel Salin
1909	Maalisk.	30	Kaskinen	200	Apteekkari Alf Engströmin leski
1904	Huhtik.	24	Virrat	100	Otto Evert David Bruun
1890	Kesäk.	5	Jalasjärvi	100	Oskar Evert Dahlin
1908	Lokak.	12	Isokyrö	200	Karl Gustaf Bernhard Wåhlberg
1908	Kesäk.	17	Pihtipudas	100	Berndt Emil Forsblom
1910	Helmik.	10	Lappajärvi	200	Gustaf Edvard Siren
1907	Marrask.	4	Äänekoski	100	Rudolf Wilhelm Emanuel Strandman
1911	Marrask.	24	Kauhajoki	100	Jaakko Jonkamo
1903	Marrask.	9	Kannus	100	Gunnar Ossian Aspelin'in leski
1903	»	30	Veteli	100	Gustaf Adolf Bökman
1905	Tammik.	30	Kauhava	100	Rudolf Böhme
1905	Huhtik.	17	Ylistaro	200	Edvard Adiel Snellman
1905	Kesäk.	15	Mänttä	100	Axel Ivar Aschan
1909	Tammik.	11	Öfvermark	100	Petter Eliel Löfberg
1909	Elok.	26	Kuortane	100	Uno Karl Anders Gustaf Hobin
1910	Maalisk.	15	Alajärvi	100	Fritz Emil Jung
1911	Tammik.	24	Kurikka	100	Almar Henrik Boisman
1911	Huhtik.	11	Seinäjoki	100	Ernst August Grönroos
1913	Helmik.	25	Ätsäri	100	Alexis Rafael Wichmann
1913	Maalisk.	14	Pietarsaaren 2:nen	400	Lauri Erik Raunio.
			Oulun lääni.		
1905	Kesäk.	8	Oulun 2:nen	800	Ossian Hedman
1897	Huhtik.	12	» 3:as	600	Karl Gustaf Mikael Toppelius
1898	Lokak.	3	Haapavesi	200	Albert Georg Dyhr
1912	Lokak.	4	Kalajoki	300	Nils Villiam Aschan
1895	Marrask.	18	Kemi	200	Fredrik Johan Skippari
1908	Maalisk.	10	Rovaniemi	400	Aksel Konstantin Castrén
1906	Elok.	15	Pudasjärvi	100	Oskar Wiikinkoski
1907	Helmik.	11	Muhos	100	Karl Gustaf Chorin'in oikeudenomistajat
1903	Helmik.	23	Nivala	100	Linus Eliud Wangel
1912	Huhtik.	12	Oulainen	100	Johan Julius Holmström
1908	Toukok.	26	Kittilä	Vapaa	Anders Richard Lindgren
1913	Helmik.	21	Hyrynsalmi	100	Gustaf Salomon Vahlroos
1910	Heinäk.	22	Turtola	100	Edvin Gråsten
1903	Maalisk.	9	Ylivieska	100	Herman Forsman

Erioikeuksien antopäivä. *Date lorsque les droits spéciaux furent accordés.*			Paikka. *Place.*	Vero. *Impôt.*	Omistaja. *Possesseur.*
1910	Maalisk.	22	Ii	100	Apteekkari Axel Waldemar Sten'in kuolinpesä
1908	Heinäk.	8	Kemijärvi	100	Agur Henrik Castrén
1908	»	24	Kuusamo	100	Apteekkari Mathias Arthur Walentin Kronqvist'in oikeudenomistajat
1913	Toukok.	2	Pyhäjärvi	100	Adolf Fredrik Löthman

Annettujen apteekkierioikeuksien lukumäärä vuoden 1913 lopussa oli siis 229 ja niistä valtiolle suoritettava vuotuinen veromäärä tekee yhteensä 52,200 markkaa sittenkun kaikki ovat avatut.

Apteekkarikirja annettiin vuoden kuluessa seuraaville provisoreille:

tammik. 10 p:nä Arthur Emil Wiklund'ille.
helmik. 2 » Otto Fredrik Fernström'ille.
» 4 » Karl Johannes Karlsson'ille.
» 14 » Vivi Maria Nyman'ille.
maalisk. 4 » Gustaf Valter Åkersten'ille.
toukok. 28 » Edvard Johannes Forsman'ille.
kesäk. 6 » Paavo Hämäläiselle.
heinäk. 5 » Yngve Georg Evert Zimmermann'ille.
» 11 » Gustaf Salomon Wahlroos'ille.
jouluk. 9 » Knut Hjalmar Hemmer'ille.

Helmikuun 11 p:nä myönnettiin Parikkalan apteekin omistajalle Rurik Olson'ille oikeus laittaa lääkevarasto Simpeleelle ja elokuun 15 p:nä Maarianhaminan apteekin omistajalle rouva Sanny Dammert'ille oikeus laittaa lääkevarasto Eckerö'hön.

Seuraavat haara-apteekkioikeudet myönnettiin:

helmikuun 25 p:nä apteekkari H. Sandlund'ille haara-apteekkia varten Lappfjärd'issa.
heinäkuun 5 p:nä apteekkari F. Jung'ille haara-apteekkia varten Soinille.
heinäkuun 5 p:nä apteekkari G. Dyhr'ille haara-apteekkia varten Rantsilaan.
syyskuun 12 p:nä apteekkari K. Holmström'ille haara-apteekkia varten Hartolaan.

Seuraavat uudet haara-apteekit avattiin:

tammik. 15 p:nä Soinissa kuuluen Alajärven apteekkiin;
huhtik. 4 » Rantsilassa » Haapaveden »

Seuraavat haara-apteekit suljettiin:

maalisk. 13 p:nä suljettiin Enonkosken lääkevarasto.
» 15 » » Räisälän haara-apteekki.
huhtik. 21 » » Hartolan »

Seuraavat itsenäiset apteekit avattiin:

tammik. 1 p:nä Pyhäjärven (Oulun lääni) apteekki.
maalisk. 15 » Räisälän apteekki.
kesäk. 1 » Ätsärin »

Seuraava taulukko näyttää lääkemääräysten lukumäärän, jotka vuoden kuluessa ovat maan kaikissa apteekeissa ja niihin kuuluvissa haara-apteekeissa valmistetut; siitä käy myös selville, mihinkä apteekkiin kukin haara-apteekki kuuluu:

Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*	Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*
Akaan Toijala	3,984	Helsingin 2:nen	40,717
Alajärvi	4,297	» 3:mas	28,867
Alavus	3,440	» 4:jäs	37,455
1. Ätsäri	3,806	» 5:des	21,812
Antrea	8,321	» 6:des	29,253
Elimäki	5,095	» 7:mäs	20,905
Eura	8,301	» 8:sas	30,248
Haapavesi	4,580	» 9:säs	10,604
2. Haapajärvi	1,364	» 10:nes	18,389
3. Pyhäjärvi	1,268	» 11:tas	24,730
Hamina	8,798	» 12:tas	11,422
Hanko	14,122	Hiitola	5,779
Heinola	5,642	Hirvensalmi	1,384
4. Hartola	1,341	Huittinen	6,136
Heinävesi	5,890	Hyrynsalmi	1,162
Helsingin 1:nen	35,050	5. Puolanko	468

Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*	Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*
6. Suomussalmi	494	22. Sotkamo	1,963
Hyvinkää	7,232	23. Kuhmoniemi	1,374
Hämeenkyrö	5,613	Kalajoki	4,881
Hämeenlinnan 1:nen	11,036	Kangasala	3,358
» 2:nen	8,850	Kangasniemi	3,287
7. Hauho	1,051	24. Hankasalmi	1,767
Ii	5,412	Kankaanpää	2,240
8. Haukipudas	1,332	25. Honkajoki	382
9. Simo	1,087	Kannus	4,759
Iisalmi	12,624	26. Himanka	1,040
10. Kiuruvesi	3,164	Karhula	11,876
Ikaalinen	5,297	Karstula	2,246
11. Parkano	1,407	Karttula	3,464
Ilmajoki	3,519	Kaskinen	1,558
Ilomantsi	3,108	27. Teuva	1,708
12. Eno	2,869	Kauhajoki	3,291
Imatra	8,715	Kauhava	5,652
13. Ruokolahti	1,028	Kemi	13,205
Impilahti	2,705	28. Tervola	1,011
14. Pitkäranta	1,235	Kemijärvi	3,127
15. Suistamo	1,251	29. Kuolajärvi	1,058
Inkoo	2,014	Kemiö	3,251
16. Mustio	1,237	30. Taalintehdas	2,706
Isokyrö	2,306	Kerava	5,318
Jaakkima	4,191	31. Sipoo	3,096
17. Uukuniemi	3,640	Kerimäki	3,234
Jalasjärvi	5,656	Keuru	3,483
18. Peräseinäjoki	1,197	Kirkkonummi	3,976
Joensuu	15,106	32. Espoo	2,521
Joroinen	8,320	Kirvu	3,096
Joutsa	2,690	Kitee	5,684
19. Hartola	268	33. Rääkkylä	1,700
Juuka	2,135	Kittilä	2,195
Juva	3,405	34. Sodankylä	1,427
Jyväskylä	13,133	35. Muonio	857
Jämsä	7,667	Kivennapa (Kirkonkylä)	2,626
20. Längelmäki	120	Kivennapa (Kuokkala)	5,669
Jääski	5,341	36. Kuokkala	1,962
Kaavi	1,861	Koivisto	4,064
21. Tuusniemi	1,332	37. Uuraa	1,436
Kajaani	13,665	Kokemäki	4,871

Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*	Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*
Kokkolan 1:nen	9,241	Loimaa	6,836
» 2:nen	7,848	Loppi	2,084
38. Kronoby	2,101	51. Janakkala	3,718
Kolikkoinmäki	9,432	Lovisa	11,533
Korpilahti	1,720	Luumäki (Taavetti)	3,078
39. Muurame	410	Maarianhamina	10,527
Kotkan 1:nen	19,089	52. Godby	3,004
» 2:nen	12,223	53. Eckerö	174
Kouvola	14,377	Marttila	1,408
40. Voikka	2,579	Mikkelin 1:nen	13,600
Kristiinankaupunki	12,387	» 2:nen	6,378
41. Isojoki	675	Merikarvia	2,539
42. Lappfjärd	167	54. Ahlainen	710
Kuhmoinen	2,239	Muhos	411
43. Padasjoki	841	Muola	7,735
Kuopion 1:nen	15,353	55. Perkjärvi	1,809
» 2:nen	18,224	56. Valkjärvi	1,042
» 3:mas	12,100	Mustasaari	2,067
Kuortane	896	57. Maalahti	2,675
Kurikka	3,355	58. Laihia	1,012
44. Jurva	427	Mynämäki	4,027
Kurkijoki	3,703	Mäntsälä	2,821
45. Elisenvaara	1,488	Mänttä	2,008
Kuusamo	1,512	59. Vilppula	2,363
Kuusankoski, Iitti	5,422	Mäntyharju	2,753
46. Kausala	2,200	Naantali	3,328
Käkisalmi	8,139	60. Nauvo	747
47. Räisälä	1,818	61. Vehmaa	2,500
Lahti	20,340	Nikolainkaup. 1:nen	21,013
Laitila	4,551	» 2:nen	11,146
Lammi	3,227	» 3:mas	2,457
48. Asikkala	943	Nilsiä	2,707
Lapinlahti	5,224	62. Juuankoski	2,143
49. Maaninka	2,302	Nivala	3,210
Lappajärvi	4,761	Noormarkku	1,858
Lappeenranta	29,020	63. Pomarkku	1,116
Lapua	6,818	Nurmes	7,746
Leppävirta	5,782	Nurmijärvi	3,130
Liperi	2,037	Närpiö	7,046
50. Polvijärvi	712	64. Korsnäs	1,510
Lohja	14,234	Orimattila	5,005

Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*	Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *Nombre d'ordonnances.*
Orivesi	4,071	Rantasalmi	4,654
Oulainen	3,377	Rauman 1:nen	10,059
65. Pyhäjoki	1,162	» 2:nen	10,180
Oulun 1:nen	18,308	Rautalampi	4,303
66. Liminka	1,008	77. Vesanto	1,253
Oulun 2:nen	19,057	Rautjärvi	804
» 3:mas	6,527	Reposaari	2,818
Oulunkylä	4,531	78. Luvia	1,090
Paimio	3,150	Riihimäki	18,301
67. Sauvo	1,446	Rovaniemi	8,173
Parainen	4,670	Ruovesi	3,869
Parikkala	4,261	79. Kuru	847
Perniö	2,941	Saarijärvi	3,883
68. Bromarf	1,605	Sakkola	3,050
Pieksämäki	11,301	80. Rautu	1,055
Pielavesi	3,251	Salmi	2,071
69. Keitele	1,012	Salo	16,940
Pielisjärvi	5,920	Savitaipale	3,562
Pietarsaari 1:nen	21,666	81. Ristiina	877
» 2:nen	553	Savonlinna	18,356
Pihtipudas	1,037	Seinäjoki	3,445
70. Kivijärvi	938	Sippola	1,559
Pohja	4,305	Somero	6,004
71. Fiskars	3,535	Sortavala	15,474
Porin 1:nen	19,686	Suojärvi	300
» 2:nen	12,273	Suonenjoki	5,402
» 3:mas	12,763	Sysmä	3,088
Porvoon 1:nen	16,130	Säkkijärvi	2,592
» 2:nen	10,980	Tammela	14,298
Pudasjärvi	1,461	Tammisaari	10,161
72. Taivalkoski	552	Tampereen 1:nen	20,271
Punkalaidun	2,925	» 2:nen	23,662
73. Humppila	1,214	» 3:mas	14,523
Puumala	1,794	» 4:jäs	12,761
74. Sulkava	794	» 5:des	6,140
Pälkäne	2,171	Terijoki	17,777
75. Luopioinen	786	82. Kellomäki	1,890
Pöytyä	2,591	Tornio	15,572
Raahe	6,884	Turun 1:nen	17,984
76. Ruukki	1,498	» 2:nen	13,778
Raivola	4,258	» 3:mas	11,743

Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *N:ombre d'ordonnances.*	Paikkakunta. *Place.*	Receptien lukumäärä. *N:ombre d'ordonnances.*
Turun 4:jäs	30,461	Viipurin 1:nen	21,767
» 5:des	22,200	» 2:nen	14,612
» 6:des	12,510	» 3:mas	38,677
Turtola	1,671	» 4:jäs	4,985
83. Ylitornio	864	» 5:des	16,375
Tyrvää	5,238	Viitasaari	4,682
84. Lavia	2,751	Virolahti	4,842
85. Mouhijärvi	1,216	Virrat	4,252
86. Karkku	1,201	Värtsilä	4,403
Urjala	8,521	90. Tohmajärvi	2,242
Uusikaarlepyy	7,768	Vöyri	6,839
87. Alahärmä	1,436	91. Oravainen	1,411
Uusikaupunki	12,459	Ylistaro	2,778
Uusikirkko	6,384	Ylivieska	3,269
88. Kuolemajärvi	1,546	92. Sievi	643
Valkeakoski	5,412	Äänekoski	3,137
Varkaus	5,875	93. Laukaa	1,380
Veteli	5,404	Öfvermark	2,370
Vihti	2,831	94. Pirttikylä	1,170
89. Högfors	3,258	Yhteensä	2,010,054

Yllälueteltujen Lääkintöhallitukselle jätettyjen ilmoitusten mukaan valmistettiin siis kaikissa maan apteekkilaitoksissa vuonna 1913 lääkkeitä yhteensä 2,010,054 receptillä.

Apulaisten lukumäärä taas samojen ilmoitusten perusteella teki joulukuun 31 p:nä 1913 lukuunottamatta apteekkien omistajia tahi hoitajia 461 tutkinnon suorittanutta apulaista ja 235 oppilasta jaettuina seuraavalla tavalla:

	Provisoria. *Premieres cleres de pharmacien.*		Farmac. opisk. *Ettediant de pharmacie.*		Oppilaita. *Elève en pharmacie.*	
	miesp. *hommes.*	naisp. *fem.*	miesp. *hommes.*	naisp. *fem.*	miesp. *hommes.*	naisp. *fem.*
Apteekeissa *(Pharmacies)*	90	10	149	120	104	126
Haara-apteekeissa *(Succursales)*	61	5	21	5	—	5
Yhteensä *(Total)*	151	15	170	125	104	131

Oppilaita on 81 vuonna 1913 otettua, niistä 36 mies- ja 45 naispuolista. Heistä oli 8 mies- ja 7 naispuolista suorittanut ylioppilastutkinnon, jotenka vuonna 1913 otetuista oppilaista 18.5 % omasi ylioppilaan tietomäärän.

Julkisen provisoritutkinnon suorittivat vuoden kuluessa seuraavat farmacianopiskelijat:

Helmik.	3	p:nä	Toivo Allan Pietikäinen	arvosanalla	c. laude approbat	7/10.
»	»	»	Viktor Waldemar Dunder	»	approbatur	4/10.
»	»	»	Sigfrid Edvard Siintola	»	laudatur	9/10.
»	25	»	Volter Leopold Sebastian Nilsson	»	c. laude approbat.	7/10.
Huhtik.	7	»	Oskar Hjalmar Hellsten	»	» »	5/10.
Kesäk.	9	»	Einar Rafael Heinrichs	»	» »	5/10.
»	»	»	Gösta Albert Pahlman	»	» »	5/10.
»	»	»	Uno Birger Segerman	»	» »	6/10.
»	»	»	Amanda Elisabeth Nykänen	»	approbatur	4/10.
Syysk.	22	»	Rex Strömberg	»	laudatur	8/10.
Lokak.	2	»	Gösta Kasimir Molander	»	»	9/10.
»	20	»	Melchior Johan Edvard Britschgi	»	c. laude approbat.	5/10.
Marrask.	8	»	Oskar Valdemar Wilkman	»	» »	7/10.
»	»	»	Lauri Johannes Selin	»	» »	7/10.
Jouluk.	11	»	Jenny Maria Haapala	»	laudatur	9/10.
»	»	»	Axel Mathias Hernberg	»	c. laude approbat.	5/10.
»	»	»	Erik Artur Isotupa	»	» »	6/10.
»	»	»	Elis Vilhelm Kaven	»	» »	6/10.
»	»	»	Juho Korhonen	»	laudatur	8/10.
»	»	»	Viktor Anders Viklund	»	approbatur	2/10.

Seuraavat henkilöt ovat suorittaneet farmasianopiskelijatutkinnon:

Toukokuun	31	p:nä	Raisa Abramoff.
»	»	»	Lauri Pietari Björnström.
»	»	»	Johan Wilhelm Broholm.
»	»	»	Hugo Ivar Vilhelm Eriksson.
»	»	»	Karl Mikael Bäck.
»	»	»	Toivo Johannes Fennander.
»	»	»	Lilja Maria Haapala.
»	»	»	Hanna Huhtinen.
»	»	»	Jost Jörgensen.
»	»	»	Maria Ingeborg Kjellberg.
»	»	»	Elna Siviä Kontio.
»	»	»	Wilhelm Waldemar Lindqvist.
»	»	»	Hugo Jarl Madsen.
»	»	»	Helmi Maria Neppenström.

Toukokuun 31 p:nä Eva Maria Nikkinen.
» » » Anna Greta Viola Rundqvist.
» » » Impi Aino Margareta Sahlberg.
» » » Paavo Kosti Salminen.
» » » Ester Lyyli Sankari.
» » » Karin Maria Sarlin.
» » » Aina Johanna Saxbom.
» » » Edith Lovisa Smolander.
» » » Elsa Solmu.
» » » Hilja Maria Stenvall.
» » » Atle Ståhlman.
» » » Arthur Felix Vanhala.
» » » Carl Villehad Sundström.
Joulukuun 1 » Harry Walter Björnström.
» » » Heidi Eufemia Henriksson.
» » » Sulo Wäinö Kaila.
» » » Wäinö Antero Karppinen.
» » » Ilma Ingrid Kastren.
» » » Tyyne Maria Valjakka.
» » » Martti Lappalainen.
» » » Sally Nordberg.
» » » Eino Wilhelm Serlachius.
» » » Eino Alvar Tikkanen.

Apteekkien tarkastajana on vuonna 1913 toiminut provisori Richard Björkstén, joka toiminnastaan on Lääkintöhallitukselle jättänyt seuraavan kertomuksen:

Under år 1913 underkastades 109 apoteksinrättningar inspektion, nemligen 72 självständiga och 37 filialapotek. Af dessa voro 28 belägna i stad och 81 på landsbyggden.

Personalen var på samtliga apotek behörigen legitimerad och öfverhufvudtaget tillräcklig. På 3 apotek befanns apotekaren ensam sköta apoteket, på 8 apotek med biträde af en elev och på 3 med tillhjälp af 2 eller flere elever. I tvänne särskilda fall befanns farmaceuten sakna vederbörligt förordnande att förestå filialapoteket och samma var äfven förhållandet på ett självständigt apotek. Härom gjordes anmärkning.

Filialapoteken förestodos i 27 fall af provisor och i 10 af farmaceut. På tvänne filialer fanns utom föreståndaren äfven en elev.

Biblioteket var äfven nu på de besökta apoteksinrättningarna rätt väl försedt med modernare farmakopeer, uppslagsböcker, tidskrifter och annan

facklitteratur. Sämsta rummet i de resp. biblioteken intogo de i landet gällande farmakopeerna. Dessa hvilka redan för en längre tid sedan slutsålts hafva varit omöjliga att anskaffa och saknades därför Ph. Fennica och Militaris på 5 apotek och 12 filialer; Ph. Veterinaris på 1 apotek och 4 filialer, samt på 1 apotek och 2 filialer kom en äldre upplaga af sistnämnda farmakope till användning. Med intresse och otålighet väntas på att den nya farmakopen skall utkomma och fylla ett länge kändt behof af en egen tidsenlig farmakope. Författningar saknades på 1 apotek och 3 filialer och voro inkompletta på lika många apotek och filialer. Medicinalstyrelsens cirkulär saknades på 1 apotek och 5 filialer. Provincialläkaren hade icke tillsändt protokoll öfver förrättad visitation till 2 apotek och 3 filialer, samt hade icke på 3 år företagit visitation på 3 apotek och 1 filial.

Receptjournal fördes ordentligt på de samtliga apoteksinrättningarna. Smärre fel i taxeringen förekommo på 13 apotek och 10 filialer och på 1 apotek och 1 filial befunnos en rätt afsevärd mängd recept felaktigt taxerade. Äfven denna gång låg förnämnsta orsaken till felen i ofullständig korrigering af prisen i den på apoteket använda recepturtaxan. Vid genomgåendet af recepterna observerades äfven denna gång att giftiga och starkt värknade läkemedel expedierats på orepeterade recept. Från att apotek hade utgifvits bl. a. arsenik, arseniklösning med bittermandelvatten (10+20), morfin, codein, heroin och secale cornutum; endast undantagsvis påträffades ett recept innehållande ofvannämnda läkemedel vederbörligen påtecknadt. För apotekets föreståndare påpekades det olagliga häri, samt framhölls faran och det vådliga af sådant förfarande; äfven gjordes anmärkning härom.

Giftboken fördes författningsenligt på samtliga apoteksinrättningar och hade vid det giftiga ämnets utlemnande äfven författningarna i allmänhet efterföljts. Ifrån en filial hade expedierats gift på intyg af ordföranden i kommunalnämnden och på tvänne apotek saknades kvitto öfver emottagit gift. Till förgörande af insekter hade från 1 apotek på kronofogdens intyg utgifvits s. k. kejsargrönt, hvarom apoteksföreståndaren uppmärksamgjordes såsom stridande mot parag. 10 kapitlet 2 i gällande giftförordning.

Laboratoriejournal fördes ordentligt på samtliga med undantag af 4 apotek På 5 filialer fördes sådan icke och anmodades resp. filialföreståndare att föra journal öfver de arbeten som utfördes på filialapoteket.

Apotekslokaliteterna voro i allmänhet lämpliga för ändamålet och välhållna. Endast på en filial gjorde lokalen ett beklämt och dystert intryck och skulle äfven vid tillfälle ny ändamålsenlig och lämplig lokal anskaffas. Fyra apotek och två filialer hade flyttats eller uppstälts i nya lokaler och af dessa voro särskildt 1 apotek och 1 filial synnerligen tilltalande. Materialrum fanns icke på två filialer och på 7 utgjordes detsamma af en genom fack och hyllor

afskild del från apoteksrummet. Skildt laboratorium eller dekoktorium fanns icke på 3 apotek och på 6 var laboratoriet gemensamt med materialkammaren. På 1 apotek och 6 filialer saknades nödig källare, och på två filialer utgjordes hela lokaliteten af enbart expeditionsrummet.

Inredningen och ståndskärlen voro i allmänhet snygga, lämpliga och välhållna. Fullständigt ny inredning hade anskaffats till 4 apotek och 3 filialer samt delvis ny till 3 apotek och 1 filial. Ommålad och grundligare renoverad hade densamma blifvit på 5 apotek och 1 filial. Nya lämpliga ståndskärl hade anskaffats till 2 apotek och 4 filialer, samt blifvit kompletterad å 6 apotek och 3 filialer.

De mindre farliga gifterna voro icke alltid förvarade skildt för sig hvarför omflyttning af dessa vidtogos på 9 apotek och 10 filialer. Att på så många apoteksinrättningar anmärkningar måste företagas berodde i de flesta fall på att resp. föreståndare icke beaktadt att sådana giftiga ämnen hvilka icke äro upptagna i de gällande farmakopeerna äro underkastade bestämmelserna i giftförordningen af den 14 februari 1888. På två filialer omflyttades ämnen tillhörande de starka gifterna. Skildt signerad giftvåg saknades på 3 filialapotek.

Destillationsapparat fanns icke på 2 apotek, och på 2 filialer befanns infunderingsapparaten vara af det mest primitiva slag, och på en filial bereddes infusioner och dekokter på öppen eld. Infunderingskärl af porslin saknades på 4 apotek och 9 filialer. På 1 apotek voro sikterna oanvändbara.

Medikamentsförrådet var i allmänhet af god beskaffenhet och rationellt förvaradt. Endast sällan påträffades detsammas förvaring på vinden. Af de i farmakopen upptagna kemiska preparaten innehöll Acidum nitricum i 6 fall, Sulfas natricus i 2 och Sulfas magnesicus i 26 fall för mycket klorider. I ett fall var Chloras kalicus starkt uppblandad med natriumklorid och Acidum arsenicosum med gips. Acidum benzoicum och Acidum sulfuricum utmönstrades i 5 fall. Brometum och Jodetum kalicum befunnos i sammanlagda 8 fall innehålla fri lut; Chloretum apomorphicum, Jodetum hydrargyrorum och Oxidum hydrargyricum uppfyllde icke i 9 fall farmakopens fordringar. Samma var äfven förhållandet med Acetus morphicus, Chloretum ferricum, Chloretum zincicum, Lactas ferrosus, Sulfas Chinicus och Valerianas atropicus i sammanlagda 11 fall. Oxidum zincicum innehöll i 18 fall för mycket kolsyra och befanns i ett fall icke vara oxid utan karbonat; Oxidum magnesicum innehöll i 4 fall för mycket kolsyra. Nitras strychnicus var i 8 särskilda fall starkt förorenad af Brucin. Af kemiska preparat hvilka icke finnas upptagna i farmakopen undersöktes på de flesta nu besökta apoteksinrättningarna Kreosot e pice fagi och befanns i 6 särskilda fall innehålla Karbolsyra.

Af drogerna utmönstrades bl. a. Aloe i 2, Axungia i 6 och Cantharides i lika många fall. Cortex carcarillae i 4 och i ett fall befanns detsamma icke vara

cascarilla utan cascara sagrada bark. Cortex Fructus Aurantii kasserades i 4 fall. Flores Arnicae i 2, Flores Chamomillae i 5, Flores cinae i 2, Flores sambuci i 3 och Flores Virbasci i 21 särskilda fall. Folia Belladonnae i 3 och Folia Digitalis i lika många fall, samt Folia Uvae Ursi i 2 fall. Fructus Juniperi i 5 och Fructus Rubi idaei i 3 fall. Glandulae Kamala kvarlemnade vid förbränning i 4 särskilda fall aska öfverstigande 6 %. Herba Absinthii utmönstrades i 8, Herba Menthae piperitae i 5 ocd Herba Thymi i 6 fall. Mel i 4 och Oleum Menthae piperitae i 5 fall. Radix Althae i 3, Radix Angeliceae i 13, Radix Columbo i ett, Radix Levisticeae i 2 och Radix Taraxaei i 9 fall. Rhizoma Filicis var i 18 fall öfverårig och förlegad, samt Rhizoma Ghei i 8 och Secale cornutum i tvänne fall oduglig. Förutom ofvannämnda utmönstrades af en eller annan anledning Castoreum, Oleum cacao, Radix Petroselini, Semen Amygdalae, Tubera Salep m. fl.

Af galeniska preparat har Emplastum Hjaerneri kasserats i 2, Liquor Ferri albuminati, Linimentum ammonicum, Tinctura Jodi och Tinctura Strophanti, i sammanlagda 8 fall. Hepar sulfuris befanns i 4 fall sönderdelad och Sapo mallis i 5 fall vara af underhaltig beskaffenhet. Liquor Hydratis calcici innehöll i 3 särskilda fall mindre än 0.13 % $Ca(OH)^2$. Särskilda Syrupu och Mucilago Gummi arabici voro i 20 fall illafarna och kasserades. Bland dessa befanns Syrupus Jodetiferrosi i 3 fall innehålla fri jod. I Unguentum Oxidi zincici var axungian i 7 fall sur eller härsken. Öfriga Unguenta utmönstrades af olika orsaker i sammanlagda 22 fall.

Pulvis gummosus stibiatus, var i 5, Pulvis Magnesiae cum Rheo i 14, Pulvis Magnesiae foetidus i 9, Pulvis infantum Roseni i 8 och Pulvis Liquiritiae compositus i 2 fall illa blandade och siktade samt korrigerades omedelbart.

På ett filialapotek måste så godt som hela medikamentsförrådet utmönstras och förses med nytt dugligt förråd och på 2 fililer fanns icke profhaltigt kallvatten utan användes kloridhaltigt källvatten.

Af orsaker hvilka jag i mina berättelser från föregående år omnämnt korrigerades Aqua Amygdalarum amararum concentrata i 5 fall då detsamma var för starkt. Halten af cyanväte befanns i tvänne fall vara dubbel mot den af farmakopen föreskrifna. I 18 särskilda fall utmönstrades detsamma. Acidum hydrochloricum var i 18 och Acidum hydrochloricum dilutum i 9 fall för stark och rättades omedelbart i öfverensstämmelse med farmakopens föreskrift. Acidum nitricum var i 17 fall för stark och i 5 för svag. Acidum phosphoricum var i 37 fall för stark och i 3 för svag. Halten af fosforsyra varierade mellan 45 och 15 % mot farmakopens 20 %. Liquor ammoniaci caustici rättades i 14 fall. Halten af NH^3 varierade mellan 22 och 1.5 % mot föreskrifna 10 % Liquor Carbonatis ammonici pyroleosi rättade i 3 fall. Liquor arsenitis kalici var i 12 fall för stark och i 6 fall skulle nytt förråd beredas. Spiritus rectifica-

tissimus, Spiritus dilutus, Spiritus millefolii compositus och Aether spirituosos korrigerades i sammanlagda 43 fall.

Aqua aromatica befanns i 22 fall vara beredt af kloridhaltigt källvatten och i 9 fall hade detsamma blifvit filtreradt genom magnesium carbonat. Af andra orsaker utmönstrades detsamma i 5 fall. Vid beredning af lösningar särskildt Salutio Acidi borici och Salutio Chloratis kalici hade icke prophaltigt vatten användts i 54 olika fall.

Särskilda extrakta sicca, spissa och fluida hafva pröfvats på alkaloid resp. extrakthalt samt i allmänhet befunnits innehålla den mängd värksamma beståndsdelar som föreskrifvits i de modernare farmakopeerna. Samma har äfven varit förhållandet med Tinctura Opii crocata och simplex.

På sådana filialapotek hvarest samtliga laborationer utfördes och till hvilka medikamentsförrådet direkte införskrefs från droghus anmodades resp. innehafvare att utrusta filialen med fullständig uppsättning af reagentier, valumetriska lösningar jämte sådana instrument som behöfvas för varornas pröfning och undersökning. Sålunda anmodades 8 innehafvare af filialapotek att anskaffa reagentier, valumetriska lösningar, byretter, pipetter m. m. nödiga vätskor, instrument och utensilier.

Liquor Jodi valumetricus var obrukbar på 6 apotek och Liquor Hydratis kalici valumetricus på 3.

Analytisk-kemisk våg saknades på 2 apotek. Stativvågen var okrönt på 2 apotek och 1 filial, samt icke tillräckligt känslig på 1 apotek. Af öfriga vågar voro handvågarna okrönta på 12 apoteksinrättningar och obrukbara på 2 filialer. Dispensservågen saknade justeringsstämpel i 5 fall och giftvågarna i 3 fall.

Vikterna befunnos okrönta på 4 apotek och voro öfveråriga på 10 apotek och 6 filialer, samt på ett filialapotek fanns icke vikter af mindre tyngd än 5 centigram.

Cylinderglas för upptagandet af vätskors specifika vikt fanns icke på 1 filial och på 2 apotek befunnos areometrarna inkompletta.

Anmärkningar mot bristande renlighet och ordning gjordes på 5 apotek och lika många filialer. Mera graverande sådana på 2 apotek och 3 filialer och synnerligen graverande mot ett filialapotek. För öfrigt voro de nu besökta apoteksinrättningarna snygga, prydliga och välhållna.

VIII. Veterinärväsendet.

Vid utgången af år 1912 var antalet legitimerade veterinärer i landet 129. Under året legitimerades af Medicinalstyrelsen följande 8 djurläkare:

Den 1 januari *Heimo Eskola*,
» 21 februari *Mauritz Alexander Lindén*,
» 28 » *Aarne Vilho Oskar Kumlin*,
» 11 mars *Arthur Wilhelm Eriksson*,
» 10 juni *Adiel Sadi Sakari Hovilainen*,
» 11 juli *Erkki Wilho Jalkanen*,
» 8 augusti *Lauri Hirvelä* och
» 18 november *Lennart Josef Laurell*.

Den 5 november 1913 afled distriktsdjurläkare *Karl Julius Lagerbohm*.

Vid utgången af år 1913 utgjorde således veterinärernes i landet antal 136. Af dessa voro 27 bosatta inom Nylands län, 24 inom Åbo och Björneborgs län, 19 inom Tavastehus län, 23 inom Viborgs län, 8 inom St. Michels län, 9 inom Kuopio län, 16 inom Vasa län och 10 inom Uleåborgs län.

Under året ägde följande tjänsteutnämningar rum:

Den 18 februari utnämndes veterinär *Sulo Armas Saarenmaa* till veterinär vid Medicinalstyrelsen.
» 27 mars distriktsdjurläkaren i Pitkäranta distrikt *Karl Leino Jacobsson* till distriktsdjurläkare i Tohmajärvi distrikt,
» 13 juni distriktsdjurläkaren i Nykyrka distrikt *Jakob August Stenius* till distriktsdjurläkare i Tammerfors distrikt,
» 29 oktober distriktsdjurläkaren i Suojärvi distrikt *Walfrid Alexander Trygg* till distriktsdjurläkare i Pitkäranta distrikt och
» 26 november kommunaldjurläkaren *Frans Ferdinand Pihlström* till distriktsdjurläkare i Nykyrka distrikt.

Till assistent vid Medicinalstyrelsens Veterinärlaboratorium förordnades den 14 januari veterinärmedicinedoktorn *Karl Harald Otto Fraser*.

Följande förordnanden till kommunaldjurläkare hafva under året utfärdats:

Den 28 mars för djurläkaren Sven Harry Erik Bask i Valkeala,
» 1 april » » Vilho Aaretti Louhela i Vederlaks,
» 5 juli » » Juho Simo Talvitie i Lappo,
» 1 augusti » veterinärmedicinedoktorn Kustaa Ilmari Saarni i Kotka och
» 23 september för djurläkaren Gothelm Gottfrid Klenberg i Tavastkyrö.

Den 28 oktober förordnades djurläkaren Christian Stauffer till direktör vid den kommunala slaktinrättningen i Viborg.

Resestipendierna för veterinärer i stats- eller kommunaltjänst fördelades sålunda att distriktsdjurläkarene *J. E. Engdahl* och *E. W. V. Zilliacus* erhöllo 1,500 mark hvardera samt distriktsdjurläkarene *H. V. Helander* och *O. W. Ramberg* 750 mark hvardera.

Stipendierna för studium utomlands af behandling af sterilitet hos nötkreatur à 500 mark tilldelades distriktsdjurläkaren *F. W. Perttala*, t. f. distriktsdjurläkaren *E. S. Boxström*, t. f. universitetsadjunkten *H. Söderlund* och kommunaldjurläkaren *B. Åström*.

I och för studium af beredning af olika slags tuberkulin erhöll föreståndaren för medicinalstyrelsens veterinärlaboratorium *E. R. Hindersson* ett extra reseunderstöd om 500 mark.

Stipendiebeloppet för veterinärstuderande fördelades sålunda att 500 mark tilldelades *K. V. Ahava*, *H. A. Andersson*, *A. J. Candelin*, *A. M. Durchman*, *O. V. Ehrström*, *K. G. Engelberg*, *R. V. Hemnell*, *O. A. Höckert*, *V. N. Kaisla*, *Y. A. Lehtinen*, *A. H. Liljeblad*, *V. A. J. Mattila*, *P. J. Mäki*, *V. V. Oksanen*, *J. F. Olson*, *A. A. Pasma*, *P. A. Ryynänen*, *C. H. Wikman*, *J. A. Wuorinen* och *E. Åström*, 600 mark *L. J. Laurell* och *T. P. Harald* samt 800 mark *H. A. Hindersson*.

I och för aflönande af kommunaldjurläkare tilldelades år 1912 följande kommuner statsunderstöd till nedannämnda belopp:

Hausjärvi	1,200	mark	årligen	tillsvidare,
Heinävesi	1,000	»	»	under 2 års tid,
Kangasala och Sahalaks gemensamt	1,200	»	»	tillsvidare,
Lappo	1,200	»	»	»
Nykarleby stad, Nykarleby landskommun, Jeppo och Munsala gemensamt	1,200	»	»	»

Raumo stad	1,200	mark	årligen	tillsvidare,	
Sagu och Karuna gemensamt	1,200	»	»	»	
Sordavala stad	1,200	»	»	»	
Sysmä	1,200	»	»	»	
Uleåborgs stad	1,200	»	»	»	
Valkeala	1,200	»	»	»	och
Vederlaks	1,200	»	»	»	

Enligt Kejserliga Senatens beslut af den 21 januari 1913 höjdes arvodet för biträdande konsulenten för bekämpande af tuberkulosen hos nötkreatur till 6,000 mark i året räknadt från den 1 januari 1913, och den 12 december 1913 beviljade Kejserliga Senaten distriktsdjurläkaren i Suojärvi distrikt ett fortsatt tillskottsarvode af 1,000 mark i året.

Emot ett arvode af 200 mark i månaden var år 1913 vid Medicinalstyrelsen anställd en veterinär såsom sakkunnigt biträde vid granskning af veterinärernes reseräkningar. Denna befattning sköttes af veterinärmedicinedoktorn *Väinö Kankaanpää*.

I och för undersökning af importeradt fläsk af amerikanskt ursprung uppehölls med anslag ur allmänna medel jämväl år 1913 i Hangö stad en undersökningsbyrå. Å denna, som fortfarande förestods af veterinär *Ernst Valfrid Utter*, undersöktes under året inalles 882,274 kilogram importeradt fläsk, hvaraf 1,564 kilogram kasserades såsom innehållande trikiner samt af annan orsak 102 kilogram.

Under året emanerade följande författningar berörande veterinärväsendet: den 16 maj Nådig förordning angående tillstånd för judar och muhammedaner att bedrifva slakt af husdjur enligt judisk och muhammedansk ritus, den 9 maj 1913 Kejserliga Senatens beslut angående skyldighet för de vid Medicinalstyrelsen anställda konsulenterna för bekämpande af tuberkulosen hos nötkreatur att tillämpa den taxa, som den 14 maj 1912 fastställts för distriktsdjurläkarene, samt den 9 maj 1913 Kejserliga Senatens beslut innefattande ändring af taxan för distriktsdjurläkarene af den 14 maj 1912. På grund af Kejserliga Senatens beslut af den 18 februari, 25 juli och 12 november skall distriktsdjurläkaren i Sordavala distrikt hvarannan månad under 3 års tid besöka Ristlahti by i Uguniemi socken, distriktsdjurläkaren i Pudasjärvi distrikt tillsvidare hvarannan månad besöka Ranua by i Pudasjärvi socken och distriktsdjurläkaren i Haapavesi distrikt likaledes tillsvidare hvarannan månad besöka Rantsila sockens kyrkoby för meddelande af råd och anvisningar rörande husdjurens skötsel och sjukdomar.

Enligt af landets veterinärer till Medicinalstyrelsen inlämnade årsberättelser öfver år 1913 iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren hafva under året inalles 101,683 sjuka djur, nämligen 54,778 hästar, 35,561 nötkreatur, 315 får, 48 getter, 4,342 svin, 6,339 hundar, 114 kattor och 186 fjäderfän blifvit behandlade af djurläkare. Fördelningen af dessa sjukdomsfall på de skilda länen framgår ur följande tabellariska sammanställning.

Län. *Gouvernement.*	Sjukdomsfall bland *Relevé des cas de maladies par groupes d'animaux*									Summa *Total.*
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*		
Nylands	6,428	4,336	16	1	478	2,061	25	26		13,371
Åbo och Björneborgs	9,746	7,443	36	5	1,016	845	14	46		19,151
Tavastehus	8,235	5,403	71	8	626	824	10	28		15,205
Viborgs	11,206	5,943	70	5	817	1,149	38	6		19,234
S:t Michels	2,276	1,795	5	1	176	108	6	1		4,368
Kuopio	5,168	3,736	67	28	447	435	8	16		9,905
Vasa	7,445	4,340	31	—	596	580	5	4		13,001
Uleåborgs	4,274	2,565	19	—	186	337	8	59		7,448
Summa	54,778	35,561	315	48	4,342	6,339	114	186		101,683

Rörande förekomsten af infektionssjukdomar bland husdjuren inhämtas ur veterinärernas årsberättelser i hufvudsak följande:

Aktinomykos iakttogs hos sammanlagdt 607 djur, nämligen inom Nylands län 119, inom Åbo och Björneborgs län 141, inom Tavastehus län 114, inom Viborgs län 62, inom S:t Michels län 11, inom Kuopio län 34, inom Vasa län 107 och inom Uleåborgs län 19.

Blodstallning förekom under detta år talrikare än under det föregående året. Af denna sjukdom anmältes 1,518 fall, hvaraf inom Nylands län 130, inom Åbo och Björneborgs län 152, inom Tavastehus län 206, inom Viborgs län 380, inom S:t Michels län 258, inom Kuopio län 344, inom Vasa län 47 och inom Uleåborgs län 1. För lämnande af råd vid denna sjukdom företogos under året 105 tjänsteresor. Under året fortsattes försöken med vaccinbehandling af sjukdomen.

Elakartad katarralfeber observerades hos inalles 155 nötkreatur, nämligen inom Nylands län 9, inom Åbo och Björneborgs län 12, inom Tavastehus län 5, inom Viborgs län 20, inom S:t Michels län 13, inom Kuopio län 26, inom Vasa län 39 och inom Uleåborgs län 31. På grund af denna sjukdom verkställdes 31 tjänsteresor.

Frasbrand iakttogs uti 75 fall, hvaraf inom Tavastehus län 3, inom Viborgs län 15, inom S:t Michels län 31, och inom Kuopio län 26. Denna sjukdom gaf anledning till 27 tjänsteresor.

Influensa hos hästar konstaterades hos 48 djur, nämligen inom Åbo och Björneborgs län 1, inom Tavastehus län 4, inom Viborgs län 40 och inom Vasa län 3. Sjukdomen föranledde 1 tjänsteresa.

Infektiös kastning hos nötkreatur är i vissa delar af landet något stadd i aftagande. Af veterinärerne iakttogos 2,332 fall, nämligen inom Nylands län 504, inom Åbo och Björneborgs län 887, inom Tavastehus län 295, inom Viborgs län 158, inom S:t Michels län 30, inom Kuopio län 140, inom Vasa län 95 och inom Uleåborgs län 223. För bekämpande af sjukdomen företogos 215 tjänsteresor, hvarjämte försöken med vaccinbehandling fortsattes.

Smittosam kalfdiarre observerades uti 339 fall, nämligen inom Nylands län 66, inom Åbo och Björneborgs län 18, inom Tavastehus län 158, inom Viborgs län 30, inom S:t Michels län 28, inom Kuopio län 22, inom Vasa län 11 och inom Uleåborgs län 6. Sjukdomen gaf anledning till 2 tjänsteresor.

Kvarka var äfven detta år allmänt spridd och af ganska elakartad natur. I allt iakttogs 4,598 fall af sjukdomen, nämligen inom Nylands län 912, inom Åbo och Björneborgs län 714, inom Tavastehus län 449, inom Viborgs län 923, inom S:t Michels län 335, inom Kuopio län 749, inom Vasa län 367 och inom Uleåborgs län 149. Denna sjukdom föranledde 175 tjänsteresor.

Lungröta konstaterades i 150 fall, hvaraf inom Nylands län 5, inom Åbo och Björneborgs län 13, inom Tavastehus 23, inom Wiborgs län 39, inom S:t Michels län 9 och inom Vasa län 61. På grund af lungröta företogos 18 tjänsteresor.

Mjältbrand yppade sig inom alla län, men uppträdde ej epizootiskt. Inalles anmäldes 229 fall, nämligen inom Nylands län 24, inom Åbo och Björneborgs län 43, inom Tavastehus län 11, inom Viborgs län 37, inom S:t Michels län 31, inom Kuopio län 36, inom Vasa län 37 och inom Ueåborgs län 10. För bekämpande af denna sjukdom verkställde djurläkarene 211 tjänsteresor.

Smittosam muninflammation iakttogs hos 30 hästar, nämligen inom Åbo och Björneborgs län 2, inom Tavastehus län 7, inom Wiborgs län 7, inom S:t Michels län 2 och inom Vasa län 12. Denna sjukdom gaf anledning till 2 tjänsteresor.

Rabies uppträdde med sammanlagdt 157 fall, hvaraf de flesta eller 155 inom Viborgs län. 2 fall inom Kuopio län, hvarjämte särskilda hundar, som blifvit bitna af sjuka hundar, aflifvades före sjukdomens utbrott. I och för bekämpande af rabies verkställdes 110 tjänsteresor.

Rödsjuka hos svin iakttogs uti 1,003 fall, nämligen inom Nylands län 38, inom Åbo och Björneborgs län 360, inom Tavastehus län 96, inom Viborgs län

227, inom S:t Michels län 67, inom Kuopio län 106, inom Vasa län 99 och inom Uleåborgs län 10. På grund af rödsjuka företogos 58 tjänsteresor.

Svinpest uppträdde med 119 fall inom Nylands län. De besmittade svinbesättningarna blefvo nedslaktade och gaf sjukdomen anledning till 14 tjänsteresor.

Svinsjuka konstaterades hos 160 svin, nämligen 134 inom Nylands län, 3 inom Tavastehus län och 23 inom Viborgs län. Denna sjukdom gaf anledning till 8 tjänsteresor.

Smittosam slidkatarr hos nötkreatur iakttogs hos 1,181 djur, nämligen inom Nylands län 31, inom Åbo och Björneborgs län 719, inom Tavastehus län 98, inom Viborgs län 10, inom Kuopio län 92, inom Vasa län 210 och inom Uleåborgs län 21. Denna sjukdom föranledde 4 tjänsteresor.

Valpsjuka förekom i likhet med tidigare år ganska allmänt, särskildt i städerna. Inalles iakttogos 932 fall af sjukdomen, nämligen inom Nylands län 344, inom Åbo och Björneborgs län 84, inom Tavastehus län 68, inom Viborgs län 205, inom S:t Michels län 20, inom Kuopio län 70, inom Vasa län 97 och inom Uleåborgs län 44.

I och för *undersökning med tuberkulin* hafva af djurläkarene under året verkställts 2,967 tjänsteresor och för dessa förrättningar har af Medicinalstyrelsen utgifvits 34,700 kubikcentimeter tuberkulin för subkutan insprutning, 23,375 doser tuberkulin för intrakutan insprutning och 135 kubikcentimeter phymatin. Af detta tuberkulin levererades det för subkutan undersökning använda af Medicinalstyrelsens Veterinärlaboratorium. Inalles blefvo af landets samtliga veterinärer 95,940 nötkreatur undersökta med tuberkulin och af dessa reagerade 2,843 motsvarande 2.96 %.

Konsulenterne för bekämpandet af tuberkulos hos nötkreatur fortsatte år 1913 sin verksamhet i hufvudsak i samma riktning som tidigare.

I tvifvelaktiga fall hafva i allt större utsträckning kontrollundersökningar blifvit utförda medels subkutan insprutning af förhöjd dosis tuberkulin, medels intrakutan insprutning häraf och medels phymatin.

Resultatet af år 1913 verkställda undersökningar med tuberkulin i afseende å tuberkulosens förekomst hos djur af olika ålder framgår ur nedanstående tabellariska sammanställning:

Län. *Gouvernement.*	Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkert. *Certain.*	Osäkert. *Incertain.*	1—2 åriga djur. *Animaux de 1—2 ans.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkert. *Certain.*	Osäkert. *Incertain.*	Djur äldre än 2 år. *Animaux au-dessus de 2 ans.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkert. *Certain.*	Osäkert. *Incertain.*	Summa. *Total.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkert. *Certain.*	%	Osäkert. *Incertain.*	%	Summa. *Total.*	%	De undersökta besättningarnas antal. *Nombre d'assortiments de bétail examinés.*	Nombre d'assortiments de bétail chez lesquels des réactions ont été observées. Säkert. *Certain.*	Osäkert. *Incertain.*	Antal besättningar inom hvilka reaktioner iakttagits. Summa. *Total.*
Nylands	1,429	27	13	1,992	15	23	13,527	260	309	16,948	302	1,8	345	2,0	647	3,8	345	119	54	173
Åbo o. Björneborgs	2,898	31	22	4,253	73	52	24,524	621	591	31,675	725	2,3	665	2,1	1,390	4,4	1,885	214	193	407
Tavastehus	2,709	7	14	2,628	31	38	15,417	281	275	20,754	319	1,5	327	1,6	646	3,1	971	114	81	195
Viborgs	269	5	3	373	4	2	3,740	73	58	4,382	82	1,9	63	1,4	145	3,3	336	37	17	54
St. Michels	124	—	—	197	1	4	2,021	14	33	2,342	15	0,6	37	1,6	52	2,2	164	9	12	21
Kuopio	435	—	2	861	9	13	5,427	56	68	6,723	65	1,0	83	1,2	148	2,2	372	36	22	58
Vasa	568	3	9	708	5	4	4,663	79	90	5,939	87	1,5	103	1,7	190	3,2	578	37	54	91
Uleåborgs	267	—	—	538	7	5	4,453	91	70	5,258	98	1,9	75	1,4	173	3,3	567	33	24	57
Summa	8,699	73	63	11,550	145	141	73,772	1,475	1,494	94,021	1,693	1,4	1,698	1,4	3,391	2,8	5,218	599	457	1,056

Angående tuberkulosens förekomst i första gången och ånyo undersökta ladugårdsbesättningar har af konsulenten följande tabellariska sammanställning uppgjorts:

Län. *Gouvernement.*	Första gången undersökta besättningar. *Assortiments de bétail examinés la premièrs fois.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	Reaktioner i % S+O. *Réactions en % C+I.*	Ånyo undersökta besättningar. *Assortiments de bétail réexaminés* — inom hvilka reaktioner tidigare förekommit. *chez lesquels des réactions ont eu lieu avant.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	Reaktioner i % S+O. *Réactions en % C+I.*	Ånyo undersökta besättningar — inom hvilka reaktioner icke tidigare förekommit. *chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu avant.* Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reagerande djur. *Nombre d'animaux réagissants.* Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	Reaktioner i % S+O. *Réactions en % C+I.*
Nylands	2,395	64	59		6,082	112	136		7,759	100	113	
Åbo och Björneborgs	17,208	345	345		8,707	254	223		5,220	73	55	
Tavastehus	7,895	109	122		5,391	133	96		6,732	46	74	
Viborgs	1,807	44	28		930	12	12		1,547	21	17	
St. Michels	1,525	7	26		331	3	—		457	4	7	
Kuopio	5,313	46	61		687	17	14		638	1	4	
Vasa	4,122	56	57		904	26	28		902	5	15	
Uleåborgs	2,473	8	13		725	55	43		2,056	35	19	
Summa	42,738	679	711	3.2	23,757	612	552	4,9	25,311	285	304	2,3

Under året företogo konsulenterne 26 tjänsteresor, omfattande 71 förrättningsdagar, till olika delar af landet samt afläto 838 utlåtanden och tjänsteskrifvelser rörande tuberkulosens bekämpande. I särskilda fall utarbetades af konsulenterne i samråd med vederbörande distriktsdjurläkare plan för tuberkulosens bekämpande, hvars utförande beträffande desinfektion, ombyggnad af ladugårdsbyggnader och öfriga å egendomen nödiga åtgärder öfvervakades af distriktsdjurläkarene.

Från Medicinalstyrelsens Veterinärlaboratorium utgafs år 1913 34,700 kubikcentimeter tuberkulin, rekvireradt af Medicinalstyrelsen och 944 kubikcentimeter för privata undersökningar eller in summa 35,644 kubikcentimeter tuberkulin. Dessutom bereddes under året å laboratoriet följande sera och vacciner: lungröteserum till behandling af lungröta hos häst, kvarkvaccin och kvarkserum emot kvarka hos häst, samt vaccin mot blodstallning hos nötkreatur. Dessutom anskaffades från utlandet tetanusantitoxin, mjältbrandsserum och mjältbrandsvaccin, coli-A serum och serum mot rödsjuka hos svin, hvilka präparat utlämnades till landets veterinärer emot laboratoriets självkostnadspris.

Till laboratoriet insändes år 1913 i och för undersökning inalles 5,027 prof. Dessa afsågo konstaterandet af följande sjukdomar:

Aktinomykos 3 prof, från nötkreatur, alla med positivt resultat.

Mjältbrand inalles 88 prof. Af dessa gåfvo 33 positivt och 55 negativt resultat. Undersökningen gällde i 76 fall (31 positivt och 45 negativt) nötkreatur, i 7 fall (2 positivt och 5 negativt) häst samt i 5 fall (negativa) svin. Profven undersöktes dels enbart mikroskopiskt, dels äfven genom anläggning af kulturer och genom ympning på försöksdjur.

Rabies inalles 98 prof. Af dessa gåfvo 62 positivt resultat, nämligen hos 1 svin, 57 hundar, 2 kattor, 1 får och 1 nötkreatur samt 36 negativt resultat. I och för undersökning insändes endast sällan hela djuret, oftast endast dess hufvud och hals, stundom åter delar af hjärna och ryggmärg inlagda i glycerin. Undersökningen har så vidt möjligt skett mikroskopiskt för att redan på en dag kunna erhålla resultat. Gaf den mikroskopiska undersökningen negativt resultat eller om materialet var för dylik undersökning olämpligt, verkställdes intramuskulär ympning på kaniner, hvilka i och för observation bevarades i 3 månader.

Smittosam kastning hos nötkreatur inalles 4,615 prof, af hvilka 1,067 gåfvo positivt och 3,548 negativt resultat. Dessa prof härstammade från 424 olika besättningar, af hvilka 196 befunnos vara behäftade med sjukdomen. Undersökningarna verkställdes hufvudsakligen serologiskt genom jämsides utförda agglutinations och komplementbindningsförsök.

Tuberkulos 35 prof, samtliga af nötkreatur. Af dessa gåfvo 5 positivt och 30 negativt resultat.

Infektiös kalfdiarre 13 prof med positivt resultat och 2 med negativt resultat. Bland de positiva profven fastställdes i 5 fall diplokokker såsom sjukdomsorsak och är detta första gången denna form af kalfdödlighet konstaterats i landet.

Frasbrand 2 prof med negativt resultat.

Kvarka 33 prof med positivt resultat.

Pyobacillos 2 prof med positivt resultat.

Rödsjuka hos svin 3 prof med positivt resultat och 1 med negativt resultat.

Svinpest och svinsjuka 10 prof, samtliga med positivt resultat.

Öfriga prof hafva gällt särskilda icke smittosamma sjukdomar, svulster och parasiter, äfvensom fodermedel, mjölk och köttförfalskningar.

Till laboratoriets samlingar hafva under året öfverlämnats särskilda patologisk-anatomiska präparat.

Kejserliga Senaten har den 21 maj 1913 fastställt *reglemente* för laboratoriet.

Sedan den 1 januari 1913 är Kejserliga Senatens beslut af den 3 december 1912 vid laboratoriet anställd en veterinär såsom assistent.

Importen af amerikanskt fläsk var under året större än under år 1912 i det att 390,651 fläskstycken med en sammanlagd vikt af 2,036,661 kilogram infördes till landet. Uti 500 stycken, vägande sammanlagdt 2,524 kilogram eller 0.12 % af det importerade fläsket anträffades trikiner, på grund hvaraf dessa stycken kasserades såsom otjänliga till föda.

Närmare öfversikt öfver under året iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren samt öfver af veterinärerne företagna tjänsteresor och verkställda operationer, besiktningar af djur samt undersökning med tuberkulin äfvensom öfver utförd undersökning af importeradt amerikanskt fläsk lämna efterföljande tabeller:

Sammanställning af veterinärernas uppgifter öfver af dem år 1913 iakttagna sjukdomsfall bland husdjuren.

Résumé des rapports des vétérinaires sur les cas maladies relevés par eux parmi les animaux domestiques en 1913.

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Nylands län.								
Abortus infectiosus	—	504	—	—	—	—	—	—
Anthrax	2	19	—	—	3	—	—	—
Coryza contagiosa equorum	912	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	344	—	—
» » maligna boum	—	9	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	66	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	31	—	—	—	—	—	—
Pestis suina	—	—	—	—	119	—	—	—
Piroplasmosis	—	130	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	5	—	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	38	—	—	—
Scabies	—	—	—	—	—	22	2	—
Septicaemia haemorrhagica suis	—	—	—	—	134	—	—	—
Tetanus	5	2	—	—	—	1	—	—
Varicelle	—	74	—	—	—	—	—	—
Hypertrophia cordis	—	1	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	103	4	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	—	35	—	—	—	3	—	—
Thrombosis	—	1	—	—	—	—	—	—
Vitium cordis	—	—	—	—	—	18	—	—
Alii organorum circulationis morbi	1	2	—	—	—	1	—	—
Bronchitis	155	16	—	—	1	66	1	—
Emphysema pulmonum	56	—	—	—	—	4	—	—
Empyema cavitatum capitis	2	2	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	206	2	—	—	1	46	—	—
Pneumonia vel pleuritis	17	14	—	—	1	14	—	1
Rhinitis	—	—	5	—	—	—	—	—
Alii organorum respirationis morbi	1	—	—	—	—	—	—	—
Corpora aliena oesophagi	—	22	—	—	—	5	1	—
Distomatosis	—	1	—	—	—	—	—	—
Dyspepsia	112	139	—	—	10	71	2	—
Enteralgia	274	3	—	—	3	—	—	—
Enteritis	37	33	—	—	4	31	—	2

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Gastritis traumatica	—	22	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis	88	54	—	—	10	87	5	15
Haemorrhoides	—	—	—	—	—	2	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	38	2	—	—	—	77	—	—
Hernia	12	10	—	—	5	6	—	—
Icterus	—	3	—	—	—	6	—	—
Obstipatio	22	95	—	—	25	22	—	—
Parotitis	4	—	—	—	—	—	—	—
Peritonitis	4	14	—	—	2	6	—	—
Pharyngitis	55	—	—	—	2	—	1	—
Prolapsus ani	—	1	—	—	1	—	—	—
Prolapsus recti	—	3	—	1	1	1	—	—
Stomatitis	3	—	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	3	43	—	—	—	—	—	—
Vitia dentium	431	2	—	—	—	10	—	—
Abortus sporadicus	3	41	—	—	—	—	—	—
Balanitis	16	4	—	—	6	15	—	—
Cystitis	8	6	1	—	2	3	—	—
Dystochia	4	58	—	—	8	11	—	—
Funiculitis	11	—	—	—	—	—	—	—
Hermafrodismus	1	—	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	2	—	—	—	1	—	—	—
Mastitis	8	199	—	—	2	11	1	—
Metritis	1	141	—	—	—	21	—	—
Nephritis	2	2	—	—	—	2	—	—
Orchitis	3	—	—	—	—	4	—	—
Phimosis vel paraphimosis	11	3	—	—	—	2	—	—
Prolapsus uteri	—	31	—	—	—	1	—	—
» vaginae	—	2	—	—	2	—	—	—
Retentio secundinarum	—	124	—	—	—	1	—	—
Septicaemia puerperalis	—	2	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	7	867	—	—	—	—	—	—
Torsio uteri	—	1	—	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	1	61	—	—	—	—	—	—
Epilepsia	1	2	—	—	—	11	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	4	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	8	7	1	—	2	2	1	—
» medullæ spinalis	2	9	—	—	2	22	—	—
» nervorum	8	7	—	—	3	27	—	1

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*								
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Cataracta	3	—	—	—	—	14	—	—
Conjunctivitis	41	11	—	—	—	67	2	—
Conjunctivitis diphterica (actinomycot.)	1	—	—	—	—	—	—	—
Corpora aliena oculi	—	5	—	—	—	—	—	—
Iritis	1	—	—	—	—	—	—	—
» phlegmonosa	1	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis	37	22	—	—	—	24	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	22	4	—	—	—	21	1	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	9	—	—
Otitis externa	2	—	—	—	—	142	2	—
Vulnera auri	2	1	—	—	—	15	—	—
Arthritis	174	11	—	—	—	4	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	150	2	—	—	—	—	—	—
Bursitis	159	12	—	—	1	6	—	—
Distorsio	338	22	—	—	—	9	—	1
Fractura	42	8	—	—	—	44	2	—
Laminitis	31	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	11	3	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	485	18	—	—	—	19	—	—
Panaritium	—	19	—	—	—	—	—	—
Periostitis	89	1	—	—	—	3	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	8	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	55	12	—	—	—	29	9	—
Ruptura musculorum	53	5	—	—	—	11	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	330	2	—	—	—	3	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	—	29	—	—	—	5	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	20	—	—
Dermatitis	71	5	—	—	6	18	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	256	—	—	—	—	—	—	—
Eczema	53	73	—	—	—	190	—	—
Furunculosis	2	—	—	—	—	—	—	—
Herpes tonsurans	4	316	—	—	—	—	—	—
Parasiti pellis	9	240	—	—	47	81	—	5
Urticaria	16	2	—	—	12	1	—	—
Abscessus	239	35	—	—	2	16	—	—
Actinomycosis	2	117	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	18	2	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	—	1	—	—	—	5	—	—
Contusio	90	—	—	—	—	34	1	1

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Eklampsia puerperalis	—	138	—	—	—	1	—	—
Fibroma papillare	27	68	—	—	—	7	—	—
Fistula summi colli	56	1	—	—	—	—	—	—
Fistulae	54	2	—	—	—	10	—	—
Haematoma	28	5	—	—	—	7	—	—
Intoxicatio	6	24	—	—	3	30	—	—
Lumbago	68	1	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	11	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	97	3	—	—	—	9	—	—
Pyaemia vel septicaemia	10	3	—	—	—	2	—	—
Rachitis vel osteomalachia	9	31	—	—	19	9	—	—
Struma	25	1	—	—	—	31	—	—
Talpa	11	1	—	—	—	1	—	—
Tumori maligni	4	1	—	—	—	7	1	—
» benigni	61	16	—	—	—	35	—	—
Vulnera	517	37	9	—	—	155	—	—
Summa	6,428	4,336	16	1	478	2,061	25	26
Åbo och Björneborgs län.								
Abortus infectiosus	—	887	—	—	—	—	—	—
Anthrax	1	42	—	—	—	—	—	—
Coryza contagiosa equorum	714	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	84	—	—
» » maligna boum	—	12	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	18	—	—	—	—	—	—
Influenza erysipelatosa	1	—	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	719	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	152	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	13	—	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	360	—	—	—
Scabies	51	126	—	—	—	41	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	2	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	14	1	—	—	—	—	—	—
Varicellae	—	43	—	—	—	—	—	—
Variolae	—	19	—	—	—	—	—	—
Aneyrysma aortae	1	—	—	—	—	—	—	—
Endocarditis	1	2	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	63	—	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	8	4	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Thrombosis	2	—	—	—	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	5	7	—	—	—	—	—	—
Bronchitis	208	47	—	—	38	27	—	—
Emphysema pulmonum	86	—	—	—	—	—	—	—
Empyema cavitatum capitis	5	3	—	—	—	—	1	—
Gangrena pulmonum	7	—	—	—	—	—	—	—
Hemiplegia laryngis	1	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	270	4	—	—	22	17	—	—
Pneumonia vel pleuritis	43	25	—	—	6	24	—	—
Rhinitis	—	1	—	—	—	—	—	—
Angina	1	—	—	—	—	—	—	—
Atresia ani	—	—	—	—	1	—	—	—
Corpora aliena oesophagi	3	64	—	—	7	9	1	—
» » ventriculi	—	2	—	—	—	—	—	—
Distomatosis	—	4	20	—	—	—	—	—
Dyspepsia	534	524	—	—	41	35	2	—
Enteralgia	526	9	—	—	—	—	—	—
Enteritis	43	66	—	—	7	5	—	—
Gastoenteritis	308	170	12	1	39	35	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	84	—	—	—	—	39	1	—
Hernia	39	13	—	—	109	11	—	—
Icterus	4	1	—	—	—	4	—	—
Obstipatio	70	172	—	—	55	18	—	—
Parotitis	1	2	—	—	—	—	—	—
Peritonitis	9	4	—	—	1	1	—	—
Pharyngitis	82	7	—	—	1	2	—	—
Prolapsus recti	5	1	—	—	16	—	—	—
Ruptura recti	1	1	—	—	—	—	—	—
Stenosis oesophagi	—	—	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	—	158	2	—	—	—	—	—
Vitia dentium	574	16	—	—	—	12	—	—
Abortus sporadicus	18	35	—	—	7	—	—	—
Balanitis	25	11	—	—	—	14	—	—
Cystitis	9	1	—	—	—	3	—	—
Dystochia	11	183	—	2	10	6	—	1
Fluor albus	—	5	—	—	—	—	—	—
Funiculitis	38	—	—	—	6	—	—	—
Invaginatio canal. lactici	1	16	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	21	—	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Mastitis	25	413	—	1	18	5	—	—
Metritis	11	155	—	1	3	—	—	—
Nephritis	6	23	—	—	1	—	—	—
Orchitis	3	—	—	—	—	3	—	—
Phimosis vel paraphimosis	33	8	—	—	—	4	—	—
Prolapsus penis	—	—	—	—	—	1	—	—
» uteri	—	44	—	—	5	—	—	—
» vaginae	—	2	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	7	271	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	75	874	—	—	—	—	—	—
Torsio uteri	—	4	—	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	—	8	—	—	4	—	—	—
Epilepsia	1	—	—	—	19	7	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	5	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	31	16	—	—	3	4	—	—
» medullæ spinalis	6	7	—	—	—	—	—	—
» nervorum	19	2	—	—	2	10	—	—
Amaurosis	—	1	—	—	—	—	—	—
Cataracta	31	4	—	—	—	1	—	—
Conjunctivitis	79	37	—	—	—	25	1	—
Corpora aliena oculi	5	8	—	—	—	—	—	—
Iridocyclochorioidit.	1	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis	72	65	—	—	—	16	—	—
Panophthalmitis	2	—	—	—	—	1	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	40	12	—	—	—	13	—	—
Othæmatoma	2	—	—	—	—	12	—	—
Otitis externa	8	1	—	—	—	45	—	—
Vulnera auri	3	—	—	—	—	23	5	—
Arthritis	345	46	—	—	—	9	—	—
» chronica deformans tarsi	302	3	—	—	—	—	—	—
Bursitis	165	4	—	—	—	3	—	—
Contusio	8	3	—	—	—	—	—	—
Distorsio	371	43	—	—	—	1	—	—
Fractura	30	39	1	—	2	10	2	1
Laminitis	99	2	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellae	14	2	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	706	129	—	—	2	14	—	—
Panaritium	—	22	—	—	—	1	—	—
Periostitis	95	8	—	—	—	1	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Pododermatitis chronica verrucosa	1	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	50	5	1	—	3	11	—	—
Ruptura musculorum	36	6	—	—	—	—	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	538	12	—	—	—	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	9	2	—	—	—	—	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	12	—	—
Dermatitis	71	4	—	—	—	12	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	366	1	—	—	—	—	—	—
Eczema	178	33	—	—	2	53	—	—
Herpes tonsurans	2	197	—	—	—	4	—	—
Parasiti pellis	25	264	—	—	42	18	—	42
Urticaria	48	3	—	—	38	—	—	—
Abscessus	278	69	—	—	2	6	—	—
Actinomycosis	4	137	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	41	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	—	—	—	—	—	5	—	—
Eklampsia puerperalis	—	326	—	—	—	—	—	—
Fibroma papillare	82	115	—	—	—	3	—	—
Fistula summi colli	89	1	—	—	—	—	—	—
Fistulae	64	1	—	—	—	1	—	—
Haematoma	38	9	—	—	1	2	—	—
Hygroma	1	—	—	—	—	—	—	—
Intoxicatio	8	45	—	—	4	27	1	—
Lumbago	111	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	8	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	151	13	—	—	1	10	—	—
Pyaemia vel septicaemia	11	25	—	—	—	5	—	—
Rachitis vel osteomalachia	42	117	—	—	136	13	—	—
Struma	—	6	—	—	—	8	—	—
Talpa	30	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	29	5	—	—	1	9	—	—
» benigni	105	73	—	—	—	11	—	2
Vulnera	827	101	—	—	1	39	—	—
Summa	9,746	7,443	36	5	1,016	845	14	46
Tavastehus län.								
Abortus infectiosus	—	295	—	—	—	—	—	—
Anthrax	6	5	—	—	—	—	—	—
Coryza contagiosa equorum	449	—	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Exanthema coitale vesiculosum	1	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	68	—	—
» » maligna boum	—	5	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	158	—	—	—	—	—	—
Influenza erysipelatosa	4	—	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	98	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	206	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	23	—	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	96	—	—	—
Sarcophysema haemorrhagicum bovis	—	3	—	—	—	—	—	—
Scabies	6	—	—	—	—	—	—	—
Septicaemia haemorrhagica suis	—	—	—	—	3	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	7	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	9	1	—	—	—	—	—	—
Varicellae	—	11	—	—	—	—	—	—
Variolae	—	2	—	—	—	—	—	—
Anaemia	2	—	—	—	—	—	—	—
Endocarditis	1	—	—	—	1	—	—	—
Leukemia	1	—	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	132	1	—	—	—	2	—	—
Pericarditis	—	30	—	—	—	—	—	—
Thrombosis	1	—	—	—	—	—	—	—
Angina	16	—	—	—	—	—	—	—
Bronchitis	329	67	—	—	8	24	—	—
Bronchiectomia	1	—	—	—	—	—	—	—
Emphysema pulmonum	58	—	—	—	—	—	—	—
Empyema cavitatum capitis	7	—	—	—	—	—	—	—
Epistaxis	1	—	—	—	—	—	—	—
Gangræna pulmonum	4	8	—	—	—	3	—	—
Hemiplegia laryngis	2	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	268	15	—	—	15	23	—	—
Paraplegia laryng.	1	—	—	—	—	—	—	—
Pneumonia vel pleuritis	38	20	—	—	2	6	—	—
Atresia ani	—	—	—	—	2	—	—	—
Corpora aliena oesophagi	3	39	—	—	6	4	1	—
Distomatosis	—	66	7	—	2	—	—	—
Dyspepsia	268	389	—	—	52	43	—	2
Enteralgia	331	—	—	—	—	4	—	—
Enteritis	78	350	—	—	6	8	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Gastroenteritis	112	44	—	—	9	24	1	—
Helminthiasis apparatus digestionis	86	—	—	—	1	35	—	—
Hepatitis chronica	—	—	—	—	1	—	—	—
Hernia	29	11	—	—	64	5	—	—
Icterus	1	21	21	—	—	2	—	—
Invaginatio intestini	—	1	—	—	—	—	—	—
Obstipatio	65	148	—	—	62	16	1	—
Parotitis	—	1	—	—	—	—	—	—
Peritonitis	12	10	—	—	—	1	—	—
Pharyngitis	124	10	—	—	16	13	—	—
Prolapsus recti	2	—	—	—	8	1	—	—
Stomatitis	2	—	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	2	111	35	—	6	1	—	—
Vitia dentium	516	9	—	—	—	4	—	—
Abortus sporadicus	12	50	—	—	3	1	—	—
Balanitis	52	4	—	—	2	22	—	—
Cystitis	11	5	—	—	—	2	—	—
Dystochia	10	120	—	—	8	4	—	—
Fluor alleus	1	3	—	—	—	—	—	—
Funiculitis	27	—	—	—	—	—	—	—
Impotentia	—	2	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	12	—	—	—	8	1	—	—
Mastitis	13	268	1	2	2	4	—	—
Metritis	3	159	—	—	—	7	—	—
Nephritis	9	8	—	—	—	1	—	—
Orchitis	7	1	—	—	—	4	—	—
Phimosis vel paraphimosis	29	10	—	—	—	10	—	—
Prolapsus uteri	2	26	—	—	1	—	—	—
» vaginae	—	2	—	—	—	—	—	—
» vesicae	—	1	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	12	193	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	21	569	—	—	—	1	—	—
Vulvitis	1	1	—	—	—	—	—	—
Alii organor. urogenital. morbi	4	17	—	—	3	1	—	—
Eklampsia	—	—	—	—	—	1	—	—
Epilepsia	2	4	—	—	8	4	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	15	—	—	—	—	—	—	—
Leptomeningitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	13	2	2	—	—	3	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Morbi medullæ spinalis	7	5	—	—	—	3	—	—
» nervorum	66	20	—	—	—	12	—	—
Cataracta	2	18	—	—	—	17	—	—
Conjunctivitis	104	125	—	—	—	24	—	—
Ectropion	—	—	—	—	—	2	—	—
Entropion	—	—	—	—	—	3	—	—
Iridocyklitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis	51	54	—	—	—	11	—	—
Strabismus	—	—	—	—	—	—	1	—
Ulcera vel vulnera oculorum	66	19	—	—	—	6	—	—
Alii morbi oculorum	1	—	—	—	—	—	—	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	10	—	—
Otitis externa	5	1	—	—	—	43	—	—
Otitis interna	—	—	—	—	—	1	—	—
Vulnera auri	1	2	—	—	—	24	—	—
Arthritis	196	28	—	—	—	4	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	244	—	—	—	—	—	—	—
Bursitis	247	29	—	—	—	3	—	—
Distorsio	363	21	—	—	3	6	—	—
Elephantiasis	2	—	—	—	—	—	—	—
Fractura	23	40	2	—	2	7	—	—
Laminitis	53	9	—	—	—	—	—	—
Luxatio	1	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	20	—	—	—	—	1	—	—
Morbi ungularum	513	100	—	—	—	4	—	—
Panaritium	—	68	—	—	—	—	—	—
Periostitis	176	4	—	—	—	3	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	6	—	—	—	—	—	—	—
Podotrochlitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	84	7	—	—	—	18	—	—
Ruptura musculorum	10	1	—	—	—	2	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	365	7	—	—	—	—	—	—
Alii organorum locomotionis morbi	28	4	—	—	—	1	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	4	1	—
Alopecia	7	—	—	—	—	—	—	—
Dermatitis	55	11	—	—	1	9	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	365	—	—	—	—	—	—	—
Eczema	86	50	—	—	34	61	3	2
Herpes tonsurans	1	304	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Parasiti pellis	11	96	—	6	45	19	—	24
Urticaria	26	3	—	—	34	—	—	—
Abscessus	233	61	—	—	1	13	1	—
Actinomycosis	—	110	—	—	4	—	—	—
Botryomycosis	29	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	—	—	—	—	—	3	—	—
Contusio	23	3	—	—	—	19	—	—
Combustio	5	—	—	—	—	—	—	—
Eklampsia puerperalis	—	169	—	—	—	—	—	—
Fibroma papillare	102	57	—	—	1	1	—	—
Fistula summi colli	36	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	68	11	—	—	—	5	—	—
Haematoma	76	11	—	—	—	8	—	—
Intoxicatio	10	30	—	—	20	14	—	—
Lumbago	80	—	—	—	3	2	—	—
Morbus maculosus	11	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	174	46	—	—	—	7	—	—
Pyaemia vel septicaemia	8	5	—	—	—	3	—	—
Rachitis vel osteomalachia	11	186	—	—	83	3	—	—
Struma	7	11	—	—	—	8	—	—
Talpa	21	1	—	—	—	—	—	—
Torticollis	1	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	38	9	—	—	—	10	—	—
Tumori benigni	111	21	—	—	—	6	—	—
Vulnera	749	75	3	—	—	71	1	—
Summa	8,235	5,403	71	8	626	824	10	28
Wiborgs län.								
Abortus infectiosus	—	158	—	—	—	—	—	—
Anthrax	2	24	3	—	8	—	—	—
Coryza contagiosa equorum	923	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	205	—	—
» » maligna boum	—	20	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	30	—	—	—	—	—	—
Influenza erysipelatosa	40	—	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	10	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	380	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	39	—	—	—	—	—	—	—
Rabies	5	5	3	—	4	121	17	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Races bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volatile.*
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	227	—	—	—
Sarcophysema haemorrhagicum bovis	—	15	—	—	—	—	—	—
Scabies	26	153	8	—	3	21	2	—
Septicaemia haemorrhagica suis	—	—	—	—	23	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	7	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	14	—	—	—	—	—	—	—
Varicellae	—	80	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	161	16	5	1	—	3	—	—
Myocarditis	3	—	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	7	52	—	—	—	4	—	—
Alii organorum circulationis morbi	5	1	—	—	3	1	—	—
Bronchitis	159	22	—	—	1	24	2	—
Emphysema pulmonum	66	—	—	—	—	—	—	—
Empyema cavitatum capitis	12	1	—	—	—	—	—	—
Gangrena pulmonum	3	3	—	—	—	—	—	—
Hemiplegia laryngis	1	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	423	19	1	—	4	14	—	—
Pneumonia vel pleuritis	42	25	—	1	5	10	—	—
Rhinitis	4	—	—	—	—	2	—	—
Suffocatio	1	1	—	—	—	—	—	—
Alii organorum respirationis morbi	1	—	—	—	—	—	—	—
Corpora aliena oesophagi	1	47	—	—	4	3	—	—
Corpora alieni recti	—	—	—	—	2	1	—	—
Distomatosis	1	23	10	—	—	—	—	—
Dyspepsia	589	881	—	2	98	56	3	5
Enteralgia	400	22	—	—	—	—	—	—
Enteritis	71	52	1	—	11	10	—	—
Gastoenteritis	224	101	—	—	41	53	4	—
Glossitis	1	1	—	—	—	—	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	99	—	—	—	—	—	—	—
Hernia	36	5	—	—	12	1	—	—
Icterus	1	2	1	—	—	—	—	—
Obstipatio	92	231	3	—	58	35	—	—
Peritonitis	13	12	—	—	—	—	—	—
Pharyngitis	134	5	—	—	10	1	—	—
Prolapsus recti	4	4	—	—	10	3	—	—
Ruptura recti	—	1	—	—	—	—	—	—
Stomatitis	1	1	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	—	142	2	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Vitia dentium	1,131	8	—	—	1	4	1	—
Alii organorum digestionis morbi	—	7	7	—	—	—	—	—
Abortus sporadicus	7	61	—	—	1	—	—	—
Balanitis	23	5	—	—	—	10	—	—
Cystitis	11	14	—	—	1	—	—	—
Dystochia	15	147	1	—	19	5	1	—
Funiculitis	27	—	—	—	1	—	—	—
Kryptorchismus	16	—	—	—	—	—	—	—
Mastitis	34	571	1	—	13	16	—	—
Metritis	—	68	—	—	6	6	—	—
Nephritis	12	6	—	—	—	1	—	—
Omphalophlebitis	6	—	—	—	—	—	—	—
Orchitis	7	—	—	—	—	1	—	—
Phimosis vel paraphimosis	47	9	—	—	—	1	—	—
Prolapsus uteri	—	37	—	—	4	—	—	—
» vaginae	—	6	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	6	214	—	—	1	1	—	—
Sterilitas	90	627	—	—	1	—	—	—
Torsio uteri	—	3	—	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	2	23	—	—	3	—	—	—
Epilepsia	2	1	—	—	7	3	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	9	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	8	6	—	—	3	5	1	—
Morbi medullæ spinalis	5	10	—	—	—	3	—	—
» nervorum	58	31	—	—	12	8	—	—
Cataracta	16	5	2	—	—	3	—	—
Conjunctivitis	118	58	—	—	—	66	—	—
Dacryocystitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis	93	46	—	—	—	23	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	65	35	—	—	—	14	—	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	11	—	—
Otitis externa	4	—	—	—	—	74	—	—
Vulnera auri	4	—	—	—	—	24	—	—
Arthritis	345	44	12	—	—	4	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	276	—	—	—	—	—	—	—
Bursitis	297	13	—	—	—	—	—	—
Distorsio	411	32	—	—	—	5	—	—
Fissura	9	—	—	—	—	—	—	—
Fractura	39	26	—	—	1	14	1	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Laminitis	112	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	16	1	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	680	75	—	—	—	6	—	—
Panaritium	—	106	—	—	—	—	—	—
Periostitis	250	—	—	—	—	—	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	8	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	57	18	—	—	4	21	—	—
Ruptura musculorum	44	6	—	—	1	1	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	580	18	—	—	—	3	—	—
Alii *organorum locomotionis* morbi	13	1	—	—	—	—	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	18	5	—
Dermatitis	60	2	—	—	7	10	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	433	—	—	—	—	2	—	—
Eczema	218	151	—	—	40	69	—	—
Herpes tonsurans	21	120	—	—	—	—	—	—
Parasiti pellis	10	55	—	—	18	41	—	—
Urticaria	28	4	—	—	13	—	—	—
Alii morbi cutis	18	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus	250	39	—	—	1	16	1	—
Actinomycosis	—	61	—	—	1	—	—	—
Botryomycosis	39	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	—	1	—	—	—	—	—	—
Eklampsia puerperalis	—	342	—	—	—	—	—	—
Fibroma papillare	109	72	—	—	—	4	—	—
Fistula summi colli	44	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	80	7	—	—	—	6	—	—
Haematoma	35	16	—	—	—	4	—	—
Hygroma	5	—	—	—	—	—	—	—
Intoxicatio	6	33	3	—	18	3	—	—
Lumbago	86	1	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	4	—	—	—	—	—	—	—
Oedema	44	—	—	—	—	1	—	—
Phlegmone	177	20	—	—	1	7	—	—
Pyaemia vel septicaemia	34	2	—	—	—	2	—	—
Rachitis vel osteomalachia	48	117	7	—	110	1	—	1
Struma	23	10	—	—	—	10	—	—
Talpa	11	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	22	3	—	—	—	1	—	—
» benigni	127	8	—	—	—	6	—	—
Vulnera	709	96	—	1	5	47	—	—
Summa	11,206	5,943	70	5	817	1,149	38	6

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*								
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
S:t Michels län.								
Abortus infectiosus	—	30	—	—	—	—	—	—
Anthrax	—	26	—	—	4	1	—	—
Coryza contagiosa equorum	335	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	20	—	—
» » maligna boum	—	13	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis ifectiosa vituli	—	28	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	258	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	9	—	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	67	—	—	—
Sarcophysema haemorrhagicum bovis	—	31	—	—	—	—	—	—
Scabies	20	2	—	—	3	—	—	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	2	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	3	—	—	—	—	—	—	—
Variolae	—	6	—	—	—	—	—	—
Endocarditis	—	1	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	4	—	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	—	4	—	—	2	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	—	—	—	—	3	1	—	—
Bronchitis	49	4	1	—	2	2	—	—
Emphysema pulmonum	27	—	—	—	—	—	—	—
Empyema cavitatum capitis	—	1	—	—	—	—	—	—
Gangræna pulmonum	1	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	60	1	—	—	—	3	—	—
Pneumonia vel pleuritis	6	2	—	—	1	—	—	—
Angina	—	—	—	—	1	—	—	—
Corpora aliena oris	—	—	—	—	—	1	—	—
» » oesophagi	—	18	1	—	2	1	—	—
» » ventric.	—	1	—	—	—	—	—	—
Distomatosis	—	2	—	—	—	—	—	—
Dyspepsia	118	106	—	1	7	3	—	—
Enteralgia	72	5	—	—	—	—	—	—
Enteritis	15	36	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis	83	28	—	—	10	1	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	43	—	—	—	—	2	1	—
Hernia	12	—	—	—	1	—	—	—
Icterus	5	15	—	—	—	—	—	—
Obstipatio	8	28	—	—	18	4	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volatile.*
Parotitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Peritonitis	4	2	—	—	—	—	—	—
Pharyngitis	29	6	—	—	—	—	—	—
Prolapsus recti	1	—	—	—	2	—	—	—
Stomatitis	—	8	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	3	48	1	—	—	—	—	—
Vitia dentium	94	4	—	—	—	—	—	—
Abortus sporadicus	5	4	—	—	1	—	—	—
Balanitis	5	21	—	—	—	5	—	—
Cystitis	2	—	—	—	—	—	—	—
Dystochia	3	18	—	—	5	—	—	—
Funiculitis	3	—	—	—	1	—	—	—
Kryptorchismus	2	—	—	—	1	—	—	—
Mastitis	12	102	—	—	5	—	—	—
Metritis	—	14	—	—	3	—	—	—
Nephritis	3	1	—	—	1	—	—	—
Orchitis	—	—	—	—	—	1	—	—
Paralysis sphincteris vesicae	—	—	—	—	—	—	1	—
Phimosis vel paraphimosis	3	4	—	—	—	1	—	—
Prolapsus uteri	—	4	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	1	37	—	—	1	—	—	—
Sterilitas	5	88	—	—	—	—	1	—
Alii organorum urogenit. morbi	1	11	—	—	1	—	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	1	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	2	1	1	—	1	—	—	—
» medullæ spinalis	4	—	—	—	—	2	—	—
» nervorum	8	1	—	—	1	—	—	—
Blepharitis	1	—	—	—	—	—	—	—
Cataracta	3	2	—	—	—	—	—	—
Conjunctivitis	27	6	—	—	—	3	—	—
Keratitis	8	5	—	—	—	2	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	39	9	—	—	—	6	1	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	4	—	—
Otitis externa	—	—	—	—	—	9	—	—
Vulnera auri	1	—	—	—	—	5	—	—
Arthritis	77	4	—	—	—	—	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	79	—	—	—	—	—	—	—
Bursitis	92	10	—	—	—	—	—	—
Distorsio	58	3	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Fractura	9	2	—	—	—	2	—	—
Laminitis	12	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	2	—	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	70	38	—	—	—	1	—	1
Panaritium	—	7	—	—	—	—	—	—
Periostitis	80	11	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	8	3	—	—	—	3	—	—
Ruptura musculorum	5	1	—	—	—	—	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	110	14	—	—	—	—	—	—
Alii organorum locomot. morbi	11	—	—	—	—	—	—	—
Acariasis	1	—	—	—	—	5	2	—
Acne	3	—	—	—	—	—	—	—
Dermatitis	26	10	—	—	3	1	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	115	7	—	—	—	—	—	—
Eczema	37	44	—	—	—	1	—	—
Emphysema subcutaneum	—	1	—	—	—	—	—	—
Herpes tonsurans	—	217	—	—	1	1	—	—
Parasiti pellis	15	10	—	—	—	—	—	—
Pruritus cutaneus	2	—	—	—	—	—	—	—
Urticaria	9	—	—	—	1	—	—	—
Alii morbi cutis	1	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus	35	9	1	—	—	—	—	—
Actinomycosis	1	10	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	4	1	—	—	—	—	—	—
Eklampsia puerperalis	—	48	—	—	—	—	—	—
Fibroma papil'are	10	3	—	—	—	—	—	—
Fistula summi colli	8	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	11	2	—	—	—	2	—	—
Haematoma	14	—	—	—	—	1	—	—
Intoxicatio	2	14	—	—	—	5	—	—
Lumbago	22	3	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	1	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	51	3	—	—	—	—	—	—
Pyaemia vel septicaemia	1	4	—	—	—	—	—	—
Rachitis vel osteomalachia	9	242	—	—	27	—	—	—
Ranula	1	—	—	—	—	—	—	—
Struma	1	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	2	2	—	—	—	—	—	—
» benigni	14	10	—	—	—	1	—	—
Vulnera	124	20	—	—	—	8	—	—
Summa	2,276	1,795	5	1	176	108	6	1

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Kuopio län.								
Abortus infectiosus	—	140	—	—	—	—	—	—
Anthrax	5	22	2	—	7	—	—	—
Coryza contagiosa equorum	749	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	70	—	—
» » maligna boum	—	26	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	22	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	92	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	344	—	—	—	—	—	—
Rabies	—	1	—	—	—	1	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	106	—	—	—
Sarcophysema haemorrhagicum bovis	—	26	—	—	—	—	—	—
Scabies	8	55	—	—	—	1	—	—
Tetanus	4	—	—	—	—	1	—	—
Varicellae	—	67	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	27	8	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	2	18	—	—	—	—	—	—
Alii organorum circulationis morbi	4	1	—	—	—	3	—	—
Bronchitis	46	6	—	—	10	15	—	—
Emphysema pulmonum	21	—	—	—	—	2	—	—
Empyema cavitatum capitis	9	1	—	—	—	—	—	—
Epistaxis	1	1	—	—	—	3	—	—
Laryngitis	124	1	2	—	6	5	—	—
Pneumonia vel pleuritis	12	6	—	—	6	5	—	—
Alii organorum respirationis morb	2	1	—	—	1	1	—	—
Corpora aliena oesophagi	4	47	3	—	8	3	3	1
Distomatosis	—	16	11	28	—	—	—	—
Dyspepsia	374	277	3	—	37	14	—	2
Enteralgia	190	—	—	—	—	—	—	—
Enteritis	73	68	—	—	8	8	—	—
Gastroenteritis	196	95	—	—	21	8	—	—
Helminthiasis apparatus digestionis	119	2	—	—	—	21	—	—
Hernia	35	11	3	—	13	4	1	—
Icterus	5	8	8	—	—	2	—	—
Obstipatio	38	63	1	—	49	11	2	—
Peritonitis	9	5	—	—	1	1	—	—
Pharyngitis	222	—	—	—	—	5	—	—
Prolapsus recti	4	2	—	—	10	2	—	—
Stomatitis	1	—	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Tympanitis	—	54	11	—	2	—	—	—
Vitia dentium	267	1	—	—	6	4	—	—
Alii organorum digestionis morbi	18	12	—	—	5	2	—	—
Abortus sporadicus	14	23	—	—	2	3	—	—
Balanitis	16	8	—	—	—	7	—	—
Cystitis	4	2	—	—	—	3	—	—
Dystochia	12	74	3	—	7	4	1	—
Funiculitis	13	—	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	12	—	—	—	2	1	—	—
Mastitis	12	186	—	—	6	1	—	—
Metritis	—	22	—	—	—	—	—	—
Nephritis	6	1	—	—	—	1	—	—
Orchitis	3	—	—	—	—	2	—	—
Phimosis vel paraphimosis	21	15	—	—	—	1	—	—
Prolapsus uteri	1	21	—	—	4	—	—	—
Retentio secundinarum	1	67	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	40	86	—	—	—	—	—	—
Vaginitis	1	3	—	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenital. morbi	9	11	—	—	4	3	—	—
Epilepsia	3	3	—	—	—	5	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	2	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	8	2	11	—	2	7	—	—
» medullae spinalis	6	—	—	—	—	3	—	—
» nervorum	9	2	—	—	2	3	—	—
Cataracta	3	1	—	—	—	3	—	—
Conjunctivitis	43	11	—	—	—	5	—	—
Keratitis	46	15	—	—	—	3	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	14	5	—	—	1	1	—	—
Alii morbi oculorum	1	—	—	—	—	—	—	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	4	—	—
Otitis externa	1	1	—	—	—	21	—	—
Vulnera auri	2	2	—	—	3	9	—	—
Arthritis	68	10	—	—	3	2	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	168	—	—	—	—	—	—	—
Bursitis	89	30	—	—	—	3	—	—
Distorsio	145	8	—	—	2	4	—	—
Fractura	23	17	6	—	1	3	—	—
Laminitis	49	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio	1	—	—	—	—	—	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Luxatio patellæ	5	—	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis	4	—	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	269	49	—	—	3	19	—	—
Panaritium	—	30	—	—	—	—	—	—
Periostitis	226	—	—	—	—	1	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	11	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	32	5	—	—	—	12	—	5
Ruptura musculorum	5	2	—	—	—	1	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	104	4	—	—	—	3	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	1	—	—
Dermatitis	45	8	—	—	8	18	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	169	—	—	—	—	—	—	—
Eczema	83	94	—	—	3	18	1	—
Herpes tonsurans	—	501	—	—	—	—	—	—
Parasiti pellis	47	305	—	—	5	16	—	8
Urticaria	32	—	—	—	38	—	—	—
Alii morbi cutis	5	3	1	—	2	3	—	—
Abscessus	150	21	—	—	3	5	—	—
Actinomycosis	—	34	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	23	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	—	—	—	—	1	3	—	—
Contusio	8	—	—	—	—	—	—	—
Eklampsia puerperalis	11	127	—	—	3	—	—	—
Fibroma papillare	84	43	—	—	—	1	—	—
Fistula summi colli	16	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	27	3	—	—	—	1	—	—
Furunculosis	2	—	—	—	—	—	—	—
Gangraena	—	2	—	—	—	—	—	—
Haematoma	19	8	—	—	1	3	—	—
Hygroma	1	—	—	—	—	—	—	—
Intoxicatio	1	17	—	—	4	2	—	—
Lumbago	23	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	7	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	56	5	—	—	—	—	—	—
Pyaemia vel septicaemia	8	5	—	—	—	1	—	—
Rachitis vel osteomalachia	20	298	—	—	37	14	—	—
Ruetatio	1	—	—	—	—	—	—	—
Struma	9	3	—	—	—	3	—	—
Talpa	7	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	5	1	—	—	—	3	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Tumori benigni	45	19	—	—	2	1	—	—
Vulnera	193	24	2	—	2	12	—	—
Summa	5,168	3,736	67	28	447	435	8	16
Vasa län.								
Abortus infectiosus	—	95	—	—	—	—	—	—
Anthrax	1	29	—	—	3	4	—	—
Coryza contagiosa equorum	367	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis maligna boum	—	39	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	11	—	—	—	—	—	—
Influenza erysipelatosa	3	—	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	210	—	—	—	—	—	—
Piroplasmosis	—	47	—	—	—	—	—	—
Pneumopleuresia contagiosa equorum	61	—	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	8	—	—	—	91	—	—	—
Scabies	43	16	8	—	—	10	1	—
Stomatitis pustulosa contagiosa	12	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	8	—	—	—	—	—	—	—
Varicellae	—	59	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	63	2	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	9	25	—	—	3	—	—	—
Thrombosis	1	—	—	—	—	—	—	—
Alii organorum circul. morbi	9	1	—	—	—	—	—	—
Bronchitis	250	33	—	—	8	14	—	—
Emphysema pulmonum	39	—	—	—	—	—	—	—
Empyema cavitatum capitis	2	—	—	—	—	—	—	—
Gangræna pulmonum	1	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	161	36	—	—	5	14	—	—
Pneumonia vel pleuritis	23	10	—	—	—	2	—	—
Rhinitis	4	1	—	—	—	2	—	—
Corpora aliena oesophagi	3	57	—	—	6	1	—	—
Distomatosis	—	312	11	—	—	—	—	—
Dyspepsia	473	557	2	—	38	30	—	4
Enteralgia	263	12	—	—	1	—	—	—
Enteritis	286	89	7	—	31	10	—	—
Gastroenteritis	390	41	—	—	26	16	2	—
Helminthiasis apparatus digestionis	132	3	—	—	—	45	—	—
Hernia	40	14	—	—	46	4	—	—
Icterus	2	15	—	—	3	6	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Obstipatio	68	158	—	—	57	28	—	—
Peritonitis	12	—	—	—	—	1	—	—
Pharyngitis	81	10	—	—	16	12	—	—
Prolapsus recti	7	8	—	—	14	—	—	—
Stomatitis	3	—	—	—	—	—	—	—
Tympanitis	7	150	3	—	—	—	—	—
Vitia dentium	555	16	—	—	7	9	—	—
Abortus sporadicus	20	69	—	—	—	—	—	—
Balanitis	19	14	—	—	2	13	—	—
Cystitis	24	7	—	—	—	5	—	—
Dystochia	9	170	—	—	6	2	—	—
Funiculitis	16	—	—	—	—	—	—	—
Hydramnion	—	1	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	19	—	—	—	5	—	—	—
Mastitis	20	488	—	—	8	2	—	—
Metritis	12	87	—	—	2	1	—	—
Nephritis	12	2	—	—	—	—	—	—
Orchitis	3	—	—	—	—	1	—	—
Phimosis vel paraphimosis	40	15	—	—	—	1	—	—
Prolapsus uteri	1	30	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	5	168	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	41	174	—	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	1	5	—	—	—	—	—	—
Epilepsia	3	—	—	—	—	2	—	—
Morbi cerebri	11	10	—	—	2	6	2	—
» medullæ spinalis	5	4	—	—	—	—	—	—
» nervorum	30	11	—	—	1	6	—	—
Alii systematis nervosi morb	1	—	—	—	—	—	—	—
Cataracta	11	6	—	—	—	10	—	—
Conjunctivitis	117	20	—	—	—	22	—	—
Iridocyclochorioiditis	4	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis	50	31	—	—	—	9	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	28	17	—	—	—	5	—	—
Othæmatoma	—	—	—	—	—	4	—	—
Otitis externa	1	2	—	—	—	34	—	—
Vulnera auri	3	—	—	—	—	19	—	—
Arthritis	244	32	—	—	7	7	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	216	1	—	—	—	—	—	—
Bursitis	94	19	—	—	—	1	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volatile.*
Distorsio	372	43	—	—	1	10	—	—
Fractura	24	31	—	—	1	13	—	—
Laminitis	111	1	—	—	—	—	—	—
Luxatio caudae	—	2	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	19	5	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	343	66	—	—	3	5	—	—
Panaritium	—	7	—	—	21	—	—	—
Periostitis	48	—	—	—	—	1	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	—	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	50	4	—	—	1	2	—	—
Ruptura musculorum	9	1	—	—	—	—	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	367	13	—	—	—	—	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	4	—	—
Dermatitis	49	21	—	—	5	5	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	366	—	—	—	—	—	—	—
Eczema	129	39	—	—	15	47	—	—
Herpes tonsurans	—	17	—	—	—	—	—	—
Parasiti pellis	41	8	—	—	42	22	—	—
Urticaria	23	12	—	—	11	2	—	—
Abscessus	134	36	—	—	4	8	—	—
Actinomycosis	8	99	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	13	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	2	—	—	—	—	1	—	—
Eklampsia puerperalis	—	188	—	—	—	—	—	—
Fibroma papillare	68	63	—	—	—	5	—	—
Fistula summi colli	17	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	29	4	—	—	—	6	—	—
Haematoma	18	6	—	—	—	2	—	—
Intoxicatio	5	5	—	—	—	7	—	—
Lumbago	77	1	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	6	5	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	115	12	—	—	—	1	—	—
Pyaemia vel septicaemia	8	11	—	—	2	—	—	—
Rachitis ve osteomalachia	29	109	—	—	99	4	—	—
Struma	9	5	—	—	—	13	—	—
Talpa	9	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	3	—	—	—	—	—	—	—
Tumori benigni	50	27	—	—	—	8	—	—
Vulnera	447	60	—	—	3	56	—	—
Summa	7,445	4,340	31	—	596	580	5	4

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Uleåborgs län.								
Abortus infectiosus	—	223	—	—	—	—	—	—
An hrax	—	8	—	—	1	1	—	—
Coryza contagiosa equorum	149	—	—	—	—	—	—	—
Febris catarrhalis epizootica canis	—	—	—	—	—	44	—	—
» » maligna boum	—	31	—	—	—	—	—	—
Gastroenteritis infectiosa vituli	—	6	—	—	—	—	—	—
Kolpitis catarrhalis contagiosa	—	21	—	—	—	—	—	—
Pestis avium	—	—	—	—	—	—	—	35
Piroplasmosis	—	1	—	—	—	—	—	—
Rhusiopathia suis	—	—	—	—	10	—	—	—
Scabies	10	35	—	—	2	10	—	—
Tetanus	9	1	—	—	—	—	—	—
Varicellae	—	35	—	—	—	—	—	—
Lymphangitis et lymphadenitis	97	6	—	—	—	—	—	—
Pericarditis	1	7	—	—	—	—	—	—
Bronchitis	57	17	—	—	—	16	—	—
Emphysema pulmonum	32	—	—	—	—	1	—	—
Empyema cavitatum capitis	5	1	—	—	—	2	—	—
Gangræna pulmonum	1	—	—	—	—	—	—	—
Laryngitis	123	5	—	—	5	4	—	—
Pneumonia vel pleuritis	20	4	—	—	—	3	—	—
Corpora aliena oesophagi	—	20	—	—	1	2	1	—
Distomatosis	—	2	16	—	—	—	—	—
Dyspepsia	223	215	—	—	17	12	—	—
Enteralgia	213	16	—	—	—	—	—	—
Enteritis	22	42	—	—	—	3	—	—
Gastroenteritis	155	83	—	—	7	11	2	—
Helminthiasis apparatus digestionis	22	2	—	—	—	7	—	—
Hernia	18	1	—	—	7	3	—	—
Icterus	1	2	—	—	—	—	—	—
Obstipatio	68	48	—	—	37	6	1	2
Peritonitis	4	—	—	—	—	—	—	—
Pharyngitis	57	—	—	—	4	—	—	—
Prolapsus recti	2	—	—	—	6	1	—	—
Tympanitis	—	50	—	—	—	—	—	—
Vitia dentium	522	9	—	—	—	—	—	—
Alii organorum digestionis morbi	8	—	—	—	—	—	—	5

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*								
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Abortus sporadicus	4	18	—	—	—	—	—	—
Balanitis	14	7	—	—	—	7	—	—
Cystitis	16	7	—	—	—	—	—	—
Dystochia	9	80	—	—	6	2	—	—
Funiculitis	3	—	—	—	—	—	—	—
Kryptorchismus	4	—	—	—	—	—	—	—
Mastitis	7	218	1	—	8	2	—	—
Metritis	6	52	—	—	1	2	—	—
Nephritis	2	1	—	—	—	—	—	—
Orchitis	5	—	—	—	1	1	—	—
Phimosis vel paraphimosis	33	6	—	—	—	—	—	—
Prolapsus uteri	1	10	—	—	—	—	—	—
Retentio secundinarum	2	83	—	—	—	—	—	—
Sterilitas	19	69	2	—	—	—	—	—
Alii organorum urogenitalium morbi	4	36	—	—	—	—	—	2
Epilepsia	2	3	—	—	2	2	—	—
Hydrocephalus chronicus equi	2	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cerebri	9	2	—	—	5	1	—	—
» medullæ spinalis	3	4	—	—	—	1	—	—
» nervorum	19	1	—	—	—	11	—	—
Cataracta	2	—	—	—	—	—	—	—
Conjunctivitis	31	8	—	—	—	20	—	—
Corpora aliena oculi	2	3	—	—	—	—	—	—
Keratitis	26	5	—	—	—	10	—	—
Ulcera vel vulnera oculorum	12	—	—	—	—	4	—	—
Othæmatoma	1	—	—	—	—	2	—	—
Otitis externa	6	—	—	—	—	10	—	—
Vulnera auri	2	—	—	—	—	6	1	—
Arthritis	169	32	—	—	—	9	—	—
Arthritis chronica deformans tarsi	194	—	—	—	—	—	—	—
Bursitis	137	23	—	—	—	2	—	—
Distorsio	139	25	—	—	2	2	—	—
Fractura	10	16	—	—	1	6	—	—
Laminitis	44	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio patellæ	6	7	—	—	—	—	—	—
Morbi ungularum	189	47	—	—	—	5	—	—
Periostitis	60	5	—	—	—	1	—	—
Pododermatitis chronica verrucosa	1	—	—	—	—	—	—	—
Rheumatismus	50	13	—	—	2	10	—	—

Sjukdomens namn. *Nom de la maladie.*	Antal insjuknade djur. *Nombre d'animaux malades.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Ruptura musculorum	8	5	—	—	—	—	—	—
Tendinitis et tendovaginitis	166	9	—	—	—	2	—	—
Acariasis	—	—	—	—	—	5	—	—
Dermatitis	45	7	—	—	9	10	—	—
Dermatitis erythematosa et eczematosa	216	7	—	—	—	—	—	—
Eczema	65	16	—	—	7	13	—	—
Herpes tonsurans	2	3	—	—	—	—	—	—
Parasiti pellis	18	82	—	—	9	7	1	15
Urticaria	14	2	—	—	19	2	—	—
Alii morbi cutis	8	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus	76	13	—	—	—	10	—	—
Actinomycosis	3	16	—	—	—	—	—	—
Botryomycosis	9	—	—	—	—	—	—	—
Carcinoma	1	1	—	—	—	—	—	—
Eklampsia puerperalis	—	141	—	—	—	—	—	—
Fibroma papillare	45	40	—	—	—	5	—	—
Fistula summi colli	28	—	—	—	—	—	—	—
Fistulae	27	2	—	—	—	2	—	—
Haematoma	22	1	—	—	—	4	—	—
Intoxicatio	15	8	—	—	3	1	2	—
Lumbago	46	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus	4	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmone	52	5	—	—	—	2	—	—
Pyaemia vel septicaemia	4	4	—	—	—	1	—	—
Rachitis vel osteomalachia	16	492	—	—	11	1	—	—
Struma	10	5	—	—	1	3	—	—
Talpa	7	—	—	—	—	—	—	—
Tumori maligni	6	4	—	—	—	5	—	—
Tumori benigni	22	6	—	—	—	1	—	—
Vulnera	275	24	—	—	2	21	—	—
Summa	4,274	2,565	19	—	186	337	8	59

Tabell öfver år 1913 iakttagna fall af infektionssjukdomar bland husdjuren.

Tableau indiquants les maladies infectueuses des animaux domestiques observées en 1913.

Veterinärdistrikt. *Districts vétérinaires.*	Abortus infectiosus.	Anthrax.	Cholera gallinarum.	Coryza contagiosa equorum.	Exanthema coitale vesiculosum.	Febris catarrhalis epizootica canis.	Febris catarrhalis maligna bovum.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Influenza erysipelatosa.	Kolpitis catarrhalis contagiosa.	Pestis avium.	Pestis suina.	Piroplasmosis.	Pneumopleurosis contagiosa equorum.	Rabies.	Rhusopathia suis.	Sarcophysema haemorrhagicum bovis.	Scabies.	Septicaemia haemorrhagica suis.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Variolae et varicellae.
Ekenäs	10	3	—	47	—	2	—	5	—	—	—	103	21	—	—	2	—	—	57	—	—	—
Helsingfors	46	6	—	540	—	320	3	9	—	—	—	16	57	5	—	7	—	18	—	—	4	56
Borgå	119	11	—	152	—	16	—	36	—	22	—	—	18	—	—	17	—	6	—	—	3	12
Lovisa	260	2	—	170	—	4	6	12	—	9	—	—	34	—	—	10	—	—	—	—	1	—
Vichtis	69	2	—	3	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	77	—	—	6
Åbo	367	7	—	109	—	32	2	2	—	—	—	—	24	—	—	100	—	53	—	—	10	—
Björneborg	88	—	—	67	—	16	—	—	—	—	—	—	2	5	—	51	—	—	—	—	2	28
Letala	72	—	—	76	—	18	2	—	1	—	—	—	14	—	—	24	—	147	—	—	1	32
Salo	85	3	—	49	—	5	5	12	—	—	—	—	28	—	—	18	—	—	—	2	2	2
Ikalis	3	—	—	119	—	8	—	—	—	—	—	—	42	8	—	62	—	4	—	—	—	—
Hvittis	174	30	—	278	—	3	3	—	—	719	—	—	3	—	—	94	—	—	—	—	—	—
Godby	—	—	—	1	—	2	—	4	—	—	—	—	39	—	—	8	—	14	—	—	—	—
Loimijoki	98	3	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Tavastehus	117	4	—	40	—	23	—	16	—	3	—	—	44	—	—	35	3	10	3	—	2	2
Tammerfors	47	4	—	78	1	16	—	66	—	69	—	—	65	23	—	3	—	4	—	6	4	7
Lahtis	6	—	—	92	—	11	—	1	—	—	—	—	26	—	—	23	—	1	—	1	1	4
Jämsä	—	—	—	90	—	2	1	68	—	26	—	—	44	—	—	9	—	3	—	—	—	—
Tammela	125	3	—	127	—	13	1	—	4	—	—	—	20	—	—	21	—	—	—	—	3	—
Filppula	—	—	—	22	—	3	3	7	—	—	—	—	7	—	—	5	—	2	—	—	—	—
Viborg	38	11	—	287	—	77	—	17	39	—	—	—	37	34	18	15	—	—	—	—	1	28
Fredrikshamn	14	—	—	174	—	41	5	7	—	—	—	—	74	—	—	85	—	5	—	—	2	36
Nykyrka	3	17	30	35	—	45	6	—	1	—	—	—	21	5	49	17	—	20	—	1	4	—
Kexholm	—	1	—	47	—	2	—	—	—	7	—	—	21	—	26	14	—	—	—	—	1	—
Kronoborg	102	3	—	97	—	12	9	—	—	3	—	—	105	—	24	68	2	2	—	4	1	11
Sordavala	—	3	—	27	—	8	—	6	—	—	—	—	71	—	30	28	13	—	—	1	1	—
Villmanstrand	1	2	—	157	—	15	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	—	—	23	1	4	4
Pitkäranta	—	—	—	10	—	5	—	—	—	—	—	—	8	—	2	—	—	5	—	—	—	1
Suojärvi	—	—	—	89	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	181	—	—	—	—
S:t Michel	—	23	—	115	—	6	1	7	—	—	—	—	23	9	—	47	6	—	—	2	—	—
Gustaf Adolfs	—	5	—	23	—	2	—	7	—	—	—	—	20	—	—	—	4	—	—	—	1	—
Nyslott	—	—	—	162	—	8	12	14	—	—	—	—	146	—	—	14	20	25	—	—	2	6
Pieksämäki	30	3	—	35	—	4	—	—	—	—	—	—	69	—	—	6	1	—	—	—	—	—
Kuopio	94	13	—	280	—	43	6	15	—	42	—	—	94	—	—	34	—	—	—	—	4	26
Joensuu	5	2	—	72	—	7	2	—	—	—	—	—	51	—	2	23	17	4	—	—	—	12
Idensalmi	6	3	—	110	—	—	10	3	—	—	—	—	12	—	—	13	—	—	—	—	—	2

Veterinärdistrikt. *Districts vétérinaires.*	Abortus infectiosus.	Anthrax.	Cholera gallinarum.	Coryza contagiosa equorum.	Exanthema coitale vesiculosum.	Febris catarrhalis epizootica canis.	Febris catarrhalis maligna bovum.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Influenza erysipelatosa.	Kolpitis catarrhalis contagiosa.	Pestis avium.	Pestis suina.	Piroplasmosis.	Pneumopleuresia contagiosa equorum.	Rabies.	Rhusiopathia suis.	Sarcophysema haemorrhagicum bovis.	Scabies.	Septicaemia haemorrhagica suis.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Variolae et varicellae.
Nurmes	—	—	—	94	—	9	7	4	—	—	—	—	30	—	—	—	—	60	—	—	—	24
Suonenjoki	35	11	—	181	—	9	1	—	—	50	—	—	58	—	—	28	—	—	—	—	—	
Tohmajärvi	—	7	—	12	—	2	—	—	—	—	—	—	99	—	—	8	9	—	—	—	1	3
Nikolaistad	—	2	—	24	—	40	7	—	—	—	—	—	—	33	—	14	—	9	—	—	1	14
Kristinestad	—	—	—	115	—	13	8	—	—	3	—	—	2	—	—	24	—	14	—	12	2	—
Seinäjoki	—	16	—	2	—	1	1	—	2	—	—	—	—	28	—	14	—	—	—	—	—	—
Gamlakarleby	15	8	—	117	—	28	16	11	—	157	—	—	4	—	—	23	—	55	—	—	3	30
Jyväskylä	15	4	—	39	—	14	—	—	1	—	—	—	37	—	—	21	—	—	—	—	2	15
Saarijärvi	—	2	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Alavo	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vetil	65	5	—	12	—	1	7	—	—	50	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Haapavesi	4	3	—	4	—	—	3	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Ylivieska	134	2	—	63	—	7	15	6	—	—	—	—	—	—	—	6	—	12	—	—	1	4
Uleåborg	74	3	—	23	—	26	6	—	—	17	35	—	—	—	—	3	—	45	—	—	5	31
Kajana	—	—	—	19	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Kemi	11	2	—	19	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Rovaniemi	—	—	—	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pudasjärvi	—	—	—	8	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Kittilä	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Summa	2,332	229	30	4,598	1	912	155	339	48	1,181	35	119	1,518	150	157	1,003	75	699	160	30	73	396

Tabell öfver af distrikts- och kommunalveterinärerna år 1913 verkställda tjänsteresor.

Tableau indiquant les voyages de service faits par les vétérinaires des districts et des communes en 1913.

Veterinärdistrikt. *Districts vétérinaires.*	Tjänsteresor för — *Voyages de service pour*																											Summa resor. *Nombre total des voyages.*
	Abortus infectiosus.	Anthrax.	Coryza contagiosa equorum.	Febris catarrhalis maligna boum.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Influenza erysipelatosa.	Kolpitis catarrhalis contagiosa.	Malleus.	Pestis suina.	Pleuropneumon. contagiosa equorum.	Rabies.	Rhusiopathia suis.	Sarcophysema haemorrhagic. bovis.	Scabies.	Septicaemia haemorrhagica suis.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Tuberculosis.	Variolae et Varicellae.	Särskilda misstänkta sjukdomar. *Différentes maladies suspectes.*	Besiktningar. *Examens.*	Skyddsympning. *Vaccinations*	Desinfektion.	Obduktion.	Anvisningar vid djurens behandling och botande. *Informations pour la thérapie des animaux domestiques.*	
Ekenäs	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	54	—	1	4	—	—	—	—	65
Helsingfors	2	8	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	—	92	—	1	2	—	—	—	—	111
Borgå	10	11	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	66	—	2	2	4	—	—	—	101
Lovisa	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	1	2	—	—	—	—	36
Vichtis	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	42	—	1	1	—	—	—	—	61
Åbo	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	—	—	—	—	—	—	—	67
Björneborg	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	36	—	3	5	—	—	—	—	48
Letala	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	441	—	—	17	5	6	—	—	476
Salo	14	5	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	369	—	18	—	—	17	—	—	425
Ikalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	7	—	1	—	—	—	—	36	—	3	8	—	—	—	—	60
Hvittis	47	21	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	127	—	7	4	31	—	—	—	240
Godby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	1	—	—	—	—	16	—	4	2	—	—	—	—	28
Loimijoki	18	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	—	—	—	—	—	—	—	102
Tavastehus	6	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	77	—	3	—	—	—	—	—	92
Tammerfors	5	4	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	1	—	—	—	—	169	—	5	23	—	3	—	—	213
Lahtis	7	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	3	11	2	—	—	—	63
Jämsä	—	—	1	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	123	—	2	—	1	—	—	—	131
Tammela	12	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	118	—	2	2	2	—	—	—	141
Filppula	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	107	—	1	—	—	1	—	—	114
Viborg	2	6	2	—	—	—	—	—	—	2	—	14	4	—	1	—	—	13	—	12	6	—	—	—	—	62
Fredrikshamn	7	5	2	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	94	—	5	5	—	—	—	—	123
Nykyrka	2	18	—	1	—	—	—	—	—	3	—	34	2	—	—	—	—	28	—	2	2	—	—	—	—	92
Kexholm	—	—	4	—	—	—	—	—	—	1	—	10	1	—	4	—	—	5	—	14	1	—	—	—	—	40
Kronoborg	13	2	1	3	—	—	—	—	—	11	—	9	5	—	—	—	—	77	—	1	1	—	—	—	—	123
Sordavala	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4	—	12	1	3	—	—	1	6	—	17	9	—	—	—	—	57
Villmanstrand	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	1	—	—	—	—	10
Pitkäranta	—	10	4	—	—	—	—	1	—	6	—	12	—	2	—	—	—	23	—	2	—	—	—	—	—	60
Suojärvi	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	10	—	—	13	—	16	24	—	—	—	—	96
S:t Michel	1	9	11	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	1	—	—	2	26	—	18	14	—	—	—	—	90
Gustaf Adolfs	—	2	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	4	—	4	—	8	—	—	—	24
Nyslott	—	1	21	1	—	—	—	—	—	2	—	—	1	6	4	—	—	93	1	58	—	—	—	—	—	188

Veterinärdistrikt. *Districts vétérinaires*	Tjänsteresor för — *Voyages de service pour*																							Summa resor. *Nombre total des voyages.*
	Abortus infectiosus.	Anthrax.	Coryza contagiosa equorum.	Febris catarrhalis maligna bovum.	Gastroenteritis infectiosa vituli.	Influenza erysipelatosa.	Kolpitis catarrhalis contagiosa.	Malleus.	Pestis suina.	Piroplasmosis.	Pneumopleur. contagiosa equorum.	Rabies.	Rhusiopathia suis.	Sarcophysema haemorrhagic. bovis.	Scabies.	Septicaemia haemorrhagica suis.	Stomatitis pustulosa contagiosa.	Tetanus.	Tuberculosis.	Variolae et Varicellae.	Särskilda misstänkta sjukdomar. *Différentes maladies suspectes.*	Besiktningar. *Examens.*	Skyddsympning. *Vaccinations.*	Obduktion.	Desinfektion.	Anvisningar vid djurens behandling och botande. *Informations pour le thérapie des animaux domestiques.*	
Pieksämäki	6	4	7	—	—	—	—	—	—	4	—	—	5	5	—	—	—	—	32	—	11	34	2	—	—	—	110
Kuopio	5	24	20	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	37	—	7	—	—	—	—	—	95
Joensuu	—	4	8	1	—	—	—	—	—	3	—	3	2	2	—	—	—	—	45	—	12	5	2	—	—	—	87
Idensalmi	2	6	25	3	1	—	—	—	—	5	—	—	2	—	—	—	—	—	36	—	9	2	13	—	1	—	105
Nurmes	—	—	3	3	—	—	—	—	—	8	—	—	12	—	6	—	—	—	36	—	9	33	—	—	—	—	110
Suonenjoki	8	5	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	9	—	4	—	—	—	—	—	47
Tohmajärvi	—	3	5	1	—	—	—	—	—	18	—	—	4	4	—	—	—	—	11	—	32	5	1	—	—	6	60
Nikolaistad	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	4	—	—	—	—	16
Kristinestad	—	—	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	38	16	—	3	1	—	—	—	6	78
Seinäjoki	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	92	—	10	2	—	—	—	—	115
Gamlakarleby	2	11	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	—	1	28	—	—	—	—	74
Jyväskylä	—	5	4	—	—	1	—	—	—	11	—	—	—	—	1	—	—	—	21	—	9	4	—	—	—	—	56
Saarijärvi	1	1	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	13
Alavo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	6
Vetil	9	4	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	34	—	6	3	—	—	—	—	60
Haapavesi	5	2	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	4	6	—	—	—	—	39
Ylivieska	9	4	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	29	—	8	4	—	—	—	—	60
Uleåborg	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	2	—	—	—	—	—	31
Kajana	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	9	2	—	—	—	—	13
Kemi	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	—	—	—	—	6
Rovaniemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	6	9
Pudasjärvi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	6
Kittilä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	—	13	21
Summa	215	211	175	31	2	1	4	1	14	105	18	110	58	27	26	8	2	40	2,967	1	352	288	71	27	1	31	4,786

Tabell öfver af distrikts- och kommunalveterinärerne år 1913 verkställda operationer.

Tableau indiquant les opérations chirurgicales pratiquées par les vétérinaires des districts et des communes en 1913.

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Nylands län.								
Tandoperationer	375	3	—	—	—	14	—	—
Trepanationer	1	1	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	3	—	—
Luftsäckssnitt	7	—	—	—	—	—	—	—
Luftrörssnitt	4	—	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	10	—	—	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	1	—	—	—	—	—	—	—
Mankfisteloperation	35	1	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	3	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	18	—	—	—	—	—	—
Laparatomi	—	4	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	1	—	—	—	5	—	—	—
Kastration af handjur	121	—	18	—	110	25	4	—
Kastration af hondjur	—	—	—	—	—	1	—	—
Jufveroperationer	—	62	—	—	—	3	—	—
Bogsvulstoperation	36	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	23	2	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	2	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	4	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	13	—	—	—	—	95	—	—
Hof- och klöfoperationer	171	8	—	—	—	15	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	43	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	13	706	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	256	148	—	—	1	25	—	—
Suturering af sår	126	19	2	—	—	72	—	—
Operation af fistlar	35	1	—	—	—	10	—	—
Exstirpation af svulster	43	35	—	—	—	30	—	—
Embryotomier	2	19	—	—	—	4	—	—
Ringning af tjurar	—	42	—	—	—	—	—	—
Operat. i äggstockarna	1	154	—	—	—	—	—	—
» i öfr. könsorg. hos hondjur	—	82	—	—	—	—	—	—
» för spenförträngning	—	14	—	—	—	—	—	—
Gipsförband	—	—	—	—	—	9	—	—
Skyddsympning	514	326	—	—	—	108	—	—
Summa	1,840	1,645	20	—	116	414	4	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Åbo och Björneborgs län.								
Tandoperationer	465	12	—	—	—	11	—	—
Trepanationer	2	—	—	—	—	2	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	1	—	—	—	—	6	—	—
Luftsäckssnitt	15	—	—	—	—	—	—	—
Luftrörssnitt	7	—	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	31	—	—	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	5	—	—	—	—	—	—	—
Mankfisteloperation	77	1	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	4	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	15	71	—	—	—	—	—	—
Laparatomi	—	2	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	16	2	—	—	112	7	—	—
Kastration af handjur	381	14	76	12	449	34	20	2
Kastration af klapphingstar	13	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	9	107	—	—	—	3	—	—
Bogsvulstoperation	60	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	61	1	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	4	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	12	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	4	4	—	—	—	43	—	—
Hof- och klöfoperationer	360	166	—	—	—	7	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	156	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	111	47	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	339	52	—	—	1	14	—	—
Suturering af sår	333	25	—	—	—	51	—	—
Operation af fistlar	88	10	—	—	8	2	—	—
Exstirpation af svulster	129	80	—	—	—	19	—	—
Embryotomier	2	54	—	—	—	2	—	1
Ringning af tjurar	—	23	—	—	—	—	—	—
Coupering af öron o. svans	—	—	—	—	—	9	—	—
Summa	2,700	671	76	12	570	210	20	3
Tavastehus län.								
Tandoperationer	172	6	—	—	9	9	—	—
Trepanationer	4	—	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	6	—	—
Luftsäckssnitt	10	—	—	—	—	—	—	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Katter. *Chats.*	Fjädervila. *Volatile.*
Luftrörssnitt	7	—	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	19	1	—	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	1	—	—	—	—	1	—	—
Mankfisteloperation	31	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	8	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	49	—	—	—	—	—	—
Laparatomi	3	—	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	14	3	—	—	60	11	—	—
Kastration af handjur	287	19	93	3	578	21	6	—
Kastration af klapphingstar	8	—	—	—	—	—	—	—
Kastration af hondjur	1	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	—	51	—	—	—	2	—	—
Bogsvulstoperation	32	1	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	42	1	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	5	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	7	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	15	—	—	—	2	6	—	—
Hof- och klöfoperationer	175	83	—	—	—	—	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	121	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	22	406	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	233	142	—	—	—	27	1	—
Suturering af sår	348	27	—	—	—	38	1	—
Operation af fistlar	54	3	—	—	—	7	—	—
Exstirpation af svulster	110	23	—	—	1	17	—	—
Embryotomier	—	36	—	—	8	13	—	—
Ringning af tjurar	—	22	—	—	—	—	—	—
Blodproftagning	—	262	—	—	—	—	—	—
Operation för atresia ani	—	—	—	—	2	—	—	—
Summa	1,729	1,135	93	3	660	158	8	—
Viborgs län.								
Tandoperationer	239	3	—	—	—	2	3	—
Trepanationer	6	1	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	1	—	—	—	—	8	—	—
Luftsäckssnitt	23	—	—	—	—	—	—	—
Luftrörssnitt	4	—	—	—	—	—	—	—
Matstrupssnitt	1	1	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	16	—	—	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	3	—	—	—	—	1	—	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Mankfisteloperation	35	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	18	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	73	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	22	1	—	—	16	1	—	—
Kastration af handjur	304	2	31	1	287	24	16	—
Kastration af klapphingstar	12	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	54	25	2	—	—	2	—	—
Bogsvulstoperation	34	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	34	—	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	4	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	3	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	—	2	—	—	—	43	—	—
Hof- och klöfoperationer	194	35	—	—	—	4	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	82	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	17	—	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	248	23	—	—	—	20	—	—
Suturering af sår	226	12	—	—	3	41	—	—
Operation af fistlar	68	4	—	—	—	—	—	—
Exstirpation af svulster	111	6	—	—	—	4	—	—
Embryotomier	9	48	—	—	3	3	—	—
Sectio Caesarea	—	—	—	—	—	1	—	—
Ringning af tjurar	—	2	—	—	—	—	—	—
Summa	1,768	238	33	1	309	154	19	—
S:t Michels län.								
Tandoperationer	60	—	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	1	—	—
Luftrörssnitt	1	—	—	—	—	—	—	—
Matstrupssnitt	—	1	1	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	1	—	—	—	—	1	—	—
Mankfisteloperation	6	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	—	4	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	13	—	—	—	—	—	—
Laparatomi	—	1	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	8	—	—	3	—	—	—	—
Kastration af handjur	159	2	12	3	123	1	1	—
Kastration af klapphingstar	1	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	3	16	—	—	—	—	—	—
Bogsvulstoperation	2	—	—	—	—	—	—	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Operation å slemsäckar	12	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	3	1	1	—	—	—	—	—
Hof- och klöfoperationer	24	2	—	—	—	—	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	15	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	5	—	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	75	9	—	—	—	1	—	—
Suturering af sår	63	6	—	—	—	1	—	—
Operation af fistlar	8	—	—	—	—	—	—	—
Exstirpation af svulster	15	5	—	—	—	—	—	—
Embryotomier	2	10	—	—	—	—	—	—
Ringning af tjurar	—	2	—	—	—	—	—	—
Summa	463	72	14	6	123	5	1	—
Kuopio län.								
Tandoperationer	131	1	—	—	—	2	—	—
Trepanationer	4	—	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	4	—	—
Luftsäcksnitt	6	—	—	—	—	—	—	—
Luftrörssnitt	4	—	—	—	—	—	—	—
Matstrupssnitt	—	1	—	—	—	1	—	—
Nackfisteloperation	9	—	—	—	—	—	—	—
Punktion af bröstkorgen	3	—	—	—	—	1	—	—
Mankfisteloperation	10	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	3	1	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	34	6	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	3	—	—	—	2	—	—	—
Kastration af handjur	139	10	53	1	178	4	—	—
Kastration af klapphingstar	2	—	—	—	2	—	—	—
Kastration af hondjur	1	1	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	3	21	—	—	—	—	—	—
Bogsvulstoperation	9	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	24	6	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	1	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	4	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	3	—	—	—	—	22	—	—
Hof- och klöfoperationer	76	15	—	—	—	5	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	38	—	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	9	28	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	138	14	—	—	—	2	—	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volaille.*
Suturering af sår	71	10	1	—	1	10	—	—
Operation af fistlar	16	2	—	—	—	—	—	—
Exstirpation af svulster	53	28	—	—	—	2	—	—
Embryotomier	2	32	—	—	5	1	—	—
Summa	762	204	60	1	188	54	—	—
Vasa län.								
Tandoperationer	292	8	—	—	9	2	—	—
Trepanationer	3	—	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	3	—	—
Luftrörssnitt	7	—	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	7	—	—	—	—	—	—	—
Mankfisteloperation	17	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	5	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	39	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	19	—	—	—	12	1	—	—
Kastration af handjur	503	3	20	—	319	8	1	—
Kastration af klapphingstar	12	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	4	44	—	—	—	—	—	—
Bogsvulstoperation	18	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	7	4	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	7	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	6	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	—	—	—	—	1	21	—	—
Hof- och klöfoperationer	128	7	—	—	—	2	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	77	5	—	—	—	—	—	—
Åderlåtning	7	—	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	133	28	—	—	3	4	—	—
Suturering af sår	136	10	—	—	—	30	—	—
Operation af fistlar	21	3	—	—	—	2	—	—
Exstirpation af svulster	67	9	—	—	—	8	—	—
Embryotomier	—	28	—	—	—	—	—	—
Clitoridectomia	2	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1,478	188	20	—	344	81	1	—
Uleåborgs län.								
Tandoperationer	139	3	—	—	—	—	—	—
Trepanationer	2	—	—	—	—	—	—	—
Entropion- och ectropionoperationer	—	—	—	—	—	4	—	—

Operation. *Opération.*	Antal opererade djur. *Nombre d'animaux opérés.*							
	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Får. *Moutons.*	Getter. *Chèvres.*	Svin. *Porcs.*	Hundar. *Chiens.*	Kattor. *Chats.*	Fjäderfä. *Volatile.*
Luftrörssnitt	4	—	—	—	—	—	—	—
Nackfisteloperation	4	—	—	—	—	—	—	—
Mankfisteloperation	19	—	—	—	—	—	—	—
Tarmstick	4	—	—	—	—	—	—	—
Vomstick	—	15	—	—	—	—	—	—
Laparatomi	—	1	—	—	—	—	—	—
Bråckoperationer	5	—	—	—	2	1	—	—
Kastration af handjur	293	9	26	20	186	6	1	—
Kastration af klapphingstar	3	—	—	—	—	—	—	—
Jufveroperationer	1	20	—	—	—	—	—	—
Bogsvulstoperation	15	—	—	—	—	—	—	—
Operation å slemsäckar	26	—	—	—	—	—	—	—
Tenotomier	9	—	—	—	—	—	—	—
Neurektomier	8	—	—	—	—	—	—	—
Amputationer	12	—	—	—	—	4	—	—
Hof- och klöfoperationer	98	12	—	—	—	3	—	—
Bränningar för spatt, å senor m. m.	62	3	—	—	—	2	—	—
Åderlåtning	17	—	—	—	—	—	—	—
Öppning af bölder, hæmatomer och cystor	99	15	—	—	—	6	—	—
Suturering af sår	57	5	—	—	—	10	—	—
Operation af fistlar	15	1	—	—	—	2	—	—
Exstirpation af svulster	36	11	—	—	—	4	—	—
Embryotomier	2	17	—	—	2	—	—	—
Summa	930	112	26	20	190	42	1	—
Summa summarum	11,670	4,265	342	43	2,448	1,166	58	3

Tabell öfver af distrikts- och kommunalveterinärerne år 1913 verkställda besiktningar af djur.

Tableau indiquant les examens d'animaux effectués par les vétérinaires des districts et des communes en 1913.

	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Hundar. *Chiens.*	Öfriga djur. *Autres animaux.*
Nylands län.				
I och för Köp	212	25	5	43
» Export	26	—	28	6
» Import	2	6	—	—
» Försäkring	363	145	—	—
» Djurskydd	523	—	2	—
» Utställning	251	1	214	—
» Dräktighet	37	1,176	9	1
» Afvel	—	—	—	3
Summa	1,414	1,353	258	53
Åbo och Björneborgs län.				
I och för Köp	323	11	3	—
» Export	6	1	16	—
» Import	16	42	4	32
» Försäkring	565	232	—	—
» Djurskydd	252	—	2	—
» Utställning o. traftäfling	360	32	—	—
Summa	1,522	318	25	32
Tavastehus län.				
I och för Köp	205	418	2	—
» Export	82	48	7	1
» Import	—	5	—	—
» Försäkring	169	22	—	—
» Djurskydd	270	—	2	—
» Utställning	982	15	4	—
» Traftäfling	59	—	—	—
» Dräktighet	10	2,183	3	—
Summa	1,777	2,691	18	1
Viborgs län.				
I och för Köp	849	132	13	2
» Export	135	6,768	180	4,010
» Import	23	17	—	2
» Försäkring	444	371	—	—
» Djurskydd	704	—	10	—

	Hästar. *Chevaux.*	Nötkreatur. *Race bovine.*	Hundar. *Chiens.*	Öfriga djur. *Autres animaux.*
I och för Utställning	1,124	—	100	—
» Dräktighet	22	357	—	—
Summa	3,301	7,645	303	4,014
S:t Michels län.				
I och för Köp	69	7	—	—
» Export	4	—	1	—
» Försäkring	120	391	—	—
» Djurskydd	1,506	—	—	—
» Utställning	458	—	—	—
» Traftäfling	285	—	—	—
» Dräktighet	1	2	—	—
Summa	2,443	400	1	—
Kuopio län.				
I och för Köp	724	125	5	3
» Export	11	10	1	—
» Import	—	3	—	—
» Försäkring	312	130	—	—
» Djurskydd	143	—	5	—
» Utställning	1,119	—	29	—
Summa	2,309	268	40	3
Vasa län.				
I och för Köp	297	18	4	—
» Export	420	2,394	1	—
» Försäkring	165	50	—	—
» Djurskydd	149	2	—	—
» Utställning	1,795	232	—	18
» Traftäfling	127	—	—	—
Summa	2,953	2,696	5	18
Uleåborgs län.				
I och för Köp	824	16	8	—
» Försäkring	453	232	—	—
» Djurskydd	138	4	13	—
» Utställning	501	417	—	—
» Traftäfling	48	—	—	—
» Rättegång	2	1	—	—
Summa	1,966	670	21	—
Summa summarum	17,685	16,041	671	4,121

Tabell öfver år 1913 verkställda undersökningar med tuberkulin.

Tableau des examens par la tuberculine effectués en 1913.

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Nylands län.											
Anjala	—	2	2	20	—	32	5	59	3	111	8
Artsjö	5	2	7	22	—	23	—	184	4	229	4
Askola	2	3	5	14	—	16	—	139	14	169	14
Borgnäs	1	1	2	15	—	24	—	168	2	207	2
Borgå s:n	12	9	21	296	—	350	4	1,966	57	2,612	61
Ekenäs landsf.	—	1	1	6	—	25	—	48	2	79	2
Elimäki	—	4	4	61	3	101	7	516	9	678	19
Esbo	8	7	15	47	1	89	—	501	13	637	14
Helsinge	14	19	33	77	3	118	3	850	41	1,045	47
Helsingfors	4	—	4	—	—	—	—	14	—	14	—
Iittis	2	2	4	24	—	28	—	245	8	297	8
Ingå	8	3	11	53	1	15	8	487	12	555	21
Karis	1	3	4	4	—	—	—	346	12	350	12
Karislojo	9	1	10	28	—	4	—	270	1	302	1
Kyrkslätt	19	13	32	58	—	136	1	881	33	1,075	34
Lappträsk	2	—	2	11	—	13	—	103	—	127	—
Liljendal	1	—	1	3	—	15	—	70	—	88	—
Lojo	4	4	8	33	—	53	—	345	15	431	15
Mäntsälä	—	3	3	43	7	47	—	389	4	479	11
Mörskom	1	2	3	43	—	30	—	193	9	266	9
Nummis	7	5	12	31	1	49	1	319	15	399	17
Nurmijärvi	11	9	20	81	2	79	2	929	21	1,089	25
Orimattila	33	19	52	83	—	138	—	817	29	1,038	29
Pernå	2	5	7	58	1	104	3	585	17	747	21
Pojo	5	7	12	25	—	61	—	739	39	825	39
Pusula	1	1	2	2	—	1	—	19	3	22	3
Pyhäjärvi	1	—	1	—	—	5	—	22	—	27	—
Sibbo	13	2	15	46	—	56	—	287	4	389	4
Sjundeå	6	2	8	61	—	94	2	342	5	497	7
Snappertuna	1	—	1	6	—	5	—	35	—	46	—
Strömfors	5	4	9	30	—	34	—	359	14	423	14

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Tenala	3	2	5	21	—	74	—	137	8	232	8
Thusby	3	8	11	64	7	54	1	469	39	587	47
Vichtis	8	7	15	72	—	146	—	769	18	987	18
Summa	192	150	342	1,438	26	2,019	37	13,602	451	17,059	514
Åbo och Björneborgs län.											
Alastaro	4	—	4	25	—	17	—	97	—	139	—
Angelniemi	4	3	7	33	—	49	—	137	6	219	6
S:t Bertils	33	4	37	75	2	167	1	686	60	928	63
Bjerno	154	44	198	343	11	478	14	2,999	223	3,820	248
Björneborgs landsf.	16	2	18	47	—	53	2	450	3	550	5
Euraåminne	2	1	3	73	—	77	—	483	2	633	2
Finby	1	1	2	11	—	9	—	56	1	76	1
Finström	—	3	3	2	—	—	—	70	3	72	3
Geta	6	—	6	1	—	6	—	51	—	58	—
Gustafs	1	—	1	—	—	—	—	15	—	15	—
Halikko	75	18	93	201	2	349	44	1,446	85	1,996	131
Harjavalta	1	1	2	7	1	2	—	46	4	55	5
Hvittis	118	33	151	109	5	347	6	1,670	43	2,126	54
Ikalis	12	—	12	23	—	21	—	225	—	269	—
Jämijärvi	7	—	7	2	—	7	—	54	—	63	—
S:t Karins	5	3	8	12	4	2	1	250	28	264	33
Karuna	2	2	4	59	—	53	2	194	6	306	8
Karvia	2	1	3	—	—	4	—	27	1	31	1
Kauvatsa	1	—	1	1	—	3	—	10	—	14	—
Kiikala	67	5	72	79	—	203	6	872	45	1,154	51
Kiikka	4	2	6	8	—	8	—	138	4	154	4
Kiikois	103	2	105	67	—	89	—	430	2	586	2
Kimito	7	11	18	99	2	80	5	842	40	1,021	47
Kisko	118	19	137	171	—	157	3	955	25	1,283	28
Kiukais	2	1	3	13	—	12	1	58	9	83	10
Kumlinge	15	5	20	8	1	2	—	103	5	113	6
Kumo	10	3	13	20	—	32	—	135	2	187	2
Kuusjoki	—	1	1	20	—	19	—	68	6	107	4
Lavia	24	—	24	15	—	43	—	107	—	165	—

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Letala	3	—	3	5	—	4	—	51	—	60	—
Loimijoki	7	—	7	52	—	36	—	146	—	234	—
Lokalaks	8	2	10	7	—	18	1	79	3	104	4
Lundo	3	2	5	23	—	16	1	114	11	153	12
Luvia	5	—	5	—	—	—	—	23	—	23	—
S:t Marie	7	2	9	12	—	10	—	292	19	314	19
Masku	2	2	4	25	—	21	—	165	4	211	4
Merimasku	—	5	5	48	—	26	1	213	20	287	21
Mietois	—	2	2	22	—	30	—	256	5	308	5
Muurla	2	2	4	16	—	37	2	112	5	165	7
S:t Mårtens	5	—	5	33	—	21	—	135	—	189	—
Nagu	1	1	2	20	—	26	—	96	1	142	1
Nakkila	2	1	3	58	—	41	—	360	2	459	2
Nousis	—	1	1	10	—	1	—	41	3	52	3
Nykyrko	10	46	56	54	—	75	—	426	11	555	11
Nådendal	1	—	1	—	—	—	—	21	—	21	—
Pargas	10	6	16	70	1	123	—	582	12	775	13
Parkano	4	1	5	1	—	5	—	35	1	41	1
Pemar	70	20	90	123	1	168	4	1,273	27	1,564	32
Piikkis	4	—	4	14	—	6	—	105	—	125	—
Punkalaitio	8	3	11	25	—	38	1	227	7	290	8
Pöytis	5	—	5	29	—	20	—	112	—	161	—
Raumo	76	4	80	2	—	—	—	183	5	185	5
Reso	—	3	3	1	—	1	—	93	7	95	7
Rusko	1	—	1	10	—	14	—	41	—	65	—
Sagu	2	4	6	27	2	54	2	275	9	356	13
Saltvik	2	1	3	—	—	10	—	81	1	91	1
Sastmola	3	1	4	6	—	2	—	33	1	41	1
Sund	—	2	2	16	—	13	—	121	11	150	11
Suodenniemi	13	—	13	3	—	9	—	46	—	58	—
Suomusjärvi	108	6	114	68	—	161	—	793	6	1,022	6
Suoniemi	2	—	2	13	—	11	—	75	—	99	—
Säkylä	5	—	5	33	—	11	—	93	—	137	—
Tarvasjoki	2	6	8	17	5	2	—	141	15	160	20
Tavastkyrö	7	2	9	—	—	17	—	151	3	168	3

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	Inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	Inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Tyrvis	2	2	4	7	—	19	1	136	3	162	4
Töfsala	75	23	98	29	3	131	10	593	38	753	51
Ulfsby	18	4	22	145	—	136	1	853	9	1,134	10
Uskela	59	26	85	186	2	217	11	1,280	145	1,683	158
Vampula	57	3	60	20	—	124	—	518	4	662	4
Vehmo	89	40	129	67	1	187	2	952	69	1,206	72
Virmo	105	25	130	98	3	142	2	1,006	41	1,246	46
Vårdö	1	—	1	3	—	3	—	9	—	15	—
Yläne	1	—	1	42	—	—	—	124	—	166	—
Åbo	3	—	3	—	—	—	—	29	—	29	—
Summa	1,582	413	1,995	2,964	46	4,275	124	25,164	1,101	32,403	1,271
Tavastehus län.											
Akkas	21	3	24	56	—	64	3	280	5	400	8
Birkkala	32	7	39	118	2	80	—	696	32	894	34
Eräjärvi	52	12	64	137	1	56	2	403	20	596	23
Filppula	40	—	40	54	—	32	—	172	—	258	—
Hattula	12	5	17	75	—	78	1	576	4	729	5
Hausjärvi	19	5	24	97	1	148	1	756	23	1,001	25
Hollola	12	5	17	35	2	78	—	620	8	733	10
Humppila	1	2	3	37	1	39	1	269	2	345	4
Janakkala	12	6	18	53	—	92	—	650	5	795	5
Jokkis	—	1	1	57	1	147	—	822	3	1,026	4
Juupajoki	8	—	8	28	—	18	—	84	—	130	—
Jämsä	43	12	55	119	2	97	—	555	15	771	17
Kalvola	29	2	31	85	—	116	3	610	7	811	10
Kangasala	3	2	5	25	—	14	—	68	10	107	10
Korpilaks	2	—	2	10	—	7	—	38	—	55	—
Kuhmalaks	—	1	1	3	—	5	—	14	2	22	2
Kuhmois	4	2	6	12	—	12	—	53	2	77	2
Kuorevesi	23	—	23	46	—	46	—	217	—	309	—
Kuru	5	—	5	22	—	9	—	46	—	77	—
Kylmäkoski	2	—	2	16	—	5	—	61	—	82	—
Kärkölä	6	10	16	13	—	46	4	273	29	332	33
Lahtis	3	1	4	—	—	4	—	27	1	31	1

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu. inom hvilka reaktioner ej förekommit.	*Chez lesquels des réactions ont eu lieu.* inom hvilka reaktioner förekommit.	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Lampis	—	1	1	91	—	48	—	245	4	384	4
Lembois	3	1	4	15	—	26	—	169	3	210	3
Loppis	1	—	1	3	—	3	—	11	—	17	—
Luopiois	1	—	1	—	—	9	—	14	—	23	—
Längelmäki	7	3	10	60	1	22	1	145	3	227	5
Messuby	14	13	27	94	2	94	9	781	80	969	91
Nastola	3	—	3	—	—	4	—	37	—	41	—
Orivesi	54	8	62	169	—	127	4	566	17	862	21
Padasjoki	3	1	4	35	1	20	—	135	—	190	1
Pälkäne	3	3	6	36	—	41	1	184	29	261	30
Ruovesi	101	—	101	173	—	92	—	649	—	914	—
Sahalaks	1	—	1	5	—	16	—	62	—	83	—
Somero	94	7	101	246	—	393	2	1,733	5	2,372	7
Sääksmäki	66	10	76	191	1	170	3	879	20	1,240	24
Tammela	8	3	11	32	—	87	1	555	8	674	9
Tammerfors	—	—	—	—	—	18	—	380	—	398	—
Tavastehus	1	—	1	—	—	—	—	15	—	15	—
Tavastehus landsf.	3	—	3	6	—	3	—	131	—	140	—
Teisko	64	3	67	126	—	53	—	499	21	678	21
Urdiala	27	11	38	55	1	116	1	775	53	946	55
Vesilaks	8	1	9	32	—	11	—	139	1	182	—
Vånå	21	1	22	12	—	13	—	115	1	140	1
Ylöjärvi	6	2	8	42	1	41	—	282	13	365	14
Ypäjä	3	1	4	61	1	69	—	584	15	714	16
Summa	821	145	966	2,582	18	2,669	37	16,375	441	21,626	496
Viborgs län.											
S:t Andreae	2	—	2	—	—	2	—	175	—	177	—
Hiitola	27	6	33	12	—	12	—	218	15	242	15
Impilaks	11	—	11	11	—	18	—	76	—	105	—
Jaakimvaara	16	1	17	50	—	54	—	315	6	419	6
S:t Johannes	2	—	2	11	—	2	—	53	—	66	—
Jääskis	3	—	3	7	—	15	—	180	—	202	—
Kaukola	2	1	3	6	—	3	—	49	2	58	2
Kexholm	1	—	1	—	—	—	—	2	—	2	—

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Kirvus	1	—	1	—	—	—	—	5	—	5	—
Kivinebb	1	—	1	—	—	3	—	35	—	38	—
Kronoborg	71	3	74	3	—	45	—	581	2	629	2
Kotka	1	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—
Kymmene	9	—	9	25	—	14	—	332	—	371	—
Nykyrka	2	4	6	4	1	5	—	126	12	135	13
Pyhäjärvi	1	—	1	5	—	2	—	17	—	24	—
Pyttis	11	—	11	6	—	14	—	85	—	105	—
Rautjärvi	2	—	2	2	—	1	—	6	—	9	—
Rautus	—	1	1	—	—	—	—	21	20	21	20
Ruokolaks	2	—	2	21	—	6	—	81	—	108	—
Sakkola	13	5	18	9	—	12	1	138	10	159	11
Salmis	5	3	8	6	2	7	—	53	5	66	7
Sippola	11	—	11	9	—	26	—	74	—	109	—
Sordavala landsf.	4	1	5	9	—	4	—	101	1	114	1
Suistamo	2	—	2	5	—	3	—	12	—	20	—
Suojärvi	12	—	12	5	—	9	—	112	—	126	—
Säkkijärvi	2	—	2	5	—	1	—	45	—	51	—
Uguniemi	1	—	1	1	—	1	—	22	—	24	—
Valkeala	10	1	11	16	—	11	—	264	2	291	2
Valkjärvi	8	6	14	5	—	14	—	86	8	105	8
Vederlaks	61	4	65	33	—	58	—	485	4	576	4
Vekkelaks	5	—	5	5	—	6	—	98	—	109	—
Viborgs landsf.	13	7	20	61	—	91	1	950	16	1,102	17
Summa	312	43	355	332	3	439	2	4,798	103	5,569	108
S:t Michels län.											
Gustaf Adolfs	1	—	1	—	—	22	—	90	—	112	—
Heinävesi	109	1	110	—	—	121	—	861	1	982	1
Jokkas	1	1	2	1	—	5	—	48	1	54	1
Jorois	2	3	5	15	—	10	1	171	6	196	7
Jäppilä	4	2	6	1	—	3	—	54	6	58	6
Kristina	1	—	1	1	—	—	—	3	—	4	—
Leivonmäki	1	—	1	—	—	—	—	10	—	10	—
Luhango	1	—	1	—	—	3	—	17	—	20	—

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
S:t Michels landsf.	13	10	23	79	—	71	—	456	17	606	17
Pieksämäki	4	2	6	3	—	6	—	23	2	32	2
Puumala	1	—	1	3	—	—	—	4	—	7	—
Rantasalmi	8	—	8	—	—	—	—	149	—	149	—
Sysmä	—	1	1	—	—	13	—	47	3	60	3
Sääminge	—	1	1	15	—	14	2	56	—	85	2
Summa	146	21	167	118	—	268	3	1,989	36	2,375	39
Kuopio län.											
Bräkylä	91	—	91	164	—	171	—	850	—	1,185	—
Eno	1	—	1	—	—	—	—	15	—	15	—
Idensalmi	10	4	14	3	1	22	1	204	7	229	9
Ilomants	1	—	1	2	—	2	—	11	—	15	—
Juga	6	1	7	—	—	7	—	75	1	82	1
Karttula	2	1	3	4	1	3	—	49	6	56	7
Kesälaks	1	—	1	—	—	1	—	14	—	15	—
Kides	—	2	2	7	—	9	—	95	4	111	4
Kiuruvesi	1	1	2	—	—	3	—	35	2	38	2
Kontiolaks	6	—	6	19	—	16	—	106	—	141	—
Kuopio landsf.	87	12	99	86	—	209	5	1,382	26	1,677	31
Lapinlaks	15	2	17	3	—	37	—	226	22	266	22
Leppävirta	57	17	74	58	—	173	5	961	24	1,192	29
Libelits	4	—	4	8	—	9	—	42	—	59	—
Muuruvesi	16	—	16	2	—	23	—	251	—	276	—
Nurmes	3	—	3	8	—	13	—	85	—	106	—
Pielisjärvi	19	2	21	27	—	43	—	325	2	395	2
Polvijärvi	2	—	2	2	—	10	—	18	—	30	—
Pälkjärvi	1	1	2	3	—	2	—	33	3	38	3
Rautalampi	3	—	3	6	—	11	—	97	—	114	—
Suonenjoki	3	—	3	6	—	16	—	61	—	83	—
Tohmajärvi	4	—	4	8	—	10	—	63	—	81	—
Valtimo	4	—	4	1	—	9	—	70	—	80	—
Vesanto	5	1	6	12	—	14	—	94	2	120	2
Summa	342	44	386	429	2	813	11	5,162	99	6,404	112

Stad eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Vasa län.											
Alajärvi	8	—	8	24	—	12	—	80	—	116	—
Alavo	2	—	2	8	—	4	—	31	—	43	—
Gamlakarleby	1	—	1	—	—	—	—	3	—	3	—
Ilmola	23	17	40	72	6	82	3	390	41	544	50
Jalasjärvi	21	—	21	47	—	38	—	163	—	248	—
Jurva	35	3	38	18	—	27	—	209	3	254	3
Jyväskylä	1	—	1	—	—	3	—	89	—	92	—
Jyväskylä landsf.	1	1	2	1	—	6	—	37	1	44	1
Kannus	1	—	1	—	—	1	—	3	—	4	—
Karstula	1	—	1	1	—	2	—	23	—	26	—
Kauhajoki	9	2	11	2	—	16	1	121	4	139	5
Kaustby	71	10	81	—	—	39	—	550	13	589	13
Keuru	5	2	7	9	—	10	—	133	3	152	3
Kivijärvi	1	—	1	—	—	—	—	18	—	18	—
Korsnäs	4	—	4	—	—	1	—	26	—	27	—
Kortesjärvi	14	—	14	—	—	12	—	90	—	102	—
Kristinestad	5	—	5	1	—	1	—	29	—	31	—
Kronoby	2	2	4	7	—	12	2	56	5	75	7
Kuortane	17	—	17	41	—	36	—	121	—	198	—
Kurikka	16	6	22	16	1	39	1	197	6	252	8
Laihela	20	2	22	10	—	26	—	202	2	238	2
Lappajärvi	4	1	5	—	—	1	—	50	2	51	2
Lappfjärd	1	—	1	—	—	—	—	6	—	6	—
Lappo	18	9	27	83	2	63	1	328	22	474	25
Laukas	3	1	4	—	—	15	—	105	1	120	1
Malaks	5	—	5	2	—	3	—	33	—	38	—
Mustasaari	7	—	7	5	—	7	—	54	—	66	—
Nurmo	3	1	4	8	—	6	—	28	1	42	1
Nykarleby landsf.	35	—	35	20	—	41	—	218	—	279	—
Närpes	34	—	34	29	—	38	—	187	—	254	—
Peräseinäjoki	5	1	6	16	—	10	—	51	1	77	1
Pihlajavesi	1	—	1	—	—	—	—	2	—	2	—
Purmo	3	—	3	4	—	2	—	17	—	23	—
Seinäjoki	21	9	30	38	4	46	3	194	18	278	25

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	Inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Sideby	2	—	2	1	—	2	—	16	—	19	—
Solf	4	—	4	—	—	6	—	23	—	29	—
Storkyro	7	—	7	—	—	2	—	70	—	72	—
Storå	1	—	1	—	—	—	—	8	—	8	—
Teerijärvi	2	—	2	—	—	—	—	17	—	17	—
Toholampi	3	—	3	—	—	6	—	41	—	47	—
Vetil	—	1	1	—	—	—	—	15	1	15	1
Viitasaari	38	3	41	28	—	18	—	166	4	212	4
Vindala	4	—	4	—	—	—	—	28	—	28	—
Virdois	1	—	1	4	—	3	—	14	—	21	—
Vörå	51	—	51	7	—	42	—	382	—	431	—
Ylihärmä	1	—	1	3	—	3	—	15	—	21	—
Ylistaro	9	1	10	21	—	15	—	80	1	116	1
Östermark	3	1	4	3	1	4	1	31	11	38	13
Äänekoski	2	1	3	6	—	11	—	68	1	85	1
Summa	526	74	600	535	14	711	12	4,818	141	6,064	167
Uleåborgs län.											
Enontekis	4	1	5	9	—	11	—	43	1	63	1
Frantsila	3	1	4	11	—	11	—	75	1	97	1
Haapavesi	18	—	18	17	—	33	—	146	—	196	—
Haukipudas	8	2	10	2	—	10	—	118	2	130	2
Kalajoki	3	—	3	4	—	9	—	57	—	70	—
Kemi landsf.	3	—	3	—	—	—	—	34	—	34	—
Kempele	42	15	57	21	1	53	14	467	62	541	77
Kestilä	3	—	3	10	—	22	—	95	—	127	—
Kittilä	22	1	23	6	—	13	—	121	1	140	1
Kuusamo	2	1	3	2	1	5	—	17	—	24	1
Kärsämäki	21	—	21	27	—	21	—	140	—	188	—
Muhos	1	—	1	—	—	—	—	3	—	3	—
Nedertorneå	4	—	4	—	—	—	—	56	—	56	—
Nivala	16	—	16	22	—	61	—	169	—	252	—
Oulais	19	—	19	12	—	34	—	177	—	223	—
Paavola	10	—	10	7	—	19	—	139	—	165	—
Paldamo	1	—	1	11	—	6	—	41	—	58	—

Staden eller socken, där undersökningen skett. *Ville ou paroisse ou l'examen a eu lieu.*	Antal besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail.*			Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*		Ungtjurar och kvigor under 2½ år. *Taurillons et pénisses au-dessous de 2½ ans.*		Tjurar och kor öfver 2½ år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2½ ans.*		Summa. *Total.*	
	inom hvilka reaktioner ej förekommit. *Chez lesquels des réactions n'ont pas eu lieu.*	inom hvilka reaktioner förekommit. *Chez lesquels des réactions ont eu lieu.*	Summa. *Total.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*
Pudasjärvi	36	2	38	17	—	43	—	282	2	342	2
Pyhäjoki	5	—	5	6	—	14	—	72	—	92	—
Pyhäjärvi	6	—	6	8	—	12	—	69	—	89	—
Rovaniemi	9	1	10	5	—	8	—	73	2	86	2
Salo kap.	24	—	24	22	—	44	—	213	—	279	—
Sievi	14	—	14	6	—	19	—	116	—	141	—
Simo	—	1	1	3	—	2	—	34	2	39	2
Siikajoki	2	—	2	1	—	6	—	22	—	29	—
Sodankylä	25	—	25	7	—	11	—	124	—	142	—
Säräisniemi	9	—	9	2	—	5	—	32	—	39	—
Temmes	6	5	11	10	—	17	5	118	28	145	33
Tyrnävä	2	—	2	7	—	11	—	83	—	101	—
Uleåborg	5	1	6	—	—	—	—	34	4	34	4
Uleåborgs landsf.	19	2	21	5	—	16	1	228	2	249	3
Uleåsalo	8	3	11	8	—	22	1	129	6	159	7
Ylivieska	8	—	8	6	—	15	—	86	—	107	—
Summa	358	36	394	274	2	553	21	3,613	113	4,440	136
Summa summarum	4,279	926	5,205	8,672	111	11,747	247	75,521	2,485	95,940	2,843

Tabell öfver år 1913 verkställd undersökning af importeradt amerikanskt fläsk.

Tableau des inspections de lard importé d'Amerique effectués en 1913.

Importorten. *Lieux d'importation.*	Mängden importeradt fläsk. *Quantité de lard importé.*		Mängden trikinbemängdt fläsk. *Quantité de lard trichineux.*		
	Antal stycken. *Nombre de pièces.*	Vikt i kilogram. *Poids (en kilos).*	Antal stycken. *Nombre de pièces.*	Vikt i kilogram. *Poids (en kilos).*	%
Brahestad	11,872	61,398	—	—	—
Gamlakarleby	6,988	34,578	—	—	—
Hangö	173,548	882,274	321	1,564	0.18
Helsingfors	17,488	90,667	29	178	0.20
Raumo	1,100	6,750	—	—	—
Tammerfors	10,731	65,537	36	237	0.36
Uleåborg	54,964	295,063	12	65	0.02
Vasa	70,855	374,559	83	399	0.11
Viborg	38,009	194,982	17	68	0.03
Åbo	5,096	30,853	2	13	0.04
Summa	390,651	2,036,661	500	2,524	0.12

Konsulenten för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, distriktsdjurläkaren, fil. kand. H. Tallgren, har afgifvit följande årsberättelse för år 1913.

Under år 1913 har konsulenternas verksamhet fortsatts enligt samma program som förut. Såsom biträdande konsulent har till den 1 december 1913 funktionerat veter. med. doktor V. Kankaanpää. Under december månad har tjänsten skötts af distriktsdjurläkaren i Helsingfors distrikt, veter. med. doktor Allan Höijer.

Enligt tabell N:o 1 har under år 1913 undersökts tillsammantaget 94,021 kreatur (mot 70,628 under år 1912) af hvilka 1,693 visat säker samt 1,698 osäker reaktion. Uti de särskilda åldersklasserna förefinnas säkra och osäkra reaktioner ungefär i samma proportion sig emellan. Hos de öfver 2 ½ år gamla djuren förekomma gifvetvis ett relativt större antal reaktioner än hos de yngre.

Reaktionsprocenten af säkra + osäkra för hela landet utgör 2.8, hvaraf 1.4 utgör talet för säkra reaktioner.

Tabell N:o 1 a) utvisar reaktionernas förhållande från år 1908 till år 1913 bland de undersökta kreaturen, ordnade i särskilda klasser.

Af tabell N:o 2 framgår, att reaktionsprocenten är i fallande (2.8 mot 4.5 föregående år). Detta goda resultat kommer sannolikt ej att uppnås under de följande åren på grund af den inskränkning i åtgärder mot kreaturs tuberkulosen som anbefallts i anledning af den af kriget förorsakade penningebristen.

Tabell N:o 3 är en jämförande tabell öfver reaktionsprocenten i de skilda länen. Af denna framgår att reaktionsprocenten i Tavastehus, S:t Michels och Uleåborgs län är i tilltagande. Uti tabell N:o 4 är materialet sammanställt för utrönandet af orsaken därtill och framgår af tabellen att inom Tavastehus län reaktionsprocenten inom grupp 3) »Ånyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning» är i tilltagande, hvilket betyder att isolerings resp. åtgärder mot tuberkulosen i allmänhet inom de infekterade besättningarne i detta län varit bristfälliga. Inom S:t Michels län är reaktionsprocenten i tilltagande såväl inom grupp 1) »Första gången undersökt besättning» som grupp 2) »Ånyo undersökt icke infekterad besättning». Särskildt inom grupp 2) är ökningen betydlig (2 %), men som de undersökta djurens antal endast är 457 stycken inom denna kategori, är det sannolikt att ökningen har mindre allmängiltig betydelse. Inom Uleåborgs län har reaktionsprocenten ökats inom grupperna 2 och 3 och särskildt är åternedsmittningen inom grupp 3 ovanligt hög, 13.5 % mot 10.7 % föregående år. Detta sammanhänger otvifvelaktigt med ofullständiga isoleringsåtgärder i de mest bönder tillhörande mindre kreatursbesättningarna, hvarest till följd af bristande medel hygieniska åtgärder ofta äro omöjliga att genomföra.

Tabell N:o 5 utvisar att de undersökta besättningarnes antal stigit från 3,558 under år 1912 till 5,218 under år 1913; medelstorleken är densamma för

båda åren nämligen 18. Antalet reagerande besättningar är 1,056 alltså litet större än under år 1912, men reaktionsprocenten har däremot nedgått från 24.8 till 20.3.

Tabell N:o 6 utvisar huru många osäkert reagerande besättningar samt tabell N:o 6 a) huru många säkert reagerande besättningar förekomma på hvarje 100 säkert resp. osäkert reagerande besättningar. (Med en säkert reagerande besättning förstås en sådan i hvilken finnes åtminstone en säker reaktion).

Tabellerna N:o 7 och 7 a) uttrycka det relativa förhållandet emellan säkert och osäkert reagerande djur och framgår af dessa tabeller att de säkert reagerande djuren aftaga i förhållande till de osäkert reagerande och förhålla de sig som 99,7 : 100. År 1908 var förhållandet 253 : 100. Ett aftagande af de säkert reagerande i förhållande till de osäkert reagerande betyder ett tillbakaträngande af tuberkulosen.

Tabell N:o 8 utvisar relativa förhållandet mellan osäkra och säkra reaktioner inom mom. 1, 2 och 3 i specialstatistiken. Stor skilnad förefinnes ej. Uti mom. 3 »Ånyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning» utgöres de säkras förhållande till de osäkra som talet 110,9 : 100 och har förhållandet inom nämnda grupp mellan säkra och osäkra reaktioner varit något så när konstant. Inom mom. 1 »Första gången undersökt besättning» och mom. 2 »Ånyo undersökt icke infekterad besättning» har förhållandet mellan säkra och osäkra reaktioner allt sedan år 1908 varit i fallande, från 295,3 : 100 resp. 268,3: 100 till 95,5 : 100 resp. 93,7 : 100, hvilket betyder att inom de resp. momenten kreaturstuberkulosens bekämpande bedrifvits med framgång.

Af tabellerna N:o 9 och 9 a) framgår att såväl besättningarnes som djurens antal, hvilka författningsenligt bordt undersökas, men hvilkas ompröfning af en eller annan orsak försummats, är i stigande och utgöra besättningarne för år 1913 646 stycken med 20,890 djur = 73 % af de undersökta reagerande besättningarne. Detta sakförhållande innefattar en viss fara så mycket mer som procenten synes vara i stigande.

Af dessa 646 st. försummade besättningar utgöres dock 220 st. af sådana, i hvilka finnas endast ett djur med typisk reaktion, samt 274 st. med enbart osäkra reaktioner. Således 494 besättningar med högst få reaktioner. Då i regel kreatursägaren, när några få reaktioner förekomma, nedslagtar de beträffande djuren, torde försummandet af ompröfning i så stort antal besättningar kunna förklaras sålunda att där reagerande blifvit nedslagtade och distriktsdjurläkaren, som i regel är öfverhopad med arbete, har ansett att deras ompröfning såsom mindre trängande kunde få anstå.

Tabellerna N:o 10 och 10 a) 10 b) och 10 c) utgöra en klassification af besättningarne enligt reaktionsgraden. Af tabell 10 c) synes att procenten af

öfver 10 % reagerande besättningar sakta aftager, under det att besättningar med reaktion mellan 5—10 % samt under 5 % hålla sig ungefär lika.

Tabellerna 11 och 11 a) utgöra en öfversigtlig framställning af de nedslagtade tuberkulösa och därför misstänkta kreaturens förhållande till antalet under året observerade reaktioner och framgår af tabellen att år 1912 de nedslagtade djuren utgjorde 40.5 % i förhållande till de säkert reagerande samt under år 1913 35 %, hvilket är att beteckna som ett tillfredsställande resultat. Faktiskt hafva flere tuberkulösa djur blifvit nedslagtade ehuru obduktionsattesterna ej kommit resp. djurläkare tillhanda, enär mången köpare dels af oförstånd, dels af andra orsaker förstört desamma. Synnerligen märklig är den stora % de smittospridande nedslagtade utgöra såväl af de säkert som osäkert reagerande för år 1912 (33.5 resp. 19.7) samt för år 1913 (29.1 resp. 11.9).

Detta sakförhållande ådagalägger mer än alla andra argument nödvändigheten att fortsättningsvis upprätthålla en noggrann kontroll öfver de reagerande djuren så att de ej på sätt eller annat komma att mot författningens bestämmelser användas som bruksdjur i andra ladugårdar. Tillika belyser statistiken nödvändigheten af att, mer än hittills skett, öfverföra de enligt den officiella mallen osäkert reagerande djuren i besättningar där härdbildande tuberkulos konstaterats till de reagerandes klass, så att de komma under nedslagtningstvånget vid försäljning, hvarigenom deras spridning som bruksdjur förhindras.

Tabell N:o 12 utgör en öfversigt af huru afskiljningen af tuberkulösa kreatur i de infekterade ladugårdarne blifvit genomförd. Af tabellen, som omfattar endast 370 ladugårdar, framgår att afskiljningen är författningsenligt utförd endast i 98, någorlunda tillfredsställande i 55 samt otillfredsställande i 217 stycken. Enär under 1912 undersökts 884 st. ladugårdar, i hvilka reaktioner förekomma, omfattar denna statistik ej hela antalet och särskildt torde sådana ladugårdar, i hvilka förekommit endast några säkra eller osäkra reaktioner och hvarest de reagerande bortslagtats, ej vara medräknade. Då dessa kunna räknas till den kategori i hvilka den författningsenliga separeringen är genomförd är talet 98 i denna tabell alltför litet. Dock torde talen i de skilda kategorierna uttrycka det verkliga förhållandet i ladugårdar där tuberkulos vid tiden förekom i större mängd. Af sammanställningens resultat framgår att ett intensivare arbete än hittills bör i de enskilda ladugårdarne bedrifvas för kreaturstuberkulosens bekämpande.

Tabell N:o 13 utgör en statistisk öfversigt af konsulenternas arbeten under år 1913.

Tabell n:o 1 a.
Tableau N:o 1 a.

År 1913. Läns-
Année 1913. Resumé

Län. *Gouvernements.*	Djur under 1 år *Animaux au-dessous de 1 an.*			Ungtjurar och kvigor under 2 ½ år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2 ½ ans.*			Tjurar och kor öfver 2 ½ år *Taureaux et vaches au-dessus de 2 ½ ans.*			Summa *Total.*		
	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*
Nylands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,395	64	59
Åbo och Björneborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17,208	345	345
Viborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,807	44	28
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,895	109	122
Uleåborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,473	8	13
Vasa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,122	56	57
S:t Michels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,525	7	26
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,313	46	61
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42,738	679	711
Nylands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,759	100	113
Åbo och Björneborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,220	73	55
Viborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,547	21	17
Uleåborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,056	35	19
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,732	46	74
Vasa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	902	5	15
S:t Michels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	457	4	7
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	638	1	4
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25,311	285	304
Nylands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,082	112	136
Åbo och Björneborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,707	254	223
Viborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	930	12	12
Uleåborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	725	55	43
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,391	133	96
Vasa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	904	26	28
S:t Michels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	331	3	—
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	687	17	14
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23,757	612	552
Nylands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	664	19	34
Åbo och Björneborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	364	52	33
Viborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	96	5	6
Uleåborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	344	24	25

sammandrag.
des guvernemets.

Reaktioner *Réactions.* i % *en %* S. *C.*	O. *I.*	S. + O. i % *C. + I. %*	Besättningarnas antal. *Nombre d'assortiments de bétail.*	Anmärkningar. *Remarques.*
—	—	—	90	1) Första gången undersökta.
—	—	—	1,493	*1) Assortiment de bétail examiné la première fois.*
—	—	—	227	
—	—	—	317	
—	—	—	628	
—	—	—	448	
—	—	—	138	
—	—	—	308	
1.5	1.7	3.2	—	
—	—	—	148	2) Ånyo undersökt, icke infekterad besättning.
—	—	—	155	*2) Assortiment de bétail réexaminé, non infecté.*
—	—	—	76	
—	—	—	209	
—	—	—	217	
—	—	—	76	
—	—	—	8	
—	—	—	27	
1.1	1.2	2.3	—	
—	—	—	81	3) Ånyo undersökt, reaktionsfri del af infekterad besättn.
—	—	—	126	*3) Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans reaction.*
—	—	—	22	
—	—	—	38	
—	—	—	91	
—	—	—	48	
—	—	—	11	
—	—	—	29	
2.6	2.3	4.9	—	
—	—	—	15	4) Kontrollundersökt, osäkert reagerande del uti infekterad besättning.
—	—	—	48	*4) Partie avec réaction incertain réexaminée d'assortiment de bétail infectée.*
—	—	—	10	
—	—	—	—	
—	—	—	20	

Län. *Gouvernements.*	Djur under 1 år. *Animaux au-dessous de 1 an.*			Ungtjurar och kvigor under 2 1/2 år. *Taurillons et génisses au-dessous de 2 1/2 ans.*			Tjurar och kor öfver 2 1/2 år. *Taureaux et vaches au-dessus de 2 1/2 ans.*			Summa *Total.*		
	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *C.*	O. *I.*
Vasa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
S:t Michels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	1	3
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,510	101	101
Nylands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	7	3
Åbo och Björneborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	176	1	9
Viborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Uleåborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—
Tavastehus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	392	7	10
Vasa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	3
S:t Michels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	1
Kuopio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	1	4
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	705	16	30
Nylands	1,429	27	13	1,992	15	23	13,527	260	309	16,948	302	345
Åbo och Björneborgs	2,898	31	22	4,253	73	52	24,524	621	591	31,675	725	665
Tavastehus	2,709	7	14	2,628	31	38	15,417	281	275	20,754	319	327
S:t Michels	124	—	—	197	1	4	2,021	14	33	2,342	15	37
Viborgs	269	5	3	373	4	2	3,740	73	58	4,382	82	63
Kuopio	435	—	2	861	9	13	5,427	56	68	6,723	65	83
Vasa	568	3	9	708	5	4	4,663	79	90	5,939	87	103
Uleåborgs	267	—	—	538	7	5	4,453	91	70	5,258	98	75
Summa	8,699	73	63	11,550	145	141	73,772	1,475	1,494	94,021	1,693	1,698

Reaktioner *Réactions.* i % *en %.* S. *C.*	O. *I.*	S. + O. i % *C. + I. %.*	Besättningarnas antal. *Nombre d'assortiments de bétail.*	Anmärkningar. *Remarques.*
—	—	—	1	4) Kontrollundersökt, osäkert reagerande del uti infekterad besättning. *4) Partie avec réaction incertaine réexaminée d'assortiment de bétail infectée.*
—	—	—	3	
—	—	—	4	
6.7	6.7	13.4	—	
—	—	—	11	5) Kontrollundersökt, osäkert reagerande del uti icke infekterad besättning. *5) Partie avec réactions incertaine réexaminée d'assortiment de bétail non infectée.*
—	—	—	63	
—	—	—	1	
—	—	—	3	
—	—	—	17	
—	—	—	5	
—	—	—	4	
—	—	—	4	

2.3	4.3	6.6	—	Besättningarnas medelstorlek. *Grandeur moyenne des assortiments de bétail.*	Antal reagerande besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail chez lesquels des réactions ont été observées.* S. *C.*	O. *I.*	Summa. *Total.*	% S. *C.*	% O. *I.*	% Summa. *Total.*
1.8	2.0	3.8	345	49	119	54	173	34.5	15.7	50.2
2.3	2.1	4.4	1,885	17	214	193	407	11.4	10.2	21.6
1.5	1.6	3.1	971	21	114	81	195	11.7	8.3	20.0
0.6	1.6	2.2	164	14	9	12	21	5.5	7.3	12.8
1.9	1.4	3.3	336	13	37	17	54	11.0	5.1	16.1
1.0	1.2	2.2	372	18	36	22	58	9.7	5.9	15.6
1.5	1.7	3.2	578	10	37	54	91	6.4	9.3	15.7
1.9	1.4	3.3	567	9	33	24	57	5.8	4.2	10.0
1.4	1.4	2.8	5,218	18	599	457	1,056	11.5	8.8	20.3

Tabell 1 b.
Tableau 1 b.

Tabell utvisande reaktionsprocenten för åren 1908—1913 inom nedan anförda klasser N:o 1, 2 och 3.

Tableau indiquant la proportion pour cent des réactions pour les années 1908—1913 dans les classes N:o 1, 2 et 3, mentionnées ci-dessous.

1) Första gången undersökt besättning.

1) Assortiment de bétail examiné la première fois.

	Antal undersökta *besättningar.* *Nombre d'assortiments de bétail examinés.*	Antal undersökta *djur.* *Nombre d'animaux examinés.*	Säkra reakt. *Cert. réact.*	Osäkra reakt. *Incert. réact.*	S + O. i %. *C. + I. en %.*
1908	—	21,529	1,122	380	7.0
1909	—	28,719	1,063	456	5.3
1910	2,250	29,956	709	650	4.4
1911	1,733	21,270	527	361	4.2
1912	2,079	24,004	405	461	3.6
1913	3,649	42,738	679	711	3.2

2) Ånyo undersökt icke infekterad besättning.

2) Assortiment de bétail réexamé, non infecté.

	Antal undersökta *besättningar.* *Nombre d'assortiments de bétail examinés.*	Antal undersökta *djur.* *Nombre d'animaux examinés.*	Säkra reakt. *Cert. réact.*	Osäkra reakt. *Incert. réact.*	S + O. i %. *C + I. en %.*
1908	—	18,336	380	331	3.9
1909	—	18,764	279	244	2.8
1910	497	16,980	243	258	2.9
1911	618	19,205	242	273	2.7
1912	737	22,385	274	318	2.6
1913	914	25,311	285	304	2.3

3) Ånyo undersökt, reaktionsfri del af infekterad besättning.

3) Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans réaction.

	Antal undersökta *besättningar.* *Nombre d'assortiments de bétail examinés.*	Antal undersökta *djur.* *Nombre d'animaux examinés.*	Säkra reakt. *Cert. réact.*	Osäkra reakt. *Incert. réact.*	S + O. i %. *C. + I. en %.*
1908	—	14,887	778	290	7.2
1909	—	23,449	817	429	5.3
1910	448	26,446	763	545	5.0
1911	396	23,912	847	592	6.0
1912	401	21,442	838	527	6.4
1913	446	23,757	612	552	4.9

Tabell 2.

Tableau 2.

Jämförande tabell för åren 1908—1913 öfver det undersökta antalet nötkreatur och deras reaktionsprocent.

Tableau comparatif pour les années 1908—1913 du nombre examiné des animaux de race bovine et la proportion pour cent des réactions parmi ceux-ci.

	Antal undersökta djur för hela landet. *Nombre d'animaux examinés en Finland.*	Reaktionsprocenten. *Réact. en %.*
1908	57,031	6.4
1909	72,165	4.9
1910	73,978	4.4
1911	66,419	5.0
1912	70,628	4.5
1913	94,021	2.8

Tabell 3.
Tableau 3.

Jämförande tabell öfver reaktionsprocenten i de skilda länen för åren 1908—1913.

Tableau comparatif de la proportion pour cent des réactions dans les différents gouvernements pour les années 1908—1913.

		Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Reaktioner i %. *Réact. en %.* Säkra. *Certain*	Osäkra. *Incert.*	S + O. i %. *C. + I. en %.*
Nylands län:	1908	15,126	4.6	2.5	7.1
	1909	17,908	2.4	2.0	4.4
	1910	16,214	2.9	2.3	5.2
	1911	17,353	2.6	2.6	5.2
	1912	14,522	2.6	2.0	4.6
	1913	16,948	1.8	2.0	3.8
Åbo och Björneborgs län:	1908	11,692	6.5	2.1	8.6
	1909	15,693	3.7	2.3	6.0
	1910	14,469	2.5	1.5	4.0
	1911	13,588	4.9	2.1	7.0
	1912	17,501	3 8	3.7	7.5
	1913	31,675	2.3	2.1	4.4
Tavastehus län:	1908	12,993	3.8	0.9	4.7
	1909	13,388	3.6	1.0	4.6
	1910	15,845	2.1	1.3	3.4
	1911	13,582	2.2	1.6	3.8
	1912	14,848	1.5	1.1	2.6
	1913	20,754	1.5	1.6	3.1
Viborgs län:	1908	3,932	2.0	2.2	4.2
	1909	5,326	4.8	1.7	6.5
	1910	5,358	2.7	1.0	3.7
	1911	5,020	2.1	0.9	3.0
	1912	3,524	3.4	0.7	4.1
	1913	4,382	1.9	1.4	3.3
St. Michels län:	1908	2,854	1.3	1.5	2.8
	1909	2,685	1.3	1.0	2.3
	1910	3,015	4.0	1.1	5.1
	1911	4,113	0.5	2.1	2.6
	1912	3,403	0.7	0.5	1.2
	1913	2,342	0.6	1.6	2.2

		Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Reaktioner i %. *Réact. en %.* Säkra. *Certain*	Osäkra. *Incert.*	S + O. i %. *C. + I. en %.*
Kuopio län:	1908	3,509	1.6	1.2	2.8
	1909	3,991	1.2	0.9	2.1
	1910	7,103	2.4	1.8	4.2
	1911	3,576	2.5	2.2	4.7
	1912	6,743	1.1	1.1	2.2
	1913	6,723	1.0	1.2	2.2
Vasa län:	1908	4,070	10.0	2.7	12.7
	1909	4,976	3.9	2.6	6.5
	1910	5,724	2.4	5.4	7.8
	1911	3,952	3.8	4.0	7.8
	1912	5,157	2.1	3.2	5.3
	1913	5,939	1.5	1.7	3.2
Uleåborgs län:	1908	2,855	3.3	0.4	3.7
	1909	8,198	3.8	0.6	4.4
	1910	6,250	2.8	2.9	5.7
	1911	5,235	3.7	1.2	4.9
	1912	5,130	2.1	0.7	2.8
	1913	5,258	1.9	1.4	3.3

Tabell 4.
Tableau 4.

Jämförande tabell öfver reaktionsprocenten i Tavastehus, S:t Michels och Uleåborgs län för åren 1908—1913, utvisande inom hvilken grupp af de undersökta djuren reaktionsprocenten till- eller aftagit.

Tableau comparatif de la proportion pour cent des réactions dans le gouvernement de Tavastehus, de St. Michel et d'Uleåborg pour les années 1908—1913 indiquant dans quel groupe d'animaux examinés la proportion pour cent des réactions a angmenté ou diminué.

		Reaktions-% S + O. *React. en % C. + I.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de reactions.* S. *Certain*	O. *Incert.*
	Tavastehus län.				
1. Första gängen undersökt besättning:	1908	2.5	4,383	76	35
	1909	3.5	4,962	119	66
1. Assortiment de bétail examiné la première fois:	1910	2.4	5,702	100	35
	1911	2.7	4,033	60	48
	1912	3.5	5,436	90	99
	1913	3.0	7,895	109	122

		Reaktions-% S+O. *Réact. C.* + *I. en %.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *Certain*	O. *Incert.*
2. Ånyo undersökt icke infekterad besättning:	1908	6.5	4,063	231	33
	1909	4.5	5,019	181	46
2. Assortiment de bétail réexaminé, non infecté:	1910	5.3	6,152	197	131
	1911	5.1	4,647	141	95
	1912	2.1	3,632	40	37
	1913	1.8	6,732	46	74
3. Anyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning:	1908	3.7	4,215	112	46
	1909	3.0	3,013	78	11
3. Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans réaction:	1910	1.8	3,885	34	34
	1911	2.2	4,678	53	48
	1912	2.1	5,114	78	29
	1913	4.3	5,391	133	96
St. Michels län.					
1. Första gången undersökt besättning:	1908	3.1	1,176	11	25
	1909	1.3	948	2	10
1. Assortiment de bétail examiné la première fois:	1910	1.8	1,460	3	23
	1911	3.3	2,409	14	66
	1912	1.0	2,024	12	9
	1913	2.2	1,525	7	26
2. Ånyo undersökt icke infekterad besättning:	1908	3.2	1,123	21	15
	1909	2.4	1,354	20	13
2. Assortiment de bétail réexaminé, non infecté:	1910	1.9	575	5	6
	1911	2.0	403	5	3
	1912	0.4	752	1	2
	1913	2.4	457	4	7
3. Ånyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning:	1908	1.6	452	4	3
	1909	1.3	314	3	1
3. Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans réaction:	1910	1.0	971	5	5
	1911	1.4	1,283	1	17
	1912	2.5	619	9	6
	1913	0.9	331	3	—
Uleåborgs län.					
1. Första gången undersökt besättning:	1908	3.5	2,068	73	—
	1909	4.7	5,578	224	36
1. Assortiment de bétail examiné la première fois:	1910	5.6	3,679	85	122
	1911	3.8	3,694	116	26
	1912	1.9	1,946	23	13
	1913	0.8	2,473	8	13

		Reaktions-% S+O. *Réact. C. + I. en %*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.* S. *Certain.*	O. *Incert.*
2. Ånyo undersökt icke infekterad besättning:	1908	14.0	186	16	10
	1909	7.8	754	54	5
2. *Assortiment de bétail réexaminé, non infecté.*	1910	10.2	1,219	77	47
	1911	19.1	418	60	20
	1912	2.0	2,394	8	4
	1913	2.6	2,056	35	19
3. Ånyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning:	1908	0.8	531	4	—
	1909	2.1	1,844	28	12
	1910	1.7	1,327	12	10
3. *Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans réaction.*	1911	2.1	1,117	16	8
	1912	10.7	778	66	17
	1913	13.5	725	55	43

Tabell 5.

Tableau 5.

Jämförande tabell för åren 1908—1913 beträffande de undersökta djurens och besättningarnes antal, medelstorlek, reaktionsprocent samt säkert och osäkert reagerande besättningars procentuela af- eller tilltagande.

Tableau comparatif pour les années 1908—1913 concernant le nombre, la grandeur moyenne, la proportion pour cent des réactions des assortiments de bétail ainsi que diminution ou augmentation en pour cent des assortiments de bétail à réaction certaine et incertaine.

År. *Ans.*	De undersökta besättningarnas antal. *Nombre d'assortiments de bétail examinés.*	Besättningarnas medelstorlek. *Grandeur moyenne des assortiments de bétail.*	Antal reagerande besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail chez lesquels des réactions ont été observées.* S. *Certain.*	O. *Incert.*	Summa. *Total.*	Reaktioner i %. Summa. *Réact. en %. Total.*	S. i %. *Cert. en %.*	O. i %. *Incert. en %.*
1908	1,802	32	464	125	589	32.6	25.7	6.9
1909	2,817	26	576	196	772	27.4	20.4	7.0
1910	3,260	23	549	374	923	28.3	16.8	11.5
1911	2,845	23	488	269	757	26.7	17.2	9.5
1912	3,558	18	545	339	884	24.8	15.3	9.5
1913	5,218	18	599	457	1,056	20.3	11.5	8.8

Tabell 6.

Tableau 6.

Tabell för åren 1908—1913 utvisande huru många *osäkert* reagerande *besättningar* förekomma för hvarje 100:tal *säkert* reagerande sådana.

Tableau pour les années 1908—1913 indiquant combien d'assortiments de bétail à réaction incertaine il y a pour chaque centaine d'assortiments de bétail à réaction certaine.

År 1908	förekomma	på	hvarje	100:tal *säkert*	reagerande	besättn. 26.9 *osäkert*
» 1909	»	»	»	»	»	34.0 reag.
» 1910	»	»	»	»	»	68.1 »
» 1911	»	»	»	»	»	55.1 »
» 1912	»	»	»	»	»	62.2 »
» 1913	»	»	»	»	»	59.5 »

Tabell 6 a.

Tableau 6 a.

Tabell för åren 1908—1913 utvisande huru många *säkert* reagerande *besättningar* förekomma på hvarje 100:tal *osäkert* reagerande.

Tableau pour les années 1908—1913 indiquant combien d'assortiments de bétail à réaction certaine il y a pour chaque centaine d'assortiments de bétail à réaction incertaine.

År 1908	förekomma	på	hvarje	100:tal *osäkert*	reagerande	besättn. 371.2 *säkert*
» 1909	»	»	»	»	»	293.9 reag.
» 1910	»	»	»	»	»	146.8 »
» 1911	»	»	»	»	»	181.4 »
» 1912	»	»	»	»	»	160.8 »
» 1913	»	»	»	»	»	168.0 »

Tabell 7.
Tableau 7.

Tabell för åren 1908—1913, utvisande huru många *osäkert* reagerande *djur* förekomma för hvarje 100:tal *säkert* reagerande sådana.

Tableau pour les années 1908—1913 indiquant combien d'animaux à réaction incertaine il y a sur chaque centaine d'animaux à réaction certaine.

Å r. *A n s.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	Osäkra i förhållande till 100 *säkra* reaktioner. *Incertaines sur 100 réactions certaines.*
1908	57,031	2,629	1,039	39.5
1909	72,165	2,314	1,198	51.8
1910	73,978	1,797	1,491	83.0
1911	66,419	1,976	1,372	68.9
1912	70,628	1,700	1,457	85.7
1913	94,021	1,693	1,698	100.3

Tabell 7 a.
Tableau 7 a.

Tabell för åren 1908—1913, utvisande huru många *säkert* reagerande *djur* förekomma för hvarje 100:tal *osäkert* reagerande sådana.

Tableau pour les années 1908—1913 indiquant combien d'animaux à réaction certaine il y a sur chaque centaine d'animaux à réaction incertaine.

Å r. *A n s.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	*Säkra* i förhållande till 100 *osäkra* reaktioner. *Certaines sur 100 réactions incertaines.*
1908	57,031	2,629	1,039	253.0
1909	72,165	2,314	1,198	193.2
1910	73,978	1,797	1,491	123.3
1911	66,419	1,976	1,372	143.3
1912	70,628	1,700	1,457	116.7
1913	94,021	1,693	1,698	99.7

Tabell 8.

Tableau 8.

Tabell utvisande procentuela förhållandet af säkra och osäkra reaktioner för åren 1908—1913 inom mom. 1, 2 och 3 i specialstatistiken.

Tableau indiquant la proportion pour cent des réactions certaines et incertaines pour les années 1908—1913 au de dans des art. 1, 2 et 3 dans la statistique spéciale.

Å r. *An s.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'animaux examinés.*	Antal reaktioner. *Nombre de réactions.*		Reaktioner i %. *Réaction en %.*			Osäkra reaktioner i förh. till 100 säkra. *Incertaines sur 100 réactions certaines.*	Säkra reaktioner i förh. till 100 osäkra. *Certaines sur 100 réactions certaines.*
		Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*	S. *C.*	O. *I.*	S + O. *C.+I.*		
Mom. 1. Första gången undersökt besättning: *Assortiment de bétail examiné la première fois.*								
1908	21,529	1,122	380	5.2	1.8	7.0	33.9	295.3
1909	28,719	1,063	456	3.7	1.6	5.3	42.9	230.9
1910	29,956	709	650	2.3	2.3	4.4	91.7	109.0
1911	21,270	527	361	2.5	1.7	4.2	68.3	146.0
1912	24,004	405	461	1.7	1.9	3.6	113.8	87.9
1913	42,738	679	711	1.5	1.7	3.2	104.7	95.5
Mom. 2. Ånyo undersökt icke infekterad besättning: *Assortiment de bétail réexaminé, non infecté.*								
1908	14,887	778	290	5.2	1.9	7.1	37.3	268.3
1909	23,449	817	429	3.5	1.8	5.3	52.5	190.4
1910	26,446	763	545	2.9	2.1	5.0	71.4	140.0
1911	23,912	847	592	3.5	2.5	6.0	69.9	143.1
1912	21,442	838	527	3.9	2.5	6.4	62.9	119.0
1913	23,311	285	304	1.1	1.2	2.3	106.7	93.7
Mom. 3. Ånyo undersökt reaktionsfri del af infekterad besättning: *Partie réexaminée d'assortiment de bétail infecté, trouvée sans réaction.*								
1908	18,336	380	331	2.1	1.8	3.9	87.1	114.8
1909	18,764	279	244	1.5	1.3	2.8	87.5	114.8
1910	16,980	243	258	1.4	1.5	2.9	106.2	94.2
1911	19,205	242	273	1.3	1.4	2.7	112.8	88.6
1912	22,385	274	318	1.2	1.4	2.6	116.0	86.2
1913	23,757	612	552	2.6	2.3	4.9	90.2	110.9

Tabell 9.

Tableau 9.

Statistik öfver reagerande kreatursbesättningar, som undersökts år 1912, men i hvilka den författningsenliga återundersökningen år 1913 försummats.

Statistique sur les assortiments de bétail réagissants qui ont été examinés en 1912, mais dont la réexamination a été négligée en 1913.

		Antal besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail.*	Antal undersökta. *Nombre d'examinés.*	Reaktioner. *Réactions.*	
				Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*
Nylands län:	Helsingfors distrikt	20	872	68	37
	Borgå »	11	1,432	59	49
	Ekenäs »	5	274	20	11
	Wichtis »	46	1,261	51	62
	Lovisa »	37	1,203	40	31
		119	5,042	238	190
Åbo o. Björneborgs län:	Åbo distrikt.....	16	513	55	9
	Godby »	5	58	3	4
	Salo »	118	3,759	239	331
	Loimijoki »	4	392	6	15
	Ikalis »	4	266	5	5
	Björneborg »	8	511	14	—
	Hvittis »	35	1,259	33	28
	Letala »	8	152	5	18
		198	6,910	360	410
Tavastehus län:	Tavastehus distrikt.....	16	558	30	17
	Tammerfors »	5	432	25	13
	Lahtis »	10	461	17	20
	Tammela »	13	1,944	36	18
	Jämsä »	56	869	27	67
	Filppula »	8	283	32	4
		108	4,547	167	139
St. Michels län:	St. Michels distrikt.....	3	96	3	3
	Nyslotts »	3	48	2	1
	Gustaf Adolfs »	7	503	10	4
	Pieksämäki »	7	109	7	5
		20	756	22	13

		Antal besättningar. *Nombre d'assortiments de bétail.*	Antal undersökta djur. *Nombre d'examinés.*	Reaktioner. *Réactions.* Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*
Wiborgs län:	Fredrikshamns distrikt.....	1	32	1	—
	Wiborgs »	1	27	1	—
	Kexholms »	3	138	3	1
	Pitkäranta »	2	27	1	1
	Kronoborgs »	8	226	4	8
	Rautus »	3	128	88	3
	Sordavala »	3	108	2	3
	Nykyrka »	1	6	4	—
		22	692	104	16
Kuopio län:	Kuopio distrikt	12	310	12	15
	Joensuu »	1	21	1	—
	Idensalmi »	3	143	1	2
	Suonnejoki »	20	380	21	20
	Nurmes »	2	35	3	4
	Tohmajärvi »	2	70	2	2
		40	959	40	43
Wasa län:	Vetil distrikt.....	6	39	3	6
	Kristinestads »	21	194	8	2
	Seinäjoki »	47	760	47	68
	Nikolaistads »	4	161	3	7
	Jyväskylä »	3	86	3	1
	Gamla Karleby »	22	66	3	23
	Saarijärvi »	5	100	—	9
		108	1,406	67	116
Uleåborgs län:	Uleåborgs distrikt.....	24	307	51	17
	Haapavesi »	5	140	5	1
	Pudasjärvi »	1	6	2	—
	Kajana »	1	105	1	—
		31	558	59	18

Sammandrag. — *Résumé.*

Län. *Gouvernements.*	Hela antalet år 1912 undersökta reagerande besättningar. *Total des assortiments de bétail réagissants examinés en 1912.*	Besättningar, i hvilka återundersökning försummats i %. *Assortiments de bétail, dont la réexamination a été négligée, en %.*	Antal år 1912 reagerande besättningar, i hvilka återundersökning år 1913 försummm. *Nombre d'assortiments de bétail réagissants en 1912, dont la réexamination a été négligée en 1913.*	Antal i reagerande besättningar befintliga djur, hvilkas återundersökning år 1913 försumm. *Nombre d'animaux se trouvant dans des assortiments réagissants et la réexamination desquels en 1913 a été négligée.*	Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*
Nylands			119	5,042	238	190
Åbo o. Björneborgs			198	6,910	360	410
Tavastehus			108	4,547	167	139
St. Michels			20	756	22	13
Wiborgs			22	692	104	16
Kuopio			40	959	40	43
Vasa			108	1,406	67	116
Uleåborgs			31	558	59	18
	884	73 %	646	20,870	1,057	945

Tabell 9 a. — *Tableau 9 a.*

Sammandrag af statistik öfver reagerande besättningar, som undersökts år 1908—09—10—11—12, men i hvilka, den författningsenliga återundersökningen påföljande år försummats.

Résumé de la statistique des assortiments de bétail examinés en 1908, 1909, 1910, 1911 et 1912, mais dont la réexamination réglementaire à été négligée l'année suivante.

Hela antalet åren 1908—09—10—11—12 undersökta *säkert* + *osäkert* reagerande besättningar. *Total des assortiments de bétail à réaction certaine et incertaine examinés pendant les années 1908—1912.*	Antal *säkert* + *osäkert* reagerande besättningar i hvilka återundersökning försummats år 1909—10—11—12—13. *Nombre d'assortiments de bétail à réaction certaine et incertaine dont la réexamination pendant les années 1909, 1910, 1911, 1912 et 1913 a été négligée.*	Besättningar, i hvilka återundersökning försummats i % af det antal som bort[1]) undersökas åren 1908—09—10—11—12—13. *Assortiments de bétail, dont la réexamination réglementaire a été négligée, en % des assortiments réagissants en 1908—1912.*	Besättningar, i hvilka författningsenlig återundersökning försummats i % af de åren 1908—09—10—11—12 reagerande besättningarna. *Assortiments de bétail, dont la réexamination réglementaire a été négligée, en % du nombre qu'on aurait dû examiner en 1908—1913.*	Antal i reagerande besättningar befintliga djur, hvilkas återundersökning försummats åren 1909—10—11—12—13. *Nombre d'animaux se trouvant dans des assortiments réagissants et la réexamination desquels en 1909-1913.*	Reaktioner. *Réactions.* Säkra. *Certain.*	Osäkra. *Incertain.*
Reagerande år 1908—589	Försummats år 1909—264	45 %	9 %	14,669	1,337	333
» » 1909—772	» » 1910—427	55 %	12 %	16,339	1,158	578
» » 1910—923	» » 1911—639	69 %	18 %	18,241	922	885
» » 1911—757	» » 1912—468	61 %	12 %	16,948	871	1,182
» » 1912—884	» » 1913—646	73 %	11 %	20,870	1,057	945

[1]) De som undersökts + de som försummats (5,218 + 646).

Tabell 10.

Tableau 10.

Tabell öfver antalet besättningar som reagerat under 5 %, mellan 5 och 10 % samt öfver 10 % i de skilda länen samt besättningarnes medelstorlek för år 1913.

Tableau du nombre des assortiments de bétail réagissant au dessous de 5 %, entre 5 % et 10 % et au dessus de 10 % dans les différents gouvernements ainsique la grandeur moyenne des assortiments de bétail pour l'année 1913.

		Reaktionsgrad under 5 %. *Degré de réaction au-dessous de 5 %.*	Reaktionsgrad 5—10 %. *Degré de réaction de 5—10 %.*	Reaktionsgrad öfver 10 %. *Degré de réaction au-dessus de 10 %.*	Besättningens medelstorlek. *Grandeur moyenne de l'assortiment de bétail.*
Nylands län:	Helsingfors distrikt	28	13	18	
	Borgå »	15	5	9	
	Ekenäs »	12	5	4	
	Lovisa »	15	12	15	
	Wichtis »	12	2	8	
		82	37	54	49
Åbo län:	Åbo distrikt.....	11	9	23	
	Godby »	3	1	1	
	Salo »	45	56	85	
	Loimijoki »	4	3	1	
	Hvittis »	11	16	15	
	Ikalis »	1	4	—	
	Björneborgs »	6	2	2	
	Mariehamns »	1	—	4	
	Letala »	6	32	65	
		88	123	196	17
Tavastehus län:	Tavastehus distrikt	22	10	14	
	Tammerfors »	12	6	16	
	Lahtis »	8	2	10	
	Tammela »	25	17	16	
	Jämsä »	6	6	16	
	Filppula »	1	3	5	
		74	44	77	21
St. Michels län:	St. Michels distrikt....	3	4	5	
	Nyslotts »	2	—	—	
	Gustaf Adolfs »	—	1	—	
	Pieksämäki »	2	1	3	
		7	6	8	14

		Reaktionsgrad under 5 %. *Degré de réaction au-dessous de 5 %.*	Reaktionsgrad 5—10 %. *Degré de réaction de 5—10 %.*	Reaktionsgrad öfver 10 %. *Degré de réaction au-dessus de 10 %.*	Besättningarnes medelstorlek. *Grandeur moyenne de l'assortiment de bétail.*
Wiborgs län:	Fredrikshamns distrikt..	1	2	3	
	Wiborgs » ..	2	—	4	
	Kexholms » ..	—	1	—	
	Pitkäranta » ..	—	1	4	
	Kronoborg » ..	1	1	11	
	Rautus » ..	—	4	3	
	Sordavala » ...	—	1	—	
	Nykyrka » ..	—	5	10	
		4	15	35	13
Kuopio län:	Kuopio distrikt.....	6	7	10	
	Joensuu »	—	—	1	
	Idensalmi »	2	5	3	
	Suonnejoki »	4	8	6	
	Nurmes »	—	2	—	
	Tohmajärvi »	1	2	1	
		13	24	21	18
Wasa län:	Wetil distrikt	—	3	7	
	Kristinestads distrikt ..	—	3	3	
	Seinäjoki » ..	8	11	24	
	Nikolaistad » ..	—	6	10	
	Jyväskylä » ..	4	2	1	
	Gamla Karleby » ..	2	1	2	
	Saarijärvi » ..	—	2	1	
	Alavo » ..	—	1	—	
		14	29	48	10
Uleåborgs län:	Uleåborgs distrikt.....	2	10	34	
	Haapavesi »	—	2	—	
	Kittilä »	—	1	4	
	Pudasjärvi »	—	3	—	
	Rovaniemi »	—	—	1	
		2	16	39	9

Sammandrag.
Resumé.

	Under 5 %. *Au-dessous de 5 %.*	5—10 %.	Öfver 10 %. *Au-dessus de 10 %.*	Besättningarnes medelstorlek. *Grandeur moyenne de l'assortiments de bétail.*
Nylands län	82	37	54	49
Åbo »	88	123	196	17
Tavastehus »	74	44	77	21
St. Michels »	7	6	8	14
Wiborgs »	4	15	35	13
Kuopio »	13	24	21	18
Wasa »	14	29	48	10
Uleåborgs »	2	16	39	9
	284	294	478	18

Tabell 10 a.
Tableau 10 a.

Jämförande sammandrag för åren 1912—1913 beträffande besättningar från de särskilda länen, hvilka besättningar äro klassificerade enligt i kolumnen angifven reaktionsgrad.

Résumé comparatif pour les années 1912—1913 concernant les assortiments de bétail provenant des différents gouvernements. Ces assortiments de bétail sont classés selon le degré de réaction donné dans la colonne.

	Reaktionsgrad under 5 %. *Degré de réaction au-dessous de 5 %.*		Reaktionsgrad 5—10 %. *Degré de réaction de 5—10 %.*		Reaktionsgrad öfver 10 %. *Degré de réaction au-dessus de 10 %.*		Besättningarnes medelstorlek. *Grandeur moyenne de l'assortiments de bétail.*	
	1912	1913	1912	1913	1912	1913	1912	1913
Nylands län	51	82	55	37	63	54	34	49
Åbo o. Björneborgs län	59	88	70	123	143	196	28	17
Tavastehus län	48	74	42	44	60	77	24	21
St. Michels »	8	7	5	6	9	8	11	14
Wiborgs »	12	4	8	15	15	35	16	13
Kuopio »	16	13	18	24	27	21	16	18
Wasa »	13	14	34	29	84	48	9	10
Uleåborgs »	8	2	14	16	22	39	3	9

Tabell 10 b.
Tableau 10 b.

Jämförande tabell för åren 1910—1913, beträffande besättningar från hela landet, hvilka besättningar äro klassificerade enligt i kolumnen angifven reaktionsgrad.

Tableau comparatif pour les années 1910—1913 consernant les assortiments de betail de tout le pays qui sont classés d'après le degré de réaction donné dans la colonne.

	Reaktionsgrad under 5 %. *Degré de réaction au-dessous de 5 %*	Reaktionsgrad 5—10 %. *Degré de réaction de 5—10 %*	Reaktionsgrad öfver 10 %. *Degré de réaction au-dessus de 10 %*	Besättningarnes medelstorlek. *Grandeur moyenne de l'assortiment de betail*
1910	240	206	465	23
1911	203	206	348	23
1912	210	246	423	19
1913	284	294	478	18

Tabell 10 c.
Tableau 10 c.

I procent af hela antalet undersökta reagerande besättningar.

En pour cent du nombre total d'assortiments de bétail réagissants examinés.

	Reaktionsgrad under 5 %. *Degré de réaction au-dessous de 5 %*	Reaktionsgrad 5—10 %. *Degré de reaction de 5—10 %*	Reaktionsgrad öfver 10 %. *Degré de réaction au-dessus de 10 %*
1910	26	23	51
1911	27	27	46
1912	24	28	48
1913	27	28	45

Tabell 11.
Tableau 11.

Tabell, angående året 1912, utvisande antalet undersökta djur, observerade reaktioner, till Medicinalstyrelsen insända obduktionsattester samt deras procent i förhållande till säkra reaktioner, äfvensom procent af tuberkulösa och smittospridande djur bland de såväl säkert som osäkert reagerande och obducerade.

Tableau pour l'année 1912 indiquant le nombre d'animaux examinés, de réactions observées, de certificats-d'autopsie envoyés à l'Administration médicale et la proportion pour cent de ceux-ci par rapport aux réactions certaines ainsi que la proportion pour cent des animaux tuberculeux et de ceux propagateurs de contagion parmi les animaux à réaction certaine ainsi qu' incertaine et d'animaux dissequés.

Län. *Gouvernements.*	Antal undersökta nötkreatur. *Nombre d'animaux examinés.*	Reaktioner. *Réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal inlevererade attester. *Nombre de certificats présentés.*	*Attester i % af säkra reaktioner. Certificats en % des réactions certaines.*	Antal säkert reagerande obducerade. *Nombre de disséqués à réaction certaine.* *Total des disséqués.* Hela antalet obducerade.	Tuberkulösa. *Tuberculeux.* *Propagateurs de contagion.* Smittospridande.	*Non propagateurs de contagion.* Ej smittospridande.	Icke tuberkulösa. *Non-tuberculeux.*	*Tuberkulösa i % af hela antalet. Tuberculeux en % du nombre total.*	*Smittospridande i % af hela antalet. Propagateurs en % du nombre total.*	Antal osäkert reagerande obducerade. *Nombre de disséqués à réaction incertaine.* *Total des disséqués.* Hela antalet obducerade.	Tuberkulösa. *Tuberculeux.* *Propagateurs de contagion.* Smittospridande.	*Non propagateurs de contagion.* Ej smittospridande.	Icke tuberkulösa. *Non-tuberculeux.*	*Tuberkulösa i % af hela antalet. Tuberculeux en % du nombre total.*	*Smittospridande i % af hela antalet. Propagateurs en % du nombre total.*
Nylands	14,522	377	286	97	25.7	82	35	33	22	82.9	42.7	7	2	2	3	57.1	28.6
Åbo och Björneborgs	17,501	668	650	198	29.6	185	29	124	32	82.7	15.7	13	2	9	2	84.6	15.4
Tavastehus	14,848	223	198	245	109.9	213	89	65	59	72.3	41.8	32	10	5	17	46.9	31.3
S:t Michels	3,403	23	17	1	4.3	1	1	—	—	100.0	100.0	—	—	—	—	—	—
Viborgs	3,524	120	24	18	15.0	16	9	1	6	62.5	56.3	2	—	—	2	—	—
Kuopio	6,543	75	72	16	21.3	15	5	1	9	40.0	33.3	1	—	—	1	—	—
Vasa	5,157	107	175	112	104.7	91	34	48	9	90.1	37.4	21	1	10	10	52.4	4.8
Uleåborgs	5,130	107	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hela landet	70,628	1,700	1,457	687	40.5 %	603	202	272	137	78.6	33.5	76	15	26	35	53.9	19.7

Tabell 11 a.
Tableau 11 a.

Tabell, angående året 1913, utvisande antalet undersökta djur, observerade reaktioner, till Medicinalstyrelsen insända obduktionsattester samt deras procent i förhållande till säkra reaktioner, äfvensom procent af tuberkulösa och smittospridande djur bland de såväl säkert som osäkert reagerande och obducerade.

Tableau pour l'année 1913 indiquant le nombre d'animaux examinés, de réactions observées, de certificats-d'autopsie envoyés à l'Administration médicale et la proportion pour cent de ceux-ci par rapport aux réactions certaines ainsi que la proportion pour cent des animaux tuberculeux et de ceux propagateurs de contagion parmi les animaux à réaction certaine ainsi qu incertaine et d'animaux dissequés.

Län. *Gouvernements.*	Antal undersökta nötkreatur. *Nombre d'animaux examinés.*	Reaktioner. *Réactions.* S. *C.*	O. *I.*	Antal inlevererade attester. *Nombre de certificats présentés.*	*Attester i % af säkra reaktioner. Certificats en % des réactions certaines.*	Antal säkert reagerande obducerade. *Nombre de disséqués à réaction certaine.* *Total des disséqués.*	Tuberkulösa. *Tuberculeux.* Hela antalet obducerade.	*Propagateurs de contagion.*	Icke smittospridande. *Non propagateurs de contagion.*	Icke tuberkulösa. *Non-tuberculeux.*	*Tuberkulösa i % af hela antalet. Tuberculeux en % du nombre total.*	*Propagateurs en % du nombre total.*	Smittospridande i % af hela antalet.	Antal osäkert reagerande obducerade. *Nombre de disséqués à réaction incertaine.* *Total des disséqués.*	Tuberkulösa. *Tuberculeux.* Hela antalet obducerade.	*Propagateurs de contagion.*	Smittospridande.	Ej smittospridande. *Non propagateurs de contagion.*	Icke tuberkulösa. *Non-tuberculeux.*	*Tuberkulösa i % af hela antalet. Tuberculeux en % du nombre total.*	*Propagateurs en % du nombre total.*	*Smittospridande i % af hela antalet.*
Nylands	16,948	302	345	186	61.6	160	61	42	57	64.4	38.0	26	2	4	20	23.1	7.7				
Åbo och Björneborgs ..	31,675	725	665	134	18.5	120	21	81	18	85.0	17.5	14	1	9	4	71.4	7.1				
Tavastehus	20,754	319	327	179	56.1	150	44	54	52	65.3	29.3	29	7	6	16	44.8	24.1				
S:t Michels	2,342	15	37	3	20.0	1	—	1	—	100.0	—	2	—	1	1	50.0	—				
Viborgs	4,382	82	63	7	8.5	7	1	4	2	71.4	14.3	—	—	—	—	—	—				
Kuopio	6,723	65	83	24	37.0	21	3	12	6	71.4	14.3	3	—	3	—	100.0	—				
Vasa	5,939	87	103	52	59.8	42	14	23	5	88.1	33.3	10	—	6	4	60.0	—				
Uleåborgs	5,258	98	75	8	8.2	8	4	1	3	62.5	50.0	—	—	—	—	—	—				
Hela landet	94,021	1,693	1,698	593	35.0	509	148	218	143	71.9	29.1	84	10	29	45	46.4	11.9				

Tabell 12.
Tableau 12.

Statistisk tabell, utvisande huru afskiljningen i med tuberkulos infekterade besättningar är genomförd under år 1912.

Tableau statistique indiquant comment la séparation est réalisée en 1912 pour les assortiments de bétail infectés de maladies tuberculeuses.

Län och distrikt. *Gouvernements et districts.*	Antal infekterade ladugårdar, i hvilka fullständig separering är genomförd (skilda skötare, skilda fähus, eller med vägg afskiljda afdelningar). *Nombre de vacheries ou la séparation est complète (gardes différents, étables particuliers, ou bien des compartiments séparés par une cloison).*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar enligt mom. 1 med gemensam koskötare eller deja. *Nombre de vacheries infectées, selon art. 1. avec un garde commun ou une seule femme de charge.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar med för infekterade och icke infekterade djur gemensam betjäning samt i hvilka kreatur finnas under gemensamt tak utan någon som hälst skiljovägg. *Nombre de vacheries infectées pour des animaux infectés et noninfectés service commun et vacheries où résident les bêtes sous un toit commun sans aucune cloison.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*
Nylands län.						
Helsingfors distrikt	7	402	—	—	6	174
Borgå »	1	332	—	—	17	612
Vichtis »	4	497	1	30	119	1,906
Ekenäs »	—	—	1	65	—	—
Lovisa »	Ej svar.	—	—	—	—	—
Summa	12	1,231	2	95	142	2,692
Åbo län.						
Letala distrikt	6	372	1	44	—	—
Mariehamns »	—	—	13	235	—	—
Loimijoki »	—	—	—	—	2	141
Björneborgs »	1	240	—	—	—	—
Salo »	6	526	—	—	—	—
Ikalis »	7	150	—	—	9	181
Åbo »	Ej svar	—	—	—	—	—
Hvittis »	»	—	—	—	—	—
Summa	20	1,288	14	279	11	322
Tavastehus län.						
Filppula distrikt	2	96	—	—	1	39
Tavastehus »	8	243	6	9	2	42
Tammela »	18	2,750	1	80	2	160
Tammerfors »	—	—	—	—	1	7
Jämsä »	fritt.	—	—	—	—	—
Lahtis »	2	140	1	60	5	280
Summa	30	3,229	8	149	11	528

Län och distrikt. *Gouvernements et districts.*	Antal infekterade ladugårdar, i hvilka fullständig separering är genomförd (skilda skötare, skilda fähus, eller med vägg afskiljda afdelningar.) *Nombre de vacheries où la séparation est complète (gardes différents, étables particuliers, ou bien des compartiments séparés par une cloison).*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar enligt mom. 1 med gemensam koskötare eller deja. *Nombre de vacheries infectées, selon art. 1. avec un garde commun ou une seule femme de charge.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar med för infekterade och icke infekterade djur gemensam betjäning samt i hvilka kreatur finnas under gemensamt tak utan någon som hälst skiljovägg. *Nombre de vacheries infectées pour des animaux infectés et noninfectés service commun et vacheries ou résident les bêtes sous un toit commun sans aucune cloison.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*
S:t Michels län.						
S:t Michels distrikt	34	468	11	142	1	30
Nyslotts »	Fritt	—	—	—	—	—
Pieksämäki »	Ej svar	—	—	—	—	—
Gustaf Adolfs »	»	—	—	—	—	—
Summa	34	468	11	142	1	30
Kuopio län.						
Joensuu distrikt	—	—	2	2	—	—
Kuopio »	—	—	—	—	7	130
Idensalmi »	—	—	3	55	1	19
Nurmes »	Ej svar	—	—	—	—	—
Tohmajärvi »	»	—	—	—	—	—
Summa	—	—	5	57	8	149
Viborgs län.						
Villmanstrands distr.	Fritt	—	—	—	—	—
Viborgs »	Ej svar	—	—	—	—	—
Fredrikshamns »	Fritt	—	—	—	—	—
Kronoborgs »	2	160	1	29	1	40
Rautus »	—	—	—	—	2	100
Sordavala »	—	—	7	177	—	—
Pitkäranta »	—	—	1	18	—	—
Summa	2	160	9	224	3	140
Vasa län.						
Kristinestads distrikt	—	—	—	—	2	10
Alavo »	Fritt	—	—	—	—	—
Vasa »	—	—	—	—	2	12
Vetil »	—	—	—	—	2	12
Jyväskylä »	—	—	1	56	6	370
Gamlakarleby »	Ej svar	—	—	—	—	—
Seinäjoki »	»	—	—	—	—	—
Saarijärvi »	»	—	—	—	—	—
Summa	—	—	1	56	12	404

Län och distrikt. *Gouvernements et districts.*	Antal infekterade ladugårdar, i hvilka fullständig separering är genomförd (skilda skötare, skilda fähus, eller med vägg afskiljda afdelningar.) *Nombre de vacheries ou la séparation est complète (gardes différents, étables particuliers, ou bien des compartiments séparés par une cloison).*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar enligt mom. 1 med gemensam koskötare eller deja. *Nombre de vacheries infectées, selon art. 1. avec un garde commun ou une seule femme de charge.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*	Antal infekterade ladugårdar med för infekterade och icke infekterade djur gemensam betjäning samt i hvilka kreatur finnas under gemensamt tak utan någon som hälst skiljovägg. *Nombre de vacheries infectées pour des animaux infectés et noninfectés service commun et vacheries ou résident les bêtes sous un toit commun sans aucune cloison.*	Antal djur. *Nombre d'animaux.*
Uleåborgs län.						
Ylivieska distrikt	—	—	1	1	—	—
Uleåborgs »	—	—	3	87	26	264
Pudasjärvi »	—	—	1	6	—	—
Haapavesi »	—	—	—	—	2	28
Kittilä »	—	—	—	—	1	12
Kajana »	Fritt	—	—	—	—	—
Summa	—	—	5	94	29	304
	Sammandrag. — *Résumé.*					
Nylands län	12	1,231	2	95	142	2,692
Åbo och B:borgs län	20	1,288	14	279	11	322
Tavastehus »	30	3,229	8	149	11	528
S:t Michels »	34	468	11	142	1	30
Kuopio »	—	—	5	57	8	149
Viborgs »	2	160	9	224	3	140
Vasa »	—	—	1	56	12	404
Uleåborgs »	—	—	5	94	29	304
I hela landet	98	6,376	55	1,096	217	4,569

Tabell 13.
Tableau 13.

Tabellarisk statistik öfver af konsulenterna för nötkreaturstuberkulosens bekämpande för tiden från och med den 1 januari till och med den 31 december 1913 utförda arbeten.

Statistique synoptique des travaux faits par les conseillers pour la lutte contre la tuberculose chez la race bovine depuis le 1 janvier jusqu' au 31 décembre 1913 inclusivement.

Antal rekvisitioner. *Nombre de demandes.*	Antal företagna resor. *Nombre de voyages entrepris.*	Antal förrättningsdagar. *Nombre d' examens.*	Granskade tuberkulinrapporter. *Rapports de tuberculine revus.*	Antal utlåtanden och skrifvelser. *Nombre d'avis et de lettres.*
26	26	71	5,292	838

LISIÄ SUOMEN VIRALLISEEN TILASTOON.
BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

XI.

LÄÄKINTÖLAITOS.

UUSI JAKSO 31.

LÄÄKINTÖHALLITUKSEN KERTOMUS

VUODELTA 1914.

MEDICINALVERKET.

NY FÖLJD 31.

MEDICINALSTYRELSENS BERÄTTELSE

FÖR ÅR 1914.

HELSINKI, 1916.
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA.

Sisällysluettelo — Innehållsförteckning.

			Pag.
I.	Lääkintöhallitus — Medicinalstyrelsen	Refer. v. t. Lääk. neuv. Rob. Elmgren	1.
II.	Yleinen terveyden ja sairaanhoito — Allmänna hälso- och sjukvården.		
A.	Otteita piiri-, alue- ja kunnanlääkärien vuosikertomuksista — Utdrag ur provincial-, distrikts-. och kommunalläkarenes årsberättelser	» » » » » N. J. Arppe ja Lääk. neuv. A. Koskimies	8.
B.	Otteita kaupunkien terveydenhoitolautakuntien kertomuksista vuodelta 1914. — Utdrag ur de af städernas hälsovårdsnämnder afgifna berättelserna för år 1914	» v. t. Lääk. neuv. N. J. Arppe	123.
C.	Kunnanlääkärilaitos	» » » » » Rob. Elmgren	182.
III.	Suojelusrokottaminen — Skyddskoppympningen	» » » » » N. J. Arppe	183.
IV.	Sairashoitolaitos — Sjukvårdsinrättningarna.		
	Valtion sairashoitolaitokset	» Lääk. neuv. G. R. Idman	203.
	Yleisten sairashuoneitten lasarettiosastot	» » » » » »	219.
	Veneeristen tautien osastot ja ylimääräiset sairashuoneet	» » » » » »	310.
	Lapsenpäästölaitokset	» v. t. Lääk. neuv. Rob. Elmgren	322.
	Mielisairaslaitokset	» Lääk. neuv. G. R. Idman	223.
	Valtion väliaikainen serumlaboratorio	» » » » » »	341.
	Kuntien sairastuvat	» v. t. Lääk. neuv. Rob. Elmgren	343.
	Kertomus Takaharjun parantolan toiminnasta	» » » » » » »	350.
	Årsberättelse från Nummela sanatorium	» » » » » » »	359.
	Årsberättelse från hemmet för fallandesjuka i Räckhals	» » » » » » »	369.

			Pag.
	Kuopion Langettavatautisten hoitoyhdistyksen vuosikertomus ...	Refer. v. t. Lääk. neuv. Rob. Elmgren	— 370.
	Föreningens »Sanatorium för skrofulösa barn» årsberättelse	» » » » » » »	— 373.
	Terveyslähde- ja kylpylaitokset — Brunns- och badanstalter.	» » » » » N. J. Arppe	— 379.
	Kertomus Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton toiminnasta	» » » » » » » »	— 382.
	Kertomus Suomen Kansanomaisen Hieromaopiston toiminnasta lukuvuotena 1914—1915.....	» » » » » » » »	— 383.
V.	Kätilölaitos	» » » » » Rob. Elmgren	— 384.
VI.	Oikeuslääkeopilliset toimitukset ..	» » » » » N. J. Arppe	— 387.
VII.	Apteekkilaitos	» Assessori Hj. Fellman	— 398.
VIII.	Veterinärväsendet.....	» Assessor Frih. O. von Hellens	— 418.
	Taulu-Liitteitä — Tabell-Bilagor.....		— I.

Tulirokon, kurkkumädän ja kuristustaudin levenemistä Suomessa v. 1914 osoittavat kartat. — Kartor utvisande utbredning af skarlakansfeber, halsröta och strypsjuka i Finland år 1914.

Table des matières.

				Pag.
I.	Le Conseil supérieur de l'administration médicale de Finlande	Rapp. Mr. Rob. Elmgren	—	1.
II.	Hygiéne publique et traitement des malades.			
A.	Extrait des annuaires des médecins provinciaux, des médecins d'arrondissement et des médecins communaux	» »	N. J. Arppe et Mr. A. Koskimies —	8.
B.	Extrait des rapports des Conseils de santé municipaux en 1914	» »	N. J. Arppe —	123.
C.	Institution des médecins communaux	» »	Rob. Elmgren —	182.
III.	Vaccination antivariolique	» »	N. J. Arppe —	183.
IV.	Etablissements pour les malades.			
	Hôpitaux de l'Etat	» »	Gust. Rud. Idman —	203.
	Hôpitaux publics: Service de lazaret	» »	Le même —	219.
	Services pour les maladies vénériennes hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes.....	» » » »	—	310.
	Maternités	» »	Rob. Elmgren —	322.
	Hospices d'aliénés.....	» »	Gust. Rud. Idman —	323.
	Laboratoire de Serum provisoire de l'État	» »	Le même —	341.
	Hôpitaux des communes	» »	Rob. Elmgren —	343.
	Annuaire du sanatorium de Takaharju.....	» »	Le même —	350.
	Annuaire du sanatorium de Nummela	» » » »	—	359.
	Annuaire du sanatorium pour les épileptiques à Räckhals	» » » »	—	369.
	Annuaire de la Société de secours pour les épileptiques à Kuopio..	» » » »	—	370.
	Annuaire du Sanatorium pour les enfants scrophuleux	» » » »	—	373.
	Établissements de bains et d'eaux ..	» »	N. J. Arppe —	379.

					Pag.
	L'activité public de la Société pour gymnastique et sport en Finlande	Rapp.	Mr. N. J. Arppe	—	382.
	Rapport sur les travaux dans l'établissement d'instruction de massage »Suomen Kansanomaisen Hieromaopisto»	»	» Le même	—	383.
V.	Service des sagesfemmes	»	» Rob. Elmgren	—	384.
VI.	Médicine légale	»	» N. J. Arppe	—	387.
VII.	Pharmacie	»	» Hj. Fellman	—	398.
VIII.	Institution vétérinaire	»	» le Baron O. von Hellens	—	418.
	Suppléments des tables			—	I.

Cartes, montrant la distribution de la scarlatine, la diphtérie et du croup en Finlande pendant l'anneé 1914.

Täten saa Lääkintöhallitus syvimmässä alamaisuudessa Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne jättää kertomuksen Lääkintölaitoksesta Suomessa vuodelta 1914.

Härmed får Medicinalstyrelsen i djupaste underdånighet till Eders Kejserliga Majestät öfverlämna berättelse om Medicinalverket i Finland för år 1914.

Taav. Laitinen.

N. J. Arppe.
v. t.
Rob. Elmgren.
v. t.
Hj. Fellman.

Herman Lavonius.
v. t.
O. von Hellens.

TAULU-LIITTEITÄ.
TABELL-BILAGOR.

Taulu I.
Tableau I.

Suojelusrokottaminen Suomessa vuonna 1913.
Skyddskoppympningen i Finland år 1913.
Vaccination antivariolique en Finlande en 1913.

Läänit ja piirilääkärin piirit. Län- och provinciallläkare-distrikt. *Gouvernements et districts de médecins provinciaux.*	Rokottamattomien luku papiston luettelojen mukaan. Antal vaccinationspliktige enligt presterskapets förteckningar. *Nombre des enfants non-vaccinés selon les registres de clergé.*				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade. *Nombre des vaccinés.*				Rokotuksen seuraus. Ympningens resultat. *Résultat de la vaccination.*								Rokotettuja 3 vuonna peräkkäin ilman seurausta. Vaccinerade 3 år å rad utan påföljd. *Sujets vaccinés 3 ans de suite sans effet.*
									Alle 2 v:den. Under 2 år. *0 à 2 ans.*		2—10 v. 2—10 år. *2 à 10 ans.*		Yli 10 v. Över 10 år. *10 ans et au-dessus.*		Tarkastuksesta poissaolleiden lukumäärä. Antal frånvarande från granskningen. *Non-présents à l'examen de contrôle.*		
	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Över 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Över 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*			
Uudenmaan lääni.																	
Helsingin.....	2,086	1,338	5	3,429	1,326	805	5	2,136	1,311	3	793	1	4	1	23	—	
Lovisan.....	1,752	276	10	2,038	1,255	126	3	1,384	1,247	8	124	2	3	—	—	1	
Tammisaaren...	1,349	314	4	1,667	895	159	—	1,054	884	10	147	12	—	—	1	—	
Lohjan.....	1,381	448	3	1,832	993	194	1	1,188	942	44	194	—	1	—	7	—	
Y:nsä—Summa	6,568	2,376	22	8,966	4,469	1,284	9	5,762	4,384	65	1,258	15	8	1	31	1	
Turun ja Porin lääni.																	
Turun.....	2,576	1,014	44	3,634	1,381	651	1	2,033	1,316	48	644	2	1	—	22	—	
Uudenkaupungin	1,141	172	5	1,318	731	59	1	791	722	8	58	1	1	—	1	—	
Rymättylän.....	324	62	1	387	211	16	—	227	198	8	15	1	—	—	5	—	
Godbyn.....	505	88	8	601	374	55	1	430	370	4	53	1	1	—	1	1	
Salon.....	1,441	352	7	1,800	1,101	206	1	1,308	1,057	35	205	1	1	—	9	3	
Porin.....	2,713	1,312	5	4,030	858	644	1	1,503	829	29	625	19	1	—	—	—	
Ikaalisten.....	1,612	311	3	1,926	879	125	—	1,004	849	14	122	—	—	—	19	—	
Tyrvään.....	1,186	335	—	1,521	593	111	—	704	585	8	107	4	—	—	—	—	
Huittisten.....	1,639	523	6	2,168	933	176	2	1,111	923	5	175	1	2	—	5	—	
Y:nsä—Summa	13,137	4,169	79	17,385	7,061	2,043	7	9,111	6,849	159	2,004	30	7	—	62	4	
Hämeen lääni.																	
Ruoveden.....	1,266	193	1	1,460	689	26	—	715	670	2	25	—	—	—	18	—	
Tampereen.....	1,682	336	9	2,027	943	394	2	1,339	943	—	394	—	2	—	—	—	
Tammelan.....	1,941	477	9	2,427	1,185	281	3	1,469	1,157	12	265	2	3	—	30	—	
Hämeenlinnan..	1,334	397	4	1,735	841	211	4	1,056	836	4	206	5	4	—	1	—	
Jämsän.....	1,487	266	5	1,758	908	121	1	1,030	874	21	118	2	1	—	14	—	
Hollolan.....	1,670	188	6	1,864	927	74	5	1,006	879	24	69	2	5	—	27	1	
Y:nsä—Summa	9,380	1,857	34	11,271	5,493	1,107	15	6,615	5,359	63	1,077	11	15	—	90	1	

Läänit ja piirilääkärin piirit. Län och provinciallläkare-distrikt. *Gouvernements et districts de médecins provinciaux.*	Rokottamattomain luku papiston luettelojen mukaan. Antal vaccinationspliktige enligt presterskapets förteckningar. *Nombre des enfants non-vaccinés selon les registres du clergé.*				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade. *Nombre des vaccinés.*				Rokotuksen seuraus. Ympningens resultat. *Résultat de la vaccination.*								Rokotettuja 3 vuonna peräkkäin ilman seurausta. Vaccinerade 3 år å rad utan påföljd. *Sujets vaccinés 3 ans de suite sans effet.*
									Alle 2 v:den. Under 2 år. *0 à 2 ans.*		2—10 v. 2—10 år. *2 à 10 ans.*		Yli 10 v. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*		Antal frånvarande från granskningen. *Non-présents à l'examen de contrôle.*	Tarkastuksesta poissaolleitten lukumäärä.	
	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisesti. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*			
Vipurin lääni.																	
Vipurin	4,357	1,184	16	5,557	2,078	474	6	2,558	2,049	12	456	4	6	—	31	1	
Haminan	2,949	673	21	3,643	1,446	213	2	1,661	1,387	52	199	8	1	1	13	4	
Lappeenrannan	2,472	1,037	63	3,572	1,244	313	2	1,559	1,200	7	294	3	2	—	53	—	
Antrean	2,318	1,110	156	3,584	949	147	7	1,103	936	8	147	—	7	—	5	—	
Muolan	2,255	704	32	2,991	1,260	186	3	1,449	1,095	142	166	14	3	—	29	—	
Käkisalmen	1,443	280	—	1,723	772	112	—	884	731	6	109	—	—	—	38	—	
Kurkijoen	1,464	531	10	2,005	616	231	7	854	614	2	231	—	7	—	—	—	
Sortavalan	1,510	285	—	1,795	871	147	—	1,018	838	7	144	—	—	—	29	—	
Salmin	1,169	236	—	1,405	921	182	—	1,103	680	145	138	35	—	—	105	—	
Y:nsä—Summa	19,937	6,040	298	26,275	10,157	2,005	27	12,189	9,530	381	1,884	64	26	1	303	5	
Mikkelin lääni.																	
Mikkelin	1,433	110	—	1,543	884	33	—	917	788	9	31	—	—	—	89	—	
Heinolan	1,500	397	8	1,905	862	212	—	1,074	776	77	196	9	—	—	16	—	
Joroisten	1,247	125	7	1,379	968	79	4	1,051	953	12	79	—	4	—	3	—	
Savonlinnan	2,165	541	13	2,719	996	96	—	1,092	958	34	93	3	—	—	4	—	
Y:nsä—Summa	6,345	1,173	28	7,546	3,710	420	4	4,134	3,475	132	399	12	4	—	112	—	
Kuopion lääni.																	
Kuopion	2,216	390	17	2,623	1,234	244	10	1,488	1,165	41	233	9	9	1	30	2	
Rautalammen	1,334	46	1	1,381	1,016	15	—	1,031	956	27	15	—	—	—	33	—	
Iisalmen	2,295	109	—	2,404	1,900	66	—	1,966	1,833	30	66	—	—	—	37	—	
Pielisjärven	1,843	169	5	2,017	1,096	70	3	1,169	898	172	62	7	3	—	27	—	
Tohmajärven	1,445	164	5	1,614	1,069	88	—	1,157	924	112	75	—	—	—	46	—	
Joensuun	1,611	174	31	1,816	1,293	128	6	1,427	1,258	44	95	—	5	—	25	—	
Y:nsä—Summa	10,744	1,052	59	11,855	7,608	611	19	8,238	7,034	426	546	16	17	1	198	2	
Vaasan lääni.																	
Nikolainkaup.	2,424	1,248	28	3,700	1,179	607	7	1,793	1,171	8	607	—	7	—	—	—	
Kristiinankaup.	3,373	872	34	4,279	2,043	360	—	2,403	1,968	54	354	4	—	—	23	—	
Uudenkarlebyyn.	1,932	422	26	2,380	1,002	131	7	1,140	994	8	129	2	7	—	—	—	
Kokkolan	2,562	1,069	23	3,654	1,326	555	8	1,889	1,294	22	532	17	6	1	17	1	
Kuortaneen	2,416	229	5	2,650	1,763	110	2	1,875	1,727	36	108	1	2	—	1	—	
Jyväskylän	3,389	663	65	4,117	1,486	157	1	1,644	1,375	87	152	—	1	—	29	—	
Y:nsä—Summa	16,096	4,503	181	20,780	8,799	1,920	25	10,744	8,529	215	1,882	24	23	1	70	1	

Läänit ja piirilääkärin piirit. Län och provinciallläkare-distrikt. *Gouvernements et districts de médecins provinciaux.*	Rokottamattomain luku papiston luettelojen mukaan. Antal vaccinationspliktige enligt presterskapets förteckningar. *Nombre des enfants non-vaccinés selon les registres du clergé.*				Rokotettujen luku. Antal vaccinerade. *Nombre des vaccinés.*				Rokotuksen seuraus. Ympningens resultat. *Résultat de la vaccination.*						Rokotettuja 8 vuonna peräkkäin ilman seurausta. Vaccinerade 8 år å rad utan påföljd. *Suites vaccinés 3 ans de suite sans effet.*	
									Alle 2 v:den. Under 2 år. *0 à 2 ans.*		2—10 v. 2—10 år. *2 à 10 ans.*		Yli 10 v. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*		Tarkastuksesta poissaolleiden lukumäärä. Antal frånvarande från granskningen. *Non-présents à l'examen de contrôle.*	
	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Alle 2 vuoden. Under 2 år. *0 à 2 ans.*	2—10 vuotta. 2—10 år. *2 à 10 ans.*	Yli 10 vuoden. Öfver 10 år. *10 ans et au-dessus.*	Yhteensä. Summa. *Total.*	Täydellisestä. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisestä. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*	Täydellisestä. Fullständigt. *Parfait.*	Vaillinaisesti. Ofullständigt. *Imparfait.*		
Oulun lääni.																
Oulun.....	2,951	710	17	3,678	1,318	352	7	1,677	1,296	18	335	12	7	—	9	—
Raahen	1,118	467	23	1,608	387	125	2	514	380	7	123	2	2	—	—	—
Kalajoen	1,563	510	23	2,096	636	228	—	864	623	8	223	3	—	—	7	—
Haapajärven....	1,823	341	18	2,182	1,041	181	8	1,230	998	31	177	3	8	—	13	—
Kajanin.....	2,245	441	18	2,704	1,304	166	5	1,475	1,128	98	141	2	5	—	101	—
Pudasjärven	1,072	300	16	1,388	778	217	16	1,011	746	32	210	7	16	—	—	—
Tornion	1,346	998	31	2,375	569	518	9	1,096	541	26	510	7	9	—	3	—
Rovaniemen	940	284	10	1,234	442	246	10	698	407	32	231	12	9	1	6	—
Kittilän	638	116	2	756	453	69	1	523	425	23	59	8	1	—	7	—
Y:nsä—Summa	13,696	4,167	158	18,021	6,928	2,102	58	9,088	6,544	275	2,009	56	57	1	146	—
Rokkoaine varasto Helsingissä	—	—	—	—	907	1,383	22	2,312	861	24	1,321	15	17	—	74	—
Y:nsä—Summa	95,903	25,337	859	122,099	55,132	12,875	186	68,193	52,565	1,740	12,380	243	174	5	1,086	14

Taulu II.

Tableau II.

Suomen sairashoitolaitoksissa vuonna 1913 hoidetut sairaat.

Malades soignés dans les établissements d'hospitalisation sanitaire de Finlande en 1913.

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänelkä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoittettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Paremmaksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänelkä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des journées de traitement par malade.*
Helsinki:													
Yleisen sairashuoneen kirurginen osasto	154	177	1,887	2,064	1,419	140	45	150	166	144	63,687	30.9	174.5
S:n s:n sisätautien osasto	60	60	630	690	161	236	125	73	30	65	22,365	32.4	61.3
S:n s:n propedeutinen »	30	25	249	274	73	84	43	40	5	29	10,394	37.9	28.5
S:n s:n pathol. anat. » [1]	14	12	39	51	—	18	22	1	1	9	3,268	64.1	10.7
S:n s:n syfiliittinen »	150	106	1,259	1,365	1,219	—	5	12	—	129	45,844	33.6	125.6
S:n s:n silmätautien »	42	38	440	478	179	199	50	1	21	28	13,158	27.5	36.0
S:n s:n korvatautien »	20	10	387	397	343	6	7	7	17	17	6,244	15.7	17.1
S:n s:n lapsi »	35	31	305	336	142	47	37	67	11	32	11,984	35.7	32.8
S:n s:n lapsenpäästö »	50	43	3,095	3,138	2,862	6	7	11	181	71	20,018	6.4	54.8
S:n s:n naistautien »	25	23	733	756	513	91	13	12	106	21	7,351	9.7	20.1
S:n s:n » » lapsenpäästölaitoksella	—	3	148	151	132	8	5	2	2	2	2,035	13.5	5,6
Ylimääräinen veneerinen sairashuone Gumtäcktissa	105	88	1,132	1,220	1,135	—	3	—	—	82	38,196	31.3	104.6
Keskuslaitos mielisairaita varten (Lapinlahti)	130	140	44	184	9	11	21	6	—	137	50,146	272.5	137.4
Läänin vankilan sairashuone	—	10	86	96	39	16	24	1	—	16	3,739	38.9	10.2
Kuritus » »	10	15	119	134	74	29	16	—	—	15	4,722	35.2	12.9
Rautatien lasaretti	14	7	175	182	99	31	8	7	33	4	3,444	18.9	9.4
Marian sairaalan sisätautien osasto	214	194	1,535	1,729	553	518	155	287	17	199	63,007	36.4	172.6
S:n s:n kirurginen osasto	60	52	1,113	1,165	914	45	23	61	60	62	21,759	18.7	59.6
S:n s:n kulkutautien »	50												
Ylimääräiset kulkutautisairaalat	135	164	1,931	2,095	1,769	2	27	108	—	189	56,507	27.0	154.8
Kulkutautisairaala [2]	200	—	20	20	6	—	—	—	—	14	351	17.6	13.5
Humaliston sairaala keuhkotautisia varten	50	55	206	261	3	109	21	78	2	48	17,419	66.7	47.7
Stengård sairashuoneen lasaretti osasto	267	187	622	809	40	177	180	155	—	257	80,702	99.8	221.1
Stengård sairashuon. osasto mielisairaita varten	354	292	295	587	34	61	108	49	8	327	113,127	192.7	309.9

[1]) Suljettuna $^{1}/_{7}$ — $^{31}/_{8}$. — [2]) Avattiin osittain $^{6}/_{12}$.

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Holdettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Paremmaksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Tilapäinen lastensairaala.....	20	19	146	165	54	22	19	37	12	21	7,835	47.5	21.5
Yksityinen lastensairaala.....	10	—	72	72	36	8	2	9	9	8	1,573	21.8	4.3
Prof. Laitisen »Lepokoti Tilkka»	55	14	78	92	16	48	19	2	7	—	3,146	34.2	8.6
» Engström'in gynäkol. klinikka.....	27	16	568	584	448	91	7	8	25	5	8,708	14.9	23.9
Tohtorien K. Eskelin'in ja G. A. Wetterstrand'in yksityinen sairaala.....	22	8	430	438	185	195	13	7	32	6	4,956	11.3	13.6
Eira.....	59	11	845	856	598	173	33	22	9	21	12,737	14.9	34.9
Mehiläinen.....	41	15	820	835	654	115	28	9	11	18	9,178	11.0	25.1
Diakonissalaitos.....	134	126	1,517	1,643	726	516	96	56	132	117	48.989	29.8	134.2
Tohtorien O. A. Boijen ja Walter Parviaisen synnytyslaitos....	23	15	708	723	695	—	1	1	7	19	6,383	8.8	17.5
Tohtori O. A. Boijen gynäkol. sair.....	8	3	196	199	194	1	—	—	1	3	1,876	9.4	5.1
Rouva A. B. Sweins'in yksityinen synnytyslaitos Hermanninkaupungissa.....	3	1	58	59	59	—	—	—	—	—	358	16.1	1.0
Neiti Maria Rytkösen yksityinen sairashuone (Ensi).....	33	7	567	574	482	57	14	4	1	16	8,208	14.3	22.5
Tallbackan sairaskoti.....	15	12	123	135	26	78	16	1	—	14	4,694	34.8	12.9
Kammion sairaskoti hermo- ja mielisairaita varten.....	65	60	247	307	66	87	66	11	9	68	23,962	78.1	65.6
Parantumattomien sairashuoue.	40	48	12	60	—	1	1	13	—	45	16,135	268.9	44.2
Helsingin pitäjän kuumetautisairaala.....	27	11	128	139	99	—	7	10	—	23	4,402	31.7	12.1
Porvoo: Sairaskoti.....	20	12	333	345	321	4	—	14	—	6	4,609	13.6	12.6
Yksityinen lapsenpäästölaitos..	12	1	91	92	89	—	—	1	1	1	918	10.0	2.5
Maalaiskunnan sairastupa.....	13	15	367	382	305	24	2	22	1	28	7,055	18.5	19.3
Loviisa: Yleinen sairashuone	20	6	230	236	135	49	12	15	8	17	4,392	18.6	12.0
Vastaanottolaitos [1].....	3	1	4	5	1	1	3	—	—	—	273	54.6	1.5
Lapsenpäästölaitos.....	6	1	69	70	66	—	1	1	—	2	762	10.9	2.1
Räckhals: Yhdistyksen kaatuvaistautisten hoitoa varten sairaskoti.....	30	27	13	40	2	2	4	—	2	30	11,237	280.9	30.8
Hanko: Kunnallis sairashuone...	32	11	329	340	198	69	6	27	4	36	7,473	22.0	20.5
Lapsenpäästölaitos.....	9	4	146	150	148	—	—	—	—	2	1,026	6.8	2.8

[1]) Suljettiin $^{16}/_{7}$.

	Sairasvuotetten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäkneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Paremmaksi tullleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Holtamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäkneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien lukn. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Hyvinkää: Lapsenpäästölaitos ...	—	4	93	97	91	—	—	1	4	1	625	6.4	1.7
Högsand sanatorio nystyrätautisia lapsia varten	32	—	46	46	—	44	2	—	—	—	5,234	113.8	42.5
Tammisaari: Sairaskoti	20	12	151	163	82	41	2	18	3	17	5,426	33.3	14.9
Vihti: Sairastupa	10	3	84	87	42	35	3	2	1	4	999	11.5	2.7
S:n s:n Lapsenpäästöosasto ..	3	1	69	70	66	—	2	—	—	2	490	7.0	1.3
Fiskars'in tehtaan sairashuone ...	12	2	15	17	9	2	—	5	—	1	594	34.9	1.6
Orimattila: sairastupa	16	6	305	311	231	26	18	13	13	10	2,832	9.1	7.8
Elimäki: »	14	9	238	247	172	46	8	10	1	10	4,190	17.0	11.5
Kirkkonummi: »	12	4	114	118	79	27	1	7	2	2	1,116	9.5	3.1
Lohja: [1]) »	11	4	199	203	141	45	—	7	3	7	3,199	15.8	10.0
Nummelan keuhkotauti parantola	80	76	209	285	30	128	47	9	—	71	28,582	100.3	78.3
Turku: Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	80	87	1,349	1,436	1,094	64	47	90	56	85	33,049	23.0	90.5
S:n s:n syfiliittinen osasto	60	27	467	494	430	2	8	2	10	42	12,152	24.6	33.3
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	47	48	91	139	33	25	24	6	5	46	16,993	122.3	46.6
Kuritus vankilan mielisairaala .	70	47	44	91	3	6	25	3	—	54	14,532	159.7	39.8
» » lasar. osasto .	25	7	135	142	86	20	7	15	—	14	2,504	17.6	6.8
Kunnallis sairashuoneen osasto ei tarttuvia tauteja varten ...	78	71	587	658	272	197	38	74	6	71	23,984	36.4	65.7
S:n s:n kulkutautia » ...	66	69	708	777	564	5	2	34	116	56	26,400	34.0	72.3
S:n s:n mielisairaita » ...	140	38	205	243	19	54	5	13	9	143	47,903	197.1	131.2
T:ri C. v. Heideken'in lapsenpäästölaitos	19	24	1,067	1,091	982	22	6	9	47	25	8,328	7.6	22.8
Lääkärien sairaskoti	22	7	419	426	348	34	10	12	15	7	4,587	10.8	12.6
Pori: Yleisen sairashuoneen lasasetti osasto	25	21	418	439	317	68	10	19	5	20	10,069	29.9	27.6
s:n s:n syfiliittinen osasto	25	15	266	281	239	7	—	—	1	34	6,683	23.8	18.3
Lapsenpäästölaitos	4	1	171	172	171	—	—	—	—	1	926	5.4	2.5
Kunnallis sairashuone	40	38	363	401	266	68	6	29	6	26	11,917	29.7	32.6
Uusikaupunki Kunnallis sairash.	10	—	125	125	84	29	1	7	—	4	1,842	14.7	5.0
Lapsenpäästölaitos	—	2	36	38	35	—	1	1	1	—	345	9.0	0.9
Rauma: Yksityinen sairashuone ..	17	6	199	205	140	32	9	13	—	11	3,381	16.5	9.3
Lapsenpäästölaitos	3	2	134	136	133	—	1	—	—	2	1,223	9.0	3.4
Kulkutautisairaala	—	—	35	35	33	—	—	2	—	—	491	14.0	1.3
Ahvenanmaa: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	4	7	36	43	26	8	7	1	—	1	1,162	27.0	3.2

[1]) Oli korjauksen takia suljettuna 46 päivää.

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Parannuksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimääräi sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Ahvenanmaa:													
Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	8	1	4	5	5	—	—	—	—	—	157	31.4	0.4
Maarianhamina: Yksityinen sairashuone	8	4	123	127	86	29	1	—	7	4	2,056	16.2	5.6
Kulkutautisairaala	10	—	2	2	2	—	—	—	—	—	91	45.5	0.2
Noormarkku: Eva Ahlström'in sairaala	30	4	236	240	128	60	15	13	10	14	4,228	17.6	11.6
Seili: Turvalaitos mielisairaita varten	53	62	6	[1]) 68	—	—	—	3	—	65	23,031	338.7	63.1
Loimaa—Alastaro: Sairastupa	17	6	117	123	85	22	1	7	4	4	2,528	20.6	6.9
Huittinen: Sairastupa	10	3	80	83	64	9	2	4	4	—	814	9.8	2.2
Harjavalta: Piirimielisairaala	32	70	24	94	2	17	—	4	1	70	26,815	285.3	73.5
Ikaalinen: Sairastupa	10	5	99	104	67	16	3	10	—	8	1,811	17.4	5.0
Parainen: »	8	4	73	77	46	17	1	6	3	4	1,587	20.6	4.3
Kankaanpää: »	8	3	52	55	35	9	3	1	2	5	627	11.4	1.7
Taalintehdas: »	6	6	62	68	43	12	1	—	—	12	1,643	24.2	4.5
Salo: Lapsenpäästölaitos	8	1	94	95	88	—	—	—	4	3	1,068	11.2	2.9
Hämeenlinna: Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	50	35	644	679	494	58	17	23	53	34	14,111	20.8	38.7
S:n s:n syfiliittinen osasto	36	19	329	348	313	—	—	—	—	35	8,738	25.1	23.9
Lapsenpäästölaitos	2	—	61	61	56	2	—	—	2	1	523	8.6	1.4
Kuritus- ja työvankilan sairashuone	17	4	145	149	128	9	5	—	2	5	4,439	29.7	12.2
Kunnallis sairashuone	38	14	194	208	127	43	2	19	—	17	5,738	27.6	15.7
Tampere: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	90	55	1,055	1,110	832	73	27	77	13	88	32,305	29.7	88.5
S:n s:n syfiliittinen osasto	30	17	231	248	214	9	—	3	1	21	8,047	32.4	22.0
Lapsenpäästölaitos	32	1	741	742	696	10	3	2	17	14	5,616	7.6	15.4
Kunnallis sairashuoneen lasaretti osasto	40	36	292	328	128	95	31	44	—	30	11,436	34.9	31.3
S:n s:n mielisairaitten osasto	75	104	69	173	10	47	4	5	—	107	38,905	224.9	106.6
S:n kulkutautisairaala	50	38	615	653	489	45	9	41	24	45	11,982	18.3	32.8
Finlayson & K:nin sairashuone	18	3	117	120	80	20	3	8	—	9	2,764	23.0	7.6
Neiti F. Carlson'in yksityinen sairashuone	18	6	264	270	173	50	17	10	9	11	3 473	12.9	9.5
T:ri Paul Wirzenius'en yksityinen silmäsairaala [2])	8	3	77	80	45	24	1	—	1	9	2,325	29.1	6.8

[1]) Näistä oli 16 perhehoidossa. — [2]) Korjauksen takia ollut suljettuna 24 päivää.

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jääneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Parannuksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jääneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Lahti: Kunnallis sairashuoneen lasaretti osasto	30	15	259	274	204	26	2	29	1	12	6,088	22.2	16.7
S:n s:n kulkutauti osasto	10	5	37	42	27	3	—	7	—	5	909	21.6	2.5
Lapsenpäästölaitos	16	9	209	218	205	3	3	—	2	5	1,991	9.1	5.5
Pitkäniemen keskuslaitos mielisairaita varten	525	538	97	635	22	31	37	22	—	523	194,189	305.8	532.0
Tammela: Sairastupa	20	6	317	323	240	16	4	49	—	14	7,309	22.6	20.0
Forssa: Osakeyhtiön sairashuone	12	9	203	212	151	44	2	9	2	4	2,752	13.0	7.5
Orihvesi: Leprasairaala	40	25	10	35	—	—	1	1	—	33	11,060	315.8	30.3
Sairastupa	12	1	53	54	26	17	2	3	2	4	940	17.4	2.6
Ruovesi: Sairastupa	16	8	134	142	87	31	6	10	1	7	3,338	23.5	9.1
Keuhkotautisten parantola	12	11	32	43	4	19	5	1	6	8	3,891	90.5	10.7
Kuhmoinen—Padasjoki: Sairastupa	10	3	107	110	60	30	17	3	—	—	1,620	14.7	4.4
Jämsä: Kunnan mielisairaala	16	8	6	14	1	1	1	—	1	10	3,270	233.5	9.0
Sairastupa	15	—	110	110	53	37	4	4	4	8	2,088	19.0	8.9
Loppi: Sairastupa	10	—	82	82	49	17	5	9	—	2	1,232	15.0	3.4
Janakkala: Sairastupa	14	2	160	162	123	12	2	12	3	10	3,076	19.0	8.4
Urjala Sairastupa	11	5	185	190	136	31	9	7	—	7	3,361	17.7	9.2
Viipuri:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	146	108	2,978	3,086	2,004	529	75	173	180	125	47,441	15.4	130.0
S:n s:n syfiliittinen osasto	60	53	680	733	657	—	4	20	—	52	20,526	28.0	56.2
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	47	47	101	148	33	24	42	2	—	47	16,899	114.2	46.3
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	40	11	305	316	279	—	—	1	3	33	7,363	23.3	20.2
Lapsenpäästölaitos	18	11	485	496	481	—	4	1	2	8	4,484	9.0	12.3
Läänin vankilan sairashuone	16	3	30	33	20	5	—	2	—	6	1,745	52.9	4.8
Kunnallis sairaalan osasto ei tarttuvia tauteja varten	32	22	396	418	213	84	30	67	—	24	8,105	19.4	22.2
S:n s:n kulkutautia varten	20	14	278	292	251	—	—	19	—	22	5,804	19.9	15.9
Kaupungin mielisairaala	100	53	145	198	27	36	39	7	—	89	28,743	145.2	78.7
Diakonissalaitos	30	22	622	644	343	161	60	49	—	31	11,804	18.3	32.3
Prof. Strömborgin yksityinen silmäklinikka	25	14	436	450	295	94	28	—	10	23	7,489	16.6	20.5
Sortavala: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	50	40	749	789	608	38	58	34	11	40	18,075	22.9	49.5
Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o I	40	41	278	319	212	24	26	21	2	34	13,075	41.0	35.8

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jääneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettu. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Paremmaksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jääneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Sortavala:													
Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o II	20	30	168	198	137	21	8	2	—	30	6,871	34.7	18.8
Lapsenpäästölaitos	6	4	105	109	104	2	—	1	1	1	1,006	9.2	2.8
Diakonissalaitos	80	69	568	637	218	140	141	52	17	69	27,878	43.8	76.4
Diakonaatti mielisairaita varten	60	51	49	100	2	3	83	6	—	56	20,645	206.5	56.6
Kuumesairaala	8	—	23	23	21	—	—	2	—	—	201	8.7	0.6
Käkisalmi: Turvalaitos mielisairaita varten	152	173	24	197	2	9	3	9	—	174	63,897	324.4	175.1
Kunnallis sairashuone	14	4	374	378	137	175	19	27	4	16	3,842	10.2	10.5
Lapsenpäästölaitos	3	3	64	67	57	—	3	—	5	2	493	7.3	1.4
Lappeenranta: Työvankilan sairashuone	9	5	80	85	62	8	3	5	—	7	2,218	26.1	6.1
Kaupungin sairaala	20	18	556	574	386	69	22	47	32	18	6,175	10.8	16.9
Lapsenpäästölaitos	4	—	65	65	61	—	—	—	4	—	478	7.4	1.3
Hamina: Kunnallis sairashuone	19	9	108	117	75	16	5	10	4	7	2,457	21.0	6.7
Lapsenpäästölaitos	6	—	72	72	70	—	—	2	—	—	720	10.0	2.0
Kotka: Kunnallis sairashuoneen kirurginen osasto	12	14	212	226	147	46	10	15	—	8	4,249	18.8	11.6
S:n s:n sisätautien osasto	14	9	238	247	133	50	19	33	1	11	4,029	16.3	11.0
S:n s:n kulkutautien osasto	14	—	124	124	88	6	—	15	—	15	2,629	21.2	7.2
Lapsenpäästölaitos	7	6	308	314	294	6	3	1	2	8	2,189	7.0	6.0
Vaivaistalon vastaanottolaitos	20	21	6	27	—	3	1	2	—	21	7,455	276.5	20.4
Viipurin pitäjän kulkutautisairaala	17	5	110	115	87	—	—	6	8	14	2,860	24.9	7.8
Uusikirkko: Sairastupa	13	6	219	225	103	77	1	17	13	14	4,192	18.6	11,4
Kouvola: T:ri Koskenhovin yksityinen lapsenpäästölaitos	9	4	151	155	148	—	2	—	—	5	1,422	9.2	3.9
Terijoki: Lapsenpäästölaitos	—	1	67	68	66	—	—	—	1	1	510	7.5	1.4
Parikkala: Sairastupa	4	—	201	201	104	75	14	4	1	3	1,500	7.5	4.1
Koivisto: Sairastupa	15	3	136	139	53	67	4	7	2	6	1,016	7.3	2.8
Mikkeli:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	38	35	668	703	486	110	21	42	6	38	12,919	18.4	35.4
S:n s:n syfiliittinen osasto	40	7	115	122	105	—	—	1	—	16	3,687	30.2	10.1
Vastaanottolaitos	12	12	27	39	10	16	1	—	—	12	4,054	103.9	11.1
Lapsenpäästölaitos	7	4	217	221	203	—	—	2	10	6	1,736	7.9	4.8
Läänin vankilan sairashuone	4	—	4	4	2	—	—	2	—	—	89	22.3	0.2
Kuumetauti sairaala	8	2	63	65	58	—	1	4	—	2	745	11.5	2.0
Savonlinna: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	20	22	449	471	367	34	13	18	20	19	10,269	21.8	28.1

	Sairasvuotteiden luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jääneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Parannuksen tuilleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jääneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Savonlinna:													
Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	20	12	126	138	124	—	—	—	—	14	4,399	31.9	12.1
T:ri O. Tavaststjernan lapsenpäästölaitos	6	2	150	152	149	—	—	3	—	—	959	6.3	2.6
Heinola: Kunnallis sairashuone	25	13	237	250	128	76	9	16	2	19	3,153	12.6	8.6
Lapsenpäästölaitos	2	—	55	55	52	—	—	—	—	3	599	10.9	1.6
Joroinen: Sairastupa	12	7	129	136	78	22	19	14	1	2	2,062	15.2	5.6
Juva: »	15	6	212	218	151	25	28	10	—	4	2,101	9.6	5.7
Puumala: »	12	2	126	128	93	20	8	6	1	—	1,142	8.9	3.1
Takaharju: Keuhkotautisten parantola	110	97	359	456	76	168	54	8	47	103	38,156	83.7	104.5
Sysmä: Ainolan keuhkotautisten parantola	12	4	29	33	3	11	10	1	—	8	3,439	104.2	9.4
Heinävesi: Sairastupa	11	5	123	128	63	43	11	7	4	—	2,134	16.7	5.8
Kuopio:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	106	77	1,374	1,451	1,190	77	31	57	23	73	27,705	19.1	75.9
S:n s:n syfiliittinen osasto	66	54	523	577	531	2	6	4	—	34	15,059	26.1	41.3
Lapsenpäästölaitos	9	6	197	203	190	—	6	2	—	5	2,181	10.7	6.0
Läänin vankilan sairashuone	3	—	2	2	2	—	—	—	—	—	77	38.5	0.2
Kaupungin sairaala	38	15	227	242	144	38	4	33	—	23	3,854	15.9	10.6
Harjulan vaivaistalon osasto mielisairaita varten	40	37	27	64	10	8	11	3	—	32	13,028	203.6	35.7
Niuvanniemen keskuslaitos mielisairaita varten	330	331	101	432	17	10	68	8	—	329	120,495	278.9	330.1
Vaajasalon hoitola kaatuvataudisia varten	50	53	6	59	1	4	2	—	—	52	18,898	120.3	51.8
Joensuu: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	20	19	267	286	190	42	11	27	4	12	6,812	23.8	18.7
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	11	159	170	125	12	2	8	2	21	5,901	34.7	16.2
Lapsenpäästölaitos	2	5	135	140	131	4	2	—	—	3	1,465	10.5	4.0
Kaupungin sairaala	12	5	132	137	96	8	8	7	—	18	3,608	26.3	9.9
Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	20	8	118	126	116	10	—	—	—	—	3,199	25.4	8.8
Nurmes: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	12	13	147	160	92	35	14	8	—	11	4,855	30.3	13.3
S:n s:n syfiliittinen osasto	13	14	56	70	13	48	3	—	—	6	2,369	33.8	6.5
Lapsenpäästölaitos	3	3	58	61	50	8	1	—	—	2	553	9.1	1.5
Iisalmi: Kuumesairaala	10	1	16	17	13	—	1	2	1	—	444	26.1	1.2

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänteitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Parempaan tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänteitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des journées par jour.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Pielisjärvi: Sairastupa	10	4	131	135	85	29	10	3	—	8	3,533	26.2	9.7
Pielavesi: »	11	2	90	92	56	24	6	1	—	5	1,387	15.1	3.8
Leppävirta [1]	12	—	77	77	43	17	10	4	—	3	1,948	25.3	6.1
Ilomantsi: Sairastupa	10	5	91	96	69	12	5	3	2	5	1,991	20.7	5.5
Rautalampi: »	13	7	208	215	138	35	15	8	8	11	3,164	14.7	8.7
Vaasa:													
Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	40	48	779	827	652	48	20	50	18	39	19,213	23.2	52.6
S:n s:n syfiliittinen osasto	80	20	244	264	228	5	1	—	3	27	9,202	34.9	25.2
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	47	42	92	134	23	14	52	1	—	44	14,473	108.0	39.7
Läänin vankilan sairashuone	3	—	1	1	—	—	1	—	—	—	42	42.0	0.1
Kunnallissairashuoneen sisätautien osasto	45	23	429	452	240	76	58	39	6	33	11,550	25.6	31.6
S:n s:n kulkutautien osasto	30	9	203	212	163	7	12	19	1	10	6,240	29.4	17.1
S:n s:n lapsenpäästölaitos	7	3	200	203	193	1	5	—	2	2	1,719	8.5	4.7
Pumpulitehtaan sairaala	6	5	59	64	46	12	4	1	—	1	1,602	25.0	4.4
Tohtori Hartman'in yksityinen sairashuone silmätautia varten [2]	3	—	37	37	36	—	—	—	—	1	284	7.7	1.1
Uusikaarlepyy: Kunnan sairaala	10	2	68	70	43	11	3	11	2	—	897	12.8	2.5
Lapsenpäästölaitos	4	1	50	51	48	—	—	—	—	3	469	9.2	1.3
Kristiinankaupunki: Vaivaistalon sairastupa	8	—	295	295	179	83	14	7	—	12	3,608	12.2	9.9
Närpiö: Sairastupa	10	10	157	167	96	53	9	2	—	7	2,746	16.4	7.5
Kokkola: Libeck'in sairashuoneen lasaretti osasto	15	7	97	104	54	25	8	5	4	8	2,835	27.3	7.8
S:n s:n kulkutauti osasto	13	—	13	13	11	—	—	2	—	—	379	29.2	1.0
Pietarsaari:													
Malm'in sairashuoneen lasaretti ja keuhkotauti osasto	57	41	745	786	409	204	56	36	38	43	18,653	23.7	51.1
S:n s:n kulkutauti osasto	10	12	212	224	167	—	—	5	17	35	6,162	27.5	16.9
Lapsenpäästölaitos	12	5	244	249	198	42	3	—	6	—	3,018	12.1	8.3
Jyväskylä:													
Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	25	33	422	455	306	45	27	30	6	41	13,237	29.1	36.3
S:n s:n syfiliittinen osasto	45	22	165	187	155	—	—	3	—	29	8,538	45.7	23.4

[1]) Avoinna 320 päivää. — [2]) Suljettuna 114 päivää.

	Sairasvuoteitten luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänneitä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Holdettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Parenmaksi tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänneitä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivää kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Jyväskylä:													
Lapsenpäästölaitos	8	2	174	176	172	—	2	—	—	2	1,968	11.2	5.4
Kuumetautisairaala	11	2	28	30	21	3	—	4	—	2	837	27.9	2.3
Keuruu: Sairastupa	12	5	141	146	92	28	6	10	1	9	2,607	17.9	7.1
Virrat: »	10	—	112	112	54	49	2	6	—	1	1,570	14.0	4.3
Viitasaari: »	15	9	165	174	103	39	6	6	—	20	5,870	33.7	16.1
Saarijärvi: »	10	7	200	207	132	34	29	6	—	6	2,745	13.3	7.5
Ylistaro: »	10	2	28	30	16	3	6	3	—	2	797	26.6	2.2
Lappo: »	14	3	181	184	124	37	6	9	—	8	3,330	18.1	9.1
Karstula »	15	4	116	120	82	21	3	4	4	6	1,759	14.7	4.8
Kauhajoki » [1]	12	—	19	19	13	3	—	—	3	—	183	9.6	3.4
Kronoby: Keuhkotautisten parantola	10—17	3	87	90	20	47	18	—	—	5	3,727	41.4	10.2
Kurikka: Keuhkotautisten parantola	22	16	93	109	13	41	33	1	—	21	7,553	69.3	20.7
Vöyri: Keuhkotautisten parantola	16	11	72	83	18	28	19	1	7	10	5,095	61.4	14.0
Oulu: Läänin yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	50	50	859	909	673	85	32	44	20	55	20,229	22.3	55.4
S:n s:n syfiliittinen osasto	25	27	238	265	185	49	1	1	3	26	7,613	28.7	20.9
Vastaanottolaitos mielisairaita varten	20	19	26	45	4	14	4	3	—	20	7,065	157.0	19.4
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	35	32	166	198	152	5	1	1	12	27	7,336	37.1	20.1
Lapsenpäästölaitos	5	2	129	131	119	—	—	2	7	3	1,215	9.3	3.3
Läänin vankilan sairashuone	—	—	9	9	8	—	1	—	—	—	167	18.5	0.5
Diakonissalaitos	56	46	589	635	412	110	31	25	10	47	18,321	28.9	50.2
Kunnallis sairaalan osasto ei tarttuvia tautia varten	26	23	238	261	121	77	20	13	6	24	9,069	34.7	24.8
S:n s:n tarttuvia tautia varten	34	10	94	104	75	1	—	5	15	8	2,486	23.9	6.8
S:n s:n hermotautia varten	18	12	127	139	34	57	23	—	8	17	4,917	35.4	13.5
Sairaskoti	40	35	92	127	11	33	11	33	—	39	13,326	104.9	36.5
Vaivaistalon osasto mielisairaita varten	16	33	22	55	1	19	4	—	—	31	11,630	211.5	31.9
Raahe: Gellman'in sairashuoneen lasaretti osasto	16	7	121	128	78	25	6	12	—	7	2,549	19.9	7.0
S:n s:n synnytysosasto	—	1	48	49	43	2	2	2	—	—	436	8.9	1.2
Kajaani: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	26	36	493	529	433	26	11	25	8	26	12,482	23.6	34.2

[1]) Avattiin marraskuun alkupuolella.

	Sairasvuoteiden luku. *Nombre de lits.*	Vuodelta 1912 jäänyttä. *Malades restés depuis 1912.*	Vuonna 1913 vastaanotettuja. *Malades entrés en 1913.*	Hoidettujen kokonaisluku. *Total des malades.*	Uloskirjoitettu. *Sortis.* Terveenä. *Guéris.*	Paremmalle tulleena. *Améliorés.*	Parantumatta. *Non-améliorés.*	Kuolleena. *Décédés.*	Hoitamatta. *Non-traités.*	Vuoteen 1914 jäänyttä. *Malades restés jusqu'en 1914.*	Sairashoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Sairashoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement par malade.*	Keskimäärä sairaita päivässä kohti. *Moyenne des malades par jour.*
Kajaani: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	5	1	23	24	18	1	—	—	—	5	1,031	43.0	2.8
Lapsenpäästölaitos	2	1	68	69	65	—	1	1	1	1	530	7.7	1.5
Kulkutautisairaala	12	—	81	81	57	7	2	7	4	4	1,228	15.2	3.4
Tornio: Yleisen sairashuoneen lasaretti osasto	20	16	341	357	256	55	9	13	10	14	5,650	15.8	15.5
S:n s:n syfiliittinen osasto	20	9	149	158	123	14	4	3	2	12	3,746	25.7	10.3
Ylimääräinen veneerinen sairashuone	10	9	61	70	58	2	—	—	—	10	2,042	29.2	8.5
Lapsenpäästölaitos	2	—	56	56	52	1	2	1	—	—	459	8.2	1.3
Kemi: Kulkutautisairaala	5	—	14	14	7	2	1	1	—	3	271	19.4	0.7
Karihaaran sairashuone	21	20	294	314	215	60	6	10	8	15	3,967	12.6	10.9
Rovaniemi: Yleinen sairashuone	20	13	197	210	174	9	—	9	2	16	4,542	21.6	12.4
Lapsenpäästölaitos	2	2	58	60	57	—	—	—	2	1	534	8.9	1.5
Kuolajärvi: Sairastupa	10	5	51	56	40	5	1	3	1	6	842	15.0	2.3
Kuusamo: Sairastupa	10	—	75	75	45	20	2	3	—	5	1,061	14.2	2.9
Ylivieska: »	10	—	52	52	30	7	5	4	2	4	898	17.3	2.5
Kemijärvi: Lapsenpäästölaitos	2	1	37	38	37	—	—	—	—	1	418	11.0	1.1
Suomussalmi: Lastenparantola[1]	—	—	42	42	36	6	—	—	—	—	8,874	211.3	34.5
Yhteensä	—	6,494	70,252	76,746	50,517	9,771	3,462	3,699	2,087	7,210	2,618,578	34,1	7,174.2

[1]) Tarkoittaa aikaa, syksystä 1912 kevääseen 1913 (257 päivää).

Taulu III.
Tableau III.

Yleisten sairashuoneitten, ylimääräisten veneeristen sairashuoneitten,

Dépenses et recettes des hôpitaux publics, hôpitaux surnuméraires pour

		Sairasvuotaitten lukumäärä. *Nombre de lits d'admission.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Hoitopäivät. *Journées de traitement.*	Palkkaukset ja palkansaajain ruoka. *Appointements et vivre des employés.*			Ruuanpito sairaille. *Vivre des malades.*			Lääkkeet ja sideaineet. *Médicamente et articles de pansement.*			Polttopuut ja valaistus. *Chauffage et éclairage.*		
					Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux*		Päivää kohti *Frais quotidiens.*
					M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.
	Helsinki.															
1	Yleinen sairashuone (vanha ja uusi klinikka)	320	3,615	102,381	120,155	80	117.3	119,439	38	116.6	72,905	05	71.2	57,977	80	56.6
2	Kirurginen sairashuone [1]	154	2,067	63,646	83,186	35	130.7	85,915	—	134.9	69,656	84	109.4	52,898	40	83.1
3	Lapsenpäästölaitos [2]	50	3,289	22,051	58,404	46	264.8	27,475	54	124.6	9,000	—	40.0	16,700	—	75.0
4	Lapsisairashuone	35	336	11,984	29,361	50	245.0	16,000	—	133.0	7,500	—	62.0	13,800	—	115.0
5	Otiatrinen sairashuone	20	397	6,244	14,361	—	229.9	6,076	65	97.3	8,436	92	135.1	5,392	09	86.3
	Yhteensä	579	9,704	206,306	305,469	11	148.0	254,906	57	123.5	167,498	81	81.1	146,768	29	71.1
	Yleiset Lääninsairashuoneet.															
6	Turussa	187	2,069	62,327	56,596	11	90.8	59,087	51	94.8	17,498	48	28.0	20,290	52	32.6
7	Hämeenlinnassa	86	1,027	22,849	28,785	75	125.9	21,498	52	94.0	9,477	90	41.4	7,817	81	34.2
8	Viipurissa	253	3,967	84,866	108,456	95	127.8	98,487	41	116.1	39,285	38	46.3	53,577	45	63,1
9	Mikkelissä	90	864	20,641	28,197	—	136.6	23,700	—	114.8	5,500	—	26.6	7,148	—	34.6
10	Kuopiossa	172	2,028	42,766	49,313	—	115.3	51,680	52	120.8	22,273	63	52.0	29,835	50	69.7
11	Vaasassa	167	1,225	42,846	52,014	01	121.4	43,739	98	102.1	17,334	51	40.4	20,886	33	48.7
12	Oulussa	95	1,219	34,907	39,273	29	112.5	35,732	92	102.4	6,498	82	18.6	13,624	97	39.0
	Yhteensä	1,050	12,399	311,202	362,636	11	116.5	333,926	86	107.3	117,868	72	37.8	153,180	58	49.2
	Yleiset sairashuoneet.															
13	Lovisassa	22	241	4,665	6,549	—	140.4	6,649	51	142.6	2,950	25	63.2	1,975	—	42.3
14	Porissa	54	892	17,678	14,241	—	80.5	17,765	52	100.5	5,717	64	32.3	2,999	83	16.9
15	Godbyyssä	12	48	1,319	3,875	48	293.8	1,255	61	95.2	601	10	45.8	968	—	52.9
16	Tampereella	120	1,358	40,352	53,637	—	132.9	44,867	46	111.0	19,638	81	48.6	32,973	03	81.7
17	Sortavalassa	50	789	18,075	25,864	60	143.1	21,999	93	121.7	8,999	84	49.8	17,247	12	95.4
18	Savonlinnassa	40	609	14,671	13,945	11	90.5	14,908	18	101.7	4,999	62	34.0	5,115	34	34.8

[1]) Paitsi hoitopäiviä on 17,634 henkilöä saanut hoitoa poliklinikalla.

[2]) Jos Internaati ja hoito-oppilaitten ruoka Smk 21,124: 46 joka on merkitty palkkauksiin, vedetään pois, on palkkaus Smk 5: 79.4.

leprasairaalan ja mielisairaalan menot ja tulot vuonna 1913.

maladies vénériennes, léproserie et hospices d'aliénés en 1913.

Tarvekalujen kunnossapito. *Réparation des inventaires.*			Sekalaisia menoja. *Divers.*			Huoneuston vuokra. *Louage.*			Yhteensä menot. *Totaux des dépenses.*			Vuosimääräraha *Budget annuel alloué par l'Etat.*		Ylöskanto tulot. *Recettes diverses.*						% menojen kokonaismäärästä *% des frais totaux.*	Muistutuksia. *Observations.*		
Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*			Sairasvuodemaksuja. *Indemnités versées par les administrés.*		Muita sairaalonomeelle lankeavia tuloja. *Autres revenus des hôpitaux.*		Yhteensä. *Total.*			Jos vuokra vedetään pois ovat kokonaismenot päivää kohti. *Frais totaux quotid. déduct. faite des loyers.*		
M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	M.	P.	M.	P.	M.	P.	%	M.	P.	
23,485	48	22.9	38,463	34	37.5	21,500	—	20.9	453,926	85	43.3	450,059	—	62,015	70	6,344	70	68,360	40	15.5	4	22,3	1
14,137	82	22.2	23,705	82	37.2	750	—	1.2	330,250	23	18.8	326,315	—	67,544	80	365	23	67,910	03	20.5	5	17.6	2
7,060	—	32.0	14,700	—	66.0	750	—	3.0	134,090	—	0.8	131,249	20	17,878	50	6,319	—	24,197	50	18.4	6	0.5	3
5,000	—	41.0	7,400	—	61.0	1,700	—	14.0	80,761	50	73.9	81,356	50	4,173	65	—	—	4,173	65	5.1	6	59.9	4
2,298	71	36.8	4,821	16	77.2	8,000	—	128.1	49,386	53	90.9	52,240	—	6,082	70	—	—	6,082	70	12.1	6	62.8	5
51,982	01	25.1	89,090	32	43.1	32,700	—	15.8	1,048,415	11	08.1	1,024,365	50	157,695	35	13,028	93	170,724	28	16.2	4	92.3	
11,097	63	17.8	14,199	90	22.8	—	—	—	178,770	15	87.0	159,879	—	45,075	15	132	48	45,207	63	25.3			6
4,998	68	21.8	4,250	97	18.6	—	—	—	76,829	63	36,2	78,490	—	13,726	45	—	—	13,726	45	17.8			7
21,751	44	25.6	24,382	81	28.7	—	—	—	345,941	44	07.6	357,911	50	81,636	50	—	—	81,636	50	23.6			8
6,400	—	31.0	4,000	—	19.4	—	—	—	74,945	—	63.0	66,024	—	19,686	—	—	—	19,686	—	26.3			9
8,938	55	20.9	8,176	91	19.1	—	—	—	170,218	11	98.0	185,415	—	26,588	45	—	—	26,588	45	15.6			10
7,997	07	18.7	5,392	98	12.6	—	—	—	147,364	88	43.9	133,048	—	39,262	25	—	—	39,262	25	26.6			11
4,496	55	12.9	4,480	20	12.8	—	—	—	104,106	75	98.2	109,215	—	25,362	05	15	90	25,377	95	24.4			12
65,679	92	21.1	64,883	77	20.8	—	—	—	1,098,175	96	52.8	1,078,582	50	251,336	85	148	38	251,485	23	22.9			
2,155	20	46.2	699	24	15.0	—	—	—	20,978	20	50.0	18,476	—	3,526	35	7	73	3,534	08	16.8			13
1,199	55	11.3	3,356	32	19.0	—	—	—	45,279	86	60.0	39,922	—	9,960	25	—	—	9,960	25	21.6			14
494	30	37.5	493	05	37.4	—	—	—	7,690	54	62.6	8,540	—	932	30	—	—	932	30	12.6			15
7,987	22	19.8	7,995	—	19.8	—	—	—	167,098	52	14.0	178,147	—	37,295	80	—	—	37,295	80	22.3			16
4,303	72	23.8	4,999	26	27.7	—	—	—	83,414	47	61.0	66,565	—	14,880	05	—	—	14,880	05	17.8			17
1,796	76	12.2	2,899	18	19.7	—	—	—	43,664	19	97.6	39,750	—	6,074	75	—	—	6,074	75	13.9			18

päivää kohti 1:69 ja jos Smk 6,319:— (internaatimaksu) vedetään kokonaismenoista pois, ovat kokonaismenot päivää kohti

		Sairasvuoteitten lukumäärä. *Nombre de lits d'administrés.*	Hoidettujen luku. *Nombre des malades.*	Hoitopäivät. *Journées de traitement.*	Palkkukset ja palkansaajain ruoka. *Appointements et vivre des employés.*			Ruuanpito sairaille. *Vivre des malades.*			Lääkkeet ja sideaineet. *Médicaments et articles de pansement.*			Polttopuut ja valaistus. *Chauffage et éclairage.*		
					Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*
					M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.
19	Joensuussa	40	456	12,713	13,348	—	105.0	14,289	90	112.0	4,498	99	35.0	4,851	87	38.0
20	Nurmeksessa	25	230	7,187	6,178	—	85.9	6,284	92	87.4	2,063	06	28.7	1,528	12	21.2
21	Jyväskylässä	70	642	21,775	16,421	99	75.4	22,491	44	103.3	4,543	05	20.9	4,999	89	23.0
22	Kajaanissa	31	553	13,516	14,769	50	109.3	11,687	01	86.5	4,699	91	34.8	3,999	99	29.6
23	Rovaniemellä	20	210	4,542	6,925	18	152.5	5,024	04	110.6	2,498	24	55.0	2,741	36	60.3
24	Torniossa	40	514	9,396	13,234	60	141.0	9,767	85	104.0	3,997	93	42.5	3,999	90	42.5
	Yhteensä	524	6,542	165,889	188,989	46	113.9	176,991	37	106.6	65,211	44	39.3	83,399	45	50.2
	Mielisairaalat.															
25	Lapinlahden keskuslaitos	130	184	50,146	63,399	93	126.0	53,986	40	106.0	4,299	16	9.0	20,579	19	59.0
26	Niuvanniemen »	330	432	120,495	89,993	73	74.7	111,517	03	92.6	4,937	51	4.1	38,647	21	32.0
27	Pitkäniemen »	520	635	194,189	159,169	71	81.9	178,868	57	92.1	8,988	80	4.6	76,989	93	39.6
28	Seilin turvalaitos	52	52	17,917	11,263	67	62.8	14,706	89	82.0	101	25	0.6	4,401	40	24.5
29	Käkisalmen turvalaitos	180	197	63,897	43,467	70	68.1	48,708	62	76.2	1,480	60	2.3	14,890	40	23.3
30	Elätteelle annetut mielisairaat	—	16	5,114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Yhteensä	1,212	1,516	451,758	367,294	74	81.3	407,787	51	90.2	19,807	32	4.3	164,508	13	36.4
	Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.															
31	Helsingissä	105	1,220	38,196	29,783	90	77.9	34,482	22	90.2	14,511	05	37.8	9,544	14	24.4
32	Viipurissa	40	316	7,363	9,170	—	124.5	5,020	90	68.2	1,958	38	26.6	1,655	15	22.5
33	Sortavalassa I	40	319	13,075	8,280	50	63.3	13,596	42	103.9	3,899	88	29.8	2,799	80	21.4
34	» II	20	198	6,771	6,559	—	96.9	6,306	99	93.1	1,999	85	29.5	1,639	90	21.2
35	Tohmajärvellä	30	282	3,199	3,390	—	102.0	2,918	25	90.1	848	50	26.0	480	61	15.0
36	Oulussa	35	198	7,336	4,224	50	57.6	6,351	29	86.6	702	49	9.6	1,482	11	20.2
37	Torniossa	10	70	2,042	2,685	70	131.5	1,847	80	90.5	519	80	25.0	406	25	20.0
	Yhteensä	280	2,603	77,982	63,093	60	81.1	70,523	87	90.4	24,439	95	31.3	18,007	96	23.0
38	Leprasairaala Orivedellä	45	35	10,729	9,141	32	85.3	10,156	15	94.7	4,690	65	43.7	2,483	79	23.2
	Koko maassa	**3,690**	**32,799**	**1,223,866**	**1,297,624**	**54**	**106.0**	**1,254,292**	**33**	**102.4**	**399,516**	**89**	**31.8**	**568,348**	**20**	**46.4**

Tarvekalujen kunnossapito. *Reparation des inventaires.*			Sekalaisia menoja. *Divers.*			Huoneuston vuokra. *Louage.*			Yhteensä menot. *Totaux des dépenses.*				Vuosimääräraha. *Budget annuel alloué par l'Etat.*		Ylöskanto tulot. *Recettes diverses.*						% menojen kokonaissummasta. *% des frais totaux.*	Muistutuksia. *Observations.*		
Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*	Kokonaismenot. *Frais totaux.*		Päivää kohti. *Frais quotidiens.*				Sairasvuodemaksuja. *Indemnités versées par les administrés.*		Muita sairashuoneelle lankeavia tuloja. *Autres revenus des hôpitaux.*		Yhteensä. *Total.*			Jos vuokra vedetään pois ovat kokonaismenot päivää kohti. *Frais totaux quotid. déduct faite des loyers*	
M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	M.	P.	P.	P.	M.	P.	M.	P.	M.	P.	M.	P.	%	M.	P.	
2,652	99	21.0	2,970	83	23.0	—	—	—	42,612	58	3	35.0	38,898	—	9,675	—	—	—	9,675	35	22.7	—	—	19
899	16	12.5	999	83	13.9	—	—	—	17,953	09	2	49.8	15,866	—	4,305	40	—	—	4,305	40	24.0	—	—	20
2,386	14	11.0	2,607	11	12.0	17,184	—	78.9	70,633	62	3	24.0	69,380	—	11 109	85	111	92	11,221	77	21.0	2	45	21
1,394	85	10.3	1,983	29	14.7	—	—	—	38,534	55	2	85.0	37,280	—	10,599	—	25	01	10,624	66	27.6	—	—	22
1,699	85	37.4	969	20	21.1	—	—	—	19,857	87	4	37.2	20,040	—	4,034	20	—	—	4,034	20	20.2	—	—	23
2,119	81	22.5	1,732	84	18.4	—	—	—	34,852	93	3	71.0	39,850	—	3,905	80	35	88	3,941	68	11.3	—	—	24
29,089	55	17.4	31,705	15	9.1	17,184	—	10.3	592,570	42	3	57.2	572,714	—	116,299	75	180	54	116,480	29	19.6			
20,098	30	41.0	10,799	50	22.0	—	—	—	182,162	48	3	63.0	178,900	—	46,050	67	—	—	46,050	67	25.3	—	—	25
32,502	30	27.0	10,519	58	8.7	—	—	—	288,117	36	2	39.0	299,841	—	131,271	33	—	—	131,271	33	45.5	—	—	26
46,694	95	24.0	26,190	40	13.5	1,338	85	0.7	498,241	21	2	57.0	513,028	—	232,277	85	—	—	232,277	85	46.6	2	56.3	27
4,042	70	22.5	1,535	95	8.5	—	—	—	36,051	86	2	01.2	42,402	50	16,863	—	510	77	17,373	77	48.2	—	—	28
12,459	10	19.7	4,364	88	6.8	—	—	—	125,371	30	1	96.0	123,205	50	50,884	40	905	95	51,790	35	41.3	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,190	58	1	40.6	15,000	—	5,172	20	933	33	6,105	53	84.9	—	—	30
115,795	35	25.6	53,410	31	11.8	1,338	85	—	1,137,134	79	2	47.2	1,172,377	—	482,519	45	2,350	05	484,809	50	43.3	—	—	
7,050	55	18.4	5,457	14	14.2	7,810	—	20.5	108,639	—	2	87.4	108,639	—	—	—	—	—	—	—	—	2	66.9	31
2,081	69	28.3	2,977	22	40.4	—	—	—	22,863	34	3	10.5	22,863	34	1,018	10	—	—	1,018	10	4.5	—	—	32
2,496	45	19.1	1,559	89	11.9	6,000	—	45.1	38,632	94	2	95.0	38,632	94	2,283	05	—	—	2,283	05	5.9	—	—	33
1,249	91	18.5	959	97	14.3	2,880	—	44.2	21,595	62	3	19.0	21,595	62	492	70	—	—	492	70	2.3	2	76.0	34
—	—	—	590	45	18.4	1,000	—	31.2	9,227	81	2	88.4	9,227	81	124	80	559	20	684	—	7.4	2	57,2	35
625	58	8.5	1,799	85	24.5	3,800	—	51.8	18,985	80	2	58.8	18,985	80	299	—	17	50	316	50	1.7	2	07.0	36
417	15	20.4	266	63	13.0	1,000	—	49.0	7,143	33	3	50.0	7,143	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
13,921	33	17.8	13,611	15	17.4	22,490	—	28.8	227,087	84	2	91.2	227,087	84	4,217	65	576	70	4,794	35	2.2	2	62,4	
1,698	67	15.9	1,818	54	16.9	—	—	—	29,989	32	2	79.7	37,390	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38
278,166	**83**	**22.6**	**254,519**	**24**	**20.7**	**73,712**	**85**	**6.0**	**4,133,373**	**44**	**3**	**37.7**	**4,112,516**	**84**	**1,012,069**	**05**	**16,284**	**60**	**1,028,353**	**65**	**24.9**	**3**	**31.7**	

Taulu IV.
Tableau IV.

Taulu osoittava erinäisten ruoka-aineiden kulu
Relevé des denrées consommée

	Sairashoitop. korkeammissa maksuluokissa. *Nombre de journées d'entretien dans la classe de payement la plus élevée.*	Sairashoitop. halvimmassa maksuluokassa. *Nombre de journées d'entretien dans la classe de payement la moins élevée.*	Hoitohenkilö- ja palveluskunnan päiviä. *Nombre de journées d'entretien infirmiers et domesticiés.*	Summa ravintopäiviä. *Total des journées d'entretien.*	Lampaan ja vasikan lihaa. *Mouton et veau.* Kilogrammaa. *Kilos.*	Päiviä kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Muuta tuoretta lihaa. *Viande fraîche différente.* Kilogrammaa. *Kilos.*	Päiviä kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Tuoretta läskiä. *Lard.* Kilogrammaa. *Kilos.*	Päiviä kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Läskiä omast sikatarhasta *Viande de c chous de même animaux.* Kilogrammaa. *Kilos.*	Päiviä kohti. *Par jour.*	*Prix. Kilos.*
Helsinki.																
Yleiset sairashuoneet:																
uusi klinikka	733	32,080	9,301	42,114	879	0,020	112—138	6,609	0,156	85—92	1,728	0,040	149—160	—	—	-
vanha klinikka	3,192	65,450	14,877	83,459	882	0,010	117—188	13,794	0,165	85—92	730	0,009	150—175	—	—	-
Kirurginen sairashuone	3,412	60,284	25,550	89,146	2,939	0,080	138—160	15,296	0,171	85—92	264	—	160—167	—	—	-
Lapsenpäästölaitos	1,291	20,982	26,835	49,958	728	0,014	168—180	11,354	0,226	88—95	2,244	0,044	165—180	—	—	-
Lapsisairashuone	—	11,874	10,527	22,501	144	—	130—170	1,380	0,060	101—109	142	—	153—180	—	—	-
Otiatrinen sairashuone	704	5,540	3,742	9,986	188	0,017	140—172	1,151	0,115	101—135	30	—	137—194	—	—	-
Yleiset lääninsairashuoneet.																
Turussa [1]	1,542	60,658	18,081	80,281	1,488	0,018	100—140	14,042	0,174	70—88	3,916	0,040	140—160	629	0,007	-
Hämeenlinnassa [1]	786	22,019	7,863	30,668	923	0,030	60—160	3,630	0,118	60—120	574	0,018	150—180	545	0,017	-
Viipurissa	7,919	77,157	36,765	121,841	3,183	0,025	160—200	21,178	0,173	75	3,103	0,025	160—200	—	—	-
Mikkelissä	1,056	19,104	7,848	28,008	99	—	100—105	3,787	0,132	80—107	—	—	—	843	0,030	-
Kuopiossa [1]	1,850	41,234	18,559	61,643	1,341	0,021	60—125	10,592	0,173	50—80	—	—	—	2,348	0,038	-
Vaasassa	3,142	39,635	18,605	61,382	763	0,012	120—140	9,618	0,156	84—95	—	—	—	962	0,015	-
Oulussa [1]	1,215	34,078	11,169	46,462	520	0,011	72—98	10,075	0,210	73—89	—	—	—	795	0,015	-
Yleiset sairashuoneet.																
Lovisassa	2,492	2,186	2,552	7,230	12	—	120—180	643	0,090	100—150	—	—	—	65	0,009	-
Porissa	875	16,803	4,745	22,423	215	0,009	50—125	1,492	0,066	85—120	356	0,015	140—160	—	—	-
Tampereella [1]	3,314	37,038	17,581	57,933	759	0,012	141—157	8,221	0,140	79—85	1,719	0,029	140—150	—	—	-
Sortavalassa [1]	2,285	16,040	11,265	29,590	295	0,010	100—125	4,076	0,138	80	—	—	—	950	0,032	-
Savonlinnassa [1]	517	14,154	5,840	20,511	584	0,018	100—110	2,996	0,146	80—90	96	0,004	140—160	—	—	-
Joensuussa	633	12,080	5,475	18,188	77	—	78—130	2,470	0,135	80	42	—	141—160	630	0,084	-
Nurmeksessa	—	6,888	1,916	8,824	20	—	100—125	1,861	0,210	100	41	—	125	250	0,028	-
Jyväskylässä [1]	309	21,466	6,562	28,337	352	0,012	84—149	7,774	0,274	85—90	1,612	0,056	129—145	—	—	-
Kajaanissa	732	12,780	4,380	17,892	130	0,006	40—125	984	0,055	50—100	—	—	—	330	0,020	-
Rovaniemellä	290	4,252	2,585	7,127	25	—	100—125	671	0,094	65—160	35	0,005	160—180	66	0,009	-
Torniossa	470	8,926	4,745	14,141	241	0,016	40—150	2,505	0,175	80—110	121	0,008	140—160	—	—	-
Mielisairaalat.																
Lapinlahden keskuslaitos	7,012	43,055	18,200	68,267	1,711	0,024	100—170	8,652	0,127	95—110	1,128	0,016	100—170	—	—	-
Niuvanniemen » [1]	18,406	102,035	37,230	157,671	3,393	0,021	50—125	42,718	0,270	73—80	—	—	—	7,080	0,045	-
Pitkäniemen »	39,555	153,376	51,461	244,392	1,681	0,007	90—160	51,993	0,212	87	—	—	—	8,775	0,036	-
Seilin turvalaitos	—	17,917	3,650	21,567	600	0,027	90	3,904	0,180	70—90	—	—	—	422	0,019	-
Käkisalmen turvalaitos	73	63,888	18,930	82,891	135	—	120—150	8,401	0,100	90	—	—	—	2,151	0,026	-
Ylimääräiset veneeriset sairashuoneet.																
Helsingissä	—	38,833	6,752	45,607	662	0,014	138—160	5,064	0,111	92—127	—	—	—	1,091	0,025	-
Viipurissa	183	7,201	1,851	9,235	—	—	—	1,758	0,190	75	132	0,014	180	—	—	-
Sotavalassa I	316	12,541	2,920	15,777	298	0,018	90—125	4,504	0,240	80	—	—	—	335	0,021	-
» II	—	6,821	1,825	8,646	135	0,015	100—130	1,644	0,190	80	—	—	—	210	0,024	-
Oulussa	—	6,436	927	8,263	42	—	45—100	1,081	0,130	75—90	20	—	150	—	—	-
Leeprassairaala Orivedellä	—	10,722	4,076	14,798	9	—	125	1,699	0,115	90	22	—	140	590	0,039	-

[1] Uusi ruokajärjestelmä käytännössä.

uksen Valtion sairashuoneissa vuodelta 1913.

ans les hopitaux publics en 1913.

Tuoretta kalaa. *Poisson.*			Voita. *Beurre.*			Kasvisvoita. *Beurre végétal.*			Kermaa. *Crême.*			Kokomaitoa. *Lait écrémé.*			Kuorittua maitoa. *Lait entier.*			Munia. *Oeufs.*			Sikojen luku. *Nombre de cochons.*	Ostettu ruokaa sijoille. *Fourrage acheté pour des cochons.*	
Kilogrammaa. *Kilos.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Kilogrammaa. *Kilos.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Kilogrammaa. *Kilos.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Kg. *Prix. Kilos.*	Litraa. *Litres.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Ltr. *Prix. Litres.*	Litraa. *Litres.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Ltr. *Prix. Litres.*	Litraa. *Litres.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Ltr. *Prix. Litres.*	Kappaleita. *Pièces.*	Päivää kohti. *Par jour.*	Hinta. Kpl. *Prix. Pièces.*		Smk. *Mark.*	P.—P.
950	0,070	65—158	2,202	0,050	264—301	896	0,021	160—180	1,725	0,040	70—75	40,422	0,960	18—19	28,600	0,680	8—9	59,660	1,400	7—12	—	—	—
535	0,042	22—94	2,219	0,026	236—291	2,284	0,027	155—170	2,728	0,032	70—75	21,962	0,268	18—19	94,580	1,100	—	58,440	0,700	8—9	—	—	—
245	0,061	56—110	2,919	0,032	270—305	3,247	0,037	159—180	5,352	0,060	79—88	61,451	0,688	18—19	56,451	0,630	8—9	111,790	1,250	7,2—11	—	—	—
649	0,070	77—99	1,520	0,030	285—313	1,117	0,022	165—180	2,026	0,040	71—76	18,336	0,366	18—19	45,630	0,900	8—9	17,620	0,330	8—12	—	—	—
717	0,031	52—100	1,243	0,055	290—308	102	—	95—135	1,298	0,057	73—78	22,245	0,950	19—20	7,142	0,310	8—9	14,630	0,640	8—10	—	—	—
349	0,034	63—106	632	0,068	258—325	—	—	—	870	0,087	70—75	5,188	0,519	18—19	4,859	0,490	8—9	5,250	0,320	7—11	—	—	—
802	0,034	25—85	2,690	0,088	280—290	275	—	170—180	1,892	0,023	90	79,980	0,995	18	57,485	0,716	7—8	15,910	0,190	7—11	9	—	—
389	0,045	40—160	1,225	0,039	240—300	—	—	—	789	0,025	100	24,115	0,780	18—21	16,925	0,538	8,5	5,479	0,178	8—15	4—5	—	—
486	0,027	25—150	4,669	0,088	250—300	2,444	0,020	160—165	5,195	0,042	100	47,370	0,388	20	110,680	0,900	10	63,672	0,500	7—13	—	—	—
231	0,044	45—110	1,092	0,036	280—290	60	—	200	—	—	—	36,532	1,340	18	4,697	0,160	8—10	5,442	0,190	7,5—15	8—12	—	—
896	0,068	45—150	3,115	0,050	192—290	78	—	180	30	—	100	75,620	1,230	19	7,052	0,114	7,5	14,160	0,230	7,5—15	21—30	—	—
713	0,040	52—87	1,239	0,020	270—300	994	0,016	170	56	—	80	36,540	0,590	18	65,330	1,060	9	9,887	0,160	9—13	8—35	—	—
941	0,040	64—109	1,899	0,040	240—865	505	0,010	147—160	—	—	—	66,257	1,420	18	—	—	—	4,547	0,098	9—12	4—8	—	—
569	0,080	77—100	355	0,050	250—350	61	0,008	200	—	—	—	5,488	0,768	18	8,840	1,160	7,5	2,355	0,330	10—13	2	—	—
914	0,040	15—160	997	0,044	210—320	—	—	—	—	—	—	35,040	1,500	15	6,029	0,220	5—7	3,607	0,160	9—12	—	—	—
314	0,049	54—140	2,933	0,050	267—312	165	—	166—179	1,514	0,026	185	64,317	1,110	17,5	24,333	0,420	7	20,633	0,350	9—12	—	—	—
167	0,039	45—180	1,145	0,038	220—280	—	—	—	—	—	—	42,570	1,440	16,5—17	—	—	—	7,267	0,250	8—12	9	—	—
029	0,050	35—110	693	0,033	220—300	330	0,016	175	—	—	—	12,620	0,610	18	10,950	0,530	10	2,695	0,130	8—12	—	—	—
482	0,020	67—95	1,404	0,075	218—266	—	—	—	—	—	—	25,553	1,400	16	—	—	—	2,990	0,160	8—16	3—7	—	—
287	0,030	50—100	404	0,045	220—280	—	—	—	—	—	—	8,972	1,000	16	—	—	—	514	0,054	9—12	2—3	—	—
517	0,017	11—87	1,092	0,037	213—284	37	—	180—190	—	—	—	25,737	0,900	18	10,226	0,361	7,5	5,795	0,200	9,8—12	—	—	—
340	0,035	25—200	1,142	0,064	210—280	12	—	200	—	—	—	23,455	1,310	20	—	—	—	6,061	0,340	8—12,2	5—8	—	—
141	0,019	60—125	375	0,052	270—295	102	0,010	160—165	—	—	—	10,327	1,400	20	—	—	—	696	0,097	10—14	1—2	—	—
260	0,017	35—180	567	0,040	250—280	275	0,018	145—170	—	—	—	13,375	0,940	17—20	8,220	0,570	10	1,464	0,100	9—12	—	—	—
373	0,048	15—150	2,018	0,029	260—325	2,747	0,040	165—185	3,550	0,050	75	27,910	0,400	18—20	27,910	1,140	10	24,880	0,364	9—10	—	—	—
681	0,049	40—150	6,572	0,041	240—300	212	—	150—170	—	—	—	116,989	0,740	16—18	108,500	0,740	6	15,879	0,100	6—17	65—101	—	—
347	0,015	30—180	12,142	0,049	280	335	—	170	9,525	0,037	80	249,206	1,010	17—17	74,825	0,300	9,5	18,760	0,070	7—12	91—185	—	—
187	0,054	70—90	133	0,006	240—290	108	0,004	155—170	387	0,018	100	7,276	0,430	18	8,968	0,416	10	—	—	—	8—10	—	—
508	0,006	85—150	1,693	0,020	270	1,855	0,022	160—175	729	0,008	100	65,440	0,790	17	51,200	0,618	8	2,260	0,027	7—12	29—48	341	05
554	0,012	60—176	858	0,018	263—311	1,512	0,033	163—190	1,108	0,024	80	7,320	0,160	20	37,226	0,810	10	4,880	0,106	8—11	4—9	—	—
112	0,010	25—50	198	0,021	250—270	130	0,014	160	187	0,020	100	512	0,050	20	10,700	1,150	10	1,310	0,140	7—10	—	—	—
286	0,016	50—150	1,060	0,066	270—280	—	—	—	—	—	—	21,900	1,380	17	—	—	—	1,481	0,093	8—12	3	—	—
144	0,016	50—180	780	0,090	210—290	21	—	188	—	—	—	2,920	0,337	17	7,310	0,845	11	685	0,079	6—12	2	—	—
266	0,032	40—70	297	0,036	224—270	70	0,009	160—165	—	—	—	9,922	1,200	18	—	—	—	309	0,037	10—12	—	—	—
424	0,028	50—85	687	0,046	240—290	70	—	170	—	—	—	18,109	1,224	16	44	—	7,5	1,155	0,077	7—11	4—6	—	—

Taulu V.
Tableau V.

Sairashuoneitten lasarettiosastoilla vuonna 1913 hoidetut taudit.

Maladies traitées dans les services de lazaret des hôpitaux en 1913.

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Hoidettuja. *Admis.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänyttä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovliisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
I. Muodostumisvikoja ja synnynnäisiä tauteja.																												
Cephalocele	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Hydrocele	3	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Spina bifida	5	2	—	1	—	2	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Labium leporinum	22	19	1	—	2	—	—	1	1	—	2	1	1	2	—	—	—	4	3	—	—	—	1	—	5	1
Palatoschisis	25	21	3	—	—	—	1	7	2	—	6	—	—	2	1	—	—	3	2	1	—	—	—	—	1	—
Torticollis	5	5	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Cryptorchismus	6	6	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Phimosis	4	4	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Hypospadia	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epispadia	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ectopia vesicae urinariae	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia vaginae	3	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Defectus »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia hymenalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Megalocolon	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» congenit.	2	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia ani	7	5	—	—	—	2	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Anus vestibularis	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula mediana colli	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Naevus pigmentosus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» vasculosus	9	5	2	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Syndactylia	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polydactylia	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio femoris congenita	6	1	—	—	1	—	4	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Pes varus vel eqvino-varus	12	7	2	—	2	—	1	6	1	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Deformatio extremitatum	4	3	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänеitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Coxa vara	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hernia umbilicalis	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Debilitas congenita	10	2	—	—	—	7	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hemiatrophia facialis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor congen. dorsi nasi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Konstitutsionellisia ja vanhuuden tauteja.																										
Rachitis	5	2	2	1	—	—	—	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scrophulosis	8	6	1	—	—	—	1	1	3	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Anaemia	60	21	28	3	2	1	5	10	1	—	27	5	—	—	6	3	2	—	—	2	—	1	2	—	—	1
» perniciosa	57	15	32	3	2	4	1	14	—	—	26	2	1	2	—	1	1	—	—	2	1	—	4	1	1	1
» » *idiopathica*	8	5	—	—	—	2	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » bothriocephalica	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chlorosis	9	5	4	—	—	—	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Leuchaemia	7	—	2	1	1	2	1	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» myeloidea	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pseudoleuchaemia	10	—	2	2	—	5	1	9	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbus maculosus Werlhofi; Purpura	7	5	2	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Haemophilia	6	2	4	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Haemoglobinuria paroxysm.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diabetes mellitus	54	—	23	5	5	14	7	22	—	2	6	2	5	3	1	1	1	1	2	—	1	3	—	1	2	1
» insipidus	3	—	2	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marasmus senilis	13	—	2	4	2	5	—	—	1	—	—	2	5	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Gangraena » et spontanea	49	36	—	2	—	7	4	6	13	—	6	1	6	5	—	—	4	1	5	—	—	—	—	1	—	1
Pedatrophia	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Asthenia universalis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Akuuttisia infektsioni tauteja.																										
Rheumatismus articulor. acut.	109	70	25	—	2	2	10	48	7	4	15	6	3	1	—	—	4	1	6	—	1	—	2	3	3	4	1
» musculorum acut.	4	2	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Purpura rheumatica	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Holdettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Holdettuja. *Admis.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Holtamattomia *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänеitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Varicellae	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbilli	13	11	—	—	2	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scarlatina	25	10	—	—	12	2	1	14	7	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Diphteria	21	13	—	1	5	1	1	19	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Laryngitis crouposa	25	20	1	—	—	3	1	24	—	—	—	—	—	1	—	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febris intermittens	5	4	—	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
» remittens	6	6	—	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febricula	4	4	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Morbus Weili	3	1	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Typhus abdominalis	80	56	4	2	3	9	6	21	2	1	27	9	3	—	—	—	5	—	—	1	2	—	1	1	7	—
Paratyphus	3	2	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Febris tyfoid	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dysenteria	10	7	—	—	—	3	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1
Parotitis epidemica	6	6	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Influenza	31	30	1	—	—	—	—	4	—	2	1	3	—	1	—	8	2	—	—	—	3	—	—	—	4	3
Pertussis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erysipelas	69	58	—	—	1	6	4	15	5	5	11	6	6	3	—	—	2	—	1	—	2	1	—	3	5	4
Septicaemia, pyaemia	43	5	1	3	—	29	5	5	2	1	13	1	3	—	—	1	4	—	2	—	—	3	1	2	—	4
Septicopyaemia puerperalis	25	7	—	1	—	16	1	2	1	8	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	4
Infectio e causa ignota	8	7	1	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Meningitis cerebrospinalis epidem.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tetanus	5	—	—	—	—	5	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Anthrax	6	4	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Noma	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Kroonillisia infektsioni tauteja.																										
Tuberculosis pulmonum	199	3	65	59	15	34	23	96	4	6	18	6	9	7	4	5	15	5	2	1	2	8	3	3	2	1	2
» » et intestini	5	—	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis pulmonum et laryngis	5	—	—	4	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis pulmonum et laryngis et intest.	6	—	—	—	—	5	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberculosis laryngis	7	—	1	2	—	1	3	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänyttä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Tuberculosis labii	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» cerebri et meningum	31	—	1	4	—	26	—	22	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	2	—
» lingvae	4	3	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ossium et articulation.	549	233	156	22	12	25	101	92	70	26	78	6	37	51	48	2	16	—	31	17	4	6	3	28	10	21	3
» cutis	12	9	3	—	—	—	—	—	2	—	—	1	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—
» gladular. lymphatic.	356	298	36	2	6	3	11	43	47	19	39	5	24	32	33	1	5	—	45	20	4	6	5	2	5	13	8
» miliaris acuta, universal	6	—	—	4	—	2	—	3	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pleurae serosa	10	5	2	2	—	1	—	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—
» » purulenta	8	3	1	—	—	1	3	—	3	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» peritonei	74	12	24	15	4	11	8	11	4	1	20	—	9	6	12	—	1	—	5	1	2	—	—	—	—	2	—
» intestinorum	14	5	3	4	—	—	2	5	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	2	3	—	—	1	—	—	—	—
» renis & vesicae urinar.	57	18	22	5	9	1	2	23	—	1	5	—	—	19	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—
» apparatus genitalis	20	12	3	2	1	—	2	2	4	—	3	—	—	1	2	—	1	—	1	2	—	1	—	—	1	—	2
» regionum variarum	27	17	6	1	2	1	—	—	4	1	5	—	—	—	—	—	3	—	6	6	—	—	2	—	—	—	—
Spondylitis tub.	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lupus vulgaris	37	17	15	1	—	—	4	—	9	2	1	—	10	3	6	—	2	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—
Lepra	3	1	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Actinomycosis	17	9	4	2	1	1	—	8	2	2	2	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscess. tub. epiduralis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Residuae (cicatrices post lupum nasi)	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V. Venerisiä tauteja.																											
Urethritis gonorrhoica	9	3	—	1	5	—	—	—	1	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—
Vulvitis »	3	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vulvovaginitis »	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cystitis »	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epididymitis »	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Syphilis hereditaria	7	3	—	1	—	—	3	4	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» acqvisita recens	6	4	—	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
» » recidiva	5	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2
Lues reg. variar. corp.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus luetic. crur.	4	3	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Residuae post osteitid. luetic. nasi	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
	Hoidettuja. *Administrés.*	Uloskirjoitettuja. Sortis.					Jääneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Paremmaksi tulleita. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*																					
Condylomata acuminata	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gumma m. sterni	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bubo ingv.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus phagaden.	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI. Myrkytyksiä.																											
Alcoholismus acutus	11	9	2	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
» chronicus	3	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Morphinismus	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Intoxicatio e acidis et alkaliis.	37	20	1	1	—	12	3	15	6	—	6	2	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	1	1	1	—
» e oxid. carbon.	5	4	—	—	—	1	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» e » » satur.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» e veronali	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» e sublimat.	3	3	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» acuta	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morsus serpentis	11	10	1	—	—	—	—	2	2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nicotismus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Botulismus	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Mielitauteja.																											
Idiotia	8	2	2	2	2	—	—	4	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Imbecillitas	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Psychosis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» sexualis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» alkoholica	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Delirium tremens	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dementia praecox seu primar.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Insania maniaco-depressiva	5	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hysterica	2	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Melancholia	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» agitata	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dementia paralytica	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis progress. incipiens	3	—	1	1	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
VIII. Erityisten elinten tauteja.																										
1. Hermoston tauteja.																										
a) Aivo-, selkäydin- ja niiden kalvojen tauteja.																										
Haemorrhagia cerebri et meningum. Hemiplegia	49	11	15	11	2	7	3	21	1	1	5	3	4	—	—	5	3	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2
Embolia cerebri	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus cerebri	9	2	—	1	1	5	—	5	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Cysta »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Encephalitis	4	—	—	2	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Encephalopathia cong.	2	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thrombosis sinus laterial.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Phlebitis sinus transvers	2	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » et bulbi.	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus epiduralis	6	5	—	—	—	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Meningitis cerebralis	27	5	—	2	1	17	2	15	—	1	3	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Lues »	11	3	1	4	3	—	—	6	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
Hydrocephalus acqvisitus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor cerebri	16	—	2	5	3	6	—	12	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» cerebelli	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Emollitio cerebri	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Intoxic. cerebri post pneum.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sclerosis amyotroph. lateral.	3	—	1	2	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis glosso-labio-laryng.	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myelitis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» et meningitis spinalis	19	—	6	10	—	2	1	8	4	2	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
» e compressione	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haematomyelia	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sclerosis multiplex	10	—	—	6	—	—	4	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tabes dorsalis	34	—	18	12	2	—	2	17	1	—	3	4	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Atrophia musculor. progressiv.	3	—	—	1	—	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polyomyelitis anterior acuta	12	1	8	1	—	1	1	6	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Paresia post polyomyelitis ant. ac.	10	—	5	2	—	—	3	6	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Convalesc. » » » »	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänеitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Syringomyelia	2	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues medullae spinalis	3	1	1	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gliosis » »	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor » »	6	2	—	1	1	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contusio » »	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysia spastica	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diplegia spast. infant.	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Paralysia spastica familiaris	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spasmus musculor. nuchae	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis ascendens	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paresis varior. musc. post scarlat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Epilepsia corticalis Jacksoni	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor intracranialis et basis-cranii	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor intracranialis (n. acustici)	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Perifeeristen hermojen tauteja.																										
Neuritis	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Polyneuritis	5	4	—	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuralgia trigemini	15	7	5	1	—	1	1	2	2	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—
» ischiadica	81	54	19	2	1	—	5	11	3	2	31	6	9	4	—	—	3	—	—	3	2	3	—	1	3	—	—
» varia	3	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cephalalgia	12	6	3	1	2	—	—	2	—	—	2	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	3	1	—
Paralysis facialis	8	—	5	2	—	—	1	3	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» radialis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» n. mediani et ulnae	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» intestinal	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» post diphterit.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» spinalis spast.	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contractura spastica nuchae	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paresia extrem. inf.	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mal perforant du pied	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Coccygodynia	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Parennuksella tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-guéris.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
c) Tauteja ilman määrättyä lokalisationia.																										
Hemicrania	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epilepsia	82	7	39	23	6	2	5	7	1	1	3	2	3	—	—	—	2	—	6	53	—	1	—	—	3	—	—
» essential seu Jackson	5	1	1	—	3	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eclampsia	5	4	1	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Chorea	26	12	10	1	—	—	3	7	—	2	3	1	1	2	—	—	1	—	3	—	—	2	—	—	1	—	3
Hysteria	52	8	31	5	4	—	4	14	5	3	3	6	8	—	—	6	1	—	—	1	—	—	1	4	—	—	—
Myoclonia	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neurasthenia	199	28	133	13	14	—	11	46	5	14	38	20	10	2	—	4	7	—	6	—	—	13	4	13	4	10	3
Psychosthenia	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypochondria	7	2	3	1	—	—	1	1	—	—	—	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neurosis traumatica	8	3	—	4	—	—	1	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Psychoneurosis	17	1	7	6	1	—	2	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paralysis agitans	5	—	2	2	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Angioneurosis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
d) Vasomotoris-trofisia neuroseja.																											
Morbus Basedowii	47	20	18	3	—	1	5	19	1	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—
» Addisonii	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myxoedema	4	—	2	—	—	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
2. Werenkiertoelinten tauteja.																											
Pericarditis	3	1	1	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Endocarditis	17	2	6	2	—	5	2	11	—	3	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Myocarditis	52	—	33	3	1	12	3	14	—	2	7	9	—	4	—	—	5	—	1	3	—	5	1	—	—	1	—
Myodegeneratio cordis	8	—	3	—	—	4	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cor adiposum	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypertrophia idiopathica cordis	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Vitium organicum cordis	121	6	77	7	3	19	9	35	4	—	29	6	7	—	—	6	6	—	—	—	1	2	1	3	8	3	10
Neurosis cordis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Arteriosclerosis	70	—	48	7	1	7	7	20	1	—	21	20	—	—	1	—	2	1	—	—	1	1	—	1	—	1	—
Dysbasia intermittens arteriosclerot.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Parenmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jääneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Endarteritis obliterans	18	8	5	2	—	1	2	—	1	—	5	—	—	—	1	—	3	—	—	7	1	—	—	—	—	—	—
Aneurysma aortae	14	—	6	4	1	2	1	10	1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» aliarum arteriarum	6	5	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» arterio-venosum	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Varix	29	26	2	—	—	—	1	7	6	2	6	—	—	1	2	—	—	—	—	2	1	—	—	1	1	—
Venectasiae septi nasi	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» haemorrhoidales	66	59	2	—	3	—	2	9	6	3	14	2	6	10	—	—	4	—	4	—	2	—	—	3	1	2	—
» supra pubica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thrombosis, Embolia	15	13	1	—	—	1	—	1	—	—	1	—	2	—	9	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Phlebitis	17	12	3	—	—	1	1	—	1	—	10	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
Haemorrhagia post operat. intranasal.	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epistaxis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Phlegmasia alba dolens	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
3. Lymfatiehyeiden tauteja.																											
Lymphangitis	43	37	4	—	—	1	1	—	—	—	18	—	4	—	2	—	3	—	1	12	2	—	—	—	1	—	—
Lymphadenitis	35	29	5	—	—	—	1	4	7	—	15	—	4	—	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Cyst. adenit.	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. Hengityselinten tauteja.																											
Epistaxis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Morbi cavitatis nasalis	16	13	1	1	—	—	1	—	—	—	6	1	1	—	—	—	—	—	4	2	1	—	—	—	1	—	—
Empyema cavitatum accessor. nasi	24	22	1	—	—	1	—	4	1	—	—	—	5	5	—	—	—	—	5	—	3	—	—	1	—	—	—
Deviatio septi nasi	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberc. » »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sarcoma nasi recidiv.	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fibrosarcoma cav. nasopharyng.	3	1	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sinuitis front. purul. chron.	5	3	—	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» max. pur. chron.	116	107	—	—	2	—	7	116	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» sphenoid. pur. chron.	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ethmoiditis pur. chron.	15	14	—	—	—	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor malign. region. ethmoidal.	2	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» sinus maxill. malign.	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vegetationes adenoideae	15	15	—	—	—	—	—	—	1	1	6	1	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	1	1	—
Laryngotracheitis	8	5	3	—	—	—	—	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpiatux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
	Hoidettuja. *Administrés.*	Uloskirjoitettuja. Sortis.					Jäänelitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovlisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Parenmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*																				
Stenosis laryngis	15	6	2	2	1	1	3	12	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Oedema laryngis, oedema glottid.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Perichondritis laryngea	4	3	1	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Papillomata laryngis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues »	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laryngospasmus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tracheomalacia	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tracheotomia artef.	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pleuritis serosa	158	115	32	1	—	2	8	46	8	4	41	2	5	3	10	2	—	2	6	5	2	1	3	5	2	7	4
Empyema	157	95	10	7	4	16	25	34	14	5	27	6	6	16	9	2	3	—	7	6	3	1	2	6	5	4	1
» tbc. nesessitat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haemathorax	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pneumothorax	6	2	1	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—
Contusio thoracis	2	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bronchit. acuta	48	40	4	—	—	1	3	20	—	3	5	8	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	3
» chronica	35	5	24	3	1	—	2	9	1	—	12	5	1	—	—	3	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—
Emphysema pulmonum	27	1	21	2	—	2	1	18	1	—	—	1	3	—	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Bronchiectasiae	11	2	5	2	1	—	1	9	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Pneumonia crouposa	293	195	32	4	1	54	7	94	6	12	73	12	8	4	2	11	7	—	4	—	2	4	14	7	13	11	9
» chronica	6	2	3	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Bronchopneumonia	91	57	11	6	—	15	2	47	1	7	9	10	4	—	1	1	—	1	2	—	2	2	—	—	—	—	4
Gangraena pulmonum	9	—	1	3	—	5	—	1	—	—	3	1	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Abscessus »	6	2	1	1	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
Cirrhosis »	2	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Infarct. »	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Asthma bronchiale	9	3	4	1	—	1	—	4	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
Carcinoma »	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mucocele front.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula thoracis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Ruoansulatuselinten tauteja.																											
Angina Ludovici	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Absc. retropharyngealis	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stomatitis	5	3	1	1	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Parotitis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
	Hoidettuja. *Administrés.*	Uloskirjoitettuja. Sortis.					Jäänelä. *Restants.*	Yhteensä sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*																				
Glossitis acuta. Abscess. lingvae ..	6	6	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Tonsillitis chronica	5	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hypertrophia tonsillarum	9	9	—	—	—	—	—	1	2	—	2	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
» uvulae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Angina tonsillaris	11	9	—	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» phlegmonosa	11	11	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	1	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura oesophagi	32	9	10	1	1	5	6	14	3	1	4	—	3	2	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1
Sarcoma »	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Divertic. »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Corpus alien. »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula pharyngis post laryngostomiam	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gastritis acuta	32	28	3	—	1	—	—	5	2	2	6	2	1	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	2	1	6
» chronica	64	11	45	1	6	—	1	—	6	—	6	2	21	1	2	3	3	—	—	—	—	2	—	3	3	1	1
Achylia gastrica	38	13	17	—	7	—	1	10	—	1	20	—	—	4	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—
Hypersecretio acida	73	11	41	2	14	1	4	16	5	3	44	—	—	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	—
Dyspepsia	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
» nervosa	74	14	43	3	12	—	2	11	—	5	38	3	7	—	—	—	1	1	5	—	3	—	—	—	—	—	—
Dysphagia et cardiospasmus	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dilatatio ventriculi	23	3	12	3	4	—	1	1	3	—	10	1	1	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	—
Cicatrices p. ulc. ventr. chr. (Sandurhrmagen)	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus ventriculi	181	100	39	10	13	14	5	45	23	6	37	2	8	23	5	—	3	1	9	—	8	—	1	3	3	3	1
» » perforat.	31	12	—	—	—	16	3	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » Periton. .	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» duodeni	46	28	2	2	4	6	4	17	10	—	4	—	1	9	—	—	—	—	—	—	2	—	1	1	—	1	—
Strictura pylori	40	21	1	9	4	2	3	25	1	2	1	1	2	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—
» » post ulcus	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pylorospasmus	2	1	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gastritis, enteritis acuta	95	70	2	1	1	16	5	43	—	7	16	10	1	—	1	8	—	—	2	—	—	1	2	—	—	1	3
» » chronica	57	19	24	1	1	7	5	29	—	2	9	9	1	—	—	1	1	—	—	—	1	—	3	—	1	—	—
Enteritis chronica	15	11	3	—	—	—	1	8	—	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Enteralgia	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Colitis acuta	31	25	4	—	—	1	1	6	2	—	12	—	3	2	—	—	1	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—
» chronica	7	4	3	—	—	—	—	1	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Splanchnoptosis	2	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosast. yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
	Hoidettuja. *Administrés.*	Uloskirjoitettuja. Sortis.					Jäänelt. — *Restants.*	Ylelnen salirashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovlisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terv. ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremm. tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. - *Décédés.*																				
Obstipatio, Coprostasis	26	18	5	1	—	—	2	3	3	4	2	2	3	1	1	2	—	—	1	—	1	—	1	—	2	—	
Appendicitis acuta	1,007	902	3	4	1	54	43	153	99	63	142	28	65	72	102	5	13	1	103	36	35	3	1	19	15	49	3
» chronica	571	551	3	—	7	—	10	69	56	20	90	—	92	55	45	—	2	—	39	49	22	1	—	9	7	12	3
» c. periton. diffusa	9	4	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—
Perityphlitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Abscessus periappendic.	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—
» subphrenicus	9	6	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	—	—	—	—	1
Stenosis intestini	16	5	4	2	3	2	—	3	4	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
Synechia intestinorum	9	8	—	—	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pneumotosis »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ruptura intestinorum ten.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Occlusio intestinum. Volvulus. Invaginatio etc.	140	71	3	2	3	54	7	16	12	3	26	8	5	12	5	2	2	—	11	10	11	3	—	2	2	10	—
Coecum mobile	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula stercoralis. Anus praeternatur.	12	6	2	1	1	1	1	—	—	—	3	—	—	—	1	—	1	—	2	2	2	—	—	1	—	—	—
» reg. secral.	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» umbilical.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Helminthiasis	123	119	—	3	—	—	1	6	2	3	47	7	2	1	—	—	4	—	2	1	16	6	18	2	4	—	2
Hernia ingvinalis	1,334	1,276	1	3	27	4	23	163	102	62	206	23	152	93	69	—	23	—	104	103	52	34	—	42	8	88	10
» » incarcerata	101	83	—	—	2	12	4	7	7	3	15	6	14	2	11	—	3	—	5	6	4	5	4	5	1	3	—
» cruralis	61	59	—	—	1	—	1	16	4	—	9	2	3	8	1	—	—	—	8	4	3	—	—	—	1	2	—
» » incarcerata	54	47	—	—	—	3	4	7	9	3	2	1	2	7	2	—	2	—	6	1	2	2	—	2	1	5	—
» umbilicalis	63	52	—	—	4	3	4	5	5	1	13	1	6	3	7	—	—	—	8	4	4	2	—	1	1	2	—
» » incarcerata	7	3	—	—	1	2	1	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—
» lineae albae	31	28	—	—	1	—	2	4	4	1	12	—	2	3	2	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—
» » » incarcerata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» ventralis	54	51	—	—	1	1	1	14	4	—	8	—	3	1	1	—	—	—	22	—	—	—	—	—	1	—	—
» » rupturat, prolaps. intest.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» intest. intra abdom.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Peritonitis	93	41	3	2	1	43	3	13	12	6	12	—	12	4	8	—	2	2	—	6	2	3	—	1	—	8	2
» circumscripta	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» perforat.	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
» adhaesiva	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
» streptoc.	7	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Holdettuja. *Atiments.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-guéris.*	Holtamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänеitä. *Restants.*	Yhteen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Peritonitis gonorrhoica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura recti	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula ani	25	19	4	—	—	—	2	6	1	—	5	1	2	—	2	—	—	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—
Fissura »	20	18	1	—	1	—	—	—	7	—	6	1	—	1	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—
Strictura »	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Prolapsus recti vel ani	18	15	1	—	1	—	1	—	1	—	9	3	1	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
Periproctitis	32	23	3	—	2	2	2	2	6	—	8	3	2	—	3	1	—	—	2	2	—	—	—	—	3	—	—
Ascites	10	1	9	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Icterus catarrhalis	23	12	8	—	—	—	2	7	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	2	—
» gravis. Cholaemia	2	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cholelithiasis	39	27	6	1	1	4	—	11	5	1	9	1	1	3	—	—	1	—	3	1	2	1	—	—	—	—	—
Cholecystitis	28	21	3	—	1	3	—	6	1	4	7	—	1	—	2	—	—	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—
Pericholecystitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Fistula ductus choledochi	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stenosis » »	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Cirrhosis hepatis	13	1	5	3	—	4	—	1	—	—	5	—	1	—	—	—	1	—	—	3	1	—	—	—	1	—	—
» » hypertrophica	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Affectio »	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Echinococcus hepatis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lues hepatis	9	1	4	1	1	—	2	6	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Abscessus hepatis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pelvis	9	7	—	—	—	1	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
» region. lumbalis	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » ileocoecal.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» intraabdominalis	6	5	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—
» abdominalis	9	7	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Dolores »	9	5	1	—	1	2	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Adhaesiones intraabdominal.	11	8	—	2	—	1	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pancreatitis ac.	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor pancreatis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Necros. pancreatic. ac.	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sialoadenitis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dentificatio difficilis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Hoidettuja. *Admissions.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jääneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
6. Virtsaelinten ja miesten siitinelinten tauteja.																												
Nephritis acuta	118	73	23	5	1	7	9	24	—	1	24	5	12	5	1	7	7	—	4	—	1	2	6	8	—	2	9
» chronic. et degener. amyloid.	121	4	75	20	3	10	9	36	2	6	30	6	5	3	1	2	8	—	4	—	2	6	1	5	3	—	1
Paranephritis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Perinephritis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Pyelitis. Pyelonephritis	31	9	12	3	5	2	—	19	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	2	—	3	1	—	—	—	—	—
Pyonephrosis	7	3	—	—	—	4	—	1	—	—	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus pararenalis	8	4	1	—	1	1	1	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—
» perirenalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lithiasis renalis	42	24	7	—	9	1	1	10	3	—	18	—	6	1	—	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—
Colica »	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ren mobilis	16	12	—	—	4	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	8	—	—	1	—	—	1	2	—
Hydronephrosis	19	7	9	—	1	2	—	1	—	1	1	—	10	2	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—
Cystitis acuta	83	75	5	—	—	—	3	8	3	4	27	20	—	—	2	1	3	—	1	—	3	—	2	2	1	2	4
» chronica	57	22	30	2	1	—	2	10	6	—	8	3	—	5	7	—	2	—	3	—	—	9	—	—	3	1	—
Lithiasis vesicalis	14	11	1	—	1	—	1	6	3	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Retentio urinae	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Infiltratio »	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Incontinentia urinae	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Bacteriuria	5	2	2	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Pollakiuria nervosa	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Enuresis	6	3	2	—	1	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Hypertrophia prostatae	116	24	54	9	8	12	9	31	11	11	13	6	—	8	7	6	2	—	7	3	6	—	—	—	1	4	—
Prostatitis ac. vel abscessus prostatae	15	9	4	—	—	—	2	8	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—
Epididymitis	6	5	1	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Orchitis luetica	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spermatocele	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hydrocele	127	121	—	1	—	—	5	19	10	4	24	4	12	7	7	—	5	—	5	17	4	3	—	2	1	1	2
Varicocele	23	15	5	—	2	—	1	14	2	—	5	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Synechia praeputi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Urethritis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Strictura urethrae	20	15	4	—	—	—	1	—	2	—	12	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Fistula »	3	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänyttä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Prolapsus urethrae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» membr. muc. urethrae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus periurethralis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Paraphimosis	10	9	1	—	—	—	—	—	2	—	4	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Phimosis aqvisita	4	4	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haematuria e causa ignota	14	6	2	1	5	—	—	4	2	3	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» p. contus. abdom.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» p. traum.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Balanitis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula suprapubica	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Naisten siitinelinten tauteja.																										
Bartholinitis	7	6	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1
Atresia cicatricialis vaginae	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Septum » »	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaginitis	5	4	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Ruptura posterior vagin. uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Atresia uteri cicatricialis	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Endometritis. Metritis	322	305	4	—	3	—	10	3	2	8	59	10	41	6	44	5	16	1	17	34	19	13	—	18	12	6	8
Parametritis. Perimetritis	90	72	5	2	3	2	6	6	6	2	40	1	7	7	2	—	1	1	5	2	3	2	—	2	2	—	1
Dysmenorrhoe	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Menorrhagia	16	16	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Molimina menstr.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haematocele retrouterina	5	4	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Flexio et versio uteri	21	18	2	—	—	—	1	4	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	13	—	—	1	—	—	1	—	—
Retroflexio uteri gravid. incarc.	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Descensus uterii	8	7	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Ruptura uteri in partum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Incontinentia uteri p. partum.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Prolapsus uteri	105	102	—	—	2	1	—	29	1	—	11	1	3	7	15	—	—	—	3	10	4	—	—	3	5	10	3
» » gravid.	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vaginae	35	32	1	—	1	—	1	6	—	—	5	1	12	1	1	—	1	—	2	—	5	—	—	—	—	—	1
Hypertrophia colli uteri	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Inversio uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Subinvolutio uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Salrash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Holdettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Holdettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Holtamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Salpingitis. Oophoritis. Oophoro-salpingitis	79	69	2	1	2	2	3	9	7	2	15	1	5	2	—	—	1	—	24	7	3	—	—	1	1	—	1
Pyosalpinx	11	10	—	—	—	—	1	1	2	—	2	—	2	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—
Pyovarium	7	7	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—
Pelveoperitonitis	3	1	1	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cellulitis pelvica	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Mola hydatidosa	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
Abortus	117	109	1	—	—	2	5	1	—	1	43	23	2	2	6	5	3	—	4	—	1	9	1	4	9	3	—
» provocat.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» arte provocat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Reciduae post abortum	93	92	—	—	—	1	—	—	—	—	25	—	34	—	—	—	7	—	4	2	—	7	—	—	8	3	3
Graviditas	33	22	1	—	9	—	1	2	2	—	9	1	2	—	3	—	—	—	10	—	1	2	—	—	1	—	—
» extrauteria	66	59	—	1	1	1	4	27	5	2	10	—	2	2	4	—	3	—	1	2	2	—	—	3	1	2	—
» » ruptur.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» hypermatur	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hyperemesis gravid.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Eclampsia »	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Retentio placentae	14	13	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	5	2	—
Placenta previa.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ruptura perinei	14	13	—	—	1	—	—	6	—	1	—	—	3	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—
Fistula urogenitalis	7	5	1	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—
Mastitis	20	19	1	—	—	—	—	—	2	—	3	—	3	—	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	5	1	—
Haematoma vulvae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torsio tubae et ovarii	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Partus difficilis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
8. Luiden ja lihasten tauteja.																											
Rheumatismus musculor. chronic.	9	3	6	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Lumbago	12	9	—	—	—	—	3	2	—	—	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tendovaginitis	79	60	8	—	—	4	7	13	10	3	9	13	12	1	—	3	—	—	4	—	4	—	—	2	—	2	3
Bursitis. Hygroma	42	35	4	—	—	2	1	10	4	5	10	1	—	2	2	—	2	—	—	3	1	—	—	2	—	—	—
Gonitis purulenta	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Synovitis. Arthritis	80	58	10	2	4	—	6	8	9	—	26	5	8	1	2	4	1	—	—	6	3	—	—	2	3	2	—
Haemarthron gen.	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mus articularis	4	4	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänteitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovliisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Rheumatismus articul. chronic. . .	43	9	22	6	—	—	6	22	1	1	7	1	1	2	—	1	—	1	—	2	1	—	—	—	2	—	1
Arthritis deformans	15	1	3	4	—	—	7	7	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—
Arthropathia neuropathica	5	1	—	2	—	—	2	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anchylosis	6	3	1	—	1	1	—	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Contractura	36	26	7	—	1	—	2	5	4	1	8	—	6	1	2	—	1	—	—	2	1	—	—	1	—	4	—
Pseudoarthrosis	8	6	—	—	—	—	2	4	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Osteomyelitis. Ostitis. Periostitis ac.	298	206	26	2	7	6	51	49	38	11	45	20	20	1	28	—	5	—	17	21	5	2	—	21	6	5	4
Ostitis fibrosa	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Periostitis luetica	2	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Necrosis	88	65	5	—	1	—	17	13	6	13	8	—	7	18	1	—	1	—	7	—	8	—	—	—	—	6	—
Scoliosis	2	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kyphosis	12	5	4	—	2	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	7	—	—	—	—	2	—	—
Coxa vara	2	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luxatio pathologica coxae	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Genu valgum	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pes eqvino-varus acqvisit.	7	5	2	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Pes valgus	3	1	2	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallux valgus	7	6	1	—	—	—	—	—	3	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torticollis spast.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Spina ventosa	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Empyem. antr. Highmor.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcera crur.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
9, Iho- ja ihon alaisen sidekudoksen tauteja.																											
Eczema	104	86	12	1	—	—	5	3	28	6	5	5	3	2	—	2	6	2	16	2	2	—	9	2	2	—	9
Dermatitis acuta	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Erythema nodosum	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Echtyma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pruritus	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Psoriasis	5	5	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sycosis	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Scabies	21	21	—	—	—	—	—	—	3	1	2	—	—	1	—	—	8	—	4	—	—	—	—	1	—	1	—
Herpes tonsurans	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Holtamattomia *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jääneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovilsa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Herpes zoster	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Acne vulgaris	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abscessus. Phlegmone	488	427	23	2	1	9	26	80	77	34	55	13	28	22	50	4	13	1	41	12	8	11	6	7	13	2	11
Furunculus	13	12	1	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—
Carbunculus	20	17	2	—	—	—	1	2	—	2	5	—	2	—	6	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Ulcus	78	56	6	3	1	—	12	10	8	5	3	5	3	8	11	3	3	—	2	—	2	—	2	6	—	5	2
» mal. perforat. du pied.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Ulcera trophoneurot.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Fistula regionum variarum	14	10	1	—	—	1	2	—	4	2	—	—	—	—	4	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Naevus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elephantiasis	4	2	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Cicatrix vitiosa	22	17	4	—	—	—	1	6	—	—	6	—	—	—	3	—	—	—	1	—	3	—	—	1	2	—	—
Alopecia areata	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Lichen ruber plan.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Impetigo staphylococ.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Ungvis incarnat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
10. Silmätauteja.																											
Deformitates palpebrarum congenitales et aqvisitae	20	17	3	—	—	—	—	5	1	2	—	3	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	2	1	3	—
Blepharitis	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Chalazion et hordeolum.	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Ptosis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Pterygion	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Conjunctivitis catarrhalis	15	10	2	—	3	—	—	3	—	—	—	2	3	—	3	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
» phlyctaenulosa	58	41	11	—	—	—	6	6	1	1	—	3	10	1	18	1	—	—	—	—	—	1	1	8	5	1	1
» trachomatosa	153	52	85	1	—	—	15	59	—	—	—	2	23	—	15	—	5	—	2	—	3	6	—	7	24	7	—
» blenorrhagica	11	7	2	1	—	—	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tuberc. conjunctivae	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Keratitis superficialis	10	5	3	1	—	—	1	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	1
» phlyctaenulosa	55	31	21	—	—	—	3	33	1	8	—	—	1	—	—	—	2	—	—	—	1	1	2	—	—	3	3
» parenchymatosa	18	7	10	—	—	—	1	13	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
» traumatica	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Ulcus corneae	65	58	5	—	—	—	2	7	—	1	—	5	40	2	1	—	4	—	—	—	2	—	—	2	—	1	—
» serpens	105	80	10	9	1	—	5	30	2	—	—	8	12	—	4	—	3	1	3	1	12	—	3	9	3	14	—
» rodens	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Salrash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
	Hoidettuja. *Administrés.*	Uloskirjoitettuja. Sortis.					Jäänelti. *Restants.*	Yhteinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovliisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
		Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-guéris.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*																				
Leucoma seu macula	22	4	13	4	—	—	1	12	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	—
Staphyloma corneae	14	10	2	—	1	—	1	4	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	1	1
Infiltratio »	2	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scleritis et episcleritis	7	1	4	1	—	—	1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Sclerochorioiditis	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iritis et iridocyclitis	43	25	13	4	1	—	—	28	—	1	1	1	3	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2
Chorioiditis	8	—	6	—	1	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Deformationes iridis et chorioidea, congenitales et aqvisitae	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Occlusio pupillae	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Ophtalmia sympatica	5	1	1	2	1	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myopia maligna	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glaucoma	50	16	25	5	3	—	1	39	—	—	—	1	7	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
Cataracta senilis	106	80	13	8	3	—	2	49	—	—	—	2	17	—	3	—	1	—	1	16	6	7	1	1	—	2	—
» juvenalis	8	3	2	—	3	—	—	7	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» traumatica	18	6	9	2	1	—	—	11	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—
» chorioidalis	2	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» secundaria	5	1	4	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Retinitis et neuritis optici	20	—	7	9	1	—	3	16	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ablatio retinae	5	—	1	4	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Atrophia nervi optici	14	—	2	10	1	—	1	8	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Strabismus concomitans	23	9	10	1	1	—	2	13	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	6	—
» paralyticus	3	1	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Phthisis bulbi	7	4	1	2	—	—	—	4	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Contusio »	3	1	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vulnus perforans bulbi	32	19	9	3	—	—	1	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Panophthalmitis	23	14	1	2	3	1	2	5	—	—	—	7	7	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Dacryocystitis	25	21	4	—	—	—	—	5	—	1	—	—	3	1	2	—	1	—	1	1	7	—	—	—	2	1	—
Stenosis canalis lacrymalis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Abscess. orbitae	3	1	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Korvatauteja.																											
Otitis media suppurativa	115	83	16	3	2	2	9	53	—	2	10	4	5	1	11	—	5	1	9	3	5	2	—	3	1	—	—
» » » chr. cum mastoiditide	5	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Residuae otitis media supp.	4	—	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Holtamattomia. *Non-traités.*	Kuollelta. *Décédés.*	Jäänellä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Torneo.	Kajaani.	Rovaniemi.
Surditas post otit. med. supp. ..	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Otitis media c. ostit. process.																										
mastoid.....	175	156	3	2	1	7	6	59	20	7	13	—	6	21	12	—	1	—	9	1	9	—	1	9	1	5	1
» interna	5	3	—	1	—	1	—	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» externa.....	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cholesteatoma	42	37	—	1	1	—	3	37	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Mastoiditis. Thrombophlebitis sin. cavernosi.....	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
IX. Kasvannaisia.																										
Carcinoma faciei vel ulcus rodens	43	26	11	1	3	1	1	8	1	2	6	2	15	—	1	—	—	—	—	4	2	—	—	—	2	—	—
» labiorum	134	123	3	—	3	2	3	33	4	3	21	8	11	9	8	—	7	—	4	12	2	—	1	7	—	4	—
» lingvae	19	10	—	2	6	1	—	10	—	—	1	—	4	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
» tonsillae	3	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» maxillae superioris	4	2	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » inferioris	7	2	1	1	2	1	—	1	1	—	1	—	1	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» parotidis.....	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» thyreoid.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» secundar. glandul. lymph.	10	3	—	4	2	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	1	—	—
» mammae	79	66	1	5	3	2	2	13	16	1	11	2	8	5	4	—	1	—	5	6	1	—	—	4	—	2	—
» laryngis	12	3	1	3	3	1	1	9	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pulmonum	2	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» oesophagi et cardiae ..	43	2	10	12	12	7	—	14	2	—	18	—	1	5	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—
» ventriculi	317	48	55	83	69	44	18	99	37	10	67	8	27	22	10	1	3	—	9	5	4	4	—	3	4	3	1
» intestini	20	1	4	10	3	2	—	—	2	1	2	4	5	—	1	—	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—
» coeci et coli	11	3	1	2	2	3	—	2	1	—	3	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—
» recti et ani	42	11	1	7	9	11	3	15	3	—	6	2	4	1	5	—	—	—	3	2	—	—	—	—	1	—	—
» peritonei secundar.....	7	1	—	4	1	1	—	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—
» hepatis	12	—	—	5	1	5	1	1	2	—	2	1	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» pancreat.	5	—	—	4	—	1	—	2	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» renis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» uteri	60	24	11	17	4	3	1	11	6	1	13	1	8	4	1	1	5	—	3	—	1	1	—	2	—	2	—
» ovarii	6	4	—	1	—	1	—	—	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» vaginae et vulvae.....	3	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																						
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																												
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Parannuksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-traités.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jääneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.			
Carcinoma vesicae urin.	21	3	2	6	6	3	1	6	—	—	3	—	—	1	—	—	1	—	5	—	2	—	—	—	3	—			
» prostatae	9	—	—	2	2	4	1	4	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—			
» penis	4	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—			
» vasis deferent.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» clitoridis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» cutan. region. variar.	17	12	2	—	1	1	1	1	1	1	—	2	2	3	—	—	—	—	4	1	1	—	—	1	—	—			
Sarcoma cerebri	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» oss. cranii	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—			
» orbitae	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» maxillae superioris	11	7	—	3	1	—	—	4	—	—	1	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» » inferioris	7	5	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
» parotidis	9	5	1	1	—	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	2			
» colli	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» scapulae	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» sterni et costarum	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» thoracis	4	2	—	1	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» mammae	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» laryngis	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» cutis regionum variarum.	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» glandul. lymphat. variar.	15	7	—	4	2	1	1	6	3	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—			
» musculorum variorum	8	4	2	—	—	1	1	—	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—			
» ossium extremitatum	15	4	1	5	3	2	—	—	1	—	2	—	1	2	3	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	1			
» peritonei	7	1	—	4	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—			
» gland. suprarenal	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» renis	8	2	—	—	5	1	—	4	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1			
» testis	5	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1			
» ovarii	7	4	—	2	—	—	1	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—			
» uteri	4	4	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—			
» intest.	3	1	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
» pelvis	11	2	—	5	2	—	2	5	1	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Sarcomatosis universalis	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Chorionepithelioma	2	1	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Endothelioma	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Melanosarcoma	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—			
Fibrosarcoma laryngis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Epulis	9	9	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1			

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																						
	Hoidettuja. *Admissus.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuollelta. *Décédés.*	Jäänellä. *Restants.*	Yhteen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Adenoma et adenofibroma	7	6	1	—	—	—	—	1	2	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Fibroma. Fibroma mollusc.	21	20	1	—	—	—	—	1	5	1	4	—	1	1	—	—	—	—	3	3	1	—	—	1	—	—	—
Otitis fibrosa	6	3	1	—	—	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Myoma et fibromyoma	95	83	2	—	6	3	1	16	9	1	15	—	3	10	4	—	—	—	20	1	6	—	—	4	1	5	—
Osteoma	12	10	—	—	2	—	—	2	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	2	—
Teratoma	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Enchondroma	5	4	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lipoma	32	32	—	—	—	—	—	3	5	—	4	—	6	1	—	—	2	—	2	3	—	—	2	—	3	—	1
Angioma	21	17	1	1	1	—	1	7	4	1	2	—	1	1	—	—	1	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—
Lymphangioma	7	5	—	—	2	—	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glioma	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neuroma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Atheroma	25	25	—	—	—	—	—	1	3	1	2	1	7	—	3	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
Tumor cysticum maxill. sup.	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kystoma ovarii	83	80	—	—	2	—	1	12	12	5	15	—	10	8	4	—	—	—	3	5	3	—	—	—	3	3	—
» dermoides	20	19	—	—	—	—	1	2	6	—	3	—	1	—	—	—	1	—	1	1	1	—	—	2	—	1	1
» mandibul.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Cysta clitoridis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» sin. maxill.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» funicul. spermat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pedun. torqv. ovar.	8	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» regionum variarum	24	22	—	—	1	—	1	8	5	—	4	—	2	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—
Mastitis chr. cystica	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Papilloma	6	6	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» uteri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» vesicae urinariae	9	3	1	1	2	1	1	4	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Polypi narium	8	7	1	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» uteri	10	10	—	—	—	—	—	3	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—
» recti vel ani	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » » » vel urethr.	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Struma	163	147	4	—	5	—	7	37	1	5	17	—	4	6	—	—	—	19	63	3	—	—	6	—	—	2
» malign.	3	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ranula	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumor. sclerae et corneae	2	—	—	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» retinae et nervi optica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» bulbi	3	2	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Holdettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Admistrés.*	Terveiksi ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänteitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Loviisa.	Pori.	Gadby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Tumor. pulmon.	3	—	—	3	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» malign. laryngis	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» buccae	2	1	—	—	—	—	1		—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» axillae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» parovarii	5	5	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» mediastini	2	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» pedis	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» retropharyngeal	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» lienis	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» mammae	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» colli	3	—	1	1	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» hepatis	5	—	—	4	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» oss. pelvis	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» renis	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ovarii	4	3	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» vesicae	4	1	1	2	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» malign. cav. abdom.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» abdominis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Mamma hypertrophica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Thyreoiditis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Echinococcus humeri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Exostosis	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X. Ulkonaisten syiden aiheuttamia vammoja.																										
Contusiones	139	124	9	1	1	1	3	23	11	9	38	3	15	2	5	6	1	—	5	5	2	4	3	—	5	—	2
Contusio cerebri	4	2	—	—	—	2	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Commotio cerebri	47	43	1	—	—	2	1	17	4	3	8	1	1	1	1	—	2	—	1	—	2	2	1	1	—	—	2
Vulnera incisa	298	262	18	—	—	7	11	46	33	13	48	28	5	8	21	14	9	—	8	9	8	5	4	5	19	5	10
» » et rupt. nerv. et tend.	3	2	—	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » infect.	19	12	6	—	—	1	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » cordis penetrans	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » penetr. capitis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» contusa	127	116	3	—	—	5	3	25	23	2	3	9	—	3	10	11	5	2	10	7	4	—	1	3	7	—	2

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																					
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																											
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-traités.*	Holtamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänneitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovilsa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Vulnera lacerata	83	69	—	—	—	—	14	11	16	10	2	2	8	4	8	—	4	2	5	4	—	3	—	2	1	—	1
» sclopetaria	120	97	3	—	—	11	9	27	15	10	10	9	4	5	6	1	5	3	5	4	2	4	1	2	1	1	5
» » thorac. et pulm.	5	2	2	—	—	—	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » capitis	4	2	1	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » abdom.	7	5	—	—	—	2	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» morsa	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
» corneae et sclerae	9	8	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1
» penetr. oculi	21	18	1	1	—	—	1	—	3	2	—	1	7	—	—	—	—	—	—	1	1	2	3	—	—	1	—
» » laryngis	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » articulationis	25	21	—	—	—	1	3	3	—	2	6	—	1	—	—	—	2	—	2	3	—	—	—	2	2	2	—
» » tracheae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» » thoracis	107	79	10	—	1	9	8	24	9	4	40	2	2	4	2	—	6	—	6	2	2	1	—	1	1	1	—
» » abdom. et thoracis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » abdominis	29	23	1	—	—	4	1	5	—	4	3	—	2	2	1	1	3	—	4	—	2	—	—	2	—	—	—
» » genus	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» perforans fornicis ant.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» traum. oesophagi	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Distorsiones	22	19	1	—	1	—	1	2	8	—	—	—	2	1	3	—	1	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—
Luxatio claviculae	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
veterbrarum	5	3	—	—	—	2	—	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» ulnae et radii	12	9	2	—	1	—	—	1	1	—	2	—	1	2	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
» humeri	11	10	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2	—
» » invet.	3	2	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » habitualis	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
» genus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» menisci genus	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» femoris	9	8	—	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	—	—
» tib. dx.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» ped.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» cruris	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» pollicis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Impressio cranii	8	2	1	—	—	4	1	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fractura simplex cranii	4	3	—	—	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » basis cranii	40	25	2	—	—	13	—	12	5	—	6	2	1	—	—	1	1	1	3	1	1	—	—	1	1	3	1

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Holdettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuollaita. *Décédés.*	Jäänellä. *Restants.*	Ylelnen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovlisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Fractura simplex mandibulae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» » vertebrae	15	3	1	2	—	8	1	6	1	—	2	2	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	1	—
» » costae	33	26	2	—	—	5	—	9	2	2	2	1	1	4	4	1	2	—	1	2	—	1	—	—	1	—	—
» » scapulae	4	3	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» » claviculae	19	15	3	—	—	1	—	3	1	—	4	3	—	1	2	1	—	—	—	1	1	1	1	—	—	—	—
» » humeri	59	52	4	—	—	—	3	25	5	1	6	2	3	—	4	1	1	—	3	2	2	—	2	2	—	—	—
» » radii	7	6	—	—	—	—	—	2	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» » ulnae	2	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » radii et ulnae..	13	12	1	—	—	—	—	3	1	1	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1
» » oss. manus	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
» » pelvis	8	7	1	—	—	—	—	3	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
» » femoris	166	134	6	1	3	2	20	22	19	9	31	11	16	4	6	5	5	1	9	3	8	4	1	4	—	7	1
» » » et cruris	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» » patellae	13	10	1	—	—	—	2	3	1	1	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—
» » tibiae	27	19	6	—	—	—	2	5	3	—	9	5	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—
» » fibulae	7	7	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » tibiae et fibulae	90	72	12	—	—	—	6	3	2	3	30	10	3	5	5	3	—	1	5	3	2	7	1	6	—	—	1
» » maleoli externi .	11	6	3	—	1	—	1	—	—	—	8	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » oss. pedis	3	3	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » coxae	5	1	4	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » oss. ilei	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» compl. cranii	37	25	1	—	—	7	4	6	7	3	—	3	5	2	3	—	—	—	4	—	1	1	—	—	—	—	2
» » » et comminut.	14	11	1	—	—	2	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » maxill. superioris	5	4	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—
» » » inferioris	18	13	4	—	—	1	—	4	2	—	1	2	1	—	2	1	—	—	1	—	1	2	1	—	—	—	—
» » humeri	15	12	2	—	—	—	1	2	3	—	3	1	—	1	2	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—
» » radii	3	2	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » radii et ulnae ...	11	10	—	—	—	—	1	4	1	—	1	—	1	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
» » oss. manus	9	9	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » femoris	15	13	—	—	—	1	1	4	1	—	3	—	2	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
» » patellae	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » tibiae	16	14	—	—	—	—	2	1	6	—	2	—	5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
» » » et fibulae	40	31	—	1	—	3	5	8	4	—	8	1	—	1	2	—	2	—	5	3	1	—	—	3	—	1	1
» » ossium pedis ...	7	5	1	—	—	1	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1
» deform. consolid.	11	5	1	—	3	—	2	4	1	—	3	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																		
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																								
	Hoidettuja. *Administrés.*	Terveitä ja toipuvia. *Guéris et convalescents.*	Parenmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänteitä. *Restants.*	Yhteen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Fractura vertebr. lumb.	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» oss. nasal.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» olecranii	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Amputatio traumatica	39	32	—	—	—	2	5	5	7	—	2	2	4	—	2	—	—	—	5	1	—	3	—	—	7	1	—
Combustio	82	48	5	1	1	20	7	18	8	6	14	3	3	2	5	4	2	—	1	—	1	3	—	3	7	—	2
Cicatr. post combust.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Congelatio	12	8	—	—	—	1	3	—	2	1	2	—	—	1	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—
Gangraena post congelat.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » traumam.	6	5	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—
Ruptura pulmonis	2	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» arteriae axillaris	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» intestinorum	16	5	—	—	—	9	2	5	2	1	3	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—
» pancreatis	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» hepatis	7	3	—	—	—	3	1	4	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» lienis et hepatis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» renis	5	5	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
» vesicae urinariae	4	2	—	—	—	1	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» urethrae	7	6	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
» tendin.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
» ligam. patellae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Corpus alienum bulbi	27	17	5	4	1	—	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » corneae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» » oesophagi	4	4	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » laryngis et tracheae	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » intestini	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» » regionum variarum	28	26	1	—	—	1	—	5	3	—	5	—	4	—	—	—	1	1	3	2	1	—	—	—	3	—	—
Haematoma	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
» pariet. abdom.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» crur. dextr.	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Haemorrhag. tonsill. post tonsillotomiam	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Conqvassatio	15	13	1	1	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» humeri	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Autocastratio	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Sairash. lasarettiosastoilla yhteensä. *Totaux pour les services de lazarets des hôpitaux.*							Hoidettujen lukumäärä. *Total des malades.*																				
		Uloskirjoitettuja. Sortis.																										
	Hoidettuja. *Admissions.*	Terveitä ja tolpuvia. *Guéris et convalescents.*	Paremmaksi tulleita. *Améliorés.*	Parantumattomia. *Non-améliorés.*	Hoitamattomia. *Non-traités.*	Kuolleita. *Décédés.*	Jäänеitä. *Restants.*	Yleinen sairashuone Helsingissä.	Turku.	Hämeenlinna.	Viipuri.	Mikkeli.	Kuopio.	Mustasaari.	Oulu.	Lovisa.	Pori.	Godby.	Tampere.	Sortavala.	Savonlinna.	Joensuu.	Nurmes.	Jyväskylä.	Tornio.	Kajaani.	Rovaniemi.
Insolatio	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Defectus cutis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonitis traumatica	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Cauterisatio cum acid.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XI. Varia.																											
Convalescentia	30	27	—	—	3	—	—	13	7	—	4	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
Simulatio	3	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
In agone	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epistaxis	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gynaecomastia	2	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Diagnosis incerta	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nihil	94	26	—	—	68	—	—	13	12	14	12	4	4	2	3	3	—	—	11	—	2	3	1	1	3	4	2

Taulu VI.
Tableau VI.

Yhteenveto veneeristen osastojen ja ylimääräisten

Résumé des régistres sanitaires des services vénériens et

		Hoidettujen potilaitten luku. *Nombre d'administrés.*			Syfilis. *Syphilis.*	
		Edelliseltä vuodelta jääneitä. *Restés depuis 1912.*	Vuoden kuluessa vastaanotetut. *Entrés en 1913.*	Yhteensä. *Total.*	Edelliseltä vuodelta jääneitä. *Restés depuis 1912.*	Vuoden kuluessa vastaanotetut. *Entrés en 1913.*
1	Helsinki: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	106	1,259	1,365	45	598
2	Gumtäckt: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	88	1,132	1,220	8	160
3	Turku: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	27	467	494	1	154
4	Pori: » » » »	15	266	281	10	181
5	Godby: » » » »	1	4	5	1	1
6	Hämeenlinna: » » » »	19	329	348	12	162
7	Tampere: » » » »	17	231	248	8	107
8	Viipuri: » » » »	53	680	733	25	215
9	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o I	11	305	316	9	108
10	Sortavala: » » » N:o I	41	278	319	12	44
11	» » » » N:o II	30	168	198	11	53
12	Mikkeli: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	7	115	122	6	67
13	Savonlinna: » » » »	12	126	138	9	65
14	Kuopio: » » » »	54	523	577	25	201
15	Joensuu: » » » »	11	159	170	4	52
16	Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	8	118	126	5	74
17	Nurmes: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	14	56	70	11	37
18	Mustasaari: » » » »	20	244	264	9	89
19	Jyväskylä: » » » »	22	165	187	15	86
20	Oulu: » » » »	27	238	265	17	97
21	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone	32	166	198	13	90
22	Kajaani: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto	1	23	24	—	15
23	Tornio: » » » »	9	149	158	7	104
24	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone	9	61	70	7	44
	Yhteensä	634	7,262	7,896	270	2,804

veneeristen sairashuoneitten sairaskirjoista vuonna 1913.

des hôpitaux surnuméraires pour maladies vénériennes en 1913.

Ulcus molle. *Ulcus molle.*		Urethritis gonorrhoica. *Urethritis gonorrhoica.*		Ihotautia y. m. *Maladies cutanées etc.*		Hoidon seuraus. *Résultat du traitement.*					Sairashoitopäivien yhteinen lukumäärä. *Total des journées de traitement.*	
Edelliseltä vuodelta jäänetiä. *Restés depuis 1912.*	Vuoden kuluessa vastaanotetut. *Entrés en 1913.*	Edellliseltä vuodelta jäänetiä. *Restés depuis 1912.*	Vuoden kuluessa vastaanotetut. *Entrés en 1913.*	Edellliseltä vuodelta jäänetiä. *Restés depuis 1912.*	Vuoden kuluessa vastaanotetut. *Entrés en 1913.*	Terveeksi ja paremmaksi tulleet. *Guéris et améliorés.*	Parantumattomat ja hoitamattomat. *Non-améliorés et non-traités.*	Kuolleet. *Décédés.*	Seuraavaan vuoteen jäänetiä. *Restés jusqu'en 1914.*	Yhteensä. *Total.*		
3	43	19	231	39	387	1,219	5	12	129	1,365	45,844	1
—	30	80	930	—	12	1,135	3	—	82	1,220	38,196	2
1	8	23	261	2	44	442	8	2	42	494	12,152	3
—	9	3	64	2	12	246	1	—	34	281	6,683	4
—	—	—	3	—	—	5	—	—	—	5	157	5
1	18	6	133	—	16	313	—	—	35	348	8,738	6
—	1	7	114	2	9	223	1	3	21	248	8,047	7
1	10	12	115	15	340	657	4	20	52	733	20,526	8
—	12	1	155	1	30	279	3	1	33	316	7,363	9
1	4	5	44	23	186	238	26	21	34	319	13,075	10
3	5	14	89	2	21	158	8	2	30	198	6,871	11
—	—	—	28	1	20	105	—	1	16	122	3,687	12
—	2	1	32	2	27	124	—	—	14	138	4,399	13
1	14	15	198	13	110	533	6	4	34	577	15,059	14
—	1	—	13	7	93	139	2	8	21	170	5,901	15
1	2	2	24	—	18	116	10	—	—	126	3,199	16
—	2	3	10	—	7	61	3	—	6	70	2,369	17
—	5	10	135	1	15	237	1	—	26	264	9,202	18
—	1	4	58	3	20	155	—	3	29	187	8,538	19
—	1	6	99	4	41	237	1	1	26	265	7,613	20
—	—	7	34	12	42	169	1	1	27	198	7,336	21
—	1	1	5	—	2	18	1	—	5	24	1,031	22
—	—	1	37	1	8	137	6	3	12	158	3,746	23
—	—	1	15	1	2	60	—	—	10	70	2,042	24
12	169	221	2,827	131	1,462	7,006	90	82	718	7,896	241,774	

Taulu VII.
Tableau VII.

Valtion sairashuoneissa vuonna 1913
Syphilitiques soignés dans les

		Edelliseltä vuodelta jääneet. Oireet. *Restés depuis 1912. Formes de syphilis.*					Vuoden kuluessa						
							Alle 1½ vuotta. *0 à 1½ année.*	1½—2 vuotta. *1½ à 2 ans.*	2—10 vuotta. *2 à 10 ans.*	10—15 vuotta. *10 à 15 ans.*		15—20 vuotta. *15 à 20 ans.*	
		Syphilis recens. *Syphilis primaire.*	Syphilis secund. recidiv. *Syphilis secondaire récidiv.*	Syphilis tertiaria. *Syphilis tertiaire.*	Syphilis hereditaria. *Syphilis héréditaire.*	Yhteensä. *Total.*				Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*	Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*
1	Helsinki: Yleisen sairash. syfiliittinen osasto..	21	8	12	4	45	5	1	11	2	3	31	46
2	Gumtäckt: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	5	3	—	—	8	—	—	—	—	—	—	44
3	Turku: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto....	1	—	—	—	1	2	1	—	—	5	13	21
4	Pori: » » » »	3	6	1	—	10	1	2	4	—	—	17	21
5	Godby: » » » »	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
6	Hämeenlinna: » » » »	5	6	1	—	12	2	1	—	1	—	7	22
7	Tampere: » » » »	6	1	—	1	8	1	1	1	1	—	11	14
8	Viipuri: » » » »	22	2	1	—	25	2	3	2	—	—	12	25
9	» Ylimäär. veneer. sairash. N:o I	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	8	—
10	Sortavala: » » » N:o I	3	1	8	—	12	2	—	1	—	2	1	1
11	» » » » N:o II	4	3	4	—	11	—	—	—	—	—	4	—
12	Mikkeli: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto....	—	6	—	—	6	—	2	2	—	1	4	8
13	Savonlinna: » » » »	—	7	2	—	9	1	—	—	—	—	4	2
14	Kuopio: » » » »	12	7	5	1	25	—	3	3	—	1	10	10
15	Joensuu: » » » »	3	—	1	—	4	—	1	—	—	—	5	3
16	Tohmajärvi: Ylimäär. veneerinen sairashuone..	3	1	1	—	5	—	2	2	—	2	4	1
17	Nurmes: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto....	11	—	—	—	11	—	—	2	—	—	1	4
18	Mustasaari: » » » »	4	4	1	—	9	—	1	1	—	1	5	5
19	Jyväskylä: » » » »	6	7	2	—	15	2	—	3	—	1	5	10
20	Oulu: » » » »	6	8	3	—	17	—	—	—	—	—	6	—
21	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone ..	1	10	2	—	13	2	2	7	—	—	3	4
22	Kajaani: Yleisen sairash. syfiliitt. osasto....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
23	Tornio: » » » »	2	3	2	—	7	1	1	2	—	—	5	3
24	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone..	2	2	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—
	Yhteensä	129	86	49	6	270	21	21	41	4	16	158	245

hoidetut syfiliittiset potilaat.

hôpitaux de l'Etat en 1913.

vastaanotetut. — *Reçus dans le courant de l'année.*

20—30 vuotta. *20 à 30 ans.*		30—50 vuotta. *30 à 50 ans.*		Yli 50 vuotta. *50 ans et au-dessus.*		Yhteensä. *Total.*				Yhteensä hoidettuja. *Total des admis.*	Alkuoireet saatu. *Infection primaire.*				Jälkioireet. *Accidents secondaires et tertiaires.*		Syphilis hereditaria. *Syphilis héréditaire.*	
Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*	Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*	Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*	Lapsia alle 10 vuotta. *Enfants au-dessous de 10 ans.*	Miehiä. *Hommes.*	Naisia. *Femmes.*	Vastaanotettujen yhteislukuu. *Total des reçus.*		Parittelemisen kautta. *Par rapports sexuels.*	Imettämisen kautta. *Par l'allaitement.*	Muun kosketelun kautta. *Par d'autres contacts.*	Yhteensä. *Total.*	Syphilis recidiv. *Syphilis secondaire récidiv.*	Syphilis tertiaria. *Syphilis tertiaire.*		
265	88	107	27	6	6	17	411	170	598	643	346	—	5	351	182	47	18	1
—	98	—	14	—	4	—	—	160	160	168	83	—	—	83	75	2	—	2
52	27	20	11	1	1	3	86	65	154	155	104	—	3	107	33	11	3	3
48	33	29	17	3	6	7	97	77	181	191	105	—	6	111	53	16	1	4
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	1	1	—	—	—	5
62	30	29	5	1	2	3	100	59	162	174	101	—	—	101	55	2	4	6
30	18	15	12	2	1	3	59	45	107	115	77	2	1	80	19	7	1	7
55	49	30	27	7	3	7	104	104	215	240	127	—	4	131	49	31	4	8
48	—	46	—	6	—	—	108	—	108	117	51	—	—	51	36	21	—	9
9	7	10	5	6	—	3	26	15	44	56	7	—	—	7	15	18	4	10
33	—	14	—	2	—	—	53	—	53	64	16	—	—	16	26	11	—	11
19	12	9	5	2	3	4	34	29	67	73	17	—	—	17	45	5	—	12
24	6	18	6	4	—	1	50	14	65	74	11	—	—	11	38	13	3	13
93	20	25	18	11	7	6	139	56	201	226	59	3	2	64	94	40	3	14
18	2	9	8	4	2	1	36	15	52	56	45	—	—	45	2	4	1	15
28	5	17	9	4	—	4	53	17	74	79	32	2	5	39	18	17	—	16
19	4	3	—	4	—	2	27	8	37	48	23	—	2	25	10	2	—	17
38	12	14	10	—	2	2	57	30	89	98	38	1	—	39	35	15	—	18
30	7	6	9	5	8	5	46	35	86	101	43	1	6	50	23	12	1	19
56	—	30	—	5	—	—	97	—	97	114	28	—	—	28	51	18	—	20
18	27	7	16	1	3	11	29	50	90	103	22	—	7	29	39	19	3	21
4	3	2	3	—	1	—	7	8	15	15	9	—	2	11	4	—	—	22
25	11	36	11	8	1	4	74	26	104	111	18	—	—	18	50	32	4	23
20	—	22	—	2	—	—	44	—	44	51	6	—	—	6	26	12	—	24
994	459	498	213	84	50	83	1,738	983	2,804	3,074	1,368	9	44	1,421	978	355	50	

Taulu VIII.
Tableau VIII.

Hoidon tulos sekä syfiliittisten potilaitten keski-
Rèsultat du traitement et

		Vuoden kuluessa hoidettujen luku. *Nombre des malades traités dans le courant de l'année.*	Uloskirjoitetut. *Sortis.*			
			Terveenä ja paremmaksi tulleena. *Guéris et améliorés.*	Parantumatta. *Non-guéris.*	Kuolleena. *Décédés.*	Yhteensä. *Total.*
1	Helsinki: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto ..	643	556	2	6	564
2	Gumtäckt: Ylimääräinen veneerinen sairashuone	168	162	—	—	162
3	Turku: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto..	155	132	2	1	135
4	Pori: » » » » ..	191	164	1	—	165
5	Godby: » » » » ..	2	2	—	—	2
6	Hämeenlinna: » » » » ..	174	146	—	—	146
7	Tampere: » » » » ..	115	104	—	1	105
8	Viipuri: » » » » ..	240	212	—	4	216
9	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone N:o I ..	117	93	1	1	95
10	Sortavala: » » » N:o I ..	56	39	5	6	50
11	» » » » N:o II ..	64	49	2	—	51
12	Mikkeli: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto..	73	58	—	1	59
13	Savonlinna: » » » » ..	74	65	—	—	65
14	Kuopio: » » » » ..	226	204	2	1	207
15	Joensuu: » » » » ..	56	42	—	1	43
16	Tohmajärvi: Ylimääräinen veneerinen sairashuone ..	79	75	4	—	79
17	Nurmes: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto..	48	42	1	—	43
18	Mustasaari: » » » » ..	98	81	—	—	81
19	Jyväskylä: » » » » ..	101	81	—	2	83
20	Oulu: » » » » ..	114	93	1	—	94
21	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone	103	83	1	1	85
22	Kajaani: Yleisen sairashuoneen syfiliittinen osasto..	15	12	—	—	12
23	Tornio: » » » » ..	111	98	3	2	103
24	» Ylimääräinen veneerinen sairashuone.....	51	41	—	—	41
	Yhteensä	3,074	2,634	25	27	2,686

määrä valtion sairashuoneissa vuonna 1913.
nombre moyen des 1913.

Seuraavaan vuoteen jäänyttä. *Malades restés jusqu'en 1913.*	Hoitopäivien lukumäärä potilaitten vastaanottamisesta niitten uloskirjoittamiseen saakka. *Nombre des journées de traitement depuis l'entrée jusqu'à la sortie des malades.*						
	Total des journées de traitement des malades sortis. Uloskirjoitettujen potilaitten koko hoitopäivien luku.	*Moyenne* Keskimäärä.	Hoidettujen keskimäärä oireella: *Moyenne.*				
			Syphilis récente. Syphilis recens.	*Syphilis secondaire récidivante.* Syphilis secund. recidiv.	*Syphilis tertiaire.* Syphilis tertiari.	*Syphilis héréditaire.* Syphilis hereditaria.	
79	18,025	32.1	32.5	21.1	51.7	74.4	1
6	6,408	39.5	48.7	29.8	27.5	—	2
20	3,766	27.9	27.9	25.9	36.3	22.7	3
26	4,948	29.9	30.7	25.0	41.2	49.0	4
—	111	55.5	62.0	49.0	—	—	5
28	5,420	37.1	37.3	35.0	50.3	49.8	6
10	4,042	38.5	37.9	40.4	27.8	76.5	7
24	10,190	47.2	52.6	31.3	48.6	45.3	8
22	3,613	38.0	45.2	32.1	29.6	—	9
6	2,387	47.7	41.6	58.1	47.9	22.5	10
13	2,533	49.7	38.9	48.2	64.7	—	11
14	2,410	40.8	43.1	42.8	19.4	—	12
9	2,196	33.8	40.0	33.7	26.3	49.5	13
19	7,665	37.0	38.2	31.9	42.1	88.3	14
13	2.342	54.5	52.0	39.0	78.2	—	15
—	2,786	35.3	37.3	28.6	37.6	—	16
5	2,014	46.8	48.4	45.1	32.0	—	17
17	3,785	46.7	50.1	38.0	63.5	—	18
18	5,596	67.4	61.3	67.1	94.3	22.0	19
20	3,972	42.3	40.1	44.8	38.4	—	20
18	3,900	45.9	48.1	46.3	44.4	33.0	21
3	706	58.8	58.0	60.5	—	—	22
8	2,614	25.4	22.5	19.3	38.1	24.0	23
10	1,423	34.7	23.6	24.9	62.1	—	24
388	102,852	38.3	—	—	—	—	

Taulu IX.
Tableau IX.

Yhteenveto yleisten synnytyslai-
Résumé des régistres des hôpitaux

		Äitejä.			
		Holdettuja. — *Administrées.*			
		Jäljelle jääneitä edellisestä vuodelta. *Restées depuis 1911.*	Sisäänkirjoitettuja v:na 1913. *Entrées en 1913.*		Yhteensä. *Total.*
			Ensisynnyttäjiä. *Primipares.*	Myötäsynnyttäjiä. *Multipares.*	
Lapsenpäästölaitos	Helsingissä	43	1,150	1,945	3,138
»	Porvoossa	1	42	49	92
»	Hankoossa	4	32	114	150
»	Loviisassa	1	20	49	70
»	Turussa	19	343	598 [1]	960
Lapsenpäästöosasto	Porin yleis. sairaalassa	2	70	100	172
Lapsenpäästölaitos	Raumassa	2	56	78	136
»	Uudessakaupungissa	2	16	20	38
»	Salossa	1	39	55	95
»	Noormarkussa	1	20	27	48
»	Hämeenlinnassa	—	21	40	61
»	Tampereella	1	237	449 [1]	687
»	Lahdessa	9	68	135 [1]	212
»	Hyvinkäällä	4	31	62	97
»	Viipurissa	11	215	270	496
»	Sortavalassa	4	51	54	109
»	Käkisalmessa	3	21	43	67
»	Kouvolassa	4	59	92	155
»	Lappeenrannassa	—	35	30	65
»	Haminassa	—	31	41	72
»	Terijoella	1	22	45	68
»	Kotkassa	6	108	200	314
»	Mikkelissä	4	58	114 [1]	176
»	Heinolassa	—	21	34	55
»	Savonlinnassa	2	54	96	152
»	Kuopiossa	6	90	107	203
»	Joensuussa	5	43	92	140
»	Nurmeksessa	3	18	40	61
»	Nikolainkaupungissa	3	101	99	203
»	Jyväskylässä	2	63	111	176
»	Pietarsaaressa	5	49	112 [1]	166
»	Uudessakaarlepyyssä	1	15	35	51
»	Oulussa	2	59	57 [1]	118
»	Kajaanissa	1	29	39	69
»	Torniossa	—	21	35	56
»	Rovaniemellä	2	28	30	60
»	Kemijärvellä	1	9	28	38
	Yhteensä	156	3,345	5,525	9,028

[1]) Tähän sisältyy ainoastaan synnyttäjiä.

tosten päiväkirjoista vuonna 1913.
d'accouchement publics en 1913.

— *Mères.*										Lapsia — *Enfants.*				
Uloskirjoitettuja. — *Sortis.*												Uloskirjoitettuja. *Sortis.*		
Synnyttäneitä. *Accouchées.*														
Terveitä. *Guéries.*	Paranevia. *Convalescentes.*	Sairaita. *Malades.*	Yhteensä. *Total.*	Päästämättömiä. *Non accouchées.*	Kuolleita. *Décédés.*	Yhteensä. *Total.*	Jäljelle jääneitä seuraavaan vuoteen. *Restées jusqu'en 1913.*	Hoitopäivien luku. *Nombre des journées de traitement.*	Hoitopäivien keskimäärä. *Moyenne des journées de traitement.*	Kuolleita ennen synnytystä. *Morts avant l'accouchement.*	Kuolleita synnytyksen kestäessä tai heti sen jälkeen. *Morts au cours de l'accouchement ou immédiatement après.*	Terveitä. *Sains.*	Kuolleita. *Décédés.*	Yhteensä. *Total.*
2,862	6	7	2,875	181	11	3,067	71	20,018	6.4	32	26	2,885	51	2,936
89	—	—	89	1	1	91	1	918	10.0	1	10	83	—	83
148	—	—	148	—	—	148	2	1,026	6.8	1	—	137	—	137
66	—	1	67	—	1	68	2	762	10.9	—	6	62	—	62
882	2	2	886	43	6	935	25	7,071	7.4	10	16	871	13	884
167	—	—	167	4	—	171	1	926	5.4	10	1	159	—	159
133	—	1	134	—	—	134	2	1,223	9.0	2	3	132	—	132
35	—	1	36	1	1	38	—	345	9.1	—	—	37	—	37
88	—	—	88	4	—	92	3	1,068	11.2	1	2	87	—	87
46	1	—	47	1	—	48	—	360	7.5	2	—	37	1	38
56	2	—	58	2	—	60	1	523	8.6	1	4	56	4	60
653	—	2	655	17	2	674	13	5,096	7.4	14	7	597	6	603
199	3	3	205	2	—	207	5	1,941	9.2	8	5	159	—	159
91	—	—	91	4	1	96	1	625	6.4	1	3	85	—	85
481	—	4	485	2	1	488	8	4,484	9.0	19	14	429	—	429
104	2	—	106	1	1	108	1	1,006	9.2	16	2	88	—	88
57	—	3	60	5	—	65	2	493	7.4	6	3	51	2	53
148	—	2	150	—	—	150	5	1,422	9.2	4	2	137	—	137
61	—	—	61	4	—	65	—	478	7.4	6	1	54	2	56
70	—	—	70	—	2	72	—	740	10.3	2	—	70	—	70
66	—	—	66	1	—	67	1	510	7.5	7	2	56	2	58
294	6	3	303	2	1	306	8	2,189	7.0	9	12	286	—	286
170	—	—	170	2	—	172	4	1,434	8.1	6	3	162	6	168
52	—	—	52	—	—	52	3	599	10.9	2	4	49	—	49
143	—	—	143	6	3	152	—	959	6.3	8	9	134	2	136
190	—	—	190	6	2	198	5	2,181	10.7	13	4	182	—	182
131	4	1	136	1	—	137	3	1,465	10.7	12	7	119	—	119
50	8	1	59	—	—	59	2	553	9.1	4	2	53	—	53
193	1	5	199	2	—	201	2	1,719	8.5	15	5	174	—	174
172	—	2	174	—	—	174	2	1,968	11.2	5	2	168	3	171
161	3	—	164	2	—	166	—	1,694	10.2	9	3	145	1	146
48	—	—	48	—	—	48	3	469	9.2	2	2	44	2	46
114	—	—	114	—	1	115	3	1,158	9.8	5	4	104	6	110
65	—	1	66	1	1	68	1	530	7.7	6	1	60	1	61
52	1	—	53	2	1	56	—	459	8.1	3	1	52	—	52
57	—	—	57	2	—	59	1	534	8.9	3	2	52	—	52
37	—	—	37	—	—	37	1	418	11.0	—	—	37	—	37
8,431	39	39	8,509	299	36	8,844	182	69,364	7.7	145	168	8,093	102	8,195

Taulu X.
Tableau X.

Taulu osottava kaikkien vuonna 1913 mielisai-
Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga
Relevé des malades dans tous les établisse-

Hoitolaitos. Anstalt. *Etablissement.*	Sairasvuoteitten luku. Antal sjukplatser. *Nombre des lits.*	Vuodelta 1912 jääneitä. Kvarliggande från år 1912. *Malades restés depuis 1912.*		
		M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*
Lapinlahden keskuslaitos — Lappviks centralanstalt	130	75	65	140
Niuvanniemen keskuslaitos. — Fagernäs centralanstalt	330	190	141	331
Pitkäniemen keskuslaitos — Pitkäniemi centralanstalt	525	294	244	538
Seilin turvalaitos — Sjählö asyl	52	9	53	62
Käkisalmen turvalaitos — Kexholms asyl	180	92	81	173
Vastaanottolaitos Turussa — Upptagningsanstalten i Åbo ..	47	24	24	48
Vastaanottolaitos Viipurissa — Upptagningsanstalten i Viborg.....	47	22	25	47
Vastaanottolaitos Mikkelissä — Upptagningsanstalten i S:t Michel	12	6	6	12
Vastaanottolaitos Mustasaaressa — Upptagningsanstalten i Mustasaari	47	23	19	42
Vastaaanottolaitos Oulussa — Upptagningsanstalten i Uleåborg.....	20	10	9	19
Yhteensä — Summa	1,390	745	667	1,412

[1]) Näistä oli 9 miestä ja 5 naista perhehoidossa.

raslaitoksissa hoidettujen potilaitten lukumäärä.
anstalter för sinnessjukas behandling år 1913.
ments pour hospitalisation d'aliénés en 1913.

Vuonna 1913 vastaan otetuita. Intagna år 1913. *Malades entrés en 1913.*			Hoidettujen kokonaisluku vuonna 1913. Summa vårdade år 1913. *Total des malades en 1913.*			Vuonna 1913 uloskirjoitettuja. Utskrifna år 1913. *Malades sortis en 1913.*			Vuoteen 1914 jääneitä. Kvarliggande till år 1914. *Malades restés jusqu' en 1914.*		
M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*	M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*	M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*	M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*
27	17	44	102	82	184	28	19	47	74	63	137
57	44	101	247	185	432	59	44	103	188	141	329
58	39	97	352	283	635	61	51	112	291	232	523
2	4	6	11	57	68	2	1	3	9	56	[1]) 65
5	19	24	97	100	197	5	18	23	92	82	174
52	39	91	76	63	139	52	41	93	24	22	46
49	52	101	71	77	148	49	52	101	22	25	47
18	9	27	24	15	39	18	9	27	6	6	12
47	45	92	70	64	134	48	42	90	22	22	44
12	14	26	22	23	45	12	13	25	10	10	20
327	282	609	1,072	949	2,021	334	290	624	738	659	1,397

Taulu XI.
Tableau XI.

Taulu osottava vuonna 1913 mielisairaslaitoksiin hoidet-
Öfversikt öfver sjukdomsformerna hvilka förekommit bland de
Relevé des psychoses observées chez les malades entrés dans

Hoitolaitos. Anstalt.	Insania simplex.																	
	Psychosis ex Intoxicatio.			Melancholia.			Amentia.			Mania.			Paranoia.			Dementia.		
	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.
Lapinlahden keskuslaitos — Lappviks centralanstalt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	12	—	—	—	10	6	16
Niuvanniemen keskuslaitos — Fagernäs centralanstalt	1	—	1	—	—	—	—	—	—	11	15	26	3	1	4	37	27	64
Pitkäniemen keskuslaitos— Pitkäniemi centralanstalt	1	1	2	—	—	—	—	1	1	15	12	27	—	—	—	27	22	49
Seilin turvalaitos — Sjählö asyl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
Käkisalmen turvalaitos — Kexholms asyl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	5	18	23
Vastaanottolaitos Turussa — Upptagningsanst. i Åbo	1	1	2	1	—	1	2	—	2	24	23	47	1	—	1	13	10	23
Vastaanottolaitos Viipurissa — Upptagningsanstalten i Viborg	2	—	2	—	—	—	—	—	—	15	28	43	—	—	—	28	18	46
Vastaanottolaitos Mikkelissä — Upptagningsanstalten i S:t Michel	—	—	—	11	6	17	—	—	—	7	3	10	—	—	—	—	—	—
Vastaanottolaitos Mustasaaressa — Upptagningsanstalten i Mustasaari.	6	—	6	—	—	—	—	—	—	15	20	35	4	9	13	17	15	32
Vastaanottolaitos Oulussa — Upptagningsanstalten i Uleåborg	—	—	—	1	6	7	6	6	12	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Yhteensä — Summa	11	2	13	13	12	25	8	7	15	93	108	201	8	10	18	143	122	265

[1]) Sitäpaitsi 1 mies joka ei ollut mielisairas.
[2]) » 1 nainen » » » »

taviksi vastaanotettujen potilaitten sairauden muodot.
år 1913 i anstalterna för sinnessjukas behandling intagna.
les établissements pour hospitalisation d'aliénés en 1913.

Lues cerebri.			Dementia paralytica.			Psychosis post. apoplectica.			Insania epileptica.			Degeneratio psychopathica.			Insania hyster. et neurasthenic.			Idiotia. Imbecillitas.			Debilitas.			Yhteensä. Summa.		
M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.	M.	N.	Yht.
—	—	—	4	—	4	—	—	—	2	1	3	3	3	6	—	—	—	2	1	3	—	—	—	27	17	44
—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	1	—	1	56	44	[1]) 100
—	—	—	2	1	3	3	—	3	1	1	2	—	1	1	3	—	3	6	—	6	—	—	—	58	39	97
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	19	24
—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	1	3	—	—	—	5	4	9	1	—	1	1	—	1	52	39	91
2	—	2	1	3	4	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	49	51	[2]) 100
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	9	27
—	—	—	2	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	—	1	47	45	92
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	14	26
2	—	2	13	4	17	3	—	3	6	3	9	4	4	8	8	7	15	11	2	13	3	—	3	326	281	607

Taulu XII.
Tableau XII.

Taulu osottava kaikkiin mielisairaslaitoksiin vuonna 1913 vastaanotettujen hoidokkaitten lukumäärän ja iän.
Öfversikt öfver de i samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1913 intagna jämte uppgift å deras ålder.
Relevé des malades entrés en 1913 dans tous les établissements pour hospitalisation d'aliénés ainsi que l'âge de ces malades.

Tauti. — Sjukdom. *Maladie.*	Hoitolaitos. — Anstalt. *Etablissement.*																				Vastaanotettujen kokonaismäärä. Summa intagna. *Total des malades.*			Ikä vastaanotettaessa. Ålder vid intagningen. *Age en entrant.*											
	Lappvikens Lapinlahti.		Nyvanlem. Fagernäs.		Pitkänlem.		Seil. Sjähli.		Kexholm.		Kåkisalmi.		Åbo. Turku.		Viborg. Viipuri.		S:t Michel. Mikkeli.		Mustasaari.		Uleåborg. Oulu.						Au dessous de 21 ans.		Alle 21 v. Under 21 år.		21—30 år. 21—30 ans.		21—30 v. 31—40 ans.		31—40 v. 41—50 ans.		41—50 år. 50 ans et au-dessus.		Yli 50 v. Öfver 50 år.	
	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	Yht. Total	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.	M. H.	N. F.
Insania simplex	16	12	52	43	43	36	2	4	5	19	42	34	45	46	18	9	42	44	11	14	276	261	537	28	35	123	93	72	69	28	33	25	31			
Lues cerebri	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—			
Dementia paralytica	4	—	2	—	2	1	—	—	—	—	1	—	1	3	—	—	2	—	1	—	13	4	17	—	—	2	—	6	4	5	—	—	—			
Psychosis postapoplectia	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—			
Insania epileptica	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	6	3	9	2	2	3	1	1	—	—	—	—	—			
Insania hyster. et neurasth.	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	5	4	—	2	—	—	—	—	—	—	8	7	15	1	2	4	2	3	3	—	—	—	—			
Degeneratio psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas	5	4	2	—	6	1	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	1	—	—	18	6	24	4	4	6	1	5	1	2	—	1	—			
Yhteensä — Summa — *Total*	27	17	[1] 56	44	58	39	2	4	5	19	52	39	49	51	[2] 18	9	47	45	12	14	326	281	607	35	43	138	97	87	77	36	33	30	31			

[1]) 1 m. joka ei ollut mielisairas on jätetty taulusta pois.
[2]) 1 n. » » » » » » » »

Taulu XIII.
Tableau XIII.

Taulu osottava kaikkiin mielisairaslaitoksiin v. 1913 vastaanotettujen hoidokkaiden kotipaikan.

Öfversigt öfver i samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1913 intagnas hemort.

Relevé des lieux de domicile des malades entrés dans tous les etablissements pour hospitalisation d'aliénés en 1913.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Yhteensä. Summa. *Total.*			Kotipaikka. — Hemort. — *Lieu de domicile.*																							
				Lääni. — Län. — *Gouvernement.*																Ulkomaa. Utlandet. *Etranger.*		Maalaiskunta. Landsort. *Campagne.*		Kaupunki. Stad. *Ville*	
				Uudenmaan. Nylands.		Turun. Åbo.		Tavastehus.		Viborgs.		Viipurin. S:t Michels.		Kuopion. Kuopio.		Vaasan. Vasa.		Oulun. Uleåborgs.							
	M. *H.*	N. *F.*	Yht. *Total.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*
Insania simplex	276	261	537	24	19	47	42	13	20	60	56	25	18	26	23	55	53	26	30	—	—	243	211	33	50
Lues cerebri	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Dementia paralytica	13	4	17	2	—	1	—	1	1	4	3	1	—	1	—	2	—	1	—	—	—	7	4	6	—
Psychosis post apoplexiam	3	—	3	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
Insania epileptica ..	6	3	9	1	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	3	2	—
Insania hysterica et neurasthenica	8	7	15	—	—	4	3	4	1	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	7	7	1	—
Degeneratio psychopathica, Imbecillitas, Idiotia, Debilitas	18	6	24	5	3	2	—	—	—	5	—	1	1	1	1	2	1	2	—	—	—	12	5	6	1
Yhteensä — Summa	326	281	[1]) 607	32	24	56	46	21	22	72	61	27	19	28	25	60	54	30	30	—	—	278	230	48	51

[1]) 1 m. ja 1 n. jotka eivät olleet mielisairaita ovat jätetyt taulusta pois.

Taulu XIV.
Tableau XIV.

Taulu osottava kaikista mielisairaslaitoksista vuonna 1913 uloskirjoitetut hoidokkaat.

Öfversigt öfver behandlingen af de från samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1913 utskrifna patienterna.

Relevé des résultats, du traitement des malades sortis en 1913 de tous les établissements pour hospitalisation d'aliénés.

Tauti. Sjukdom. *Maladie.*	Terveet. Friska. *Guéris.*		Parantuneet. Förbättrade. *Améliorés.*		Parantumattomat. Obotade. *Non-améliorés.*		Kuolleet. Döda. *Décédés.*		Yhteensä. Summa. *Total.*		Yhteensä. Summa. *Total.*
	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	M. *H.*	N. *F.*	
Psychosis et intoxicatione	6	1	1	—	1	—	—	2	8	3	11
Melancholia	4	2	9	7	—	—	—	—	13	9	22
Amentia	2	4	4	3	1	1	—	—	7	8	15
Mania	60	61	18	28	11	22	5	3	94	114	208
Paranoia	—	—	3	—	14	8	—	—	17	8	25
Dementia	4	2	32	33	92	70	21	15	149	120	269
Dementia paralytica	—	—	2	1	6	3	10	—	18	4	22
Encepholopatica luetica	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Paranoia syfilitica	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1
Psychosis postapoplect.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Insania epileptica	—	—	2	1	3	—	—	1	5	2	7
Degeneratio psychopath.	—	—	2	2	4	2	—	—	6	4	10
Diagnosis inserta	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Hallusinosis potator.	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
Paranoia phantastica	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Insan. hyster. et neurast.	2	5	2	4	—	1	—	1	4	11	15
Imbecillitas. Debilitas	—	—	1	—	9	2	—	—	10	2	12
Idiotia	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
Ei mielisairas	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Yhteensä — Summa — *Total*	78	76	76	79	143	112	37	23	334	290	624

Taulu XV.
Tableau XV.

Taulu osottava kaikissa mielisairaslaitoksissa v. 1913 parantuneet hoidokkaat.

Öfversigt öfver i samtliga anstalter för sinnessjukas behandling år 1913 tillfrisknade.

Relevé des malades guéris en 1913 dans tous les établissements pour hospitalisation d'aliénés.

| Tauti. Sjukdom. *Maladie.* | Hoitolaitos. Sjukhus. *Établissement.* | | | | | | | | | | Parantuneitten kokonaisluku. Summa tillfrisknade. *Total des guéris.* | | | Ikä. Ålder. *Age.* | | | | | | | | | | | | Oloaika hoitolaitoksessa. Vistelsetid inom anstalten. *Durée de séjour dans l'établissement.* | | | | | | | | | | | | Taudin kestävyys alusta alkaen. Sjukdomens bestånd från dess uppkomst. *Durée de la maladie depuis son début.* | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | Tuntematon. Okänd. *Inconnu.* | | |
|---|---|---

Taulu XVI.
Tableau XVI.

Taulu osottava maassa 31 päivä Joulu-
Summarisk uppgift öfver sinnessjuka
Relevé total des aliénés dans tout

Lääni. Län. *Gouvernement.*	Mielisairaitten lukumäärä. Antal sinnessjuka. *Nombre d'aliénés.*			Sivillisääty. — Civilstånd. — *Etat civil.*															
				Naineita. Gifta. *Mariés.*			Naimattomia. Ogifta. *Célibataires.*			Leskiä. Enklingar eller enkor. *Veufs ou veuves.*			*Divorcés.* Frånskilda.		Erotettuja. *Total.*	*Inconnus.* Ej uppgifvet.		Tuntematon. *Total.*
	M. *Hommes.*	N. K. *Femmes.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*
Uudenmaan — Nylands ..	567	548	1,115	67	91	158	484	394	878	12	58	70	1	—	1	3	5	8
Turun ja Porin — Åbo och Björneborgs	769	634	1,403	90	93	183	657	465	1,122	20	75	95	—	—	—	2	1	3
Hämeen — Tavastehus...	465	417	882	65	83	148	387	298	685	13	36	49	—	—	—	—	—	—
Viipurin — Viborgs	602	470	1,072	110	110	220	467	299	766	16	49	65	—	—	—	9	12	21
Mikkelin — S:t Michels ..	297	303	600	34	46	80	249	239	488	12	18	30	—	—	—	2	—	2
Kuopion — Kuopio	440	426	866	78	105	183	340	296	636	22	25	47	—	—	—	—	—	—
Vaasan — Vasa	875	816	1,691	168	134	302	660	595	1,255	46	85	131	—	—	—	1	2	3
Oulun — Uleåborgs	548	405	953	83	80	163	447	285	732	18	40	58	—	—	—	—	—	—
Yhteensä — Summa	4,563	4,019	8,582	695	742	1,437	3,691	2,871	6,562	159	386	545	1	—	1	17	20	37

kuuta 1913 löytyvät mielisairaat.

i landet den 31 December 1913.

le pays au 31 Décembre 1913.

Sairastuneita — Insjuknade såsom *Aliénés*						Hoidetaan — Vårdas inom — *Soignés dans des*											
Lapsena. Barn. *Depuis l'enfance.*			Vanhempana. Äldre. *Depuis l'âge adulte.*			Yleisissä mielisairaslaitoksissa. Allmänna sinnessjukhus. *Asiles publics d'aliénés.*			Yksityisissä mielisairaslaitoksissa. Enskilda sinnessjukhus. *Asiles privés d'aliénés.*			Vaivaistaloissa. Fattiggård. *Asiles d'indigents.*			Yksityisissä kodeissa. Enskilda hem. *Maisons privées.*		
M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*	M. *H.*	N. K. *F.*	Yht. S:a. *Total.*
90	57	147	477	491	968	111	113	224	166	192	358	79	74	153	211	169	380
268	201	469	501	433	934	128	108	236	4	6	10	170	107	277	467	413	880
118	88	206	347	329	676	70	78	148	—	—	—	93	84	177	302	255	557
156	112	268	446	358	804	98	90	188	38	52	90	88	77	165	378	251	629
61	68	129	236	235	471	47	55	102	1	—	1	64	83	147	185	165	350
118	99	217	322	327	649	65	60	125	12	13	25	140	137	277	223	216	439
180	177	357	695	639	1,334	127	79	206	9	4	13	128	160	288	611	573	1,184
129	113	242	419	292	711	92	76	168	—	—	—	76	37	113	380	292	672
1,120	915	2,035	3,443	3,104	6,547	738	659	1,397	230	267	497	838	759	1,597	2,757	2,334	5,091

Taulu XVII.
Tableau XVII.

Lepra 1913.

Lèpre en 1913.

Kotipaikka, lääni, kaupunki ja pitäjä. Hemort, län, stad och socken. *Provenance des malades (Gouvernement, ville, paroisse).*		Uusia tapauksia vuoden kuluessa. Tillkomna nya fall. *Nouveaux cas de lèpre relevés dans le courant de l'année.*		Kuolleita. Aflidna. *Décédés.*				Vuoden lopussa kaikkialla. Vid årets slut befintliga. *Existants à la fin de l'année.*			
				à la maison.		*à Oriveci.*		*à la maison.*		*à Oriveci.*	
		M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Nylands län:	Helsingfors	—	1	2	—	—	—	2	4	—	3
	Borgå landsf.	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
	Lovisa	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Ekenäs landsförsamling	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Thusby	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Mäntsälä	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	Tenala	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Åbo län:	Åbo stad	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
	Nystads landsförsamling	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Raumo stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	S:t Marie	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Rimito	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Hvittis	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1
	Vampula	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
	Oripää	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
	Punkalaitio	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Tyrvis	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—
	Kiikka	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Tavastkyrö	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Kankaanpää	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—
	Honkajoki	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
	Karvia	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Merikarvia (Sastmola)	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
	Honkilahti	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Tavastehus län:	Tammerfors	—	—	1	—	—	—	2	—	3	2
	Tammela	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Janakkala	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
	Hausjärvi	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
	Sääksmäki	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
	Kärkölä	1	2	—	—	—	—	—	1	1	5
	Hollola	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1

Kotipaikka, lääni, kaupunki ja pitäjä. Hemort, län, stad och socken. *Provenance des malades (Gouvernement, ville, paroisse).*	Uusia tapauksia vuoden kuluessa. Tillkomna nya fall. *Nouveaux cas de lèpre reçevés dans le courant de l'année.*		Kuolleita. Aflidna. *Décédés.*				Vuoden lopussa kaikkialla. Vid årets slut befindtliga. *Existants à la fin de l'année.*			
			à la maison. i hemmen.	kodeissa.	*à Orivesi.* å Orivesi.	Orivedellä.	*à la maison.* i hemmen.	kodeissa.	*à Orivesi.* å Orivesi.	Orivedellä.
	M.	Kv.	M.	Kv.	M	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
Tavastehus län: Hauho	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Koskis	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Asikkala	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1
Kuhmalahti	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Sahalahti	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Viborgs län: Kymmene socken	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Kuopio län: Kuopio stad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Wasa län: Brahestad	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Pihtipudas	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Uleåborgs län: Kuusamo	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Yhteensä — Summa	8	5	4	1	1	—	21	19	15	18
	13		6				73			

KARTTA

Tulirokosta.

Öfver

Skarlakansfeber.

1913.

Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.

Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.

Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

Utsjoki
Inari
Enontekiönen
Muonionniska
KITTILÄ
Kittilä
Kolari
Sodankylä
Kuolajärvi
Kemijärvi
ROVANIEMI
Tornio
Ylitornio
TORNIO
Karunki
Tervola
Torneå
Kemi
Kemi
Simo
Kuivaniemi
Pudasjärvi
Taivalkoski
PUDASJÄRVI
Kuusamo
Ii
Haukipudas
Kiiminki
Uleåborg
Oulu
Ylikiiminki
Hailuoto
Oulunsalo
Kempele
Liminka
Tyrnävä
Muhos
Utajärvi
ULEÅBORG
Puolanka
Suomussalmi
Ilgynsalmi
Brahestad
Raahe
Sata k.
Revonlahti
Pattala
Hemmes
BRAHESTAD
Vihanti
Rantsila
Pyhäjoki
Säräisniemi
Ristijärvi
KAJANA
Merijärvi
Oulainen
Kestilä
Paltamo
Kalajoki
Ylivieska
Pattijoki
Pyhäjoki
Kajaani
Kajana
Sotkamo
Kuhmoniemi
KALAJOKI
Alavieska
Haapavesi
Pyhäjärvi
Nivala
Kärsämäki
HAAPAJÄRVI
Himanka
Lohtaja
Kannus
Kauhava
Lestijärvi
Veteli
Gamlakarleby
Karleby
Jakobstad
Pietarsaari
Nykarleby
Uusikaarlepyy
GAMLAKARLEBY
Kaustinen
Terjärvi
Perho
Kyyjärvi
Kuhmo
Kuusamo
Kuivesi
Iisalmi
Idensalmi
IISALMI
Nurmes
PIELISJÄRVI
Pielisjärvi
Rautavaara
Juuka
Lapinlahti
Pielavesi
Nilsiä
Maaninka
Keitele
Pihtipudas
Nikolainstad
Nikolaistad
Vasa
Wasa
NYKARLEBY
WASA
Vörå
Vaasa
Korsnäs
Maxmo
Oravais
Jeppo
Björkö
Replot
Munsala
Jeppo
Nedervetil
Ullava
Toholampi
Haapajärvi
Pyhäjärvi
Reisjärvi
Kuopio
Kuopio
KUOPIO
Karttula
Vesanto
Rautalampi
Kuopio
Maaninka
Kaavi
Polvijärvi
Kontiolahti
Lieto
Ilomantsi
Joensuu
JOENSUU
Liperi
Tuiholmsvaara
TOHMAJÄRVI
Korpiselkä
Suojärvi
Kaskö
Kaskinen
Kristinestad
Kristiina
KRISTINESTAD
Kaskinen
Kristinestad
Karijoki
Lappfjärd
Jalasjärvi
Kauhajoki
Karijoki
Kuortane
Jyväskylä
Jyväskylä
Säynätsalo
Laukaa
Uurainen
Multia
Petäjävesi
Hankasalmi
Pieksämäki
Joroinen
Virtasalmi
JOROIS
(JOROIS)
Heinävesi
Kangasniemi
Rantasalmi
Enonkoski
Savonranta
Kitee
Tohmajärvi
Värtsilä
Joanlahti
Pälkjärvi
SALMIS
Suistamo
Ruskeala
Sordavala
Sortavala
SORDAVALA
Kitelä
Impilahti
Savonlinna
Nyslott
Sääminki
NYSLOTT
St. Michel
Mikkeli
ST. MICHEL
Juva
Sulkava
Puumala
Ristiina
Mäntyharju
HEINOLA
Heinola
Asikkala
Padasjoki
Kuhmoinen
Hartola
Sysmä
Jämsänkoski
Leivonmäki
JÄMSÄ
Jämsä
Korpilahti
Kangasniemi
Laukaa
Toivakka
Petäjävesi
Virrat
Äänekoski
Konginkangas
Saarijärvi
Pylkönmäki
Suolahti
Karstula
Soini
Lehtimäki
Kortesjärvi
Alajärvi
Lapua
Kuortane
Seinäjoki
Ilmajoki
Jurva
Töysä
Ylistaro
Lapväärtti
Vimpeli
Kauhajoki
Kaurava
Lappajärvi
Nurmo
Seinäjoki
Storkyro
Karstula
Saarijärvi
Äänekoski
Konginkangas
Pylkönmäki
Suolahti
Rautalampi
Sumiainen
Säynätsalo
Laukaa
Uurainen
Multia
Petäjävesi
Virrat
Toivakka
Jyväskylä
Jyväskylä
Hankasalmi
Pieksämäki
Joroinen
Virtasalmi
JOROIS

KARTTA

Hinkuyskästä.

Öfver

Kikhosta.

1913.

Kulkutauti suurella kohtausmäärällä.
Epidemi med stort antal fall.

Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä.
Epidemi med mindre antal fall.

Yksinäisiä kohtauksia.
Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

KITTILÄ
ROVANIEMI
TORNIO
PUDASJÄRVI
KUUSAMO
KAJANA
ÖSTERSUNDS LÄN
ÖSTERBOTTENS LÄN
ULEÅBORG
BRAHESTAD
KALAJOKI
HAAPAJÄRVI
GAMLAKARLEBY
NYKARLEBY
WASA
KUOPIO
IISALMI
PIELISJÄRVI
JYVÄSKYLÄ
KUORTANE
RAUTALAMPI
JOENSUU
TOHMAJÄRVI
KRISTINESTAD
JOROIS
SALMIS
IKAALINEN
RUOVESI
JÄMSÄ
ST MICHEL
NYSLOTT
SORDAVALA
BJÖRNEBORG
TYRVÄÄ
TAMMERFORS
HEINOLA
KRONOBORG
RAUMA
HVITTIS
TAMMELA
HOLLOLA
SEXDRAE
KEXHOLM
NYSTAD
ÅBO
TAVASTEHUS
LOVISA
FREDRIKSHAMN
WILLMANSTRAND
WILBORG
MOHLA
GODBY
RIMITO
SALO
TOJO
EKENÄS
HELSINGFORS
HELSINKI
HANGÖ
PETROGRAD
BOTTNISKA VIKEN
FINSKA VIKEN
LADOGA LAATOKKA

Helsinki. G. Arvidsson. Helsingfors.

KARTTA

Kurkkumädästä
ja
kuristustaudista.
Öfver
Halsröta och strypsjuka.
1913.

- Kulkutauti suurella kohtausmäärällä. Epidemi med stort antal fall.
- Kulkutauti pienemmällä kohtausmäärällä. Epidemi med mindre antal fall.
- Yksinäisiä kohtauksia. Enstaka fall.

8° 7° 6° 5° 4° 3° 2° 1° 0° 1° 2° 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10°

69° 68° 67° 66° 65° 64° 63° 62° 61° 60°

Ulsjoki · Inari · Enontekiönen · Muonionniska · Kittilä · KITTILÄ · Kolari · Sodankylä · Kuolajärvi · Kemijärvi · ROVANIEMI · Rovaniemi · Ylitornio · TORNIO · Karunki · Tervola · Torneå · Tornio · Kemi · Kemiö · Simo · Kuivaniemi · Kausamo · PUDASJÄRVI · Taivalkoski · Pudasjärvi · Ii · Haukipudas · Kiiminki · Ylikiiminki · Hailuoto · Uleåborg · Oulu · Oulunsalo · Kempele · Siikajoki · Lumijoki · ULEÅBORG · Puolanka · Suomussalmi · Brahestad · Raahe · Sato · Revonlahti · Pattijoki · Temmes · BRAHESTAD · Vihanti · Rantsila · Ilomantsi · KAJANA · Ristijärvi · Särkisniemi · Pyhäjoki · Merijärvi · Oulainen · Pulkkila · Paltamo · Kalajoki · KALAJOKI · Alavieska · Ylivieska · Rantsila · Pyhäjoki · Kajaani · Kajana · Sotkamo · Kuhmoniemi · Haapavesi · Nivala · HAAPAJÄRVI · Kärsämäki · Ilmajoki · Lehtijoki · Kannus · Sievi · Toholampi · Haapajärvi · Pyhäjärvi · Reisjärvi · Kiuruvesi · Iisalmi · Oulainen · IISALMI · Oldensalmi · Kautavaara · Nurmes · PIELISJÄRVI · Pielisjärvi · Lapinlahti · Pihtipudas · Gamlakarleby · Karleby · Kokkola · Jakobstad · Pietarsaari · Pedersöre · Nykarleby · Uusikaarlepyy · GAMLAKARLEBY · Kaustinen · Veteli · Halsua · Lestijärvi · Perho · Pielavesi · Nilsiä · Maaninka · Juuka · Nikolajstad · Nikolainkaupunki · Vaasa · Wasa · Mustasaari · Vörå · NYKARLEBY · Kauhava · Kauhajärvi · Lapua · Alajärvi · Isokyrö · Ylistaro · Laihia · Vaasa · WASA · Kuortane · Jyväskylä · Saarijärvi · Vesanto · Karstula · Konginkangas · Kuopio · KUOPIO · Karttula · Polvijärvi · Rautasniemi · Kontiolahti · Enonkoski · Joensuu · JOENSUU · Liperi · Tuupovaara · TOHMAJÄRVI · Ilomantsi · Korpiselkä · Suojärvi · Tohmajärvi · Uurainen · Laukaa · Hankasalmi · Jämsänkoski · RAUTALAMPI · Leppävirta · Heinävesi · (JOROIS) · Konginsalmi · Pieksämäki · Joroinen · Rantasalmi · Enonkoski · Savonlinna · Nyslott · Säämingin · Kerimäki · Punkaharju · Juva · Sulkava · NYSLOTT · Ruskeala · Saistamo · Sordavala · Sortavala · Kitelä · Impilahti · Salmi · Mantsinsaari · Valamo · Kexholm · KEXHOLM · Käkisalmi · Kaukola · Räisälä · Pyhäjärvi · Wiipuri · Wiborg · WILLMANSTRAND · Lappeenranta · Taipalsaari · Joutseno · Jääski · Kirvu · Antrea · Rautavaara · Laumäki · Valkeala · Lahti · Lahtis · Hollola · HOLLOLA · Heinola · Savitaipale · Ristiina · Mäntyharju · Suomenniemi · Hartola · Sysmä · Padasjoki · Asikkala · Pulkkila · Morskom · Lappeenranta · Ylämaa · Imatra · Virolahti · Miehikkälä · Anjala · Elimäki · Sippola · Virojoki · Nurmes · Kaavi · Maaninka · Nilsiä · Iisalmi · Oldensalmi · Kiuruvesi · Reisjärvi · Pyhäjärvi · Haapajärvi · Toholampi · Uttava · Kannus · Sievi · Nivala · Haapavesi · Kärsämäki · Ylivieska · Rautio · Alavieska · Kalajoki · Merijärvi · Oulainen · Pulkkila · Paltamo · Kajaani · Kajana · Sotkamo · Kuhmoniemi · Ristijärvi · Särkisniemi · Ilomantsi · Ylikiiminki · Kiiminki · Oulunsalo · Kempele · Siikajoki · Lumijoki · Hailuoto · Uleåborg · Oulu · Puolanka · Suomussalmi · Ilomantsi · Ilmajoki · Lehtijoki · Kannus · Lappajärvi · Vimpeli · Kauhava · Kauhajärvi · Alajärvi · Isokyrö · Ylistaro · Laihia · Vaasa · Mustasaari · Vörå · Vähäkyrö · Nikolainkaupunki · Nikolajstad · Wasa · Bergö · Solf · Malax · Petalax · Karsnäs · Oravais · Korsnäs · Perho · Soini · Karstula · Konginkangas · Jyväskylä · Saarijärvi · Vesanto · Kuopio · Karttula · Rautasniemi · Kuortane · Jurva · Oravais · Ähtäri · Seinäjoki · Kurikka · Tuupovaara · Ilomantsi · Enonkoski · Kuusjärvi · Polvijärvi · Kontiolahti · Eno · Joensuu · Liperi · Tohmajärvi · Suojärvi · Korpiselkä · Ilomantsi · Tuupovaara · Kuortane · Töysä · Alavus · Ähtäri · Jalasjärvi · Kauhajoki · Kristinestad · Kaskö · Kaskinen · Karijoki · Lappfjärd · Virrat · Multia · Uurainen · Laukaa · Pihtipudas · Keuru · Jyväskylä · Petäjävesi · Hankasalmi · Leppävirta · Jäppilä · Pieksämäki · Konginkangas · Heinävesi · (JOROIS) · Joroinen · Rantasalmi · Enonkoski · Savonlinna · Nyslott · Säämingin · Kerimäki · Punkaharju · Juva · Sulkava · Ruskeala · Saistamo · Sordavala · Sortavala · Kitelä · Impilahti · Salmi · Mantsinsaari · Valamo · Kexholm · Käkisalmi · Kaukola · Räisälä · Pyhäjärvi · Wiipuri · Wiborg · Heinjoki · Sakkola · Valkjärvi · Rautu · Mola · MOHLA · Johannes · Koivisto · Terijoki · Virolahti · Miehikkälä · Anjala · Elimäki · Sippola · Virojoki · Nurmes · Kaavi · Maaninka · Nilsiä · Iisalmi · Oldensalmi · Kiuruvesi · Reisjärvi · Pyhäjärvi · Haapajärvi · Toholampi · Uttava · Kannus · Sievi · Nivala · Haapavesi · Kärsämäki · Ylivieska · Rautio · Alavieska · Kalajoki · Merijärvi · Oulainen · Pulkkila · Paltamo · Kajaani · Kajana · Sotkamo · Kuhmoniemi · Ristijärvi · Särkisniemi · Ilomantsi · Ylikiiminki · Kiiminki · Oulunsalo · Kempele · Siikajoki · Lumijoki · Hailuoto · Uleåborg · Oulu · Puolanka · Suomussalmi · Brahestad · Raahe · Sato · Revonlahti · Pattijoki · Temmes · BRAHESTAD · Vihanti · Rantsila · Ilomantsi · KAJANA · Ristijärvi · Särkisniemi · Pyhäjoki · Merijärvi · Oulainen · Pulkkila · Paltamo · Kalajoki · KALAJOKI · Alavieska · Ylivieska · Rautio · Kajaani · Kajana · Sotkamo · Kuhmoniemi · Haapavesi · Nivala · HAAPAJÄRVI · Kärsämäki · Ilmajoki · Lehtijoki · Kannus · Sievi · Toholampi · Haapajärvi · Pyhäjärvi · Reisjärvi · Kiuruvesi · Iisalmi · Oldensalmi · Kautavaara · Nurmes · PIELISJÄRVI · Pielisjärvi · Lapinlahti · Pihtipudas · Gamlakarleby · Karleby · Kokkola · Jakobstad · Pietarsaari · Pedersöre · Nykarleby · Uusikaarlepyy · GAMLAKARLEBY · Kaustinen · Veteli · Halsua · Lestijärvi · Perho · Pielavesi · Nilsiä · Maaninka · Juuka · Nikolajstad · Nikolainkaupunki · Vaasa · Wasa · Mustasaari · Vörå · NYKARLEBY · Kauhava · Kauhajärvi · Lapua · Alajärvi · Isokyrö · Ylistaro · Laihia · Vaasa · WASA · Kuortane · Jyväskylä · Saarijärvi · Vesanto · Karstula · Konginkangas · Kuopio · KUOPIO · Karttula · Polvijärvi · Rautasniemi · Kontiolahti · Enonkoski · Joensuu · JOENSUU · Liperi · Tuupovaara · TOHMAJÄRVI · Ilomantsi · Korpiselkä · Suojärvi · Tohmajärvi · Uurainen · Laukaa · Hankasalmi · Jämsänkoski · RAUTALAMPI · Leppävirta · Heinävesi · (JOROIS) · Konginsalmi · Pieksämäki · Joroinen · Rantasalmi · Enonkoski · Savonlinna · Nyslott · Säämingin · Kerimäki · Punkaharju · Juva · Sulkava · NYSLOTT